

80

Leonelli Fauentini

PRACTICA MEDICINALIS,

SEV, SI MAVIS,

DE MEDENDIS MORBIS

MEMBRORVM OMNIVM

totius humani corporis.

ACCESSIT INSVPER,

De hystericis affectionibus tractatus.

De febribus in genere fragmentum.

De febre epidemica auctariolum.

À Ioanne Khuesnero breuibus scholijs omnia illustrata,
à nobis uerò ab infinitis ferè mendis expurgata,
nitidius, ac circũspectius distincta,
indexq́; locupletior redditus.

VENETIIS,

EX OFFICINA ERASMIANA;

Apud Vincentium Valgrisium:

MDXLVI.

D. ANTONIO FVGGERO IOANNES KHVEFNERVS TROCHOREVS S. P. D.

ERVETVSTA QVIDEM, & ex gentilitate in hæc nostra usq; tẽpora deducta, inoleuit consuetudo, Magnifice Heros, ac studiorũ patrone meritißime, prisca scilicet insignium eruditione uirorum multis iam seculis usitata solennitas, qua receptum est, quos amore singulari, & obseruantia prosequimur, eos studiorum nostrorum aliquo monumento obsalutare, quo & salutati se ab illis diligi, & coli exploratum habentes, nossent inde perpetuam sibi famam, & doxam immortalem deriuari; rursusq; ab eorum decore, præstantiaq; scriptis ampilißimum pondus inuehi. Proinde quum iam instent anniuersalia regalia, quibus pro felici ineuntis anni auspicio dotatim ἀποφορητὰ sibi mißitant perfamiliares, quibus (inquam) quasi pignoribus mutuam beneuolentiam testatã, ac lætum uẽturi temporis successum uicißitudine quadam uelint exoptatum. Hoc mecum reputans, & celebrem ueterum morẽ animo reuoluens, creberrimo rogatu nõnullorum, quos intimos habeo, præsertim auunculi mei Ambr. Mauritanouij à Liechten uuerdt Regij Consiliarij expugnatus (quãquam illic ingens pectori oboriebatur æstus, quum occurrebat, quam esset mea curta supellex, & quam immensum, quod magnificentiæ tuæ poscit sublimitas) diuinũ Iatrionices Opus: nempe D. Leonelli Fauentini de Victorijs, inter Ausones Archipracticos suæ tempestatis sine dißidio Co-

ryphæi celebratißimi thesaurum uerius, quàm librum περὶ πράξεος Medicinæ saluberrimum cũctis mortalibus exoptabilem, eiusdem magnificentiæ tuæ auspicijs literariæ incudi cõmittere excudendum destinaui; ad quod me plures causæ sunt cohortatæ.

Primò, quòd obseruãtißimi animi mei erga mag. tuam promptitudinem prodere gestierim, hac ipsa ratione cõfidens, me tenuis fortunæ homunculum, uiam ad magn. tuã affectantẽ, tam præpotentis Herois, adeoq; benefici Mecænatis fauorẽ, ac gratiam exambiturũ, illius quoq; splendidißimæ prosapiæ, seu consanguinitati per hoc gratũ factum, uel saltem (quo nõ magis in uotis habeo quicquã) quadam tenus placiturũ, in spem præterea nõnihil erigebat; quod perspectum habuerim, quã mag. tuæ, totiq; illustri familiæ suæ prænominatus auunculus meus, non uulgariter solum notus, sed etiam gratiosè cõmendatus, habeatur. Altera, nec minus euidens causa est, cur Iatricum uolumẽ hoc mag. tuæ inscripserim, nempe quo securior, ac munitior idem Leonellus, me cosmeta utcũq; cõptus, & coaugmentatus, in manus hominum prodiret. Liquet enim quàm multũ aleæ maneat eos, qui sine satellicio, aliquo'ue præsidio suas fœturas literarias ædere student, ita in omnes studiorum liberaliorũ promotores zoilea probrositas grassatur. At tutus nimirũ exibit in publicum, si mag. tuæ patrocinio nitatur. Cuius authoritati (sic enim extra cõtrouersiam mihi polliceor) quicquid nuncupatur, ab omni iniuria immune est, ut quæ multa opera, ac ueluti Xerxea munificentia, imo Mecænatea propẽsione Musis ipsis cũ maximè faueat, adeoq; easdem, cũ suis cultoribus benignißimè foueat. Quo fit, ut eã agminatim docti etiã, atq; etiã suspiciant, maximopere colant, & reuerẽdißimè

uenerẽtur.

ueneretur. Volui igitur huius rei indiciũ publicè ædere, unde etiã ipsa mag. tua intelligat, quãta sit bonorũ de se æstimatio, quãq; ignotis ea sit admirationi, qui ex aliorũ prædicatiõe illius encomia silentio preterire nõ possunt.

Pateret quidẽ hic adtexẽde præconiorũ mag. tuæ panegyris campus latißimus: uerùm, quũ sciã me huic negotio nõ esse parem, ne forte (ut sæpe fit) malus Rhetor, ingenij mei culpa, bonã causam deprauẽ, utpote cũ inclytæ laudes præconis Mineruã longißimè exuperent, nè ue uel ego blandicus, uel magn. tuæ magosimoniæ affectator suspiciosis sycophantis uidear, sermonem cogor abrumpere, quod eo minus grauate facio, quòd uidelicet uirtutes eius numeris, finibusq; omnibus (ut cum Tullio loquar) absolutæ; adeo iam olim literarũ monimẽtis paßim proditæ sint, ut nec meo, nec cuiusquã eloquio indigeãt; quas ne doctißimus quispiã, iusto uolumine satis pro dignitate percensere, nedum ego in epistola, poßit. Atqui, ne mag. tua debito defraudetur honore, ut quæ maximã uirtutis opinionẽ habet ubiq; terrarum, si non examußim, tamen leniter illius decora conabor attingere. Iccirco, si uirtus ipsa (quæ sola est uera nobilitas) dignas meretur laudes, quis mag. tua omnigenis uirtutũ scintillis micante, nobilior? utpote cuius animus ad solam uirtutẽ inflexus est, pensiculans nimirum, quod uulgò iactatur. *À uirtute.*

Sola beat hominem uirtus, uitaq; probata,
Debita post carnis, cætera morte cadunt.

Ob quod ea, nõ errore hominum cõmendatione famosarum imaginũ (nolim hoc quisquã domi nobilis in cõtumeliam rapiat) sed ipsa uirtutis, & honesti rõne, ductuq; ad hos tantos honores obrepsit, ut ob sua merita bona inuictißimo, & augustiß. Cæsari CAROLO, necnon ger- *Ab auctoritate.*

mano eius fratri FERDINANDO Regi Sereniſsimo cum primis maximè grata ſit; adeo, ut eandē inter Apocletos, & Auguſtales uiros utraq; maieſtas cooptarit. Quinetiam, quæ diuini numinis benignitate, in optimatū æui huius albū (ubi mera uiget Ariſtocratia) decentiſsimè ſit adſcripta. In quā quoq; (ut omnia ſtrictim cōplectar) Dij, atq; homines omnia ornamenta congeſſerunt.

À fortuna. Nam ſi fortuna magnifaciunda eſt, quis quæſo eadem mag. tua fortunatior? Cui uidelicet natura ſuppeditauit bonorū tam corporis, quàm animi myrmeciā, hoc eſt omnium rerū, quas mortales deſiderare queant, abundantiā, ac ueluti cornucopias. Quod precor bonū, fauſtū, ſalutareq; ſit magn. tuæ, uniuerſæq; domui illius ampliſsimæ; ſic nimirū, ut Deus Opt. Max. opimis hiſce rebus ſuū addat incrementū. Et quid ni? cum ea tam feliciter in gremio luxuriātis fortunæ poſita, ægenos nō ſolùm non aſpernetur, ſed miſericorditer adiutet, & alūnetur. Sed ne arenas numerē, alias uirtutes ampliſsimas (quibus mag. tua ubertim pollet) puta religionē, pietatē, liberalitatē, claritatē, induſtriam, manſuetudinē, comitatē, modeſtiam, & alia id genus præconia, ob cōmemoratas ante cauſas nunc obticebo; præſertim quū ea tantæ dignationis undiq; habeatur, ut in illius omnifarijs uirtutibus oēs pariter liberis (ut aiunt) habenis, apertisq; eloquētiæ cāpis expatiātur.

Supereſt igitur, ut reuertar, quò primū iter intēderā.

Extat adhuc alia tam dedicationis, quàm publicationis rō, ut uidelicet eorū, qui ſubdiderūt ſtimulos, et ædēdi præbuerunt incentiuū, efflagitationi ſatisfacerem. Et hac ipſa æditiōe ſimul toti reipublicæ deſeruirē: etenim quod maius operæ preciū facere potuiſſem, quàm publico donaſſe nō proletarium aliquē Pæoniæ artis Doctorculum,

ſed

ſed talem Archiatrũ,apud quẽ profeßionis iſtius candida ti non tantũ tyrocinia deponere,ſed etiam ſcopum ipſum attingere queant;quẽq; Auſones numinis inſtar coluerũt, ad quẽ etiam prælegentẽ, cõuentus clarorũ hominum ex omni patria celebres fiebant olim. Hunc ego nõ uenandæ inanis gloriolæ ſtudio,ſed omnibus per hoc cõmodandi in publicũ æditum uolo. Quem & ſpero nõ his ſolùm profo re,qui uel hodie medicinæ ſtadiũ ingrediũtur, ſed omnibus etiamnum mortalibus,qui literis utcũq; ſunt imbuti,ſi forte diſpendium bonæ ualetudinis agant.

Ne itaq; tam frugi operis ſuppreßio conſcĩetiæ metũ incuteret,ut quod ex uſu ſit omniũ, religione me exoluere lubuit. Quin & quoad uitales auras carpſero, quantum in me fuerit,adnitar pro uiribus,ne quid pereat Publicæ utilitati : imò etiam omnes Phæ bigenas adhortor, ut pro ſe quiſq; ſumma ui nitatur eſſe cõmodò motralibus ſtudioſorum ſuorum,nimirum cõmunicatione.

Penultima ratio eſt,quod cõmune periculum eorũ,qui inerti blandiloquẽtia,necnõ immani truculentia, ac uelut tortorea temeritate uenenariorũ, pharmatrophorũ ſagarum,iatroliptarũ,recutitorũ, attonſorũ, deniq; pharmacopolarũ, elemẽtarijs pueris in re literaria illiteratiorũ, infœliciter pereũt,miſeratus:languentes,fraudis inſcios, ab illorũ impoſturis dehortarer,iuxtaq; piè cõmoneſacerem,quo tẽpeſtiuè diſcrimen uitæ,& rei nũmariæ iacturã declinare ualeat:et ſic,prudẽtiores redditi,poſthac caueant,ne pro Antidoto uenenũ irrepat; & pro ſalutaribus hauriant noxia. Nõ enim uerẽtur eiuſmodi pharmacooi δηλητήριον pro ſalubri potione propinare, quiq; tanti ducũt homicidiũ,quanti canicidiũ. Digni nimirũ,ut cũ manticulatorib.(nam & ipſi trifurciferi,ſunt ueris do

 ctoribus,

ctoribus archanas receptiones suppilantes, quibus absq; iudicio, & artis cognitiõe cunctos medicari student, haud secus, ac sutor aliquis eodẽ calopodio omnes calcians) fla gris cõpitatim cædantur: uel Bois circulati (nã talis lau reola tales decet pseudoiatros, & lauerniones) ad Gara-mantides relegẽtur. Etenim eo impunitatis deuenit tyrã-nica Pseudoempiricorũ proteruia, frontosaq; nimis auda cia, ut sanctißima, & laudabilißima Iatrice, non amplius medicina, sed potius carnificina popularitér appellite-tur; imò & ipsa pharmacopolia paßim habeantur negle-ctui. Quo fit, ut etiam doctorea priuilegia, tot laboribus, tot uigilijs, & expensis acquisita, tanti iam apud idiotas æstimentur, quanti cassa nux, aut si quid ea uilius est. Vi-demus etenim nunc anilia myrothecia sospitalibus medi-camentariorũ officinis anteferri, nec secus uenerari sa-gas, ac fraudatores, ac medicinam ipsam antiquitus. Hos si Magistratus plagiaria lege plectendos mandarit, num id iustum, ac licitum foret, cuiq; philozoo perpenden-dum reliquerim? interim piè monens cunctos, ut missos faciant ueterinarios, & ad Orthoiatros se conferant, si saluti suæ rectè consultum uelint.

Deniq; postrema subest causa, cur uidelicet motus, hũc præcellentẽ medicinæ scriptorẽ euulgauerim, quod scili-cet clarißima amplitudo tua mihi uisa fuit, cũ secũda ua-letudine, tum uita mortaliũ omnium dignißima: quãdo ea multis adeò prodest, ac benefacit, tamq; est in hoc impijs-simo, & ab omni misericordia, humanitate, taceo Chri-stiana charitate (ad quã segniter admodum Demagogi populum urgent, quũ tamen ueræ salutis, & æternæ bea-titudinis summã complectatur) alienißimo orbe, necessa-ria egentibus, & bonis: quàm quod maximè necessarium.

Eandem

f. 2 hell. [illegible]

INDEX CAP. MORBORVM, ET EORVM CVRATIONVM, in Leonelli Fauentini Practica.

Primus numerus primam, uel secundam Operis partem, aliorumq; Opusculorum; secundus, chartarum numerum ostendit.

A

de eadem

Febris

Eandem igitur mag. tuam tot ornatã uirtutibus, tamq; publicis benefactis ex professo conspicabilem, ad cõmunem hominũ utilitatẽ, & studiosorũ præsertim, necnõ Canavicolarũ, mendicato uiuentiũ diu superstitẽ, & æuiternã cernere cupio, quo illius incolumitas plurimis (ut solet) cõsulere queat. Eapropter ad eã dono misi fidum, peritũ, et probatum morborũ propulsatorẽ, nouũ quidem, sed interim ueteribus nulla ex parte cedentẽ, quo consulto, cùm mag. tua, tũ tota illius fundatissima, & ornatissima cognatio (cui per omnia gratificãdi utinam tam adsit facultas, quàm adest uoluntas) præsentẽ sanitatẽ tueri: ingruẽtesq; affectus, ut erit hic annus, & etiã subsecuturus climactericus, ac morbifer, profligere possit. Quãdoquidem si in cõgerendis gazis, & parãdis facultatibus, naturali quadam insitione sumus attẽti, ut nullum sit genus hominum, quod auri habẽdi cupiditate nõ intabescat, cur nõ itidem in curãda ualetudine (quæ cũ omnibus mundi copijs non est cõmutãda) æque simus soliciti? dum et animãtia ratiõis expertia perspiciamus, naturæ instinctu, in disquirẽdis salutaribus pharmacis, quibus se, suasq; partiões, quas fœtificarunt, tueantur, adeò esse sagacia, atq; sagacia.

Quid homo, cui uniuersi potens rerum omniũ conditor os sublime dedit, & erectos ad sydera tollere uultus, faciat? Cur (inquam) nõ salutis suæ rationẽ habeat? obseruetq; uitæ salubriter trãsigẽdæ formulam? Quid uerò illos facere cõuenit, qui diuini nutus permissu ad gubernacula sedent, à phalange populari longè, lateq; remoti, quorũ prudentia, & ope, ceu statumine quodam infiniti nituntur; Respublicæ muniuntur, erigũtur, ac stabiliũtur: in quorũ numero magn. tua omnes esse cum admiratione agnoscimus? Huius itaq; rei gratia hunc sospitalem de re

medica codicem eidem in signũ gratificæ mentis, & debitæ reuerentiæ conuenienter dico.

Encomium Leonelli.

Cæterùm, ne Authoris encomium prætermittam: Fuit is in Ausonia celeberrimus Pæoniæ artis professor, Leonellus: gentilitio nomine Victorinus, è Fauentia Italiæ urbe (ni fallor) oriundus, Rhaziani ad Almansoriũ libri glossematarius perspicacißimus, medicus, inter synchronos suos nullo inferior, Bononiæ degens olim, & artem profitẽs perquã celebriter: qui haud multis abhinc annis fato ceßit, relicto posteris hoc felicißimo, ac fructuosißimo ἐπιγονὴ, quod profecto è re omnium est, eorũ tamẽ præcipuè, qui in Appollineo studio uersantur. Cuius occasum tota adhuc deplorat florentißima Felsinensis Academia: de quo illud ausim polliceri bona fide; medicinã auspicantes, imò, qui & iam artis suæ specimen ædere gliscũt, longè plus solidæ doctrinæ, & infallibilis experiẽtiæ, paucis mensibus ex aßidua, & sedula ipsius lectione reportaturos, quàm si lustris aliquot uastißimos aliorũ macrologorũ cõmentarios euoluẽdo repetãt; adeò exertè, cõcinnè, planè, laconiceq; omnia ille in mediũ producit, ut alio, uel theorico, uel practico Aesculapici dogmatistes fortè nõ indigeant: quin (ut unico uersiculo dicã) Phæbigena, ut fieri, qui uelit, esse queat. Huic insuper medicæ rei tractationi intenti securè poterũt fidere, & illo præuio, duceq; praxin intrepidè exercere; modò iudiciũ nõ desit, et ingenium; id quod in pharmacopolis in medicorum uicariatũ (ut sic dicam) se ingerẽtibus, alijsq; hominũ credulorum, & deceptibilium calophantis, desideratur; qui si bonas artes uel modicè delibassent, nõ (opinor) tragulam simplicibus inijcerent, nec tam prostitutæ famæ homines in ægrotos, ut uictimas internecando, seuirent. Sed habeant

beant sibi siti suos siticines,& simul eiusmodi præstricto-res,& interfectores cũ suis patiẽtibus, dum fata sic fe-rant,uitam (ut lubet) cũ morte mutent. Interea uerò,qui aures ad audiendum habet,audiat,nec tam charũ,& in-æstimabile dei donum,nempè uitam ambubais, apostatis, erronibus,hierophantis,abstentis,uerpis,ægyritis, circu-latoribus, ueterinarijs, denique nõ treßis hominibus tam leuiter,& inconsideratè concredant.

Redeo nunc à digreßione,ne in uastitudinẽ excrescat oratio. Hoc (inquam) Archiatro me innitente in curandis hominũ languoribus, nunquã non curæ meæ (opitulatu Christi) prosperos habuerũt euentus. Illum ego ab infi-nitis ferè, sed nõ ab omnibus næuis emaculaui ; ita sanè, ut liber iste prius Lycophrontis tenebris obscuratus, nũc Aristophanis,& Cleantis oleat lucernã. Quin & præter luculentam (quoad fieri potuit) expolitionem, emblemata inserui,coronides experientiarũ mearũ,ob hoc saltem in calce singulorũ capitum adnexui,ut uel hac coaugmen-tationis illecebra pio lectori operam meam cõmendarem; sicq; odiosorum æmulorũ inuidiam deprecarer. Nec am-bigo, eos, sicubi pernouerint, quãtum impensæ,& uigi-liarum in eo repurgãdo,decerminãdo,cancellando (quod quidem si non nitidè satis, circunspectè tamen, & reli-giosè à me factum est) dederim,dubio procul æquiores mihi fore confido.

In illo transcribẽdo usus sum ternis exẽplaribus par-timliturosis,partim etiã mendosis, & mutilatis: quorum alterius copiã fecit D. Georgius Mendlerus Oeniponta-nus Physicus, mihi perfamiliaris: alterius D. Nicolaus Albinus Innisdorpianus : tertiũ ego è mea Bibliotheca exhibui, cæteris cõmodaticijs haud multo incorruptius,

quod

quod mihi D. Marcus Elaphionychus tum amanuensis meus, somniculose satis, et perfunctoriè (quod pace illius dixerim) descripserat, alioqui fortasse et mangonizatior, & sui similior hic Leonellus in lucem erupisset.

Tractatum eiusdem auctoris de morbis puerorũ consultò succidimus, eo quod is anno superiore per filiũ meũ, D. Georgiũ Radtembergensem typis Alexandri Vueissenhornij procusus extet publicè. Huic succenturiatũ subdidi eiusdẽ Leonelli Fragmentũ de febribus; cui ego, supplementi uice, Appẽdiculas addieci, addito deniq; Auctariolo de febre epidemica. Acceßit item tractatus de hystericis affectionibus eiusdem Leonelli.

Accipe igitur Heros amplißime solita lenitate, arridenteq; uultu xeniolum istud chartaceum, à submisso illi clientulo, imo uolone donatũ, in quo quicquid est salubriũ præceptorũ, ac remediorũ tuendæ (si adhuc integra sit, et restituendæ, si labascens) sanitatis, in usum diligẽs: ut nobis, hoc est uniuerso humanitatis cœtui felix, et longæua maneat, unà cum tota splendidißima, ac honoratißima stirpe sua, omniq; prorsus molestia uacet; sic, ut nulla unquã Fuggeros oẽs infecundioris fortunæ perturbet mutabilitas; quin potius ipsa Rhamnusia cunctis illorũ optatis respõdeat. Id quod faxit Deus Opt. Max. penes quem solùm & diurnandi, & felicitandi facultas existit.

Data persestinatim apud Aras Flauias, postridie Calend. Ianuarias. Anno salutifici natalis Christi Iesu Domini, ac seruatoris nostri. M D XLV.

INDEX

Hirundines suo comburendae in anginam. 1. 64.

Matricis

Pleuritis,

Stranguria,

FINIS

LEONELLI FAVENTINI DE MEDENDIS MORBIS PARS PRIMA.

DE CEPHALAEA, CAP. I.

Definitio.

EPHALAEA *est morbus capitis, dolorem intolerabilem per circuitum redeuntem, gignens; ita ut qui sic adfecti sunt, tinnire aures sibi putent; oculi eorum rubescunt, eminentioresq́; apparent, extendũturq́; cum iisdem, quæ in fronte sunt, uenis, ac facies tota rubet: cuius notæ; horror calidus, neruorum resolutio, oculorum caligo, uesania, uomitus, suppreßio uocis, sanguinis è naribus cursus.* Galenus lib. Definitionũ medicarum. Cornel. Cel. lib. 4. ca. 2.

APHORISMI.

1 *Caput dolenti, & circũdolẽti pus, uel aqua, uel sanguis effluens per nares, aut os, aut aures, morbum soluit.* Hippocrates libro 6. Apho. 10.

2 *In dolore capitis materiali sanguineo, artificiale est cum clysterijs, & pharmacis illas materias inferius prouocare.*

3 *Inter repletionem, & somnum, ne caput fumis craßis impleatur, mora sufficiens est interponenda.*

4 *In dolore capitis immateriali, sola alteratio cum cõtrarijs sufficit pro cura.*

5 *Sanguine peccante, uel alio humore cum sanguine, uel dolore existente pulsatiuo, à phlebotomia incipiẽdum est.*

6 *Alio humore à sanguine peccante, is prius digerendus est, & postea euacuandus, nisi materia turgeat.*

7 Præsente rheumate, fomẽtationes, lotionesq; capitis, & pedũ penitus dimittendæ, maximè antè materiæ antecedentis euacuationem, seu perfectam purgationem.

8 Pura narcotica, nisi magna urgente necessitate, non sunt administranda; nec eis utendum, nisi cum correctiuis Mesuei.

9 In dolore cũ repletione, post cibũ, uel potũ, sumantur aliqui fructus styptici, uel alia, uapores reprimentia.

10 In apostematibus cerebri, cauẽdũ est à maturatiuis.

11 In dolore calido, emplastra, & Epithemata frigida non diu sunt dimittenda super loco.

12 Ventre existente styptico, leniatur, antequam fiat phlebotomia.

DE EADEM RE APHORISMI HIPPOCRATICI.

Aphorismi Hippocratici.

1 QVibuscunq; in febribus urinæ cõturbatæ, ueluti subiugalium, his capitis dolores adsunt, Hippocrates, lib. 4. Aphor. 70.

2 Lac dare caput dolentibus, malum. Idem libro 4. Aphoris. 64.

3 Posteriora capitis dolentia, uena frontis incisa iuuat, & maximè potest poni ex eadem causa. Idem lib. 5. Aphoris. 68.

4 Duorum dolorum, qui simul fiunt, & non secundum eundem locum, maior denigrat minorem; faciunt enim hij pro Canone, qui est diuisio. Idem lib. 2. Aphor. 14.

5 Dolores in lateribus, & pectoribus, & in alijs partibus, si multum durant, ad discernendum mali sunt. lib. 6. Aphoris. 6.

6 Dolores & tumores circa uentrem existentes, superiores quidem leuiores, non superiores uerò fortiores. Idem

Idem lib. 6. Aphoriſ. 7.

7 Quibus dolores à dorſo in cubitos tranſeunt, phlebotomia ſoluit. Idem lib. 6. Aphoriſ. 22.

8 Quibuſcunq; ſanis dolores repentè fiunt, & ſtertũt, tunc pereunt in ſeptem diebus, ſi non febre corripiãtur. Idem lib. 6. Aphor. 51.

DE DOLORE CAPITIS SANGVINEO.

Dolor capitis ex ſanguine.

Phlebotomia uenæ frontis cephalæan extirpat.

Auicennas.

SAnguinis materia exiſtente in fluxu, & multa, phlebotometur Cephalica per antitheſim, hoc eſt, partis oppoſitæ; materia uerò fluxa, & non amplius fluente ad cerebrum, ſiue multa, ſiue pauca fuerit, eiuſdem partis Cephalica ſecetur; ſin minus, dolor mitigetur, inciſione uenæ Craniacæ. Extirpat enim (inquit Auicennas) capitis dolores fortes, ac graues.

Valent in hoc caſu fomentationes, & Epithemata in hunc modum concinnata.

Epithema, ſiue fomentum.

Epithema.

Recip. olei roſacei unc. i. ſ. uel trientem. ſucci plantaginis unc. ij. aceti, drach. i. miſce, fiat epithema. Aliqui ſumunt ſucci ſcariolæ, uel endiuiæ, uel ſemperuiui, cũ aqua roſarũ, uel aceto ſimul miſtis. Ad idẽ confert inunctio talis. Recip. olei roſati unc. i. ſ. florum ſalicum unc. i. opij puluerati gra. i. croci tenuiter friati gra. iij.

Inunctio anodina.

Miſce, fiat inunctio frontis, temporum & ſaltuum.

DIAETA.

Victus.

CIbum parant Itali ex milio, cum modica agreſta, & aceto, pro confortatione; uel ſi uis magis confortare. Recipe pullum coctum cum agreſta, & panem coctũ aqua, & exiguo ſucco uuæ omphacinæ.

Emplaſtrum.

Emplaſtrũ.

Reci. Duo, uel tria poma cocta ſub cinere, deinde ſu-

mito pulpam, cui adde parum rhodini olei, & momentum croci.

Aliud simile.

Emplastrum aliud. Recipe extremitates uitium, idest capreolos uitigineos, & pistentur fortiter, extrahaturq; succus: cui adde farinam hordeaceam, & oleum rosaceum.q.s. & fiat emplastrum, quod expertum est authoritate Dioscoridis, Cap.de uite uinifera.

ADDITAMENTA PROPRIA.

Suppositoria. Enemata. Embrocha. Zulapia. SI aluus adstricta fuerit, ducatur cum Balanis suppositiтijs, cum speciebus hieræ uigoratis, uel cum Enematibus consentaneis: deinde fiat embrocha, cum decoctione corticum papaueris, florum nenupharis, uiolarum, rosarum, cyssampeli, labruscæ, chamæmali, anethi, & cũ folijs lactucæ, ana.q.v.

Potiones medicæ. Item propinetur ægroto zulapium uiolaceũ, uel nenupharinum, cum aqua hordei lymphatum, uel fiat potio medica ex ptisana cum uino granatorum malorum, aut aqua Nympheæ cum uino Cydonite diluta, commode etiã bibitur iuleb rosaceũ, cum aqua infusionis passularum, & coriandri temperatũ. Facies, nares, saltus, & ipsa frons irroretur eiusmodi aspergine, qua etiam cor in syncopi

Epithema et odoramentũ in cephalea, & syncopi. cõmodissime potest epithemari. Recipe aquæ rosaceæ selibram, aquæ nenupharis, buglossæ an.quadrantem, santalorum omnium drac.i. uiolarum tantũdem, cinnamomi, chariophyllorum an.scrup.s. moschi gra.ij.

Misce pro epithemate, & odoramento liquido.

Si uentris lenitio desideratur, fiat eiusmodi clystere bonum, & expertum, in calida præsertim intemperie.

Enema expertum. Recipe maluæ uiolarum foliorum salicum, portulacæ, florum nenupharis, uel foliorum eiusdem, foliorum cu-

curbitæ

curbitæ, seminum communium frigidorum an. semifasciculum, seu plusculum.

Fiat decoctio secundum artem, postea cum diaprunis solutiui. drac. vi. olei uiolacei unc. iij. salis, uitellorũ ouorum. q. s. fiat clystere.

IN DOLORE CAPITIS CHOLERICO.

Capitis dolor ex bile.

LEniatur uenter, & soluatur cum isto lenitiuo. Recip. pruna, nume. xy. tamarindorum unc. i. corticum myrobalanorum citrinorum unc. i. omnia infundantur in. s. q. aquæ uiolaceæ per noctem, mane manibus fricentur fortiter: deinde recipe de colatura unc. iiij. sacchari unc. i. s. casiæ nouiter extractæ unc. i. fiat haustus, quem capiat calide in aurora.

Haustus laxatiuus cholere.

Alia potio laxatiua.

Recip. florũ boraginis, buglossæ, uiolarũ, an. m. s. florũ nympheæ. m. i. tamarindorũ unc. i. prunorum nume. y. fiat decoctio in. s. q. aquæ endiuiæ ad medietatis consumptionem. De colatura recipe unc. y. in quibus dissolue casiæ pinguis nouiter extractæ unc. i. diaprunis solutiui scrup. iiij. fiat haustus. i. quem sumat calide in aurora.

Alia potio laxatiua.

Bolus.

Recip. casiæ recens extractæ unc. i. diaprunis solutiuũ drac. ij. electuarij Indi uel rosati, drach. i. Fiat bolus cum saccharo, detur per duas horas à cœna. Deinde sequuntur digestiua, & euacuatiua si opus fuerit.

Bolus choleræ eductiuus

Digestiuum.

Recip. syrupi nenupharini, uiolacei, de endiuia singulorum unc. s. aquarum cichorij nenupharis, uiolarum ana unc. i. Misce pro potione præparatoria

Digestiuũ in cholerica discrasia.

Embrocatio.

Recipe olei saligni, olei foliorum uiolarum, rosarum, nenupha-

Embrocha.

nenupharis,cucurbitæ, oliei amygdalini dulcis ana.q.v.

Infrigidentur in aqua,& infundãtur super caput infirmi,cum aqua uiolarum fiat mistio.

Iniectio per nares.

Iniectio per nares.

Recipe olei saligni,nenupharini an.unc.i.aquarum uiolarum,nenupharis an.unc.i.s.misce.

Odoramentum.

Pomũ ambræ.

Recipe styracis calamitæ.q.v. cum laudano, & styrace liquida, seu thymiamate miscendo in modum pomi ambræ,& naribus applicãdo,uel de eodem facto fumigio multum confert.Item fiat odoramentum sequens.

Odoramentum.

Recipe aquæ rosaceæ unc.i.s.camphoræ scrup.s. dissoluantur simul,& ponãtur in phiala parua,& odoret.

Emplastrum narcoticum, ultimo si dolor cessare noluerit apponendum.

Emplastrum narcoticũ.

Reci. Opij gra.ij.camphoræ gra.iiij. dissolue cũ oleo saligno, quod satis est,& fiat emplastrũ super tempora.

ADDITIO SAXIFERRATI DE DOLORE CAPITIS.

SI dolor sit debilis, tunc curatio febris est dignior. Sed quando est fortis, facit redire febrem per inflãmationem, quam facit in spiritibus, & humoribus, & mouet caput, & debilitat infirmum. Factis igitur euacuationibus, Auicennas commendat ligaturas manuum, & coxarum, cum fascia larga, administrentur collyria, & clysteria, ad inferiora trahentia, & ponantur uentosæ ad spatulas, uel nates, cum fricationibus, & confortetur caput cum infrigidatiuis, si non fuerit quod prohibeat,ut corrhyza, tussis, destillatio, uel apostema, tunc embrocetur caput cum decoctione rosarum, uiolarum, hordei, foliorum salicum, nenupharis, item cum oleo

Cucurb.

oleo rosarum, & salicum, fiat embrocatio. Addendo in decoctione camomillam, & melilotum: &, si necessitas urgeat propter caliditatem, adde etiam cortices papaueris, & nenupharis.

Fit etiã non incõmode epithema ad caput, cũ aqua rosarum, aceto, & oleo rosato, bene cõquassatis, & agitatis cum albumine oui: & si aderit insomneitas, sit oleũ uiolatum, & nenupharinum, & modicum aceti. oxyrrhod.

Item succus solatri, & semperuiui, in caliditate multa, plurimum ualet,

Lotiones fiant ad extrema, ex corticibus papaueris albi, radice mandragoræ, semine lactucæ, portulacæ. hyoscyami, & albi papaueris cũ floribus uiolarũ, nenupharis, anethi, & semine eius, foliorum lactucæ, & uitis.

Embrocatio fortis.

Recip. Florum rosarum, uiolarum, nenupharis, solatri ana. q. v. foliorum lactucæ, corticum papaueris, florum camomillæ.

Meliloti.

Fiat decoctio, & embrocetur, facta tamen prius euacuatione, stante materia trahe ad inferiora, ita etiam & testiculos odorare flores nenupharis, uiolarum, salicis.

Fiat inunctio talis.

Reci. Olei uiolati, rosati an. unc. i. aceti, camphoræ an. drach. ij. Misceantur bene inuicem, & capiti, ac fronti adplicentur.

ADDITIONES PROPRIAE.

Catapotia cephalalgicis multum opifera, præsertim in dolore perbiodico, & clauo.

Reci. Balani myrepsicæ, seu myrobalanorũ citrinorũ drach. ij. aloes hepatiteis unc. sem. seu potius erythræi uel

rubri, agarici infusi in oxymelite, cum tertia parte sui, salis gēmei post exiccati unc. iij. specierū hieræ simplicis, unc. i. rheibarbarici electi unc. sem. spicæ, scrup. binos.

Catapotia cephalalgicis ex dominatu bilis.

Fiant glomeramina pisis conformia, cū aqua buglossæ, sumantur scrup. ij. uel terni, eundo dormitum.

Aliæ pilulæ ad idem bonæ.

Aliæ pilulæ capitales.

Reci. Massæ pilularum aloesanginarum drach. i. aloes optimæ rheibarbarici electi ana drach. s. agarici electi scrup. ij. Fiant pilulæ xv. uel, xvij. cum electuario de succo rosarum, & deaurentur.

Linimētum.

Perlinatur frons linimento facto ex semine lactucæ, uel papaueris, lacte muliebri, & albumine ouali, ana.

Post sumatur mica panis ex succo granatorum.

DE VERTIGINE, CAP. II.

Definitio.

Scotomia, à scotos, quod est uidere, et mias, quod ē musca; quasi uisio muscarum.

Gerbard. de solo.

Gal. libr. 3. Apho. commen. xvij.

Idem lib. 4, cōmen. 17.

ERTIGO est morbus capitis, tenebrositatem inducens, qui Græcæ scotoma dicitur, quod à uerbo Græco scotome deducitur, quod sonat uertiginor, non à scuto, ut Proletarij tradunt authores, turbo etiam Latinè appellatur. hunc morbū comitiali proximū esse, & in apoplexiā subinde desinere scribit Galenus. idem sic definit hanc adfectionem. Vertigo (inquit) est, quādo simul uidētur circūuolui, hoc est circūstantia moueri, quæcūq; conspicimus, & sensus uisus repente destruitur, quum uideantur tenebræ circūfusæ. Est igitur uertigo, actio corrupta, primum uirtutis uisiuæ, secundo sensus communis, postea imaginatiuæ uirtutis, contra Herculanum. Neoterici differentiā faciunt inter

ſcotomiam,& uertiginem,dicentes,uertiginem fieri à uaporibus ſubtilibus magis permiſtis ſpiritibus uiſibilibus: unde cauſari motum in ſpiritibus, & ſic in cryſtallina præſentatas res ſimiles ad extra moueri, unde ſenſus communis ſic inducat ſcotomiam. de hoc conſule Gherardum de Solo, capite de ſcotomia, & uertigine, ſuper 9. Almanſorij. Nam de hac materia pulchrè ſcribit, ac dilucidè.

Si iſtæ duæ conſiderantur, quantum ad originem, & principium, ſunt actiones corruptæ, & potentiæ uiſiuæ: ſi uerò completiuè tantùm, tunc ſunt actio corrupta, potentiæ imaginatiuæ, eo quòd cauſatur ibi uapor craſſus in imaginatione, læditur ergo uiſus & non alij ſenſus, quia in organo uiſus ſunt plures ſpecies, unde magis manifeſtatur in ſenſu uiſus.

Cauſæ primitiuæ ſunt non naturales res, cauſantes uapores craſſos in cerebro, ut cepæ, uinum plenum. Cauſæ primitiuæ uertiginis.

Cauſæ antecedentes, omnes humores, à quibus eleuantur iſti uapores craßi. Cauſæ antecedentes.

Coniunctæ, ſunt iſti uapores miſti ſpiritibus, actu exiſtentes in regione uiſus: ſuper hac re latius conſulendus eſt Galenus in libro, qui introductio, ſeu medicus intitulatur, inibi ſcribit in hunc modum. Coniunctæ cauſæ.

Caligines oculis offuſæ, & uertigines, cognata ſunt uitia morbo caduco, ab iiſdemq; cauſis prodeunt, atq; eaſdem ſedes occupant: hoc tamen intercedit diſcriminis, quòd illæ extrinſecus accidant, ob quod facilius, quàm hic curantur, alui ductione præſertim per hieram adminiſtrata, apophlegmatiſmis, & uomitibus partim à cibo, partim ieiunis adhuc excitatis, omnium maximè ueratro ſuccurritur. Galenus.

CVRA SCOTOMIAE CALIDAE.

Vitentur omnia aromata, & species exoticæ excalfactiuæ, allia, cepæ, porrum, scordium, eruca, rutha, & omnia, quæ sunt apta euaporari: uescatur cibarijs stypticis frigorificis, ut sunt lentes coctæ cum aqua, & aceto, milium, panicum, carnes castratinæ, alteratæ cum acore omphacij, uel succo punicorum: uinum sit stypticum, dilutum cum duplo aquæ, uel mistum uino cydonite: unde uinum oxyacanthite, hoc est, ex acidæ spinæ fructibus cõfectum, præ cæteris laudatur.

Portulaca, lactuca, uel agresta, pipionum carnes, cum longam in stomacho trahunt moram, non ita probantur.

Phlebotomia. Regulariter operando, fiat primo phlebotomia cephalicæ, deinde de uenis retrò aures: unde scribit Galenus uertiginosis arteriarum sectione mederi, sed non omnes huius auxilij beneficio curari, quòd si sanguis hepatis contrarietur, tunc basilica phlebotomanda erit, quia sanguinem ab hepate euacuat. (Gal. lib. 4. de locis affectis, ca. 8.)

Licet istæ dispositiones dependeant à sanguine, nõ tamen ideo fit purgatio, ut ista cholera admista sanguini, nec aliàs nunc mota per phlebotomiam, beneficio artis euacuetur: propinandum igitur erit eiusmodi pharmacum.

Cholagogũ in scotomia. Recip. Pruna numero. v. tamarindorum unc. i. corticum myrabolanorum citrinorum tantundem: infundantur in aqua, q. s. postea contusa fricentur manibus: de cuius colatura recip. unc. iiij. in quibus dissolue sacchari unc. i. casiæ nouiter extractæ unc. i. sem.

Fiat haustus, quem epotet mane in aurora: potest inter eliquandum casiam, adijci diaprunis solutiui, drac. ij. uel. iij.

OXYRHODINVM.

Recip. Aceti rosacei unc.iiij.aquæ rosatæ unc.i. Misce,petiæ infundantur, quæ fronti applicentur:repercutit enim uapores, & prohibet eorum ascensum ad cerebrum. Oxyrhodinum.

Linimentum ad idem.

Item recip.Succi semperuiui,solatri an.unc.i.sem.aceti rosacei uncias.ij. aquæ rosatæ unc.sem.Misce,fiat linimentum. Linimentũ.

SCOTOMIA FRIGIDA.

IN cura scotomatis frigidi, fiat uomitorium (si placet) lene eiusmodi.

Recip.Aquæ communis tepidæ unc.vi.oxymelitis uncias.ij.Sumatur paulatim ingurgitando,deinde uerpo gutturi imposito prouocetur uomitus. Vomitoriũ.

Aliud uomitiuum.

Recip. Radicum asari unc.i.aquæ communis unc.x. bulliant ad consumptionem medietatis,coletur: colaturæ adde,oxymelitis simplicis unc.ij. Vomitiuũ.

Detur tepide circa horam diei tertiam, ieiuno stomacho,quod postquam acceperit,postea sorbeat per tertiam horam unam scutellam maiusculam brodij gallinæ,uel caponis,non perfectè cocti : quo sumpto se ad uomituriendum præparet : quòd si non statim uomuerit, imponatur pluma,uel digitus,oleo intinctus:deinde uomitu facto,reiteret & tertiam scutellam,& sic stomachus ex toto uacuefiet,ac purgabitur.Cum isto purgauit Leonellus hominem,& euomuit quasi.xxx.lib.phlegmatis.

Varijs cibarijs uentriculum replendo, & sic uomitum deinde prouocando, periculosum est, & sic sæpe ex illo mortem illatam esse,testis est idem Leonellus. Polyphagia nocua stomacho.

Et hæc

Et hæc de ea, quæ fit per communitatem, à stomacho.

Fiat lene uomitorium, si placet.

Recip. Aquæ communis tepidæ unc. v. oxymellis unc. ij. Sumatur transglutiendo, deinde digito gutturi imposito, prouocetur uomitus.

Gargarisma, si non fuerit per cõmunitatem.

Gargarismus. *Recip. Mastyches, radicum acori, & asari, ana drac. i. sinapis drac. sem. hyssopi, bethonicæ, saluiæ, an. man. sem. Bulliant in sem. q. aquæ, dein colentur: colaturæ addatur, oxymellitis scyllitici unc. ij. uel. ij. sem.*

Caputpurgium. *Fiat gargarismus, & ex eorum pulueribus caputpurgium fieri potest, naribus insufflando, & fricando.*

Masticatorium.

Masticatorium. *Recip. Mastyches, piperis, passularum, fiat masticatorium, ana quar. v.*

Gallia moschata, & moschus pulueratus, seu friatus, si naribus insufflentur, cerebro conferunt, quia calefaciunt, & resoluunt phlegma in eo contentum.

Fiat uomitus, & phlebotometur, si commodum uidebitur.

ANNEXA PHARMACA PROPRIA.

VErtigo fit utplurimum à stomacho, & per communitatem eius cum cerebro. Et cura per me sæpius experta est, ut digeratur materia subsequenti digestiuo.

Digestiuum.

Digestiuũ. *Recip. Syrupi de infusione rosarum, & endiuiæ ana. drach. vi. sem. acetosi simplicis drach. iij. aquarum absinthij, endiuiæ ana unc. i. Misce, capiat pluribus diebus in aurora, postea sumat has pilulas.*

Pilulæ.

Pilulæ. *Recip. Specierum hieræ simplicis drach. i. agarici præparati*

parati scrup.i. Fiant pilulæ.v.cum aqua absinthij, quas deglutiat per horam ante cœnam.

Et post hanc ordinariam euacuationem, utatur etiam prædictis pilulis semel in hebdomada, semper ante cœnam: tandem reficiatur corpus hac confectione. Confectio.

Recip. Specierum diatria sandalorum, diarhodonis abbatis ana drach.sem.specierum aromatici rosati drach. i. sacchari taberzeth in aqua absinthij dissoluti unc.iij. Fiat confectio in rotulis semiunciarijs, uel ad pondus unc. ij. pro qualibet, dosis una pro uice, in mane quaternis ante prandium horis.

Mane uerò, & de nocte, seu uespere post prandium & à cœna capiat morsellum cydoniati, uel diacydoniteis sine speciebus.

DE PHRENITIDE, CAPVT III.

Definitio.

HRENITIS est insania, uel mentis diminutio, cum acuta febre. Gal. lib. definitionū medicarum.

Aliter sic.

Est desipientia, uel mentis alienatio breuiuscula, cum tremore, & uocis debilitate, atque palpitatione, prorsus à malignitate febris procedens. Phrenitis. Carabitus. Sirsen.

Adhuc aliter.

Phrenesis est morbus lædens mentem, & ad insaniam, furoremq; deducens, à mente, & parte rationalis animæ, idest, deturbatio mentis, ex cordis uitio nasci à quibusdam putatur. Et reuera est apostema in panniculis cerebri, calidum per essentiam, & illud apostema quando est in pia Phrenitis qd

matre

matre periculosum est, ob multitudinem sanguinis uenarum in ea: quando uerò est in dura matre tantùm, non est adeo perniciosum, & in hac fit sæpius, quia natura non est tantoperè solicita de ea.

Prognosticon.

Prognosticon. Communiter autem phrenitici quadriduo moriuntur.

Signa.

Signa. Lumen abhorrent, quia materia in cerebro existens agitatur, & magis mouetur per lumen: operationes motus perficiuntur siccitate, unde habent fortißimas operationes motus, quia phrenitici ualidißimos agunt motus operationis, non tamen sensus, quoniam sensus humido perficiuntur.

Prognostica, & obseruationes.

Prognostica & obseruationes. Mesueus. Cornel. Cel. lib. 3. capi. 18. Phrenitis cùm est impressa, non curatur: si uerò adhuc nondum est perfecta, tunc est medicabilis, sed non apud stolidos, & indoctos. Antiqua signa consumatæ phrenitidis si adueniant, fiat phlebotomia, & solutio uentris. In omni specieeius (quæ triplex à Cornelio Celso recensetur) celebranda est phlebotomia cephalicæ ratione euacuationis, & diuersionis, & cum hoc quod diuertit, refrigerat, & alleuiat caput: postea, si non fiat phrenitis, per unum, aut alterum diem incidatur uena frontis, quia euacuat materiam coniunctam.

Obseruatio. Sedenim non ignorandum, quòd incipimus aliquando phlebotomare à saphena primo, quando est magna repletio totius corporis, quia illa multum diuertit, deinde cephalica ferienda, ultimo uena frontalis.

Item quando prouenit ex retentione sanguinis hæmorrhoidalis, & menstrui, si uenter non fuerit lubricus, sed constipatus, ante phlebotomiam fiat clystere lenitiuum.

Enema mollificatiuum.

Recip. Quinque herbarum mollificantium, ana man. i. furfurum macrorum. p. i. farinæ fœnigræci, seminis lini ana man. i. Fiat decoctio in. iij. lib. aquæ, ad dimidij excoctionem. De colato, recip. lib. i. unc. ij. uel. iiij. in quibus dissolue, olei chamamælini, uiolacei, singulorum unc. i. hieræ picræ unc. i. benedictæ laxatiuæ unc. sem. salis gemmei drach. sem. Fiat enema, & inijciatur podici calidiuscule, antequam fiat phlebotomia, quæ fiat usque ad syncopim, ut remoueatur apostematio. Clystere lenitiuum.

Notio.

Si phreniticus sit furibundus, ligetur, ne ex magna commotione fiat hyppospasma, idest ruptio uenæ, seu sanguinis euacuatio. Notio.

Aqua hordei.

Recip. Vnam partem hordei excorticati, bulliat in uiginti partibus aquæ, ad medietatis consumptionem, fiat potus. Pro illa damus interdum pullum alteratum cũ omphacio, uel succo puniceo: hæc diæta est satis tenuis apud nos. Aqua hordeacea.

Sedatiua doloris.

Lenitio doloris fiat cum aqua rosacea, aceto rosaceo, & rhodino: uel si fortius uelimus agere, fiat tale epithema. Oxyrhodinum.

Recip. Succi semperuiui, solatri, uel portulacæ, uel aquæ nenupharis unc. iij. rosarum unc. i. succi seminis papaueris albi contusi unc. ij. Fiat mistio, & utatur epithemando. Epithema.

Somni prouocatiuum peculiare.

Recip. Corticum papaueris albi, iusquiami albi, florum nenupharis, uiolarum, anethi uiridis, ana man. i. florum uitium, salicum, lactucæ, man. sem. Lotio.

Bulliant

Bulliant omnia in ſ.q.aquæ,ad conſumptionem quartæ partis, deinde inungantur crura, à genibus infra, uel etiam manus uſque ad cubitos,continuando uſq; ad quartam horæ,uel circiter,poſtea exiccentur pedes ; hoc pacto inungantur tempora,ſaltus ſeu pulſus manuum & pedum cum iſto unguento.

Vnguentum ſomniferũ. Recip.Olei nenupharini,uiolacei,unguenti populnei, ana unc.ſem.opij gran.iij.croci gran.yi.

Tritis puluerabilibus cum exiguo ceræ fiat unguentum,cum quo ungatur pulſus temporum,manuum,& pedum,& hoc debet fieri poſt cibum, per unam horam, uel ſero,ſcilicet cubitum eundo;quòd ſi iſta non ſuffecerint, detur iſta potio ſerotino diluculo,uel per duas horas poſt cibum.

Potio ſomnifera. Recip. Syrupi papauerini unc.i.aquæ lactucæ unc.ij. Miſce, detur iſte potus calidus,uel tepidus:loco aquæ lactucæ poteſt poni aqua nympheæ.

Ad idem,ſi iſta non ſuffecerint.

Pilulæ ſopo riferæ. Recip. Pilularum de cynogloſſa ſcrup.ij.gran.iiij.uel ſi res poſtulat, paulò plus. Fiant pilulæ nume.iiij.detur una de eis quando itur dormitum.

Aliud prouocatiuũ ſomni ſolenne. Vlterius, ponatur fructus papaueris albi in piſtato, uel contuſo;eſt enim ſolenne in prouocatione ſomni.

Pilulæ de lingua canina:ſub alio titulo deſcribuntur à Meſueo in Antidotario,& Grabadin, capite de tuſsi catharrali.item cap.de catharro,& uocantur ab ipſo pilulæ Alchabei,quas idem ualde laudat,ſub authoritate Alexandri,& pro ſecreto recitat, nimirum ad incraſſandam materiam iſtam.

Vtilitas pilularum Alchabei. In prouocando itaque ſomno,in ſiſtendo catharro, & quocunque fluxu uentris, & aliorum profluuiorum,denique in omnibus ægritudinibus catharralibus coher=

bus cohercendis ne obliuiscaris medicinæ huius solennis. Sed quia descriptio prædictarum pilularum non solum in nomenclatura, sed etiam compositione uariat, ac discrepat, lubet hic uarietatem synthefeos subiungere. Mesueus eas sic describit.

Recip. Myrrhæ drach.iij.thuris masculi drach.ij.et.ſ. opij, hyoſcyami, radicũ alcalcachar ſiccarũ an.drach.ij. Mesues cap. de catharro

Confice cũ succo alchazaber humidæ, da ex eis à ternis, usq; ad v.in sero, sunt enim mirabiles.

Alia descriptio ex dispensario Nicolai, sub nomine pilularum ad omnes morbos catharri, & sunt (inquit idem) securiores prioribus, quia ibi corrigitur opium quibusdã cõsolatis, ueluti croco, & rhodomelite, nec non laudano.

Reci. Myrrhæ troglodyticæ drach.vi.olibani, & ladani an.drach.v.opij, hyoscyami, ana drach.iiij.croci drac. i.ſ.radicũ linguæ canis darc.iiij. fiant pilulæ cum melle rosato ſicut piſæ, doſis.iij.uel ad ſummũ v.cubitũ eũdo. In descriptione Thesauri aromatariorũ ponitur radicum linguæ canis drach.iiij.ſ.& doſis drach.ſ.uel.i. Ex Dispensario Nicolai. Ex thesauro Aromatariorum.

Alia descriptio ex Luminari maiore deprõpta.

Recip. Cynoglossæ, opij, ſeminis hyoſcyami an.drach. iiij.myrrhæ Troglodytidis *drach.v.olibani drach.v.chariophyllorum drac.ij.cinnamomi, cozumbri an.drach.ij.* Pilulæ Alchaiber ex Lumine maiori.

Confice cum rhodostagmate, uel aqua rosacea, & formentur inde pilulæ ad modum cicerum, ex quibus.v.uel vij.(si neceßitas exigit) eunti dormitũ exhibeantur. Has *pilulas (sed secundum Mesuanam descriptionem)* Ioãnes *Arculanus ut præſtantißimas multũ cõmendat, in cap.de catharro, de his quoq; mentionem facit* Gilberthus *Anglicus suæ practices lib.4.cap.de cauſis tußis.Itẽ lib. 3. cap.de rheumate, & eius speciebus.* Arculanus cap.de catharro. Gilberthus Anglicus.

B Embro=

Embrocatio.

Embrocha, seu fomētū. Reci. Foliorū lactucæ, uiolarū, nenupharis, florū carthami, radicum mandragoræ, corticū papaueris albi, hordei mūdi, an. m. i. bulliant in aqua q. s. fiat fomentū, applicetur in pecia; si uis fortius, adde seminis hyoscyami, papaueris nigri, carthami, papaueris albi, an. unc. i. s.

Vnctio post fomentum.

Vnguentum anodinum. Reci. Olei uiolati, nenupharini, myracopi populnei, ana unc. sem, misce, ungatur eo caput. Eugubius ita digerit, & euacuat.

Digestiuū. Reci. Syrupi uiolati, unc. i. s. rosarū endiuiæ, an. unc. se. aquarū bethonicæ, fœniculi, unc. i. s. uel. ij. misce.

Euacuatio eiusdem.

Euacuatiuū. Recip. Casiæ in bolo, unc. i. agarici præparati, drach. i. sumat post cœnam.

ADIECTITIA REMEDIA PROPRIA, APHORISMI HIPPOCRATICI.

Aphorismi Hipporatici. DEsipientiæ, cum risu factæ quidem securiores, quæ uerò cum solitudine, molestæ. Hippocrates lib. 6. Aphoris. 53.

Vbi desipientiam somnus sedat, bonum; ubi uerò perstat, malum. Aphoris. 22.

Phernesis non uera, est alienatio mentis cum inquietudine, & quibusdam intemperijs sine apostemate cerebri, & contingit plerunq; in febribus, per uapores acidos, ascendentes ad organa uirtutis cogitatiuæ, uel memoratiuæ, & aliarum uirtutum cerebri, aut propter malitiā in spiritibus causatam, à caliditate intensa, distemperantur spiritus, pro debitis operationibus sensuum interiorum, & maxime cogitatiuæ. Animaduertendum etiam, quod

Causæ phrenesis non ueræ.

quod aliquãdo accidit talis uesania, seu potius mania tempore quietis, non existente paroxysmo propter uapores, qui eleuantur ad cerebrum, & tunc fiant Enemata euacuantia, & diuertentia, & prosunt etiam æqualiter acuta, apponendo electuaria solutiua aliqualiter calida, sicut sunt, hiera, electuarium Indum, benedicta laxatiua, cum decoctione herbarum quarundam calidarũ. Exempli gratia. Reci. Anesi, fœniculi, ameos, cnici, centuarij, florum chamæmali, agarici, ana drach. ij. uel. iiij.

Cura phrenesis non ueræ.

Enema in phrenesi, epilepsia, apoplexia, paralisi ex gelida intemperie.

Fiat decoctio sufficiens, & colaturæ addatur hieræ pigræ unc. i. mellis cõmunis unc. ij. benedictæ unc. ſ. oliui puri ueteris, aliquando ruthacei, & salis q. ſ.

Nonnunquam agarici loco assumimus de turbitho, & si prædictũ Clysma cupimus efficacius reddere, in decocto ponimus drach. iij. de pane porcino, item quando cõtumax est humorum noxiorum aggregatio, addimus decoctioni drach. i. interanei sicyonıæ, uel cucurbitæ syluaticæ. Et hoc iudicio periti Medici relinquitur.

Item fiant glandulæ suppositiciæ, cum speciebus hieræ uigoratæ, & acuminata, ut sic dicam.

Suppositoria.

Morbo necdũ se remittẽte fiat talis epithematio

Recip. Pulmonem arietinum, & pone in decoctione, chamæmali, rosarũ, & capiti applicetur calide, imo posset ipse pulmo solus applicari, ita sicut est, quando exenteratur, aut extrahitur è corpore animalis.

Epithematio capitis.

Somnus hoc pacto recuperabitur, si suo numine dexter affuerit Deus, sicubi duabus horis à cœna, quũ dormitum sit eundũ, hæc mistio potabilis ægrotãti propinetur.

Recip. Syrupi uiolacei, nenupharini, papauerini, ana unc. sem. aquæ decoctionis papaueris albi unc. iij. misce, detur ut supra propositum est.

Potio somnifera.

Alius hauſtus etiam pro dolore capitis.

Hauſtus ſoporificus in phreneſi, & cephalalgia

Recip. *Syrupi papauerini unc.i. oxyſaccharæ unc.ſe. aquæ decoctionis coriandri præparati unc.iiij. miſce, fiat hauſtulus, quē ſumat binis à cœna horis, ac mane etiā.*

DE APOPLEXIA CAP. IIII.

Definitio.

Gal. lib. definitionū medicarum.

POPLEXIA *morbus eſt obſtupidæ mentis, & intellectus, cū inſenſibilitate, & cōcuſſione corporis.* Per*ſuaſum autem uulgo eſt, eum, qui repētina morte corruit: euenire id, gutta ſanguinis è capite in cor delata.*

APHORISMI HIPPOCRATICI.

Aphoriſmi Hippocratici.

1 S*oluere apoplexiam fortem impoßibile, debilē uerò non facile.* Hippoc. *lib.* 2. *Aphor.* 42.

2 *Strangulati, & diſſoluti, non tamen mortui, non reuertuntur, quibus ſpuma circa os fuerit, non reficiuntur. idem lib.* 2. *Apho.* 44.

3 *Apoplectici fiunt maxime à quadrageſimo anno, uſq; ad ſexageſimum. idem lib.* 6. *Aphor.* 57.

4 *Apoplecticus ante quartū diē nō eſt ſepeliēdus, quia hūores aliqui mouētur in primo die, aliqui ſecūdo, aliqui tertio, aliqui quarto: unde expectādus eſt motus humorū.*

Ad cognoſcendum an apoplecticum ſit uiuum, aut mortuum.

Recip. *Cotum carminatum, & ponas ante os, clauſis bene feneſtris, in cubiculo, unde ſi mouebitur cotum, ſignum eſt uitæ: ſin minus, mortis: idem fieri poteſt admota naribus plumula.*

Ingenia,

Ingenia, siue notæ uiui, uel mortui apoplectici, noscũtur plurifariam, de quibus affatim agit Marcus Gatinarius in sua Praxi, cap. de cura apoplexiæ. Marcus Gatinarius.

Hæc ægritudo differt à præfocatione matricis, præfocata nanq; sentit, audit, habet operationes sensuum interiorum. Præfocata stetit aliquando per diem clausis oculis, nihil loquens, hanc adstantes putabant esse mortuam, accitus medicus adfixit cucurbitulas in uertice capitis, credens esse à catharro, qui eam fere interfecisset: tandẽ alius superueniens, fecit fricationes in partibus inferioribus, & posuit uentosas ad diuertendum materiam à superioribus, quo facto, euigilauit illa, & cœpit loqui, recitans omnia, quæ circa se erant facta, & sic fuit curata. Differentia inter apoplexiã, & strãgulatum matricis. Fricatio cucurbitulatio

Modus phlebotomandi in apoplexia. Modus phlebotomãdi in apoplexia.

1 Primo fiat detractio sanguinis ex utraq; cephalica in manibus, quæ euacuat, & diuertit.

2 Secundo in uenis sub lingua.

3 Tertio in uena frontali. Aliquando tamen à saphena est incipiendum, ut retentione mensium, & hæmorrhoidarum longa, corpore existente plethorico.

Post phlebotomiam uinciantur adiutoria brachiorũ, & coxarum ligatione ualida, ut materia trahatur infra.

A` uenis apoplecticis cauẽdum, nisi in maximis causis, eo quod periculosa sit harum incisio, & difficulter consolidetur, sic etiam à uenis aurium, & narium.

Apoplexia à sanguine rara, phlegmatica frequentior, cuius hæc est cura.

Cura apoplexiæ phlegmaticæ, clystere.

Reci. Centaurij minoris, pulegij, calamenthi, origani, stœchadis Arabici, foliorum ruthæ, bethonicæ, ana. m. i. uel. s. carthami contusi unc. i. anesi, fœniculi, ana drach. Clystere in apoplexia phlegmatic.

 ij. collo=

ij.colocynthidis , & agarici in pecia linea rara ligatorum drach.iij.

Omnia simul bulliant in s.q.aquæ,ad consumptionem tertiæ partis Colaturæ recipe unc.xv.in quibus dissolue sacchari rub.uel albi unc.i.se.hieræ picræ, hieralogodij, ana unc.se.diasenæ,uel diaphenici drach.iij. olei ruthacei unc.iij.salis gemmei, uel cõmunis drach.iij. uel.ij.uitellorum ouorũ nume.i.uel.ij.fiat clystere, imponatur calide,educit materias phlegmaticas à capite potenter.

Aliud clystere ad idem.

Enema ad idem.

Recip.centaurij utriusq;,arthanitæ, rhutæ, abrotani, polypodij quercini ana M.i.

Bulliant omnia in uino albo pleno, & aqua ana partibus æquis ad absumptionem medietatis.

Colaturæ recip. lib.i. olei laurei unc.iiij. hieralogodij unc.i.salis gemmei drach.iij.uitellorum ouorum nume.ij. misce, detur ut supra.

Aliud ad idem.

Enema aliud ad idem.

Reci.Polypodij querni,stæchadis arab. hellebori candidi,carthami,centaurij minoris ana.m.i.bulliãt in aqua q.s.Colaturæ adde,hieræ simplicis,hieralogodij, uel benedictæ laxatiuæ ana drach.vi. uitellorum ouorũ nume. ij.salis gemmei drach.iij.misce,fiat Enema.

Suppositoria ad idem.

Suppositoria.

Recip.Salis gemmei,subtiliter pulueratí,specierũ hieræ picræ ana drach.i. cum melle.q.s. fiant suppositoria. & unum post aliud imponatur.

Alia.

Reci.Salis gemmei unc.s.cũ melle ,fiant suppositoria. Non utimur in Italia helleboro albo,quia est uenenum.In alijs uerò regionibus est bene competens.

Ad intra.

Valet anacardina, & mel anacardinum, de quo uide Mattheum Gradensem, cap. de paralysi. Loco autem anacardinæ recipe scrupu. i. theriaces antiquæ, uel mithridatij, uel diacori, quod ualet à proprietate occulta, impone in os.

Fiat sternutamẽtum ex condisi seu struthio, ueratro albo, uel sic. Sternutatoria.

Reci. Piperis, uel pyrethri, uel sinapis parum, pulueruentur, & fiat sternutatorium, naribus insufflandum.

Sternutatoria domestica. Succus blethæ, sampsuchi, siue maioranæ, menthæ. Sternutatoria fortia, succus iridis, puluis minutus, hellebori nigri, aliàs albi, uel piperis, per cannam naribus immissam insufflati.

Masticatoria.

Staphisagria, & eius decoctum semen, item de catapu tia maiore, olei de kerua drach. ij. prima uice: secunda drach. iij. & sic deinceps semper augendo, cum decoctiõe raphani, primo unc. i. secundo unc. i. se. &c. Multũ ualet datum in os, rhazes. i. continent. i. Masticatoria. Rhazes 1. Cõtinent 1.

Gargarismus ex decoctione staphisagriæ factus æque prodest. Gargarismus.

Embrocatio facta purgatione. Embrocatio

Rec. Sampsuchi sicci, foliorũ, & granorũ lauri, abrotani, saluiæ, stæchadis, radicũ acori, bethonicæ, an. m. i.

Bulliant in s. q. aquæ, fiat fomentatio ab alto, cũ spongia, uel cum filtro. Alius codex ponit, cum uitro.

Vnguentum.

Reci. Olei laurei, iuniperini, costini, ana unc. ij. castorij, euphorbij, ana unc. i. cæræ parum. Feruefiant simul, et fiat unguentum. Vnguentũ

Emplastrum.

Emplarum. Recip. *Sinapis.m.iij.uel.iiij.caricarum,nume.xx.euphorbij, opoponacis, castorij,serapini,ana unc.sem.* Fiat *emplastrum supra caput.*

Electuarium.

Electuariũ. Reci. *Mithridatij electi,diambræ,ana unc.iij.aliàs.ij. diamoschi dulcis unc.i. electuarij pliris narcoticon unc.i. sem. seminis peoniæ collecti sub defectu lunæ, nucis moschatæ optimæ, tenuißime pulueratæ, ana drach.iij.confectionis anacardinæ drach.x.* Fiat *electuariũ cũ syrupo de corticibus citri. Loco eius potest accipi theriacæ ueteris,mithridatici,uel diacori.*

Ius cicerum rubeorum,qui habent nitrositatẽ,& brodium gallinarum, loco uictus multum laudantur. Ciceres enim prouocant urinam,& secessum,aperiunt meatus,ponantur prius in infusione,decoquantur postea ad fracturam ualuulorum siue corticum,addatur saluia,& rosmarinus. Potus *sit hydromeli, uel aqua mellis, ut aquæ partes,vij.mellis.i.cum aqua saluiæ,ius carnis leporis,turdi, merularum,optime conuenit.*

Istis non conferentibus fiat cauterium potentiale.

Cauterium potentiale.

Cauterium potentiale. Reci. *Cantharides abscißs capitellis,& alis,pulueratas drach ij.misce cũ fermẽto in quantitate cõueniẽti,& aceto: deinde fiat pasta.* De *qua recipe partẽ unam, quæ reducatur ad formã rotũdam,quæ abrasis capillis applicetur cõmissuræ coronali, & maneat quousq; fiat uesica, quæ cum acu rumpatur,ut exeat humiditas.* Demũ *facta exulceratione, recipe granum ciceris rubei, & ponatur super locum uesicatum,& ligetur ita fortiter,ut maneat super loco,& tunc fiat foramen,& teneatur apertũ,per*

unum, aut alterum mensem, usque ad purgationem cerebri, communiter abradunt caput, deinde accipiunt cæpe momentum, super quod ponunt sal, & cum hoc fricant fortiter caput, unde generantur ampullæ, quibus ruptis, emanat humor noxius.

Cauterium actuale, uel artificiale.

Recip. *Cauterium ferreum punctuale, ita quòd cuspis sit puncta, obtusa, paucæ longitudinis, quod apponatur circa commissuram coronalem, quoad fiat crusta, deinde remoueatur escara, seu crustula, cum butyro recenti, qua remota, impone granum ciceris, & fiat, ut supra, quod (auxilio Dei) sanat apoplexiam.* Cauterium actuale.

Corrodini consilium.

1 *Corrodinus primo statim die phlebotomauit apoplecticam puellam, & curata fuit.*

2 *Item in apoplexia, epilepsia, paralysi, & alijs passionibus neruosis, fecit ab eodem latere in brachio cauterium potentiale: cæteris paribus sic dicere solebat, &c.*

3 *Primo fiat emplastrum ex linimento, sicut scis, unguento albo, & cerusa, uidelicet prohiberet, ne uicinæ partes corrumperentur.*

4 *Postea adhibeat cauterium potentiale longitudinaliter circa cephalicam, & ad surdam auditionem, porrò in oculorum doloribus, est saluberrimum remedium, in utroque brachio.*

5 *Remota causa ponitur aliquid, quod prohibeat consolidationem.*

6 *Curtius etiam in capite faciebat huiusmodi cauteria, ex cantharidum pulueribus, cum aceto, & cæra, ex euphorbio, & alijs.*

APPOSI-

APPOSITITIAE MEDELAE.

Puluis contra uertiginem, epilepsiã, & apoplexiam.

DEtur puluis sequens ex aqua basilici maioris, uel lilij conuallis, aut lauandulæ: puluis aduersus scotomiam, epilepsiam, & apoplexiam expertus.

Recip. Granorum peoniæ, coriandri præparati, nucis moschatæ, uisci quercini, ana unc. sem. cubebarum, galangij, macropiperis, tormentillæ, zinziberis, ana drach. i. florum anthos, uel foliorum eius, drach. ij. sacchari taberzeth, unc. iij.

Fiat puluis, detur omni mane, & sero, p. i. uel. ij.

Mistura ad idem, & etiam cõtra paralysim.

Mistura cõtra paralysim, & apoplexiam.

Recip. Aureæ Alexandrinæ, Mitridatici optimi, ana unc. sem. electuarij de peonia, unc. i. diamoschi, diambræ, ana unc. sem. drach. i.

Fiat mistura cum sufficienti syrupo stæchadite. Et de hac mistura potest quis uti singulis septimanis semel, aut bis, in aurora ad pondus floreni, uel solidi unius, aut ultra, si lubet.

Nolo etiam, pios lectores, cælare consultum D. Ioannis Manardi collatæ Doctoralis laureæ Brabentæ mei, mihi priuatim ab ipso impertitum.

Prophylax in epilepsia, & apoplexia.

Primo utendum hijs pilulis, in introitu lecti.

Pilulæ in cã frigida.

Reci. Aloes, scamonij, bdellij, hellebori nigri, colocynthidis, gummi, ana. p. i. euphorbij, nitri, ana. p. s. Formentur cum succo braßicæ rubræ, dosis. iij. uel. v.

Electuariũ diapyrethõ.

Electuarium ad idem, mane, & uesperi sumendum, dosi drach. i. uel paulò plus.

Recip. Pirethri, p. i. mellis cocti, & expumati, p. iiij. Fiat ad modum eclegmatis.

Decoctum.

Miré etiam conducit decoctum hyssopi, bibitum ieiuné.

Odoramẽtũ

Et syluestris rutha aßiduè odorata.

DE LE=

DE LETHARGO, CAPVT V.

Definitio.

LETHARGVS est inexpugnabilis dormiendi cupiditas, ueteranus aliàs quoque dictus, eo, quod qui hoc laborant, æterno ueluti sopore afficiantur. Gal. lib. def. medic.

APHORISMVS.

IN quo morbo somnus laborem præstat, mortale. Aphor. xij. Aphorismus triplex causa lethargi.

Somnus fortis causatur à uaporibus eleuatis à digestione prima, qui uapores sunt multum craßi, & turbidi. Mediocris uerò à uaporibus secundæ digestionis, qui sunt medij inter subtiles & crassos, leuis autem à uaporibus tertiæ digestionis, qui sunt suaues, & muliebres, & ideò facilè resolubiles. Sõnus fortis, medio cris, leuis à q^b. uaporibus fiat,

Competunt in hac ægritudine suppositoria, posita in capite de apoplexia, & sequens egregium est ad hoc,

Recip. Hieræ unc. sem. colocynthidis drac. i. uel. ij. salis baurach, uel gemmei drach. i. mellis quod satis est. Fiat suppositorium, & non imponatur non cocto melle, ne comburatur: & quandoque additur agaricus, pro arbitratu medici. Suppositorium in lethargo.

Clystere ad idem.

Recip. Camomillæ, meliloti, centaurij minoris, pulegij, calamenti, ana man. sem. carui, ameos, anisi, fœniculi, ana unc. sem. uel. i. cumini drac. ij. agarici in pecia ligati drac. ij. colocynthidis interioris, ligatæ in pecia linea, drach. i. Bulliant omnia in s. q. aquæ ad consumptionem medietatis: deinde coletur, & de colato. Clystere ad idem. Agar.

Recip.unc.xv.in quibus dissolue,sacchari rubei,hieræ picræ Gal.hieralogodij an.unc.sem.olei camomillini unc. iij.salis communis drach.ij.Misce, fiat enema,quod optimum est : euacuat enim à capite,& alijs membris. Facto hoc clysteri,accipiantur istæ pilulæ.

Pilulæ in lethargo bonæ.

Recip.Pilularum cochiarum Almansorij scrup.ij.sem. reformentur pilulæ nume.v.& dentur sero.

Canon.

Repercuißiua non debent in hoc casu ultra tres dies administrari, quia omnis materia interim flueret ad locum.

Postea insufflentur aliqui pulueres,ut condisi,hellebori albi : postremo apponatur abraso capite emplastrum, positum in capitulo de apoplexia.

Confectio aquæ mellis

Hydromel aliquando est magnæ commistionis, & eo utuntur authores,ut accipiendo,mellis electi,boni,& expumati partem.i.aquæ fontanæ, uel rosaceæ partes.viij. Bulliant ad consumptionem medietatis.

Aliquando est paucæ commistionis,ut recipiendo partem.i.mellis, & partem aquæ : & est pauci nutrimenti, multum tamen humectat : aliquando est commistionis mediocris.

Anisum non administratur,quoniam somniferum.

DIAETA.

OMnia euaporantia,& acrumina,uel acuta,sunt hic prohibenda:similiter & uinũ.Detur autem brodium cicerum rubeorum,caulium quoq; leuiter coctorum:& uinum granatorum conuenit. Anisum non administratur, quia somniferum. Melior omni alia administratione est exhibitio clysteris.item suppositoria bene faciunt.De his

Guainerius.

lege Guainerium,cap.4.de lethargia.

ADIVN-

ADIVNCTIONES PROPRIAE.

EVellantur uibrißi, seu pili barbæ, fiant sternutamenta, olfaciat æger nidorem concrematorum capillorum, & succerdæ, fricentur fortiter extremitates, adhibeantur odoramenta expergifica, ex rutha, castorio, & confecta. Demum ingeratur ori diospolitici Galenici, uel Aeginetani, quantum capit cochlearium .i. cum posca. Neque interim obliuisci oportet naturalium excretionum, quæ phlebothomia, clysterijs, & balanis (dum pharmacis non sit integrum) fieri queunt. Refert Gordonius quosdam lethargicos, facto ingenti strepitu, clangore, quin & porcino grunnitu ex insperato suscitatos esse. Diospolites. Gordonius.

DE CONGELATIONE, CAPVT VI.

Definitio.

ONGELATIO secundùm Silanum, & Gordonium, est affectio puppis capitis, uel cerebri, propter quam homo sensus expers redditur, & motum in toto corpore perdit. Eius materia est frigida, & sicca, ut melancholia, & phlegmatica uitrea, aliquando causa eius est, aer ualde frigidus, & siccus: unde moriuntur plures in regionibus septentrionalibus.

Linimentum.

Recip. Castorij, euphorbij, ana unc. sem. olei sambucini lib. i. Misce, inungatur eo posterior pars capitis. Linimētum.

In humore melancholico clystere.

Recip. Polipodij, epithimi, foliorum senæ, ana m. sem. stæchadis arab. calamenti, pulegij, ana man. i. uel sem. hellebori Clystere in cōgelatione melancholica.

lebori nigri unc.sem. utriusque saluiæ, florum boraginis, buglossæ, ana man.i.uel sem. Bulliant omnia in s.q.aquæ, ad consumptionem medietatis, coletur: colaturæ.

Recip. unc. xv. in quibus dissolue, hieralogodij, electuarij indi maioris, ana drac. vi. olei camomillini unc. iij. uel iiij. (aliàs x.) salis gemmei, uel communis drach. ij. uitellum unius oui. Fiat enema, in humore phlegmatico congelato, uel uitreo.

Clystere in cōgelatione phlegmatica.

Recip. Stæchadis arab. maioranæ, bethonicæ, saluiæ, radicum acori, & citrinæ, ana man. sem. centaurij minoris tantundem, carthami contusi unc. sem. pulpæ colocynthidis, ligatæ in pecia rara, drach. i. sem. agarici electi similiter in pecia ligati tantundem, uel drach. ij.

Omnia bulliant in s.q.aquæ, ad excoctionem dimidij: coletur, colati.

Recip. unc. xv. in quibus liquentur sacchari rubei unc. i. sem. electuarij de baccis lauri drac. vi. diaphœnici drac. ij. olei commuis unc. iij. salis gemmei, uel communis drac. iij. uitellum unius oui. Et fiat clystere.

Hoc facto, remoueatur mala complexio frigida, & sicca, subscriptis remedijs.

Inunctio.

Inunctio.

Recip. Olei sambucini, spicati, ruthacei, castorini, uel costini, ana unc. i. in hoc oleo calidè uehementer infundantur peciæ lineæ, & applicentur posteriori parti capitis, uel cerebri.

Aliud linimentum.

Linimetum.

Recip. Piperis, euphorbij, pyrethri, castorij, ana drac. i. sem. uel. ij. sem. omnia puluerentur, & cum oleo costino, q.s. reducantur ad formam linimenti, cum quo calidè inungantur partes posteriores capitis.

Sed ad

Sed ad intra peculiariter utimur isto electuario, sumendo bolum castaninæ magnitudinis mane, & sero, quãdo itur cubitum.

Recip. Theriaces bene fermentatæ, Mithridatici optimi, diamoschi dulcis, diambræ, ana drach. vi. — Electuariũ.

Misce cum syrupo stæchadite, & formetur electuarium, dosis castaneæ quantitas in mane, in sero autem quantitas auellanæ unius : & unoquoque istorum per se utatur, secundùm prædictum modum.

Item anacardina confectio ad hoc est ualde conueniens, & utilis : & etiam mistura de eadem facta, superius descripta in appositítijs medelis, cap. de apoplexia. — Anacardina mistura.

Aqua uitæ, siue ardens, linita super posteriore parte capitis, est multum opifera. Vtatur regimine calido, ex omnibus sex rebus non naturalibus. — Linitio.

DE PARALYSI, CAPVT VII.

Definitio.

ARALYSIS, est affectus motum uoluntarium offendens, in partibus, uel parte quadam contingens. Fit autem neruis, uel musculis patientibus. Itaque neruorum resolutio potissimum dicitur, ubi motus deperditus est : ubi uerò partium aliquarum sensus perit, eam partem sensus expertem, resolutam uerò non adeò dicere consueuimus. — Gal. lib. defini. med. — Idẽ de locis affec. ca. 10. — Idẽ de sympto. cau. li. 1.

Principio igitur stupidi fiunt, deinde omnino & sensum, & motum amittunt : nominaturq; huiusmodi ipsorum uitium paralysis.

CAVSAE

CAVSAE SIGNA.

CAusæ primitinæ, ligatura fortis membri, compreſsio cerebri, uel neruorum ex percuſsione, contuſione, attritione, apediatione, motibus laborioſis, caſibus, diſlocatione ſpondilium, & ſpinæ dorſi, inciſione neruorum, ſeu uenarum per tranſuerſum, timore, & ſimilibus, animæ accidentibus, nimia frigiditate, regimine humido in rebus non naturalibus.

Signa harum cauſarum ex relatione patientis, & aſtãtium habentur.

Cauſæ antecedentes, ſanguis aliquando, phlegma plurimum, melancholia rarò, cholera, ſi alijs humoribus permiſcetur. Signa horum humorum ſæpius dicta ſunt.

Apoplexia, epilepſia, cholicæ, ſuffocatio matricis, febres temporales, ſpiritus craſſus, paucus infectus mala qualitate. Signa iſtorum. ſ. quæ præceſſerunt.

Cauſæ coniunctæ, apoſtema, oppilatio, in origine nuchæ, in una parte nuchæ, ineptitudo membrorum, actu propriæ uirtutis.

Alia litera ſic habet.

Cauſæ coniunctæ ſigna ſunt, apoſtema, febris, dolor, tumor, & duricies in loco, oppilatio in origine nuchæ, excepta facie, totum corpus patitur, aliquando in una parte nuchæ, illius pars eiuſdem lateris patitur.

Et ſi mala complexio calida, & ſicca rarò eſt cauſa paralyſis, quia facit ad ſenſum, & motum, immoderata tamen caliditas, & ſiccitas debilitat ſenſum, & motum in membris, & conſequenter cauſat paralyſim, quia ſic Galenus ait. ij. part. Aphoriſ. Commento xx. omnis (inquiens) immoderata intemperies deijcit, aut exoluit actum, uel operationem propriæ uirtutis. Fit igitur *ſæpius à materia*

Gal. 2. part. Aphor. Cõmento. 20.

Paralyſis unde fiat.

teria phlegmatica ſubtili in poroſitatibus neruorũ imbibita, & ipſos mollificante, reſoluẽte ue, aut relaxãte, unde fit prolongatio nerui ad differentiã ſpaſmi, quia ſpaſmus fit à materia craßiori implente neruos, unde fit abbreuiatio ſecundum longum, & ſecundum latum augmentatio.

in poroſitatibus imbibita eſt materia.

Differt paralyſis à ſpaſmo. In illa pars ſana attrahit ægrã, in hoc contra. Secundo, quia membrũ paralyticatũ prolongatur, ſecũdũ ut iã dictũ eſt. Tertio quia fit à materia. Quarto quia mẽbrũ paralyticatũ põt plicari, & leuari cũ alia, uel altera manu flecti, ſpaſmatũ aũt non.

Differentia inter paralyſim, & ſpaſmum.

Vrina ut plurimũ in eis eſt alba, quãdoq; rubrificãs ualde, ob debilitatẽ renũ, in diſcernẽdo ſanguinẽ ab aquoſitate, ut debilitate uenarũ, ab attractiõe ſanguinis, aut dolorẽ, qui fortaſſe eſt cũ eis, aut ægritudinẽ aliã eis propinquã.

Nucha ſimilis eſt cerebro in diſpoſitionibus ſuis, ad duas diuiſiones, licet ea ſenſus non diſcernat.

PRAESAGIA.

Præſagia paralyſis.

1 Paralyſis ex nerui inciſione per tranſuerſum eſt incurabilis.

2 Vrina infantium uiridis paralyſim innuit.

3 Stupor, & tremor perſeuerans, prætendit, & nunciat paralyſim.

4 Facies ſana manet, niſi cauſa ſit in cerebro.

5 Paralyſis in ſenibus, uix, aut nunquam curatur, quia ſunt debiles, in radice, & phlegma, & humores gelidi cõtinue generantur in eis.

6 Si febris ſubuenerit paralyſi, bonum, quoniam conſumit paralyſim.

7 Superueniẽte tremore, bonũ, quia fit expulſio materiæ.

8 Si membrum paralyticatum minoretur, aut extenuetur, malum, quia ſignum eſt, quod non nutritur, & ſi co-

lor eius mutetur, & non ſit ſicut color reliqui corporis, malum ſignum,& indicium incurabilitatis.

9 Si homini paralytico non cito ſuccurratur, paralyſis ſit conſuetudinaria, isq; clinicus redditur, & fit morbus conſequenter immedicabilis.

10 In omni ægritudine neruorum, quantum ſpectat ad digeſtionem, euacuationem, reſolutionem,&c. debemus incipere à lenioribus,et paulatim ad fortiora procedere, ne agitata materia in principio, plus furiat, ac fluat ad locum doloroſum. Licet Rhazes à pilulis fœtidis incipiat,quæ ſunt fortiſſimæ, tamen præſupponit alia generalia,& leuiora præceſſiſſe.

11 Non ſolum eſt intendendum membris paralyticatis, ſed etiam,& prius origini neruorum,ut nuche, & cerebro tanquam cauſis,deinde membris paralyticis.

12 Quando fit phlebotomia,fiat per antitheſin, hoc eſt partem oppoſitam.

13 In ægritudinibus chronicis debemus interpolatim medicinas adminiſtrare, ne natura laſſetur, & quodam modo aſſueſcat medicinis.

14 Interea uerò dum quieſcitur debemus reſumere uirtutem,& confortare.

15 Quæ applicantur,ualere dicunt in hac ægritudine, ſecundum qualitates primas,ſecundas,& tertias.

Digeſtio materiæ,& euacuatio.

Digeſtiuum leue.

Digeſtiuum. Recip. Oxymelitis ſimplicis,mellis roſati colati, ana drach.vi.aquarum bethonicæ,ſaluiæ.unc.i.ſe.

Miſce,quater aut quinquies exhibeatur potus iſte.

Deinde tempore intermedio fit tale clyſterium.

Clyſtere, Recip. Chamæmali, aneſi,fœniculi, ſaluiæ, bethonicæ,ana

cæ, ana.m.i.uel ſe.

Fiat decoctio ad cõſumptionem medietatis,de qua recip. unc.xv. In quibus diſſolue ſacchari rubri unc.i.ſe. uel.ij.mellis roſati colati unc.i.ſem.uel.ij. ſalis darch.ij. olei cõmunis unc.iij.uel.iiij.miſce,fiat clyſtere.

Hoc facto,poſt aſſumptionem ſyruporũ uſq; ad quintũ diem,detur hæc medicina,mane ante diẽ per duas horas.

Reci.pilularũ de hiera ſimplici de hiera Nicolai, agarici trochiſcati ana ſcrup.i.Formentur pilulæ.v.cũ ſyrupo ſtæchadite.Poſt exhibitionẽ huius medicinæ, quieſcat æger per.i.uel.ij.dies, & trãſacto biduo, iterũ utatur ſequenti digeſtiuo fortiori,ſic cõtinuando per.v.dies. Pilulæ.

Digeſtiuum priori ualentius.

Reci. Syrupi ſtæchaditis cum ſpeciebus, mellis roſati colati,oxymelitis ſimplicis,ana unc.ſe.aquarum iuæ, bethonicæ,abſinthij an.unc.i.ſ.uel.i.miſce detur in aurora. Digeſtiuum.

Deinde fiat iterum euacuatio cum iſtis pilulis.

Reci. Pilularũ cochiarũ ſcrup.ij.fœtidarũ,agarici trochiſcati ana ſcrup.ſ. Fiãt pilulæ.vij. cũ ſyrupo ſtæchadite,exhibeãtur ut aliæ,& uſq; ad iſtud tẽpus utatur diæta tenui,quæ dicetur,& hoc tempore poteſt fieri lenitio,uel inunctio circa nucham,& membrũ paralyticatum , cum oleo camomillino,anethino, & maſtychino, elapſa xiiij. die,ueniendum ad fortiora,& fiat tale digeſtiuum. Pilulæ. Inunctio.

Reci.Oxymellis ſcyllitici,ſyrupi de ſtæchade , mellis roſati colati ana unc.i.uel ſem.aquarum iuæ bethonicæ, ana unc.i.ſe.miſce, aromatizetur cum exiguo nucis moſchatæ,ſic accipiatur portiuncula nucis moſchatæ,& ponatur in ſyrupo ſero, per totam noctem, poſtea coletur ſyrupus,& detur calidus mane ante diem,ſicut alij,& ſuper dormiat ad lubitum. Digeſtiuum.

Poſtmodum exhibeantur iſtæ pilulæ.

Pilulæ. Reci. Pilularũ fœtidarum rhazis ſcrup.ij. cochiarum eiuſdem drach.ſe. reformentur pilulæ ſeptẽ, cum ſyrupo ſtæchadite,& præbeantur.

Diuerſio fiat primum cum diuertentibus euacuando, ut cum ſequenti clyſterio.

Clyſtere.

Clyſtere diuerſiuum. Reci. Centaurij minoris, camomillæ, utriuſq; ſaluiæ, bethonicæ,ſtæchadis Arab. ana m.i.herbarum paralyſis m.i.ſe.pulpæ colocynthidis ligatæ in pecia drac.ij. carthami parum contuſi unc.ſ.Fiat decoctio in ſ.q.aquæ, ad conſumptionem medietatis,de colato.

Reci.unc.xy. in quibus diſſolue ſacchari rubei unc.i. hieræ picræ,hieralogodij,ana unc.ſe. mellis roſati colati unc.i.ſe.olei ruthacei unc.iij. ſalis cõmunis drach.ij.miſce, fiat clyſtere.

Frictio. Fricationes poſſunt fieri in parte ſana, ad diuertẽdum in parte ægra,ubi aũt facta eſſet,poſſunt exquiſite fieri fricationes in parte læſa: ſimiliter hoc tẽpore poſſunt adfigi cucurbitulæ membro læſo,uerſus capita lacertorũ.

Cõfortatio. Confortatio cerebri,& neruorum , & reſolutio reſiduæ materiæ.

Primo quantum ad localia , quæ applicantur nuchæ, & membro læſo , ordinari poteſt admodum ſequentis inunctionis.

Inunctio. Reci. Olei coſtini ſecundum Rhazem,oleo uulpini lateritij oua drach.vi.pinguedinis lupi,uulpis,urſi,uel melis ana drach.ij. Iuæ primulæ ueris , ſaluiæ ana drach.ſ. pulueranda puluerentur,& liquefacienda liquefiant , & ex prædictis,& exiguo ceræ fiat inunctio , & inungatur patiens ut dictum eſt.

Oleum

Oleum uiperinum.

Reci. Tres uel quatuor uiperas, abſcindantur partes extremæ, caput, & cauda per quatuor digitos, reliqua uerò pars per quatuor fruſta diuidatur, & in olla perforata ponatur, quæ olla ponatur in ollam aliam maiorem, deinde orificia earum claudantur bene cum luto ut expirare non poßint: deinde collocetur, aut ſtatuatur in cacabo pleno aqua ebulliente, & ibi ſtet, continue bulliendo per duas horas in olla, tunc extillabit liquor à uiperis quæ erant in olla perforata, cum illo oleoſo liquore inunguntur nucha, & membra paralyticata, ſiquidem à proprietate ualet paralyticis. Oleum uiperinum.

Aliud oleum ex ciconijs optimũ ad idem.

Reci. Ciconiam unam, & extractis uiſceribus, & deplumata ea bulliat in ſ.q. olei cõmunis, quouſq; diſſoluatur, ita ut carnes ab oßibus ſeparẽtur, deinde carnes accipiantur, & fortiter piſtentur, & denuo bulliant in prædicto oleo, & poſtquam bullierint, extrahantur ab oleo, & fortiter exprimãtur, & illud oleũ æquiualens eſt priori, habetq; eundem uſum. Oleum ex ciconijs.

Aliud ad idem, quo peculiariter uſus eſt Leonellus, in oĩ ſpecie Arthritidis.

Reci. Anſerem ueterem, euiſceretur, & deplumetur, deinde in uentrem eius ponantur hæc.

Reci. Pinguedinis anatis, lupi, uulpis, taxi, felis ſyluestris, ana unc. ij. Saluiæ uiridis, Iuæ, primulæ ueris, herbæ paralyſis, uel arthetícæ, ana. m. ſ. Iſtæ herbæ uirides una cũ pinguedinibus fortiter piſtentur, hisq; inferciatur anſer, poſt conſuatur, deinde affigatur ueru, & paulatim aſſetur. Porro liquor adipalis ille, qui emanabit, ſeruetur caſui dicto, quo inungatur nucha, & membrũ paralyticũ, Aliud oleum ad idem efficax.

 ſit autem

sit autem anser pinguis, & bene saginatus.

Fit cōiter balneū ex decoctione uulpis, hoc modo.

Balneum.

Reci. Vulpem exenteratum, & excoriatum, qui ruptis ossibus bulliat in s.q. aquæ, quousq; caro ab ossibus separetur, deinde cum illo decocto embrocetur nucha, & membrū paralyticatū. Hoc enim est cōueniens ex cōfessione omnium autenticorum medicorum.

Vnguen catulinum ad idem perutile.

Vnguē catulinum.

Rec. Catellos rufulos, euiscerētur, & elixētur in aqua sufficienti, usq; ad exossationem, ita, ut in superficie ossa sint prorsum denudata, deinde dimittatur uas infrigidari, in quo bullierunt catuli, postea liquatum colligatur, & cum illo inungatur nucha, & artus resoluti.

Singularia præsidia ad idem.

Aqua ardēs

Efficax remedium in paralysi est aqua ardens, cū qua nucha, & membra paralytica inungantur, eandem locis illis resolutis fortiter infricando.

Thermæ.

Thermæ naturales, & sulphureæ, et aluminosæ ad hoc satis sunt conuenientes, hæc quātum ad extrinsecus administranda: quantum autem ad ea quæ interius sumuntur, hæc conueniunt.

Electuarium ad idem.

Electuariū.

Reci. Diacori, diambræ, diamoschi dulcis, ana unc. s. De isto electuario recipiat ægrotus cubitum iturus quātitatem castanæ magnæ. Ad idem laudatur mithridaticum à Galeno, & pastilli theriaci, sic sumpti.

Mithridatiū

Theriaca.

Reci. Theriacæ drach. 1. sumat mane cū aqua saluiæ.

DIAETA.

Diæta.

Totum regimen declinet ad caliditatem, & siccitatē, carnes sint concoctu faciles, boni nutrimēti, modicæ quātitatis, ut perdicum, phasidum, & consimilium, quæ con-

diantur

diantur cum aromatibus optimis. Crassas autem & duræ digestionis, uidelicet boum, uaccarum, hircorum, similiter, humidas, ut porcinas, castratinas, ouinas, anatinas, aliarumq; aquatilium uolucrũ. Item frigidas herbas omnes deuitet. Comedat saluiam, maioranam, petroselinũ, fœniculum, bethonicã, &c. Vinum dimittat omnino. Item brodialia cuncta quantum potest. Bibat mulsum saluiatũ, uel aquam mellis, in qua bullierit saluia. Accidentia animi, sicut tristitiam dimittat. Irascatur tamen aliquãdo de industria, ut humiditas resoluatur, habeat curam in ciendis excremẽtis, ut aluus singulo die naturaliter exoneretur, quod si negatum fuerit à natura, fiat arte cũ clystere appropriato, ut infra.

Clystere conueniens paralyticis.

Reci. Saluiæ, ruthæ, stæchadis, maluæ, mercurialis, centaurij minoris, furfurum, camomillæ, ana tertiam partẽ. m.i. Fiat decoctio in aqua sufficienti, usq; ad cõsumptionem tertiæ partis. Colati recipe uncias .xv. uel plusculum, dissoluẽdo in eodem, hieræ picræ, uel benedictæ simplicis, aut Hieralogodij unc.ſ. medullæ casiæ unc.i. mellis rosati colati unc.ſ. uel drach.vi. olei communis, uel camomillini unc.iij. salis cõmunis triti drach.ij. Potest etiam addi prædictæ decoctioni, seminũ anisi, fœniculi, cimini, &c. parum, & erit uigorosius. Clystere cõueniẽs paralyticis.

Aliud clystere ad idem, & ad apoplexiam, subeth, lethargum, epilepsian.

Recipe Centaurij gracilioris, abrotoni, calamenti, origani, utriusque saluiæ, utriusque ruthæ, ana.m. sem. seminum anisi, marathri, sesceleos, ana drachm.ij. stæchadis Arab. drach.iij. pulpæ colocynthidis, agarici, ana drach.ij. casiæ drach.ij. uel .ij.ſ. Fiat decoctio in ſ.q. Aliud clystere ad idem.

aquæ, usq; ad consumptionem tertiæ partis, deinde reci. dictæ decoctionis unc. xij. uel. xv. in quibus eliquetur, hieræ picræ drach. vi. salis gemmei drach. i. s. misce, & fiat clystere, possent addi unciæ binæ, seu ternæ olei castorini, & erit melius, & fortius.

Potus sublimis in ęgritudinibus neruorum.

Guainerius. *Hydromeli.* *Rec. Aquæ pluuialis lib. iiij. mellis, lib. s.* (*Alius codex ponit lib. v.*) *calamēti, origani, ana. m. i. saluiæ, maioranæ, pulegij, aliàs polij, ana. m. s. bulliant simul, remouēdo spumam, donec aqua sit ad dimidium excocta, & tunc coletur, & in colato ponantur huiusmodi species.*

Sub alia forma.

Reci. *Cinnamomi electi, piperis albi, garyophyllorum, ana drach. s.* Reci. *cinnamomi electi unc. iij. zinziberis albi, aliàs leucopiperis drach. s.* Aliud exēplar habet *unc. s. ferueant uno feruore, postea remoueantur ab igne, reseruetur in uase uitreato, non bene obturato donec resideat.* Et quod erit *clarū reponatur, & seruetur ad usum, hæc pro* Diæta.

In mala complexione neruorum unguētum præcellentissimum.

Vnguentum artheticum. Reci. *Olei laurei, nardini, de terebenthina, ana unc. ij. uini maluatici unc. viij. pirethri, piperis, synapis, arceuthidum, anacardi, gummi hederacei, ana drach. i. s. terantur, misce in uino, & oleo, bulliant in duplici uase, ad consumptionem uini, tunc coletur, facta optima expressione superaddantur cæræ, chalbanes, bdelij, euphorbij, pinguedinis castorij, adipū ursini, & anatini, ana drach. ij.* Fiat *unguentū arte, quod habeo ualde singulare, de quo fiat unctio, & non nisi post bonam euacuationem, incipiat autem à collo inungi.*

ADTEXTA PHARMACA.

PRimitus utendũ eiusmodi syrupo, qui simul digerit & euacuat, dosis eius est triens, aut quincunx in aurora.

Recip. Radicum acori lib. sem. saluiæ man. iij. florum stæchadis arabi quar. i. turbithi electi gũmosi unc. i. agarici electi, drac. vi. zinziberis, drac. i. sem. Contusa decoquantur in lib. iij. aquæ usque ad consumptionem tertiæ partis, cui decoctioni adde, syrupi stæchaditis, unc. vi. mellis rosati colati, sacchari, ana unc. iiij. Fiat syrupus longus secundùm artem, bene clarificatus, & aromatizatus, cum xyloaloes, cinnamomi, & nucis myristicæ, ana q. s. Pro maiore euacuatione sumat noctu pilularum arabicarum drach. i. Syrupus pro paralyticis. Pilulæ.

Vnguentum optimum in confortatione membrorum, de quo fiat unctio, præcedentibus tamen uniuersalibus iamiam commemoratis.

Recip. Olei laurini, de terebenthina, nardini, balsamini, petrolei, ana unc. ij. uini maluatici unc. viij. uini sublimati unc. iij. pyrethri, piperis, sinapis, granorum iuniperi, gummi hederæ, anacardi, ladani puri, ana drach. i. s. Terantur, & misceantur simul, cum oleis, & uino, & bulliant ad ignem, in duplici uase, usque ad uini consumptionem, & tunc coletur, facta optima expreßione, postea superaddantur, cæræ, chalbanes, bdelij, euphorbij, myrrhæ, pinguedinis castorij, adipis ursi, & anatis, ciconiæ, ana drach. ij. Fiat unguentum arte. Vnguẽtum.

BALSAMVM PRAECIOSISSIMVM AD IDEM ET ALIA MVLTA.

REcip. Ligni aloes, lotones ij. opoponacis, resinæ pineæ, bdelij, galbani, mirrhæ, mastyches, sarcocollæ, ana loto-

ana lotonem.i.olei benedicti, lotones nume.iij.ladani,lotones.ij.carpobalſami, xylobalſami,op obalſami,uel balſami artificialis,ana lotonem.i.olibani,daphnelæi,ſanguinis draconis,caſtorij,ſpicænardi,galangij,cubebarum, maceris,cinnamomi,cardamomi,melicetorum, corticum citri,ana lotonem.i.olei de terbenthina ad pondus omnium, oliui ueteris lib.i.ſem.

Piſtentur gummi ſubtiliter, dein ſuperſunde tantum uini aduſti, ut alia obruat,aut obtegat, poſtea ponatur in balneum mariæ per triduum, ad digerendum, poſt adde reliqua.

Pulueranda puluerentur , & addito oleo de terbenthina , & oleo communi,iterum digeratur in balneo mariæ , uel in fimo equino per quatuordecim dies , demum deſtilletur in cinere lento igne , ſecundùm artem.

DE TREMORE, ET STVPORE, CAPVT VIII.

Definitio.

EST MEMBRI ablata, uel diminuta ſenſatio,propter tactiuorum ſpirituum paucitatem,aut ipſorum,ſeu mẽbri indebitam diſpoſitionem,ab alicuius rei mala qualitate eiſdẽ impreſſa cauſatam.

Quidam ſic definiunt.Stupor eſt diminutio ſenſus tantùm, ſi differatur ſenſus per unum ~~membrum~~ neruum, & motus per aliud:ſed ſi ambo per unum neruum,ſtupor eſt diminutio ſenſus,& motus.

STVPORIS,

STVPORIS ET TREMORIS SIGNA, ET CAVSÆ

EAedem ſunt cauſæ ſtuporis, tremoris, & paralyſis, niſi quòd diſcrepant ſecundùm maius & minus: quia maior eſt oppilatio in paralyſi quàm in alijs.

Tremor & ſtupor ſunt uiæ, uel incurſiones in paralyſim. De cauſis huius morbi lege Arculanum. Membra ſtupida uidentur, & eſſe maiora, & grauiora, quàm antea fuerint, quia ſpiritus ſenſitiui, & motiui non poſſunt liberè tranſire ad membrum, propter quam inopiam ſequitur malus motus, in membro ſtupido. *Arculanus. Cauſa ſtuporis.*

Quemadmodum ſtupor eſt * membrorum tactiuorum & ſenſitiuorum, ita tremor eſt paſsio motiuorum. ** aliàs neruorum.*

Eſt autem tremor motus compoſitus ex uirtute eleuatiua, & grauatiua membri deprimente, ita quòd huiuſmodi motus eſt partim uoluntarius, partim non uoluntarius. *Differentia inter ſtuporem, & tremorem.*

Coitus, cibus'ue nimius, & potus uini exceſsiuus, maximè ieiuno ſtomacho aliquando ſunt cauſa tremoris.

Quando ſtupor eſt in principio alicuius nerui motiui, & ſenſitiui, tunc eſt particularis ſtupor in aliquo mēbro.

PRAESAGIA.

SI cauſa ſtuporis eſt in ipſo cerebro, & eſt ſtupor cōmunis toti corpori, tunc eſt mortalis.

Stupor alicuius membri, diu permanens, ducit ad paralyſim.

Stupor denunciat paralyſim, uel ſpaſmum, apoplexiam, epilepſiam, ſi non curetur.

Stupor in facie, ſignificat torturam.

Tremor ſiniſtri lateris deterior.

In lethargo tremor malum.

In febre circa uentrem cauma, malum, & morſus cordis, uel tremor malum.

Tremor

Tremor in senibus non remouetur medicinis, si fuerit permansiuus, & non ex causis primitiuis.

Auicennas. Galenus. Dicit Auicennas authoritate Hippocratis, quòd si alicui in causonide superuenerit tremor, & accesserit etiam sensus permistio, soluitur à dicta febre. Et Auicennas dicit, hoc est poßibile, licet Galenus teneat oppositum, & hoc lib. yi. Aphorismorum, & Aphorismo. xxvi.

CVRA.

Quãdo tremor accidit à causa primitiua, frigida, & humida, ut propter nimiam potationem gelidæ, tunc optimè conueniunt balnea calida, & sicca, ut est balneum aereum, sicut stupha, aut calidum, siue igneum, sicut furnus calefactus, aut quod uirtualiter fit, siue naturaliter, ut sequetur.

Herbæ pro balneo. Competit in hoc casu balneum sulphureum, item aluminosum, nitrosum, aut gypsosum, siue quod arte paratur ex herbis, utpotè, stæchade, saluia, sampsucho, origano, calamento, mentha, pulegio, bethonica, chamedreos, & similibus. Istarum herbarum potes sumere singulatim, uel unitim pro lubitu, uel exigentia rei.

Auicennas. Propria tremoris (inquit Auicennas) sunt, oleum de andochora, uel potius andachocha, aut handachuca, idest, loto, seu flore trifolij, cerebrum leporinum assum. Et si est tremor in capite, expertum est sumere in potu stæchaden cum hydromelite, uel sine potu in forma pilulari.

Olea in tremore frigido utilia. Ex nocentibus autem ualde est nimia frequentatio phlebotomiæ, immodicus usus uini, aceti, coitus, & aquæ frigidæ, &c. Porrò castorium. item oleum castorinum, & oleum de cucumere asinino sunt propria tremori à causa frigida.

oleum de cast:

ADDI-

ADDITIO.

OLeum, siue balsamus optimus, ualens aduersus tremorem, iectigationem, spasmũ, torturam, & stuporem insigniter: quo spina, & nucha sæpius inũgi possunt.

Recip. Myrrhæ electæ, aloes hæpatitis, spicænardi, sanguinis draconis, thuris, mumiæ, opoponacis, ana drach. ſ. carpobalsami, croci, mastyches, gummi arab. styracis liquidæ, styracis rubeæ, ana drach. ij. sem. moschi fini, drac. sem. herbæ paralysis man. ij. terebenthinæ ad pondus omnium prædictorum. Puluerentur, & misceantur, demum destillentur ingeniose iuxta declarationem. Oleum, seu balsamum.

Ad idem ualet oleum de liliolis fragrantissimis illis, quæ in conuallibus producuntur, concinnatum. Est enim flosculus ille (quod ipsemet certa experientia comperi) mirabilissimæ uirtutis, & uerissimi effectus in tremore curabili, uniuersalibus congruis antea præmissis: ut sunt eiusmodi catapocia. Oleum liliorum conuallium.

Recip. Castorij recentis & optimi, pyrethri, castæ ligneæ, ana. p. iiij. sagapeni, interanei colocynthidis, ana. p. iiij. hieræ picræ Galenicæ. p. v. Conficiantur cum pulpa chemes. Pilulæ in tremore.

Dosis est drac. i. uel plus, minus'ue, respectu sumentium.

DE TORTVRA ORIS, CAPVT IX.

Definitio.

ORTVRA oris morbus est, qui circa faciem nascitur, quem Græci cynicospasmum uocant, quod eo canes quoque infestantur, in quo os cum motu quodam peruertitur, ideoq; nihil aliud est, quàm Cels. lib. 4.

est, quàm

est, quàm distentio oris.

CAVSAE SIGNA.

Causæ, quæ & paralysis, signum primum. Pars sana attrahit ægram, & attracta est mollis, tractabilisq; cum manu. Saliua magis fluit, os in parte læsa non bene clauditur, palpebra inferior oculi est diuersa, ætas, regimen, regio, aër tendunt ad humiditatem. Causa etiam spasmus quandoque, signũ. Pars ægra attrahit sanam, & attrahens est dura, intractabilisq;, cum dolore, propter crassitiem humoris, & pars attracta, quia extenditur aliqualiter etiam dura efficitur: saliua non tantum fluit.

Melius clauditur os, in parte ægra, palpebra non est tantũ diuersa, ætas, & regimen prætendũt ad siccitatem.

Spasmus ex repletione uenit subitò, ex euacuatione paulatim, & præcesserunt causæ inanientes, ut sunt, fluxus uentris, aut sanguinis, & similia.

Est quoque signum, apostema, uel inflatio, & dolor in collo, ubi est apostema.

Aliæ causæ sunt eædem, cum causis paralysis, & spasmi, quas cum signis uide in capitibus suis.

Fit aliquando tortura oris, non apparentibus signis spasmi, uel paralysis in facie, quia facies stat recta, secundùm situm * sanum, tunc debemus patientem facere ridere, uel proferre literam o, tunc uidebis quòd una pars non potest moueri liberè, imò trahitur ab altera, uel ad alteram diducitur, ut uisum est.

* Aliàs suũ.

Signa communia utplurimum sunt, inflatio in parte ægra, fluxus saliuæ, torsio labiorum, & superciliorum, & clausio, seu potius occlusio maior in uno oculo, nonnunquam dolor capitis, maximè quando est à spasmo.

PRAESAGIA.

1 TOrtura, quæ uenit propter causas spasmi ex sic= citate, ut sunt febres acutæ, fluxus sanguinis, uen= tris, &c. est perniciosa, & maiori ex parte mortalis, quia adest spasmus siccus, qui communiter lethalis est. Præsagia.

2 Tortura trãscendens quadriduũ æquè periculosa est.

3 Tortura si semestre spatium transilierit, non, aut dif ficult, ercuratur, similiter quæ paulatim uenit.

4 Tortura ueniens per seipsam, utplurimum prænun= ciat paralysim, & multoties portendit apoplexiam.

5 Dolor in oßibus faciei, uel stupor, uel sensus in cute, cooperiente furcam, uel multitudo iectigationis, aut sal= tus, quodlibet istorum futuram præsagit torturam.

6 Tortura, quæ uenit lentè, seu tractim, plerunque le= thifera, quia talis non uenit nisi cum phrenitide, ut Rha= zes testatur.

7 Frequens appositio uentosarum in colli partibus, & capitis, facit euenire torturã, quia uentosæ debilitant mẽ bra, quibus identidem applicantur. 4. 1. cap. de uentosis. Auicennas.

APHORISMVS. Aphorismus

IN non deficiente uerò febre, si labium, aut oculus, aut supercilium, aut nasus distorqueatur, aut non uideat, uel ut natura audiat, iam debili existente corpore: quæ= cunque horum contingant, propè est mors. 49. 4.

CANONES. Canones.

1 NOn est properandum in usu fortium medicinarũ in principio, nec cum clysteri, nec solutiuis, nec di gestiuis, sed expectare debemus usq; ad 4. uel 7. uel 14. diem, nisi adsit timor, aut insultus epilepsiæ, uel apoplexiæ ad præcauendum maiorem infirmitatem, uel mortem.

2 Medicinæ locales, ut emplastra, unctiones, fomen= tationes,

tationes, & alia applicamenta, adhibenda sunt spondilibus, & uertebris colli, quia nerui motifici, motum præstantes, & sensum faciei, oriuntur ab eis : & deinde cætera topica admoueantur parti faciei tortæ.

3 Tortura proueniente à spasmo, prius progrediendum est cum mollificantibus potius quàm resoluentibus: quia spasmus promanat à materia crassa, quæ non resoluitur, nisi molliatur: ueniens autem à paralysi, possumus sine mollificatione applicare resolutiua.

4 Remedia localia, ut cataplasmata, unctiones, fomenta, exiccationes, sternutatoria, caputpurgia, gargarismata non sunt applicanda, nisi præcedente purgatione, quia agitaretur materia, & augeret torturam.

5 A' principio detur clystere lenitiuum, maximè si sit constipatus sub hac forma.

Clystere lenitiuum.

Clystere lenitiuum.

Recip. Matrum uiolarum, maluæ, ana man. i. mercurialis, spinachiæ, blitis, atriplicis, ana iij. partem man. i. Decoquantur in xij. uel xiij. lib. aquæ, ad consumptionem tertiæ partis: & sub finem decoctionis addatur, caulium, seu plantariarum arbuscularum, man. i. & iterum bulliat bullitione una, aut altera. De colato recip. unc. xiij. uel xv. in quibus dissolue casiæ fistularis, mellis uiolati, sacchari rubri, ana drac. vi. uel unc. i. oliui ueteris puri, unc. iij. nel iiij. salis triti drach. ij. Misce, & fiat clystere.

6 A' principio item ferè ad septimum usque, uel ultra utatur diæta subtili. Masticatio fiat magis cum parte ægra, & gargarismata magis in eadem parte.

7 Rhazes in præsenti capite iubet patientes poni in loco obscuro, ut humores maneāt quieti, ne currant ad neruos : etenim si in lucido ponerentur, & ad neruos deferrentur,

rentur, maius nocumentum fieret.

8 *Idem* Rhazes *uult, quod teneant in ore nucem moscha tam, ad exiccandum, loco cuius uti possumus zinzibere condito, uel acoro condito.*

9 *Item utatur melle anacardino, quod prouocat febrē, propter nimiam caliditatē suam, tamē in hoc agito caute, cōmodius administrare poßes gargari ma Rhazianum.* Gargarisma

Reci. *sinapis unc.i.uel se. bulliat in lib.i. aquæ ad cōsumptionem medietatis, deinde coletur, colaturæ adde syrupi acidi simplicis unc.iij. fiat* Gargarismus.

Minoratiuum, & digestiuum.

Reci. *pilularum fœtidarum, cochiarū, ana scrup.i. reformentur pilulæ.v. cum syrupo de stæchade, exhibeātur sero post duas horas à cœna, deinde digeratur materia in hunc modū.* Reci. *syrupi de stæchade cū speciebus, mellis rosati colati, oxymelitis simplicis, ana unc.ſ. aquarum bethonicæ, iuæ, absinthij, ana unc.i. misce, aromatizetur cū modica nucis moschatæ, ut supra in paralysi, & exhibeatur calide in aurora, postea dormiat ad lubitum.* Pilulæ. Digestiuū.

Syrupus magistralis.

Reci. Radicum *acori, nucis moschatæ, zinziberis, ana drach.ij.ſ. maioranæ drach.i. stæchadis* Arab. *tantūdem, contundantur parū, bulliant in lib.i. aquæ, usq; ad cōsumptionem tertiæ partis, deinde colatura cum melle bulliat iterū, & fiat syrupus arte: de quo recipe unc.i.ſ. & dissoluatur in aquis saluiæ, bethonicæ, absinthij, ana unc.i. & fiat syrupus secūdum artē, detur ut alij, facta digestione, detur hæc medicina solutiua in forma pilularum.* *Syrupus magistralis.*

Reci. *Pilularum fœtidarum, cochiarū, ana drach.ſ. pulueris, nucis moschatæ scrup.ſ. misce cum syrupo stæchadite, reformentur pilulæ nume. vij, exhibeantur ante diem* Pilulæ.

Lauatiuum. *per duas horas, postea per sex horas detur lauatiuũ tale: Reci. Aquæ mellis, factæ secũdum artem unc. vi. sacchari rubei unc. ſ. misce, propinetur iste potus calidus.*

Ad idẽ in forma potabili, & est solutiuũ lene.

Decoctio solutiua. Reci. *Florum boraginis, buglossæ m. ſ. Passularũ enucleatarum, liquiritiæ rasæ, ana unc. ſ. sebesten octo, iuiubarum x. stæchadis Arab. iuæ, maioranæ, ana drach. i. uel ſ. radicum acori, nucis moschatæ, ana drach. ſ. Fiat decoctio in ſ. q. aquæ ad consumptionem medietatis. De colato reci. q. ſ. ad dissoluẽdum sequẽtia. Reci. diacatholici unc. ſ. electuarij de dactylis drach. i. ſ. elescoh drach. i. indi maioris scrup. ij. ſ. misce, fiat potus, edulcetur cum uncia. ſ. rhodomelitis, & exhauriatur calidus ante diem per horam, post fiat idem lauatiuum, ut supra cum pilulis: deinde facta euacuatione, fiat talis inunctio, circa spondyles colli, & faciem tortam.*

Inunctio.

Inunctio. Reci. *Nucis moschatæ drach. i. radicum acori tantundem, thuris drach. i. maioranæ scrup. ij. contundantur, & infundantur in quinque uncijs uini albi pleni, & bulliant usq; ad consumptionem uini, deinde colentur. Colaturæ, et cæræ recipe. q. ſ. fiat inunctio, qua inungantur spondyles, ut dictum est.*

Gargarismus ad idem.

Gargarisma Reci. *Zinziberis, nucis moschatæ, radicum acori, sinapis, mastyches, ana drach. ij. bulliant in lib. i. aquæ, ad excoctionem dimidij, deinde colaturæ adde syrupi acetosi simplicis unc. ij. misce. Ad idem remedium approbatum,*

Epithema. *in forma epithematis. Recipe modicum aquæ uitæ, uel ardentis, & parum calefiat, ponantur quatuor uel quinque guttæ circa spondyles colli, exiccat mirabiliter, ualet in*

hoc

hoc casu, quando quis non potest mouere collum sine dolore, mane cum surgit è lecto.

Valet etiam subsequens mistura, quando retinetur in ore castaneæ quantitas cubitum eundo, ut.

Reci. *Acori conditi cum melle unc. i. ponatur de illa radice pauculum in ore quando quis uadit dormitum, & retineat in ore, aliqualiter masticando.* *Acorus conditus.*

Sub alia forma, ad idem.

Reci. *Mithridatici optimi, diacori, diamoschi dulcis, ana unc. ß. fiat mistura, utatur ut supra. Valet sæpe etiam inspicere speculum chalybeatum.* *Mistura.*

Vltimum remedium, alijs non iuuantibus, est cauteriū circa spōdyles colli, ex cauterio actuali argēteo, uel aureo uel ex potētiali, sicuti cū uesicatorijs, & cātharidibus. *Cauterium.*

DE SPASMO, CAP. X.

Definitio.

SPASMVS *est neruorum rigor, seu contractio: quæ nonnunquam mortem inducit. Hunc morbum Galenus cōuulsionem appellat. Fit autē circa neruos, & musculos, sine nostra uoluntate, aliquando partem quāpiam, aliquando etiam totum corpus distringens, ac contrahens.* *Gal. lib. definitionū medicarum.*

CAVSAE, ET SIGNA.

Causæ primitiuæ.

N*Imia frigiditas, uel caliditas, uel siccitas, morsus uenosorum, punctura, uel incisio, nimius labor, fluxus sanguin à uulnere, uel profluuiū alui nimius concubitus, casus, præcipitatio, timor, sustentatio, uel cōpreßio,*

alia ſigna patent ex relatione patientis,& aſtantium.

Cauſæ antecedentes.

Immodica caliditas,& ſiccidìtas corporũ,humor frigidus,uel uiſcoſus,melancholicus,ſanguineus,apoſtema.

Signa conſtant ex ſuperioribus,& infra in ſynanche, ſynanchicus,ſignum pleuritis,cuius ſignũ,anhelitus multum conſtrictus,febris non multũ intenſa,uel fortis,phrenitis,ſignum. Incipit cum tumore,& multitudine palpitationis,cum ſtridore dentium,& poſt torquetur oculus,& ceruix,ſiue collum,nimius ſenſus oris ſtomachi, & ſi cariginoſa,uel æruginoſa fuerint in eo,ſignũ præcedẽs,uomitus,& dolor, punctura, & mordicatio in ipſo,febris, uermes,matrix,ueſica,quorum ſigna infra patent.

Fit aliquãdo ſpaſmus de repletione, præcedente febre diſſoluente humorem in corpore plethorico, & tunc non eſt præſumendum quod ex inanitione,niſi febris per longum tempus durauerit, fumi qualitatis malæ, reſoluti à uermibus,uel à corruptione eorum,dolor uehemens propter humorum calidorum mordicationem, uel in neruis, uel lacertis exiſtentem, ac pungentem. Frigus uehemens, quod conſtringat neruum,& lacertum, & ipſum inſpiſſat, & contrahit uerſus ſuam originem, punctura ſcorpionis: uel alterius uenenoſi animalis. Iſta.4.poſſunt cauſare ſpaſmum,quando eſt de repletione, nec eſt dicendum quod ſit ex inanitione.

Spaſmus duplex et unde

Spaſmus proportionatus ad materiã,fit à materia humida,implente neruos, idq; de repletione: de inanitione uerò fit à ſiccitate conſumẽte humiditates naturales ſubſtantificas,in neruis exiſtentes.

Conuulſorũ ſaltus qualis

Spaſmus uerò ſubito ſuperueniẽs,fit à plenitudine, & tunc membrum non imbibit cito oleum,cum quo ungitur: niſi

nisi superuenerit illi caliditas propinqui temporis, & si est ex inanitione, præcesserunt aliquæ ægritudines, ad quod sequitur aliquod genus euacuationis, per se, uel ex medicina, ut helleboro, euphorbio, & similibus.

Spasmati pulsus, est debilis, durus.

Vrina habet diuersitatem, secundum uarietatem causarum, aliquando remissa, quando à frigiditate, uel ascensu uaporum, ut in phrenitide, multum intensa, ut cum est cum febre. *Vrina eorũdem qualis.*

APHORISTICAE PRAENOTIONES.

1 *FEbrem conuulsioni superuenire melius est, quàm febri conuulsionem.* 26.2.

2 *Qui à conuulsione, uel distentione neruorum tenetur, febre superueniente liberatur.* 57.4.

3 *In acutis febribus conuulsiones, & circum uiscera do lores fortes, malum.* 66.4. 79.4.

4 *In febribus spiritus offendens, malum: conuulsionem enim significat.* 67.4.

5 *Conuulsio ex helleboro, lethalis est.* 2.5.1.5.

6 *in saucijs, aut ex uulnere, mortalis.* 2.5.

7 *Vbi sanguis plurimus fluxerit, singultus, aut conuulsio superueniens, malum.* 3.5.

8 *Ex superflua purgatione, conuulsio, aut singultus superueniens, malum.* 4. 5. *Et ea, quæ post nimiam inanitionem superuenit.*

9 *Si temulentus, aut inebriatus aliquis repẽte obmutuerit, conuulsus moritur, nisi febre corripiatur, aut ubi ad horam peruenerit, qua soluitur crapula, ut uocẽ recuperet, aut facultatem recipiat loquendi.* 5.5.

10 *Quicunq; à distentione præhenduntur, intra quartum diem intereunt. Si tamen hos dies euaserint, conua-*

 lescent.

lescent. 6. 5. 5. 7.

11 Frigidum inimicũ oßibus, dentibus, neruis, cerebro, spinali medullæ, calidum è diuerso utile. 18. 5.

12 A profluio sanguinis desipientia, uel conuulsio, malum. 9. 7.

13 In ileo uomitus, singultus, spasmus, & amentia, malum. 10. 7.

14 Ab æstibus fortibus conuulsio, aut distentio, malum. 13. 7.

15 In uigilia, spasmus, aut insania, malum. 10. 7.

16 Ex medicamenti uiolenta potione, conuulsio, lethalis. 23. 7.

17 Mulieri utero gerenti, si tensio superuenerit, mortifera est, uel facit aborsum. 27. 7.

18 Spasmus fit ex plenitudine, aut euacuatione: ita & singultus. 39. 6.

19 In uulneribus fortibus, spasmus, aut tetanus, malum. 13. 7.

20 In febre ex somnis timores, aut spasmi, malũ 66. 4.

21 A spasmo, & tetano febris suboriens, soluit ægritudinem. 4 7. 4.

CVRA.

Spasmi cura, eadem fere, quæ paralysis: nisi quod in spasmo mollificatiua iungantur exiccatiuis, cum materia eius sit multum crassa, ut.

Vnctio. Reci. Pinguedinis uulpinæ, uel lupinæ, cũ pinguedine earum, quæ singulariter ualent in isto casu. In paralysi uerò similiter cõueniunt, resoluentia, & exiccatiua: cum materia eius sit subtilis, imbibita in poris neruorũ. Canones dicti in paralysi, hic etiam obseruabuntur.

Sacculus. Sacculus refertus, sale torrefacto, mirabiliter exiccat

neruos

neruos spasmaticos, si calidus loco applicetur & origini neruorum. Quod Leonellus sæpißime expertus est in Tetanicis, Obstipis, & Opisthotonicis, qui habuerunt collũ incuruatum & obliquum, quod magnifice cõfortat, & est solenne mitigatorium doloris, quem neruorum rigor infert. Valet idem quoq; in paralysi.

Leonellus uidit sæpenumero, quod iuuenes spasmati de inanitione in Pyelo, cõmuni oleo pleno balneati per duas horas, multũ iuuamenti senserint, quia tam qualificatiue, quàm substantifice humectantur ex oleo, iterando tamen sæpe, si necesse fuerit. Balneum oleaticũ.

Leonellus cum cæteris collegiatis doctoribus parauit balneum in spasmate de inanitione sic.

Recip. Caput castratinum, cum pedibus, siue trũculis, & intestinis, & hordeum. q. v. Balneũ pro conuulsis.

Feruefiant simul in. s. q. aquæ, fundantur inlutrũ, cui insideat æger, & optime confert. Omnia enim quæ impinguant, & humectant, in hoc casu proficua sunt.

Curatus est qdã spasmaticus isto lauacro.

Reci. Florum nenupharis, uiolarum, foliorum lactucæ, cucurbitæ, ana. q. v. Fiat decoctio in uase magno, uel aheno, cum. s. q. aquæ. in qua lauet patiens. Lauacrũ aliud ad idem.

ADDITIONES PROPRIAE.

Fricatio facta ex decocto pyretri radicum, in Oenelæo elixatarum, confert alcuzet, seu spasmo in cruribus, aut alijs membris. Infrictio.

Mirabile remedium aduersus spasmũ cuiusdam præsbyteri nomine Arnolphi Empiriatri.

Reci. Succi malorum syluestrium. q. v. Fiat unctio cum eo calido, ad spinam, & loca spasmatica. Vnctio.

Aqua cardui benedicti tam potu, quàm illitu admini- Aqua cardui benedicti.

 strata

strata certißimum spasmi propulsatorium est.

Vnguentum ad idem.

Vnguẽtum. *Reci. Daphnelæi, olei iuniperini, axungiæ ursinæ, ceruinæ, medullæ equinæ, ana unc. ſ. misce, fiat unguentum, quo calide infricando liniantur loca conuulsa.*

Balsamum. *Ad idem summe ualet balsamum artificiale, cap. de paralysi inter annexa pharmaca comprehensum.*

DE EPILEPSIA, CAP. XI.

Definitio.

PILEPSIA, siue morbus comitialis, est detentio mentis, sicut cum quis mente, intellectuq; capitur, atq; ipsis sensorijs organis, quibus casus repentinus accidit, & spuma ab ore profluit.

Causæ primitiuæ.

Causæ primitiuæ. *Caliditas, algor, siccitas, sacietas nauseatiua, indigestio, uita otiosa, exercitium post repletionem, cibi uaporosi, comestio, & odor apij, carui usti, & hepatis hirci, & galbanum, signa ex relatu patientis.*

Galb. cã epil:

Auditio magnorum sonorum, & uocum terribilium, tonitrum, fortia animi accidentia, ut timor, panicus, imaginatio, coitus superfluus, punctura uenenosi animalis.

Causæ antecedentes.

Causæ antecedentes. *Sanguis crassus, uiscosus, multus, cuius signa: plethora, color rubens, saltus seu pulsus plenus, urina incensa, rubicunda, phlegmatis signa: cõplexio phlegmatica; in paroxysmo spuma multa, uiscida, alba, aliquando spissa, in fundo similis uitro liquefacto, & aliæ notæ phlegmatis. Si sunt à phlegmate salso, sunt remißiora signa melan=*

choliæ

choliæ naturalis signa: quies, & paucitas sermonis, cum risu, & quasi cum mania mistim, melancholiæ, & adustionem choleræ signa: intemperie, mania, multa locutio, inquietudo, non spumat. Melancholiæ per adustionem sanguinis signa: pulsus plenus, undosus, color rubeus, risus ante casum, & post. Choleræ signa: breuitas paroxysmi, pauca spuma, subtilis, & quasi crocea.

Membra communicantia materiam, stomachus. Signa, dolor, aggrauatio, punctura siue mordicatio, & quasi tremor in orificio stomachi, maxime tempore famis, in hora paroxysmi titillatio, tremor cordis, clamat, ante accessionem præcedit dolor capitis uehemens, & in fine sequitur nausea, & reiectio: humor autem cognoscitur ex signis appropriatis. Si autem humor peccat, non quantitate, sed qualitate, tunc magis accidit stomacho uacuo, myrach. Oxyregmia, acetosa eructuatio, inflatio in uentre, & hypochondrijs: aliquando uomitus cibi non chylati, & indigesti, uesica, exitus urinæ, rhenes, & uasa spermatica, gonorrhea, uel seminis effusio, intestina, egestio, matrix retinens menstrua, cacochymia, discoloratio, dolor in loco, cum retentione mensium, grauitas matricis, in se continens corruptum, splen: dolor lateris sinistri, hepar: dolor dextri lateris, membra superficialia, siue extrema, manus, pedes, sentit uaporem eleuari ab illo membro ad caput, qui inducit tenebrositatem in uisu, & auditu, ante casum.

Signa membrorum cõmunicãtium materiam.

aut longus parox. indicat mam copiosã.

Causæ coniunctæ signa.

Vẽtositas crassa, uel uaporositates post paroxysmum, & ante, sentiunt grauitatem in capite, & quasi tinnitum, extensionem, turbationem, & paroxysmum, & spasmi sunt parui, uermes, fluor saliuæ, & exitus uermium, hoc si-

Causæ coniunctæ.

hoc significant.

Auicennas. Epilepsia semper est à materia, & nunquam à qualitate pura, ut inquit Auicennas.

APHORISMI.

Aphorismi. EPilepticorum iuuenibus mutationes ætatum, temporum, & locorum euitare faciũt. 46. 2. Quibus epilepsiæ ante iuuentutem nascuntur, mutationem habent: quibus uerò à 25. annis fiunt, plerunque commoriuntur 8. 5. Quanto epilepsia plus frequenter paroxysmos habet, & illi parum durant, facilius curatur, & quanto tardius accidunt, & multum durant, tardius curatur, scilicet, si paroxysmi sunt frequentes, & longi, tunc est mala ualde, quia adest multa materia, pessimæ qualitatis, multum uiscosa, & crassa. Mulieri prægnanti si superuenerit epilepsia, euacuato fœtu, superfluitate menstruali curatur. Epilepsia ueniens pueris propter malum regimen, uel nimiam humiditatem, si bene gubernetur, nisi sit hæreditarius morbus, curari potest.

Si epilepticus fiat febricitans, chronice maximè, quartana soluit epilepsiam. Morphæa superueniens, in capite epileptici, signum est curationis: & pueris si superuenerit scabies cum magnis crustis, securi sunt ab epilepsia: uel si superuenerit eis pruritus, sanum.

Et si epilepsia est aliqua, est non proportionata ad materiam, ut quæ prouenerit à materia uenenosa effumante ad cerebrum, tamen nulla dicitur esse ab inanitione, quoniam cerebrum est tantum humidum, ut possibile sit humiditatem suam substantificam adeò exiccari, ut oppilatio inde causetur.

Epilepsia est uapor. Auerrois iiij. Colliget, uult quòd causa immediata epilepsiæ sit uapor, & non materia, quia citò aduenit, & citò recedit.

tò recedit. Gentilis, & alij dicunt, quòd ſit uapor, nibilominus poteſt eſſe materia, ſed utplurimum eſt uapor, qui oppilat.

Diuerſificatur hæc ægritudo ſecundùm diuerſitatem craßi humoris, & ipſius ſubtilitatem, & non ſolum ex humore oppilante uentriculos, hæc oritur ægritudo, uerumetiam à uapore, & uentoſitate aſcendente ad cerebrum, reſoluta ab aliquo humore corporis extraneo, & horribili. Auenzoar Theiſir lib. i. tract. ix. cap. vij. In euacuando ab aliquo membro, primo reſpiciendum eſt ad mēbrum, deinde ad medicinas euacuatiuas materiei, in illo membro. Auenzoar.

In hac ægritudine, eodem modo procedendum eſt cum phlebotomia, quo progredi conſuetum eſt in phrenitide, ut dictum eſt. Leonellus habebat ſenem in cura, à cuius digito aſcendebat uapor ad cerebrum, unde ille incidebat in epilepſiam: curauit eum fortiter ligando digitum, ſupra iuncturam: & ſi adhuc aſcendebat materia, fortius uinciendo etiam ante locum, ut dolor ille materiam attraheret, unde ille ſemper accubando in aliqua ſede dormiuit, ut materia minus ſurſum uergeret, & euaporaret ad cerebrum, & ita euaſit.

Aliqui puluerizant cantharides, & imponunt fermento, & aceto, faciuntq; pilam, quam ſuperponunt loco, à quo materia exoritur, & ſic ueſicant, ut materia inde defluat. Veſicatoriū

Turtur facit ad augmentum cerebri, ut Auerrois iij. Colliget inquit. Auerrois.

PRAESAGIA COMITIALIS MORBI.

QVando materia epilepſiæ eſt in ſubſtantia cerebri, ſiue uelaminibus ſpiritus deterior, in panniculis eſt

lis est leuior : quumq; sit debilis ex malo regimine, facit fortiorem, & durabiliorem ipsam.

Epilepsia à melancholia, est fortior, & deterior. De cholera, est modica, & rara. Paroxysmus epilepsiæ sanguineæ non multum durat. Phlegmatica diu durat, iuxta cōditionem phlegmatis, à quo fit. Vaporosa, fortior alijs.

Galenus. *De generatione spumæ,* Galenus *xliij. Aphorismorum particulæ ij.*

CVRA.

Diuersiones. *QVando est in paroxysmo, excitetur ab ipso, cum diuersionibus fortibus, ita quòd secunda sit fortior prima, spatularum scilicet, descendendo per brachia, & dorsum, usque ad crura.*

Ligaturæ. *Fiant ligaturæ fortes, circa adiutoria brachiorum, & coxarum, apponantur*

Ventosæ. *uentosæ cum scarificatione circa spatulas, & nates.*

Vocetur alta uoce, stringantur nares, & aures, torqueantur digiti, & præcipuè minores. In principio non competunt euacuationes, sicut in apoplexia, cum paroxysmus eius sit febris.

Excitatorium applicamentum in epilepsia.

Haly lib. 5. pact. ca. 21. *Detur ad faciendum pyrethrum, & si sternutauerit. epilepticus (auxiliante* Deo*) euadet.*

Recip. Rutham man. i. uel plusculum.

Cataplasma. *Et primo, ponatur in tegulam super ignem, & calefiat, & postquam calefacta est, aspergatur aceto forti, deinde superponatur rutha in bona quantitate, quæ malaxetur bene super tegulam, deinde illa rutha ponatur circa, uel super collum, & pectus, & infirmum totū. Nam hoc est expertum ad expergefaciendum ægrotantem à paroxysmo apoplexiæ, & epilepsiæ.*

Cura

Cura epilepsiæ, tempore quo non adest paroxysmus actualiter.

Quando uenit à percußione in capite, propter quam cranium comprimitur, uersus cerebrum, & oppilat uentriculos, tunc cura est, ut trahatur cranium superius cum uentosis, uel ingenio chyrurgico. Quando autem fit à punctura acus, uel ferri, aut alterius rei in membro, tūc oportet aperire puncturam cum ferro, & extrahere uirulentiam, quæ super neruum est, deinde ponatur super neruum oleum rosarum cum sulphure: siquidem neruum confortat, & materiam extrahit: quòd si accidat dolor uehemens, recipe oleum rosatum, & ponantur in eo lumbrici terrestres, deinde bulliant in tali oleo, postea inungatur locus percussus. Inunctio. *Si fit à morsu animalis uenenosi, adfigantur cucurbitulæ cum scalpellatione supra locum demorsum, ut inde extrahatur uenenum.* Si à mor[su] uen[enosi]. Ventosatio.

Aliud.

Vel recip. animal quodpiam, sicut gallinam, uel pullum, aut pipionem, columbam'ue, & scindatur per dorsum, & ponatur super locum morsus calidum: nam sua caliditate trahit uirus ad se. Applicamētum.

Vel sic.

Accipiatur gallus, uel ornis, deplumetur circa anum, & ponatur anus supra locum morsionis: nam attrahit etiam ad se. In hoc casu conueniunt Mitridaticum, & theriaca, & fiat epithema circa cor. Aliud ad idē. Antidota.

Epithema cordiale calorificum expertum.

Recip. *Aquarum melissæ, buglossæ, ana unc. iiij. cariophyllorum electorum, xyloaloes boni & odori, corticum citri, nucis moschatæ, ana drach. sem. seminum maioranæ, basilici, ana scrup. i. croci scrup. sem. Terantur omnia, &* Epithema calorificum bonum.

nia, & misceantur, agitando bene in ampulla, & quando erit necesse, peciam lini infunde, & facta expreßione, tepidam applica regioni cordis.

Aliud eiusdem fortis.

Aliud epithema cordiale calidum.

Recip. Succi melissæ, & buglossæ, factis primo residentijs, ana unc. iij. maceris, ligni aloes, nucis moschatæ, ana scrup. ij. croci scrup. sem. moschi, ambræ, ana gran. i. Pulueranda puluerentur, dein miscendo, & infundendo peciam, ut supra, fiat applicatio.

Si adesset nimia caliditas, adhibeatur eiusmodi epithema.

Epithema cordiale frigorificum.

Recip. Sublimationis rosarum, endiuiæ, ana un. ij. sandalorum rub. minutißime pulueratorum, drac. i. coralliorum rub. scrup. i. croci, camphoræ, ana gran. iij. uel iiij. Misce omnia agitando in ampulla, cunctis puluerabilibus prius in tenuißimum puluerem redactis, & facta expressione applicetur cordi.

Aliud fortius ad idem.

Aliud idem fortius.

Recip. Extillationis nenupharis, rosarum, acedulæ, an. unc. iij. sandalorum rub. coralliorum item rub. seminis acetosæ, ana drach. i. aceti drach. ij. camphoræ gran. iiij. Misce omnia pulverizando, & agitando in dioptra, seu uasculo hyalino, deinde madefac linteolum in eo, & exprime, & loco cordi applica.

Cura epilepsiæ phlegmaticæ.

Et quia epilepsia sæpius dependet à materia phlegmatica, & præcipuè quum est per essentiam in capite, ideò ponatur eius cura, & primo detur hoc sequens digestiuum.

Digestio materiæ epilepsiæ.

Digestiuum

Recip. Syrupi stæchaditis, oxymelitis scyllitici, ana unc. sem. mellis rosati colati, unc. sem. aquarum bethonicæ, saluiæ,

cæ, saluiæ, absinthij, ana unc. i. Misce, cum modico nucis moschatæ: aromatiza. Detur per 5. dies, uel 6. donec apparuerit digestio in urina, deinde sequenti mane ab assumptione digestiui recipiat ante diem per horam hoc solutiuum in forma pilularum, ut conuenientius est.

Recip. Pilularum cochiarum, fœtidarum, ana drach. ſ. pulueris radicis peoniæ gran. vi. Reformentur pilulæ vij. cum syrupo stæchadite, & exhibeantur. Illinc ab assumptione pharmaci, accipiat lauatiuum confectum ex semisse hydromelitis, & semiuncia sacchari rubri, & hoc totum exhibeatur: post horam sumat prandium: si autem mallet in forma potabili, detur sequens potio, eo modo, & ordine, quo pilulæ dari solent. Pilulæ. Lauatiuum.

Recip. Florum boraginis, buglossæ, melissæ, ana man. sem. stæchadis arab. maioranæ, saluiæ, ana drach. i. nucis moschatæ, radicum acori, ana drach. sem. passularum enucleatarum, liquiriciæ rasæ, ana unc. sem. Syrupus laxatiuus.

Bulliant omnia in s. q. aquæ fluuialis, ad consumptionem medietatis, & colentur: de colato, recip. q. s. ad dissoluendum, diacatholici drach. v. electuarij indi maioris drach. i. ſ. elescoph scrup. iiij. agarici electi drach. i. salis gemmei, zinziberis, ana gran. iiij. agaricus cum sale gēmeo, & zinzibere infundatur per 8. horas in oxymelite simplici, q. s. deinde fiat fortis expreßio agarici, quæ cum reliquis dissoluatur, & fiat potus, qui dulcoretur cum modico mellis rosati colati, detur ut supra.

Diuersio.

Deinde diuertatur materia à capite trahendo ad inferiora, cum fricationibus, ligaturis uehementibus, uentosis, clysteribus, de quibus supra facta est mentio, in hoc, & etiam cap. de paralysi. Diuersio.

Eradi-

Eradicatio.

Eradicatio. Consequenter eradicetur à capite materia, quæ est causa coniuncta, scilicet cum gargarismis superius ordinatis, & commemoratis in præallegato cap. de paralysi, & cum eo, cuius meminit Rhazes in hoc capite, cum sternutatorijs, caputpurgijs, & masticatorijs: nam hæc omnia euacuant, extirpantq; materiam propriam, & diuertunt à capite. Vnum tamen magis efficax est, ut fiat uesicatorium supra caput, ut detrahatur materia à capite & cerebro ad cutim, unde fiat hoc linimentum.

Linimētum Vesicatoriū. Recip. Piperis, sinapis, pyrethri, ana drach. ij. Pulueren tur subtiliter, & cum melle anacardino, quod satis est, fiat linimentum, quod capiti raso adponatur. In hoc casu competit etiam cauterium actuale circa commissuram coronalem, uel potentiale, ut ex cantharidibus pulueratis, abscisis capitellis, & alis, cū fermēto, & aceto permistis.

Cauteriū potentiale.

Accidentia. Correctio accidentium, ut syncopis, uide capite proprio, &c. Quapropter ea disquirenda, quæ proprijs dicuntur locis.

Diæta. Diætam nosti, qualiter sit procedendum. De hoc lege Gordonium, Sauonarolam, Gradensem, Montagnanam, & alios his compares.

Electuarium bonum, & approbatum in epilepsia, & apoplexia.

Electuarium de herba paralysi, quæ et Bethonica cādida dicitur. Recip. Herbæ paralyticæ, q. v. Comminuatur incisim, & pistetur, deinde bulliat in s. q. mellis, & adde puluerem istum, uidelicet.

Recip. Piperis, pyrethri, acori, ana drach. i. sem. Misce pulueres cum prædicta herba, & fiat electuarium arte. Potest addi de conserua Glycysidis, de quo debet sumi ante cibum mane, & sero ad magnitudinem castaneæ.

ADDI-

ADDITIONES.

Expulsis fecibus alui per clysteria, uel glandes saponaceas, aut melleas superaspero esulæ puluisculo, tandem detur huius aquæ uitalis cochlear cũ scrupulo uno, aut altero theriaces optimæ. Reci. Foliorũ, & florũ saluiæ minoris unc. xij. ruthæ unc. i. florum lauandulæ, unc. ij. nucis odoratæ, charyophyllorum, zinziberis cinnamomi electi, ana unc. i. spicæ nardi, castorij, ana drac. i. granorum paradyseorum, quæ Meliceta quidam uocitant, unc. i. olei laurei unc. i. corticum malorum citrinorum drach. iij. Contundantur omnia bene, & ponantur in mensura. i. s. uini albi optimi, & sigilla bene in bocia tenaciter clausa, & dimittatur per quadriduum in putrefactione, post destilla lento igne.

Aqua uitalis cõtra apoplexiã, epilepsiam, & alias ægritudines neruorum optima

Ad præseruandum utiles sunt istæ pilulæ. Dosis earum à scrup. binis, usq; ad. iij. sub noctem. Potest etiam his uti epilepticus iam denuo mentis compos factus.

Reci. Hieræ picræ Galenicæ, scrup. vi. epithymi scrup. x, lapidis cyanei, rite præparati, scrup. vij. scãmonij, colocynthidis, hellebori nigri, spicæ, ana scrup. ij. tẽpera cũ melle, sed melius cum oxymelite scyllitico.

Pilulæ pro epilepticis.

Huc pertinet appẽdicula, seu prophylax Manardiana, cap. de apoplexia superius descripta. Collibet insuper curam puerilis epilepsiæ adijcere, quam mihi præstantissimus medicus, ac præceptor meus D. Hieronymus Eugubius Patauinus practicus insignis admodum beneuolẽ communicauit.

CVRA EPILEPSIAE IN PVERIS EXPERTA PER D. EVGVBIVM.

Adolescẽtulorũ epilepticorum.

PVeri, si sint in ea ætate constituti, qua poßint ferre purgationes, exhibeatur eis per aliquot dies iste

ſyrupus.

Cura. Syrupus. Reci. Syrupi de ſucco roſarum, de ſtæchade ſimplicis, ana unc.ſ. aquarum abſinthij, bethonicæ, ana unc.i. miſce. Capiat de ſero, binis à cœna horis, ſi uerò eſſet ægritudo uitio ſtomachi, ſumatur in mane. Poſtea euacuetur cũ his globulis catharticis.

Pilulæ. Reci. Pilularũ aloephanginarũ, P. de hiera cũ agarico, ana ſcrup.i. fiant pillulæ.iij. cũ aqua bethonicæ, deglutiat ſingulatim integras per duas horas poſt cœnam.

Demũ ordinetur ægro ſequẽs electuariũ.

Electuariũ. Reci. Mithridatici electi unc.i.ſ. rhodoſacchari unc.i. diamoſchi dulcis unc.ſ. ſemi. peoniæ pulueratorũ drac.i.ſ. miſce cum ſyrupo de corticibus citrorum.q.ſ. uel ſi non ſit ille ſyrupus, miſceatur cum rhodomelite colato. Doſis fabacea quantitas, de nocte cum itur cubitum omni tertio die. Si uerò puer ſit adhuc lactens, rectificetur lac matris eius uel nutricis, cum bonis cibarijs, & parce utatur uino, imo abſtineat temeto totaliter, uitet omnia legumina, & agrumina. Puero uerò detur de hoc electuario ſæpius per nos experto.

Cura lactentiũ epilepticorum.

Electuariũ. Reci. Antidoti mithridatici electi unc.ſem. nucis moſchatæ, ſcrup.i. granorum peoniæ tenuiſsime tritorũ, & cribellatorum, ſcrup.ſ. Miſce cum modico mellis roſacei colati, & ponatur de eo in ore pueri ad magnitudinem cicerculi, poſtea ſtatim admoueatur puer uberibus, uel ponatur papilla in ore eius, ut ſimul cum lacte deglutiat ipſum. Super caput uerò ſcilicet, ſuper commiſſura coronali ponatur de iſto puluere.

Puluis. Reci. Coralliorum rubeorum, roſarum rub. mirthillorum, ana drach.i. nucis moſchatæ drach.ſ. ſeminum peoniæ ſcrup.iiij. miſce, fiat puluis ſubtiliſsimus, & renouetur ſuper

tur super caput, singulo tertio die, sed semper quãdo ponit secundum, remoueat primum, & sit parum pro uice propter ætatis hebetudinem, ac teneritatem.

DE INCVBO, CAP. XII.

Definitio.

INCVBVS est ægritudo, uel phanthasma corpus aggrauans, motum & loquelam impediẽs. Hæc affectio Græcis Ephialtes, Latinis Incubo dicitur, quam aliqui à phantasia, qua patientes afficiuntur, nõnulli à suffocando, quod ægrotantes præfocet, nomen duxisse autumant. Sillanus. Aegineta li. 3. ca. 15.

Oppilatio minor facit incubon, maior epilepsiã, adhuc maior, seu maxima istarum apoplexiam. Incubi causa.

Phlebotomia.

Quando dicit Rhazes, quod debemus phlebotomare primo saphenam, intelligitur si sit repletio totius corporis, uel retentio sanguinis menstrui, uel hæmorrhoidalis: sin minus, primo fiat sectio uenæ basilicæ, dein frontalis. Phlebotomia.

Eadem cura ephalticorum, quæ & epilepticorum. Quæcunq; enim hij interdiu, & uigilia, eadem noctu, & per quietem alij patiuntur, eoq; recurrẽdum ad locum citatum supra. Eadem cura ephalticorũ quæ comitialium.

PRAESAGIA.

1 Vix sobrie diætatus incubo uexatur, adstipulante Paulo, crapula, & iugi stomachi cruditate uexatos potißime, sic affici. Præsagia. Aegineta li. 1. cap. 15.

2 Item uix sine nouella, aut antiqua repletiõe quisquã, uel aliquis superatur.

3 Haud facile super aliquod latus dextrum uel sinistrū dormientibus incubo requiescit, aliàs ingruit.

4 Sæpe incubum incurrentes, parati sunt ad capitis ægritudines, sensum & motum uel istorum alterutrum auferentibus, ob id procliues sunt ad lethargum, apoplesiam, epilepsiam, paralysim, spasmum, uertiginem, & mortem subitaneam, imò aliqui reperiuntur in lecto mortui ex hac ægritudine.

5 Si incubus uenerit inter somnū, & uigiliam, deterior est, si superuenerit sudor, tunc deterius.

ADDITIONES.

Phlebotomia. Euacuatio.

SI adsit plenitudo, expedit primū ferire uenam congruā ista affectiōe possesso, hinc purgationibus uniuersum laborantis corpus euacuare: hisce nimirū catharticis, quæ in cap. caduci morbi sunt enumerata.

DE MELANCHOLIA, CAP. XIII.

Definitio.

Gal. lib. def. medi.

MELANCHOLIA paßio, rationi officiens, cum cordis difficultate, & cū nutricatione eorū, quibus maximè uesci delectantur. Gignitur autem sine febre, huic obnoxijs, multa bilis, eademq; nigra stomachum lædit, adeo ut uomitus sequatur. Hæc à Celso bilis atra nominatur.

Cels. lib. 2. cap. 1.

CAVSAE PRIMITIVAE.

Causæ primitiuæ.

AEr frigidus (aliàs calidus) & siccus, exercitiū forte, balneum exiccās, cibi, & potus atrabiliarij, seu melan choliā generantes, corrupta digestio, uel dispepsia, uigilia superflua, timor, mestitudo, &c.

CAVSAE

CAVSAE ANTECEDENTES.

Causæ antecedentes.

HVmor materialis, uel ex aduſtione melancholiæ. Signa: triſtitia magna, ſolicitudo, uigilia, timor, malæ cogitationes cum ploratu, uix etiam mouetur. Humor melancholicus, ex aduſtione ſanguinis, ſignum eſt, riſus, gaudium, pauca triſtitia, uenæ oculorum rubeæ. Humor melancholicus, ex aduſtione phlegmatis. Signa: pigritia, quies, ſomneitas, pauca caliditas. Ex melancholica diſcraſia, cerebri ſiccitas. Signa: capitis leuitas, aliàs grauitas, & dolor capitis continuus, ſitis, uigilia, paucitas ſuperfluitatum in oculis, & naribus. Humor melancholicus, ex aduſtione choleræ. Signa: rixæ, ſaltus, agitatio, læſio dæmonū, aſpectus terribilis, grauitas, ſomnolentia, multitudo ſuperfluitatum, paucitas ſitis, & huiuſmodi. Aliquando dolor capitis continuus, cerebri humiditas, aſsidua cogitatio, frequens aſpectus ad rem unam, & ad terram, amor ſolitudinis, nigredo oculorum, & quandoq; ægritudines præcedentes. Signa ex relatione. Complexio cordis melancholica, tremor, paſsio cardiaca, retentio hæmorrhoidum, uel menſtruorum. Humor melancholicus in ſtomacho. Signa: dolor ſtomachi, nauſea, uentoſitas multa in eo, & huiuſmodi. Hepatis nimia caliditas, uel debilitas. Signum: dolor in latere dextro. Splenis debilitas, aut aliud, ſi durities, dolor, grauedo, in eo, multitudo appetitus, parua digeſtio, rugitus, inflatio ſplenis. Signa melancholiæ mirachialis, grauitas in eo, & attractio ſurſum, nauſea continua, dolor, aut inflatio hypochondriorū, malitia animæ corrupta, eructuatio acida, ſputū humidū, rugitus, exitus uentoſitatis, inflatio, et dolor in ſtomacho, & inter ſpatulas, donec digeſtio cōpleatur. Vomitus cholericus, & phlegmaticus acetoſus, cōgelans dentes, ege-

 ſtio cho-

ſtio cholerica,& pituitoſa,alleuiatio poſt digeſtionē, aliquando apoſtema in mirach,& item tremor.

APHORISMI.

Aphoriſmi. 1 SI timor,& puſillanimitas multū tempus habēt,perficit melancholicū huiuſmodi habentem. 24.6.

2 In melancholicis ægritudinibus periculoſæ eruptiones, apoplexiam,aut ſpaſmum, aut cæcitatem ſignificāt, aut maniam. 56.6.

3 Melancholicis, & nephreticis, hæmorrhoides innatæ,bonum. 11.6.

4 Melancholicis uerò uehementius inferius, eadem ratione contraria apponentes. 9.4.

5 Melancholia proprie de ea cauſa eſt, quæ fit melancholia naturali, uel aduſta, in qua nō remanet ueſtigium caloris, & aduſtionis, aut ab aduſtione ſanguinis, uel phlegmatis, aut à phlegmate congelato, quoniam partes ſubtiles reſoluuntur, & remanent craſſæ materiæ melancholicæ.

6 Quod ſi remaneat caliditas adurens, & aduſtio, eſt non proprie dicta melancholia,& eſt mania. Ea aūt quæ eſt per cōmunitatem totius, ut eſt in febre, aut alicuius particularis membri,ut ſplenis, uaſorum ſeminaliū,&c. Et ut plurimum cordis, imo raro, aut nunquam fit abſq; communitate cordis.

Melācholia raro abſque cōmunitate cordis.

7 Quomodo poteſt eſſe riſus in melancholia, quā ipſam ſequi ſolet triſtitia,ploratus,&c. De hoc uide Gentilem, qui duplicem ponit riſum,uerum ſcilicet,& fictum.

Gentilis.

8 Quando humores inuicem cōmiſcentur,accidētia etiā ipſorum cōmiſcentur ad inuicem,ut in cōmiſtione humoris melancholici,& ſanguinei, triſtitia, ſolicitudo, luctus eorum,cum lætícia,riſu,&c. cōmiſcentur. Aphoriſ. 21. lib. 6.

lib. 6. & 23. lib. eodem & 53. eodem lib. Hippo.

PRAESAGIA.

1 Melancholia in principio est facilis curæ, post cõfirmationem difficilis. Præsagia.

2 Quando eis accidit casus appetitus, est malum.

3 Cum accidunt in corporibus eorum ulcera, mors.

4 Quæ accidit in fine febris, aut per adustionem, & exiccationem humoris, est pernitiosa.

Extant adhuc aliqua signa, prioribus adnectēda, adeoq; añ aphorismos īserēda.

Signa melancholiæ à toto corpore: nigredo faciei, macies, multitudo pilorum, retentio menstrui sanguinis hæmorrhoidarum, antecessio febrium, retentio superfluitatũ stomachi, & splenis. Signa melancholiæ à toto.

CAVSAE CONIVNCTAE.

Mala complexio cerebri frigida, & sicca, naturalis, & innaturalis. Causæ cõiunctæ.

NOTIO.

Electuarium lætificans, dandum in melancholia per adustionem sanguinis, & phlegmatis, uel, quæ est ex melancholia naturali, in alijs scilicet, quæ per adustionē cholerae non item, quoniam calefactorium est, ea propter non debet tunc exhiberi nisi cum frigidis, & humidis, ueluti cum saccharo uiolaceo, uel conseruis refrigerãtibus, puta boraginis, aut buglossæ, Arculanus recipit passulas, sed non placet Leonello. Notio. Arculanus.

MINORATIO.

Detur sequens minoratiuum in aurora, uel circiter conticinium. Minoratiuũ melãcholiæ.

Reci. Medullæ caßiæ fistularis, electæ, & recēter extractæ, diaprunis non solutiui, ana unc. ß. confectionis ha-

mech drach.ij.misce cum decocto bilem atram purgante, & digerente (ut infra) fiat potus.

Decoctio est talis.

Apozema atre bilis præparatoriũ, & cõcoctorium.

Recip.Florum boraginis, & buglossæ, ana unc.ſ. passularum enucleatarum, corticum rad. capparorum, & tamarisci, scolopendrij, polypodis, ana drach.ij. semi. anisi, fœniculi, cuscutæ, ana drach.iij. fiat decoctio in.iiij.lib. aquæ salientis, uel fluuialis limpidi, ad excoctionẽ dimidij, coletur, & clarificetur arte.

Phlebotomia.

Circa phlebotomiam melancholicorũ, quando Rhazes dicit, quòd sanguine existente subtili, debemus eũ restringere subito, intellige si talis non fuerit in superficie, & crassus in profundo, sed quod crassus prius exiuerit, & subtilis sequitur. Foramen etiã eius debet esse maiusculũ, ne subtilis exeat, & crassus, seu densus maneat.

Guilhelmus Placẽtinus. Vene sectio nẽ in melancholia nõ cõpetere.

Guilhelmus Placentinus refert phlebotomiã in melancholica non conferre, quia sanguis, cum sit calidus & humidus, cõtrarietur melancholiæ, quæ est frigida, & sicca, quare potius augebit morbum. Verùm si conferre debet, dicit feriẽdam esse saphenã, quia accidit humoribus, sicut in uino, in quo semper crassæ partes, & turbidæ subsident, in uase propter grauitatem, unde ipsum euacuãdo, clarificando euacuamus illas partes à fundo, sic est etiam de melancholia, quæ propter grauitatẽ suã, & crassitiem facile descendit. Quare cõmode euacuatur per saphenã. Vt in mulieribus, quia sanguis melancholicus per menstrua purgatur. Quare maximè cõuenit eorum prouocatio, similiter in fluxu hæmorrhoidali. In his enim, in quibus solitus est fluere competit. Vide Hippocratem sexta particula Aphor. 21. Insaniẽtibus si uarices, aut hæmorrhoides superuenerint, insaniæ solutio fit. Si humor peccans

Hippocrates.

cans sit sanguis, uel ei admistus.

Primo fiat phlebotomia minoratiua. Auicēnas in cap. proprio, Serapio in Breuiario. Galenus, de locis affectis lib. iij. cap. vi. Incipias autem iuxta modum dictum superius in cap. de cura phrenitidis, tandem ueniendo ad phlebotomiam uenæ frontis. Auicennas. Serapio. Galenus.

DIGESTIO.

Deinde da hanc potionem digestiuam.

Recip. Decoctionis communis, unc. v. ut infra. cui adde, foliorum senæ, epithimi, ana drach. i. Fiat decoctio secundùm artem: de colato recip. quincuncem, ut dictum est, uel q. s. ad dissoluendum, diasenæ solutiui, drach. i. confectionis hamech, drach. i. sem. electuarij de succo rosarum, drach. i. Misce, fiat potus horis aliquot ante primam lucem exhauriendus. Potio digestiua melancholiæ.

Decoctio communis.

Recip. Florum cordialium, ana pugill. iij. hordei unc. iiij. prunorum damascenorum, nume. xij. liquiriciæ mundæ, tamarindorum, passularum enucleatarum, ana unc. sem seminum anesi, fœniculi, ana drach. iij. aquæ fontanæ lib. iiij. Bulliant lento igne usque ad consumptionem medietatis: coletur, & reseruetur usui necessario. Decoctio cō munis.

Digestiuum in melancholia genita per adustionem phlgmatis. Digestiuum.

Recip. Syrupi sabor regis, mellis* rosati colati, sem. de fumoterræ, ana unc. sem. aquarum buglossæ, boraginis, uiolarum, ana unc. i. Misce. *Alias oxymellis simplicis.

Aliud ad idem.

Recip. Syrupi de epithymo, rhodomelitis colati, oxymelitis simplicis, ana unc. i. uel sem. aquarum supradictarū sescuntiam, uel quadrantem. Misce, exhibeantur ut alij. Aliud digestiuum.

EVACVATIO.

Euacuatio melancholiæ

INchoandum à leuioribus, maximè si materia sit melancholica: nam cum materia sit crassa, & difficilis euacuationis, agitaretur, & commoueretur multum à forti medicina. Et hæc est sententia Auicennæ cap. proprio.

Auicennas.

Iubet ergo ibidem à principio euacuandum cum apozemate epithymi, facta in sero caprino: non multa, nec subita facienda est euacuatio, sed per interualla, habens temperiem, ut natura per euacuationem non aggrauetur, sed releuetur potius: unde talis euacuatio subitaria, scilicet & immodica, una uice in tali materia taliter operatur, sicut impetus flammæ, quæ resoluit subtile, & prætergreditur crassum: ideò per interuallum aggredienda euacuatio, ita quòd qualibet hebdomada aliquid euacuetur de humore melancholico.

In continua cura procedendum est cum cordialibus, & confortantibus cor.

Cautio Auicennæ.

Medicinæ solutiuæ trahunt ad latus incolumitatis: idcircò Auicennas uetat exhiberi ueratrum à principio, quod si detur, dandum erit cautè, & cum timore: lapis lazuli, & armenus dentur securè, præsertim si sint præparati.

Medicinæ solutiuæ mistæ cum lenitiuis conuenientiores sunt ad euacuandum materiam melancholicam, præcipuè præsente febre, si dentur in forma liquida quàm* solida. Auerrois in lib. Colliget inscripto, ponit potionem, qua patienteem melancholiam myrachiam refocillauit: propinauit illi ad bibendum aquam rosatam, cum succo pomorum, & aquam menthæ, cum modica quantitate pulueris sandalorum, & mastyches. Ad hanc intentionem faciunt ultimum, ac penultimum caput Auicennæ, de uiribus cor=

* Aliàs non solida, quia tales materiæ sunt siccæ.

Auerrois.

Potio in me=

bus cordis, uidelicet, de differentibus modis lætificandi, & roborandi cor, repertis in medicinis, & de medicamentis solutiuis ægritudinum cordis; inibi enim adducuntur optima cholagoga, adeoq; cordialia aduersus atræ bilis dominatum, ac mœstificam discrasian præsentanea.

lãcholia myrachia.
Auicen. lib. de uir.cord.

Veniendo igitur ad curam melancholiæ ex adustione choleræ, pro euacuatione detur ista sequẽs medicina, quæ est in forma potabili.

Potus laxatiuus melancholiæ ex adustione choleræ.

Recip. Florum boraginis, buglossæ, uiolarum, ana man. sem. passularum enucleatarum, liquiriciæ incisim sectæ, rosarum, ana unc. sem. sebesten, num. viij. iuiubarum x. epithymi, foliculorum senæ, ana drac. ij. seminis lactucæ, drac. i. sem. Fiat decoctio in s.q. aquæ, ad consumptionem medietatis: de colato recipe quod satis est ad eliquãdum subsequentia solutiua, uidelicet.

Euacuatiuũ melancholiæ adustæ.

Diasenæ Rhazes, & Nicolai, ana drach. i. sem. confectionis hamech, electuarij indi maioris, de succo rosarum, diaprunis solutiui, benedictæ laxatiuæ, ana drac. i. Fiat potus, discoletur cum unc. i. uel sem. syrupi uiolati. Alius codex habet* Diasenæ Rhazianæ unc. sem. omissis electuario rosato, diaprunis, & benedicta.

* Aliàs diasenæ Rhaz. hamech drac. i. elect. indi. drac. i. Misce, &c.

Si autem in forma pilulari uis exhibere, recip. Pilularum aggregatiuarum, pilu. de lapide cyaneo, de fumaria, ana scrup. i. diagridij gran. ij. Fiant pilulæ vij. uel nouem, cum syrupo uiolato: postea quinis ab assumptione earum horis detur lauatiuum ex aquæ hordei, & brodij pullini non saliti, ana semiuncia, & sacchari rubri tantundem paratum.

Pilulæ pro melancholicis, & cholericis.
Lauatiuum.

Soluti-

Solutiuum in melancholia generata ex aduſtione phlegmatis.

Solutiuũ potabile, pro melancholicis.

Recip. *Decocti communis, abſque prunis, cui adde, polypodij, epithymi, foliculorum ſenæ, ana drach. i. ſtæchadis arab. drach. i. ſem. uel unc. ſem. ueratri nigri, drach. ſem. (In alio codice legitur unc. ſem.)*

De qua decoctione recipe, q. ſ. ad diſſoluendum, diacatholici, drac. v. diaphœnici, drac. i. ſem. electuarij indi maioris, drac. i. ſcrup. i. agarici electi, drach. i. ſalis gemmei, zinziberis, ana gran. iiij.

Agaricus cũ ſale gẽmeo infundatur in oxymelite ſimplici, q. ſ. pro ſui imbibitione per 7. horas, deinde fiat fortis expreßio agarici, quæ cum reliquis diſſoluatur, & fiat potus: cui adde ſyrupi pomacei, unc. ſem. & exhibeatur ut ſupra, ſi uis dare in forma pilularum.

Recip. *Pilularum cochiarum, indarum, de lapide lazuli, ana ſcrup. i. diagridij, gran. ij. Fiant pilulæ num. vij. cum ſyrupo ſtæchadite.*

DIVERSIO.

Diuerſio.

F*Acta euacuatione, diuertatur materia à capite primum, cum diuerſionibus ſine euacuatione, ut cum fricationibus fortibus, trahendo à ſuperiorioribus ad inferiora, cum ligaturis brachiorum circa adiutoria, & coxas, cum uentoſis abſque ſcarificatione in ſpatulis, & natibus, & cum lotionibus circa extrema, deinde diuertatur materia euacuando cum ſequenti medicina, & eſt clyſtere.*

Clyſtere diuerſium in melãcholia.

Recip. *Camomillæ, meliloti, pulegij, calamenti, epithymi, ana man. ſem. carthami infuſi unc. i. aniſorum, fœniculi, ana unc. ſem.* Fiat *decoctio: cuius recip. unc. xv. uel (ut alius codex ponit) lib. i. unc. iij. cum quibus diſſolue ſac-*

ue sacchari rubri unc.i. hieræ picræ, hieralogodij, ana unc.sem.casiæ bonæ tantundem,salis communis,drach.ij. olei chamomillini, unc.ij.uel iij.uitellumunius oui. Misce,fiat clystere.

Potest diuerti materia & cum appropriatis, & non eradicantibus ipsam à capite,ut cum caputpurgijs,masticatorijs,sternutamentis, de quibus dictum est in cap. de epilepsia.

Alius modus diuertēdi melancholiam.

Correctio accidentium.

Vnum est accidens, quod plus uerendum est in tali ægritudine,uidelicet,somni difficultas,seu cathocos, unde summoperè curandum est ut æger dormiat.

Hinc Auicennas, quantum potes (inquit) adlabora,ut mente lapsi ad capescendam requiem proritentur, non opiatis quidem fortibus,sed anodinis somnum leniter conciliantibus.

Auicennas.

Primò ergo fiant lotiones circa extrema cum aqua sequenti.

Recip. Corticum papaueris albi, iusquiami, radicum mandragoræ,florum boraginis,uiolarum,nenupharis, ana man.sem. Bulliant omnia in s.q.aquæ fluminis,ad consumptionem tertiæ partis.Fiat lotio in ea aqua tepida circa extrema,à genibus,& cubitis trahendo ad infra quando uult ire cubitum.

Diarlysma somniferū.

Deinde fiat hæc inunctio, cum qua inungantur pulsus manuum,pedum,& temporum.

Recip.Olei nenupharini,uiolacei, myracopi,populnei ana unc.sem.opij gran.iij.croci gran.vi.Puluerentur, & cum exiguo ceræ fiat unctio : quòd si non dormierit hoc facto,fiat ista potio.

Inunctio soporifera.

Recip.Syrupi papauerini unc.i.uel i.sem.aquæ lactucæ,unc.

Potio ad idē

cæ,unc.ij. Misce, exhibeatur sero post cibum per duas horas.

Aliud ad sõnũ accersendum. Si adhuc somnus non obrepserit, detur drach.i. uel i. sem.requiei Nicolainæ,uel recipe philonij romani,drac. i.uini boni q.s.fiat haustus : ægro ne sic etiam soporato

Aliud. detur pilularum de cynoglossa somnificarum, i. uel (ut

Pilulæ somniferæ Mesuei. aliud exemplar habet) gran.iiij.aut viij.in pondere,quæ ordinantur à Mesueo in suo Antidotario:harum diuersas descriptiones reperies supra, cap. de phrenesi. Valent eædem quoque in omni genere catharri,unde illis & nomen inditum est:inducunt soporem placidum,si modo recte præparentur.

Valescus li. 1.cap.12. Author Philonij, puta Valescus de Tharanta dictus, scribit se curasse quendam Catochicum, qui denis diebus

Nasalia opiata. uigilauit,hoc pacto. Feci (inquit) duo nasalia de bombyce in opio dissoluto in lacte muliebri, & imposui utrique foramini narium,& eadem nocte sopitus placidè,& eodem mane sanitati restitutus est.

Valesc. lib. 1.cap.13. Haly. li.5. cap.23.

Puluis,seu pilulæ secundùm Valescum.

Inquit Valescus, cum magna solennitate, & reuerentia accipiatur puluis sequens,quem ego sæpissimè expertus sum,& omnes utentes eo (cum Dei misericordia) cõsecuti sunt sanitatem mentis,& corporis:& est medicina Haly.ab eodem descripta in lib.v.suæ practicæ, cap. de medela melancholiæ ex atra bile prouenie͂tis. Descriptio uerò talis est secundùm Haly.mentem.

Medicamen de lapide lazuli. Recip.Hieræ pic.epithymi,an.drac.iiij.lapidis lazuli, agarici electi,ana drac.ij.scammonij drac.i. charyophyllorum,gran.xx.Tere omnia diligenter,& subtilißimè cribra,& cum syrupo cydonite,uel citromalino distempera, dosis ab exagio,i.usque ad drac.ij.omni septimana semel: quoniam

quoniam (inquit Haly.) paßioni huic prodest, nec oportet ab hoc recedere: sæpe nanq; illud probaui: de quo latius ita scribit præcitatus Valescus Tharãteus. Et esto (inquiens) quòd aliæ medicinæ non ualeant, ista ualet, nutu Dei misericordis: & est medicina coronata, quæ secretißimè teneatur, & amplectatur, ut humanus intellectus quasi deperditus cum hac medicina restauretur. Leonellus hanc exhibuit in forma pulueris hebdomadatim: dosis patet superius.

Valescus Tharãteus.

ADIECTITIA PHARMACA.

DIgesta materia melancholica cum syrupo de epithymo, buglossa, & fumoterræ, adiectis aquis boraginis, buglossæ, & uiolarum, q. s. Dentur istæ pilulæ, quibus ego utor peculiariter pro melagogo.

Digestiuum melãcholiæ.

Recip. Pilularum indarum, de lapide cyaneo, de v. generibus myrobalorum, ana scrup. i. cum diasena reformentur pilulæ: aliquando addo diagridij gran. i. usque ad iij.

Pilulæ pro melancholicis.

Aliæ ad idem expertæ.

Recip. Hieræ picræ, epithymi, ana partes sexdecim, polypodis, stæchadis arab. agarici, ana partem sem. pulpæ colocynthidis quartam partis unius, scammonij, bdelij, salis armoniaci ana gran. iij. uel v.

Aliæ pilulæ ad idem.

Aliæ cæteris præstantiores.

Recip. Specierum hieræ, stæchadis, epithymi, an. drac. sem. lapidum lazuli, & armeni, ablutorum, agarici, pulpæ colocynthidis, salis armoniaci, ana quartam partem, drac. i. xyloaloes, mastyches, menthæ, singulorum gran. v. hellebori nigri, gran. ij. sem. uel iij. scammonij gran. iiij.

Aliæ pilulæ ad idem.

Cum syrupo de fumoterræ fiant pilulæ, dosis à scrup. binis, ad summum iij.

Commendat Arnoldus Nououillanus uinum cirsionites, quòd

Arnold. lib. de uinis.

tes, quòd nimirum humores melancholicos adustos educat per urinam, & rectificet cerebrum infectum fumositate melancholiæ.

Vinum buglossatum. Cuius talis est confectio. Radix buglossæ bene mundata maceretur in uino bono, donec uinum sapore, & uirtute eius bene imbuatur, & asiduetur illius potatio.

Auicen. lib. de uir. cord. Zulapiũ buglossatum. Auicennas ponit zulapium buglossatum, compositum ex folijs melissæ, & buglossæ, cum aqua rosacea quod satis est, simul artificialiter inferuefactis, & colatis.

Destillatio multimorba. Efficacior est subsequens destillatio, quam expertus sum in omnibus morbis melancholicis, in palpitatione cordis, discrasijs stomachi, & capitis.

Recip. Florum anthos, boraginis, radicum buglossæ, ana unc. iiij. croci drac. i. miuæ cydoniorum trientem, uini albi meraci limpidi, bene defecati, & optimi, lib. ij. Misce, & stent simul infusa, prius bene pistata, per diem naturalem, deinde mittantur in fimo per semimensem, in uase uitreo, bene clauso, dein destillentur per alembicum duabus, uel tribus uicibus. Seruetur in conditorio hyalino, uel potius argentea lagenula, dosis, unc. i.

Emplastrũ. Fiat emplastrum ex semine papaueris, & iusquiami albi, & lacte muliebri, super frontem, & intra nares liniatur.

Ego expertus sum in melancholico, maniaco, necnon omni dolore, & discrasia caput respiciente, troschiscos illos esse probatos, si instar linimenti adhibeantur.

Trochischi anodini. Recip. Croci, opij, myrrhæ, iusquiami albi, corticum radicis mandragoræ, ana scrup. i. uel pluſculum. Conficiantur cum succo lactucæ, & fiant trochischi, & re postulante dissoluantur unà cũ aqua lactucæ, seu lacte muliebri, uel oui albugine, aut aqua nenupharis, & applicetur.

DE CA-

DE CATHARRO, CAP. XIIII.

Definitio.

DESTILLATIO *morbus est, quãdo humor destillat ex capite cum nocumento, quæ Græcè (teste Celso) Catastaginos dicitur, secũdum nonnullos catharrus, coryza, branchus. Sed cõmuni uocabulo Græci coryzas, sæpe etiam catharrum dicunt: quæ uulgaris iam est omni grauedini narium appellatio Galenus sic definit.* — *Celsus.* — Gal. lib. de fini. medi.

Catharrus est humorum multorum ex palati concauo defluxus, frequens per nares uelut excrementum superfluitatum, spiritusq; excretus uocem reddat. Defertur aũt ea fluxio à cerebro, & capite interdum ad os, nares, fauces, gurgulionem, in adenas, asperam arteriam, pulmonem, thoracem, & uentriculum, unde plerunq; uariæ deriuantur noxæ: uidelicet raucitas, angina, tußis antiades, uuula, paristmia. — *Noxa ex catharro promanantes.*

CAVSAE PRIMITIVAE.

Frigiditas, uel caliditas extrinseca cibi uaporosi, odor rerum calidarum, & frigidarũ, coitus, somnus superfluus, exercitium forte, quies, uel repletio nimia. — *Causæ primogeniæ.*

Antecedentes causæ.

Mala complexio cerebri frigida, uel calida, humor, & uapor calidus, uel frigidus in cerebro, uel stomacho existentes, uel à stomacho, uel aliunde ascendentes. Signa ex superioribus patent, & ex relatione patientis. — *Antecedẽtes causæ.*

Coniunctæ causæ.

Humor actu fluens, catharrus subtilis, sæpe est calidus crassus, frigidus, licet poßit esse etiam calidus, dicitur au- — *Coniunctæ causæ.*

tem crassus non simpliciter, sed in respectu subtilis, quia minus subtilis, si enim esset simpliciter crassus, non posset per tam angustas uias, & tam strictas porositates descendere ad inferiora.

APHORISMI.

Aphorismi. 1 CAtharrus cum febre citius curatur.

2 Destillationes in uentrem superiorem suppurantur intra uiginti dies.

3 Branchi, & coryzæ in ualde senibus nõ maturantur.

4 Si uerò æstas sicca, & borealis fuerit, autumnus uerò pluuiosus, & austrinus, capitis dolores, in hyeme tusses, branchi, & coryze fiunt.

PRAESAGIA.

1 SAepe incurrentes catharrum, à periculo non sunt omnino tuti, sed uarijs obnoxij ægritudinibus.

2 Omnem fere catharrum sequitur tußis.

3 Cuius complexio cerebri est frigida, corde, uel hepate calido, citius incurrunt Catharrum, & ediuerso.

4 Subita aeris mutatio sæpe est causa catharri.

5 Rheumatici, splenetici non fiunt.

6 Catharrus cum capitis dolore, est difficilis curæ.

7 Si cum catharro sentitur punctura, in maxillis, uel lateribus, significant, quod materia fluat ad illum locũ.

APHOR. HIPPO.

40.lib.2.14.lib.3.12.lib.3.31.lib.3.24.lib.5.

ALII APHORISMI SVPERIORIBVS ANNECTENDI.

1 Raucedines, & grauedines in decrepitis coctiones non admittunt. 80.

2 Frigida, qualis nix, & glacies pectori inimica, tusses mouent, & destillationes. 24.

DIAETA.

AEr nõ ſit nimis frigidus,quia* debilitãdo digeſtionem cerebri, cauſat catharrum. Nec etiam ſit nimium calidus,quia reſoluit, & facit deſcenſum. Non ſit nebuloſus,uentoſus,pluuioſus,uentus meridionalis diſſoluens,& replens capita,ac borealis reſtringens,& exprimens eſt uitandus. Habitatio ſit intra duo ſolaria, cuius feneſtræ ſint uerſus orientem,& meridiem. Diæta. * & comprimendo.

De cibo,& potu regulæ.

Quantum ad uictum attinet,ſeruanda erit temperantia,parce comedat præſertim ſero,& in cœna,imo cœnã aliquando obmittat,fugiat repletionem nauſeatiuam,carnes ſint digeſtibiles, & euchymæ, quales ſunt caſtratinæ, uitulinæ,leporinæ,hisq; ſimiles,quarum nutrimentũ tendat ad ſiccum, utpote,pulli,phaſides,perdices, turtures, ortyges,&c. Abſtineat ab aquaticis,ut ſunt anates,propter earum humiditatem. Panis ſit ex farina ſana, frumẽti ex ſana meſſe collecti,& ſit ex ſimila facilis digeſtionis, trium dierum,& non plurium. Potus in calido catarrho conuenit, aqua ſacchari,& hordei: in frigido hydromeli,promulſis, &c. Sint abſtemij, uel ſi nequeant,temeto prorſus abſtinere, largiter uinum temperetur. Vitent ſomnum diurnum,& de nocte non multum dormiant, ſed excubent. Sopor his, & merum à repletione nocet. Vnde uulgò dictitatur. Ieiunent,uigilent,ſitiant, qui rheumata curant. Quies moderata conuenit eis, quia in quiete maturantur catharri,præcipue ab initio. Vide Auicennam, ſternutatio principaliter non conuenit,quia multum agit humores,quiete non motu maturandos.

Digeſtio.

In materia calida, ſubtili, detur hoc digeſtiuum.

Digeſtiuũ in catarrho calid. ſubtili.

Reci. *Syrupi uiolati, papauerini, ana drach. vi. aquarum uiolarum, nenupharis, ana unc. i. uel. i. ſ. miſce, ſumat ante lucano tempore.*

In materia calida craſſa, detũ hoc digeſtiuũ.

Digeſtiuũ in materia calida craſſa catharri.

Reci. *Syrupi uiolati, oxymelitis ſimplicis, ana drach. vi. aquarum uiolarum, capilli ueneris, endiuiæ, ana unc. i. miſce, propinetur ut ſupra.*

Digeſtiuum in materia frigida craſſa.

Aliud in materia frigi. craſſa.

Recip. *Syrupi hyſſopiteis, rhodomelitis colati, oxymelitis ſimplicis, ana unc. ſ. aquarum bethonicæ, hyſſopi, lupulorum, ana unc. i.*

In alio exẽplari legebatur, aquæ decoctionis thuris, foliorum cupreßi. unc. i. ſ. miſce, utatur modo prædicto.

In materia frigida, tenui, & aquoſa, Digeſtiuum.

Aliud in materia frigi. tenui, aquoſa.

Recip. *Syrupi ſtæchaditis, unc. i. mellis roſati colati, unc. ſ. aquæ elixationis thuris, maſtyches, foliorum cypariſsi, unc. i. ſ. miſce.*

EVACVATIO.

Euacuatio.

S I *materia ſit miſta ſanguini, & cũ hoc catharrus ſit calidus, in corpore calido, repleto multo cruore, aut ſi materia repat ad pulmonem, uel pectus, faciens ulcus in pulmone, uel pleureſim, uel fit cum febre, tunc ſecanda erit uena communis, uel cæphalica, detrahẽdo quincuncem, ſeu ſemiſſem ſanguinis. Si autem materia non ſit ſanguinea euacuetur per pharmaca.* Exempli gratia. *In materia calida, poteſt exhiberi talis medicina potabilis.*

Phlemotomia.

tabilis. Reci. Passularum enucleatarum, liquiritiæ rasæ, ana unc. ſ. sebesten nume. viij. iuiubarum x. uiolarum siccarum, drach. iij.

Potio euacuatiua, in materia calida catharri.

Bulliant omnia in. ſ. q. aquæ, ad consumptionē medietatis. Colati reci. q. ſ. ad dissoluendum. Caßiæ pinguis medullosæ nouiter extractæ unc. i. mannæ electæ unc. ſ. electuarij de succo rosarum drac. i. misce, fiat potus, qui exhibeatur ante lucis ortum per horam.

Si uelis dare in forma deglutibili, da subscripta catapotia.

Recip. Pilularum aurearum Nicolai, scrup. ij. agarici trochiscati scrup. i. fiant pilulæ nume. vij. cum syrupo uiolato. Quinq; post horis, sumat lauatiuum calide, factum ex semisse aquæ ptisanæ, & semiuncia sacchari rubri, uel taberzeth.

Pilulæ.

Lauatiuum.

Materia existēte gelida, crassa, & phlegmatica, deť potui primū eiusmodi syrupus.

Recip. Hissopi, capilli ueneris, stæchadis Arab. ana m. ſ. uel unc. ſ. passularum enucleatarum, liquiritiæ rasæ, ana unc. ſ. caricarū nume. iiij. uel. vi. uel. viij. sebesten. ix. Fiat decoctio in. ſ. q. aquæ, de qua recip. quod satis sit ad eliquandum.

Syrupus laxatiuus phlegmatis.

Diacatholici drach. v. diaphœnici drach. iij. misce, fiat potio, dulcorata cum melle rosato colato, & exhibeatur ut alij.

Si lubet prebere pilulas. Rec. pillularū cochiarū scrup. i. ſ. trochiscorū de agarico scrup. i. gra. v.

Pilulæ.

Fiant pilulæ nume. vij. cum syrupo hyssopite, & offerantur ea hora, qua sumpsit medicinam solutiuam potabilem supra descriptam, & postea propinetur lauatiuum ex aqua mellis, & saccharo confectum.

Lauatiuum.

DIVERSIO.

Diuersio. Fiant diuersiones conuenientes, à toto diuertentes, item frictiones, ligaturæ circa adiutoria brachioru, & coxarum, uentosæ in spatulis, & natibus, balnea circa extrema, crura, & brachia, & hoc iuxta qualitatum cōstitutionē. Diuersiones proprie à cerebro sunt caputpurgia, gargarismi, masticatoria, uesicatoria, siue cauterizantia. Et istæ duæ diuersiones non sunt faciendæ nisi digesta, & pro parte euacuata materia, nam si fuerit ab initio, esset occasio & causa maioris fluxus catharri. Caputpurgium in materia frigida ad diuertēdum eam, & attrahendum per nares, & prohibendo ne delabatur ad palatum, pectus, & pulmonem.

Caputpurgium in frigi. materia. Recip. Thuris, mastyches, styracis siccæ, ana drach. i. Bulliant in. s. q. aquæ, uel uini, seu puscæ, & alias melius, melle, & deinde trahatur per nares.

In materia calida caputpurgium.

Aliud in cali. materia. Reci. Aquæ hordei trientē, extillationis florū hiacinthi sescunciam. succi blitis unc. i. sacchari candi puluerati drach. i. s. fiat caputpurgium, & trahatur per nares.

Aliud in materia frigida:

Aliud ad modum gargarismi. Reci. Sublimationis amaraci, quadrantē, succi eiusdē sescunciam, succi bliti unc. i. nigellæ pulueratæ drac. i. misce, fiat gargarisma, ut materia purgetur à parte nobili, ad ignobilem, ad hoc accommoda est decoctio zinziberis.

Decoctū pituitā per os eliciens. pyrethri, sinapis, costi. Nam trahunt materiam à cerebro, ad os, ut indidem fiat excretio.

Gargarisma ad sistēdum catharrum. Item ad sistendum catharrum ualet gargarisma factum ex aqua rosacea, uiolacea, cum syrupo myrtheo, uel rosato.

Gargaris- Ad incidendum materiam crassam, uiscosam, & ad abstergendum,

stergendum, quæ descendit, materiam, ne figatur in gutture, & pariat synanchen, ualet iste gargarismus qui fit.

Ex aqua mellis, uel hordei, cum oxymelite simplici, & scyllitico.

Item ad alterandum solum, & ut in materia (si calida fit) infrigidetur. Fiat gargarizatio, ex camphora, & aqua rosacea.

mus incisiuus, & abstersiuus pituitæ catharralis.

Aliud ad infrigidãdum, & alterandum.

Notio.

Sunt autem suspecta gargarismata, quoniam quum timetur, ne materia regurgitet, aut repat ad pulmonem, uel pectus, ut in paratis, hoc est, qui procliues sunt ad phtisim. Item quando catharrus est acutus mordicatiuus, quia periculum est, ne materia illa acuta agitetur, & petat pectus. Item cum timemus de præfocatione, & materia est multa, subtilis, & acuta.

Notio circa gargarismata.

In catharro calido, & subtili, quando materia non põt bene cõprehendi, propter subtilitatẽ, fiant gargarismata ex aqua decoctionis rosarum, corticum papaueris albi, baccarum myrti, seu myrtillorum, balaustiorum.

Gargarisma in catharro cal. tenui.

Gargarisma in catharro calido diuersiuũ.

Reci. Aquæ rosaceæ, myrtidani ana unc. iij. lohoch papauerini unc. i. misce, fiat gargarisma.

Aliud diuersiuum in catharro cali.

Aliud in frigido catharro.

Reci. Zinziberis, pyrethri, charyophilorũ, ana drac. i. bulliant in. s. q. aquæ ad consumptionem tertiæ partis, deinde fiat gargarisma.

Aliud in frigi. catharro

Masticatoria dimittantur, quia timor est, ne materia uergat ad loca nobilia, & præfocet.

Canon.

Diuersio cum uesicis in cute capitis, uel cauterijs, ad Chyrurgos pertinet, quæ tamen hoc modo fieri põt.

Abradatur totum caput, & fricetur circa cõmissuram

Cauterium actuale.

coronalem fortiter cũ cæpe ſcyllitica,& ſale bene trito, uel fiat emplaſtrum,ex ſinapi & aceto.

Dimittatur,donec fiant ueſicæ,circa caput,quibus factis, aperiantur, & ſuper ipſas iam apertas ponatur folium caulinum emollitum ſub cineribus,cum axungia porcina,ut remaneant apertæ. Vel fiat hoc potentiale cauterium,quo nos peculiariter utimur.

Cauterium potentiale.

Reci. Cantharidum abſciſsis capitulis, & alijs pulueratarum drach.i.ſ.miſce,cum fermento, & modico aceti fortiſsimi,fiant formulæ rotundæ,ponantur in caput,& bene ſtringatur,& ſic maneant;donec locus ueſicetur,& hoc fit in termino x.uel xij.horarum.

Prohibitio fluxus catharralis.

Meſueus.

Deſtillatio non eſt ſiſtenda,niſi periculum ſit de ſtrangulatione,inquit enim Meſueus,eſſe quoſdam,qui in primo uolunt cohercere catharrum, & tales ſunt cauſa maioris aggregationis in capite ,unde poſtea diſſolutus ille fluor , & uehementius fluit , & ſubito iugulum petit. Proinde tutius eſt in hoc caſu uti regimine diuerſiuo,cum fricationibus,ligaturis,& alijs , quæ licet agitent materiam motam,mouent tamen ad exteriora.

Gargariſmus in calida cauſa, ſiſtens catharrum.

Gargariſma in cali. cauſa repræſsiuus catharri.

Reci. Roſarum rubearũ,corticũ papaueris albi,myrtorum,balauſtiorũ,ana drach.i. bulliant in.ſ.q.aquæ ad conſumptionem tertiæ partis, deinde colentur, colaturæ adde:ſyrupi myrthei ſextantem,camphoræ gra.iiij. boli armenij ſcrup.i.miſce,fiat gargariſma. Caueatur autem magna commotio gargarizando.

Suffumigium ad idem in calida cauſa.

Suffumigiũ.

Re.Seminis lini,infuſi in aceto per diẽ & noctẽ.q.v.

Deinde

Deinde torrefiat, post ponatur super prunas, & fiat suffitio, seu fumatio. Catharrum restringẽtia.

Ad idem ualet sandaracha infusa in aceto, & fumigium de styrace calamita posita super carbones.

Item, si ponatur acetum super laterem, seu lapidem ignitum.

Succus cæparum mistus cum puluere sampsuchi, & parum zinziberis, naribus insufflatus, est bonum caputpurgium. Apophlegmatismi.

Puluis etiam maioranæ cum momento zinziberis, & pyrethri instar caputpurgij administratus, pituitam per nares agit.

Idem facit puluis rhutæ, cum pyrethro naribus impositus.

Vel misceatur puluis sinapis, cum zinzibere, & naribus apponatur.

Valet ad idem puluis cardamomi, cum puluere cubebarum, cum gran. i. condisi, seu ueratri naribus inspersus.

Optimum caputpurgium, & magistrale.

Recip. Pulueris florum, uel foliorum spicułæ, florum anthos, seminis basilici odoratioris, & nigellæ, ana drac. i. pyrethri, zinziberis, ana drac. sem. Caputpurgium optimũ.

Decoquantur in aqua saluiæ, q. s. colatum attrahatur naribus. Est idem in catharro, & frigido capitis dolore, epithema bonum. Epithema.

Formulæ catharrum nimis fluentem cohibentes.

Recip. Amyli (alius codex habet, anesi) drac. ij. seminum lactucæ, papaueris albi, ana drac. i. tragacanthi (aliàs diatragacanthi) gummi arab. ana drac. sem. boli armeni, scrup. i. Puluerentur subtiliter, & cum mucilagine psylij, Formulæ cohibitiuæ fluxus catharralis.

& cydo=

Cōfectiones in ore tenendæ. & cydoniorum fiant pilulæ,quæ retineantur in ore.

Item teneantur in ore,uidelicet,diatragacanthum frigorificum,diacodion,lohoch papauerinum,trochiſchi pectorales,,pilulæ bechicæ.

Odoramētū. Pomū in catharro. Odoret aquam roſaceam,cum camphora : uel fiat pomum olfactorium hoc modo.

Odoramentum in calido catharro.

* Aliàs cydoniorum, drach.i.

Recip.*Sandalorum albi,& rubri,ana drac.ij.ſandali citrini,drac.i.roſarum rubearum, corticum papaueris albi,ana drac.ij.coralliorum rubeorum,drach.i. Omnia redigantur in puluerem,& cum aqua roſacea aſpergantur, & manibus malaxentur in aqua roſarum,deinde cum tragacantho,& gummi arabico diſſoluantur,& formetur pomum arte.

Pilulæ alkaiber, de quibus ſupra capi. de phreneſi.

Quæ tranſglutiūtur in catharro calido, ſunt pilulæ Alkaiber, ſiue de cynogloſſa, deuoretur una ex eis, quæ ſit viij.granorum in ſero:catharrum reſtringit, & iucunditer ſoporat.

Gargariſmus in catharro frigido ſiſtendo ualidus.

Gargariſmus reſtrictiuus catharri frigidi.

Recip.Thuris,maſtyches, gallarum cupreßi,foliorum eiuſdem arbuſculæ,ſingulorum ana drac.i. Cōtundantur, & bulliant in ſ.q.aquæ, ad conſumptionem medietatis, deinde colentur:colaturæ adde,ſyrupi ſtæchaditis,ſemiunciam.Fiat gargariſmus.

Suffumigium.

Suffumigiū odoramētū.

Item recip.Nigellæ, in aceto poſitæ,& poſtea exiccatæ, & pulueratæ. Ponatur ſupra prunas, & fiat ſuffumigium.

Suffumigatio.

Similiter, Ligetur in pecia puluis ſeminis nigellæ, & odoretur.

Item,fiat

Item, fiat suffumigatio cum thure, mastyche, sandaracha, styrace, & similibus. Teneantur in ore grana mastyches, spica, & aliquid styracis siccæ. In ore tenẽda.

Item, sero transglutiat gran. ij. iij. uel iiij. de mastyche. Trãsglutienda.

ADDITAMENTA.

EXpertus ego sum in destillatione quatuor remedia. primum, est purgatio cum hiera, in hunc modum composita.

1 Recip. Hieræ picræ compositæ, drac. iij. electuarij indi, diacatholici, ana drach. i. sem. diaphœni, drach. i. cum aquis bethonicæ, & maioranæ, ana q. s. Fiat haustulus, secundùm, in forma suffimenti, & odoramenti sic. Haustus laxatiuus in catharro.

2 Recip. Styracis calamitæ, charyophyllorum aromaticorum, nucum cupreßi, nucis moschatæ, mastyches, thuris, ambræ, ladani, ana gran. iij. uel iiij. uel, si lubet, plus. Suffimentum & odoramẽtum.

Addito exiguo ligni aloes, & moschi fini fiat pomiformis massula, de qua potest modicum conijci super candentes prunas, & sic fumus recipi per os, & nares.

Tertium est syrupus, catharrosis omnibus (præcedẽte scilicet antedicta euacuatione, uel præsumptis pilulis aureis, cochijs' ue, dosi drac. i. sub noctem) per quàm utilis.

3 Recip. Liquiriciæ, & succi eius, ana unc. ij. gummi arab. tragacanthi, ana unc. sem. dactylorum pinguium, nume. vij. ficuum item pinguium, & radicum enulæ, ana unc. iij. hyssopi, ligustici, ana iiij. partem, man. i. papaueris albi unc. i. sacchari taberzeth, lib. ij. Fiat syrupus secundùm artem, dosis sextans, cum aqua decoctionis coriandri, uel succo granatorum. Syrupus pro rheumaticis.

Quartum remedium est, ptarmicum, quod per excitatam sternutationem, fortiter colatorij, oppilationem aperit, sicq; pituitam elicit.

4 Recip.

Sternutatorium.

4 Recip. Seminis urticæ partes iiij. hellebori candidi, partem. I. Conterantur simul subtilissime, & de hoc puluisculo pauxillulum naribus imponatur: melioris odoris gratia addatur gran. I. aut alterum camphoræ tenuiter friati.

Restat adhuc prophylacem, quam mihi D. Hieronymus Eugubius præceptor olim meus in meipso asthmatico facto ex catharro ad pectus, periculum faciens, fideliter impertijt, coronidis instar adsuere, quæ ad uerbum sic sonat.

Cura catharri D. Hiero. Eugubij Patauini.

In primis, iniungatur ægrotanti debitum regimen in sex rebus non naturalibus, & potissimum in aere, & in cibo, & potu.

Obseruatio quantum ad aerem.

Aphorismi.

De aere igitur est summopere sibi cauendum ab aura ualde frigida, & maxime flante Borea, qui uentus pectori est inimicus, ut patet ex duobus Aphorismis iij. partic. scilicet: Quotidianæ uerò constitutiones boreales, &c. Et alter, Austrini flatus grauant auditum, &c. Experientia quoque ipsa hoc euidenter docet.

Obseruatio quantum ad uictum.

In cibo autem, & potu, abstineat ab omnibus uaporosis, & catharrum multiplicantibus, sicut sunt caules, legumina, agrumina, aromata, uinum potens, & alia id genus. Fugiat quoq; omnia acetosa, & acria, tanquam gladium uenenatum exertum, caseum antiquum, & pastilia nõ respiciat, uitet etiam crapulam, quantum fieri potest, frixa nulla comedat, imò nec stet in loco ubi frixio fit, fugiat insuper puluerem, & fumum. Oua sorbilia, scilicet, uitelli, sunt ipsi conducibiles, pisces quoque saxatiles elixi, & bonæ carnes elixatæ, & uinum album dulce, non fumosum, bene limphatum. In ferculis, bonum est far, & farina amyli, rapa, & bleta.

De me-

De medicinalibus digeratur materia, cum his digestiuis.

Recip. Syrupi de liquiricia, de hyssopo, ana drach. v. oxymellis simplicis, unc. sem. aquarum capilli ueneris, scabiosæ, ungulæ caballinæ, ana unc. i. Misce, capiat ix. uel x. diebus in aurora, & dormiat ad placitum. Digestiuum.

Post quos syrupos, si fuerit in hyeme, purgetur cum his pilulis.

Recip. Pilularum cochiarum, de agarico Mesuei, ana scrup. ij. Fiant pilulæ nume. v. cum aqua scabiosæ, capiat circa mediam noctem, & dormiat ad lubitum. Pilulæ in asthmate, et catharro.

Si uerò fuerit æstas, uel uer, purgetur cum ista medicina.

Recip. Electuarij de sebesten simplicis drac. vi. electuarij diasebesten solutiui, drac. iij. agarici præparati, drac. i. Dissoluantur cum decoctione pectorali. Fiat potio, capiat per horam ante diem, uel in aurora, & dormiat per horam: qua purgatione facta, ordinetur sibi hoc electuariũ. Potio laxatiua ad idem

Recip. Penidiarum unc. ij. diatragacanthi, unc. i. lohoch sani, & strobliteis, uel pinei, ana unc. i. sem. diairis, drac. x. Misce cum syrupo hyssopite, q. s. capiat lambendo singulis horis. Electuariũ ad idem.

Item fiat sibi inunctio pro pectore talis.

Recip. Olei amygdalini amari, ol. liliorum alborum, Oesypi humidi, ana unc. sem. Misce, ungatur pectus mane, & sero ante cibum. Vnctio pectoralis.

Item sumat singulis mensibus semel, aut bis de pilulis de agarico Mesuei, drac. i. pro uice. Fiant pilulæ tres, uel quinque cum aqua scabiosæ, capiat circa mediam noctem.

Considerandum tamen hic est, quòd si materia fuerit calida, quæ facit asthma, quod tamen rarò est, digestiua

debent esse talia.

Digestiuum in calida intemperie.

Recip. Syrupi uiolati, de liquiricia, ziziphini, uel iuiubini, ana drach. v. aquarum uiolarum, capilli ueneris, ana unc. i. sem. Misce, capiat calidum in aurora, & dormiat ad lubitum.

Canon circa purgationẽ.

Purgatio uerò fiat cum casia, & agarico, ut paulò ante dictum est, & capiat in bolo, quod si bolum non potest accipere, dissoluantur cum decoctione pectorali.

DE OPHTHALMIA, CAP. XV.

Definitio.

Celsus.

Gal. lib. def. medic.

PHTHALMIA est ægritudo oculorum, quam Celsus, & alij lippitudinem appellant: oculorum autem morbi sunt (Galeno referente in lib. medicarum definitionum) phlegmone, fluxus, exulceratio: de quibus uide latius ibidem.

Arculanus. Sillanus. Gordonius.

Causæ efficientes primitiuæ sunt extrinsecæ, à sex rebus non naturalibus, & sibi annexis sumptæ, necnon alijs debitè occurrentibus. De his lege Sillanũ, & Gordonium.

Signa humoris peccantis.

Signa humorũ noxiorũ

Sanguis, pulsatio tẽporum multa, lippitudo palpebras claudens in somno, non multum lacrymantur, &c. Cholera: ardor, & punctura, dolor combustiuus, lacrymæ exeunt liquidæ, adurentes, & quandoque non exeunt, lippitudo parua, oculorum clausio in somno, quandoque lacrymæ ulcerant, aliquando intensus pruritus.

Phlegma: grauitas, caliditas parua, & rubedo, aliquando lippitudo multa, alba post somnum, aliquando augetur coniunctiua super oculis nigredine.

Melancho=

Melancholia: deſiccatio lacrymarum, poſt ſomnum nõ conglutinantur palpebræ, &c. uentoſitas, dolor extenſiuus ſine grauitate, non currunt, nec oboriuntur lacrymæ, non eſt lippitudo in ſomno, ægritudo eſt longior, &c.

Signa membrorum communicantium.

Stomachus: dolor ſtomachi, nauſea, reiectio, turbatio ſtomachi, panniculi cranium cooperientes, à quo oritur coniunctiua tumefacti, inflatio in palpebra, dolor, & pulſatio in fronte, dolor in capitis commiſſura, cerebrum, & panniculi orti à cerebro, & dura, & pia matre, ex quibus oritur ſclyrotica, & ſecundina: nunc dicta ſunt remiſſiora, ſed adeſt pruritus in naſo, & palpebris, ſternutatio, & certè dolor affixus ſentitur aliàs inferius incertus, ſcilicet, intra oculum, & cerebrum. Signa membrorum cõmunicãtium

Animaduertendum, quòd ophthalmia ueniens in pueris periculoſior eſt cæteris paribus, quantũ ad gradum ægritudinis, quàm in prouectis: porrò quæ uenit à uelaminibus intrinſecis, & ab ipſo cerebro orta, deterior eſt illa, quæ uenit à panniculo cranium cooperiente: habentes oculos eminentiores ad extra, habent maiorem, & fortiorem ophthalmiam, quàm Lucini. Canon.

Quando magis lacrymæ currunt, & in ſe habent mordicationem, & acuitatem maiorem, tanto citius reducitur ophthalmia ad ſtatum. Si cum lippitudine, parua apparent grana, ſunt mala, quia maturationis tarditatem præſagiunt.

Minoratio.

Circa cauſam antecedentem facta ophthalmia, primo, materia minoretur phlebotomia competenti, ab initio, & hoc in omni ſpecie, ſecundùm communem opinionem, ſed ante phlebotomiam præcedat lenitio uentris, cum clyſteri

lenitiuo,

lenitiuo, in hunc modum composito.

Clystere bonũ Haly. li. 10. cap. 17.

Recip. *Iuiubarum, sebesten, cuiusque fasciculum i. uiolarum siccarum, drac. i. caunearum nume. x. altheæ, surfurum, ana quantum necesse fuerit, in pãno ligatorum.* Ego *recipio cuiusque semimanip.* Coquantur *in iij. lib. aquæ, donec ad tertiam redeant: excolabis ab ea trientem, & addes, bliti triti, & expreßi lib. quadrantem, olei sesamini recentis, unc. ij. sem. fortiterq; percutiens tepide hoc clysterizabis.*

Potio incrassans sanguinẽ subtilem

Fiat igitur uenæ sectio in principio stante uirtute, repletione, de parte opposita ex cephalica, & detrahantur triens, uel quincunx sanguinis, & si sit sanguis ualde tenuis, incrassetur, dando in potu syrupum uiolaceum, uel papauerinum cum aqua nenupharis, uel de endiuia, q. s. Misce.

Quòd si cum sanguine peccat cholera, adhuc fiat phlebotomia, ut dictum est, partius tamen emittendo sanguinem, & detur tale minoratiuum.

Cholagogũ.

Recip. *diaprunis non solutiui, casiæ electæ nouiter extractæ, succi rosarum, ana unc. sem.* Misce, *cum decoctione purgante, & digerente choleram, ut infra.* Fiat *potio, cui addatur.* Syrupi *uiolati seminncia.*

Decoctio purgans, & digerens choleram.

Decoctio purgans, & digerẽs choleram.

Recip. *Prunorum damascenorum, nume. xij. tamarindorum unc. sem. florum uiolarum drac. ij. quatuor seminũ communium frigidorum excorticatorum, unc. i. sem.* Fiat *decoctio in iij. uel iiij. lib. aquæ fluuialis, uel potius fontanæ, usque ad consumptionem medietatis, & reseruetur ad usum.*

Si phlegma peccat, nihilominus phlebotometur, non tanta, sed minori quantitate.

Aliud

Aliud digeſtiuum choleræ.

Reci. *Syrupi papauerini, uiolacei ana drach. yi. aquarum uiolarũ, nenupharis, endiuiæ, ana unc. i. miſce, detur antelucano tempore.* Aliud digeſtiuum choleræ.

Aliud digeſtiuum choleræ.

Recip. *Syrupi de endiuia. ſem. uiolati ana drach. yi. aquarum uiolarum, nenupharis, endiuiæ, ana unc. i. miſce, utatur ut ſupra.* Aliud digeſtiuum choleræ.

Digeſtio phlegmatis.

Reci. *Mellis roſati colati, oxymelitis ſimplicis, ana drach. yi. aquarum endiuiæ, cichorij, fœniculi, ana unc. i. miſce, propinetur horis matutinis.* Digeſtiuum phlegmatis.

EVACVATIO.

D*Einde euacuetur cholera cum euacuatione potius leniente quàm ſoluente, ut puta, recipiendo myrobalanorum citrinorum, unc. ſ. prunorum nume. x. tamarindorum unc. ſ. uiolarum ſiccarum m. ſ. fiat decoctio in. ſ. q. aquæ, ad conſumptionẽ medietatis. Deinde recipe decoctionis iſtius, q. ſ. ad diſſoluendum. Caſiæ optimæ pinguis unc. i. & drach. ij. uel tantundẽ mannæ. Cui adde ſucci roſarum drach. i. ſ. Et ſi uolumus, quòd ſit eradicatiuũ, adde electuarij ſucci roſarum drach. i. ſem. fiat ut alij potus.* Euacuatiuũ in ophthalmia.

Materia phlegmatica euacuetur cũ pilulis aureis Nicolai, uel cochijs. Dãdo uidelicet ſcrup. binos, uel drach. i. Pilulæ in phlegmatica ohpthalmia.

DIVERSIO.

D*Iuerſio, ſiue euacuatio incipit à parte oppoſita, (alius codex habet, à parte propinqua, ſed cũ euacuatiõe incipit à longinqua parte.) Fit aliquãdo diuerſio cum perforatiõe cutis, in poſteriori parte capitis, ex oppoſito oculorum, & ponitur in loco perforato cæra, uel (ut in alio exẽplari legitur) ſeta, quæ trahitur hinc inde,*

ut materia effluat, & hoc miro modo iuuat, quod expertus est Leonellus, cuius ego sum oculatus testis.

Prohibitio fluxus.

Linimentũ ad prohibẽdũ fluxũ ad oculos.

Linimẽtum prohibitiuũ fluxus ad oculos.

Reci. Boli armenij, sanguinis draconis, acatiæ, rosarum rubearum, balaustiorum, ana drach. i. albuminis oui, q. s. ad ista incorporanda, deinde dissoluantur cum rosarum aqua, & aceto, quod satis est, fiat linimentum circa frontem, & tempora.

Aliud interceptiuũ fluxus eiusdẽ.

Item uinum dissolutionis mastyches, & olibani, cũ albore ouali miscendo, & temporibus applicando, mire ualet aduersus humores, fluentes ad oculos, & dentes.

Item contra dolorem temporum, qui fit ex fumositate ascendente à stomacho ad caput.

Item alio modo intercipitur fluxus, scindẽdo uidelicet arteriam, & uenam lacrymalem, & temporalem, euacuat enim ex loco (inquit Auicennas) & confert ei, scilicet ophthalmico, si sit humiditas multa ibidem, qualiter aũt arteria scindatur, docet iam iam allegatus author, tertia fen, primi tractatus, cap. 9. Et illuc recurrat chyrurgus, hanc incisionem aggressurus.

Auicennas lib. 3. fen. 3. trac. 3. cap. 14.

Idem lib. 3. fen. 3. trac. 1. cap. 9.

REPERCVSSIO.

Repercussio

Conditiones repercutientium in oculis

INtentio alia est circa apostemata, & causam coniunctam. Primo igitur si est à materia calida, reprimatur cum rebus infrigidantibus, & stypticãtibus, sed repercussiua sua, duas habent cõditiones. Prima est, ne infrigident infrigidatione nimia, quia congelarent oculum, & uisum auferrent. Secunda est, quod confortent oculum.

In calida itaq; causa, repercussiuum simplex est aqua rosacea, albumen oui, uel lac muliebre.

Compo-

Compositum repercussiuum tale est, ut hic sequitur.

Reci. Aquæ rosaceæ, unc iiij. albuminis oui bene conquassati unc. i. lactis muliebris drac. ij. (aliàs unc. ij.) De isto liquore infundantur in oculo. Circa angulum lacrymalem, uel sic. — Simplicia repercußiua ophthalmiæ

Reci. De coto ad quantitatem orbitæ oculi, & infundendo in dicto liquore, & postea liga super oculum. — Repercußiuum bonum & expertū.

Repercussiuum, & anodinum.

Reci. mucilaginis, psillij, tragacanthi, cydoniorum, ana unc. i. lactis muliebris unc. ij. albumen oui unius, aquæ rosarum unc. iij. misce omnia, & infundantur peciæ in ea mistione, & applicentur, & ad maiorem doloris sedationum. Potes addere aquæ papaueris, sextantē, uel si non sufficit, adde opij gra. ij. uel. iij. Sed non nisi urgente maxima neceßitate, ne congelet oculum. — Aliud ad idē Repercußiuum, & anodinum.

Emplastrum ad idem.

Reci. Poma nume. iij. decoquantur sub cineribus, quod sint bene cocta: deinde recipe pulpam, & cum uitellis ouorum, nume. iij. & modico oleo rosaceo, fiat emplastrū, quod ponatur super oculum, sedat enim dolorem, & oculum confortat mirabiliter, in augmento autem apostematis competunt repercußiua, & resolutiua, unde fiat tale collyrium. — Emplastrū ad idem.

Recip. Aquæ rosarum, uerbenæ, ana unc. ij. mucilaginis fœnigræci, altheæ, cydoniorum, ana unc. i. misce, fiat collyrium arte. Item ad idem lac mulieris, puellam lactantis solum competit. — Collyriū in ophthalmia bonum.

In statu autem ultra principium, plus competunt resolutiua, sicut fomentatio ex chamomilla, anetho, & Meliloto, ana bulliendo in aqua. q. s. — Fomentatio resolutiua.

Collyrium. Valet ad idem aqua rosarum, cum aqua fœniculi, uel eufrasiæ, & lactæ muliebri, ana misce, pro collyrio.

In declinatione competunt pura resolutiua.

Cura ophthalmiæ frigidæ quantum ad localia.

Fomentatio.

Fomentatio in ophthalmia frigida. Reci. Rosarum rubearum, foliorũ myrthi, camomillæ, ana.m.i. Bulliant in.s.q. aquæ, ad consumptionẽ medietatis. Deinde recipe spongiam paruam, quæ in dicta decoctione expressa, super oculum ponatur, & non sit multũ calida, sed tepida, deinde remoueatur, & ponatur in decoctione, & hoc fiat ter, uel quater.

In augmento fiat collyrium tale.

Collyrium in augmento Ophthalmiæ. Recip. Mucilaginis, fœnigræci, gummi Arabici, ana unc.i.s. aliàs scrup.i. sarcocollæ nutritæ in lacte mulieris, aloes, ana scrup.i. uel drach.i.

Pulurizentur, & misceantur cum prædictis mucilaginibus, omnia dissoluantur in aqua rosarum, & fœniculi, ana unc.i.s. bulliant una bullitione, & fiat collyrium arte, quod oculis applicetur.

Emplastrum ad idem.

Reci. Meliloti, camomillæ, rosarum rubearum, foliorum cupreßi, ana.m.s. farinæ fœnigræci, & altheæ, ana unc.s. subtiliter puluerentur herbæ, & cum mucilagine psillij, & lacte muliebri.q.s. Fiat emplastrum, quod est cõueniens in fine augmenti, & status.

In decremento, uel declinatione fiat hoc balneum, & fomentatio.

Balneum, & fomentatio. Reci. Chamæmali, meliloti, anheti, seminis lini, fœnigræci, ana.m.i. uel.s. Contundantur crasso modo, pro fomentatione, & cum spongia fomentetur oculus, ut suprà dictum est.

ADIECTITIAE MEDELAE.

ANte omnia ſumantur hæ pilulæ ſub noctem, ſingulatim deuorando.

Sume pilularum lucis, aggregatiuarum, de hiera cõpoſita ſingulorum ſcrup.i.cum aqua fœniculi, reformentur pilulæ nume vij.uel ix. poſſunt acui (ſi res poſtulat) cum gra.ij.uel.iij.diagridij. Pilulæ pro oculis.

De phlebotomia affatim tractauit Leonellus, quare ſuperuacaneum foret de ea fuſius agere.

Collyrium expertum, quo ego utor in calida diſcraſia lippitudinis.

Reci. Mucilaginis pſillij, & ſeminum cydoniorum, & tragacãthi, factæ cum aqua roſacea, dextantẽ, uel minus. Et cũ albugine ouali fortiter agitetur, & addatur lactis mulieris quadrantem, ſiue trientem, & fiat collyrium. Collyriũ expertæ anodinum.

Si uelimus ſomnum inducere ægroto, fiant iſte mucilagines, cum aqua decoctionis papaueris albi, & erit mirabile. Somno conciliando:

Repercutit materiam innoxie, dolorem ſedat, & ſomnum placidum accerſit. Ego hoc Epithematis inſtar adhibeo in cephalæa, & bene facit. Quod ſi uehementia doloris inſtet, & urgeat, adijcio prædictis, opij gra.iij. uel pluſculum, ceruſæ ablutæ, & mundatæ, ſucci coriandri, ana parum, miſce fiat collirium arte. Epithema in cephalæa.

Humidæ lippitudinis cura expertiſſima.

Repreſsiuum pituitæ, & lacrymarum ad oculos fluitantium, & epiphoras.

Reci. Croci partem.i.farinæ candidæ, quàm tenuiſsime partes ij. Excipiantur oui albo, donec mellis craſſitudinem habeat, quod in linteolum illinitum, fronti adglutinetur, ut cõpreſsis uenis temporalibus ſcilicet, & fron= Emplaſtrum ad oculos rhyadas.

talibus, pituitæ impetum cohibeat, si crocus nō est in prō- ptu, thure succedaneo pariter uti poterimus. Linteolo *etiam, angoßipio excipiatur, nihil interest.*

Nocturnum Epithema, *pituitam, & lacrymas oculo- rum reprimens, oculosq; glutinari prohibens, estq; ano- dinum expertum.*

Epithema ad idem.

Candidi panis interiorem partem ex uino, uel aqua ro sarum syluestrium subactam, oculis superimponito.

Magis autem anodinum, & indolorium fit, si pares ui ni, & alboris oui, necnon succi cicutæ, uel solatri, aut ius- quiami portiones admisceas.

Emplastrum piperatū expertum in gelida intēperie odontalgię, & ophthalmię.

Emplastrum piperatū cō tra dolorem capitis, & dentium.

Reci. Pollinis *thuris, lomenti, seu farinæ fabaceæ ex fabis torrefactis, melanopiperis pulti, ana lotonem. s. mi sce, cum albumine recentiū ouorū. q. s. fiat emplastrū li- quidiusculum, extēdatur super aluta, & superponatur.*

APHORISMI.

Aphorismi.

1 SI *hyems squalida, & aquilonia fuerit, uer pluuiū, australeq; : febres acutas fieri æstate necesse est, & lippitudines lib.* 3. Aphor. 11.

2 *Si autumnus aquilonius sit, & siccus, uiris natura hu- midis, & mulieribus proderit : reliquis accident lippitu- dines, &c. lib.* 3. Aphor. 15.

3 Bruma *existente austrina, & nimbosa, uere aūt sicco, & boreali, xerophthamiæ fiunt.* 3. 13.

DE DEBILITATE VISVS, CAP. XVI.

Definitio.

ST VISIONIS *defectus, cũ acies ipsius obtuitus externe, uel interne læditur.* Ea *(inquam) cõspectus hebetudo, atq; offensio multifariam se se extẽdit.* Porrò *de cõmunioribus oculorũ uitijs agit* Gal. *in lib. definitionũ medicarum perpulchre.* Hunc *(suadeo) pie lector citato loco studiose peruoluas.* Gal. lib. def. medi.

Aphorismi.

Aphorismi.

1 *Constitutiones uerò quotidianæ austrinæ, uertigines faciunt in oculis.* 3. 17.

2 Dolores *oculorum, meri potio, aut pyriæ, aut lauacra, aut phlebotomia, denique aut pharmacum soluit.* 6. 31. & 7. 47.

3 Attendere *autem oportet, & iudicia oculorum, & somnia: si enim quid albi appareat, commissis palpebris, non ex* Dyarrhæa *existente, aut pharmaci potatiõe, malum est signum, & mortale ualde.*

Causæ primogeniæ.

Videlicet *casus, ictus, percussio, fumus, ignis, uentus, splendor nimius solis, & fulguris, seu corruscationis, uigiliæ insuetæ, nimiæ'ue, aer frigidus, turbidus, usus opiatorum, uelut opium, mandragoræ, hyosciami, uel cicutæ succus oculis indecenter inditus, item festuca, puluis, calx, uisio minutarum rerum, ut apicum literarum, & phlebotomia nimia, item dimissio uenæ sectionis consuetæ: signa autem harum causarum cognoscuntur ex relatione patientis.* Hebetatiua uisum. Opiata debilitãt uisum. Signa ex relatiõe patiẽtis.

Antecedẽtium causarum signa reperies in. 2. Techni

Gal. Auicē. Gal. & in Auicē fen secunda tertij. sunt autem antecedē-tes causæ, mala complexio materialis, uel sine materia, secundo Techni, 2. 3. Cerebrum, aliquis superflua cerebri, expulsio superperfluitatum cerebri ad oculos, uaporosa, & copiosa diæta, mucus narium, repletio capitis, craßities faciei, inconsueta siccitas, actualis febris, uel fluxus uentris, uel fames, uel aliæ ægritudines præcesserunt, habitatio sicca, facies macra, usus uaporosorum, & crassorum, somnus post cibum immediate, dormitio calciatis pedibus, coitus superfluus, paßiones capitis, oppilatio nerui optici, cuius signum, oculi nihil mali habere uidentur, cicatrix, uel macula patet ad uisum.

Oppilatio nerui optici

Spiritus animalis, si est multus, & clarus, ut æther, remotißime uidebit, & perfecte secernet (aliàs discernet) Galenus primo de accidente, & morbo. Si aūt paucus, & clarus, propinqua bene uidebit, longinqua autem non. Si multus, & crassus, uidebit longinqua, nō tamen ea secernet. Si crassus, & paucus, nec uidebit longinqua, nec ea secernet, nec propinqua uidebit.

Galenus.

PRAESAGIA.

Præsagia.

1 DEbilitas uisus, uel ablatio (aliàs obnubilatio) eius ueniens cum cicatricibus, est incurabilis.

2 Debilitas uisus accidens post euacuationē, uel ægritudines, & famem, uel coitum, & similia, restaurato corpore, uisus etiam uigoratur.

3 Senes natura cadunt in uisus debilitatem.

Gutta serena.

4 Gutta serena dicitur, quando quis nihil uidet, apparet tamen alijs quod uideat, quoniam oculos habet claros, in quibus nihil apparet. Et fit hæc oblatio, propter neruorū opticorum oppilationē, & alias causas. De quibus Auicē. tertia tertij, Fen. trac. 4. cap. 2.

Auicenna.

MINO-

MINORATIO.

IN debilitate uisus ab humore phlegmatico, per cõmunitatem in capite, & à stomacho minoratiuum.

Recip. Pilularum cochiarum, pilularum de hiera Nicolai, ana scrup. i. & grana. v. (aliàs omittuntur gran. v.) cum syrupo de stæchade. Fiant pilulæ. v. dentur post cœnam per tres horas. Pilulæ minoratiuæ.

A' materia phlegmatica, per oppilationem nerui optici.

Recip. Pilularum de hiera simplici, agarici trochiscati, ana drac. sem. Fiant pilulæ. v. cum syrupo de stæchade, dẽtur sero post cœnam. Pilulæ.

DIGESTIO.

Digestio materiæ si est ab humiditate, recip. Syrupi stæchaditis, mellis rosati colati, oxymellis simplicis ana unc. sem. aquarum bethonicæ, ruthæ, absynthij, ana unc. i. Misce, detur ante diem per horam; reiteretur v. uel vi. uicibus. Digestiuum materiæ humidæ.

Digestiuum in oppilatione nerui optici.

Recip. Mellis rosati colati, syrupi stæchaditis, oxymellis simplicis, ana unc. sem. aquarum bethonicæ, fœniculi, eufrasiæ, ana unc. i. Misce: datur ut alij. Digestiuum deopilatiuũ.

ERADICATIO.

FActa digestione in proueniente ab humiditate, detur ista medicina eradicatiua, in forma pilularum.

Recip. Pilularum cochiarum, pilularum hieræ Nicolai, pilularum lucis, ana scrup. i. b. p. Fiant pilulæ viij. cum syrupo stæchadite, detur facta euacuatione per vi. horas: detur lauatiuum ex brodio nõ salito, cum saccharo rubeo. Pilulæ eradicatiuæ.

In forma potabili.

Si autem patiens mallet in forma potabili, fiat sic.

Recip.

Potus eradicatiuus. Recip. Florum boraginis, buglossæ, uiolarum, ana man. sem. passularum enucleatarum, liquiriciæ, ana unc. sem. stæchadis arabici, radicis acori, ana drac. i. eufrasiæ drac. i. Fiat decoctio in s. q. aquæ, ad consumptionem medietatis. De colatura recip. q. s. ad dissoluendum, diacatholiconis, drac. v. diasenæ (aliàs diaphœniconis) drac. ij. electuarij indi maioris, elescoph, ana scrup. ij. Misce, fiat potus.

In oppilatione nerui optici eradicatiuum.

Pilulæ deoppilatiuæ. Recip. Pilularum cochiarum, drac. i. Fiant pilulæ vij. dentur mane.

Canon. Vbi ægritudo non remouetur, addatur suprascripto syrupo in digestione, oxymellis squillitici: & pilulis istis adde pilulas fœtidas.

DIVERSIO.

Diuersio. IN proueniente ab humiditate fiant fricationes à coxis, & brachijs, materias trahentes, & uapores ad interiora, ne repant ad caput, & oculos, & deorsum ligaturæ fiant, & ponantur uentosæ in dorso, & ut deponatur materia à capite, fiat masticatorium ex mastyche, passulis, & pipere.

Contrarium habet Auic. iij. tertij, ca. 4. tract. de curat. uersicularibus ægritud. Caputpurgium, & sternutatoria non conueniunt, quia trahunt materiam uersus oculos.

In oppilatione etiam diuertatur materia à neruo optico, cum masticatorijs, & gargarismis, & trahatur materia ad os, & expuatur, non autem cum caputpurgijs, quia trahunt materias ad nares.

Oculorum cauterium. Si autem ista non conferrent, fiat cauterium supra cōmissuram coronalem, ut attrahatur materia, & fiat in posteriori cerebro, in nucha, ubi coniungitur collum capiti, & supra os basilare, deinde sumatur hoc electuarium.

Electuariū. Recip. Diacori, unc. i. diambræ, unc. sem. Misce.

Supra commissuram coronalem fiat sacculus.

Recip. Bethonicæ, maioranæ, stæchadis arabici, radicis acori, pulegij, ana man. sem. Puluerizetur incrassando, & fiat sacculus, qui applicetur. Sacculus capitalis.

CONFORTATIO.

PRo *confortatione stomachi, & capitis, ne generetur materia phlegmatica, fiat electuarium pro stomacho.* Rotulæ capitales, & stomachales.

Recip. Cinnamomi electi, drach. i. & scrup. i. charyophyllorum, ligni aloes, macis, ana drach. sem. zinziberis, scrup. sem. anisorum, scrup. i. Puluerizentur subtiliter, & cum saccharo taberzeth, dissoluto in aqua absynthij, fiat confectio solida in rotulis, quarũ quælibet ponderet drac. iij. de quibus recipe unam ante prandium per iiij. horas. Electuarium

Inungatur stomachus sic.

Recip. Olei de spica, mastyche, absynthio, ana unc. sem. cinnamomi electi, ligni aloes, galangæ, corallorum rubeorum, coriandrorum præparatorum, ana scrup. i. Puluerizentur subtiliter, & cum modico ceræ fiat unguentum. Inunctio.

Electuarium confortans cerebrum, & stomachum, & extremitates in causa phlegmatica.

Recip. Diacori, drach. i. diamusci dulcis, diambræ, ana drac. ij. Misce: de hoc recipiat quando uadit dormitum, ad quantitatem castaneæ. Electuarium

Pro confortatione oculi, fiat hoc electuarium, quod laudat Bauerius.

Recip. Electuarij humayn, in descriptione Mesuei, capite, de ægritudinibus oculorum, circa principium, unc. i. sem. aromatici rosati, zucchari rosati, ana unc. sem. de isto accipiat mane, & sero ante cibum, ad quantitatem castaneæ. Electuarium

Colly-

Collyrium confortans oculos, resoluens humiditates,& clarificans uisum.

Collyrium. Recip. Ruthæ,eufrasiæ,bethonicæ,ana unc.sem.tutiæ præparatæ,drach.i.sarcocollæ nutritæ in lacte mulieris, scrup.i.charyophyllorum præparatorum,aloes hepatici, ana scrup.i.corallorum rubeorum,scrup.sem. Puluerizentur subtiliter,& cum prædictis aquis bulliant una ebullitione,& fiat collyrium,de quo ponantur in oculis duæ,uel tres guttæ pro uice.

Si autem debilitas uisus prouenerit à nimia siccitate, & inanitione,fiat hoc electuarium restauratiuum.

Electuarium restauratiuũ seu pineatũ. Recip. Amygdalarum dulcium,fisticorum,ana drac.ij. pinearum præparatarum,drac.ij.seminis papaueris albi, endiuiæ,ana drac.sem.pulparum sebesten,penidiarũ,ana unc.sem. diabuglossati, diaboraginati, ana unc.sem.specierum aromatici rosati,drac.i.carnium pulparum caponum, aut perdicum, unc.iij. penidij cum seminibus (aliàs speciebus)pistentur bene,& incidantur bene in mortario, deinde addantur electuarium,& species,& de nouo pistentur,carnes uerò subtilißimè pistentur,incidantur,& prædictis addantur, & cum zuccharo taberzeth dissoluto in brodio carnium illarum q.s.addito prædictis rebus fiat electuarium, de quo recipiatur cochlear.i.mane ante cibum per.v.horas.

Emplastrum Ad remouendam pelliculam oculorũ,accipiatur ouum recens,uel eodem die natum,& assetur,& superponatur.

ADDITAMENTA PROPRIA.

Lotio. HAebetudini uisus medetur aqua uiolarum, pulegij, florum plantaginis,latifoliæ,consolidæ mediæ,ruthæ,eufrasiæ,maioranæ, rosarum,ualerianæ, oculos frequenter his eluendo.

Ego

Ego Luscitum quendam curaui sola illinitione succi chelidonij.item irroratione aquæ calchæ cæruleæ,& florum sambuci. Irroratio.

Ad idem ualet collyrium paratum ex puluere thuciæ præparatæ, & lapide calaminari, mistum cum s.q.aquæ fœniculi. Collyrium.

Experimentum proprium.

Sumatur hydroteis, idest lacrymalis succi de uite alba semimensura, imponendo de carabe candido quantitatem iuglandis,& insoletur per 7.dies,uel per integrum octiduum,de quo parum instilletur oculis. Instillatio.

Idem fieri potest cum aqua florum anemones, & succino in ea dissoluto,& prædicto modo usurpata. Experimentum.

DE CATARRHACTA, ET AQVA DESCENDENTE IN OCVLOS CAP. VII.

Definitio.

ATARRHACTA, est catarrhus ex alto defluens,aliàs soffusio dicta, & imaginantur se uidere res nigras interdiu,eiusmodi morbo affecti. Catarrhacta

Omnis oppilatio aquosa in oculo, probibet transitum specierum obiectarum ad oculos,apparens inspicienti, proprie est catarrhacta, & sic semper erit in partibus ante crystalloiden, & non post, quoniam illa non impediret transitum specierum ad oculos,& generatur per uiam defluxus,uel paulatinæ congestionis. Canon.

Quando autem hæc ægritudo,& alia,quæ est muscarum,& quibuscunq; alijs miscetur,imaginatio per essentiam in

tiam in oculo fuerit, difficulter tunc curatur, ut inquit Rhazes.

Prognostica tio Rhazis.

1 In principio uocatur imaginatio, quando autem currit, & apparet aliquantulum illa tela, dicitur aqua descendeus.

2 Quando incipit firmari, tunc dicitur gutta.

3 Quando autem est confirmata, uocatur catarrhacta.

Canon.

Tametsi ponatur cura à Guainerio Placentino, & Valesco, tamen nemo ausit attentare, nisi prius discipulus fuerit, & magistrum frequenter uiderit operari, propter periculum nobilis, & delicati membri oculi.

Regula.

Quanto animalia sunt uelociora, & calidiora, & sicciora, tanto eorum fella magis conueniunt in catarrhacta, licet cum magna cautela sint ponenda. Possent enim nimis exiccare, & humores oculi resoluere, quia à principio leuioribus innittendum.

Remouetur catarrhacta tribus modis.

Triplex catarrhactæ remotio.

1 Primò, cum acu ferrea, uel plumbea, incuruata, & hoc apud Placentinum, Guidonem, & Ranaldum, quos lege.

2 Secundò, cum acu acuminata, incuruata, perforata per longum, qua imposita supra catarrhactam, attrahit eam in uacuum.

3 Tertiò, cauterizãdo frontem supra oculum, ita quòd abscindatur fluxus, & exiccetur catarrhacta, & corrugetur etiam. Hoc lege apud Guidonem, & iste est modus melior: post lege Aphorismos infra.

Guido.

APHORISMI.

Aphor. Hippocratici.

Siquidem hyems sicca, & aquilonia fuerit, uer uerò pluuiosum, & australe, necesse est æstate lippitudines, quas

nes, quas Græci ophthalmias uocant, fieri. Aphoris.xi. lib.iij.

2 Si uerò hyems australis, & pluuiosa, & serena fuerit, uer autem siccum, & aquilonium, lippitudines siccæ fiunt.

3 Si autumnus aquilonius, siccus, quæ naturam habent humidiorem, & mulieribus confert, reliquis uerò erunt lippitudines siccæ.

4 In siccitatibus autem, tabitudines, lippitudines, oculorum dolores, stillicidia urinæ, & difficultates intestinorum.

5 Quotidianæ constitutiones aquiloniæ quidem, oculos mordent, uertiginem faciunt, oculis, atque corporibus difficulter motum præstant.

6 Aestate, & lippitudines oculorum, &c. lib. 3. Aphoris. 21.

7 In febre non intermittente, si oculus, uel supercilium peruertatur, uel non uideant, iam debili existente corpore, iam mors est proxima. Aphor. 49. lib. 4.

8 Quicunque in febre, uel in alijs morbis sponte lacrymatur, nihil absurdum: qui uerò non sponte, absurdius. Apho. 52. lib. 4.

9 Lippitudinem alui profluuio corripi, bonum. Aphoris. 17. lib. 6.

10 Dolores oculorum meri potio, aut balneum, aut uenæ sectio, aut medicamentum epotum soluit. Aphoris. 31. lib. 6.

11 Oportet uerò considerare oculorum in dormientibus suspectiones: nam si quid album commißis palpebris subinspicietur, neque ex alui profluuio, aut medicamenti potione istud contingat, malum est. Aphor. 52. lib. 6.

12 Do-

12 Dolores oculorum post meri potionem,& aquæ calidæ balneum,uenæ sectione curato. Aphor.xlvij.lib.vij.

ADDITAMENTA PROPRIA.

Paracentesis. HIc morbus oculorum suffusio, à nonnullis, nomenclatur,& uulgo catarrhacta: hæc paracentesi curatur. Est autem παρακέντησις, quæ manu fit à chyrurgis dum curari aliter morbi non possunt: ungitur prius locus,deinde uel acus,uel hamulus infigitur, idq; paracentesis dicitur.

Collyria. Item si recens est malum, nec usque adeò crassum, præmißis uniuersalibus,adhiberi possunt collyria ad hoc deseruiẽtia,quorum aliquod hic subnectam paradigmata.

Collyrium.

Collyrium. Recip. Salis armoniaci,unc.i.aquæ puræ,unc.vi. Tere salem,& commisce unà cum aqua mouendo ut dissoluatur sine igne ad batillum barbitonsorium,& permitte sic stare per noctem, post,de mane habebit cutim in superficie,quam abstrahe,& cola aquam per pannum spissum, tunc accipe unc.i. sacchari candi, tere, & solue in eadem aqua,quo soluto, destilla per filtrũ toties ut aqua clarescat,& remouebit pannos oculorum.

Aliud.

Aliud. Recip. Aquæ destillationis,uel decoctionis tormentillæ,quartale.i.in quo dissolue fel anguillæ,seu uiperæ, aut aschiæ. Ponatur in uase cupreo,& superponatur operculum æreum, uel cupreum, & defodiatur in fimo calenti, stet inibi per triduum, post, effodiatur, & oculis instilletur.

Irroratio. Ad idem ualet aqua,uel succus chelidonij,si irroretur.

Aliud.

Alia ad idẽ. Recip. Carabæ magnitudinem duorum eruiliorum, & superfun-

datur aqua elambicationis florum anemones, quæ irroretur.

Aliud.

Aqua item destillationis ziniar, chalcanthi, thuciæ, asthmatis uitri, zegytis, daphnidum, & camphoræ, extirpat omnem catarrhactam, & uisus obfuscationem. Aliud.

Puluis ad idem.

Reci. *Asthma uitri drach. i. igniatur in tudicula ferrea, & extinguatur cum uino, post teratur, & oculis parum ex hoc puluisculo inspergatur mane, & sero.* Puluis ad idem.

Aqua uitalis, præter alias uirtutes oculis pretiosa ualde.

Reci. *Zinziberis, cinnamomi, charyophyllorũ, nucis moschatæ, granorum paradisi, ana unc. semis, foliorum saluiæ libram. i. cardamomi, cubebarum, mastiches, galangæ, rorismarini, maioranæ, lauandulæ, melissæ, bethonicæ, ana drach. ij. Infunde omnia pulucrizata, & bene contrita, in uino optimo, lib. ix. uel in uino destillato, in uase uitreo, & uinum supernatet, per decem dies, fiat destillatio. Istius destillationis binæ, seu ternæ guttæ catarrhactarosis luminibus infusæ in hoc casu certissimũ præstant auxilium, nec adeo excrutiat, & mordicat, hæc instillatio, sicut alia collyria, ex metallicijs, & minerarijs rebus confecta.* *Aqua uitalis uisui conferens maximopere.*

Quod si ex prædictis Collyrijs acrioribus, oculorum exulceratio, & uehemens dolor commoueretur, compesci poterit his medelis.

Reci. *Luteum oui recens nati. i. & micæ panis parũ. Item lactis muliebris. q. s. misceantur, & incorporẽtur, & applicetur oculis ad modũ emplastri. De hac re uide latius Marcum Gatinarium capite proprio.*

DE OTALGIA, ET AVRIVM APOSTEMATE, CAP. XVIII.

Otalgia, & aurium apostema.

VRIVM dolorem *Græci Odontalgian uocant. Secus aures naſcũtur aliquando Apoſtemata Græco uocabulo Parotides dicta.*

APHORISMI.

Aphoriſmi. 1 Q*Vibus bilioſæ deiectiones ſuperueniẽte ſurditate ceſſant, & quibus ſurditas, ſuperuenientibus bilioſis deiectionibus, ceſſat. Aphoriſ. 28. lib. 4.*

2 *In febre non intermittente, ſi labrum, uel oculos, uel naſus, uel ſupercilium peruertatur uel non uideat, uel non audiat, iam debili exiſtente corpore, quicquid horum euenerit, mors proxima eſt. Aphor. 49. lib. 4.*

3 *Quibus in febribus aures obſurduerũt, ſanguis è naribus fluẽs, aut aluus turbata, morbũ ſoluit. Aph. 60. li. 4.*

Canon. *Complexio auris à materia (aliàs natura) frigida, & ſicca. Componitur enim ex cartilaginibus, neruo, & pellicula, licet influens complexio ſit calida, propter affluxũ multorum ſpirituum ad aures.*

Licet nerui deferentes ſenſum ad aures nõ uniantur, & arceantur (aliàs terminentur) in medio tamen unus ſonus duo ſoni apparent. Sufficit enim iſtos neruos in radice, & origine coire. Vnde unus tantum ſonus præſentetur ſenſui communi.*

**aliàs non tamen.*

1 *In apoſtemate auris calido (aliàs curando) in principio uero. Primo quod ſi apoſtema ſit extra aurem, non cõueniunt repercußiua, quia auris eſt membrũ ignobile, ratione cerebri, ſed facere repercußionem à membro ignobili, ad*

bili, ad nobile, uel ab extrinſeco ad intrinſecū, uerſus nobile eſt malum. Volunt tamen aliqui quod Valeſcus aucto ritate Galeni in Megategni particula. 13. referat, quod repercußiua hic competunt, ſed hoc poſt phlebotomiam & purgationem. Valeſcus. Galenus.

2 *Secundo aduertendum eſt, quòd antequam uenias ad repercußiua, ubi dolor ſit ualde fortis prius ſeda dolorem. Vnde illud Auicennæ quarta primi. Cum ad diuerſum trahere uolueris, dolorem prius ſeda. Hoc enim obſeruato, membrū ab apoſtemate, & tumorem præſeruabitur ulteriori.* Auicenna.

3 *Tertio notandum, quòd in nimietate doloris auris nō ſolum frigida debent poni, ſed etiā narcotica, & quæ auribus adplicantur debent eſſe tepida. Sed narcotica non ſunt frequentanda, quia grauitatem auditus operantur.*

CVRA.

Sedātia dolorē calidū, in apoſtemate calido. *Doloris calidi ſedatiua collyrium.*

Reci. albumen oui, lactis muliebris puellam lactantis, ana. Inijciantur in aurem guttæ aliquæ, & circum circa aures ponatur petia, intincta iſto liquore. De ouo uide Galenum in libris alimentorum. Galenus.

Aliud ad idem.

Reci. Olei roſarū, aceti, ana unc. ij. cōquaſſentur, & miſceantur inuicem, poſt bulliant ad comſumptionē aceti, dehinc inijciatur in aurē, & ſimiliter ponatur circa aurē. Aliud collyrium.

Aliud ad idem.

Rec. Olei nenupharini, roſacei, ana unc. i. ſucci ſolatri, ſemperuiuæ, ana unc. ſe. miſce, applicetur ut alia. Aliud ad idē

Aliud fortius ſi prædicta nō cōtulerint.

Reci. Olei de ſemine papaueris, unc. i. ſ. cāphoræ, opij, ana gra. ij. pulueriʒentur, & cum oleo miſceantur. Aliud ad idē

Aliud compositum ad idem per modum linimenti.

Linimẽtum ad idem.

Reci. Olei nenupharini, olei rosati, ana unc. i. mucilaginis, seminij psilij, cydoniorum, ana drach. vi. lactis mulieris puellam lactantis unc. i. succi (aliàs seminis) papaueris, uel solatri unc. ſ. omnia simul bene agitẽtur, & aliquid auri inijciatur, & aliquid circa apponatur.

Si uis in forma emplastri, adde isti farinã hordei. q. ſ. ad incorporandum.

Aliud emplastrum Mesuei.

Mesueus. Emplastrũ.

Reci. Lenticulæ aquaticæ. m. ij. medullæ panis infusi in lacte mulieris unc. iiij. Pistetur herba cum medulla panis prædicta, & reduc in formam emplastri.

SEDANTIA DOLORIS FRIGIDI.

Frigidi doloris sedatiua. Olea calida experimentum.

VBi autẽ dolor esset à materia frigida, sedantia sunt ista olea. Oleum de spica, rutha, lilio, samsucco, costo, amygdalis amaris.

Et quæcunq; calida scilicet, & sicca olea, cum cæpis, hæc præparari debent hoc modo.

Reci. Cæpe albũ, concauetur, deinde in cõcauitate ponatur aliquid oleorũ istorum, super aures (aliàs cineres) ponatur calide, & in oleo isto recip. ruthã, & absynthiũ in modica quãtitate, & parum piperis, bulliat oleũ istud, & sic deinde extrahatur, & inijciatur circa aurem.

Aliud quod Leonellus expertus est.

Aliud ad idẽ

Reci. Panem porcinum, & similiter concaua, sicut cæpe, & pone in ipso olei costini, ruthacei, ana unc. i. pyrethri, costi, ana scrup. ſ. Pulverizetur, & misce cum dicto oleo ut supra, & utere.

Fomentũ ad idem.

Fomentatio ad idem.

Reci. Maioranæ, ruthæ, mentastri, stæcadis Arabicæ, camo=

camomillæ, meliloti, ana.m.ſ. Bulliant *in.ſ.q.aquæ,& uini, ad conſumptionem tertiæ partis, deinde infundatur ſpongia, quæ expreſſa ponatur ſuper aurem. Item conuenit ponere aurem ſupra uaporem iſtius aquæ.*

Aliud Leonelli expertum.

Reci. *Vermium qui ſunt medij ſicut media faba nume. xx. uel circa, fiat bullitio in oleo oliuæ immaturæ, deinde inunge circũ circa aurem, & inijciatur aliquid in aurẽ.* Experimentum.

Ad idem *ualet oleum lumbracinum, eodem modo quo ſuperius uſitatum.* Oleum lumbriciorum.

Emplaſtrum ad idem.

Reci. *Camomillæ, meliloti, aneti, maioranæ, origani, calamenti, radicum altheæ, ana.m.ſ.* Bulliant *omnia in ſ.q. aquæ, uſq; ad perfectam decoctionem, deinde piſtentur ſorbæ in mortario.* Cui *adde ſequentia.* Farinæ *fœnugræci, ſeminis lini, ana unc.i.ſ.* Similiter *bene miſce, & cum oleo amygdalarum amararum, & ruthæ ſ.q. ad impinguandum, & fiat emplaſtrum, calide auri apponẽdum, hæc pro doloris ſedatione.* Emplaſtrum ad idem.

Maturatio apoſtematis calidi.

Reci. *Farinæ hordei, lib.ſ. rob de ſapa unc. vi. uel. vij. butyri unc.i.* Bulliant *omnia ſimul, & reduc ad formam emplaſtri.* Aliud *quo uſus ſum in apoſtemate miſto.* Maturatio apoſtematis calidi.

Reci. *Camomillæ, meliloti, maluæ, radicis altheæ, lilij, an.m.ſ. farinæ fœnugræci, ſeminis lini, ana unc.i.ſ. adipis gallinæ, butyri, ana unc.ſ.* Emplaſtrũ.

Herbæ, & radices decoquantur in aqua, perfecta decoctione, piſtentur, addantur prædictis farinæ, & bene iterum miſce, deinde adeps, & butyrũ liquefiat, & cætera imponãtur, quouſq; ueniat ad formam emplaſtri, quod calide apponatur ſupra aurem pannus lineus. Hoc *empla-* Aliud ad idẽ

ſtrum maturat, reſoluit, & ſedat dolorem.

Maturatiuum aliud.

Aliud maturatiuum. Reci. *Cæpe album.i. decoquatur in aqua perfecta decoctione, deinde cum butyro, in.ſ.q. aquæ piſtetur, & auri apponatur.* Hoc *mirabiliter maturat, & ſedat dolorem.* Butyrum *enim mirabile eſt in maturatione apoſtematis aurium.*

Ruptura apoſtematis.

Ruptura apoſtematis. M*aturato apoſtemate, ueniendum eſt ad rupturam.* Incidatur *ergo laureola, ubi aũt nõ apparuerit apoſtema, propter profundationem, fiat emplaſtrum ſequens.*

Emplaſtrũ. Reci. Deco*ctum cæpe ut ſupra, piſtetur cum butyro, ut ſupra, & addatur eidem fermentum, quo fermentatur panis, in.ſ.q. fiat ruptorium.*

Regula. *Si autem nõ rumpetur, addatur huic emplaſtro aliquid fimi columbini.* Poſ*tquam ruptum eſt, curetur cura ulcerum, de qua nunc dicetur.*

CVRA VLCERIS.

Cura ulceris. AD *hanc ualent medicinæ corroſiuæ, abſterſiuæ, incarnatiuæ, conſolidatiuæ, & cicatrizatiuæ.*

1 *Corroſiua, eſt calida, & ſicca in quarto.*

2 *Abſterſiua, eſt calida in primo, cum ſubſtantia ſubtili.*

3 Inca*rnatiua, eſt ſicca in primo.* In *actis declinat ad temperiem.*

4 *Conſolidatiua, eſt ſicca in ſecundo, in actiuis temperata, reſpectu uulnerum.*

5 *Cicatrizatiua, eſt ut cortex pini.*

Vlcera aurium.

Vlcera aurium. In *cura ulcerum aurium debes magis exiccatiuis uti, quoniam complexio aurium naturaliter ſicca eſt, quã cuſtodire debemus, corpori naturaliter ſicco, ad humidum lapſo,*

lapſo, magis ſicca cōpetunt, quam corpori naturaliter humido, lapſo ad humidum, quia ſemper debemus conſeruare complexionem naturalem membri.

In apoſtemate aurium, ſi dolor fortis fuerit, ſignificat mortem infirmi, ex acuitate eius, ſicut ſuperuenit ei tortura oris propter aurium ſiccitatem, euenientem propter abundantiam uigiliarum, ſubueni ei cum immiſſione in aurem cum oleo de uitellis ouorum, quin in cōtinēti remouet dolorem, & præparat exitum ſaniei.

Auenzoar Theiſir lib. 1. tract. 41. cap. 1. Nunquàm multa quantitas auri imponenda, imo niſi gutta una, aut duæ ad plus, &c. Auenzoar.

ADDITAMENTA PROPRIA, ADVERSVS AVRIVM DOLOREM.

DIſſoluatur adeps anſerinus, aut gallinaceus, & adiecto lacte muliebri, auribus calide immittatur. Inſtillatio.

Aliud.

Fiat fomentatio per embotum, cum decocto piloſellæ. Fomentum. deinde fundatur pix ſoluta ad ignem ſuper coto, & calide applicetur auri dolenti. Emplaſtrū. Poteſt etiam inſtillari ſuccus Inſtillatio. ſymphoniacæ tepefactus, cum oleo roſaceo.

Si dolor ſit ex calore, iniiciatur auribus rhodinū, cum albumine ouali concretum, uel oleum roſaceum, cum lacte muliebri, uel cum ſucco cucurbitæ, ſolatri, coriandri, uel oui albo, uel aceto. In dolore aurium calido inſtillatio.

Ad idem ualet oleum muſcelinum, laureum, ruthaceū, amygdalinum amarum, uiolaceum, papauerinum, auellanaceum, & nardinum, item petroleum cum croco, iliaceum quoq;. Olea mitigatiua otalgiæ

Oleum roſaceum cum camphora, & lacte muliebri inſtillatum, iam dictis effectu correſpondit. Item limaciæ

frixæ in oleo amygdalino dulci.

Oleum nenupharinum, miſtum cum modica aqua ſolatri, uel ſine.

Item rhodinum, cum aceti momento decoctum, & infuſum.

Deniq; ſeſamelæon, ſi non eſt magna caliditas, deinde adeps anatis, aut gallinæ, aut medulla uituli, cum mucilagine fœnigræci, & ſeminis lini.

In ultima demũ neceßitate admoueantur narcotica: nimirũ opij exiguũ cũ lacte mulieris, caſtorio, & croco.

Embrocha. *Vel adhibeatur embrocha, cum myracopo populneo, & liquamento fibrinorum coleorum parata, & guttatim irrorata.*

In hoc caſu competit Oeſypi ceratum, auribus illitum, uel ſuperimpoſitum.

Emplaſtrũ optimũ in oĩ apoſtemate aurium calido, mitigãs, & maturans egregiè.

Reci. Volatilis molendini unc. iij. granorum pini, mucilaginis fœnigræci, lini, ana unc. i. ceruſſæ, lytargirij, thuris, ana tantundem, aceti albi, unc. ſ. conficiantur omnia cum oleo ſeſamino, aut axungia porcina recenti, ponatur tepide ſuper aurem.

Cataplaſma maturatiuũ. *Apoſtemate ad maturationem deducto, quæ etiam fieri poteſt cum farina triticea, linoſpermate, polline Telino, cũ pinguedine gallinæ, anatis, radice maluæ, uel altheæ, & oleo chamæmalino inſtar cataplaſmatis adhibita, ſic progrediendum erit.*

Ad aures purulentas. *Sanie promanãte colluantur aures cum mulſa tepida, & extergantur lana molli, & inſtilletur cedria, miſta melle.*

Item crocus, & aloë reſoluta cũ ſapa, piſſelæon calide infuſum,

infusum purulentis auribus, apprimè conducit.

Item, recipe cæpæ, allium, ana nume. ij. uel iij. uel i. magnum solum. Elixentur, & conterantur cum butyro, & utere super emplastrando: ualet ad acuta apostemata quælibet.

DE ANGINA, SIVE SYNANCHAE. CAP. XIX.

Definitio.

YNANCHAE græcè, angina nostris dicitur, quæ uulgò perperam squinantia uocari solet: quod nec latinum, nec græcum puto. Est autem synanchæ gutturis abscessus strangulatiuus, nisi tem pestiuè succurratur. Dicitur eadem & angina, eo quòd angat fauces: à multis etiam tonsillæ dicuntur, tametsi quidam differenter eam distinguant. Definitio.

CAVSAE.

CAusæ primitiuæ sunt, calor, frigus, Boreas post Austrum, medicina fortis, & uenenosa, ut ueratrum cãdidum, proprietas cibi comesti, ut fungi, qui sunt anceps cibus, nec esus mundus. Causæ primitiuæ.

Causæ antecedentes, ut multitudo humorum, repletio, humor à capite descendens, uapor ab inferioribus eleuatus, rheuma, ægritudo præcedens, ut febris continua, phrenesis, apostema uuluæ Causæ antecedentes.

Signa ex humoribus sumenda, sunt ista. Sanguinis signa: pulsus plenus, & undosus, constrictio anhelitus, rubedo in lingua. Signa ex humoribus.

Phlegmatis: multa humiditas in ore, & uiscositas: quod

si est

si est corruptum, & putrefactum, adest sapor salsus, & si non, saltem apparet in ore insipiditas, et longa extractio, si est uiscosum.

Cholerae: minor constrictio anhelitus, citrinitas in lingua, melancholiae, sapor acetosus, color cineritius paulatim accidit.

APHORISMI.

1 AVtumno magna pars aestiuorũ, atq; etiam febres quartanae, & erroneae, lienes, aquae inter cutem, tabes, stillicidia urinae, leuitates intestinorũ, coxendices, anginae, anhelationes, uoluuli comitiales, atrae biles, furores. 23.3.

2 Si febricitanti, nullo tumore faucium, strangulatio accidit subitò, lethale est. 34.4.

3 Si febricitanti collum peruertitur, ut uix deuorare posit, sine ullo colli tumore, mortiferum est. 37.4.

4 Qui anginam, aut tolles euaserunt, his in pulmonem absceditur, & intra septimum diem moriuntur, si tamen hos dies euaserint, suppurantur.

5 Ab angina detento, si tumor, & rubor in pectore superuenit, bonum: foras enim morbus decedit. 38.6.

6 Si à febre, habito tumore non existente, suffocatio derepẽtè nascitur, ut deglutire nõ posit, mortale. 60.7.

Prognostica.

Fauces dolentes tenens (aliàs tenues) cum quadam difficultate strangulantes, uelociter exitium afferunt. Hippocrates lib.i. Prognostic.

Angina hyemalis, semper est phlegmatica.

CVRA.

CVratio synanches fit, primò, materiam euacuando, quae stat sub forma causae antecedentis, prohibendo

fluxum

fluxum ipsius, & diuertendo ne fluat ad locum apostematum. Secundò, perficitur tantummodo habendo respectum ad causam coniunctam, & ad ipsum apostema.

Prima igitur intentio inchoanda est cum phlebotomia: siquidem angina uel pendet à sanguine solo, uel alijs humoribus sanguini mistis. Volunt enim plerique medicorum, quòd uenæ sectio competat in omni specie synaches: de hac re cõsule Matthæum Gradensem, Valescum, Gatinarium, & Isachum, & reliquos, quorum talis est unanimis consensus, & opinio, si repletio sit magna, & in toto corpore, & huiusmodi apostema synanchicum proueniat ex retentione sanguinis menstrui in fœminis, uel hæmorrhoidalis in uiris, tunc fiat phlebotomia uenæ saphenæ, uel communis: sed hoc raro contingit: ideò consuetius est, quòd primò fiat sectio cephalicæ lateris oppositi: facta ista phlebotomia, mane, requisitis ad hoc conditionibus habitis, uidelicet, si uirtus constet, ætas permittat, ita ut si patiens nec puer sit, nec cupularis, nec prægnans: uesperi fiat phlebotomia uenarum sub lingua. Præter hoc, materia faciens anginam debet prohiberi, ne fluat ad locum apostematis: unde teneat in ore sequens electuarium, ad quantitatem castaneæ.

Recip. Loboch de papauere, diatragacanthi frigidi, ana unc. i. Misce: hoc incrassando humorem, prohibet descensum eius ad guttur. — *Loboch retẽtiuũ materiæ*

Pilulæ restrictiuæ fluxus in branchocela, & angina, item in catarrho.

Recip. Thuris, mastyches, styracis calamitæ, glycyrrhizæ, passularum enucleatarum, tragacãthi, gummi arabici, ana drach. i. Conficiantur cum hydromelite. Aliqui prædictis associant ambram, & est in hoc casu multum cõ- — *Pilulæ ad idẽ & ad destillationem.*

uenıens

ueniens.

Pilulæ catarrhales Mesuei. Aequè conueniunt pilulæ Mesuanæ catarrhales, sub nomine pilularum ad omnes morbos catarrhi, sicubi compositioni earum, ladanum, bolus, & rhodomeli, uel myrthei syrupi quidpiam adijciatur, dosis sit, una eruilis quantitatis nocte cubitum eundo. Hoc facto, diuertatur etiam materia ipsa, primò, cum clysteribus leuibus, & cõmunibus, puta ex decoctionis herbarum malacticarum, unc. xv. sacchari, casiæ, ana unc. i. olei uiolati, unc. iij. salis drac. ij. & fiat enema.

Clysteriũ leue, & cõe diuersiuum.

Frictio. Pro diuersione etiam fiant fricationes à spatulis incipiendo, & brachijs, trahendo ad inferiora: ponantur uentosæ ad spatulas, & nates. item, fiat ligatura circa adiutoria brachiorum, & coxarum, post phlebotomiam per diem unam, quia ex phlebotomia sæpius excitatur cholera: detur ergo ista medicina eductiua cholera.

Cucurbitulatio.

Potus cholerã educens. Recip. Passularum enucleatarum, liquiriciæ rasæ, ana unc. sem. prunorum damascenorum, nume. x. tamarindorum, unc. sem. iuiubarũ, num. x. Bulliant hæc omnia in s. q. aquæ, ad cõsumptionem medietatis: & de colatura recipe unc. iiij. in quibus dissolue casiæ nouiter extractæ, unc. i. s. Misce, & fiat potus, qui exhibeatur ante diem per horam.

Notio.

Et sit canon iste in euacuando, quòd in hoc casu medicinæ euacuantes exoluendo dimittantur, & hoc est quo ad respectum causæ antecedentis synanches, scilicet euacuare, prohibere, & diuertere fluxum.

Gargarismus in sistẽdo fluxu ad guttur. Ad diuertendum peculiariter ualet uinum decoctionis ebuli, cum aqua plantaginis, cum parum pyrethri, & exiguo mellis rosacei, miscendo in modum gargasismi administratum: probibet enim rheuma demanare ad pectus, & gut=

& guttur.

CVRA APOSTEMATIS. CANON.

FActis euacuationibus ueniendum est ad causam coniunctam, & apostema curandum: & quia istud apostema habet quatuor tempora sui processus curationis, debet curari in principio, & primitus cum repercußiuis: in augmento, cum repercutientibus mistis resoluentibus, ita quòd repercußiua superent resolutiua; à medio augmenti usque ad medium status resoluentia superent repercutientia: à medio status resolutiua pura conueniunt ad instantiam usque decrementi: à principio igitur fiant remedia subscripta: si à materia calida, fiat hoc gargarisma.

Recip. Aquæ plantaginis, rosarum, ana unc. v. syrupi myrthei, sem. de malis punicis, ana unc. i. sem. Misce, fiat gargarismus: utatur frequenter gargarizando. Gargarisma repercußiuum

Aliud fortius ad idem.

Hoc est repercußiuum in causa calida synãches: quod etiam ualet in omni defectu colli, & illius partium.

Recip. Rosarum rubearum, myrtillorum, sumachij, cicidum, siue gallarum, ana drac. sem. Cõtundantur parum, & bulliant in aqua rosacea, & arnoglossitæ, ana unc. v. ad consumptionem tertiæ partis: & colaturæ adde syruporum rhoiteis, rosacei, myrthei, singulorum sescunciam. Misce pro gargarismate, & est expertum: istius crebro gargarizatu fauces, tonsillæ, columella, linguaq; tumefacta, breui deturgescunt.

Inunctio circa guttur, stante magna caliditate.

Recip. Olei uiolati, unc. i. sem. Fiat unctio frequens. Vnctio.

Infra istud tempus detur syrupus iste digestiuus, & alteratiuus. Syrupus digestiuus, & alteratiuus.

Recip. Syrupi punicei, rosacei, ana drach. vi. aquarum plantagi-

plantaginis, endiuiæ, ana unc. i. ſe. Miſce, & exhibeatur.

In augmento anginæ fiat eiuſmodi collutio, ſeu gargarizatio.

Gargariſma in uigore ſynanches.

Recip. Roſarum rub. myrtillorum, paſſularum enucleatarum, ana drac. ij. Bulliant in aquis endiuiæ, plantaginis, roſarum, ana unc. iiij. Bulliant inquam ad conſumptionem tertiæ partis, & colaturæ addantur, ſyrupi acidi ſimplicis, diamori, ana unc. i. ſem. & fiat gargariſma.

Gargariſma aliud competens à medio augmenti ad medium ſtatus.

Gargariſma aliud circa decrementũ

Recip. Paſſularum enucleatarum, unc. ſem. caricarum pingium, nume. iiij. uel x. roſarum rubearum, man. ſem. aquarum roſarũ camomillæ, ana unc. v. uel vi. Craßis rebus inciſim diſſectis, bulliant omnia ad cõſumptionem tertiæ partis: colaturæ adde, medicamenti de moris unc. i. ſem. oxymelitis ſimplicis, unc. i. ſyrupi ſimplicis, unc. ſem. Miſce, fiat ut ſupra.

In ſtatu, quia intendimus reſolutioni tantùm, oportet apponere interius & exterius reſoluentia.

Interius fiat hoc gargariſma.

Garg. in ſtatu.

Recip. Camomillæ, meliloti, ſeminis lini, fœnigræci, ana. man. ſem. paſſularum enucleatarnm, liquiritiæ raſæ, ana unc. ſem. Bulliant in ſ. q. aquæ camomillæ, aqua roſarum, bugloſſæ, uidelicet ſingulorũ unc. iiij. colaturæ addãtur, mellis roſati colati, ſyrupi acidi ſimplicis, ana unc. i. ſem. Miſce, fiat gargariſmus arte. Alius textus ponit, cum uncijs denis colati mellis, & ſyrupi, prædictorũ ana ſeſcuncia, reddantur ad formam gargariſmatis. Si uerò non poſſet fieri reſolutio cum iſtis, & reſoluta eſſet aliqua pars ſubtilis materiæ, tunc faciẽdum erit emplaſtrum maturatiuũ, reſolutiuum, et mitigatiuũ doloris, quod tale eſt.

Recip.

Recip. Camomille, meliloti, aneti, ana man. i. farinæ fœnigræci, seminis lini, ana unc. i. farinæ hordeaceæ, drach. vi. radicum altheæ, man. sem. maluarum, foliorum uiolarum, ana tantundem. Bulliant omnia, præter farinas, in s.q. aquæ, ad perfectam decoctionem, deinde contundantur, & addantur farinæ, & cum oleo amygdalino dulci, & pinguedine gallinacea, q. s. ad impinguandum, & malaxandum, fiat emplastrum, quod resoluit, si resolubile est, & maturat etiam. Insuffletur etiam in guttur iste puluis, qui à proprietate solet resoluere apostema synãcheis.

Emplastrum resolués, & maturans.

Recip. Pulueris hyrundinis combustæ, stercoris canis comedentis ossa, ana drac. sem. Fiat puluis, qui insuffletur in guttur, & locum apostematis, cum cannula subtili bis, uel ter in die. Debet autem hoc modo comburi hyrundo.

Accipiatur uolucris illa, & decolletur, & dimittatur sanguis exire, postea deplumetur, & saliatur: deinde ponatur in uase uitreato stricti orificij, & claudatur os uasis cum luto, post delutationem ponatur in furno, & dimittatur ibi quousque exiccetur, ita quòd posit puluerari.

Huius pulueris cõpositione ponit Auicennas.

Valet ad idem emplastrum maturatiuum, & resolutiuum apostematis squinantici, quod fit ex nido hyrundinis, prout Arculanus describit.

Arculanus.

Recip. Dialtheæ, unc. i. sem. mucilaginis, seminis lini, fœnigræci, ana drach. ij. medullæ casiæ fistularis, butyri recentis non saliti, ana unc. sem. olei amigdalini dulcis, unc. ij. Misce, fiat unguentum arte: post applicetur emplastrum infrascriptum.

Vnguẽtũ resolutiuũ, & maturatiuũ, sine dolore.

Recip. Radicum maluauisci, unc. sem. Incidantur, & coquantur bene, prius abiecta medulla corticosa, post pistentur, ita quòd in materiam axungiæ uertantur: post misce cum ea farinæ fœnigræci, lini, anethi, camomillæ, ana q. s. Fiat

Emplastrum ad idẽ, & ẽt mitigatiuũ.

q.s. Fiat emplastrum, quod præter alios effectus, dolorem etiam tollit.

Galenus.

Ad anginam curandam ualet experimentum Galeni de succo nucum, in yi. tract. Myamir, tam simplex, quàm cõpositum.

Eugubius.

Eugubius post sectionem uenarum linguæ, uel cephalicæ, exhibuit diamoron cum oxymelite, & sanatus fuit squinanticus in spatio quadriduano perfectè. Si autem apostema uenerit iam ad maturationem, & cũ prædictis non rũpatur, oportet ipsum aperire, ut exeat sanguis.

Modus aperiẽdi apostema squinanticum.

Inspiciat ergo medicus in ore, & si appareat, hoc modo rumpatur: accipiat unum lignum subtile, rotundum, in cuius extremitate apponat ferrum acutum, cuius longitudo sit tantæ quantitatis, quantæ est medietas digiti in ore, deinde ore aperto, ponendo lignũ intra dentes ægroti, ac si esset frenum, deinde ponat cannulam illam cum ferro ad locum apostematis, ac scindat, aperto apostemate pronus declinet caput inferius ore aperto, ut exeat sanies. Si autem non potest rumpi, quia non appareat uisui, imponat digitum in os, & cum unguibus rumpat, si potest.

Mundificatiuũ gargarisma synãchi.

Rupto apostemate mundificetur hoc modo: accipiat aquam mellis, secũdùm artem decoctam, & gargarizet, demum ulcere mundificato, consolidetur cum istiusmodi gargarismo.

Gargarisma cõsolidatiuũ

Recip. Aquæ decoctionis rosarum rubearum, gallarũ, myrtillorum, ana unc. yi. in quibus dissolue thuris, sanguinis draconis, sarcocollæ, ana drac. i. pilorum leporis combustorum, & pulverizatorum, scrup. i. Misce, & cũ prædictis fiat gargarisma, ita quòd leuiter gargarizet, ut fiat consolidatio. Hoc facto, ad alias duas intentiones, scilicet ad sedationem accidentium, & regimen in uita (aliàs uictu) recurrendum.

SEDATIO DOLORIS.

SI ergo fuerit dolor uehemens, sedetur cum anodynis, intus & extra. Extra sicut est oleum camomillæ, amygdalarum dulcium, & inungatur guttur. Intus, gargarizet syrupum de iuiubis cum aqua camomillæ. Inunctio anodynorũ. Gargarisma anodynũ in angina.

DIAETA.

QVandoquidem hæc ægritudo acutißima est, indiget diæta subtili, seu tenui. In principio comedat panem coctum in aqua usq; ad quartum diem. Et bibat aquam cum uino granatorum, & usq; ad septimum diem teneat diætam tenuißimã. Caueat ab aere nebuloso, & frigido. Diæta.

Notio.

Nota ubi apostema curatur per uiam suppurationis, quod in augmento, & statu cum repercußiuis admiscere debemus lenitiua, & non resolutiua. Canon.

ADDITIONES PROPRIAE.

EXterius applicetur uentosa sub mento. Fomentetur locus cum spongia, in calidum oleum chamæmalinum subinde demissa. Ventosatio Fomẽtum.

Gargarismus.

Item gargarizet ægrotus cum decocto nepetæ, thimi, absyntij, hyssopi, furfurum, & ficuum aridarum. Gargarizatio.

Potus.

Fungus sambucinus in uino coctus, & potatus præsenti remedio est, precedẽte, & subsequẽte suffitu de olibano. Potio. Suffitio.

Emplastrum.

Beysserus Angelipolitanus Practicus olim celeberrimus curauit synanchen cum usto panno nouo, cum oleo linino incorporato, in forma cataplasmatis adhibito. Exhibens interim syrupum de scabiosa, singulis diebus triun- Emplastrũ. Syrupus stæbites.

ciariam mensuram, siue dosim.

Gargarismus ad idem expertus, post uniuersalia.

Gargarisma. Reci. Gallarum, balaustiorum, myrtillorum, sumachij, rosarum rubearum, drach. i. ſ. cyperi, acori, pyrethri, ana drach. i. Contundantur, & bulliant in lib. i. uini rubri, ad consumptionē quartæ partis. In colato dissoluatur aluminis usti, scrup. i. diamori unc. ij. fiat gargarisma.

Cataplasmetur collum cū emplastro infrascripto calide.

Cataplasma. Recip. Stercoris anserini, mellis, ana. q. v. coquātur in uino, usq; ad ipsius uini excoctionē, & fiat emplastrum.

Ad idem ualet puluis iste.

Puluis. Recip. Albi Græci, camphore, aluminis saccharini, pulueris uulariæ, ana scrup. uel drach. i. cum oxymelite scyllitico fiat mistura, que dissoluatur in aquis scolopendrij, lygustici, prunellæ, ana. q. ſ. & fiat collutio.

Potus. Equidem in omni defectu faucium utor subsequēti puluere. Si causa calida est, cum aqua rosacea. Sin frigida, cum uino meraco per modum gargarismi.

Puluis optimus ad synanchen, & uuulā procidentem. Reci. Macropiperis, leucozinziberis, ana drac. ij. melicetorum drach. i. radicum pyrethri, aluminis deusti, ana drach. ſ. hypoglossidi grana. xij. albi græci drach. ij. misce, fiat puluis tenuissimus. Item ualet emplastrum de nido hirundinum, scilicet.

Emplastrū de nido hyrundinum. Reci. Interiorem partem nidi, una cum plumis, & tota substantia fundi, teratur, & cum melle, & axungia porcina. q. ſ. fiat emplastrum.

Efficacius redditur, si adieceris albi græci, lotonem. i. farinæ fœnugræci, lotones. ij. pulueris camomillæ, radicis altheæ, ana. m. i. fiat emplastrum arte.

CVRA ORTHOLPHI MEDICI QVONDAM *insignis, cuius tam simplicium, quàm compositorum pharmacorum Practicus liber transcriptus mihi est.* — *Ortolphus medicus insignis.*

Diuersio.

PRimo diuertatur, et minoretur materia clysteribus, uel minoratiuo, ex electuario de cassia, diaprunis solutiuo, de medicamine de carthamo, per modum potionis cum aqua mulsa facto. — Diuersio. Clysteria. Minoratiuum in forma potus.

Phlebotomia.

Item cum uenæ sectione, uel sub lingua, uel ex cephalica, post adhibeatur subsequens emplastrum calidum. — Venæ sectio.

Emplastrum.

Reci. Foliorum sambuci, braßicæ rubeæ, ana.m.i. pistētur, & addito cochleari uno mellis, & butyri, fiat emplastrum. Item fiat frictio diuersiua, deorsum trahēdo materiam. Post fiat unctio frequens cum dialthea. Postremo bibat aquam destillationis mororum, in qua album Græcum sit maceratum. — Emplastrū. Frictio. Vnctio. Potus.

Vel detur illa decoctio.

Recip. Liquiritiæ, passularum, ana lotones.ij. palmularum pinguiū, nume.vi. sebesten, nume.x. mororū unc.i. tamarindorum, unc.ß. florum casiæ fistularis, unc.ij. sacchari conditi, unc.i.ß. fiat decoctio secundum artem. Valet potu, & gargarizatu. — Alius potus expertus in omni defectu colli, & tußi.

DE TVSSI, CAP. XX.

Definitio.

Definitio.

TVSSIS ex frigore, uel pituita, in pulmonem descendente gignitur, exiccando, & exasperando trachæam gutturis cannam pulmonis, & partes pectoris. Quandoq; accidit à caliditate dissoluente materias superfluas in cerebro.

CVRA TVSSIS CALIDAE.

Cura tußis calidæ.

CVra tußis à materia calida, subtili, descendente à capite, primo minoretur materia sic.

Minoratiuum in forma boli.

Minoratiuum.

Recip. Casiæ optimæ pinguis drach.x. fiat bolus cum saccharo, & exhibeatur sero post cœnã per duas horas, post digeratur materia secundum hunc modum.

Digestiuum.

Syrupus digestiuus.

Reci. Syrupi uiolati, iuiubini, ana drac.vi. aquarũ uiolarum, ungulæ caballinæ, ana unc.i.s. misce: post assumptionem digestiui, accipiat hanc medicinã potabilem.

Potio cathartica in tussi calida.

Catharticũ potus.

Reci. Passularum enucleatarum, liquiritiæ rasæ, ana unc.s. sebesten, nume.x. uiolarum siccarum.m.s. Bulliant omnia in.s.q. aquæ ad consumptionem medietatis, deinde colentur, & de colatura recip.q.s. ad dissoluendum, casiæ nouiter extractæ drach.x. Sed pro diuitibus mannæ unc. i.s. & dulcoretur, & fiat potus. Cui adde syrupi uiolati unc.s. & exhibeatur ante diẽ per horã calidus, & postea dormiat per horã, post assumptionẽ prædictæ potionis.

Linctus cõtra tußim calidam.

Electuarium pro tussi catarrhali calida.

Reci. Lohoch de papauere, diacodij, ana drach.vi. misce, &

ſce, & accipiatur de iſto ad quantitatem caſtaneæ, lambendo dimittat ut ſupra.

Formulæ ad idem, & tuſſim, & catarrhū calidum, & ſunt optimæ, qbus utor peculiariter.

Reci. Amyli drach.iij. amygdalarum dulcium excorticatarū, & exiccatarum, drac.ij. tragacāthi, gūmi Arab. ana drach.i. ſeminis papaueris albi, lactucæ, ana ſcru.ij. ſucci liquiritiæ drach.ſ. Pulverizentur omnia ſubtiliter, & cum ſaccharo diſſoluito in aqua fœniculi (aliàs tuſſilaginis, aut bechij. In alio Codice obmittuntur aquæ) fiat confectio ſolida in rotulis quarum quælibet ſit drach.iij. & teneat in ore ſæpe de iſta confectione dicta. Formulæ, ſiue cōfectio in tußi, & deſtillatiōe calida optima.

Catapotia.

Ad idē ualent pilulæ bechicæ, & teneat i. in ore ſæpe, quæ fiant in forma lupini. Pilulæ.

Ad idem decoctio pectoralis.

Recip. Florum uiolarum, nenupharis, ana.m.ſ. Paſſularum enucleatarum, liquiritiæ raſæ, ana unc.ſ. radicum ungulæ caballinæ drach.i. hordei ſubacti, uel excorticati m.ſ. iuiubarum.x. Fiat decoctio, & edulcetur cum ſaccharo.q.ſ. & exhibeatur parum pro uice. Decoctum pectorale, quo utor frequentius in tußi, & catarrho calido.

Vbi autem tuſsis perſeuerauerit, & multum infeſtaret propter materiam ſubtilem, à capite deſcendentem, detur ſero quando uadit dormitum, una ex hijs pilulis, quæ, authoritate Alexandri, ſunt ex ſecretis artis, ut inquit Meſueus, & ego uſus ſum. Meſueus.

Reci. Pilularum de cynogloſſa ſcrup.i.gra.iiij. fiant pilulæ nume.iij. Et detur una ex iſtis, quando it cubitum, interpolatis diebus. Pilulæ de cynogloſſa.

DIAETA IN TVSSI, A CAVSA FRIGIDA.

Diæta in tußi, à causa frigida

REgimen uitæ in hac dispositiõe est, ut caueat aërem ualde calidum, cibaria omnia calida, & euaporãtia ad caput, uinum dimittat, bibat aquam saccharatam.

Cura tussis pendentis à materia crassa, phlegmatica, Minoratiuum.

Minoratiuum.

Recip. Pillularum de hiera simplici scrup. ij. agarici trochiscati scrup. i. Reformentur pilulæ numero. v. cum syrupo de hyssopo.

Digestiuum ad idem.

Digestiuũ.

Recip. Syrupi de hyssopo, mellis rosati colati, oxymellis simplicis, ana unc. ſ. aquarum hyssopi, capilli ueneris, scabiosæ, ana unc. ſ. misce, & exhibeatur in vi. uel vij. uicibus.

Medicinæ eradicatiuæ in forma pilularũ.

Pilulæ eradicatiuæ

Reci. Pilularum cochiarum scrup. ij. agarici trochiscati scrup. i. gra. v. Reformentur pilulæ nume. v. cum syrupo de hyssopo, & exhibeãtur ante diem per duas horas, postea per v. horas accipiat lauatiuum sequens.

Lauatiuũ.

Reci. Aquæ mellis factæ secundum artem unc. vi. sacchari rubei unc. ſ. misce.

Medicina eradicatiua in forma potabili, ad idem.

Potus eradicatiuus.

Reci. Florum boraginis, buglossæ, capilli ueneris, ana m. ſ. passularum enucleatarum, liquiritiæ rasæ, ana unc. ſ. caricarum nume. iiij. sebesten nume. viij. hyssopi, scabiosæ. ana drac. i. radicũ ireos drac. ſ. Fiat decoctio in. ſ. q. aquæ fontanæ, uel fluuialis, ad consumptionẽ medietatis, deinde colentur, & de colatura accipiatur. q. ſ. ad dissoluẽdum. Agarici electi scrup. iij. salis gemmæ gra. ij. (nocet pe-

ctori

ctori sal gemmæ.) Zinziberis gra.vi. electuarij de casia drach.yi.aliàs.v. diaphæniconis drach.ij. aliàs scrup.ij. electuarij indi maioris scrup.iiij.agaricus cum sale gemmeo & zinzibere infundantur in oxymelite simplici.q.s. pro sui imbibitione,per octo horas,deinde fiat fortis expreßio agarici,& cum reliquis dissoluatur in decoctione superius scripta.q.s.Et fiat potus, qui edulcetur cũ unc. s.syrupi de liquricia,& exhibeatur eo modo,quo pilulæ, scilicet eridicatiuæ,ut supra.

Electuarium pectoris mundificatiuum.

Recip. Lohoch de pino, sanum & expertum, ana unci.i. De hoc sæpe lambendo sumat ad quantitatem castaneæ. Electuariũ mundificãs pectus.

Ad idem decoctio,& est egregium Bechicum pro tußientibus.

Reci. Capilli ueneris,hyssopi,scabiosæ,ana.m.s.radicum ireos,enulæ,ana drac.s.dactylorum, caricarum pinguium,ana nume.iij.passularũ,liquiriciæ rasæ,ana unc.s. Bulliant in.s.q.aquæ,ad consumptionẽ medietatis: & de colatura accipiatur sæpe unc.i.in die sero quando uadit dormitum,accipiat unc.iij.& mane in loco syrupi capiat unc.v.& sit calida decoctio ista. Bechicum apozema probatum.

Vnctio ad idem.

Recip. Olei liliorum, amygdalarum dulcium, anethini, ana unc.s.pinguedinis gallinæ,anatis, butyri recentis, ana drach. ij. oesypi humidæ drach.i. pinguedines dissoluantur, & cum prædictis oleis, & modico ceræ, fiat linimentum. Vnctio in tußi,et pro pectore.

Si autẽ materia phlegmatica fuerit subtilis, & aquosa, descendens à capite, ut plurimum fit, uel usu uenit, detur primo minoratiuum.

Minoratio.

Pilulæ minoratiuæ.

Reci. Pilularum aurearum Nicolai, agarici trochiscati, ana drach. ſ. Fiant pilulæ numero. v. cum ſyrupo de liquiricia: exhibeantur poſt cœnam per duas horas.

Digeſtiuum ad idem.

Digeſtiuũ.

Recip. Mellis roſati colati, ſyrupi de liquiricia, ana drach. vi. aquarum decoctionis thuris, maſtiches, nucum coniferæ arboris, ideſt cupreßi, miſce, & fiat potus. Vel ſic ordinetur.

Aliud digeſtiuum.

Digeſtiuum aliud.

Recip. Syrupi de liquiricia, mellis roſati colati, ana drach. vi. aquarum capilli ueneris, bethonicæ, ungulæ caballinæ, ana unc. i. miſce, capiat horis matutinis.

Eradicatiuum ad idem.

Pilulæ eradicatiuæ.

Reci. Pilularum de hiera Nicolai ſcrup. ij. agarici trochiſcati ſcrup. i. b. p. miſce cum ſyrupo de liquiritia, fiant pilulæ nume. v. & exhibeantur ut ſupra.

Cura tußis ſiccæ.

CVRA TVSSIS SICCAE, À MALA complexione calida, & ſicca, pectoris, & pulmonis, ut in febribus urentibus.

Digeſtiuũ.

PRo digeſtiuo ſumat hunc ſyrupum.

Reci. Syrupi uiolati unc. i. ſ. Aquarum uiolarũ, nenupharis, ana unc. i. miſce.

Aliud ad idem.

Decoctio in tußi ſicca.

Reci. Seminis papaueris albi, lactucæ, maluæ, iiuiubarum, ana drach. i. Contundantur parum, & bulliant in aqua uiolarum, nenupharis, ana unc. vi. ad conſumptionẽ tertiæ partis. De iſto Apozemate accipiat unc. v. mane, & ſit tepidum.

Vnctio ad pectus, & thoracem.

Vnctio circa pectus, & thoracem.

Reci. Olei uiolacei, cucurbitini (aliàs olei ſeminis cucurbitæ

curbitæ) ana unc.i. ceræ parum. Fiat unctio, qua pectus totum inungatur.

Linimentum ad idem, melius priore.

Hæc sequens unctio ualet in discrasia thoracis, & aliarum partium humectatione, & paragorizatione indigentium.

Recip. Mucilaginis, psylij, cytoniorum, maluauisci, ana unc.i. sem. lactis muliebris lactantis puellam, unc.iij. aquæ uiolarum, unc.iiij. Misce, & peciæ infundantur, quæ parũ expressæ (aliàs aspersæ) applicentur pectori, & sic exiccentur, remoueantur ter, uel quater: postea pecijs amotis, fiat inunctio dicta. Vnctio in tussi sicca.

Et ad istam tußim conferunt attractiones aeris refrigerantis: unde locus habitationis tendat ad frigidum, & humidum. Aer. Habitatio.

Cura tußis, quando est à catarrho calido, subtili, descendente à materia crassa, in thorace coadunata, difficilis est, quia ratione catarrhi indiget incrassantibus, ratione uerò materiæ, indiget attenuantibus, idest subtiliantibus in pectore. Cura tußis à catarrho calido.

Sic igitur procedendum, ut materiam catarrhalem descendentem, prius euacuemus cum appropriatis, ut sequitur: unde detur hæc medicina in bolo. Processus.

Recip. Casiæ optimæ pinguis, nouiter extractæ, drach. x. Fiat bolus cum saccharo. Euacuat enim materiam, & lenit pectus, detur sero. Bolus lenĩẽs pectus.

Deinde diuertatur materia illa subtilis, cum fricationibus, uentosis, scarificationibus, & ligamentis. Canon.

Digeratur materia cum digestiuo habente respectum ad materiam catarrhalem in capite, & ad eam, quæ in pectore coaceruata est. Obseruatio.

Dige-

Digeſtiuum.

Digeſtiuum

Recip. *Syrupi myrthini, de hyſſopo, ana drac. yi. aquarum hyſſopi, ungulæ caballinæ, uiolarum, ana unc. i. Miſce. Facta digeſtione exhibeatur ſequens medicina in forma pilularum.*

Pilulæ.

Recip. *Pilularum aurearum Nicolai, agarici trochiſcati, ana drach. ſem. Fiant pilulæ num. yij. cum ſyrupo de liquiricia, & exhibeantur mane, ut dictum eſt.*

In forma potabili.

Potus.

Recip. *Florum boraginis, bugloſſæ, capilli ueneris, ana man. ſem. Paſſularum enucleatarum, liquiriciæ raſæ, ana unc. ſem. iuiubarum, nume. x. caricarum pinguium, nume. iiij. hyſſopi, man. ſem. Fiat decoctio ſecundùm artem, de qua accipiatur, q. ſ. ad diſſoluendum, electuarij de caſia, drac. y. diaphœniconis, drac. ij. electuarij de pſylio, electuarij roſati Meſuei, ana ſcrup. ij. Miſce, fiat potus, & exhibeatur ut ſupra.*

Lauatiuum.

Deinde, detur lauatiuum ex aqua hordei cum ſaccharo rubeo.

Electuarium purgans pectus, & confortans pulmonem, cum reſpectu ad caput.

Electuarium purgans pectus, & pulmonem confortans.

Recip. *Lohoch ſanum, & expertum, diapenidij ſine ſpeciebus, cum oxymelle ſimplici reformetur: de quo accipiat ad quantitatem caſtaneæ, parumper deglutiendo.*

Aliud ad idem.

Lohoch ad idem.

Recip. *Roſatæ nouellæ, unc. i. ſem. lohoch de pino, unc. i. Miſce cum ſyrupo de liquiricia, reformetur lohoch. Fiant ſæpius clyſteria ſuperius ordinata.*

Ad catarrhum ſubtilem, deſcendentem ad pectus, cum timore ad phtyſim.

Clyſteria.

Pilulæ pectorales, & catarrhales.

Recip. Pilularum aurearum Nicolai, asaireth, agarici trochiscati, boli armeni, ana scrup. i. Fiant pilulæ nume. ix. cum syrupo uiolato, de quibus cubitum iturus assumat v. uel iiij. uel iij. in termino x. dierum, uel octidui spatio. *Pilulæ pectorales, & catarrhales.*

DIAETA.

Regimen in uita. Aer declinetur ad calidum, in passiuis ad temperatum. Caueat ab excitātibus tußim: unde acria, & acetosa nocent. Carnes sint facilis digestionis, boni nutrimenti, sicut castratinæ, leporinæ, pullinæ, aues arboreæ, ius cicerum, & maximè quando conditur cum lacte amygdalino. *Tußientium diæta. Aer. Cibus.*

Vinum sit album, pauciferum, tendens ad aliqualem dulcedinem, siue naturaliter, siue cum saccharo. Valet in hoc casu quoq; oenomeli. Aliquādo solus putus aquæ saccharatæ, uel hydromelitis est conueniens. *Potus.*

Dormiat vij horis in nocte ad plus, capite eleuato, et nō resupino. Vitet uigilias superfluas, nisi esset tußis ex catarrho. Exercitetur tēperatè ante cibum per horam. Nitatur habere egestiones naturales singulis diebus. Fugiat iram, tristitiam, lætetur, & bene speret, & sic sanitatem, Deo sospitante, consequetur indubiè. *Vigilia. Motus. Animi accidentia.*

APHORISMI.

Qui gibbi ex anhelitu, aut tußi efficiuntur, ante pubertatem intereunt. Aphor. 47. lib. 6. *Aphorismi.*

ADDITAMENTA PROPRIA.

CVRA TVSSIS SICCAE.

Tußis sicca remouetur cum cibis, & potibus humectantibus, ut ex amylo, ptysaua hordei, cum iuiubis, cum decoctione, uel lacte seminum communium frigidorum, & cum decoctione fructuum humidorum. *Ad tußim siccā cibus, & potus.*

Sicut cum decoctione cucurbitæ, liquiriciæ, iuiubarū, *Decoctiones*

aqua

aqua hordei cum penidijs, & iulepo uiolato, & syrupus uiolatus, iuiubinus, & liquiriciæ conueniunt.

Masticatorium expertum.

Masticatorium. *Teneantur in ore masticando frusta liquiriciæ infusa in aqua hordei zuccharata, & deglutiantur paulatim.*

Aliud. *Ad idem ualet retentio prunorum dulcium maturorum mundatorum, cum zucchаro asperforum.*

Iuiubæ. *Et iuiubæ mundatæ, sacchаro itidem conditæ, similiter faciunt.* *Pilulæ.* *Teneantur in ore pilulæ bichichiæ, aut medulla seminum communium frigidorum. Ab extra, utantur cerotis frigidis, sicut quæ sunt ex oleo uiolato, & pinguedine recenti pullorum, & mucilagine psylij, cum succo portulacæ, fiat talis inunctio extra.* *Cerotũ, uel unctio.*

Vnguentum ad pectus.

Epithema pectorale. *Recip. Olei uiolarum, amygdalarum dulcium, ana unc. i. succi maluæ, dragacanthi, mucylaginis, cytoniorum, ana drach. ij. Cum cæra alba fiat unguentum, & ungatur pectus.*

Tußis siccæ cura.

Cura tussis siccæ, cum caliditate uehementi.

Trochischi.

Trochischi ad tußim siccam cũ calore febrili. *Recip. Succi liquiriciæ, uiolarum, ana drach. iij. seminum cytrulli, cucurbitæ, cucumeris, mannæ, ana drach. ij. Fiant trochischi cum mucilagine psylij, & semine cytoniorum. Dosis est drach. i. cum aqua hordei, & syrupo uiolato.*

Cura tussis, cum raucedine, abscissione uocis, & siti.

Raucedo. *Recip. Seminis cucumeris mundati, drac. yi. succi liquiriciæ, drac. y. seminis portulacæ, drac. ij. Triturentur bene, & fiat mistura bona ex ipsis, & cum albumine oui cõquassato fiant formulæ similes lupinis, & teneantur sub lingua.* *Retentoriæ pilulæ, seu bromuli.*

lingua.

Pilulæ conuenientes.

Recip. *Sacchari candi, unc. ſem. ſucci liquiriciæ, drac. ij. dragacanthi, amygdalarũ dulcium, anguriæ excorticatæ, ana drac. i. amidi, drac. iij. Cum mucilagine, pſylij fiãt formulæ, ad quantitatem auellanæ: de quibus teneatur ſub lingua pro lubitu quod ſuppetat.* *Pilulæ aliæ, ad idem.*

Tragea ad tuſſim, pectoris anguſtationem, & plethoram.

Recip. *Specierum diatragacanthi frig. drac. i. diapenidij, ſcrup. ij. pilularum bichichiarum, ſcrup. iiij. ſeminis papaueris albi, ſcrup. i. pulueris liquiriciæ, & ſucci eiuſdem, polypodij, ana drac. i. pulmonis uulpis præparati, ſcrup. ſem. ſacchari conditi, & penidiati, ana drac. ſem. uel i. ſacchari crudi, unc. ſem. Fiat tragea.* *Tragea.*

Decoctum ad idem, quo diluendus eſt ægrotantis potus.

Recip. *Liquiriciæ, hyſſopi, ſaluiæ, aneſi, fœniculi, caricarum, mellis, uel ſacchari, ana q. v. Decoquãtur omnia in uino dulci, ad excoctionem tertiæ partis, uel (ſi grauior tuſsis eſt) medietatis: de quo bibat mane hauſtum bonum, & cum eo etiam potum ſuum lymphet.* *Decoctum.*

Miſtura ad idem.

Recip. *Lohoch ſani, & experti, diairis, trochiſcorum pectoralium, ana unc. i. Miſce cum ſyrupo iuiubino, q. ſ.* *Miſtura.*

Aqua decocta ad idem.

Recip. *Saluiæ, hyſſopi, ſcabioſæ, adianthi, ana man. i. radicum enulæ campanæ, fœniculi, polypodij, ana drac. ij. liquiriciæ, unc. i. drac. ij. ſeminũ fœniculi, aneſi, ana drac. ij. caricarum, num. ix. paſſularum, unc. i. drac. ij. ſebeſten, num. xij. ceraſiorum dulcium, man. ſem. foliculorum ſenæ, unc.* *Ad idẽ aqua decocta.*

unc.ij.Misce,& bulliant in s.q.aquæ, coletur,& clarificetur:de qua potet ægrotus mane,& sero,calidè. Porrò teneat sub lingua subsequentium rotularum unam noctu, pariter & interdiu,quæ conferunt tussedini,& siti.

Rotulæ.

Recip.Seminis papaueris albi,lactucæ,portulacæ, tragacanthi,amyli,ana drac.ij. seminum communium frigidorum maiorum, ana scrup.ij.specierum diatragacanthi frigidi,drac.1.sacchari taberzeth,lib.i.sem. cum mucilagine psylij,& tragacāthi,infusorum in aqua rosacea,inuoluantur in puluere sacchari conditi, & exiccentur in loco calido.

DE ASTHMATE, CAP. XXI.

Definitio.

Asthma. Definitio. Tres asthmatis species.

STHMA defectus est,qui cōsistit in difficultate spirandi. Diuiditur aūt hic morbus trifariam.Primò nāq; dum modicus est, neq; ex toto strangulat,dispnea uocatur.Secundò,quū uehementior est,ut spirare æger sine sono,& anhelatione nequeat,asthmatis nomenclaturam sortitur. Tertiò, quum accesserit, id quoque,ne,nisi recta ceruice spiritus trahatur,orthopnœa dicitur.Hæ autem species ægritudinis huius ex arctatione fiunt, quæ meatibus accidit pulmonis. Arctatio ex humore est crasso,frigido,& uiscoso,qui meatibus hijs inuiscatur. Et sciendum, quoniam si paßio hæc sine tußi est,qui patitur,in hydropisim defertur.

CAVSAE.

Causæ primitiuæ.

CAusæ primitiuæ sunt,frigiditas,aut caliditas aeris, casus,percußio, nimius corporis motus, aer cauernarum,

narum, aer pestilentialis, fumus argenti uiui.

Causæ antecedentes sunt.

Phlegma in toto, uel in parte, homo plenus phlegmaticus: cibi acres, styptici, & acerbi: aposthema in membro, & in alijs membris, contrahitur guttur, diaphragma, canna pulmonis, synanche, pleuritis, stomachus, hepar, splen, matrix. Signa quære ex proprijs capitulis. *Antecedentes causæ.*

Causæ coniunctæ.

Dictæ paßiones in augmento, & statu: inuiscatio humoris craßi, in arterijs, & uenis pulmonis. *Causæ coniunctæ.*

Signa.

Strictio anhelitus, cum sonitu, & screatu multo: quãdo uirtus est fortis, pulsus est diuersus, & tremulus, humiditas in ore sentitur: reliqua ex relatu patientis cognoscuntur. *Signa.*

Mala complexio frigida, cum materia.

Eadem sunt signa, & sputum. *Complexio mala cũ materia.*

Mala complexio frigida, sine materia.

Incipit paulatim sputum paruum, aut nullum: anhelitus paruus, tardus, & frigidus: non adest sitis. *Complexio mala, sine materia.*

Siccitas pulmonis.

Sitis, sputum nullum, nisi sumpserit res humectantes. *Pulmonis siccitas.*

Ventositas.

Lenitas pectoris, parum sputi, distentionemq́; sentiunt in pectoribus. *Ventositas.*

Debilitas uirtutis motiuæ pectoris, & pulmonis.

Nares graciles, & contractæ ad interiora, anhelitus debilis, seu difficilis, cum paruo, uel nullo sono. *Signa debilitatis uirtutis motiuæ pectoris, & pulmonis.*

Oppilatio cannæ pulmonis.

Trahit anhelitum cum magno desiderio. *Oppilatio cãnæ pulmonis*

PRAESAGIA.

Præsagia.

ANhelitus per os, & nares exiens frigidus, mortale. Asthma in senibus, nunquam curatur.

In asthmate anhelitus tardus, & paruus, uel frigidus, uel syncopis, uel si cogitur super pedes stare, quia anhelitum habere non potest, mortale.

Si cum asthmate (aliàs in istis) repletionis, uel catarrhi celeriter dissoluentis, uel dissoluti, adsit tußis humida, & subitò cesset, uel sputum diminuitur, & remanet difficultas anhelitus, est mors in ianua.

Asthma, propter dislocationem spondilium, uix, aut nũquam curatur, nisi reducantur spondilia.

CVRA.

Cura asthmatis à mala complexione, sine materia.

Cura asthmatis à mala complexione, sine materia, quæ si sit frigida, solum curatur hoc modo.

Anhelitus. Aer. Pãni calidi. Sex res non naturales.

REtineatur anhelitus quantum potest, nam ex hoc calefit pectus, & spiritualia: inspiret aerem calidum, calefiant panni, & ponantur super pectus.

Regimen sex rerum non naturalium tendat ad calidum.

Aer. Potus.

Si uerò pendeat à causa calida, solum attrahet aerem frigidum, & stet in aere frigido.

Bibat syrupum frigidum, sicut uiolatum, cum aqua hordei, syrupum iuiubinum, aquam uiolarum cum dictis syrupis.

Totum regimen declinet ad frigidum.

Syrupi frigidi.

Si autem sit à mala complexione sicca, pectus exasperante, tunc si fuerit cum febre putrida, exhibeantur frigida, & humida, nõ putrescibilia, qualia sunt syrupus uiolatus, iuiubinus, aqua uiolarum, aqua decoctionis hordei, de-

coctionis

coctionis zizipharum, uiolarum.

Si uerò sit cum febre non putrida, exhibeātur frigida, & humida absolute. Frigida, & humida.

Et sit regimen eius sicut Hectici, infrigidans, & humectans. Vnde fiat ista inunctio circa pectus.

Reci. Olei uiolati, amygdalini dulcis, ana unc. i. mucilaginis, seminis cytoniorum, psilij, ana unc. ß. misce, & cū pauco ceræ, fiat unctio. Vnctio pro phthysicis, & asthmaticis.

In hoc casu conueniunt lac caprinum, muliebre quoq;, & asininum. Lac.

Si uerò sit ab humiditate quāuis, non sit sine materia, procedas cum exiccantibus. Sicca.

DIAETA.

SI asthma fuerit à materia phlegmatica, crassa, existēte in pulmone, & pectore, tunc aer habitationis suæ declinet ad siccū, in actiuis, sit temperatus, declinans tunc ad calidum, nec sit nebulosus, plenus uaporibus. Aer.

Et si cū asthmate sit catarrhus calidus, aer declinet potius ad temperatum, in actiuis quàm aliter. Si sit frigidus catarrhus, aer sit calidus, & siccus. Aer. Aer. Cibus.

Panis sit ex farina munda. Panis.

Carnes sint, aues arboreæ, & pratenses: ut perdices, phasides, turtures, turdi, leporis, castratinæ, &c. Caueat à uitulinis, & humidis. Carnes.

Fercula sint ex pane cocto, in brodio, & condiantur cum butyro, uel oleo amygdalino dulci. Conueniunt fercula ex brodio caulium, ius cicerū, & blitæ, caueat allia, sinapim, & uaporosa, pisces sint minutuli, saxatiles, lucij, &c. Caueat tenchas, & anguillas. Brodiū caulium. Cauenda quæ. Pisces.

Vinum sit potius lustricum, quàm hornum, id est antiquū, quàm nouū, & sit albū, subtile, nec acre, nec acidū. Potus. Vinum.

Canon.

Canon. Bibat parum, sed non inter unum cibum, & alium.

Obseruatio in potu. Et si cum catarrho calido fuerit asthma, bibat uinum cum aqua cocta dilutũ (aliàs cum zuccharata, uel hydromelyte lymphatum) aut puscam pectoralem. Si nõ sit cum catarrho, bibat merum.

Merum. Aqua mellis Mesueus. Aqua mellis laudatur in asthmaticis, præsertim quæ à Mesueo describitur.

Somnus nocturnus. Somnus nocturnus sint v. uel vi. horarum, usq; ad vij. Diurnus caueatur, si tamen non dormitet in nocte, dormiat interdiu per horam unam, post cibum ad minus per duas horas.

Somnus diurnus.

Canon.

Canon. Non dormiat supinus, sed capite eleuato, ita quod potius sedeat, quàm iaceat.

Motus. Faciat exercitium hoc modo ordinatum, stomacho ieiuno leuiter se mouendo, à principio augmẽtando, de debili ad forte, per loca decliuia, & arenosa, uehatur curru, &

Vectio. uociferet, leuiter incipiendo.

Modus leuiandi uentrem artificialis. Habeat singulo die beneficium uentris, si non naturaliter, tamen hoc modo artificialiter ingenietur. Videlicet ante cibũ comedat passulas, uel ficus pingues, bene masticando, deinde accipiat illico brodiũ cum saccharo rubeo.

Vel faciat sic.

Brodium. Potus. Accipiat unc. ſ. medullæ carthami, & ipsam dissoluat in brodio, dulcorato cũ syrupo borraginato, & bibat per quartam horæ ante cibum.

Animi accidentia. Circa accidentia animi: lætetur, & bene speret, fugiat iram, tristitiam, & mœrorem.

DIGESTIO.

SI est à materia phlegmatica, crassa, uiscosa, pendens

per uiam congestionis in pulmone coagmentata.

Recip. *Syrupi hyssopiteis, syrupi calaminthiteis, oxymelitis simplicis, ana unc.ſ. aquarum hyssopi, fœniculi, capilli ueneris, ana unc.i. misce.* — *Digestiuum in pituitæ dominatu congruum.*

Aliud ad idem magistrale.

Reci. *Passularũ enucleatarũ, liquiriciæ rasæ, ana unc. ſ. caricarum pinguium, nume.y. hyssopi, capilli ueneris, ana drach.i. uel unc.i. uel.m.ſ. radicum ireos drac.i. Seminum apij. fœniculi, ana scrup.iij. bulliãt in.ſ.q. aquæ, ad comsumptionem medietatis.* De colatura recip. *unc.iij. syrupi de hyssopo unc.i.ſ. misce.* — *Aliud digestiuum in asthmate.*

Inunctio digestiua.

Reci. *Olei de lilio, de cheyri, laurini, ana unc.ſ. pinguedinis gallinacæ, butyri recẽtis, oesypi humidæ, ana drach. iij. ceræ parum, fiat unctio pro pectore.* — *Vnctio pectoralis.*

Ad idem ualet aqua decoctionis enulæ, uel aqua sublimationis eius, cum syrupo de hyssopo lymphata. — *Decoctiones.*

Aequipollet ijsdem decoctum fœnigræci, cum passulis, cum oxymelite scyllitico dilutum. — Potus.

Euacuatio eradicatiua.

Reci. *Florum boraginis, buglossæ, capilli ueneris, hyssopi, ana.m.ſ. passularum enucleatarum unc.ſ. liquiriciæ rasæ, tantũdem, radicum ireos, praßij, ana scrup.iij. agarici electi drach.i.ſ. zinziberis gra.yi. salis gẽmei grana iij. agaricus cum sale gemmeo, infundantur in oxymelite simplici.q.ſ. per septem horas.* De *reliquis uerò fiat decoctio : de qua accipiat.q.ſ. ad dissoluendum.* Electuarij *de cassia, siue lenitiui, diacatholici, ana drac.ij.ſ. diaphœnici, drac.i.ſ. diaphœnicon aliàs obmittitur, electuarij indi maioris scrup.iiij. misce, & cum expreßione agarici fiat potus.* Cui *admisce, uel adde, syrupi de liquiricia, parum.* — Potio *eradicatiua in asthmate.*

Et exhibeantur calide.

Aliud in forma pilularum.

Pilulæ in asthmate.

Reci. Pilularum de hiera Nicolai drach.ſ.agarici trochiſcati ſcrup.ij. fiant pilulæ. vij. numero. Cum ſyrupo hyſſopito. Si autem contingat quòd in aſthmate in materia miſta cũ ſanguine. Vel ſanguis à prædominio peccet, tunc fiat phlebotomia ex baſilica, ſecundum conditionem repletionis,& uirtutem infirmi.

Phlebotomia in aſthmate.

Si autem contingat propter retentionem menſtruorũ, uel hæmorrhoidarum, ſaphena aperiatur.

Saphæna.

Diuerſio.

Fricatio.

Diuerſio materiæ à pulmone, & tractio uerſus exteriora,fit cum fricationibus fortibus, præcipue circa pectus cum panno aſpero.

Ventoſæ.

Ligatura.

Ponantur uentoſæ circa ſpatulas,& nates. Fiat ligatura fortis circa adiutoria brachiorum,& coxarum.

Clyſtere ad idem.

Diuerſiuũ.

Reci. Camomillæ,centaurij minoris, hyſſopi,apij,calamenti,origani,ana m.ſ.aneſi,cimini,ana drac.ij. carthami unc.ſ.bulliant in.ſ.q. aquæ, ad conſumptionem tertiæ partis : & de illa decoctione accipias.q.ſ. ut unc.xy. In quibus diſſolue ſacchari rubei unc.i.ſ.hieræ picræ,hieralogodij,ana unc.ſ.olei de camomilla,unc.iij. ſalis communis, (aliàs ſalis gemmæ) drach.i. uitellum.i.oui, miſce. fiat clyſtere.

Eductio materiæ à pectore.

Eductio materiæ à pectore.

Hæc intentio perficitur ab his,quæ euacuant à pectore,& pulmone,educẽdo per uiam ſputi. Exempli gratia.

Lohoch pectorale bonum.

Reci. Lohoch de pino,ſanum,& expertũ,de pulmone uulpis,ana unc.i.radicum ireos, enulæ, ana drach.i. Pulueri zẽtur ſubtiliter,& cũ ſyrupo de hyſſopo fiat lohoch: de quo

de quo sæpe in die sumat in ore lambendo. Accidẽtiũ.

Correctio accidentium. Correctio.

Si aduenit tußis fortis, recurre ad propriũ capitulũ. Vbi autem esset magna difficultas in anhelitu, ita ut uix posset anhelare, exhibeatur gutta una armoniaci, dissoluti in modico oxymelitis simplicis. Potenter enim liberat à paroxysmo Asthmatis. Remedium simplex, expertum in asthmate.

In asthmate laudat Valescus pilulas de agarico, quibus oportet bis uti in mense, in præseruatione à paroxysmis asthmatis. Dentur autẽ de istis, ut inquit Bauerius *(aliàs* Guainerius*) scrup. iiij. Ex quibus reficiãtur pilulæ yij. cum syrupo stechadite.* Valescus. Pilulæ de agarico. Bauerius. Guainerius

Electuarium Bauerij, expertum pro consumptione, & exiccatione materierũ in pulmone contentarum.

Reci. *Pulmonis uulpis, exiccati, & subtilißime pulue- rizati drach. iij. radicum ireos recentium, minutißime tri tarum drac. i. succi liquiritiæ scrup. ij. radicis enulæ drac. i. s. croci drach. i. rob uini, seu sapæ unc. iij. uel. q. s. saccha ri dissoluti cum sapa. q. s. & fiat electuarium, de quo sumat mane in aurora drach. ij. & ante cœnam per duas horas tantundem, & quando uadit dormitum.* Electuariũ pro pulmone, et pecto re bonum. Bauerij.

Puluis mirabilis Bauerij (aliàs Guainerij) in capite de asthmate.

Reci. *Boli armenij drac. ij. subtilißime pulverizati. In hyeme cũ uino albo, in æstate cũ uino lymphato, cũ aqua plãtaginis. Sitq; totũ q. unc. iij. s. sumat omni mane, quãdo nõ fecerit masticatorium, per iiij. horas, ante prãdium.* Puluis Bauerij, aliàs Guainerij ad asthma.

ADDITAMENTA PROPRIA.

Regimē in asthmate Manardi.

Regimen Ioannis Manardi, pro asthmate.

Constante uirtute, temperatura, uictu, atq; id genus alijs consentientibus, uere, & autumno secetur uena iecoraria, extrahaturq; sanguinis quantitas, quæ præsenti medico uidebitur oportuna.

Phlebotomia.

Vomitus. Singulo quoq; mense prouocetur uomitus, uel uerpo in gulam intruso, uel eo uomitiuo, quod fit ex gentiana, & agarico in urinam recens mictam impositis.

Pilulæ. Qualibet etiam septimana accipiantur scrupuli .ij. Pilularum, quæ recipiunt. Agarici præparati partes duas, trochiscorum albandi partem .i. reformentur cum oxymelle scyllitico.

Potus. Per totum autumnum, hyemem, & uer, utatur singulo die unc. iij. aquæ, in qua decoctæ sint nepita, hyssopus, & caricæ.

Cucurbitulatio. Accessionis tempore, cucurbita magna, id est uentosa, ceruici admoueatur, myrrhaq; electa in ore teneatur.

Myrrha.

Inungantur costæ hoc unguento.

Vnguentū. Reci. Olei laurini, irini, ana partem unam, nitri, partis unius medietatem; misce, & inunge.

Diæta. Victu præterea utendum attenuante, uitādaq; omnia, quæ crassi succi sunt, & concoctui difficiliora.

Melicratū. Decoctio hyssopi. Et super omnia, meri, & potentis cereuisiæ potus. Melicratoq; potius utendum, in quo hyssopus herba, uel maduerit, uel decocta sit.

DE ANHELITVS DIFFICVLTATE ALIA PROPHILAX.

Asthmatis causæ.

1 Potest talis difficultas prouenire, à nimia siccitate pectoris, & lacertorum, & diaphragmatis.

2 Alia

2 Aliquãdo etiã à multa materia, effusa ad partes pectoris, & meatus colli, & cannæ pulmonis, aut in epigloto

3 Et aliquando ex debilitate musculorum pectoris, & membrorum anhelitus.

4 Et aliquando ex multitudine uaporũ (aliàs uasorum) ab humoribus eleuatorũ. Dicit ergo Auicẽna: Constrictio anhelitus aliquãdo accidit febricitanti, propter spasmum, qui accidit ei in lacertis anhelitus cum spasmatur, uerum uel solũ induratur, propter siccitatẽ, & traducitur: unde non possunt bene moueri instrumenta anhelitus.

Auicenna. Causa asthmatis.

Cura huius est.

Cura asthmatis.

Cum extinctione febris, & cum regulis humectãtibus, pectus, & membra spirationis adfixis.

Humectantia.

Fiat ergo talis inunctio.

Inunctio pectoris pro asthmate.

Reci. Butyri recentis, optimæ loti, cũ aqua uiolarum, unc. i. uel. ij. olei uiolati, cucurbitini, amygdalini dulcis ana unc. i. succi uiolarum, maluæ, lactucæ, & salicis, ana unc. ſ. mucilaginis psilij, altheæ, cythoniorũ, ana drac. i. ſ. Misce omnia bene, & inungantur loca pectoris.

Cura Brãci descẽdentis ad pectus.

Si autem accidit per materiam suffocantem descẽdentem ad guttur, & ad epiglotum. Curatur primo cum diuersione, scilicet phlebotomia diuersim, ex uena basilica, cum enematibus, euacuationibus, fricationibus, uentosis circa stomachum, & cum gargarismatibus habitis in Synanche.

Diuersio. Phlebotomia. Gargarismata, uide in capite de squinantia.

Si autem propter debilitatem neruorum descẽdentium ad instrumenta anhelitus. Curatur primo cum infrigidãtibus, humectantibus, & confortantibus cerebrũ, cum inunctione colli, & stomachi, & partium pectoris.

Frigida, humida, cerebrionfortatiua.

Cum humectãtibus, propriæ cum rasura cucurbitæ, & succo portulacæ, quæ bulliant in oleo rosato: & apponã-tur

Inunctio colli, & stomachi.

tur sandali:& fiat inunctio.

Si difficultas autē fuerit à multitudine uaporum eleuatorum ab humoribus, petentium spiritualia. Dicit princeps. Cura est in primis, tales uapores diuertere, & deflectere, cum diuersionibus, ad partes inferiores, & uentosis, & huiusmodi.

Auicenna. Diuersio. Ventosæ.

Dando etiam mannam, uel caßiam, cum decoctione tamarindorum. Et similiter dando in potu iulep uiolatum, uel rosatum, uel syrupum de acetositate citri, uel syrupum de buglossa.

Purgatio. Potiones in frigidātes. Syrupus acoris citri.

Zuccharum candidum infusum in aqua frigida retineatur in ore. Granata dulcia, & mitia, pruna bene matura, uiridia, uel sicca infusa in uino.

Granata. Pruna.

Similiter aqua decoctionis seminum cōmuniū frigidorū.

Semina frigida.

Fiat talis decoctio.

Reci. Granorum sebesten numero sex, tamarindorum drach. vi.

Decoctio in frigidās, & laxans.

Seminum communium frigidorum maiorum excorticatorum, drach. iij. Bulliant in aqua uiolarum, & buglossæ, ana. q. s.

Reci. Huius decoctionis unc. iiij. uel. v. Et adde mānæ unc. i. uel. i. s. et est medicina optima sane, et saluberrima.

Regimē H. Eugubij in asthmate expertum.

REGIMEN D. HIERONYMI EVGVBII pro asthmatico facto, ex catarrho ad pectus destillante.

IN primis iniungatur sibi debitum regimen in sex rebus non naturalibus, & potißimū in aere, & in cibo, & potu. De aere igitur est summopere sibi cauendum, ab aere ualde frigido, & potißimum flante Borea, qui uentus pectori est inimicus, ut patet ex duobus Aphorismis, tertiæ particulæ, scilicet. Quotidiane uerò constitutiones

Diæta. Aer. Ventus.

bora . e

boreales siquidem, &c. & alter: austrini flatus grauant auditum: experientia quoque ipsa hoc euidenter docet. In cibo uerò, & potu, abstineat ab omnibus uaporosis, & catarrhū multiplicantibus, sicut sunt, caules, legumina, agrumina, aromata, uinū potens, & alia id genus. Fugiat quoq; omnia acetosa, & acria, tanquam gladium uenenatum, caseum antiquum, & pastilia non respiciat: uitet crapulam, quantum fieri potest: frixa nulla comedat, imò nec stet in loco ubi frixio fit: caueat fumum, & puluerem. Cibus, & potus. Legumina, aromata, uinū, acetosa, caseus, crapula, frixa, fumus.

Oua sorbilia, scilicet uitelli, sunt ipsi conuenientes. Pisces item elixi, & bonæ carnes elixatæ, & uinum album dulce, non fumosum, bene lymphatum. Oua. Pisces.

In ferculis bonum est far, & farina, amylum, rapa, & blitum. Farina. Rapa.

De medicinalibus, digeratur materia syrupis digestiuis, ut sequitur.

Syrupus digestiuus.

Recip. Syrupi de liquiricia, de hyssopo, ana drach. y. oxymelitis simplicis, unc. sem. aquarū capilli ueneris, scabiosæ, ungulæ caballinæ, ana unc. i. Misce: capiat ix. uel x. diebus continuis in aurora, & dormiat ad placitum. Syrupus digestiuus in asthmate.

Post quos syrupos, si fuerit in hyeme, purgetur cum his pilulis.

Recip. Pilularum cochiarū, de agarico Mes. ana scrup. ij. Fiant pilulæ y. cum aqua scabiosæ, capiat circa mediam noctem, & dormiat ad lubitum. Pilulæ.

Si uerò fuerit æstas, uel uer, purgetur cum ista medicina potabili.

Recip. Electuarij de sebesten simplicis, drach. yi. electuarij de sebesten solutiui, drac. iij. agarici præparati, drac. i. Dissoluantur cum decoctione pectorali, fiat potio: capiat Potio laxatiua.

per ho-

per horam ante diem, uel in aurora, & dormiat per horã. Qua purgatione facta, ordinetur sibi hoc electuarium.

Mistura pro asthmaticis. Recip. Penidiarum, unc. ij. diatragacãthi, unc. i. lohoch sani, lohoch de pino, ana unc. i. sem. diairis, drac. xi. Misce cum syrupo de hyssopo, q. s. capiat lãbendo singulis horis.

Item, fiat sibi inunctio pro pectore talis.

Vnctio pectoralis. Recip. Olei amygdalini amari, liliacei, oesypi humidæ ana unc. i. Misce, ungatur pectus mane, & sero ante cibũ.

Pilulæ. Item sumat singulo mense semel, aut bis de pilulis de agarico Mesuei, drac. i. pro uice, fiant pilulæ nume. iij. uel y. cum aqua scabiosæ, capiat circa mediam noctem.

Notio. Considerandum tamen est hoc, quòd si materia fuerit calida, quæ facit asthma, quod tamen rarò est, digestiua debent esse talia.

Syrup. digestiuus in cã calida asthmatis. Recip. Syrupi uiolati, S. de liquiricia, S. iuiubini, ana drac. y. aquarum uiolarum, capilli ueneris, ana unc. i. sem. Misce: capiat calidum in aurora, & dormiat.

Purgatio ad idem. Purgatio uerò fiat cum casia, & agarico, ut paulò ante dictum, & capiat in bolo: quod si bolum abhorruerit, dissoluatur cum decocto pectorali.

DE PLEVRITIDE, CAP. XXII.

Definitio.

Pleuresis. Definitio.

LEVRESIS, est apostema, quod operimento costas sub inuoluenti accidit, unde uehemẽs, & acutus dolor oritur in latere, & pectoris lacertis. Hic incipit plerunque à costis, & ad furcularum ascendit partes, eo in latere, in quo apostema est nonnunquam autem inferiora descendit in partes, quæ

subsunt

ſubſunt hypochondrijs.

CAVSAE.

Cauſæ primitiuæ.

MVltus potus aquæ frigidæ, frigus nimium, aut cali ditas, grandis inſufflatio ſeptentrionalis uẽti poſt Auſtrum, portatio magni ponderis, caſus, & percußio, & ſimilia: diſcooperire ſe poſt ſudorem, uel laborem in aere frigido. Cauſæ primitiuæ.

Cauſæ antecedentes.

Repletio humorum, ebullitio eorundem, retentio ſuperfluitatum exire conſuetarum. Cauſæ antecedentes.

Cauſæ coniunctæ.

Sunt iam dictæ cauſæ actu facientes apoſtema. Cauſæ coniunctæ.

Signa pleuritidis ueræ.

Dolor acutus, pungitiuus, febris acuta, difficultas ſpirandi, tußis, pulſus citus, & ſpiſſus, durus, anomalis, inæqualis inæqualitate, quæ dicitur ſerratura. Veræ pleuritidis ſigna

Signa non ueræ pleureſis.

Grauitas lateris ſine tußi, etiam (aliàs uel) quũ modica, dolor ſub diaphragmate, nihil exſcreant: loco compreſſo cum manu ſentitur dolor ad extra extenſus, tumor ad extra, ruptio, & ſaniatio exterius. Non ueræ pleureſis ſigna.

Signa temporum pleuritidis.

Principium, quando accidentia ſunt parua, ita quòd prius (aliàs paruus) dolor, modica febris, nulla, uel parua tußis, ſputum paruum, & aquoſum: durat autem communiter per iij. uel iiij. dies, ſecundùm quantitatem materiæ, aut fortitudinem uirtutis. Signa tẽporũ pleuritid.

Augmentum, quando ſputum incipit incraſſari, & dicta accidentia augmentantur manifeſtè, & ſputum fit rubeum, uel citrinum.

Status,

Status, quando sputum est digestum, album, leniter, & cum facilitate emissum, & accidentia incipiunt minorari.

Declinatio, quando accidentium apparet alleuiatio, & sputum est maturum, digestum, & faciliter expulsum, & accidentia pro maiori parte sunt remota.

In laterali morbo, primò, sputum, deinde, propter coniunctas febres, urinam inspicere oportet. Galenus i. crisis, cap. vij. (*Gal. 1. crisis, cap. 7.*)

Signa maturationis (aliàs permutationis) pleuritidis in empyemate.

(*Canon.*) (*Signa.*) (*Hip. Apho. 9. lib. 5.*) *Si pleuritici in xiiij. diebus non purgantur, transeunt in empyema, & cum hoc febris, & difficultas anhelitus, remanet, & asperitas in lingua, & debilitas appetitus, & uigiliæ, & non adest alleuiatio manifesta. Postquam uerò illa materia est conuersa in saniem, febris cessat, sed grauitas remanet, dolor maximè grauatiuus.*

(*Hip. Apho. 15. lib. 5.*) *Quicunque ex morbo laterali suppurantur, si in quadraginta diebus purgantur, à die, à qua fit ruptio, liberãtur: si uerò non, ad tabem transeunt. Aph. 15. lib. 5.*

Signa quòd empyema mutetur in phtysim: uide proprio capite.

APHORISMI, ET PRAESAGIA.

(*Præsagia.*) (*Aphorismi.*) 1 *Accessiones uerò, & constitutiones, morbi indicabunt. Aphor. 12. lib. 1.*

(*Galenus.*) *Signa coctionis in pleuritide ponit Galenus in præsenti Commento.*

2 *Quando præualuerit Aquilonia tempestas. Aphoris. 5. lib. 3.*

3 *Hyeme uerò morbi laterales. Aphor. 23. lib. 3.*

4 *Qui acidum eructant, non ualde morbo laterali corripiuntur. Aphor. 33. lib. 6.*

5 A' mor-

5 A' morbo laterali, uel pulmonio habito, alui profluuium aduenien, malum. Aphor. 16. lib. 6.

Tentatio, siue cura tentatiua, ut inquit Nicolaus.

Nicolaus.

Circa curam pleuritidis, in primis, quum occurrit patiens, medicus considerare debet an sit uera, uel non. Et si dubitat, utatur cura tentatiua, hoc modo procedendo.

Cura tẽtatiua pleuritidis.

Primò, faciendo sacculum talem.

Recip. Milij, furfurum, ana man. i. salis, man. sem. Calefiant in uase æneo, sine aqua, deinde, ponantur in saccellum, & loco dolenti applicentur.

Sacculus.

Si fuerit à uentositate, resoluetur dolor, & sic manifestabitur quòd non est uera pleuresis.

Signa nõ ueræ pleuritidis.

Fomentatio ad idem.

Recip. Camomillæ, meliloti, aneti, seminis lini, fœnu græci, ana man. sem. Fiat decoctio in aqua fluuiali, q. s. & cum spongia infusa in prædicta decoctione, supra locum dolentem ponatur.

Fomentum.

Mesueus ponit, ut trahatur materia à profundo pectoris, ad cutem cum uentosis, & hoc est ualde periculosum, quia, nisi corpus sit ualde mundum, & cum phlebotomia, & solutione uentris, periculosum esset trahere materiam ad locum, & faceret dolorem.

Mesueus.
Ventosæ.
Phlebotomia
Ventris solutio.

Lenitio uentris.

Primò, fiat hoc clystere lenitiuum, quod nullo modo transit (aliàs transcendit) gradum lenitionis, ne agitata materia ad locum currat.

Clystere lenitiuum.

Clystere ad idem.

Recip. Maluæ, blitis, uiolarum, hordei excorticati, ana man. i. Fiat decoctio in s. q. aquæ: de colatura recip. unc. xy. in quibus dissolue casiæ, sacchari rubei, ana unc. i. olei

Clystere.

uiolati, unc. iij. salis communis (aliàs salis gemmæ) drac. ij. uitellum i. oui. Misce, fiat clystere.

Phlebotomia basilicæ.

Secundùm communem usum in principio, extantibus conditionibus requisitis ad phlebotomiam, phlebotometur basilica lateris oppositi, & extrahatur quantitas sanguinis secundùm tenorem uirtutis, & repletionis.

Secundatio phlebotomiæ

Deinde, ubi ægritudo continuat usque ad quartum diem, & accidentia, & signa excrescāt, fiat phlebotomia secundo ex basilica eiusdem lateris, quia hæc secunda uenæ sectio est tantùm euacuatiua, & non diuersiua: in aliquibus tamen casibus incipiendum est à saphæna.

Saphæna.

Quando saphæna debeat phlebotomari.

Primò, quando apparet maxima repletio totius corporis. Secundò, quando materia esset multum corrupta, uel uenenosa, ut trahatur ad partes magis remotas. Tertiò, ubi materia raperetur ad superiora uersus cerebrum, & cor. Quartò, si cōtingat alicui pleuritis ex retentione sanguinis hæmorrhoidalis, aut menstrualis in muliere. Fiat phlebotomia saphænæ à principio, obseruando Canonem quarta primi, cap. i. (aliàs canone 41. cap. 1.)

Auic. 4. primi, cap. 1.

Cura.

Cum retentio alicuius euacuationis cōsuetæ facit possidere aliquam ægritudinem, tunc reuersio illius euacuationis est cura.

Phlebotomia

Vbi autem non occurrunt hij casus, dimittatur phlebotomia saphænæ, & fiat in principio de basilica, ut dictum est.

Materiæ minoratiua.

Vbi autem facta phlebotomia humor alius à sanguine abundaret, nec educibilis esset cum sanguine, tunc dolore præcipuè tendente ad inferiora, debemus exhibere pharmacum pro minoratione materiæ, & quia utplurimum de facto est hoc, quòd humor est cholera mista cum sanguine, ideò intentio est euacuare choleram, & præcipuè super-

Cholera.

abundantem

abundantem sanguinem.

Sed solutiuum cuiuscunque humoris in pleuresi, debet habere istas conditiones: quòd sit primò lenitiuum, & nō solutiuum forte, quia agitaretur materia, & augmentaretur aposthema, & ideo scammoniata non conueniunt. Quare Auicenna prohibuit myrobalanos, & scammonium: unde medicina debet esse purè lenitiua. Sit ergo medicina talis euacuans choleram leniendo.

Solutiua hūorū in pleuriti de qualia esse debeant.
Scāmoniata.
Auicenna.
Myrobalani.

Recip. Passularum enucleatarum, drac. x. liquiriciæ rasæ, unc. sem. iuiubarum, num. x. sebesten, nume. viij. uiolarum, drac. i. hordei excorticati, man. sem. Bulliant hæc omnia in s. q. aquæ fluuialis: & de colatura recip. q. s. ad dissoluendum, casiæ pinguis optimæ nouiter cannis exemptæ, drac. x. syrupi uiolati, unc. sem. Misce. Pro delicatis, & nobilibus, loco casiæ, detur unc. sem. (aliàs unc. i. sem.) mannæ optimæ.

Choleræ euacuatiuū potus

Alia medicina.

Recip. Casiæ pinguis nouiter extractæ, unc. sem. diaphœniconis, scrup. iiij. Dissolue cum decocto pectorali, q. s. & exhibe ut supra. Rusticis potes dare de diaphœnico drach. i. sem.

Potus ad idē.
Canon.

Sunt quidam, qui nullo modo concedunt rhæobarbarum, propter stypticitatem: Gordonius autem cōcedit, & dicit, quòd relinquat uestigium stypticitatis, & prohibeat fluxum uentris fieri, qui in hac ægritudine consuetus est fluere, tamen nos possumus uti rhæobarbarico in apobregmate, uel diluto aquæ uiolaceæ, * sin uino meraco, & conficere medicinam, ut ego. Vnde illi, qui dicunt, quòd non sit exhibendum rhæobarbarum: uerùm est in substantia: qui dicunt esse dandum, dicunt illi, in infusione, ut dictum est.

Rhæobarbarum.
Gordon. de rhæobarbaro
Infusio rhæobarbari.
* Aliàs sine.
Vinum.

DIGESTIO.

Canon. SAnguine existente cholerico, exhibeatur sequens digestiuum.

Digestiuum in pleuresi. Recip. Aquæ decoctionis hordei, iuiubarum, & sebesten, ana unc. i. syrupi uiolati, iuiubini, ana drach. vi. Misce, fiat syrupus.

Aliud ad idem.

Aliud digestiuum. Recip. Syrupi uiolati, iuiubini, ana drac. vi. aquæ ungulæ caballinæ, uiolarum, buglossæ, ana unc. i. Misce.

Quòd si cholera sit crassa, detur hoc digestiuum.

Digestiuum choleræ crassæ. Recip. Syrupi de liquiricia, uiolati, mellis rosati colati, ana unc. sem. aquæ capilli ueneris, ungulæ caballinæ, uiolarum, ana unc. i. Misce.

Vnctio digestiua ad idem.

Vnctio digestiua. Recip. Olei uiolati, amygdalini dulcis, ana unc. ij. Infundantur peciæ in hoc oleo tepido, & ponantur super locum dolentem.

Euacuatio eradicatiua causæ antecedentis.

Euacuatio eradicatiua causæ antecedentis. Digesta materia: quod cognoscitur ex urina bene conditionata: compleatur quarta intentio, quæ est euacuatio extirpatiua, quæ completur, aut cum phlebotomia, aut cum pharmaco. Cum phlebotomia, si urget necessitas, fiat sectio uenæ post quartum diem de basilica eiusdem lateris, & extrahatur quantitas sanguinis, secundùm tenorem uirtutis, & repletionis.

Euacuatio duplex. Phlebotomia basilicæ.

Euacuatio per pharmacum. Vbi autem necessaria est euacuatio eradicatiua, post phlebotomiam per unum diem detur hæc medicina eradicatiua, & primò, pro nobilibus.

Infusio rhæobarb. pro pleurit. eradic. Recip. Violarum, capillorum ueneris, buglossæ, ana man. sem. passularum enucleatarum, liquiriciæ rasæ, ana unc. sem. sebesten, nume. viij. uel iiij. iuiubarum, nume. x.

hordei excorticati.m.ſ.Fiat decoctio ſecundum artem, de qua reci.q.ſ.ad diſſoluendum, mannæ electæ, granatæ, uel caſiæ pinguis, nouiter extractæ drach.x. rhæobarbarici optimi, & electi drach.i.ſ. ſpicæ grana.v.diaphæniconis drach.ſ.rhæobarbarum cum ſpica infundatur in aqua uiolata, & ſine uino.q.ſ.pro ſui imbibitione, per ſeptẽ horas. Deinde fiat fortis expreßio rhæibarbarici, quæ cum reliquis diſſoluatur, & fiat potus, cui adde ſyrupi uiolati unc.ſ.Exhibeatur ut dictum eſt.Et in hoc caſu non eſt neceſſarium lauatiuum. Lauatiuũ.

Pro tenuioris fortunæ hominibus ad idẽ.

Reci. Caſiæ optimæ pinguis unc.i.diaphæniconis dra. i.ſcrup.ij.diſſolue cũ decocto pectorali.q.ſ.& fiat potus, qui dulcoretur cũ unc.ſ.ſyrupi uiolacei, & propinetur. Pro pauperibus ad idẽ potio.

Mundificatio pectoris.

Euacuatio materiæ cõiunctæ à pectore, perficitur primo exhibendo hoc iulapiũ, longe pluries in die, quod mundificat pectus facilitando ſputum. Iulapium.

Reci. Liquiriciæ raſæ, hordei excorticati, ana unc.ſ. ſebeſten unc.i.iuiubarũ unc.ij. uiolarum.m.ſ. penidiarũ, ſacchari candi, tragacanthi, ana unc.ſ. (aliàs ana obmittitur.) Succi apyrenorum unc.ſ.aquæ uiolaceæ lib.iiij.Incidenda incidantur, & in prædictis aquis, & ſuccis bulliant ad conſumptionem tertiæ partis, deinde colentur, & colaturam uſui reſerua, & exhibeatur ut dictum eſt. Iulep ad mũdificandum pectus optimum.

Notio aphoriſtica.

Si ad clauiculam dolor pertingat uenæ ſectione, ſi uerò ad alia purgatione curatur, Apho. 5 .lib. 6. Canon.

Aliud iulep ad idem.

Reci. Aquæ ungulæ caballinæ, uiolarũ, ſeminum cõmunium frig.ana lib.i.iulep uiolacei unc.yi. ſyrupi iuiubini Iulep ad idem.

unc.iiij.misce,& bene agitētur in fictili crustato,seu uase uitreo,& de isto exhibeatur,ut de praecedenti.

Ad idem electuarium.

Electuariū in pleuresi. *Reci. Lohoch de pino,diatragacanti frigidi,sacchari uiolati,ana unc.i.misce cum syrupo iuiubino, & fiat electuarium,de quo saepe sumat lambendo.*

Canon. *Vbi autem materia esset aliqualiter uiscosa, fiat electuarium istud,cum oxymelite simplici.*

Vnctio ad idem resolutiua, & facilitatiua sputi.

Vnctio. *Recip. Olei anethini, amygdalini dulcis, uiolati, ana drac.yi.butyri recentis sine sale, pinguedinis anatis, ana unc.i.croci grana.iij.cerae parum,fiat unguentum molle pro pectore,& ungatur pectus,& locus dolens, cum hoc aliqualiter calido.*

Vbi autem dolor inualesceret,& accidētia forent intensa,cum difficultate spiritus, & aegre spuendi, fiat hoc emplastrum.

Emplastrū. *Reci. Radicum altheae, maluarum,foliorum uiolarum, camomillae,meliloti,anethi,ana.m.ſ.farinae hordei,seminis lini,ana unc.ij.radices inscidantur,& cum praedictis herbis bulliant in.ſ.q.aquae,ad perfectam decoctionē,deinde pistentur in mortario,& addantur farinae praedictae, & cum praedicto oleo,& decocto,scilicet oleo uiolato,& amygdalino dulci.q.ſ.ad impinguādum,fiat emplastrum. Quod extendatur super petiam, & calidum loco dolenti apponatur. Et cum hoc cataplasma supra locum ceperit tepefieri,remoueatur,& de nouo apponatur.*

Correctio accidentium.

Accidentiū correctio. *Pro cura istorum recurre ad propria capitula. Sunt autem illa, instantia uigiliarum, somnus profundus, sitis uehemens,*

uehemens, phrenitis, fluxus sanguinis narium, & profluuium alui.

DIAETA.

AEr habitationis declinet potius ad calidum, quàm frigidum, quia caliditas aeris iuuat ad euaporationem materiarum, frigidus uerò compingit (aliàs constringit) materiam. Declinet etiam aliqualiter ad humidum, & sit clarus, non fumosus, nec multum in qualitatibus actiuis alteratus. Aer qualis.

Somnus sit nocturnus sex, uel septē horarum, & si non dormiret noctu, dormiat in die per .i. uel .ij. horas post cibum prandij, & dormiat capite eleuato.

Potius debet quiescere, quàm agitare corpus, quia quiete maturantur humores, & præcipue calidi. Quies.

Habeat euacuationes naturales omni die. Caueat irā, solicitudinem, angustiam, & alias animi perturbationes, facientes ebullitionem in humoribus. Euacuatio. Animi accidentia.

Aegritudine existente acuta, & accidentibus sæuis & horribilibus, & causa multum infestante, debemus subtilißime diætare, more consueto iuxta placita medicorum authenticorum. Diæta. Medici authentici.

Potus sit, aqua sacchari, &c. Potus.

Canon.

Omnino intētio medici est prohibere suppurationē. Canon.

ADDITAMENTA PROPRIA.

VERAE PLEVRITIDIS CVRA.

DEtur drach. i. pulueris uisci quercini, cum uino. Item aqua cardui benedicti, æque ualet. Veræ pleuritidis cura

Potus ad idem.

Reci. Aquæ destillatæ ex herba, et radice pampinellæ, aquæ acetosæ, aquæ prunellarū, cū radicibus destillatarū, Potus.

ana unc.ij.misce pro potu,detur omni mane,&c.

Vnctio ad pleuritidem,& ad pectus.

Vnctio pectoralis, & pleuretica.

Reci. *Pinguedinis anatis, gallinæ, ana unc.i.ſ. butyri recentis unc.i. croci drach.i. olei uiolarum unc.ij. ceræ albæ unc.yij.fiat unguentum molle.*

Emplaſtrum ad idem.

Ad idē emplaſtrum.

Reci. *Ruthæ.m.iij.decoquatur in aceto,& apponatur in modum emplaſtri.*

Primitus propinetur apozemaa paſſularū(facta prius competenti uenæ ſectione) calide mane, & ſero, hauſtus unus,cum diamannæ, electuarij lenitiui,ana drach.iij. Et confectionis Hamech drach.i.colliquatum.

Eſt autem paſſulatum tale.

Paſſulatū.

Reci. *Paſſularum mundatarum unc.i.caricarū, nume. yi.iuiubarum,ſebeſten,ana numer.yiij. florum uiolarum, capilli ueneris,bethonicæ, ſcolopendriæ,ana.m.ſ.liquiriciæ raſæ unc.i. ſeminum aneſi,fœniculi, ana drac.i. foliorum ſenæ,polypodij,ana unc.ij.ſ.radicum ireos unc.i. thurbith electi unc.ſe. zinziberis drach.i. Fiat omnium decoctio in aqua ſimplici.q.ſ.ad conſumptionē tertiæ partis, ſyrupizetur cum zuccharo,ſyrupo de liquiricia, & melle roſato colato.q.ſ.*

Syrupus in pleuritide.

Syrupus cōtra pleuriſim.

Reci. *Aquæ fontis lib.iiij.florum uiolarum unc.ij.ſ.liquiriciæ raſæ, papaueris albi,ana unc.ſ.ſeminis cithoniorum,maluæ mundatæ,ſeminis bombacis,medullæ ſeminis, melonum,citrulli,cucurbitæ,cucumeris,portulacæ,dragacanti,gummi Arabici,ana unc.iij.*

Omnia optime terantur,& in prædicta aqua bulliant, ad conſumptionem medietatis, deinde colentur , & cum ſaccharo albo,fiat potus clarificatus.

Potus

Potus in pleuritide expertus.

Exhibeatur ſemilibra,(ſi grauior morbus eſt) ſin minus, ſolum unc.i.aut altera olei linini puri, calide, cum tanto puluere raſuræ dentis aprini, quantus ſuper marcellinum nummum manere poteſt. Potus ad idẽ expertus.

Potus ad idem.

Reci. Bedeguar, ſiue cardui ſanctæ Mariæ, & ſaluiæ minoris, ana.m.i.bulliant in.ſ.q. aquæ fontanæ, ad conſumptionem medietatis,colatum condulcetur cum ſyrupo de ſcabioſa,quod ſatis eſt.Hac ipſa potione ego multos curaui,præmiſſis tamen uniuerſalibus, iuxta canonem. Potus.

Potus alius ad idem.

Reci. Aquarũ ſaluiæ,ruthæ,lauãdulæ, ana quartale.ſ. miſce,dentur unc.iij.pro uice,calide, in quibus theriacæ magnæ,& mithridatici,ana drac.ſ.diſſoluta ſit.

PLEVRESIS NON VERAE CVRA.

Fiat emplaſtrum ex maſſa ficulnea,trita cum chamæmalino,uel crinino oleo, uel axungia porcina calide applicatum.Dolorem etiam lateralem ſedat, poſt uenam ſectam, cataplaſma ex farina radicũ altheæ, fœnigræci. & linoſpermatis,ana unc.i.cum butyro, uel cremore lactis,ſimul modicum coctis,paratum. Emplaſtrũ. Cataplaſma

Item ſupponatur tepide lana ſuccida,cum dialthæa,& butyro imbuta. Emplaſtrũ.

Diapenſia,& rutha,cũ alchimilla, calide cataplaſmata,cum aceto,præſentaneum pleureticum eſt. Cataplaſma

Potus ad idem.

Puluis item oculorum cancrorum, cum aqua foliorum perſici bibitus, ad idem ualet. Vel detur cum diſtillatione arceuthidum. Potus.

Vnctio cum calido oleo nardino, addito croci exiguo Vnguentũ.

facta, ad idem efficax remedium est.

DE PERIPNEVMONIA, CAP. XXIII.

Definitio.

Galenus libro definitionũ, & li. 2. Method. med.

ERIPNEVMONIA *secundum Galenum, est inflammatio pulmonis, cũ febre acuta, & difficultate spirandi.*

Notiones circa idem.

Canones.

Isidorus.

A` *pleuresi ad pulmonem nunc ueniẽdum est.* Ex *quo uehemẽs, & acutus morbus oritur: quem peripneumaticon* Græci *uocant.* Isidorus *autem peripleumonian maluit appellare.*

Eius hæc conditio est: pulmo totus afficitur. Hunc *casum eius subsequitur tussis, bilem, uel pus trahens, præcordiorũ, totiusq; corporis grauitas, spiritus difficultas, magnæ febres, continua uigilia, cibi fastidium, tabes, id genus morbi plus periculi, quàm doloris, habet.*

Phlebotomia.

Cucurbitulæ.

Oportet si ualde, uel satis ualidæ uires sunt, sanguinem mittere: si minores, cucurbitulas sine ferro præcordijs admouere.

Hali. Abbas peripneumonia quid & eius causæ.

Haly. Abbas ait: peripneumonia apostema est calidũ, quod in pulmone nascitur. Et *apostema hoc aliquando ex materia fit sanguinea, aut cholera, quæ ad pulmonem decurrit.* Et *nonnunquam catarrhi fit causa, fluxusq; eius à capite.* Et *quandoq; iugulationis causa, & pleuresis, aliarumq; pectoris passionum, quum ad pulmonẽ transfertur materia propter confinitatem.* Quãdo *etenim pulmo debilis est, quæ ab his purgantur membris, ipse suscipit.*

Peripneumoniæ signa.

Huius passionis signa: febris est continua, & molesta tussis, spiritus arctatio grauis, dolor, & grauitas in pectoris ante-

ris anterioribus,genarum rubor,& oculorũ,eorumq; repletio uenarum,palpebrarũ tumor, sentit in facie patiẽs ardorem, sitim nimiam, linguæ desiccationem, & aeris frigidi desiderat respirationem.

APHORISMI.

A Costali pulmonia: malo est. Aphor. 12. lib. 7. A' pulmonia delirium, itidem malo est. Ibidem. Aphorismo. 14. — Aphorismi Hippocratici.

CAVSAE.

Causa primitiua.

VErsatur in rationabili inuestigatione. — Causa primitiua.

Coniuncta causa.

Sunt humores ibi coarctati, & putrefacti, & quamuis hoc ex diuersis posset fieri humoribus, tamen frequens fit à phlegmate (Galenus dicit esse phlegmonem) crasso, sicut pleuritis fit (aliàs ferè) à cholera subtili, & humore subtili. — Causa coniuncta.

Causæ antecedentes.

Possunt esse pleuritis, synanche, catarrhus, uel materia, ab alia (aliàs aliqua) corporis parte, ad pulmonem transmissa. — Causæ antecedentes.

SIGNA.

VIde Galenum in libro. 5. cap. 2. de locis affectis. Et Auicennam capite proprio: ubi dat signa peripneumoniæ calidæ. — Signa. Galenus de locis affec.

Signa permutationis eius ad empyema sunt: quia nec febris, nec calor diminutus, & similia, quæ in mutatione pleuritidis ad empyema, apparent, uel contingunt. — Empyema.

PROGNOSTICATIO.

1 CVm peripneumonia accidit adolescẽtibus usq; ad xxv. annum, pernitiosa est, & uix euadunt. — Prognosticatio.

2 Fœminis post xxv. annum peripneumonia non nascitur:

tur: quod si tamen accidit, non est periculosa adeo: imo facilius curatur.

3 Peripneumonia facta à cholera rubea, peßima, & mortalis.

4 Quando peripneumonicis accidunt exituræ apud mãmillas, uel ea quæ sequũtur ad eas, & aperiuntur pustulæ (aliàs fistulæ) euadunt.

5 Et similiter quando accidunt exituræ in crure, sunt laudabilia signa.

6 Quando permutatur ad pleuresim, raro alleuiantur, & constringitur anhelitus, & accidit (aduenit) punctio, & à pulmonis inflãmatione phrenitis malum. Apho. 12. lib. 7. & Aphor. in pleuritide supra, &c.

Bura peripneumõiæ. Emplastra mundificãtia. Accubitus. Resupinatio.

Cum sputum magis uehemens sit, & fit in cura peripneumoniæ, curatur cura pleuritidis, nisi quod oportet ut emplastra ipsius sint fortiora, & ut ponantur in eis, quæ sunt profundantia (aliàs mundificantia) & oportet ut sit solicitudo ad mundificandum, cum difficilius expuant, & sit in loco iacendi super partem spuendi, resupinatio declinet uersus illam partem.

Cura peripneumoniæ à flaua bile frigida. Potiones infrigidãtes.

Si sit de genere choleræ rubeæ, cura est difficilis, nam si aliquid confert, est extinctio ultima, cum succis uehementis frigiditatis, sicut oleorum frigidorum, holerum, herbarum, & fructuum, & dentur infrigidantia, lenificãtia, sicut syrupus endiuiæ, aqua solatri, aqua seminũ communium frigidorum, mucilago psilij, & his similia.

Auicenna. Phlebotomia. Canon.

Auicenna dicit. Cui accidit peripneumonia ex pleuresi (aliàs plenitudine) uel alia ægritudine, quam prius habuerit, fiat phlebotomia: sin minus, obmittatur propter nature debilitatem.

Emplastra.

Emplastra, & unguenta in peripneumonia debẽt poni

supra

supra pectus, ante, & retrò, supra dorsum : in pleuritico uerò, magis super latera.

Medicinæ pulmonis debent exhiberi in forma liquida. Et penetrantia, non debent esse in nimis magna quãtitate. Et similiter euacuationes, & pharmaca, & phlebotomia debent fieri in parte inferiori, ut trahatur materia ad partes easdem. Electuaria. Canon. Obseruatio.

In pleuritide uerò, fiat superius: materia enim ibi educitur per os, uel uiam sputi. Regula.

CVRA.

Succus ireos educit, & euacuat materiam à pulmone, & pectore. Cura peripneumoniæ.

Reci. Succi ireos, unc. ij. aquæ mellis, unc. i. sem. Misce. Succus ireos

Aliqui porrigũt puluerem arsenici: à cuius usu te peramicè dehortor: est enim perniciale. Arsenicum.

Si opus sit lenificatione uẽtris, utatur eiusmodi syrupo. Canon.

Recip. Casiæ pinguis, passularum enucleatarum, ana unc. ij. Dissoluantur in decoctione pectorali, q. s. Syrupus uentris solutiuus

Quòd si natura per se nimium fuerit fluida, restringatur cum rob myrtheo, & cydonijs assatis. Restrictiua.

Bonum est etiam illis educere choleram, cum syracost, tamarindis, & tereniabin. Choleræ eductiua.

ADDITAMENTA PROPRIA.

Regimen ad asthma, & putrefactionem pulmonis, uel hepatis.

Potio.

Recip. Gentianæ, zedoariæ albæ, galangij, pampinellæ, ana drach. i. uel plus. Cura asthmatis, peripneumoniæ, & hepatis putrefactionis.

Incidantur minutim, & ponantur in cantharum, & superfuso optimo uino, macerentur, uel decoquantur. Dosis, cochlearia bina, seu terna pro uice summo mane. Potus.

Galenus

Gal. 7. trac. Myamir, capi. 3. Galenus præcipuum curationis scopum in hac ægritudine putat esse, destructionem, & consumptionem abundantiæ humiditatis, quæ sit causa morbi illius.

Somnus. Præcipit etiam, ut cubēt sublimius, & lectum sibi præparent ægrotantes in superioribus particulis, quibus accumbit thorax, eleuatum magis, ne suffocentur inter dormiendum, & ne fiat angustatio strangulatiua, propter humidum aggregatum inter thoracem, & pulmonem.

Incisiua. Et dicit, quòd asthmaticis competant pharmaca, quæ incidūt absq; calefactione forti: & quòd propterea maximè ipsos iuuet oxyscyllite, hoc est, acetum scylliticum. Oxyscyllite.

Canones.

Obseruationes.

1 Cauēdum tamen illis à nimiū calorificis aromatibus.

2 Itidem ab exceßiuè refrigerātibus: incrassant enim uniuersos humores, & densant, & difficulter abiectibiles faciunt.

3 Abstinendum etiam illis à stypticantibus pharmacis, siquidem ea cōtrarijßima sunt in hac affectione cōstitutis.

Mistura pro peripneumoniacis.

Mistura pro peripneumonia. Recip. Lohoch de pino, de pulmone uulpis, ad asthma, ana unc. i. electuarij de seminibus frigidi, drac. iij. conseruæ uiolaceæ, buglossatæ, boraginatæ, ana unc. sem. cum syrupo de scabiosa, uel altereniabin, q. s. Fiat mistura.

Tragæa pro pulmonarijs.

Tragæa pro pulmonarijs. Recip. Pulmonariæ, man. i. piperis, saluiæ minoris, hyssopi, ana man. sem. polypodij, liquiriciæ, ana unc. i. sem. seminum fœniculi, anesi, coriandri, ana drac. ij sem. dyptami, zedoariæ, ana unc. sem. cinnamomi electi, galangij, calami aromatitis, ana drac. iij. Fiat tragæa cum saccharo taberzeth, uel candi craßiusculè puluerato. Vel cum s. q. succi fauorum fiat eclegma. Eclegma ad idem.

Potus.

Potus.

Vinum etiam decoctionis daphnidum, & foliorum hyssopi ieiunè bibitum, pneumonicis mirè prodest. Potio.

DE HAEMAPTAEA, ID EST, SPVTO SANGVINIS, CAP. XXIIII.

Definitio.

AEMAPTAEA *est reiectio cruenta, aliquando ex hypisphasmate, seu ruptione uenæ, uel uiscerũ læsione, aut putrefactione, uel repletione sanguinolenta prouueniens.* Hæmaptæa.

Causæ primitiuæ.

Sunt ictus, casus, percussio super pectus, pulmonem, & hepar, sanguisuga pectori, uel gutturi adhærens, nimium frigus constringens, aut caliditas dissoluens, & humiditas uenas mollificans. Causæ primitiuæ.

Loca autem, quibus sanguis uenit, sunt os, & pulmonis canna: os, simpliciter spuendo, cãna autem pulmonis, cum exit sanguis spumosus, sine tussi, uel pauca tussi, sed cum rasicatione forti, & dolore in loco. Loci, quibus sãguis uenit. Canna pulmonis.

Si à meri, uel stomacho, exit cum uomitu. A' stomacho

Si ab hepate, dolor in hypochondrio dextro sentitur. Ab hepate.

Si à pulmone, sanguis spumosus, sine dolore, remißior. Pulmonis quidem particulæ simul eijciuntur eo modo, quo pus in suppuratis. A' pulmone

Si à thorace, sanguis nõ est multus, nec rubeus, sed nigricans, grumosus, cum tussi, & cum dolore. A' thorace.

Si à faucibus, & gurgulione, cum exscreatu. Vide Galenum lib. 4. cap. 5. de locis affectis. A' faucibus. A' gurguliõe

Si à ce-

À cerebro. À sanguinis multitudine. Ab acuitate sanguinis.

Si à cerebro, cũ tußi, ut uult Galenus loco iã iam citato. Si à multitudine sanguinis, arguitur homo plectoricus. Si ab acuitate, sanguis est calidus, acutus, homo est cõmuniter macer, & cum rubore, ac citrinitate in facie.

Præsagia, et Aphorismi.

PRAESAGIA, ET APHORISMI.

1 Sanguis exiens à pulmone molestus, & difficilis curæ, quamuis multi medici dispérent sanare ulcera, & uulnera pulmonis, si tamen fuerint recentia, usque ad diem tertium non est desperandum.

2 Et si hæmoptica paßio propter ulcus antiquũ sit incurabilis, nõ tamen statim mors imminet, sed tempore lõgo durat, maximè quando adest (aliàs non adest) febris.

3 Sputum sanguinis succedens sputo saniei, significat ulcus pulmonis.

4 Sputum sanguinis à pulmone magis timendum est, eo quòd à pectore uenit.

5 Cui accidit sputũ sanguinis, paratus est ad phtysim.

6 Sãguinis fluxus cum uomitu, si adest febris, mortalis.

7 Sanguis exiens cum parua quantitate, à substantia pulmonis, carnis, uel à conquassatione, uel resudatione uenarum eius, est deterior, quàm si exeat à uena fissa, uel scissa, uel rupta in eo.

APHORISMI.

1 Adolescentibus sænguinis quidem supra qualiscũque fuerit, malum: infra autem nigra deiecta, bonum est. Aphor. 25. lib. 4.

2 Excretiones in febribus non intermittentibus. Aphoris. 47. lib. 4.

3 Quicunque spumosum sanguinem expuunt, his è pulmone eductio fit. Aphor. 13. lib. 5.

4 Caput dolenti, & circundolenti, pus, uel aqua, uel sanguis

guis effluens per nares, aut os, aut aures morbum soluit. Aphor. 10. lib. 6.

5 A sanguinis sputo, puris sputum. Aphor. 15. lib. 7.

6 Iuuenibus autem sanguinis sputiones, tabes, febres acutæ, &c. Aphor. 29. lib. 3.

7 Quicunque euomunt sanguinem, si sine febre quidem, salutare: si uerò cum febre, malum. Curare uerò astringentibus, & refrigerantibus. Aphor. 37. lib. 7.

8 Quibus in febribus sanguinis fluxerit multitudo. Aphor. 27. lib4.

MINORATIO.

Minoratio, seu diuersio circa curam sputi sanguinis prouenientis à pectore, & pulmone ex ruptura uenæ. Primò, fiant diuersiones, cum euacuatione, & sine euacuatione: cum euacuatione, ut phlebotomia. Fiat ergo ex basilica lateris dextri, exhauriantur unciæ v. sanguinis. ubi ruptura uenæ fit à sanguine acuto, & cholerico: sin esset à multitudine sanguinis, tunc hauriantur unciæ vi. uel vij. — Minoratio. Diuersio. Diuersio duplex. Basilica. Phlebotomia

Deinde fiant ligaturæ in adiutorio brachiorum, & coxarum. — Ligaturæ.

Post, ponantur uentosæ circa nates, cũ scarificatione. — Ventosæ.

DIGESTIO.

Digestio adæquatur sanguini, qui est subtilis, cholericus, cum digestiuis appropriatis. — Digestio.

Recip. Syrupi myrthini, uiolati, ana drac. vi. aquarum plantaginis, endiuiæ, ana unc. sem. uel unc. i. sem, Misce: detr mane per horam ante diem. — Potus digestiuus.

Lohoch ad idem.

Recip. Lohoch de portulaca, unc. i. sem. diatragacanthi frigidi, unc. sem. Misce, fiat lohoch: sumat lambendo ad constrin= — Lohoch.

constringendum sanguinem.

Ad idem epythema.

Epythema. *Recip. Sandali rubei, albi, myrtillorum, sumachij, hypoquistidos, ana unc. sem. Fiat puluis subtilis, & dissoluatur cum aqua rosarum, & oleo rosarum, ita quòd aqua rosarum sit quadrupla ad oleum rosaceum, deinde infundantur peciæ lineæ, applicentur pectori.*

Pilulæ ad idem expertæ.

Pilulæ. *Recip. Pilul. de cynoglossa, scrup. i. gra. iiij. fiant pilulæ iij. Detur una cubitũ eunti, nam sistit, & incrassat sanguinem, imò omnem materiam catarrhalem remouet.*

Pilulæ ad idem.

Pilulæ. *Recip. Trochiscorum de carabe, de terra sigillata, ana drac. sem. Fiant pilulæ yi. cum succo plantaginis, exhibeantur iij. mane ante diem per horam.*

Et quia solent istæ rupturæ uenæ sæpius procedere à materia subtili, catarrhali, descẽdente à capite ad pectus, ponatur supra cõmissuram coronalem capitis puluis iste.

Puluis. *Recip. Corticum thuris, mastyches, rosarum rubearũ, myrtillorum, coralliorum rubeorum, ana drac. sem. stæchadis Arabi. scrup. ij. Fiat puluis, apponatur sero capiti, ut dictum est.*

Portulaca. *Portulaca secundùm omnem modum administrata, cõfert sputo sanguinis, ipsam masticando, & in ore tenẽdo.*

Formulæ conuenientes in ore tenendæ, si fuerit sputum à catarrho.

Confectio. *Recip. Amygdalarum dulcium, amyli, ana drac. i. sem. dragacanthi, drach. sem. gummi arabici, boli armenij, ana drac. sem. seminis plantaginis, portulacæ, papaueris albi, ana scrup. i. Puluerizentur omnia subtiliter, & cũ zuccharo taberzeth dissoluto in aqua plantaginis, fiat confectio*

fectio solida in rotulis, quarum quælibet sit drac.iij.& de istis teneatur in ore sero, mane, & ferè omni hora.

EVACVATIO.

FActa digestione per syrupum, detur medicina mundificatiua sanguinis à cholera. Euacuatio.

Recip. Rhæobarbari electi, drac.i.scrup.i.cassiæ optimæ pinguis, unc.i. Dissoluantur in aqua plantaginis, & fiat potus: cui adde, syrupi de myrto, unc.i. & exhibeatur mane, ut dictum est. Potus.

DIAETA.

REgimen in uita sit tale, quòd tẽdat ad frigidum, & humidum parum, uel siccum. Diæta.

Vnde aer non sit calidus, sed frigidus moderatè, & humidus incrassans sanguinem. Aer.

Cibaria sint alterata ad frigidum, & humidum: unde circa primos dies dimittat carnes, & uinum. Fiant fercula ex milio, panico, & oryza pauca, siue amygdalis: & fiant ista in brodio facto de extremitate uitulorũ, & aliorum animalium. Cibaria. Potus. Cibus.

Bibat aquam chalybeatam in primis diebus, & decoquantur omnia in aqua chalybeatâ. Potus.

Fructus conuenientes sunt, cytonia, & pira cocta. Fructus.

Iam post aliquot dies possunt comedere carnes pullorum, turdorũ, leporis, auium arborearum, & pratensium. Carnes.

Extremitates animalium, & uitulorum, quæ generant nutrimentum uiscosum: quũ incipit bibere, uinum sit paucum, pauciferum, subrubrum, & cum aqua chalybeata. Vinum.

Caueat somnum diurnum: dormiat noctu sex, uel septem horis. Somnus.

A superfluis uigilijs, & exercitio forti abstineat: potius quies conuenit. Vigilia.

Habeat

Secessus. Habeat beneficium uentris omni die.

Animi affectus. Caueat accidentia animi, iram, indignationem, coitum, & huiusmodi.

Canon. Quandoque in corporibus sanis spuitur sanguis paucus, sine dolore, & tussi: quod uenit nō per apertionem, seu relaxationem orificiorū uenarum, sed solum per resudationem uenarum.

Doctrina. Quandoque accidit constrictio anhelitus ex applicatione medicaminum, tunc amouentur parum.

Screatus. Rhazes. In ruptura uenæ pectoris, & phtysis, noli prohibere exscreatum, perseuerante adhuc catarrhi descensu ad pectus, & pulmonem. Author est Rhazes .xy. Continen. & tu illuc recurre, diligenterq; locum perlege.

Simplicia, et composita. Hæmoptææ cōuenientia. Simplicia conuenientia huic morbo, plantago, portulaca, cyclamen, lapis Hæmatites, bolus armenus, terra sigillata, dragacanthum, sanguis draconis, carabæ, & trochischi eius, cornu cerui ustum, rhæobarbarum, saccharum rosatum, trochischi de terra sigillata, philoniū Persicum, corallius, & eius trochischi.

Cura Corradini in hæmoptæa. Corradinus sæpe curauit sputum cruentum, ex uena rupta promanantem sic, dando istum potum.

Recip. Aquæ portulacæ, unc. i. aquæ plantaginis, unc. sem. boli armenij, scrup. ij. syrupi myrthini, unc. i. sem. syrupi uiolati, unc. sem. Misce, fiat potus.

ADIECTITIAE MEDELAE PROPRIAE.

Syrupus. Syrupus contra hæmoptæam, & omnem fluxum cruentum.

Recip. Sacchari, lib. i. aquæ rosarum, uel pluuialis, lib. i. in hac aqua coquantur ista.

Reci. Myrtillorū unc. i. rosarum sumachij, acatiæ, balaustiæ, hypoquistidos, spodij, ana unc. s. cytoniorum, sorbarum

barum immaturarũ, ana nume. x. mespilorũ uiridium nume. y. liquiriciæ, gummi Arab. dragachanti, ana drach. ſ. quæ sunt terenda terantur, omnia ista bulliant in supradicta aqua, donec ad lib. i. redeat, post totũ coletur, & iterũ supra ignem ponatur, cum supradicto zucchαro, & fiat syrupus, & perfecte coctus, & diligenter clarificatus.

Mistura ad idem.

Reci. *Trochiscorum de karabe, de spodio, de terra sigillata, de bolo armenio, ana drach. i. cum rob de berberis fiat mistura.* Mistura.

Syrupus.

Item bibat syrupum de portulaca.

Aqua destillata.

Aqua etiam ex herba, & radice equiseti, uel hippuris destillata, potu hæmoptoicis medetur.

Potus.

Ad idem ualet mumia, fabacea quantitate, in qua menthæ, uel plantaginis eliquata.

Alius potus.

Bolus armenus quoq;, uel terra sigillata, cũ aqua menthæ rubeæ, uel aquaticæ. Potus.

Aliud decoctum per me expertum.

Reci. *Schænuanthos. m. ij. bulliat in uino rubello austero, uel aliàs uino optimo, ad consumptionẽ tertiæ partis. Detur patienti mane & sero.* Decoctum expertum.

Item iulep ad idem.

Reci. *Sumachij. m. ij. decoquatur in lib. iiij. aquæ sanguinalis, ad excoctionem tertiæ partis, deinde addantur colaturæ, miuæ cydoniorum unc. yi. & fiat iulep.* Iulepum.

DE PHTHISI, CAP. XXV.

Definitio.

Phthisis.
Definitio.

PHTHISIS, *exulceratio pulmonis appellatur, cum tabe, & extenuatione totius corporis, ac sanguinis excreatione: quod mali Græci phthoēm uocant, in quo mistim & pus expuitur, & sanguis quoq; reijcitur. Quod etiam cæteris tabis generibus, puta cachexia, & atrophia, cū periculosius, tum incurabilius est.*

Galenus lib. definitionũ.

Phthisin Galenus *sic definit. Est (inquit) corporis diminutio, atq; liquefactio ab ulcere manans.*

CAVSAE, ET SIGNA.

Causæ, & signa phthisis.

C*Ausæ huius paßionis sunt illa omnia, quæ pulmonē poßunt ulcerare, ut materia rheumatica decurrens à capite, uel oris apostema, retentio mensium, & hæmorrhoidarum, & uapor corruptus ad pulmonem ascendens, uel pleuresis, peripneumonia, sputum sanguinis, sanies in pectore aggregata, uel nimia caliditas extrinseca, uel frigiditas uenas rumpens, casus, percußio, aer uentosus, longa cunctatio in cauernis minerarum, & iuxta fornaces ubi funduntur metalla, & operari argēto uiuo. Et omnia illa quæ stringunt, & lædunt pectus, & pulmonem, sicut aer autumnalis, & similia.*

De eadē *materia uidere licet* Auicennā, *in capite proprio: &* Galenū *in arte curatiua, & de locis affectis.*

APHORISMI.

Aphorismi.

1 A*Vtumnus tabidis malus. Aphor.* 10. *lib.* 3.

2 *Si uerò æstas sicca fuerit, & aquilonia, autumnus uerò pluuiosus, & australis. Aphor.* 13. *lib.* 3.

3 Autumno uerò, & plurimi æstiui morbi fiunt, & febres quartanæ, & erraticæ, & lienes, aquæ inter cutem, tabes. Aphor. 22. lib. 3.

4 Adolescentibus autem sanguinis sputiones, tabes, febres acutæ, &c. Aphor. 29. lib. 3.

5 Phthisicos uerò metuentes, ad superiores purgationes. Aphor. 8. lib. 4.

6 Tabes fiunt maxime ætatibus, à decimooctauo, usque ad tricesimum quintum. Aphor. 9. lib. 5.

7 Qui tabe molestantur, si sputum quod extußiunt graueolet, &c. Aphor. 11. lib. 5.

8 Quibuscunq; tabe laborantibus, capilli à capite defluunt, &c. Aphor. 12 lib. 5.

9 A tabe habito, profluuium alui superueniens, læthale. Aphor. 14. lib. 5.

10 Lac dare caput dolentibus malũ, malum uerò & febricitantibus, &c. Aphor. 64. lib. 5.

11 A puris sputo phthisis, & fluxus, quũ uerò sputum retinetur, moriuntur. Aphor. 16. lib. 7.

REGIMEN PRAESERVATIVVM.

Regimen præseruatiuum. Probibitio causæ faciẽtis, uel potentis (aliàs debentis) facere phthisim, in disposito ad phthisim.

Cum causa faciens, & disponens, sit sæpius catarrhus, acutus, & salsus, in paratis ad phthisim, descẽdens ad pulmonem, & potens ipsum corrodere (alias corrumpere.) Prouideatur primo catarrho, remouendo causam eius: ad quam intentionem sunt experte, pilulæ istæ. Catharrhus

Rec. Pilularum azaireth, aurearum Nicolai, agarici trochiscati, boli armenij, ana scrup. i. Reficiantur pilulæ viij. uel ix. cum syrupo uiolarum. De quibus interpolatis Pilulæ experte in phthisi, à catarrho.

diebus sumat.iij.in sero, quando uadit dormitum, & hoc per interuallũ decẽ uel octo dierũ, & diuertat huiusmodi catarrhum, cum ordinatis superius in cura catarrhi.

Pulmonis confortatio.

Confortetur pulmo, ne recipiat materias exulcerãtes, cum confortantibus à proprietate, ut est hoc electuarium.

Electuariũ ad remouendam phthisim à catarrho, expertum.

Reci. diatragacãthi frigidi, diapenidij sine speciebus, ana unc. i. pulmonis uulpis exiccati drac. i. s. succi liquiriciæ, capilli ueneris, ana scrup. ij. pulueriżentur, & cũ syrupo myrthino reformetur electuarium, de quo sumat lambendo. Hoc enim confortat pulmonem, ne recipiat materiam catarrhalem.

REGIMEN CVRATIVVM.

Cura.

Regimen curatiuum uniuersale est, correctio causæ antecedentis.

Perficitur hæc intentio corrigẽdo causas, quæ possunt facere ulcus: quales sunt, catarrhus salsus, eruptio apostematis synanchici, uel pleuretici.

Canon.

Similiter etiam prohibendo, quod potest effundi in pulmonem, & facere phthisim, de quibus dictum est in cura præseruatiua.

Euacuatio materiæ facientis phthisim.

Sanguinea constitutio.

Si patientis constitutio fuerit calida, & sanguinea, fiat phlebotomia basilicæ dextræ, euacuãdo de sanguine quãtitatem proportionatam uirtuti, & repletioni.

Phlebotomia.

Si autem ista multitudo esset propter retentionẽ menstruorum, fiat phlebotomia saphenæ.

Saphena.

Cholera.

Si autem materia esset cholerica, euacuetur cum hac potione.

Purgatio experta in

Reci. Prunorum nume. vi. sebesten nume. viij. iuiubarũ nume. x. passularũ enucleatarũ, liquiriciæ rasæ, ana unc.

se. uio=

ſe.uiolarum ſiccarum drach.i. fiat decoctio in.ſ.q.aquæ, ad conſumptionẽ medietatis. De colatura reci.q.ſ.ad diſſoluendum, caſiæ optimæ pinguis drac.x.uel mãnæ electæ unc.i.ſ. E quibus fiat potus, detur mane, per horam, ante diem. Si eſt materia phlegmatica ſalſa, ſecundum aliquos curatur cum euacuatione pilularum cochiarum. phthiſi à cholerica materia. Phlegma. Pilulæ.

Sed in ſoluendo, & euacuando, cum medicinis ſolutiuis eſt autorum diuerſitas. Nam Rhazes non uult danda eſſe ſolutiua, & hoc intẽtione habita ad ulcus. Meſueus autẽ, & ſui conſectanei cõcedunt in phthiſicis ſolutiua, ſed intentione habita ad cauſam. Rhazes. Meſueus. Solutiua.

DIAETA.

AEr ſecundum Meſueum debet eſſe temperatus in actiuis, declinans aliqualiter (aliàs aliquãtulum) ad ſiccũ. Et ſecundum Galenũ (aliàs contra Galenus) quinto de ingenio ſanitatis, cap. 4. (aliàs Galenus lib. 5. cap. 4. Methodi) ubi dicit, quòd pro cura phthiſicorũ aer debet declinare ad calidum, & ſiccum. Vnde dicit, quòd cũ eſſet Romæ phthiſicos multos curauit hoc mõ. Mittebat enim eos ad loca calida, ſicca, & montana, & ad montẽ Aethnã in Sicilia, qui continue flagrat. Et dicit ipſe, quod curauit multos hoc modo, cura paliatiua, quia ſic fiebat quædam cutis ſubtilis, ſupra ulcus. Sed ſanatione uera ſanabatur nullus habendo intentionem ad ulcus, & ad febrẽ hecticam. Cõcedunt iſti habitationẽ in aere frigido, propter hecticam, temperate in paſſiuis, propter utrũq;. Nam ſic competit utriq;. Aer. Galenus. Exemplum. Aethna in Sicilia. Cura paliatiua. Canon. Aer frigidus.

Cibus ſit facilis digeſtionis, multi, & boni nutrimenti. Cibus.

Potus debet eſſe uinum album, ſubtile, trahens ad quãdam dulcedinem cum aqua pluuiali. Potus. Quies.

Vtatur potius quiete, quàm exercitio, ſomnus ſit ſex Somnus.

uel septem horarum.

Accidentia animæ. *Caueat ab ira, & ab omnibus inquietantibus corpus, maxime à coitu.*

REGIMEN CVRATIVVM.

Regimen curatiuũ particulare, mũdificatio ulceris.

Canon. *Si ulcus est in principio, & cum corpore tenero, sicut puerili, & in prima iuuẽtute, sint medicamẽta nõ fortia.*

Potus. 1 *Vnde in principio detur aqua hordei cum zuccharo.*

Potio. 2 *Si uerò fortius, da aquam mellis.*

Potus. 3 *Si adhuc fortius, bulliat in dicta aqua hordei hyssopi aliquid, nam à proprietate abstergit ulcus pulmonis.*

Canon. *Vbi autem ulcus esset in pulmone, & esset aliqualiter antiquatum, & in corpore senis, uel ultimæ senectutis, fiat lohoch sequens.*

Lohoch. *Reci. Lohoch caulium unc. ſ. dissoluatur in aqua mellis, detur patienti.*

Canon. *Prohibitio cursus materiæ, ex intentione perficitur.*

Prohibitiones cursus materiæ. 1 *Primo, corrigendo membrum mandans, ne mittat materiam ad pulmonem.*

2 *Secundo, confortando pulmonem, ne recipiat, si ergo materia transmittitur à cerebro, ut plurimum euacuetur materia à capite, ut supra, confortetur cerebrũ, ne multiplicetur superfluitatem, cum hijs quæ dicta sunt in capite de catarrho.*

Confortatio

Quantum ad secundum, confortetur pulmo cum isto electuario.

Reci. Pulmonis uulpis præparati, & exiccati drac. ij. succi liquiriciæ, capilli ueneris, seminis fœniculi, ana drac. i. puluerizentur omnia, & cũ melle despumato. q. ſ. fiat electuarium, de quo utatur elambendo.

Potus æquiualens. *Ad idem ualet pulmonis uulpis præparati, & exiccati, &*

ti,& pulverizati drach.i. dissoluatur in syrupo myrthino q.s.& exhibeatur.

Pro exiccatione materiæ in pulmone, fiat hoc exiccatiuum.

Reci. Myrrhæ drach.i. styracis liquidæ drach.i. Dissoluantur in syrupo myrthino.q.s.detur. Exiccatiuũ

Vel sic.

Reci. Sulphuris drach.s. pulverizetur,& detur in ouo sorbili, uel cum lacte. Potus.

Auicenna, & Mesueus concedunt arsenicum, sed ego non utor. Arsenicum.

Confortatio,consolidatio,& incarnatio.

Reci. Thuris,boli armenij, sanguinis draconis,mastyches, ana drach.i.myrthillorum, corticum granatorum, terræ sigillatæ,ana drach.s. Pulverizentur omnia subtiliter,& cum zuccharo, in aqua decoctionis myrtillorum dissoluto reficiatur electuarium. De quo recipiat mane,& sero,ieiuno stomacho,ad quãtitatem castaneæ paruæ. Electuariũ confortatiuum, cõsolidatiuũ,et incarnatiuũ.

Ad idem consolidatiuum.

Laudatur ab omnibus saccharum rosaceum recens, sui anni, omni die, quantum potest,pluribus uicibus, dando unc.i.pro uice,& est abstersiuũ,propter succum. Auicẽna 10.tertij.tract. 5.cap.6. Saccharum rosaceum. Auicẽna ca. de phthisi.

ACCIDENTIVM CORRECTIO.

Accidens quod accidit phthisicis, est consumptio totius corporis. Correctio accidentiũ.

Restaurentur ergo isti cum cibis facilis digestionis,& multi nutrimenti,& paucæ quantitatis, qui cibi in principio dicti sunt. Cibus qualis?

Electuarium restauratiuum.

Recip. Seminis melonum, cucurbite, cucumeris, ana

drach.ij.ſ. ſeminis papaueris albi drach.i. amygdalarum dulcium præparatarum, auellanarum, fiſticorũ, ana drac. i.ſ. Pro amygdalis ſumunt quidam pineas præparatas, pulparum ſebeſten, paſſularum enucleatarũ, ana drac. ij. candi, penidiarum, ana ſcrup. iiij. diatragacãthi (aliàs tragacanthi) drach. ſe. pulpæ caponis unc. iij. zucchari roſarum unc. i. diabugloſſati, diaboraginati, ana drach. ij. carnes, & incidendæ minutim incidantur, & piſtẽtur omnia ſubtiliter, in mortario marmoreo, cum piſtello ligneo, donec bene inuicem miſceãtur. Deinde cum lib. i. ſ. zucchari taberzeth, in aqua roſarum diſſoluti, reducatur ad bene inuicem malaxando ad formam electuarij, de quo ſtomacho ieiuno recipiat omni mane, & ſero, ante cibum per duas uel tres horas. i. cochlear.

Rhazes fluxus uẽtris. Si ſuperuenerit fluxus uentris, curetur ut Rhazes inquit. 9. Almanſoris.

Vigiliæ. Si uigiliæ, cũ prouocãtibus ſomnũ, ut ſupra dictũ eſt.

ADDITIONES PROPRIAE.

SI reſtrictior aluus eſt, enemate leniatur ſubſequenti.

Enema laxatiuum. Reci. Maluæ, biſmaluæ, mercurialis, florum camomillæ, ana. m. i. furfurũ triticeorũ, in petia ligatorũ. p. i. coquantur in aqua. q. ſ. Colati reci. lib. i. diſſoluendo in eo ſacchari un. i. ſ. mellis roſati colati unc. i. uitellorũ ouorũ recentium nume. ij. olei camomallini unc. iiij. ſalis drac. ſ. uel. i. Fiat enema ſecũdum artem. Vel detur bolus iſte per ſe, uel cum apozemate pectorali.

Bolus ſolutiuus. Reci. Diamãnæ drac. ij. electuarij lenitiui, de ſebeſten ſolutiui, ana drac. ij. ſ. miſce cum ſaccharo fiat bolus.

Purgatiões fortes. A` ualentiori chathartico caueant Hectici, & etiam Phthiſici.

Succurrendum deinde ſymptomatibus, & potiſſimum maraſmo,

marasmo : quod commodè fieri potest, nisi inueterauerit morbus, cum hac confectione restauratiua.

Restauratiuum optimum in forma confectionis buccellatæ, uel etiam electuarij, ualens pro phtysicis.

Recip. *Nucis indæ, pistaciarum, seu fisticorũ, ana unc. i. seminum communium, amygdalarum dulcium, ana unc. i. penidiarum, unc. i. gummi arabici, drac. ij. seminis maluæ, seminis lactucæ, ana drach. ij. tragacanthi, uiolarum, seminis cytoniorum, macis, caryophyllorum, ana drach. sem. anisi, unc. i. liquiriciæ rasæ, labruscæ, ana drac. i. cinnamomi electi, drac. ij. carnium testudinis, uel pulpæ phasidis, aut pulpæ cancrorum fluuialium, unc. yi. zucchari taberzeth, lib. iij. aquæ rosaceæ fragrantis, q. s.* Fiat *confectio in morsellis, uel electuarium secundùm artem.*

Balneum in hectica, & phtysi.

Recip. *Herbarum, crassulæ, semperuiui, uermicularis, cymbalariæ, saponariæ, uiolariæ, nenupharis, hordei, meliloti, camomillæ, ana man. i.* Fiat *balneum tinæ.*

A *balneo tinæ perlinatur corpus, & spina præsertim, calidè, cum isto linimento ut sequitur.*

Recip. *Axungiæ porci recentis, quart. i. axungiæ gallinaceæ, anserinæ, anatinæ, ana unc. ij. oesypi humidi, unc. sem. olei uiolati, camomillini, anetini, ana unc. ij. butyri recentis, lib. i. ceræ albæ, unc. yi. mucilaginis, dragacanthi, seminis cytoniorũ, seminis lini, radicis bismaluæ, gũmi arabici, ana unc. sem.* Misce, *& fiat unguentum arte.* **Vnctio ad idem.**

Electuarium restauratiuum pro hecticis, & phtysicis, probatum.

Recip. *Seminũ lactucæ, portulacæ, papaueris albi, ana drac. i.*

drac.i.ſeminum cucurbitæ,melonum,citrulli,ana drac.ß. ſeminum cydoniorum mundatorum tantundem, liquiriciæ mundæ,drac.i.ſeminis coti mundi,drac.i.ſem.ſeminis ſeſami,drac.iiij.capitum uiolarum,drac.i.roſarum, drac.i. ſem.farinæ hordei,amyli,ana drac.i. ſacchari nabit,unc. i.cinnamomi dulcis,& electi,drac.ij.gummi arab. tragacanthi, ana drach.i. caryophyllorum, karabe , ana tantundem,penidiarum,drach.i.ſem.ſpicæ, drac.i.ſyrupi roſacei,q.ſ.Miſce,fiat electuarium arte, & impinguetur cũ caricis,amygdalis dulcibus excorticatis, pineis purgatis, & piſtatijs mundatis,ana unc.i.Doſis qualibet hora nucis quantitas,& ſuperbibatur parum uini boni odoriferi:mũdificetur deniq; pulmo cum reliquis uiſceribus.

Canon.

Confortentur etiam membra principaliora,ueluti cerebrum,cor,hepar, ſtomachus, ut unumquodque ſua munia probè exequi poßit:id omne ſolum hoc electuarium præſtabit,Superis annuentibus.

Electuarium cõtra tabem & phtyſim, & caloris innaturalis cõfortatiuũ bonum.

Hoc etiam electuarium miro modo confortat omnem calorem naturalem,refouẽs eum,humidumq; radicale mirabiliter auget:de quo ſumatur pondus unius lotonis, aut quantitas iuglandis magnæ,uel nucis gallicanæ ij.uel iij. horis ante cibum:cuius compoſitio eſt talis.

Electuarium

Recip.Pulpæ caponis pinguis, & bene cocti,lib.ſem. incidatur, & contundatur caro optimè in mortario lapideo,qua probè contuſa,adde ſequentia, ſcilicet,cinnamomi electißimi,unc.i.cardamomi, caryophyllorum, galangæ, folij, ana ſcrup. ſem. liquiriciæ raſæ, & pulueratæ, drac.ij.pinearum mundatarum,prius in aqua calida infuſarum,poſt exiccatarum,amygdalarum dulcium excorticatarum,ana unc.i.ſeminum quatuor communium frigidorum maiorum mundatorum, unc.ſem. ſeminis papaueris albi,

ris albi, in aqua tepida prius infusi, drac. ij. specierum, electuarij de gemmis frigidi, drac. ij. b. p. conseruæ buglossæ, unc. i. carnium, & corticum citri conditi, drach. yi. aliàs, drac. iij. zucchаro dissoluto in brodio caponis modico, & aqua rosata moschata, q. s. Fiat electuarium arte. Dosis põdus i. lotonis pro uice, uel paulò plus.

DE CARDIACA, SEV CARDIALGIA, ID EST, CORDIS TREMORE, CAP. XXVI.

Definitio.

ARDIALGIA est symptoma uentriculi, osculum nonnunquam infestans, quod & molestum, & ad sentiendi facultatem pertinet, à mordacibus ortum succis. Gal. lib. 1. de sympt. causis. Cardiaca, tremor cordis. Cardialgiæ definitio. Galenus.

Alia eiusdem definitio.

Cardiacus morbus est innati spiritus consumptio, & missio. Fit autem ore uentriculi malè affecto, aut ipso stomacho cum sudoribus. Nonnulli autem putauerunt, corde inflammato hunc fieri: ij cardiacum affectum, uel syncopen id, quod contingebat, uocarunt. Alia definitio.

Auicēnas in lib. de uirib. cord. cap. 3. 4. 5. 6. 7. & 8. ubi de principalibus paßionibus spiritus cordialis disserit, animi affectus potißimas esse causas ait, ob quas cor dolore afficitur. De eadem materia lege citatum authorem locis præallegatis.

CAVSAE, ET SIGNA SVNT.

Mala complexio sine materia, caliditas, inflammatio, æstuatio, non sentit cor natare in humiditate, Mala cõplexio sine materia calida.

pulsus

pulsus in hora paroxysmi, & ante, & quando adest febris, uelox, & frequens.

Complexio mala frigida

Mala complexio frigida: pulsus, & anhelitus in hora palpitationis rarus, & tardus, quia passus est ægritudines, quibus euacuatus est sanguis, humores, spiritus, & calor naturalis, peregrinatio per loca frigida: communiter sunt tardi, pigri, & somnolenti, aliàs sine lætitia.

Complexio sicca.

Sicca complexio in corpore: extenuatio, pulsus durus, paruus, frequens, & non sentitur humiditas.

Mala complexio cum materia.

Cõplexio cũ materia.

Sanguis.

Si sanguis: caliditas, inflammatio, pulsus in hora interpollationis magnus, fortis, plenus, & alia particularia: extenuatio, caliditas intensior, pulsus uelox, non plenus, sed durus potius.

Cholera.

Si cholera (aliàs ægritudo cholerica) præcesserit, uel adest.

Melãcholia.

Si melãcholia: timor, tristitia, solicitudo, pusillanimitas, pulsus durus, æstuatio, & caliditas non adest in tactu.

Phlegma.

Si phlegmatica: aquosa, uel alia humiditas, sentit ac si cor nataret in aqua, non est sitis, caliditas, neq; extenuatio, pulsus mollis, & leuis.

Oppilatio.

Si oppilatio magna: pulsus diuersitas in magnitudine, paruitate, debilitate, & fortitudine.

Apostema calidum.

Si apostema calidum: in capsula cordis, est febris magna, & intensa, tremor cordis frequens, pulsus frequens.

Apostema frigidum.

Si autem frigidum, uel aquosum apostema, omnia remissa, pulsus leuis, demacratio, & cõsumptio totius corporis.

Solutio continui.

Morsus uenenosi animalis.

Si solutio continui: morsus animalis uenenosi, uel aliæ causæ primitiuæ sciuntur ex relatu patientis, & astantium cognoscuntur.

Si sunt uermes, cibo non præsente pus affligunt.

Si uen-

Si uentositas: uelocitas resolutionis eius, pulsus nō multum diuersus: sin minus, sensus cordis arguitur ex facili læsione eius à quocunque adueniente. malis. Ventositas.

Alteratio aeris infecti, uel inclusi. Aer infectus inclusus.

Membra communicantia materiam.

Si hepar: arguitur ex debilitate, uel caliditate eius, uel grauitate, uel ægritudine, uel adsunt ei propriæ. Hepar.

Si cerebrum: dolor, grauitas in capite cum falsis imaginibus. Cerebrum.

Si humor est melancholicus: tristitia, timor, & sic de cæteris humoribus. Melācholia

Aliquando sentitur rheuma, cuius aliqua pars fluit ad cor, uel capsulam eius. Rheuma.

Si pulmo: orthopnœa, tußis, asthma cum diuersitate pulsus. Pulmo.

Si stomachus: dolor eius adest, & grauitas, uomitus, nausea. Stupor in ore, quo humor peccans significatur. Stomachus. Oris stupor.

Similiter, uomitus talis humoris. Vomitus.

Quando est uacuus, sentitur alleuiatio, nisi (aliàs si) aliunde uenerit, affligitur cum incipit digestio. Inanitio.

Itē, si est à repletione, post repletionē æquè affligitur. Repletio.

Si ab inanitione, ante cibum affligitur magis. Inanitio.

Si totum cor (aliàs corpus) adest pestilentialis febris. Cor.

PRAESAGIA.

1 *APostema calidum in corde, citò interficit: frigidum, non tam citò.* Præsagia.

2 *Mala complexio cordi accidens, si est æqualis, uel confirmata (aliàs consummata) non recipit curationem: & quando est diuersa, inæqualis, est difficilis curationis: non tamen intendendo de complexione acquisita in febre ephimera, & tertiana, & similibus.*

3 Si

3 Si pulsus prius multum fuerit diuersus, secundùm genera sua, & post efficitur debilis, uel totaliter cadat quòd non sentiatur, mortale est.

4 Et si cum hoc in principio apparet citrinitas, uel sudor frigidus, uix, aut nunquam curatur.

APHORISMI.

Aphorismi Hippocratici.

1 IN febribus circa uentriculum, & fortis æstus, & cordis tremor, uel dolor, malum. Aphor. 65. lib. 4.

2 Qui frequenter, ac fortiter absque manifesta causa exoluuntur, derepente moriuntur. Aphor. 41. lib. 2.

CVRA TREMORIS CORDIS.

Timoris cordis cura.

CVm cor membrum sit principalißimũ, in cura ipsius festinare oportet medicum, sed sine huius errore: quia paruus error in membro principali redundat in totum corpus.

Phlebotomia

Phlebotomia non fiat multum copiosa, ad quam sequitur eorũdem debilitas, quæ si sequatur, remouenda erit cũ confortantibus cor interius, & exterius: de quibus infra.

Solutiua.

In exhibitione medicinarum solutiuarum administranda sunt, quæ remouẽt nocumenta medicinarum, & misce

Cordialia.

eis medicinas cordiales, quæ stypticitate aliqua, uel aromaticitate participant, & quæ trahunt ad latus incolumitatis, ut sunt, benedictæ.

Benedictæ.

Canon.

Cauendum à scãmoniatis

Vnde quantum poßibile est, cauendum à scãmoniatis, & fortibus, ut scammonea, colocynthide, quia omnes tales uentositatem in se habent quandam, quæ naturæ uiolentiam inferunt: & primus occursus ueneni est ad cor.

Canon.

In complexione mala frigida remouenda medicinæ alterantes, calidæ tutius applicantur, quàm in calida frigidæ: unde in remotione frigidæ cum calidis rebus aliqualiter exceßiuis non tantum fit nocumentum quantum in remotio-

remotione calidæ cum frigidis, quia calidæ remouent frigidam, & cum hoc conseruant complexionem naturalem cordis, & spirituum: frigidæ autem possunt habere nocumentum non mediocre: nam quamuis substantiam cordis iuuant, remouendo superfluam ab eo caliditatem, nocent tamen spiritui naturali, eius calorem extinguendo.

DIAETA.

SI tremor cordis prouenit à mala complexione calida, cum materia omnia alterentur ad frigidum. Diæta.

Si à frigida, ad calidum aer declinet naturaliter, uel artificialiter sic. Aer.

Fiat ignis in camera, ex lignis iuniperi, uel alijs non humidis. Fumus.

Item suffumigetur ex hoc.

Recip. Styracis siccæ, caryophyllorum, ligni aloes, ana drac. sem. Pistentur crasso modo, misce cum modico aquæ rosatæ moschatæ. Suffumigiũ in tremore cordis, expertum.

Cibus tendat ad calidum, ita quòd carnes sint pipionũ, castratorum, & similium. Cibus.

Condiantur aromaticis calidis herbis, sicut boragine, buglossa, melissa, fœniculo, bethonica, maiorana, &c. Aromata.

Bibat uinum odorum. Potus.

Caueat tristitiam, solicitudinem, & omnes res contristantes. Animi accidentia.

In omni tremore, à quacunque causa, sit somnus vi. uel vij. horarum. Somnus.

Superfluæ uigiliæ nocent, resoluendo spiritus. Vigiliæ.

Potius utatur quiete quàm motu. Motus.

Conetur habere bieneficium uentris singulo die naturaliter, uel artificialiter cum clysteri lenitiuo. Ventris solutio.

DIGESTIO.

Sanguis. phlebotomia — SI materia faciens sit sanguis, non æget digestiua, nec minoratiua medicina, sed cita phlebotomia.

Si autem materia peccans sit cholera, fiat tale digestiuum.

Choleræ digestiuum. — Recip. Syrupi nenupharini, syrupi acetositatis citri, syrupi de pomis, oxymellis simplicis, ana unc. sem. aquarum melissæ, absynthij, buglossæ, ana unc. i.

Variatio textus. — Aliàs, pro his aquis sumuntur sequentes aquæ acetosæ, buglossæ, endiuiæ, ana unc. i.

Si materia peccans sit frigida, fiat talis syrupus.

Recip. Syrupi de corticibus citri.

De epithymo.

Syrupus in frigida cã — Oxymellis simplicis, ana unc. sem. aquarum melissæ, absynthij, buglossæ, ana unc. i. Misce, &c.

EVACVATIO.

phlebotomia — SI materia peccans sit sanguis, aut alius humor cum sanguine mistus, fiat phlebotomia basilicæ dextræ, stante repletione sanguinis: uaporosa uerò existente, de sinistra.

Venæ sectio — Si est propter retentionem menstruorũ, uel hæmorrhoidarum, fiat primò de saphæna, postea, de basilica dextra.

Cholera. — Si à materia cholerica, fiat sequens potus.

Potus. — Recip. Florum boraginis, buglossæ, uiolarum, nenupharis, ana man. sem. passularum enucleatarum, liquiriciæ rasæ, ana unc. sem. seminis lactucæ, portulacæ, ana drac. i. iuiubarum, num. x. Fiat decoctio in aqua uiolarum, uel nenupharis, æquis partibus. Colaturæ recipe q. s. ad dissoluendum, casiæ optimæ pinguis, drac. y. electuarij de dactilis, drac. i. electuarij de succo rosarum, Mesuei, drach. i. sem. rhæobarbari electi, unc. i. spicæ, gran. iiij. rhæobarbarum

cum ſpica infundatur in.ſ.q.aquæ uiolarum, cum modico uini albi odoriferi per vij.horas, deinde fiat fortis expreſſio, quæ cum reliquis diſſoluatur, & fiat potus.

Si materia ſit phlegmatica, detur ſequens ſolutiuum.

Reci. *Florum boraginis, bugloſſæ, meliſſæ, an.m.ſ.paſſularum enucleatarũ unc.ſ.liquiritiæ raſæ, ana unc.ſ.ſebeſten nume.yiij.aniſorum.m.ſ.fiat decoctio: cuius recip. q.ſ.ad diſſoluendum, diacatholiconis drac.v. diaphenicomis drach.i.& ſcrup.i.agarici optimi drach.ij.ſ. zinziberis ſcrup.i.agaricus cũ zinzibere infundantur, in oxymelle ſimplici, per octo horas, fiat fortis expreßio, quæ cum reliquis diſſoluatur, fiat potus. Non ponimus ſal gẽmæ, quia cordi nocet.* Phlegma. Purgatio cũ agarico. Sal gemmæ cordi obeſt.

DIVERSIO.

F*Iant frictiones, incipiendo à parte propinqua cordi, trahendo uerſus inferiora.* Frictiones.

Apponantur uentoſæ ſine ſcarificatione. Ventoſæ.

Ligaturæ extremitatũ, ſi neceſſaria eſt phlebotomia, fiat ex baſilica, ut ſi materia peccans ſit ſanguis. Ligatura. Phlebotomia.

CONFORTATIO IN TREMORE CORDIS.

Epithemetur in mala complexione calida. Epithema cordiale optimum.

R*Eci. Florum boraginis, nenupharis, uiolarum roſarum rubearum, ana.m ſ.ſandali albi, & rubei, coralliorum rubeorum, coriandri præparati, ſeminis acetoſæ, endiuiæ, ana drac.i.ſ.cõtundantur parum, bulliant in aqua roſarum, nenupharis, uiolarum, ana unc.v. Ad conſumptionem tertiæ partis, uel quartæ: deinde addantur uini albi, odori, pauciferi unc.iij aceti unc.i.ſ.croci, gra. vi.miſce, fiat epithema.*

Vnctio ad idem.

Vnctio confortatiua cordis.

Reci. Rosarum rubearũ, sandali rubei, & albi spodij, ana scrup. ij. serici combusti, oßis de corde cerui, margaritarum, ana scru. i. seminis acetosæ drac. ſ. croci gra. iij. puluerizentur omnia subtiliter, & cum oleo nenupharis, & rosarum. q. ſ. cum modico ceræ, fiat unctio.

Sacculus ad idem.

Sacellus cordialis.

Recip. Florum nenupharis, rosarum rubearũ, uiolarũ, ana. m. ſ. sandali albi, & rubei, corallij rubei, spodij, seminis acetosæ, ana drach. i. Contundantur, puluerizentur crasso modo, fiat sacculus cum serico.

Epithema in mala complexione frigida cordis.

Recip. Florum boraginis, buglossæ, melissæ, rorismarini, ana. m. ſ. seminis ozimi, citri, ana drach. i. been albi, & rubei, doronici, charyophyllorum, ligni aloes, macis, aliàs masticis, ana drach. i. contundantur, & bulliant in aqua boraginis, buglossæ, melissæ, ana unc. vi. ad cõsumptionem quartæ partis. Cui adde uini odori, & potentis, unc. iij. aceti albi, unc. i. ſ. croci, scru. ſ. misce, & fiat sacculus, uel epithema.

Vnctio ad idem.

Vnctio.

Recip. Been albi, & rubei, doronici, zedoariæ, xyloaloes, xylobalsami, caryophyllorũ, nucis moschatæ, ana drac. ſ. puluerizẽtur omnia subtiliter, et cũ oleo de spica, & sansuco. q. ſ. cũ modico ceræ fiat unguẽtum.

Iulep ad idem.

Iulep.

Recip. Nucis moschatæ, doronici, ligni aloes, charyophyllorum, seminis citri, ana drach. ſ. Contundantur, & bulliant in aqua melissæ, boraginis, & buglossæ, ana unc. v. ad consumptionem medietatis. Et colaturæ adde, syrupi de cor=

de corticibus citri unc.y.mellis rosati colati unc.ij. Quæ omnia bulliant, donec ueniant ad formam iulepi. Dentur duo, uel tria cochlearia calide.

Electuarium ad idem.

Reci. Diamoschi dulcis unc.ſ. diabuglossati, diaboraginati, diatragacanthi, electuarij de gemmis, ana drac.v. seminis oxyimi, citri, ana drach.ſ. Puluerizentur, & cum syrupo de corticibus citri fiat electuarium: de quo recipiat mane, & sero, ante cibum per duas horas, ad quãtitatem castaneæ. Electuariũ cõfortatiuũ optimum.

ADDITAMENTA PROPRIA.

AQua experta in cordis tremore, melancholia, uitijs capitis, & stomachis, & melancholicis morbis, cuius dosis sit unc.i. Aqua pro melãcholia, & cordis tremore.

Reci. Florum anthos, boraginis, radicis buglossæ, ana unc.iiij. croci drach.i. malorum (aliàs miuæ) cydoniorũ, unc.iiij. uini albi, optimi, clari, bene digesti, & electi lib.ij. misce, & stent simul in infusione, prius bene pistatis, per diem naturalem, deinde mittatur in fimo, per xv. dies, in uase uitreo, bene clauso, deinde destillentur per alembicum duabus, uel tribus uicibus: & reserua hanc aquam, ut pupillam oculi.

Puluis cordialis bonus, in cardiaca.

Recip. Seminis acetosæ, scrup.i. seminis citri, macis, ana drach.ſ. sandali rubei, & albi, xyloaloes, ana drac.i. pulueris margariti cõchylij utriusq;, oßis de corde cerui, ana drach.ſ. moschi gra.iij. foliorum lauri (aliàs auri) ij. zucchari. q.ſ. fiat tragea.

Cordiale ad idem, in forma electuarij.

Reci. Sacchari rosati, diaboraginis, conseruæ, uiolarum, ana unc.i. diatriasandali, Diarhodonis Abbatis, ma- Electuariũ.

nus Christi, penlatæ, ana unc. ſ. electuarij de gẽmis, dra. ij. miſce. Et *poſſunt addi eà, quæ tibi placent pro lubitu.*

Epithema cordiale egregium, ad idem.

Epithema. Reci. *Aquæ roſarũ unc. iij. aquæ boraginis, bugloſſæ, ana unc. i. aquæ acetoſæ, meliſſæ, ana unc. ſ. coralliorum rubeorum, drach. iij. ſandalorum omnium, drach. ij. ſ. xylo aloes, drach. i. oßis de corde cerui, drach. ſ. ſpecierum electuarij de gemmis, drach. i. camphoreæ, ſpodij, ana ſcru. i. croci ſcrup. ſ. miſce pro epithemate.*

Cordiale ad idem, in forma ſacculi.

Sacculus. Reci. *Seminis baſiliconis, corticum citri, ana unc. ſ. ligni aloes, drach. ij. charyophyllorũ drac. i. ſ. roſarum rubearum drach. ij. ſerici drac. ſ. oßis de corde cerui drac. i. galliæ moſchatæ drach. ij.* Pulueri*zentur, &c.*

Potus ad idem.

Succus cardiacæ (quæ marrubij, ſeu meliſſæ ſpecies eſt) confectus cum ſaccharo, uel rob ex eo paratũ, egregie facit ad tremorem cordis, mane ſumptum.

Alius ad idem potus.

Potio. *Item aqua eiuſdem herbæ, pariter & gallitrici, nec nõ ozimi, cum ſcru. i. aut altero diamoſchi dulcis, uel diambræ propinata, ieiune, cardiacen tollit.*

Emplaſtrum ad idem.

Emplaſtrum factum ex herba cardiaca, baſilico, meliſſa, ſpica uulgari, gallitrico, thymbra, roſiſq; rubeis, in aqua menthæ feruefactis, & præcordijs applicatum, cordis ſaltum mox aufert.

DE

DE VOMITV, CAP. XXVII.

Definitio.

OMITVS est expulsatio materiæ, contentæ in stomacho, per superiora, siue fuerit cibus, sanies, aquositas; siue humor, quicunq; fuerit ille, sicut sanguis, & ita de alijs. Vomitus. Definitio.

Anostropha autem appellatur facilis cibi accepti expulsio per superiora. Anostropha

Sed Catastropha dicitur facilis cibi expulsio per inferiora. Catastropha

Alia uomitus definitio.

Vomitus, eiectio est superfluitatum stomachi, cum cibus, ac potus erumpit, & proprie de cibo, dicitur, quamuis & ad alia transferatur. Vomitus. Definitio.

Quandoq; enim, qui uomitu infestantur, nonnunquam pytisma, cruorem, bilem, & phlegma reiectant, & egerunt. Qui choleram euomunt, cholæmasia: & qui sanguinem, hæmoptæa laborare certum est. Vomitus multiplex.

Canon.

Et quemadmodum eructatio, uentriculi respiratio esse solet ita reiectus, eiusdem uentriculi exoneratio est, & alleuiatio. Habet autem maturus, & tempestiuus uomitus multas commoditates, quas ex Gale. & Hyppo. petere potes, ac sciscitari. Vomitus iuuamenta.

CAVSAE, ET SIGNA.

Causæ primitiuæ: In stomacho, casus, percussio in membro, stomacho colligato, uel propinquo, ut in cerebro aspectus rei horribilis, motus fortis post cibum, nauigatio in mari, cibi pingues, uel fastidiosi, ut ranarum, & id genus, cætera ex relatione aliorum, & patientis Causæ primitiuæ.

deprehenduntur.

Repletio. Si adest repletionis habitudo, si humor in stomacho putridus, in re. proiecta putrefactio, & quasi sanies, cum sapore horribili.

Cholera. Si humor non putridus, cholericus, adest priuatio dictorum, amaritudo oris, sitis, calor, color in proiectis appropriatis ei.

Phlegma. Si phlegmaticus, melãcholicus, sunt signa appropriata.

Melancholia. Si subtilis, sedatur assumpta medicina styptica, seu põtica, dolor est acutus, pũgitiuus, & mordicatiuus stõachi.

Styptica. Si crassus, sedatur medicina subtiliatiua.

Pontica. Si multus, cum forti materia (aliàs natura) eijcitur

Subtiliatiua multa quantitas.

Multus uomitus. Si hepar, splen, matrix, uel cerebrum, uel intestina, cognoscitur per paßiones, dolores, & grauitates, illorum membrorum, & quia est interpolatus.

Hepar, splẽ, matrix, cerebrum, & intestina.

MINORATIO.

Minoratio. SI sit in stomacho materia phlegmatica, uersus os ipsius, minoretur uomitiuo non forti, sed leui, scilicet.

Vomitiuum leue. Reci. Seminis atriplicis, aneti, ana unc. i. aquæ cõmunis unc. x. bulliant ad consumptionẽ tertiæ partis, uel medietatis. Colaturæ adde oxymellis simplicis unc. ij. & totum bibatur tepide, deinde imponatur digitus gutturi, uel petia intincta oleo, uel digitus, & uomat.

Pilulæ de hyera. Sin autẽ materia fuerit uersus fundum, dentur pilulæ de hyera simplici drac. i. & sint pilulæ. v. uel vi. uel vij.

Pilulæ aloe phanginæ. Item faciunt pilulæ aloe phanginæ vi. Si materia fuerit cholerica, detur hoc minoratiuum.

Minoratiuũ choleræ. Reci. Casiæ optimæ pinguis unc. i. diaprunis solutiui, scrup. iiij. cum zuccharo fiat bolus. Detur per. i. uel. ij. horas, ante diem.

Vel

Vel in forma pilulari.

Recip. Aloes lotæ drach.ʃ.maſtyches,corticum myrobalanorum citrinorum,ana ſcrup.ʃ. fiant pilulæ nume.v. cum ſyrupo de granatis. Pilulæ.

Vomitus ſanguineus curatur cũ phlebotomia ſola baſilicæ dextræ, quia ſæpius eſt per cõmunionẽ ab hepate. Vomitus ſanguineus.

Melancholicus curatur ſecundum eaſdem intentiones, ſecundum quas curatur cholericus. Sed in confortatione, confortetur ſplen,hepar,& ſtomachus. Melancholicus uomitus. Cõfortatio.

DIGESTIO.

Si materia phlegmatica.

Reci. Syrupi de mẽtha,mellis roſati colati,oxymellis ſimplicis,ana unc.ʃ.aquarum abſynthij, meliſſæ, ana unc.i.ʃ.miſce fiat potus. Phlegmatis digeſtiuum.

In materia cholerica digeſtiuum.

Reci. Miuæ cydoniorũ ſimplicis, ſyrupi de granatis, ſyrupi de endiuia,ana unc.ʃ. aquarum acetoſæ, endiuiæ, abſynthij,ana unc.i.miſce. Choleræ digeſtiuum.

EVACVATIO.

In materia phlegmatica pilulæ.

Reci.Pilularum ſtomachicarũ Meſuei drach.i. fiant pilulæ vij.Dentur per horam ante diem. Euacuatio phlegmatis.

Aliæ ad idem.

Recip. Pilularum aggregatiuarum, ex aloe lota, ana drac.ʃ.fiant pilulæ vij cum ſyrupo de corticibus citri. Pilulæ ad idem.

In forma autẽ potabili,fiat ſequẽs potus.

Reci. Florũ boraginis,bugloſſæ,meliſſæ,ana.m.ʃ.paſſularum enucleatarũ,liquiritiæ raſæ, ana unc.ʃ. aniſorũ, cinnamomi, ana drach.i.ʃ. fiat decoctio in aqua abſynthij ſecũdum artem.De colatura rec.q.ʃ. ad diſſoluẽdum,diacatholiconis unc.ʃ.diaphœniconis drac.i.ʃ. hieræ ſimpli- Potus ad idem.

cis, hieræ compositæ, ana drac. ij. misce fiat potus, & dulcoretur cum modico mellis rosati colati, detur ut supra.

In materia cholerica, detur hæc medicina potabilis.

Potus ad choleram.

Recip. Florum boraginis, buglossæ, labrusce, an. unc. ß. uel. m. ß. passularum enucleatarum, liquiriciæ rasæ, ana unc. ß. seminis endiuiæ, acetosæ, ana drac. i. fiat decoctio in ß. q. aquæ. De qua reci. q. ß. ad dissoluendum, electuarij de casia drac. v. diacithonites solutiui dra. i. uel scru. ij. rhæo barbari electi drac. i. squinãti gra. iij. rhæobarbarum cum squinanto subtiliter puluerizetur, & cum reliquis fiat potus, dulcoretur cum unc. ß. uel. i. miuæ cydoniorum.

Vomitus restrictio. Ventosæ.

Et si est timor ne euomatur medicina, cũ est accipiẽda, teneat manus in aqua frigida, & cum assumpserit, immediate ponat uentosam super, uel circa fundũ stomachi.

In forma pilularum.

Pilulæ solutiuæ.

Reci. Pilularum de hiera simplici scrup. ij. rhæobarbari electi scrup. i. spicæ gra. i. cum miua cydoniorũ, puluerizatis, fiant pilulæ v.

Alteratio, & confortatio.

Cõfortatio, & alteratio pituitæ.

Confortetur in materia phlegmatica, facta eradicatiõe simul, & semel, remouẽdo complexionẽ (alias materiam) frigidam, & humidam à stomacho.

Cõfortatio stomachi.

Fiat autẽ ista confortatio, confortando digestiuam, & retentiuam stomachi extra. Fiat ergo tale fomentum.

Fomentum corroboratiuum digestiuæ, & retentiuæ.

Recip. Menthæ, spicæ siccæ, absynthij, camomillæ, rosarum rubearũ, florum labruscæ, an. m. ß. cinnamomi electi, charyophyllorum, ligni aloes, mastyches, coralliorum rubeorum, coriandri præparati scrup. ij. Contundatur, & bulliant in. ß. q. aquæ, uini rubei odori styptici, ad consumptionem tertiæ partis, demũ cum spongia infusa, ex-

pressaq;

pressaq; stomacho applicetur, fiat ter, uel quater.

Deinde stomachus exiccetur panno lineo calido, & inungatur sequenti inunctione. *Exiccatio cũ pãno lineo.*

Recip. Olei mastycis, de spica, de absynthio, ana unc. s. cinnamomi electi, caryophyllorum, ligni aloes, calami aromatici, ana drach. sem. (aliàs unc. sem.) coralliorum rub. coriandri præparati, rosarum rubearum, ana scrup. i. Puluerizentur, & cum modico cæræ fiat unguentum pro stomacho. *Inũctio pro stomacho.*

Secundùm Rhazem ualet lana succida carminata infusa in oleo de spica, stomacho applicata. *Rhazes lana succida.*

Cærotum ad idem.

Recip. Menthæ siccæ, absynthij, & aliarum superius sumptarum, pro fomentatione, quæ subtiliter puluerizentur, & cum resina pini, ac pice nauali, q. s. ad cærotum, in forma scuti applicetur stomacho. *Cærotum ad prædicta cõueniẽs ualde*

Quantum autem ad ea, quæ intus sumuntur, fiat hoc electuarium.

Recip. Aromatici rosati, descriptione Gabrielis, unc. i. diagalangæ, unc. sem. mastyches, thuris, menthæ siccæ, ana drac. sem. Puluerizentur, & cum syrupo de mentha fiat electuarium, de quo recipiat mane, & sero ante cibum per unam horam, ad quantitatem castaneæ. *Electuarium stomachicũ.*

Potus Guainerij confortans stomachum, ne recipiat materias ab alijs membris, & uomitum prohibens.

Recip. Miuæ musorum, unc. i. sem. syrupi de mentha, unc. i. Misce, bibantur iij cochlearia.

Ad idem.

Recip. Mithridatici optimi, unc. i. de quo sumat ad *Mithridaticũ*

quantita-

quantitatem auellanæ pro uice, per quatuor horas ante prandium.

Iulep ad idem.

Iulep ad idẽ

Recip. Miuæ aromaticæ, unc. ij. syrupi de mentha, de absynthio, ana unc. sem. misce: recipiat de isto cochlearia ij. ante cibum.

Materia cholerica sic confortatur.

Confortatio cholericæ materiæ.

Confortetur membrum, mittens scilicet hepar nè mã-det, remouendo malam complexionem calidam ab eo, per quam generat choleram, multum epithemando hepar ante cibum, cum tali epithemate.

Epithema pro hepate, ualens in uomitu.

Recip. Aquæ acetosæ, endiuiæ, hepaticæ, ana unc. y. spodij, rosarum rubearum, sandali albi, & rubei, ana drac. i. spicæ, scrup. sem. Puluerizentur omnia, cum dictis aquis misce, fiat epithema pro ~~corde~~ iecore: cui adde aceti, unc. i. & hoc fiat ter, uel quater.

Deinde hepar sic inungatur.

Recip. Vnguenti sandalini, unc. sem. infrigidantis Galeni, drac. ij. Misce, & ungatur hepar.

Inunctio pro hepate.

Deinde stomachus canfortetur, ne recipiat choleram, fomentatione tali.

Fomẽtatio stomachũ cõfortãs, & cholerã cõpescẽs.

Recip. Menthæ siccæ (aliàs spicæ) absynthij, rosarum rubearum, mirtyllorum, coraliorum rubeorum, florum labruscæ, sumachij, balaustiarum, caudæ equinæ, ana man. i. Contundantur crasso modo, bulliant in aqua simplici chalybeata, cum quarta parte uini styptici rubri, ad consumptionem tertiæ partis, deinde fomentetur stomachus, ut supra dictum est.

Facta fomentatione inungatur.

Vnctio pro stomacho.

Recip. Olei rosarum, cydoniorum, ana drac. vi. rosarum rubearum myrtillorum, coralliorum rubeorum, coriandri

præparati,

præparati, ana drac. sem. Puluerizentur, & cum modico ceræ fiat unguentum pro stomacho.

Emplastrum expertum contra uomitum, maximè etiam stomachum confortans, quando uomitus prouenità materia calida.

Reci. Pulpæ cydoniorum sub cineribus coctorum, unc. iiij. rosarum rubearum, coriandri præparati, seminis acetosæ, ana drac. sem. mastyches, macis, ana scrup. ij. Puluerizentur, & omnia misceantur in mortario cum uino cydoniorum ad formam emplastri reducatur. Emplastrum cōtra uomitum.

Per os exhibeatur istud iulep choleræ repreßiuum, & stomachi confortatiuum.

Recip. Miuæ cydoniorum, syrupi rosarum, syrupi de acetositate citri, ana unc. i. Misce, & de isto sumat ieiuno stomacho ij. uel iij. cochlearia. Iulep choleræ repreßiuū, et stōachi cōfortatiuū.

Electuarium ad idem.

Recip. Sacchari rosacei, diacydoniten cum zuccharo sine speciebus, ana unc. i. coralliorum rubeorum, coriandri præparati, ana drach. sem. Reformetur electuarium cum miua cydoniorum: ante cibum sumat quantitatem castaneæ. Electuarium ad idem.

Repressiuum choleræ ad idem.

Recip. Vini granatorum, musorum, unc. i. sem. Infundatur mica panis, deinde comedat micam, & bibat uinum granatorum. Choleræ repreßiuum.

APHORISMI.

1 IN perturbationibus uentris, & uomitibus spontinis, &c. Aphor. 2. lib. 1.

2 Vomentes uerò difficulter, & mediocriter, bene carnosos

nosos per inferiora, timentes æstatem. Aphor. 7. lib. 4.

3 *Morbis quibuslibet incipientibus, si atra bilis uel supra, uel infra exierit, lætale. Aphor. 22. lib. 4.*

4 *Ab ileo uomitus, singultus, desipientia, uel conuulsio, malum. Aphor. 10. lib. 7.*

ADDITIONES PROPRIAE.

SAlsa mea, omphacomeli uocata, contra sitim, calorem, anginam, ulcera gutturis, reiectionem prægnantium, & contra omnem uomitum.

Salsa ad uomitũ, sitim, calorẽ, anginam, ulcera gutturis, & prægnãtium reiectionem.

Recip. Omphaces, id est, botros immaturos, ex quibus fit agresta, q. v. Insolentur quousque inarescant, post trahatur succus, & exponatur soli pro agresta: & si placet, adde aliquid de melle (melius de rhodomelite) & decoquantur simul ad aliqualem consumptionem: & erit bonum gargarisma ad apostemata colli, & gutturis, & ulcera colli, seu faucium, & contra uomitum prægnantium.

Remedium Rhazianum expertum, ex Antidotario eiusdem authoris, cap. 1.

Rhazianum ad idem consilium.

Accipe mora celsi nondum perfectè matura, desicca ad umbram, pulueriza, & da drac. ij. aufert uomitum eadem hora.

Aliud, ad uomitum purulentum.

Vomitionem purulentam compescit rob citri cum xyloaloe, & caryophyllis.

Emplastrum optimum in compescendo reiectu, siue sit oxyremia, siue cholæmasia.

Emplastrũ ad uomitũ, oxyremiam, &

Recip. Menthæ uiridis, unc. i. fermẽti tritici, unc. i. aceti uini rubei, uel oxyrodini parum. Pistentur omnia sicut unguentum liquidum, & ponatur super stomachũ nonnihil sub-

hil subcalfactum, & sic maneat iij. uel iiij. horis, & citò reiectionem astringit. cholæmasiā.

Vomitum, & alui fluorem compescit cynosbati fructus siccatus, in uino decoctus, & potus, interna lanugine prius eruncata. Potus ad uomitū, & alui fluxum.

DE CHOLERA, SEV CHOLERICA PASSIONE, CAP. XXVIII.

Definitio.

HOLERICA paßio appellatur angustiosa cibi corrupti detentio, deinde eius expulsio per superiora, & inferiora. Cholera, cholerica paßio Definitio.

Alia definitio Galeni, libro definitionum.

Cholera est paßio peracuta, molesta, atq; grauis, quæ statim hominem ad catarrhum adducit cum uomitu, & uentris deiectione multa, & in tormina intestinorum, doloresq;, deinde in febres recidit. Definitio alia Galeni.

Alia eiusdem definitio.

Cholera est paßio acuta, cū uomitionibus uitiosis, atq; immodica uentris exinanitione, uel eneruatione, & etiam cōtrahuntur suræ crurum, infrigidāturq; corporis partes extremæ: pulsus in ipsis minores fiunt, & imbecilliores. Alia eiusdē definitio.

DIVERSIO.

PRo diuersione fiant fricationes circa crura, & brachia. Frictio.

Apponatur uentosa circa umbilicum. Ventosæ.

Fiant clysteria attrahentia materiam ad inferiora, de quibus supra dictum est in alijs. Clysteria.

DIAETA.

IN frigido, & humido totum regimen declinet ad calidum, & siccum: in calido, ad frigidum, & siccum.

CAVSAE.

CAusa sæpius est corruptio ciborum in stomacho, & intestinis: & sæpius accidit à cibo malo, & multo.

SIGNA.

1 SIgna manifesta sunt, adest angustia, & dolor in stomacho, & intestinis, sentit mordicationem.

2 Et quando uenit à tali infusione choleræ, uel alterius humoris, ab hepate, uel splene ad stomachum, uel intestina, deterior est.

Signa antecedentia, quæ etiam possunt esse causæ.

Signa antecedentia. Præcessio facietatis nauseatiuæ: multa uentositas in corpore, & uentre ante quàm ipsum accidat.

Canon. 1 Hæc passio in principio leuiter toleratur, sed cum comesta corrupta expelluntur, tunc efficitur maior, & fortior: ista est ægritudo acuta, & sine intermissione, uel cũ modica.

Sitis. 2 Vehemens sitis in cholerica, est omnino mala.

Somnus. 3 Contra, Somnus eis superueniens, est bonum.

Corruptio. Digestionis. 4 Deterior est, quæ fit post totalem digestionis corruptionem, seu priuationem.

Aetas. 5 Deterior est, quæ fit in prouectiore ætate (alias perfectiore.)

Vomitus mortalis. Quando uomit rem fœtidam, uel stercus, est mortale, infra quartam diem.

Vomitus salubrior. Si autem uomit humorem cholericum, uel alium non fœtentem, minus molestum est, neque de illo timendum.

CVRA.

CVRA.

Licet uomitus, & fluxus uentris sit uehemens, & accidentia terrefacientia, non tamen est timendum, sed cũ medicina succurrendum, ut Rhazes, cap. 1.

Cura uomitus cholerici Rhazes.

EVACVATIO.

Prima intentio est, euacuare superfluitates corruptas, quæ sunt in stomacho, & intestinis, & uenis, quæ sunt in stomacho, & hepate.

Si ergo contingat, quòd à principio moueatur materia ad intestina, & stomachum, & fiat punctio in stomacho, & intestinis, & inclinatio ad uomitum, & fluxum uẽtris, adiuuetur natura cum uomitiuo leui, & clysteri: unde fiat clystere. Vomitiuum.

Recip. Aquæ hordei, unc. xy. zucchari, unc. ij. olei cõmunis, unc. iij. uitellum i. oui, salis gemmæ (aliàs communis) drac. ij. Fiat clystere. Clystere.

Vomitiuum leue.

Recip. Aquæ tepidæ, unc. yij. aceti, unc. i. oxymellis simplicis, syrupi acetosi simplicis, ana unc. i. Misce: totum bibatur, imponendo postea digitum in gutture.

Vbi autem procedit uomitus, & similiter fluxus, medicina nihil debet operari, sed opus naturæ dimittere. Si aũt superfluat, debet sumere secundùm istam intẽtionem.

Quãdo medicina operãda, quando non.

Recip. Aquam calidam in bona quantitate: & hoc faciat sæpius, quoniam lauat stomachum, & intestina à superfluitatibus corruptis. & Auicenna dicit: Cuicunq; fluxui lauando, intestina, & stomachus, &c. Reliqua uide apud eundem, cap. proprio.

Lauatiuum. Auicenna.

DIVERSIO.

Qvando uolueris diuertere materiam à stomacho, fiant primò ligaturæ fortes circa adiutoria brachiorum, Ligaturæ.

Ventosæ. chiorum: apponantur uentosæ sine scarificatione super carnositatem spatularum, & super hepar similiter. Si est intentio plus diuertere ab intestinis, istæ posteriores di-
Ligaturæ. uersiones conueniunt. Vnde ligaturæ fortes conueniunt
Ventosæ. circa adiutoria brachiorum: apponantur uentosæ sine scarificatione super carnositatem spatularum, & super hepar similiter.

CONFORTATIO, ET INCRASSATIO.

QVando euacuatio superfluit, incrassanda est materia currens ad stomachum, & intestina, constringere uias, per quas materia fluit, & cōfortare stomachum, ac intestina. Sed nota in hoc casu, stāte fluxu per (aliàs in) superiora, & sint feces (aliàs se-
Vomitus restrictio. nes) debemus primò sistere, uel compescere uomitum, & dimittere fluxum uētris, postea uenire ad fluxus uentris curationem: uomitus enim est perniciosior.

Canon. Fiat ergo primò fomentatio talis.

Fomentatio restrictiua. Recip. Rosarum rubearum, camomillæ, myrtillorum, sumachij, hypoquistidos, balaustiarum, corticum granatorum, menthæ siccæ, ana man.i. Contundantur, & bulliant in lib.i. uini styptici, ad consumptionem tertiæ partis, fo-
Exiccatio cū linteolis. mentetur mox stomachus, & exiccetur cum panno calidè, & inungatur sequenti inunctione.

Vnctio styptica, & stomachi confortatiua. Recip. Olei rosarum, cytoniorum, ana drac.yi. sandali rubei, corallorum rubeorum, seminis rosarum, balaustiarum, ana drac.sem. mastyches, gran.ij. (aliàs drac.ij.) Puluerizentur, & cum modico ceræ fiat inunctio: est enim styptica, & stomachi confortatiua.

Applicamentum ad idem.

Ad idē applicamentū. Recip. Rosarum rubearum, sandali albi, & rubei, seminis rosarum, coralliorum rubeorum, coriandri præparati, ana, drach.

ana drach.i.pulverizentur omnia subtiliter,& infundantur in aquæ rosarũ unc.y.aceti drac.i.ſ. (aliàs unc.i.ſ.) olei cytoniorum unc. i. miſce, infundantur peciæ, quæ expreſſæ ſuperponantur ſtomacho, & cũ una exiccatur, apponatur altera.

Cærotum ad idem.

Recip. Turis, maſtyches, ana drach.i.ſ.ladani puri, drach.i.roſarum rubearũ,coralliorum rubeorũ, & alborum,coriandri præparati,ſeminis roſarũ,ana drach .i.ſ. menthæ ſiccæ,abſynthij,ana drach.ſ. gummi diſſoluantur in aceto, cætera pulverizentur, & cum rheſina pini,ac terebentina.q.ſ.fiat cærotum,in forma ſcuti. Scutum ſtomachale.

Quidam faciunt ſic.

Recip. Maſtiches unc.ſ. diſſolue in oleo cytoniorum, cum modico aceti, & albumine oui, ſimul miſce, extendatur ſuper petiam. Aliud ſimile

Alij aliter,eſt uetularum,& bonum.

Reci. Medullæ panis, torreatur, & piſtetur in mortario, in uino rubeo, odoro, ſtyptico, & ſuperaddantur iſti pulueres. Emplaſtrũ ad idem.

Reci. roſarum rubearum, coralliorum rubeorum, coriandri præparati,antheræ,charyophyllorum,macis,ana drach.ſ.Fiat ex hijs puluis ſubtilis,aſpergatur ſupra medullam panis dicti,fiat emplaſtrum.

Aliud ad idem.

Reci.Cytonia ij.uel iij.& ſub cineribus coquãtur,poſt reci.pulpã, & cum ſupradictis pulueribus,miſce cũ oleo cytoniorum.q.ſ.ad impinguandum,fiat emplaſtrum. Aliud ad idem.

Ad compeſcendum fluxum uentris.

Recip. Olei roſati,omphacini unc.i.maſtyches,galliæ moſchatæ,gallarũ,roſarũ rubearum,antheræ,ana drac.i. Fluxus uentris reſtrictio.

Puluerizentur subtiliter, & primo inungatur uenter cũ dicto oleo calido, quantum potest sustinere, deinde aspergatur uenter cum puluere dicto.

Electuarium ad idem.

Reci. Diacithoniten cum zuccaro sine speciebus, zucchari rosati antiqui, ana unc. i. coralliorum rubeorũ, coriandri præparati, puluerizatorum, ana drac. i. miuæ cydoniorum. q. s. Fiat electuarium, de quo detur ante cibũ per horam ad quantitatem castaneæ.

Aliud fortius ad idem, quando alia non contulerint.

Epithema dysenteriæ, & cholere restrictiuũ. Recip. Masliches unc. ij. aliàs drach. ij. dissolue in oleo rosarum, cum aqua (aliàs albumine oui) fortiter commisce, donec ueniat ad formam linimenti, deinde infundantur petiæ lineæ, & una applicetur circa dorsum, & alta circa uentrem anterius.

Pilulæ ad idem.

Pilulæ ad idem. Reci. Pilularum de cynoglossa scrup. i. gra. iiij. Fiant pilulæ numero tres. Dentur eundo dormitum, diebus interpolatis.

Aliæ ad idem.

Aliæ æquiualentes. Recip. Pilularum stypticarum Nicolai, scrupu. iiij. Fiant pilulæ paruæ numero decẽ: de quibus sumat quinq; ante diem per horam.

CORRECTIO ACCIDENTIUM, QUAE SOLENT EVENIRE.

Accidẽtium correctio. Syncopis. Doctrina. SYncopis prouenit ex fumo, fumus enim eleuatus à membris corruptis, uel ex resolutione spirituũ, quæ prouenit ex superflua euacuatione per superiora, & inferiora. Succurratur ergo ijs quæ applicantur extra, & intus.

Extra

Extra fiat epithema hoc.

Reci. Aquarum boraginis, buglossæ, melissæ, acetosæ, rosarum, ana unc. v. uini maluatici unc. iij. uel iiij. aceti, uini albi boni unc. i. s. specierum cæroti sandalini absq; cæra, & oleo scru. s. aliàs unc. s. pulverum cordialiũ pro epithemate drach. v. Misce, fiat epithema pro corde, & cũ petia de grana infusa, in tali liquore, epithemetur cor, bis, uel quater ante cibum. Epithema cordiale.

Intus sumatur hoc electuarium.

Recip. Buglossati, diaboraginati, sacchari rosarum (aliàs zucchari diacydoniten sine speciebus) ana unc. i. gemmarum ingredientium electuarium de gemmis sine speciebus drach. i. & cum syrupo de acetositate citri, fiat electuarium. Pro nobilibus supponãtur folia auri nume. ij. De quo exhibe ante cibum, mane, & sero, ad quãtitatem castaneæ magnæ. Electuariũ stomachale & cordiale.

Aliud accidens est.

Vigiliarum instantia: contra quod utatur prouocantibus somnum. De quibus supradictum est, capite de phrenitide. Et per exteriora de balneis, & unctionibus, & cũ ijs, quæ applicantur intus. Somnũ prouocantia. Balneum. Vnctio.

DIAETA.

AEr tendat ad temperamentũ in actiuis, & in passiuis ad siccum, naturaliter, uel artificialiter, cum rebus applicatis, circa aerem cameræ.

Cibus, si uirtus esset debilis propter nimiam solutionẽ, & euacuationem, sit facilis digestionis, boni nutrimenti, & paucarum superfluitatum, debet multiplicari numerus ciborum, & diminui quantitas.

Vnde carnes sint pullorum, ut & in alijs dictum est. Pulli.

Sumat semper ante cibum duo uel tres cochlearia hu=

ius iulepi.

Iulep stomachale. Reci. Syrupi de mentha, cum succo granatorum, miuæ cytonirum, ana unc.ij. misce. De hoc exhibeatur, ut dictum est.

Fructus. Cydonia. Vitet omnes fructus, exceptis cydonijs, quibus potest uti, sumendo duos bolos de ipsis, coctis sub prunis, uel cineribus.

Cibus. Milium. Cibus aptus sit milium coctum in brodio supradicto, addendo illi pulueris coriandri præparati, coralliorũ rubeorum, ana scrup.i. pro uice.

Potus sit uinum. Potus conueniens sit, uinum aliqualiter odorum, rubrum, & habens aliquid stypticitatis. Lymphetur si opus est, cum aqua chalybeata.

Somnus. Quies. Dormiat septem uel octo horis, & si possibile est naturaliter, uel artificialiter.

Clystere ad uentrẽ strictũ post fluxum. Quies magis conuenit, quàm motus. Si autem contingat, quòd uenter ita restrictus esset, post fluxum, leniatur cum clysteri facto ex iure pullorum, uel castratorũ, ut sequitur hoc modo. Reci. brodij caporum, uel castratorum, lib.i. zucchari rubri unc.ij. olei cõmunis unc.iij. uitellum i. oui, salis drac.ij. misce pro clysteri.

Animi accidentia. Lætitia. Coitus. Vitet accidentia animi, facientia humores ebullire, ut iram, furorem: fugiat solicitudinem, tristitiã, & huiusmodi, quia hæc debilitant uirtutem.

Lætetur, & gaudeat: coitus tamen omnino inconueniens est.

ADDITIONES PROPRIAE.

Ventosa. SVperfluum cholericum uomitum curat, uentosa magna, applicata prope fundum stomachi, quia per illã materia trahitur ad partes inferiores.

Gerardus de Solo. Gerardus de Solo sic inquit. Accipiebat de pane contuso drac.

so drac.ij.& drach.ij.mastyches,cum uino aromatico,& in sacculo ponebat super stomachum. Sacculus stomachalis.

Sed melius.Capiatur panis incisus in frustra,& exiccetur,post infundatur in uino rubeo styptico, deinde ipso humectato,contundatur,donec reddatur in forma emplastri,post addantur sequentia. Emplastrũ ad idem melius.

Cinnamomũ,absynthium,charyophylli,mentha,& facimus emplastrum,& ponimus super stomachum.

Vel si non uellemus ita calefacere,accipiamus ex corticibus granatorum, uel floribus eius, & alijs stypticis, cum modico uini, uel aceti, infusis in eo, & ponimus supra stomachum. Aliud ad idem.

Bolus choleræ solutiuus.

Reci.*Electuarij de succo rosarum unc.ſ.zucchari.q.ſ. fiat bolus deauratus.* Bolus solutiuus.

Pilulæ ad idem.

Reci.*Rhæobabari electi drach.i.spicæ gra.iij.fiant pilulæ cum syrupo rosarum,& sit dosis.i.* Pilulæ ad idem.

Clystere ad idem.

Reci.*Camomillæ,mercurialis,maluæ,blitis,centaureæ minoris,ana.m.i.anisi,marathi,ana unc.ij.chartami,agarici,polypodij.ana unc.i.fiat decoctio, de qua accipe lib. i.ſ.in aqua dissolue,casiæ,farinæ zucchari,an. unc.i.diaphœniconis,uel electuarij Indi maioris drac.vi.uel unc.i. olei chamomalini unc.iij.salis triti drac.ij.fiat clystere.*

Clystere ad idem.

Reci. *Decoctionis blitis unc.vij.ſ. bauracis drach.i.ſ. zucchari rubri drach.x.olei rosacei,sesamini,ana drach. vij.uel unc.i.misce,fiat enema.* Aliud ad idem.

DE STOMACHI DEBILITATE, CAP. XXIX.

Definitio.

Stomachi debilitas. *Definitio.*

EBILITAS *stomachi, est dispositio stomachi, quando non bene digerit, & conturbat cum cibus uehementer.*

Galenus. *Ventriculi debilitas, morbū est occasio, teste Galeno.*

CVRA.

Cura. *CVra nocumenti digestionis, à mala complexione frigida, cum materia phlegmatica, completur istis intentionibus.*

Pilulæ ante cibum. 1 *Nota quòd euacuando à stomacho, damus pilulas ante cibum.*

Fortia medicamina uitāda. 2 *Porrò nō est utendū fortibus medicinis, ne trahāt materiā ad stomachū, ab alijs mēbris, quæ magis nocent, nisi ponātur in pauca quātitate, & fit aliquādo in sequētibus.*

MINORATIO.

Pilulæ. *REci. Pilularum ex aloe lota scrup. ij. fiāt pilulæ v. uel vij. dentur ante cibum per horam i. uel ij.*

Aliæ ad idem.

Aliæ similes. *Idem faciunt pilulæ aloephanginæ drach. ſ. fiant pilulæ septem, dentur ut supra.*

DIGESTIO.

Digestiuū. *REcip. Syrupi de corticibus citri, mellis rosati, oxymellis simplicis, ana unc. ſ. aquarum absynthij, melissæ, buglossæ, ana unc. i. misce.*

EVACVATIO.

Pilulæ. In forma pilulari.

REci. Pilularum stomachicarum Mesuei, drac. i. fiant

pilu æ

pilulæ vij. dentur in diei crepusculo.

Post ad quinque horas lauatiuum, ex brodio pulli non saliti ad v. unc. cum unc. ſ. ſacchari duarum coctionum, mox post horam ſumat prandium. *Lauatiuum.*

Aliud in forma potabili.

Reci. *Florum boraginis, bugloſſæ, meliſſæ, an. m. ſ. paſſularum enucleatarum, liquiriciæ raſæ, ana unc. ſ. ſebeſten viij. iuiubarũ x. cinnamomi electi, galangæ, ana ſcrup. ij. bulliant in ſ. q. aquæ abſynthij, ad conſumptionẽ medietatis.* De *colatura reci. q. ſ. ad diſſoluendum diacatholiconis unc. ſ. electuarij de dactylis drach. i. ſ. electuarij eleſcoph, ſcrup. ij. miſce, fiat potus, dulcoretur cum ſyrupo de corticibus citri, detur in diei crepuſculo.* *Potus cõfortatiuus ſtomachi.*

Pilulæ Conciliatoris ad idem, cap. 19. & 21. de nocumentis digeſtionis. Primo ex quibus eſt debilitas, &c. *Pilulæ Cõciliatoris.*

Confortatio, & alteratio.

Stomachus confortetur, & remoueatur mala eius cõplexio frigida. Primo cum extra applicatis. *Cõfortatio, et alteratio.*

Primo cum fomentatione.

Recip. *Menthæ ſiccæ, abſynthij, camomillæ, ana. m. i. galangæ, nucis moſchatæ, macis, cinnamomi electi, calami aromatici, ana ſcrup. ij. Cõtundantur craſſo modo, bulliant in ſ. q. uini odori, ad conſumptionem tertiæ partis, deinde cum ſpongia infuſa, in iſta decoctiõe, & expreſſa, ſtomacho applicetur, cum incipiat tepeſieri remoueatur, & de nouo reiteretur ter, uel quater.* *Fomẽtatio.*

Deinde exiccetur ſtomachus, panno calido, & ungatur iſta inunctione. *Exiccatio cũ lintheolis.*

Reci. *Olei de maſtyche, de ſpica, de abſynthio, ana unc. ſ. cinnamomi electi, charyophyllorum, ligni aloes, calami aromatici, galangæ, ana ſcrup. ſ. uel. i. ladani puri drac. ſ.* *Inunctio cõfortatiua ſtomachi.*

Pulnerizentur, & cum modico cæræ, & dictis oleis fiat unctio pro stomacho. Remouet malam complexionē stomachi frigidam, & confortat stomachum.

Cærotum ad idem.

Reci. Menthæ siccæ, absynthij, rosarum rubearum, camomillæ, ana.m.s. spicæ scru.ij. calami aromatici, macis. charyophyllorum, ligni aloes, ana scrup.ij. Pulnerizentur subtilissime, cum resina pini, & pice nauali fiat cærotum, in forma scuti.

Ad idem remedium.

Applicamētum. Reci. Lanam carminatam, infundatur in oleo de spica ualde calida, & illa expressa, super stomachū ligetur.

Emplastrum ad idem.

Recip. Pulparum cytoniorum coctorum sub cineribus libram.i. zinziberis, calami aromatici, cyperi, galangæ, casiæ ligneæ, piperis, ana scrup.i.s. omnia pulnerizentur, & cum pulpa cytoniorū, & succo eorūdem, reficiatur emplastrum, quod stomacho calide apponatur.

Intus applicetur hoc.

Cōfortatiuū. Recip. Diagalangæ, aromatici rosati, ana unc.i. De hoc sumat ante cibum per duas horas, ad quantitatem castaneæ magnæ.

Formulæ ad idem.

Rotulæ confortatiuæ. Reci. Cinnamomi electi drach.i. ligni aloes drach.s. zinziberis scrup.i. macis, calami aromatici, ana scrup.s. Pulnerizentur omnia subtiliter, & cum zuccaro taberzeth, dissoluto in aqua absynthij, fiat cōfectio solida in rotulis, quarum quælibet sit drach.iij. sumat.i. pro uice.

Iulep ad idem.

Reci. Charyophyllorū, cinnamomi electi, calami aromatici,

matici, ana drac. i. Bulliant in aqua *absynthij, melissæ, ana q. s. ad consumptionem medietatis: deinde, colaturæ adde syrupi de corticibus citri, mellis rosati colati, ana unc. ij. quæ iterũ bulliant donec ueniãt ad formã iulepi, & detur.*

ACCIDENTIVM CORRECTIO.

Correctio accidentium completur hijs, quæ remouẽt accidentia, qualia sunt, syncopis, tremor cordis ut plurimum, quibus succurritur cum confortantibus cor supra, &c. *Syncopis, tremor cordis. Cõfortatiua*

EVACVATIO.

Fiat euacuatiuum leue, & non forte, ne ad stomachum trahantur materiæ: detur ergo ista medicina in forma boli, euacuans à stomacho, & non ab alijs remotis. *Euacuatiuũ leue.*

Recip. *Casiæ optimæ, unc. i. rhæobarbari electi, drac. i. spicæ, gran. ij.* Quibus *subtiliter pulverizatis cum spica, & casia, misce, fiat bolus cum zucchara.* *Bolus solutiuus.*

Ad idem in forma pilulari.

Recip. Aloes *lotæ, rhæobarbari electi, ana scrup. i. mastyches, corticum myrobalanorum, citrinorum, ana scrup. sem.* Pulverizentur *subtiliter, reformentur pilulæ y. cum syrupo uiolarum, dentur mane in crepusculo diei.* *Pilulæ ad idẽ*

Mala complexio remouetur ab intra sic.

Recip. *Zucchari rosati, uiolati, diatriasandalorum, ana drac. yi.* Misce *cum syrupo de endiuia, fiat electuarium.* *Electuarium cõfortatiuũ.*

Iulep ad idem.

Recip. *Syrupi acetosi, de cytonijs, ordinati à* Rhaze *in textu, syrupi de ribes, ana unc. i.* Misce, *dentur ij. uel iij. cochlearia ante cibum.* *Iulep ad idẽ.*

Aqua hordei est etiam conueniens.

Circa exteriora, fiat unctio ista pro stomacho. *Vnctio stomachica.*

Recip. *Olei cytoniorum, rosarum, ana drach. yi. coralliorum*

liorum rubeorum, coriandri præparati, sandali citrini, ana drac. sem. uel i. rosarum rubearum, drac. i. Pulverizentur subtiliter, & cum modico ceræ fiat unctio.

Fomentatio ad idem.

Fomentũ ad idem. Recip. Rosarum rubearum, florum labruscæ, ana man. i. sem. absynthij, man. i. coralliorum rubeorum, coriandri præparati, sandali citrini, ana drach. i. Contundãtur, & bulliant in s. q. aquæ, ad cõsumptionem tertiæ partis, deinde cũ spongia infusa, ita quòd multũ calida applicetur, & post exiccetur locus, & inungatur cũ unctione dicta.

Exiccatio. Vnctio.

DIVERSIO.

Clysteria. Diuertatur materia cum clysterijs, fricationibus, & ligaturis.

Accidentia. Accidentia remoueantur cum medicinis appropriatis: de quibus Authores tractant.

Galenus. De hac materia uide Galenum in xij. de ingenio sanitatis, & de locis affectis, & in viij. Myamir.

ADIECTITIAE MEDELAE.

PRo mundificatione stomachi recipiat has pilulas.

Pilulæ. Recip. Pilularum alocphanginarum, stomachicarum de hiera, ana scrup. i. diagridij, gra. iij. Fiant pilulæ cũ aqua menthæ: dentur summo mane singulatim deuorandæ.

Tragæa debilem stomachũ post mundificationem factam cũ pilulis meis stomachicis, miro modo confortans, mihi cõmunicata à generoso domino Comite Nassauiensi.

Tragæa. Recip. Mastyches, partes viij. caryophyllorum, galangæ, ana

gij, ana partes iiij. cubebarum, gingiberis, macropiperis, cinnamomi, pulegij, menthæ ficcæ, ſpicæ indæ, calami aromatici, pulueris pelliculàrum ſtomachi gallinarum, macis, nucis moſchatæ, marathri, aneſi, xylobalſami, xyloaloes, ana partes ij. pulueris ſacchari, q. ſ. pro dulcoratione, ita tamen ut odor, & ſapor ſpecierum præualeat, & fiat tragæa ſecundùm artem.

Alia tragæa ad idem.

Recip. *Diagalangij, drac. iij. diacucumeris, drac. ij. pulueris ſtomachici confortatiui, drac. i. gingiberis, unc. ſem. ſacchari albiſsimi, quart. i. Miſce, fiat tragæa.* *Alia ad idẽ.*

Salſa bona ad prouocandum appetitum, & ad omnia ſtomachi uitia à cauſa frigida, & humida.

Recip. *Menthæ, cinnamomi, galangæ, ana, q. v. piperis parum. Miſce cum aceto, & fiat ſalſa.* *Salſamẽtum*

Medicamen expertum contra ſtomachi paſſiones, de cauſa frgida.

Recip. *Galãgij, nucis moſchatæ, trium generũ piperis, cinnamomi, ſpicæ, zinziberis, caryophyllorum, ana dra. ij. dyptami albi, zedoariæ, calami aromatici, aneſi, marathri, ameos, ſiſeleos, carui, cimini macedonici, ana drac. i. conſeruæ citrangulorum, unc. i. cum ſyrupo, uel miua cydoniorum. Fiat electuarium arte. Doſis, drach. i. ieiuno ſtomacho, maximè digerit, & infrigidatum ſtomachum calefaciendo roborat.* *Electuarium*

His peractis, applicetur emplaſtrum de pane aſſo, in hunc modum.

Recip. *Mẽthæ, abſynthij, maſtyches, pulegij, ana man. i. Decoquantur in uino, cui adde panis aſsi, & roſarum,* *Emplaſtrum de pane aſſo*

ana man.

ana man.i.fiat emplastrum.

Aliud ad idem.

Recip. Rosarum, sandalorum, omnium generum mentharum, pulegij, ana man. sem. farinæ hordei, unc. i. uel ij. Fiat emplastrum ut supra.

DE STOMACHI DOLORE, CAP. XXX.

Definitio.

Definitio. Causæ.

OLOR stomachi est ipsius stomachi tristis quædam sensatio, à mala complexione sine materia, uel cũ materia, aut à soluta cõtinuitate, uel simul ab utraq; prouenien's, & talis quãdoq; ab apostemate, quandoq; sine: causatur & interdum quoque à uermibus, ab humoribus, ut sanguine, phlegmate, & utraque bile, à uentositate, à re mordicante, &c.

APHORISMI.

Aphorismi Hippocratici.

1 IN febribus circa uẽtriculum, & fortis æstus, & cordis morsus, uel dolor, malum. Aphor. 65. lib. 4.

2 Famem thorexis, id est, uini potio soluit. Aphoris. 21. lib. 2.

Omißis causis, signis, & præsagijs, sequitur cura doloris stomachi.

CVRA.

Sacculus confortatiuus.

RECIP. Mẽthæ siccæ, absynthij, camomillæ, rosarũ rubearũ, ana man. s. pulegij, calamẽti, ruthæ, ana man. sem. cinnamomi electi, calami aromatici, galangæ, ligni aloes, ana drac. i. Cõtundantur crasso modo, fiat sacculus,

in quo

in quo ponantur dicta calida in tegula.

Prodest etiam indui pellibus uulpinis, confortando calorem naturalem temperatè, quia nimius calor resolueret illum paucum calorem naturalem, & debilitaret eum, & sic noceret. Proin cauendum est à nimium calidis.

Pelles uulpinæ.

Nimis calida uitanda.

Emplastrum uentositatum resolutiuum.

Emplastrum pro uentositatibus.

Reci. Lanæ incisæ subtilißimè, lib. sem. mellis, lib. sem. Misce, pone ad ignem. Deinde recipe gingiberis, galãgæ, cinnamomi electi, calami aromatici, ana drac. i. anisorum, fœniculi, carui, ameos, ana drac. ij. Pulverizentur omnia, & addantur dictæ misturæ, misce, fiat emplastrum uentositatum resolutiuum, ponatur supra stomachum.

Ventosæ.

Item ualet uentosa magna circa umbilicum, si uis per inferiora ducere, uel paulò supra. Si per superiora, fiat solutio (aliàs resolutio) & confortatio cum communi dosi therebentinæ, quæ est unc. sem.

Therebentina.

Cura.

Vinum.

Vinũ sublimatum.

Potus.

Recip. Therebentinæ optimæ non lotæ, unc. sem. inuoluatur in hostia, & transglutiatur, post detur optimum uinum. Aliqui exhibent aquam ardentem ad unc. i. stomacho ieiuno: quidam dant drac. i. theriacæ dissolutæ in uino maluatico.

Stomachus gallinarum.

A proprietate etiam confortant pelliculæ interiores stomachi gallinarum.

Potus.

Item drac. i. pulueris radicis pæoniæ cum uino.

Electuarium Leonellianum, dandum mane, quando surgit.

Electuarium ad prædicta expertum.

Recip. Cinnamomi electi, galangæ, ligni aloes, calami aromatici, ana drac. i. sem. (aliàs unc. i. sem.) radicis pæoniæ, drac. i. tunicarum intrinsecarum stomachi gallinarũ præparatarum, drach. i. menthæ siccæ, pulegij, ana scrup. ij. Pulverizentur omnia subtiliter, & cum melle cocto, & despu-

despumato, uel zucharo dissoluto in aqua melissæ, q. s. Fiat electuarium, de quo recipiat drac. i. sem. pro uice stomacho ieiuno; nam stomachum confortat, dolorem remouet, & resoluit uentositates.

Effect us electuarij.

Quidam extra communiter accipiunt scutellam plenam cineribus calidis, deinde aspergunt cum uino, & iniiciunt aliquos pulueres specierum, & desuper ligant pannum lineum, & sic calefaciunt stomachum super ipsum ponendo.

Mesueus.

Puluis à me (aliàs à Mesueo) expertus, etiam in mulieribus prægnantibus, de quibus dubium erat ne propter uentositates abortum facerent.

Puluis ad uẽtositates.

Recip. Cimini in aceto infusi per noctem, & postea torrefacti, drac. ij. ameos, zinziberis, castorei, ana scru. ij. Pistentur subtilißimè, & cribrẽtur. Est dosis, scrup. iiij. cum paruo potu uini, & usus per plures dies. Hic puluis me nunquam solet decipere.

Electuarium ad idem.

Rhazes.

Item electuariũ de baccis lauri, cui non est par in dissoluendo uentositates, secundùm Rhazem 9. Almansoris.

Diaspermaton. *Mesueus.*

Ad idem ualet, & à me expertũ est diaspermaton, idest electuarium de seminibus, quod ponitur in Antidotario Mesuei.

Cõfectiones. *Bauerius.*

Ad idem ualet diagalanga, & diaciminũ, & dianisum: de aliquo istorum exhibeatur secundùm exigentiam. Vide Bauerium fol. 66. idem 121.

ADDITAMENTA PROPRIA.

Cholera est doloris cã.

Vt plurimum talis dolor in febre prouenit ex cholera, cum

ra, cum effunditur ex hepate secundùm plurimum, quæ sui acuitate mordicat, & dolorem infert.

CVRA.

CVm euacuatione illius materiæ, & diuersione maximè ante paroxysmi principium, & principium effusionis est per uomitum etiam, & tunc confortetur stomachus ne recipiat, cũ buccella panis infusa in aliquo succo frigido styptico, ut uino granatorum, uel cydoniorum, cum rob de cydonijs, & rob de ribes, & rob de myrthillo. Item cum conseruis rosarum, seu cydoniorum, data ante accessionem. Vomitus. Panis. Conserua.

Auic. Detur syrupus de malis stypticis, uel cydoniorũ. Auicenna. Syrupus.

Fiat unctio.

Ex oleo cydoniorum, myrthi, rosarum, cum puluere corralliorum, rosarum, & coriandrorum præparatorũ, cum ligno aloes. Vnctio.

Petrus Apponensis inquit: ad confortandum stomachũ febricitantis, & ad remouendum dolorem, ab eo, ex uentositatibus, prodest illa unctio. Petrus Apponensis.

Recip. Olei myrthini, rosati, ana. Bulliant in eis mastyx, olibanum, & ex eo ungatur stomachus, & si superaspergatur puluis rosarum, & coralliorum cum coriandris præparatis, remouet sæpe nauseam. Vnctio. Puluis.

Emplastrum restringens ardorem stomachi febricitantis, & uomitum, ac subuersionem, & remouet dolorem.

Recip. Succi solatri, succi absynthij, ana unc. ij. farinæ hordei, unc. i. sem. mastyches, unc. sem. rosarum rubearum pulverizatarum, unc. i. Fiat conglutinatio cum supradictis, & stomacho applicetur. Emplastrum

Si dolor

Phlegma. Si dolor esset ab humore phlegmatico.

Euacuatio per uomitũ, & secessum. *Euacuabis uomitu, & secessu: & detur post euacuationem syrupus de mentha in maiori quantitate: syrupus rosarum in minori quantitate.*

Syrupus. Post inungatur sic.

Inunctio. *Cum oleo de spica, nardino, masticino, &c.*

Si à uentositate fuerit.

Ventositas. Ventosatio. *Fiant diuersiones: uentosa super umbilicum apponatur magna, & reiteretur pluries.*

Inunctio. Puluis. *Et stomachus, oleo ruthaceo, nardino, & camomellino inungatur, & aspergatur puluis caryophyllorum, cinnamomi, & coralliorum.*

Sacculus. Fomentatio. *Fiat sacculus ex flore camomillæ, ameos, stycados, anisi, cimini, carui, semine fœniculi. Aut fomentetur stomachus cum spongia, aut filtro cum decoctione istorum, & postea aspergatur puluis ameos, cimini, carui, & anisi.*

Epithēa stomachichũ. *Panis tritici coctus, ex furno abstractus, per medium scindatur, & aspergatur subitò oleo, & melle, & stomacho superponatur.*

Si materia fuerit frigida, & adfuerit dolor.

Puluis. Cholera. *Aspergatur panis dictus, infusus in uino bono, puluere carui, spicæ, menthæ, cinnamomi, & absynthij.*

Si fuerit dolor à cholera retenta in stomacho.

Applicamẽtũ stõachale *Facta purgatione, aspergatur panis ille in aqua rosata cum modico aceti, & supra proijciatur puluis rosarum, & applicetur stomacho.*

Si fuerit propter potum aquæ frigidæ.

Potus aquæ frigidæ. *Dentur calida, & cum tegula, seu panno calido stomachus fomentetur.*

DE APOSTEMATE STOMACHI, CAP. XXXI.

Definitio.

POSTEMA *stomachi est quædam colleictio noxiorum humorum in uentriculo coaugmentata.* Stomachi apostema. Definitio.

De differentijs, & generibus apostematis stōachi, uide Michaelem Sauonarolam, in cap. proprio de apost. stomachi, &c. Michael Sauonarola.

CVRA.

Circa curam apostematis stomachi. Nota, quòd in apostemate calido stomachi, primo fiat phlebotomia basilicæ dextræ, ad v. uel vi. unc. sanguinis secūdum tenorē uirtutis, & hoc pro diuersione, & minoratione. Phlebotomia basilicæ

Sed si sit constrictio uentris, fiat prius lenitio uentris cum clysteri sequenti. Ventris solutio.

In causa calida.

Reci. *maluæ, uiolariæ, brancæ ursinæ, mercurialis, absynthij, ana m. i.* Fiat *decoctio ad medietatē.* Colati *recipe selibram uel plusculum, in quo dissolue unc. ij. olei uiolacei unc. ij. salis gemmei drach. s. uel, si magna sit duritia uentris, drachmam integram, electuarij de succo rosarum drach. i. oxymelitis* Nicolai *laxatiui drach. ij. misce, & inijciatur per clystere.* Clystere in causa calida solutiuum.

Aliud in causa frigida.

Reci. *Abrotani, calamenti, origani, camomillæ, menthæ, ana m. i. furfurum hordeaceorū pug. iij. florum fœniculi. m. s. decoquantur in. s. q. aquæ, ad consumptionem medietatis.* In *colatura resoluantur, olei ueteris, ruthacei, & irini, ana unc. i. hieræ picræ unc. s. benedictæ drach. ij.* In frigida causa clystere solutiuū.

salis parum, detur ut supra.

Ventosæ. *Facta phlebotomia, si materia adhuc est in fluxu, tunc*
Fricatio. *diuertatur cum uentosis, & fricationibus.*

Saphena. *Si autem sit propter retentionem sanguinis menstrui, uel hæmorrhoidum, fiat phlebotomia saphenæ.*

Repercußio *Deinde fiat fortis repercußio in principio.*

Applicamẽtum. *Reci. olei cydoniorum, rosarũ, myrthini, ana unc. i. misce, infundantur petiæ lineæ, & applicentur stomacho.*

Linimentum ad idem.

Ad idem linimentum. *Reci. Sandali albi, & rubei, rosarum rubearum, myrtillorum, coriandri præparati, coralliorum rubeorum, ana unc. i. uel. s. puluerizentur subtiliter omnia in unc. v. uel yi. aquæ rosarũ, succi cydoniorũ unc. ij. misce, deinde infunde petias lineas in liquore, quæ expressæ applicẽtur.*

Emplastrum ad idem.

Reci. Farinæ hordei, fabarum, lentium excorticatarũ, ana drach. ij. alias unc. ij. rosarum rubearum, myrtillorũ, sumachij, balaustiarum, corticum granatorum, ana. m. s. omnia ista pistentur subtilißime, deinde aspergatur oleo cydoniorum, & rosarum. q. s. & fiat emplastrum, quod ponatur super locum dolentem.

Vnctio ad idem.

Ad idem unguentum. *Recip. Olei rosarum, cydoniorum, ana drach. iij. boli armenij, rosarum rubearum, coralliorum rubeorum, coriandri præparati, ana scrup. ij. puluerizentur, & cũ modico ceræ, fiat ugnuentum.*

In augmento apostematis illius.

Augmẽtum apostematis *Reci. Eadem remedia, addendo tantũ resolutiua: unde fiat ista unctio.*

Vnctio. *Reci. Olei rosati unc. ij. olei camomalini unc. i. s. Infundantur petiæ, & applicentur.*

Lini-

Linimentum.

Reci. Rosarum rubearũ, camomillæ, ana.m.s. menthæ siccæ, myrtillorum, ana dra.i. subtiliter puluerizentur, & dissoluantur in aqua rosarũ, absynthij, ana unc.y. deinde infundantur petiæ, quæ expressæ, loco imponantur. Linimentũ.

Emplastrum ad idem.

Procedente augmento administretur.

Recip. Menthæ siccæ, camomillæ, absynthij, rosarũ rubearum, myrtillorum, sumachij, ana.m.s. omnia bulliant in.s.q. aquæ, ad perfectam decoctionẽ: unde pistentur in mortario, & cum dicta decoctione, & oleo rosarũ, & camomillæ.q.s. ad impinguãdũ, & fiat emplastrũ. Est enim resolutiuum, & repercußiuum

A medio augmenti, usq; ad medium status, applicẽtur plus resolutiua, & minus repercußiua. Vnde prædictis addãtur aliqua plus resolutiua, sicut in oleis addimus oleũ anethinum, cum modico olei de spica. In emplastro dicto, addimus origanum, calamentũ, & melissam, & fiat emplastrum, cũ alijs in epithemate, & linimẽto. Similiter similes herbas apponimus, quia plus resoluunt. Resolutiua. Olea. Emplastra. Herbæ.

A medio status, per totam declinationem, apponãtur resoluẽtia pura. Vnde primo utatur ista unctione. Status. Resolutiua.

Reci. Olei camomalini, spicati, anethini, an.unc.i. infundantur petiæ. Vnctio.

Emplastrum ad idem.

Reci. Menthæ siccæ, absynthij, camomillæ, ana.m.s. spicæ, squinanti, calami aromatici, cinnamomi electi, mastyches, thuris, ana dra.i. pistentur in mortario omnia subtiliter, & puluerizentur, deinde cũ oleo camomillæ, & mastyches.q.s. fiat emplastrum, & stomacho applicetur.

Ex ijsdem potest fieri fomentatio. Decoquantur omnia Fomentum.

in uino odoro, cum subdupla parte aquæ, ad consumptionem tertiæ partis, deinde cũ spongia expressa, quæ prius infusa erit, fomentetur locus.

Causa antecedens. Quantum ad causam antecedentẽ, quæ est factiua apostematis, facta phlebotomia, quæ est necessaria in omni apostemate, stomachi etiã frigidi, diuersionis gratia, quia ex repletione remouetur cholera: ideo post phlebotomiam per duos, uel tres dies debet fieri euacuatio choleræ, sanguine enim euacuato, ebullit cholera. Post phlebotomiam, per duas uel tres horas, debet fieri euacuatio choleræ, cũ medicina lenitiua tantum, & non forti, ne fiat adtractio materiæ ad stomachum.

Choleræ solutio. Choleræ ebullitio.

Vnde recip. Casiæ optimæ pinguis, nouiter extractæ, drach. x. dissolue cum decoctione communi.

Choleræ solutiua. Eodem modo ualet manna usurpata. Possumus etiam addere rhæobarbari in substantia, utpote drach. i. cum uncia. i. casiæ.

CVRA APOSTEMATIS, FRIGIDI STOMACHI.

Cura apostematis frigidi stomachi. PRimò, quo ad causam antecedentem, si est phlegmaticum apostema, purgetur materia, quæ est sub forma causæ antecedentis: digerendo ipsam tali digestiuo.

Phlegmatis Digestiuũ. Reci. Syrupi de duabus radicibus, sine aceto, mellis rosati colati, ana drach. vi. aquæ fœniculi, absynthij, buglossæ, ana unc. i. misce.

Facta digestione, dentur iste pilulæ.

Pilulæ. Recip. Pilularum stomachicarum Nicolai, aliàs Mesuei scrup. ij. aloes lotæ scrup. i. Fiant pilulæ quinq; cum melle rosato.

Aliæ ad idem.

Recip. Pilularum de hiera simplici Galeni drach. i. & scrup.

scrup.i.(aliàs solum scrup.i.uel s.)fiant pilulæ vij.

Aliqui exhibent electuarium elescoph,& diaphœnico nem,sed male agunt. Electuaria.

Quantum ad causam coniunctam, in principio compe tit repercußiuum hoc.

Reci. Olei cydonioru (aliàs rosarum) olei absynthij, camomillæ,ana unc.s.(aliàs.i.)infundantur petiæ.

Vnctio ad idem.

Reci. Olei rosarum,camomillæ, cydonioru,ana unc.s. rosarum rubearum, myrtillorum, corialliorum rubeorum,ana scrup.i.puluerizentur subtiliter, & cum dictis oleis & modico cæræ fiat unctio. Applicamentum repercußiuum.

In augmento autem fiat talis inunctio.

Reci. Olei de spica, de camomilla, rosarum, cydoniorum,ana unc.s.fiat unctio. In augmento unctio.

Fomentatio ad idem.

Recip. Menthæ siccæ, absynthij, camomillæ,meliloti, florum rosarum rubearum,labruscæ,ana.m.i.spicæ dra.i. contundantur, & bulliant in s.q.aquæ, cum modico uini albi odori,ad consumptionem tertiæ partis, cum spongia ter quater'ue fometetur:deinde cu predicto oleo inugatur.

In statu resolutiua repercußiuis misceantur,& applicentur,aut à medio augmenti,inungedo locum. Vnctio.

Reci. Olei de absynthio,de spica,de camomilla,de rosis,ana unc.s.(aliàs.i.)infundantur petiæ in tali calido. Vnctio.

Emplastrum ad idem resolutiuum,& pro parte repercussiuum.

Recip. Absynthij,menthæ siccæ,meliloti, pulegij,anethi,ana.m.s. farinæ seminis lini,fœnigræci, ana unc.ij. bulliant in s.q.aquæ, ad perfectam decoctionem, deinde pistentur in mortario, & addantur farinæ, & cum dicta Emplastru.

decoctione, & oleo de spica, ac liliorum. q. s. ad inungendum, fiat emplastrum.

Suppuratio

Apostema, si resoluitur, bonum est; si enim ueniret ad suppurationem, quod semper cauere debemus, & si tamē nobis inuitis eueniret, fiat emplastrum maturatiuum.

Emplastrum ad suppurationem.

Reci. Radicum altheæ. m. i. s. maluarum cū radicibus, meliloti, anethi, ana. m. i. absynthij, menthæ siccæ, an. m. s. radices incidantur, & cum dictis herbis bulliant in. s. q. aquæ, ad perfectam decoctionem, deinde pistetur in mortario addantur farinæ seminis lini, fœnigræci, ana unc. ij. olei anethini, camomalini, amygdalini dulcis, ana. q. s. ad impinguandum, fiat emplastrum.

Ruptio apostematis.

Si autem rumpatur apostema, & ueniat ad sanationē, & rumpatur ab intra, ut sæpius fit, & minus est malum, mundificetur prius hoc modo.

Mundificatio.

Reci. Aquæ mellis, secūdum artem factæ, ut infra unc. iij. mellis rosati colati unc. i. s. detur hic potus, donec sit facta pura mundificatio ulceris.

Fit autem aqua mellis sic.

Modus cōficiendi aquā mellis.

Reci. Mellis partem. i. aquæ partes viij. & bulliāt ad consumptionem medietatis. De ista aqua dentur unc. iij. calide: abstergit enim ulcus.

Alius modus.

Vel reci. Aquæ hordei, factæ secundum artem unc. iij. Mellis rosati colati un. i. s. detur.

Qua sumpta, detur istud iulep consolidatiuum ulceris in stomacho.

Iulep cōsolidatiuum.

Recip. Miuæ cydoniorum simplicis unc. iij. boli armenij, thuris, masliches, ana drach. i. pulverizentur subtiliter, misce cum dicta miua. De quo mane exhibeatur unc. i. s. cum aqua absynthij etiam unc. i. s. sumatur omni mane potus iste calidus.

Vbi

Vbi autem apostema uenerit ad duritiẽ, ut sæpius fit, intentio est mollificare, & resoluere, & ad quam intentionem est conueniens istud sequens emplastrum. Duri apostematis mollificatio.

Reci. *Emplastri de meliloto unc.iij.uel.iiij.oesypi humidæ unc.i.ſ.misce adinuicem cum oleo de lilio, & reducatur ad formam emplastri, quod applicetur stomacho extrinsecus cum petia.* Emplastrum resolutiuũ.

Ad idem potest fieri unctio ista.

Reci. *Olei de lilio, de camomilla, pinguedinis gallinæ, medullæ crurium uituli, ana unc.i.liquefiant adipes cum dictis oleis, & misce cum modico ceræ, fiat unguentum stomacho applicandum.* Vnctio ad idem.

ADDITIONES PROPRIAE.

P*Rimitus molliatur apostema, cum oleo rosaceo, lentiscino, & uiolaceo.* Olea mollitiua.

Si uehementioribus uti oporteat, cum oesypo humida, uel diachylo communi, emplastro alliato, uel cærato andromachi. Emplastra ualde mollificantia.

Post superponatur hoc cataplasma,
in causa calida.

Reci. *Aquæ rosaceæ, succi lactucæ, portulacæ, solatri, arnoglossæ, ana dra.v.tẽperentur cũ ſ.q. olei uiolacei ad modum emplastri, superponatur cũ lana xylina calide.* Cataplasma in calida causa.

Si apostema sit de causa frigida.

Reci. *Altheæ, seminis lini, fœnigræci, & incorporentur cum axungia porcina recenti, & butyro recenti, ponatur super uentrẽ, & stomachũ. Vncto prius uentriculo cum dialthea, & oleo camomalino, simul cõmistis.* Aliud in causa frigida. Vnctio.

In hoc casu prodest uomitus, materia prius bene præparata, & lenificata. Vomitus.

Permultum etiam iuuat, aluum hoc stomachico clystere eluere. Clystere solutiuum.

ri eluere. Confert enim euacuando materias calidas à pe ctore, stomacho, hypocōdrijs, & toto uentre inferiore: apostematibus etiam intestinorum.

Clystere laxatiuum bonum.

Recip. Quatuor seminum cōmunium frigidorum, ana m.ij. seminis portulacæ, lactucæ, an. m.i. seminis endiuiæ, Acetosæ, scariolæ, cuscutæ, ana. m.ſ. foliorum maluarum, blitis, uiolarum, mercurialis, ana. m.i.ſ. coquantur omnia in libris viij. aquæ, usq; ad cōsumptionē medietatis, deinde colentur, & uehemēter exprimātur, & huius expreſsionis accipe lib.i. & adde olei uiolarū unc.iij. electuarij de psilio un.ij. castæ, sacchari rubei, ana unc.ſ. salis cōmunis drac.iiij. aliàs scrup.iiij. misce, & totū imponatur, &c.

Pilulæ solutiuæ meæ.

Si purgatione interna fuerit opus, utatur pilulis meis in capite de debilitate stomachi, in additamentis scriptis, supra.

Cōfortatiua

Post suppurationem, & expulsionem apostematis, confortetur stomachus ab intra, & extra sic.

Ab intra cum iſta tragæa.

Tragæa confortans ab intra.

Reci. Coriandri, cinnamomi electi, ana drach.i. trium generum piperis galangij, charyophyllorum, zinziberis, ana drac.ſ. seminis fœniculi, anesi, ana drac.iij. croci optimi drac.i. misce cum zuccharo ad pondus omniū, fiat puluis tragæalis. Confortat stomachum, hepar, & omnia mēbra principalia, necnon & intestinis conferens.

Ab extra utaŕ sacculo, seu scuto stōachali.

Scutum seu sacculus cordialis, & stomachalis, cōfortans ab extra.

Reci. Galliæ moschatæ, aliptæ moscathæ, ana drac.i. ladani puriſsimi dra.ij. mastyches, macis, charyophyllorū, nucis moschatæ, cinnamomi, ana drac.ij.ſ. calami aromatici, spicæ, granorum paradysi, galangij, zinziberis, ana drac.i. menthæ siccæ drac.ij. puluerizentur, fiat scutū secundum artem, cum syndone præparato applicetur.

DE SIN-

DE SINGVLTV, CAP. XXXII.

Definitio.

SINGVLTVS *est malus motus uirtutis, desiderantis expellere rem nociuam.* Singultus. Definitio.

Vel.

Singultus est uiolentus motus stomachi, tendens ad superiora, ut rem fugiat nociuam. Alia definitio.

Singultus est motus similis motui spasmi. Alia definitio.

CAVSAE.

C*Ausæ singultus sunt, calida, frigida, inanitio, repletio, aromata, &c. Lib. 3. de causis sympt. Gal.* Causæ singultus.

Galenus piper edebat, ut de ipsomet scribit, & sentiebat singultum. Idem lib. 4. cap. 7. de locis affectis. Piper. Gale. de se ipso.

Et idem alibi.

Singultus accidit propter neruorum cõmunicationem, non quidem semper, sed quando ad maximam attollitur inflammationem. Alia causa.

APHORISMI.

1 E*X superflua purgatione conuulsio, aut singultus superueniens, malum. Aphor. 4. lib. 5.*

2 *A singultu habito, sternutatio superueniens, ægritudinem soluit. Aphor. 13. lib. 6.*

3 *A longo alui profluuio habito, spontaneus uomitus superueniens, morbum soluit. Aphor. 15. lib. 6.*

4 *In hepatis inflammatione singultus, malum. Aphor. 17. lib. 7.*

5 *Hepati inflammationem patienti singultus aduenit. Aphor. 58. lib. 5.*

6 *Conuulsio fit uel ex repletione, uel inanitione, ita uerò &*

rò & singultus. Aphor. 39. lib. 6.

7 A uomitu singultus, & oculorum rubor, malum. Aphor. 3. lib. 7.

PRAESAGIA.

Præsagia. IN singultu omnes uentriculi partes id, quod cruciat, exprimere tentant. Gal. lib. de sympt. causis.

CVRA.

Singultus à mala cõplexione. SIngultus à mala complexione sine materia calida, sola alteratione cum contrarijs intus, & ab extra applicatis, curatur.

Intus applicanda. Intus applicanda sunt, sicut aqua hordei cum iulepo uiolarum, & aqua endiuiæ cum succo granatorum, & syrupo rosarum.

Saccharum rosatum. Ad idem ualet saccharum rosatum, & uiolatum.

Exterius, ut inunctiones, & epithemata.

Vnctio.

Extra adhibenda. Recip. Olei uiolarum, olei rosarum, cydoniorum, ana unc. i. Infundantur peciæ lineæ, & tepidæ stomacho applicentur.

Epithema ad idem.

Ad idem Epithema. Recip. Olei (alias aquæ) uiolarum, rosarum, portulacæ, ana unc. iiij. coralliorum rubeorum, coriandri præparati, myrtillorum, ana drac. i. Pulverizetur, & misce cum dictis aquis, & epithemetur stomachus.

Singultus à sicca cõplexione. Si autem fuerit sicca, propter febres, uel euacuationes præcedentes curæ sint duæ.

1 Prima, remotio causæ: & altera, malæ complexionis siccæ remotio.

2 Et istæ duæ possunt simul impleri cũ ijsdem remedijs.

Remotio causæ. Remouetur autem mala cõplexio sicca, & febris præcedẽs cum aqua hordei, & syrupo uiolarum, commiscendo hoc

do hoc modo.

Recip. Aquæ hordei, unc. iij. uel iiij syrupi uiolati, unc. i. sem. Misce. Potio. Potus.

Item, Aquam cum succo granatorum musorum, uel succo cydoniorum bibat. Potio ad idē

Bibat iura pinguia restauratiua, bona, bonarum carnium, & laudabilium, quæ & substantificè, & mundificatiuè (aliàs qualitatiuè) humectent, sicut pullorum, castratorum, & agnorum. Iuscula bona Pulli. Carnes.

Alterentur cum seminibus communibus frigidis. Semina frigida.

Vinum sit album, antiquum, & dulce, multa aqua dulci dilutum. Vinum.

Ingrediatur balneum aquæ tepidæ, dulcis. Balneum.

Dormiat quantum potest, ut corpus humectetur. Somnus.

Comedat sæpe, sed parum pro uice. Cibus.

Bibat hunc potum humectatiuum.

Recip. Mucilaginis psylij, unc. sem. (aliàs unc. i sem.) syrupi uiolarum, succi granatorum dulcium, ana unc. sem. Hunc potum bibat tepidè. Potus humectatiuus.

Inungantur spondiles colli, & dorsi cū hoc unguento.

Recip. Olei uiolarum, de salicibus, ana unc. i. Fiat tepide: inungatur maximè circa tredecimum spondilum, cui os stomachi alligatur. Vnctio bona pro singultu.

Si autem singultus sit cum materia; si sit phlegmatica, utatur eiusmodi digestiuo incisiuo.

Recip. Mellis ros. colati, oxymellis simplicis, ana drac. vi. aquarum absynthij, fœniculi, ana unc. sem. uel i. Misce. Digestiuum pro singultu phlegmatico

Si autem materia sit subtilis, cholerica, fiat tale digestiuum incisiuum.

Recip. Syrupi de endiuia, ana unc. i. acetosæ simplicis, unc. sem. aquæ endiuiæ, unc. ij. absynthij, unc. i. Misce. Diges. singultus à cholera

Solutiua

Solutiua materiæ phlegmaticæ in forma pilulari.

Pilulæ ad singultũ phlegmaticum. Reci. Pilularum stomachicarum Mesuei, drac. i. scrup. sem. Fiant pilulæ vij.

Ad idem ualet electuarium de dactylis.

Ad idẽ choleræ euacuatiuum. Si autem est materia, euacuatur cum isto euacuatiuo.

Recip. Diacydonites solutiui, unc. i. Fiat bolus, detur.

Pilulæ Cõciliatoris. Mesueus. Item, Pilulæ ordinatæ à Conciliatore in Additionibus Mesuei, cap. de singultu: quæ sunt pilulæ gloriosissimæ, exhibendo de his stomacho ieiuno, drach. i.

DIVERSIO.

Fricatio. Ligatura. Balneum. Rubificãtia. Ventosæ. Diuersio fiat cum fricationibus circa exteriora; & ligaturis, circa adiutoria brachiorum, & coxarũ; balneationibus extremorum, & alijs, cap. de dolore stomachi, dictis. Item cũ rubificãtibus, uentosis, & huiusmodi.

Motus. Affectus animi. Item, cum uentosis excutiantur materiæ ab ore stomachi cum motibus fortibus animalibus, & corporalibus, sicut est ira, uociferatio, & sternutatio.

Confortatio.

Confortatio. Confortetur stomachus cum dictis in cap. de debilitate stomachi, sic etiam membrum mandans.

Accidentia.

Regimen. Remoueantur accidentia cũ medicinis appropriatis: & ordinetur regimen ultimo, quod sit cõtrarium causæ.

ADIECTITIAE MEDELAE.

Causæ singultus.

1 Singultus fit aut à medicinæ effrenitate: & iste rarò potest curari, ut dicit Hippocrates.

2 Aut à repletione humorum exuberantium.

3 Aut mordicatione humorum, uel alterius rei mordicantis, sicut est cibus, & medicina.

4 Aut à mala complexione, & uentositate.

Singultus

Singultus à repletione.

Curatur uomitu, si non sint imbibiti humores: & si humor est imbibitus, & sepultus, curatur cum hiera picra, & pilulis de aloe, uel pilulis ex hiera simplici.

Si est ab humore acuto mordicante.

Curatur uomitu, cum aqua calida, uel aqua hordei, in qua bulliant semen atriplicis, & cum oxymelite simplici.

Postea detur aqua hordei cum succo granatorum dulcium, & cum aqua cucurbitæ, & cum succo granatorum: stypticant enim, & confortant. Aqua hordei

ALIA SINGVLTVS CVRA.

D*Icit Serapio. Quando squilla decoquitur, aut accipitur cũ uino, curat singultum ex humoribus crassis, & bibitis in rugis, uel fibris uentriculi, & mundificat stomachum à putredine.* Serapio. Alia singultus cura.

CVRA ALIA SINGVLTVS, EX CRASSO HVMORE.

Mundificans stomachum, delens eius dolorem, & abstergens eius parietes.

Emplastrum pro stomacho singlutiente.

Recip. Aristolochiæ longæ, galangæ, anesi, baccarum lauri, gentianæ, ruthæ, ana drac. iij. castorei, myrrhæ, ana drac. ij. caryophyllorum, drac. ij. rosarum, & mastyches, drac. iij. Confice cum melle, & aqua sampsuci, & fiat emplastrum, non stante febre, & est mirabile. Emplastrum ad idem.

CVRA SINGVLTVS EX SICCITATE.

C*Vratur cum aqua calida, cum oleo amygdalarum dulcium recentium: similiter cum oleo uiolato, cum mucilagine psylij, & mucilagine seminis cydoniorum: & sunt medicamina delectabilia ualde, & experta.* Olea. Mucilagines

Item

Item non ſtante febre.

Lac amygdalarum dulcium. Item lac ſeminum cõmunium cum brodio, ſeu iuſculo carnium pullorum proderit.

CVRA SINGVLTVS A VENTOSITATE CRASSA.

HVius cura generalis eſt per ſternutamentum, ſomnum longum, per retentionem loquelæ, anhelitus, per fricationes extremitatum, per noua terribilia, accidentia animi ſubita, & improuiſa, ut triſtitia, gaudium, & per uentoſas, cum ſcarificatione ſupra ſpatulas, & ſtomachum.

Potus. *Curatur quinetiam cum ſemine urticæ, & aqua mellis.*

Potio. *Decoctio ſquinanti, & corticum fiſticorum eum liberat à ſingultu.*

Potus. *Puluis altiliæ cum aqua detur, doſi aurei unius: liberat à ſingultu.*

Ad eiuſmodi ſingultum commoda ſunt.

Simplicis cõpetentiã. *Aniſum, olibanum, calamentum, caſtoreum, marathrũ, adianthos, galanga, & uinum purum, non ſtante febre.*

Semen anethi pulueriꝫatum, & datum ad comedendum curat omnem ſingultum de repletione: eſt expertum.

Odoramentum. *Semen anethi ligetur in panno lineo, & bulliat in uino bono, & odoretur facit ceſſare ſingultum.*

Singultus de repletione in febre, ſicut contingit frequenter ex comeſtione fructuum, ex potatione aquæ frigidæ, & aliorum.

Potus ad idem.

Potus. *Recip. Anethi, drach. ij. zedoariæ, ligni aloes, maſtyches, coralliorum rubeorum, nucis moſchatæ, ana drac. iij. Pulueriꝫentur, & dentur in potu, uel cibo, ſtatim ceſſabit ſingultus, niſi ſit apoſtema in ſtomacho.*

Singul-

Singultus à mala complexione frigida.

Primò, alteretur cum calefacientibus, & subtiliantibus; & cum emplastris, & inunctionibus, & eis, quæ dantur ad calefaciendum.

Caryophylli retenti in ore restringunt singultum, non stante febre intensa, & maximè ex repletione, & uentositate.

Aromaticum caryophyllatum in causa frigida, & uentosa, est optimum.

Præsentanea pro singlutientibus remedia, zinziber cõditum, syrupus de mentha, & ultimò, philonium romanũ, quando alia non sufficiunt. *Experimẽta in singultu.*

Pilulæ aggregatiuæ, ex inuentione Conciliatoris, conferunt singultui calido, & humoribus calidis, & acutis, imbibitis, transmißis ab hepate ad stomachum: & ad malitiam calidam, & siccam, & febrem cholericam, amaritudinem, & siccitatem deijciunt à meri. *Pilulæ aggregatiuæ Cõciliatoris.*

Recip. Spodij, seminis endiuiæ, seminis portulacæ, ligni aloes, ana drach. i. pulpæ tamarindorum, drach. v. uel vi. uel unc. sem. rhæobarbari electi, drach. i. Confice cum aceto. *Alia ad idẽ confectio.*

Et similiter in causa calida euacuetur humor, & digeratur cum oxyzacchara. *Oxyzacchara.*

Tamarindi distemperati cum aqua endiuiæ, & cũ oxyzacchara multum ualent. *Tamarindi.*

Succus granatorum est conueniens. *Potiones ad idem.*

Item aqua portulacæ, neque non aqua hordei cum iulepo uiolato, uel succo granatorum, uel syrupis de acetositate citri.

Cura singultus ex inanitione. *Lac caprinũ*

Curatur cum lacte caprino, & cum balneo aquæ dulcis, & *Balneum.*

Sorbitiones bonæ. cis,& iuribus bonis bonarum carnium resumentibus. Fiat

Inunctio Oleo. inunctio circa collum cum istis oleis, oleo uiolato, oleo amygdalino dulci,& inungantur spondylia, & dorsum.

Appetitus corruptus.

DE CORRVPTIONE APPETITVS, CAP. XXXIII.

Definitio.

Definitio.

Dyspepsia.

APPETITVS prostratus, seu dyspepsia, est cum non desiderat cibum omnino, uel cum diminutione, sed potius res inedules, ut cretam, carbones,&c.

Nausea. Nausea dicitur, quando cum hoc ad præsentiam cibi mouet nauseam,& abhorret ipsum, etiam si prius fuerat appetitus.

Anorexia. Anorexia, seu fastidium, dicitur, quando cum hoc nullatenus, uel difficilè potest cibum inglutire, etiam compulsus.

Cura.

CVRA CIRCA CORRVPTIONEM APPETITVS.

Doctrina. Nota, quòd appetitu existente naturali, stomachus appetit similia; corrupto autem, contraria.

Prægnãtes habent prostratum appetitum. Prægnantes utplurimum secundo, uel tertio mense habent corruptum appetitum, quia tunc menstrua multiplicantur,& mittũt uapores ad stomachum appetitum corrumpentes. Non enim à fœtu tantum attrahitur ut nutriat ipsum, neq; tantum ipse attrahit fœtus, quia propter sui paruitatem pauciori indiget nutrimento, in alijs mensibus non habent adeò corruptum appetitum.

Canon. In primo non, quia menstrua sunt parua; quare nõ mittunt tan-

tunt tantos uapores ad stomachum, facientes appetitum corruptum. Nam in alijs, quia etsi menstrua sunt multa, tamen quia fœtus est magnus, ideo accipit illa menstrua pro sui nutrimento.

CAVSA.

Causa appetitus corrupti ut plurimum est, humor crassus, frigidus, fluxus, uel fluidus melancholicus, qui primo minoretur cum calidis, & incisiuis, deinde digeratur.

Minoratiuum, & digestiuum.

Reci. Oxymellis simplicis, mellis rosati colati, an. dra. ij. (aliàs yi.) aquarũ fœniculi, melissæ, bethonicæ, an. unc. i. s. misce, & hoc si humor est crassus, nõ fluidus.

Deinde euacuetur sic.

Recip. Polypodij drach. i. puluerizetur: & in uino bono, potenti, uel aliquo brodio bibatur. Euacuatio.

Item sumat unc. s. hieræ picræ: communiter per os exhibetur. Hiera picra

Idem faciunt pilulæ aloephanginæ, pilulæ stomachicæ, electuarium elescoph Mesuei. Pilulæ. Euacuãtia.

Item aqua melissæ, & aqua thermarum: ut est aluminosa, sulphurea, habens aliquid salsedinis. Thermæ.

CONFORTATIO.

Stomachus etiam confortetur, cum aromatico rosato, descriptione Gabrielis, posita à Mesueo.

Item diaciminum, aliàs diacinnamomum, diacydoniten, & ameos. Confortãtia

Inter omnia autem ponit Auicenna rutham, quæ ualet in remouendo humorem corruptum. Auicenna.

Nota quòd aliqui appetunt lutum, & aliàs res nõ edules, & præsertim mulieres prægnantes (quem morbum Appetitio rerum uariarum nõ edulium.

Pica. Vomitiua. Picam appellant) tunc medici exhibent lutum puluerizatum eis, & dissolutum, & præbent ipsis in uino, sed admiscent aliquid, quod est prouocans, uel incitatans uomitũ, ut est raphanismus, uel helleborismus.

Prægnãtes nõ uomant. Aromata. Sed eiusmodi uomitiua prægnãtibus nõ sunt exhibenda, quia timendum de ipsis, sed exhibentur eis ipsæ res petitæ, licet nõ sint edules, sed cũ aromaticis admistis.

ACCIDENTIVM CORRECTIO.

Corrigantur etiam accidẽtia, quorum primũ est debilitas, & corruptio digestionis.

Diæta sit facilis digestionis, quod ad cibum & potum pertinet.

Gilbertus Anglicus cap. proprio. Omnes istæ paßiones curantur per confortationem digestionis, & malorum humorum, rectificationem, & uirtutis reductionem.

ADDITAMENTA PROPRIA.

EVACVATIO.

Vomitus. Secessus. Intromißio uerpi in guttur. Canon. Gentilis. Evacuetur ergo per uomitum, per solutionem uentris: & multoties iuuat, cum intromißione uerpi, id est digiti medij, in gutture, uuulã oesophagi, uel epiglotti subagitando, proprie quãdo uomitus expellit rem cholericam, seu acetosam, aut felleam, amarã bilem. Nam licet acetosa iuuant à principio, tamẽ in processu destruũt, & potest etiam humor infectus, aliqua mala qualitate, ut inquit Gentilis, & mouet ad expellendum.

Canon. Et similiter quando cum multa materia, exuberãs in stomacho, mouet stomachum, ad expellendum materias, & non ad trahendum.

Haly. Abbas. Inquit Haly. Abbas. Non negligatur huiusmodi accidẽtis cura, & diligentia: quia relinquere cibum extenuat, debilitat, & dissoluit.

Curan=

Curandus ergo cũ odoramento ciborum iucundorũ: ut pullis assatis in camino, id est in furno: quorum scißio, uel dispartitio fiat in cõspectu, in facie, uel ad obtuitũ ægri. Contra stomachi nauseam, & bilem.

Et odoratu calidi panis, optime compositi: & odoratu uini odoriferi, fragrantis, aromatici, & fructuum ponticorum, bene redolentium. Pulli assati.

Et pinguedo succorum eorum, materia eorũ crassa proiecta, corpus quoq; fricetur, ac ex odorifero, & iucundo oleo liniatur, & emplastretur os stomachi, cũ amido, & sandalis, & aqua pomorum, & cydoniorum, & detur cibus ab eo, quem diligit, & ueneratur. Et in se habeat rationem, id est uirtutem, & alimentũ bonum, & qui gustu sit delectabilis: & habeat omnia munda, & referta bonis odoribus, quæ delectant infirmum, & iuuant. Succi. Corporis frictio. Linitio stomachica. Cibus ad lubitum, & bene placitum ægri. Omnia quibus utitur, munditiẽ repræsentent.

Si causa dependeat ab orificio stomachi.

Auicenna inquit. Si fuerit causa debilitas stomachi oris: curetur complexio mala, quæ facit debilitatem, cũ eo, quod sibi conuenit.

Si fuerit calida (quæ ut plurimum est febre) dentur medicinæ acetosæ. Causa à meri.

Detur confectio de persicis, de malis acetosis, & de cydonijs, & intingatur caro, uel panis in succo agrestæ, succo cydoniorum, uel aranciorum, & succo de acetositate citri. Causa calida. Acetosa. Cõfectiones Intinctio. Succi ad idẽ

Et inungatur os stomachi, cum unguẽto facto ex oleo cydoniorum, & rosato, & cum puluere florum rosarum, labruscæ, coriandrorum, & coralliorum, cũ modico aceti, & cæra pauca confecto. Inunctio.

In mala complexione. Mala complexio.

Factis purgationibus, fiat tale electuarium. Electuariũ stomachicũ infrigidati.

Reci. Coriandrorum maturatorum, carnium, & succi pomo=

pomorum redolentium,maturorum.

Anguria (Martino Staimbeysc-sio teste) est melon magnus,uiridis

Succi cydoniorum ana unc.ij. lactis seminum melonũ, citrulli,anguriæ, cucurbitæ, bene mundatorum, & distemperatorum cum aqua rosata, & cicoreæ, ana drac. ij.& fiat lac: & cum saccharo optimo, & cum syrupo rosato, fiat electuarium.

Aliud stomachicum.

Electuariũ stomachicũ.

Recip. *Carnium persicorũ, bene mundatorũ,& succi eorũ,ana unc.iij.succi cydoniorũ,& succi pomorum redolentiũ, & carnium eorũ, ana unc.ij.aquæ rosarũ unc.i.s. misce,& incorporentur, & cum syrupo rosato,bulliant usq; ad spißitudinem,& fiat electuarium.*

Fiat fomentatio circa stomachum.

Fomentum stomachicũ.

Recip. *Succi cydoniorum lib.s. in quo bulliant grana myrthi, sumachium, labrusca, & rosa, ana.m.s. absynthij, corallij, sandali, macis, drach.i. aquæ rosatæ lib.i. Deinde accipiatur panis, uel spongia, infusa in isto succo, calide applicetur stomacho. Et potest etiam addi uinum stipticum.*

Inunctio ad idem.

Vnguentum ad idem.

Recip.*Olei cydoniorum,myrthini,rosacei, ana unc s. olei mastychini, de spica,ana drach.ij. Item pulueris,corallyorum rubeorum, puluer is rosarum, pulueris sandalorum, ana scrup.ij. charyophyllorum, ligni aloes, ana scrup.ij.fiat inunctio.*

Si non fuerit mala complexio frigida. Factis purgationibus,detur hoc electuarium.

Electuariũ stomachicũ.

Reci. *Corticum citri interioris,cinnamomi electi,zinziberis,macis,charyophyllorum,ana &c.*

Zucchari *optimi.q.s.De quo accipiatur ante cibũ per horam,drac.i.uel.ij.usq; ad.iij.*

Item

Item fiat talis syrupus.

Reci. Aquæ absynthij, menthæ, melissæ, ana &c. Et cũ zuccharo optimo fiat syrupus, & acetosizetur cum aqua acetosæ, uel agrestæ, & aromatizetur cũ cinnamomo, & ligno aloes, & assumatur omni mane. Syrupus sto machalis.

Item fiat fomentatio ad stomachum.

Recip. Cinnamomi electi, calami aromatici, galangæ, mastyches, ana drach. ij. charyophyllorum, ligni aloes, ana drach. i. macis drach. i. s. nucis moschatæ, coralliorũ, ana drac. i. absynthij, menthæ, rosarum, labruscæ, an. m. s. bulliant omnia in posca, uino tamẽ excedẽte, & fiat deco ctio pro fomẽtatione stomachi cũ spõgia, et reiteretur. Fomentum stomachale.

Post fomentationem fiat inunctio.

Reci. Olei mastychini, spicati, menthacei, ana drac. vi. olei absynthitis, rosati, cinnamomi, ana unc. s. pulueris spi cæ, ligni aloes, charyophylorũ, mastyches (alias masticis) ana scrup. ij. coralliorum rubeorũ, tenuiter tritorũ dra. i. fiat unguentũ cum pauca cæra, & pauco aceto rosaceo, quod calide stomacho superponatur. Vnguentum stomachicũ.

Auicẽna in xxiij. tertij, de febribus. Quãdoq; redit ap petitus, cum mica panis, abluta cũ aqua frigida, & asper sa cum aceto & uino granatorum.

Inquit idẽ, oportet ut adhibeas odores bonos, exusci= tantes, & expergefacientes appetitum; sicut est odor sal= uiæ, infusæ in aqua, & aceto, & habeat aliquid de aceto gelatinæ gallinarum, uel piscium. Odoramẽta Gelatina.

Et acetũ in quo sit cocta caro hædina, & similia, & po natur super stomachũ istud emplastrũ, factũ ex fructibus acetosis, ut sunt cydonia, poma acetosa, & sit in eis absyn thium, & aloes, & fiat inunctio ex oleis bonis. Caro hædi= na. Emplastrũ stomachale.

Si causæ fuerint uermes.

Appetitus prostratus propter uermes.

Recip. *Coralliorum rubeorum, farinæ lupinorum, nigellæ, cornu cerui combusti, ana scrup. i. ponatur in unc. ij. olei uiolati. Et hoc totum ponatur in malo punico concauato, & ponantur in cineribus calidis, & bulliant, deinde exprimatur bene, et inungatur stomachus, & cortex ipsorum superponatur.*

Emplastrũ pro uermibus uentris.

Emplastrum contra uermes uentris.

Mistura. Vermes. Secessus.

Reci. *Aloes succotrini, dictamni, gentianæ, semẽtinæ, seminis portulacæ, fellis thauri, ana drach. i. scamoneæ scru. i. omnia cũ butyro incorporentur: & ex hac mistura impleatur testa nucis, & applicetur umbilico, & alligetur: interficit uermes, & facit secessum, & est mirabile.*

DE APPETITV CANINO, CAP. XXXIIII.

Definitio.

Appetitus caninus. Definitio.

PPETITVS *caninus, qui ualde intensus, & res inconsueta humanæ speciei, & pluris quàm posit digeri, quæ tamen non satiatur nutrimento.*

Alia definitio.

Pruthenì.

φάμαιια, *est immanis comedendi appetitus, quo laborarunt pruthenì, Anno Domini. 1535. qui febri correpti, octies cibum postularunt singulis diebus, & ne sic quidem poterant exaturari.*

Canon.

Hic morbus est potius pœnalis, quàm naturalis.

Alia Gordonij definitio.

Caninus appetitus, est intensus, & irrationabilis, & insatiabilis, & quanto plus appetit, tanto magis comedit.

Et

Et dicitur caninus, quia ſicut canis ſatiatur nunquã, imo reuertitur ad uomitum: ita qui hanc patitur paßionem, nunquam poteſt ſatiari. Etymologia

CVRA.

PRimo remoueãtur cauſæ, & uigiliæ ſuperfluæ: quare inducatur ſomnus, non tamen profundus, & longus, ſed breuis, & pluribus uicibus. Cura. Vigiliæia. Somnus.

Habens hunc appetitum, ſit rationi ſubiectus, nõ appetitui: unde abſtineat tempore famis. Abſtinẽt

APPOSITITIAE MEDELAE.

Si ſit à phlegmate acetoſo.

PVrgetur cum Hyera Galenica. Poſt purgationes bibat uinum parum, calefactum, & dulce, iuxta Hippocratem. Potus indigentiam ſoluit, & per potum intelligit uinum dulce. Phlegma. Purgatio. Hippocrates.

Dentur pinguia, calida, maxime unctuoſa, & cũ oleo, & uitello oui aſſati poſt cibum. Vinum. Pinguia.

Et infundatur lana in oleo laurino, uel maſticino, in quo decoquantur cydonia, & applicentur ſtomacho. Olea.

Da butyrum in quãtitate, & cum brodio pingui, cum cinnamomo, charyophyllis, & croco, à proprietate deijcit appetitum: & ita, quando à materia acetoſa. Butyrum. Aromata.

Si autẽ fiat talis appetitus à calore reſoluẽte humidũ, & ut plurimũ in febre; da amygdalas cum zucchara, & pane. Da panem azimũ, ſeu opyrum, & brodia unctuoſa. Infrigidatiua, cũ ponticis, ut puta cũ cydonijs, ſumachio. Obmißis acribus, & agreſta, & cũ oleo myrthino, & aceto, & ſumat aquam frigidam paulatim. Canon. Cura. Panis. Brodia. Frigida. Oleum.

Odoret panem acetoſum, & galliam aſſatã, aſperſam aqua roſata, & agreſta. Aqua. Odoramẽta

Item ponantur roſæ, & panis aſſatus, & abſynthium, coqua- Applicamẽta.

coquatur in aceto, & intingatur pannus lineus, uel spongia, & ponatur super stomachum.

Brodia. Semina. Brodia sint caponum iuuenum, & gallinarum: in quibus bulliant sumachium, semen lactucæ, melonis, & papaueris, cum sandalis armatizetur, & croco.

Haly. Abbas. Applicamentum. Haly. Abbas de dolore stomachi. Fiat panis ex pasta malassata cum aceto, & cum aqua, in qua cocta sint sumachium, grana myrthi, semina frigida, ut semen portulacæ, & hoc potest fieri panis, postea amplexari circa stomachum.

Aliud applicamentum. Item spongia, uel lana infusa in oleo myrthino, uel rosato, est conueniens.

DE BOLISMO, CAP. XXXV.

Definitio.

Bolismus quid.

BOLISMVS est appetitus intẽsus, & cum incipit desinit: & accidit frequenter itinerantibus per loca niuosa, frigida.

CAVSAE.

Causæ sunt, inanitio corporis, repletio stomachi nauseatiua, & debilitas stomachi, & frigus.

CVRA.

SVscitetur, & extrema pungantur, & quodammodo cum paruis uirgis suauiter flagelletur.

Odoramẽta. Deinde odoret aromatica, et sunt ista. Ambra, Styrax, Calamita, Ladanũ, Lignum Aloes, Moschus, Charyophylli, Nux muschata. Et assetur pullus, & lardetur cũ charyophyllis, aspergatur aqua rosata moschata, odoret, & comedat: & hæc in calida causa.

Vtatur

Vtatur uino muſcatellino, aut alio odorifero. Vinum muſcatellinum.

Sed in frigida cauſa utatur his. Roſa, uiola, nymphæa, coriandrum præparatum, ſandala, camphora, &c. Roſa. Viola.

ADDITIONES PROPRIAE.

Definitio.

Boliſmus, eſt appetitus intenſus membrorum, cum debilitate, & deiectione appetitus (aliàs ſtomachi) & maximè oris. Boliſmus quid.

CAVSAE.

Licet boliſmus plures habeat cauſas, ut patet in xiij. tertia tertij, tamen ſecũdùm plurimum, febribus accidit; & caliditate exiccante, & reſoluente membrum, in febre longa, aut acuta, unde ipſa membra appetũt refici, & ideò quærunt nutrimentum: & hæc caliditas præter naturalis deſtruit uirtutem ſtomachi appetitiuã, & animalem.

Et quia utplurimùm hæc mala complexio deſtruẽs appetitum animalem ſtomachi, eſt propter communitatem à cerebro, cum embrocis infrigidantibus, & humectantibus ſuccurrendum. Embrocæ frigidæ.

Nam inquit princeps Auicenna. Plurimum boliſmi eorum eſt, propter cauſam coniunctam (aliàs communicatam) neruis, qui à cerebro ueniunt, dantes ſenſum ori ſtomachi, cum ſit os ſtomachi, corpus induratum plus quàm oportet ab illa caliditate, & ſiccitate, qui & amplius induratur præter naturam, cum ultimatur ſenſus in eo, id eſt, non poteſt bene percipere cum bonitate ſenſus. Auicenna.

CVRA.

Inquit idem. Curetur cum odoramentis bonis; & in hac cauſa conuenit lutum ſigillatum, lutum armenum infuſum in aceto, & odoratum. Odoramẽta

Odorentur cibaria odorifera frigida, & panem calidum in Cibaria.

Panis. dum in aqua rosata infusum.

Carnes. Et carnes assatas, asperas, agrestã, & sandalos in aqua rosata cum pauco uino odorifero conuenit.

Odoramenta frigida cordialia.

Epithēa frigidum conseruatiuum. Recip. Aquæ rosatæ, lib. sem. aquæ nenupharis, buglossæ, ana unc. iij. sandalorum omnium, drac. i. uiolarũ, drac. i. cinnamomi, caryophyllorum, ana scrup. sem. moschi, gran. ij. Ex eo facies aspergatur, nares, & frons: uel fiat epithema.

Iulep ad idē. Item, ex uino granatorum, & cydoniorum, in pauca quantitate, & cum aqua rosata, & iulepo rosato fiat iulep, & aromatizetur cũ zucchãro cum modico ligni aloes, sandalis, & coralliјs.

Vinum granatorum. Si placuerit ei, sit uinum granatorum, uel cydoniorum cum iulepo rosato, uel uiolato.

Cibaria sint subtilis substantiæ, & boni nutrimenti, cõditi cum agresta, & uino cydoniorum.

Embrocatio capitalis.

Embrocatio capitis. Recip. Florum uiolarũ, nenupharis, rosarum, seminum lactucæ, papaueris albi, foliorum salicis, florũ anethi, ana q. v. & c. Bulliant in aqua, & fiat embrocatio ad caput.

Inunctio stomachi. Vngatur stomachus cum oleo rosato, & de cydoniјs, & myrtho, in quibus bulliant mastyx, & rosæ.

Fomentũ ad idem. Fomentatio ad idem.

Recip. Myrthi, rosarum, labruscæ, sumachiј, uiolarum, cinnamomi, mastyches, ana parum. Bulliant in aqua rosarum cum pauco uino, & fiat fomentatio ad stomachum.

Stupor in ore stomachi. Fricātio. Ligatura. Odoramēta. Si autem esset propter stuporem in ore stomachi, fiant fricationes supra stomachum, & ligaturæ extremorum, & applicentur odoramenta calida.

Fomentum. Et fomentetur cum decoctione mastyches, caryophyllorum,

lorum, cinnamomi, calami aromatici, nucis moschatæ, macis, sumachij, rosarum, ad exigentiam. Bulliant in uino, & aqua, & fomentetur stomachus, & inungatur cum oleis sequentibus.

Cum oleo mastycino, spicato, absynthite, & rosaceo. Inunctio.

Si à uirtutis debilitate.

Refocilletur uirtus cum uino bono maluatico, & cum pullo destillato, cum aqua carnis: aromatizetur cum ligno aloes, & cinnamomo, &c. Cõfortatiuũ. Aromata.

DE HEPATIS DEBILITATE. CAP. XXXVI.

Hepatis debilitas.

Definitio.

EBILITAS *fit in hepate propter aliquid malitiæ, complexionis, quæ uincit aut in substantia eius, aut in instrumentis suis, aut in materijs retentis in instrumentis suis.*

CVRA.

Cura debilitatis hepatis in causa frigida. Cura causæ frigidæ.

Mistura.

Recip. *Diagalangæ, diacalamenti, ana unc. i.* Detur *drac. i. ante cibum.*

Syrupus conueniens.

Recip. *Syrupi de absynthio ij. uel iij. cochlearia, sine aqua sumat ij. uel iij. cochlearia.*

Trochischi.

Recip. *Trochiscorum de ligno aloes, trochiscorum de rhæobarbaro, ana unc. sem. (alias drac. sem.)* Fiant *pilulæ ex his puluerizatis cum syrupo de absynthio, & dentur* Pilulæ.

yij. uel

vij. uel v. ante cibum per iij. horas cum modico syrupo de eupatorio.

Fomentatio ad idem.

Fomentum. Recip. Absynthij, marrubij, ana man. i. (aliàs i. sem.) spicæ, drac. i. casiæ ligneæ, cinnamomi, ana drac. sem. Bulliat in s. q. uini albi (aliàs aquæ) odoriferi, ad cõsumptionem tertiæ partis. Infundantur peciæ lineæ subtiles, aut spongia, & expressa ponatur super hepar.

Exiccato loco, inungatur sequenti unguento.

Vnctio. Recip. Olei spicati, absynthitis, mastychini, ana unc. sem. cinnamomi electi, ligni aloes, ana drach. sem. spicæ, scrup. i. ceræ, q. s. Fiat unguentum.

IN CAVSA CALIDA.

Cura causæ frigidæ. Recip. Triumsandalorum, Diarhodonis Abbatis, ana unc. i.

Iulep ad idem.

Iulep. Reci. Syrupi acetosi, Diarhodonis Abbatis, ana unc. ij. uel iij. Dentur cochlearia ij.

Trochischi ad idem.

Recip. Trochiscorum de berberis, trochiscorum de sandalis, ana drac. sem. Pulverizentur, & cum syrupo de endiuia fiant trochischi.

Obseruatio.

Canon. Nota de trochischis, quòd possunt dari in forma pillularum, uel pulueris: si in pilulis, dentur, & conficiantur cũ aliquo syrupo appropriato respiciente hepar: si in forma

Puluis. pulueris, cum aliquo liquore, uel iulepo itidem hepar respiciente.

Cura. Reci. Syrupi de endiuia, de portulaca, ana unc. v. (aliàs sem.) rosarum rubearum, man. ij. absynthij, man. i. sandalorum alborum, & rubeorum, drac. i. Contundantur, &

bulliant

bulliant in ſ. q. aquæ fontanæ, ad conſumptionem tertiæ partis: exiccato loco, fiat inunctio talis.

Inunctio ad idem.

Recip. Olei roſarum, unc. i. olei uiolarum, unc. ſ. ſandali rubei, & albi, ſpodij, ana drach. i. ſpicæ, ſcru. i. Fiat linimentum. Vnctio.

Epithema ad idem.

Recip. Aquarũ endiuiæ, roſarum, hepaticæ, ana unc. i. ſandali albi, & rubei, ſpodij, ana drac. ſem. (aliàs i.) ſpicæ ſcrup. i. Puluerizentur, & fiat epithema: cui adde aceti unc. ſem.

Inquit Bauerius (aliàs Guainerius) in cõſilio quodam, duarum trium ue quartanarum, fol. 31. remoueatur mala craßis calida, & ſicca hepatis, & confortetur hepar. Bauerius, aliàs Guainerius.

Potus pro hepaticis.

Recip. Limacias in dumetis repertas, & elixẽtur cum endiuia, & de eo accipiantur unc. iiij. ſem. & aromatizetur cum puluere hepatis lupini, & calidum ſtomacho ieiuno adminiſtretur. Iſte potus multum confert in hoc caſu, ut apparet ex ſimplicibus ipſum ingrediẽtibus, & ab ijs, quæ dicuntur ab Auicenna 14. tertij, cap. de hepati conferentibus. Auicenna.

Quòd ſi poteſt limacias comedere, & eas digerere, laudarem: & ſimiliter laudo endiuiæ uſum. Iſtum potum calidum ſimiliter ſumat ante cibum per iiij. horas: præcedẽte tamen cibi aſſumpti digeſtione, & eo totaliter uti incipiat per duos dies poſt ſolutiuum: & ipſum continuet per viij. uel x. dies. Vel ſumat confectionem, quæ ſic fit. Limaciæ. Endiuia. Digeſtio.

Confectio.

Reci. Trochiſcorũ de abſynthio, deſcriptione Meſuei, drac. i. ſpodij, drac. ſ. gẽmarum, margaritarum, electuarij

de gemmis

de gemmis sine speciebus, ana drac. iij. specierum triasandalorum sine camphora, descriptione Mesuei, specierum Diarhodonis Abbatis, ana drac. i. se. sacchari finißimi, lib. i. sem. aquæ endiuiæ, part. ij. aquæ hepaticæ, part. i. de ambabus q. s. & fiat confectio solida in morsellis, quorũ quilibet sit drac. iij. De hac cõfectione remissæ caliditatis hepatis, & stomachi cõfortatiua, si non fuerit ex febre, quæ probibeat, sumat unum morsellum, per tres horas ante prandium diebus alternis: & quando sumat istam, non sumat potum dictum.

Dosis.

Idem in alio consilio, fol. 45.

Idem alibi. Cõfortatio. Hepar lupinum. Auellanæ. Auicenna.

Confortetur hepar cum rebus à proprietate ualentibus, sicut sunt limaciæ, species endiuiæ, & propriè amara, quæ ad rubedinem declinant, hepar adip, id est lupi, auellanæ torrefactæ, usus ranarũ: et hoc authoritate Auicẽnæ.

ANNEXA PHARMACA.

Cõfortatiua. Cõfortatiua hepatis.

HEpatis debilitati medentur sequentia, scilicet rosata nouella, & peculiariter diacostum. Item diatriasandalon, aurea alexandrina, diacorus, dialacca, diacurcuma: & ieiunè maximè sumantur.

Syrupus pro hepaticis optimus in causa calida.

Syrupus in causa calida

Recip. Sandalorum omnium, ana unc. i. florum uiolarũ, nenupharis, rasuræ eboris, ana unc. ij. spicæ, unc. sem. squinanti tantundem, sacchari, lib. iiij. Fiat syrupus arte.

Epithema pro confortatione hepatis.

Epithema super hepar.

Recip. Pulueris sandali rubei, drac. ij. spodij subtiliter puluerizati, drac. sem. uel scrup. ij. aquæ endiuiæ, q. s. Fiat epithema, quod cum panno lineo in eo humectato, applicetur regioni hepatis pluribus uicibus.

Potus ad hepar.

Potus.

Infusio rhæobarbarici electi in aqua centaurij, æquè ualet hepa=

let hepaticis.

Puluis ad idem.

Hepatis debilitati confert maximè puluis hepatis adip, id est lupi. Puluis.

Vel fiat talis tragæa.

Recip. *Pulueris hepatis lupini, drac. iij. pulueris hepaticæ herbæ, scrup. iiij. specierum diatriasandali, unc. sem. Misce, fiat tragæa.* Tragæa.

Commendatur à multis crebrior usus pistatiorum. Pistatia.

Item potus uini de pastinaca. Item aqua fumiterræ, in qua sit macerata rhapontica. Vinũ de pastinaca.

Purgentur hepatici cũ apozemate foliorum senæ, agarici, & zinziberis, additis passulis. Potus laxatiuus.

Vel cum isto bolo, seu syrupo.

Recip. *Diaprunis solutiui, drac. iij. hieræ picræ Galeni, drac. iiij. electuarij indi, de succo rosarum, ana drac. i. Misce, fiat bolus cum saccharo. Vel dissoluatur in aquis nasturtij, camomillæ, endiuiæ, scariolæ, cicorij, saluiæ utriuslibet, ana q. s. Misce, fiat potus.* Bolus, uel syrupus laxatiuus.

DE OPPILATIONE HEPATIS, CAP. XXXVII.

Definitio.

OPPILATIO *hepatis est constrictio, seu coarctatio, seu clausio uenarum, quæ sunt in hepate, seu pororum, & foraminum, quæ sunt in substantia eius.* Hepatis oppilatio quid?

CAVSAE, ET CVRA.

O*ppilatio hepatis, si est à repletione sanguinis, cum communi=*

communitate totius, fiat phlebotomia uenæ communis, siue iecorariæ.

DIGESTIO.

SI est materia phlegmatica crassa, detur tale digestiuum.

Digestiuum. Recip. Oxymellis simplicis, syrupi bisantini, ana drac. vi. aquarum absynthij, capillorum ueneris, cuscutæ, ana unc. i. Misce.

Canon. Syrupus. Vbi autem cum mala oppilatione esset mala cõplexio calida, tunc pro digestione conuenit syrupus acetosus, & diarhodon. Similiter syrupus de bisantijs, cũ aquis dictis.

EVACVATIO.

FActa digestione detur hæc medicina euacuatiua phlegmatis crassi, & deoppilans uenas. Valet etiam, si adest mala complexio calida in forma potabili.

Potus solutiuus. Recip. Florum boraginis, buglossæ, capillorum ueneris ana man. i. passularum enucleatarum, liquiriciæ rasæ, ana unc. sem. sebesten, num. viij. iuiubarum, num. x. radicum petroselini, fœniculi, apij, ana drac. i. Bulliãt in s. q. aquæ, ad cõsumptionem medietatis, deinde coletur, & de colatura recip. q. s. ad dissoluendum, diacatholiconis, drach. v. diaphœniconis, drac. ij. agarici optimi, & electi, scrup. iiij. salis gemmei, zinziberis, ana gra. iiij. (aliàs iij.) electuarij, succi rosarum, drac. sem. (aliàs unc. sem.) agaricus cũ sale gemmeo, & zinzibere, infundantur in oxymelle simplici, q. s. pro sui imbibitione, deinde fiat expreßio fortis, & cum reliquis dissoluatur, & fiat potus.

Lauatiuum. Et detur postea lauatiuum ex aqua cicerum, & sacchаro paratum.

In forma pilularum.

Pilulæ. Recip. Pilularum aggregatiuarum, de rhæobarbaro Mesuei,

Mesuei, agarici trochiscati, ana scrup.i. diagridij, gra.ij. uel iij. Reficiantur vij. cum syrupo bizantino.

CONFORTATIO, ET DEOPPILATIO.

ELectuarium hepatis confortatiuum, & deoppilatiuum.

Reci. Diarhodonis Abbatis, aromatici rosati, ana unc. i. dialaccæ unc. s. misce cum syrupo bizantino, & reficiatur. De quo sumat mane ante cibum, per tres horas, ad quantitatem castaneæ. Electuariū confortatiuum, & deoppilatiuū.

Pilulæ ad idem.

Reci. Trochiscorum de eupatorio, trochiscorū de absynthio, trochiscorum de rosis, ana scrup.i. pulucrizentur subtiliter, & cum syrupo bizantino, reformentur pilulæ vij. Quæ mane exhibeantur ante cibum per horā, & immediate his assumptis, detur sequens potio.

Potio.

Reci. Syrupi Bizantini un.i. aquæ fœniculi, absynthij, ana unc.i.s. misce, & exhibeatur. Potus.

Epithema.

Reci. Absynthij, eupatorij, capillorum ueneris, cyperi, ana m.s. cinnamomi electi, casiæ ligneæ, ana dra.i. (aliàs i.s.) spice scrup.s. (aliàs drac.i.) cotundantur, & bulliant in lib.i. uini odoriferi, aliqualiter pontici, & nigri, usque ad consumptionem tertiæ partis: deinde accipiantur petiæ lineæ, & infundantur, quæ expressæ, ponantur super hepar: deinde fiat unctio talis.

Vnctio.

Reci. Olei spicati, absynthitis, ana drach.v. cinnamomi electi, casiæ ligneæ, ana drac.i. spicæ scrup.i. puluerizentur, & cum modico ceræ fiat unctio.

Mala complexio.

In mala complexione, fiat talis fomentatio, uel epithema.

Fomentum uel epithema.

Reci. *Foliorum abſynthij, enduiæ, lupulorũ, ana.m.i. Sandalorum alborũ, & rubeorum, ana drac.i. bulliant in ſ.q. aquæ roſaceæ, ad conſumptionẽ tertiæ partis.*

Vnctio ad idem.

Linimẽtum ad idem.

Reci. *Olei roſacei, camomalini, ana drac. vi. ceræ parum, & fiat unctio.*

Vngatur pectus mane, & ſero, cum iſta inunctione.

Reci. *Olei amygdalini amari, lilini albi, oeſypi humidæ, ana drac.ij. miſce pro linimento.*

ADDITAMENTA PROPRIA.

Syrupus cichorites digeſtiuus.

PRimo *digeratur materia cum ſyrupo cichorite.* Recip. *Enduiæ domeſticæ, & ſylueſtris, cichorij, an.m. ij. roſtri porcini, hepaticæ, fumiterræ, lupulorũ, ana.m.i. hordei unc.ij. liquiriciæ raſæ, alkakengi, capillorum ueneris, cuſcutæ, Pollinis, uel pollitrici, adyanthos, ana dra. vi. decoquãtur in aqua ſufficienti, coletur, & fiat ſyrupus cum zucchαro acetoſo. In quo ad omnem libram eius ponatur rhæobarbari electi drach.iiij. ſpicæ ſcru.iiij. cõtritorum, & ligata in pecia rara, donec fuerit perfecte decoctus ſyrupus. Doſis eſt unc.ij. cum unc.iij. uel.iiij. aquæ emulſionis, ſeminum communium frigidorum maiorũ. Eſt expertus ſyrupus in apoſtemate, & oppilatione hepatis. ego utor ſyrupo de hepatica peculiariter, aduerſus obſtructiones uiſcerum.*

Syrupus de hepatica ad idem.

Reci. *Hepaticæ.m.i. lenticulæ aquaticæ tantũdem, florum cucurbitæ, roſarũ, uiolarum, ana unc.i. cimarũ ſchænuanthos drac.i. ſacchari taberzeth lib.i. Irroretur cum ſucci punicei triente, & aromatizetur cum ſandali, & ſpodij ana drach.i. & fiat ſyrupus arte.*

Secundo

Secundo euacuetur cum subsequenti mistura theriacali uarignaniana experta.

Recip. *Succi absynthij, marrubij, sticados, mastiches, rhæobarbari, camædreos, camepitheos, ana dra. xij. hysso pi aureos vi. agarici, ad pondus omniũ: pulucrizentur, & reficiantur cũ melle, & detur secũdum uirtutẽ, à drac. ij. usq; ad v. cum aqua calida decoctionis stæchadis.* *Mistura theriacalis soluua, uarignaniana.*

Tertio liniatur regio hepatis, cum unctione ista.

Reci. *Olei behenini, metopij, de nucleis persicorũ, ana unc. s. unguenti mollitiui cõmunis unc. i. ceræ. q. s. fiat linimentum molle, &c. aquæ destillatæ, oppilationũ hepatis aperitiuæ, sunt uidelicet.* Aqua *cuscutæ, taraxaconis, eupatorij, calamenti, cum antidoto diæchidno datæ.* *Vnctio pro hepate oppilato.* *Aquæ destillatæ hepatis deoppilatiuæ.*

Item bibat aquam decoctionis.

Anesi, marathri, cubebarum, caricarũ, passularũ, satureiæ, hissopi, calamenti, saluiæ siccæ, pãpinellæ, enulæ. *Decoctio ad idem.*

Accipiendo de singulis exiguum, bulliat ad excoctionem tertiæ partis: colatum edulcetur cum syrupo bizantino, uel secaniabin de radicibus.

DE APOSTEMATE HEPATIS, CAP. XXXVIII.

Definitio.

POSTEMA *dicitur fieri in hepate, quãdo materia per se, & primo colligitur in ipso.* *Apostema hæpatis quid.*

Excitatur quãdo materia de membro alio ad hepar delegatur, siue sit per medium crisis, siue sine crisi.

Hulcus uerò dicitur, cum apostema conuersum est in sa *Apostema.*

niem, & post hoc rumpitur.

Exitura
Vlcus.

Fit igitur apostema per cōgestionem: exitura per delegationem: Vlcus uerò per rupturam.

CAVSAE.

Causæ duplices.
Extrinseca causa.
Intrinseca.

CAusæ sunt duplices, extrinsecæ, & intrinsecæ. Extrinsecæ, ut casus, conquassatio, & similia.

Interiores, ut crapula, indigestio stomachi, debilitas uirtutis digestiuæ hepatis, aggregatio humorū in hepate, malitia mundificationis à chystis fellis, splenis, rhenum, & intestinorum, &c.

APHORISMI.

1 HEpati inflammationem patienti, singultus aduenit. Aphor. 58. lib. 5.

2 Vesica discissa, aut cerebro, aut corde, aut septo trāsuerso, aut aliquo ex tenuioribus intestinis, aut uentriculo, aut iocinore, læthale est. Apho. 18. lib. 6.

3 Quorū hepar suppuratū aduritur, si pus purū fluxerit, & album, euadunt: in tunica enim ijs pus continetur. Si uerò qualis amurca fluat, pereunt. Aphor. 46. lib. 7.

CVRA.

Cura.
Apostema sanguineum.
Causæ phlebotomiam prohibētes.
Iecoraria.
Basilica.
Cephalica.

ET si apostema hepatis ab alijs humoribus fieri pōt, tamē sæpius est sanguineū. Vnde in euacuatione talis competit phlebotomia in principio, nisi aliquid obstet, ut ætas pueritiæ, & senij, paucitas sanguinis, debilitas, uirtutis, uel alij humores.

Fiat igitur de uena communi, magna stante repletiōe. Deinde de basilica, opposita sinistra: sed quia corpus raro repletum est maxima repletione, ideo communiter fit de basilica dextra, in magna quātitate, nisi adsit uirtutis debilitas, tunc enim debet partiri, quod si non potest fieri de basilica, fiat de cephalica.

Quod

Quod si apostema fuerit propter retentionem sanguinis hæmorrhoidalis, uel menstrualis, fiat de saphæna, deinde sequenti die de basilica, deinde de saluatella. *Apostema ex retentione sãguinis menstrui & hæmorrhoidalis.*

Si autẽ sit apostema cholericum, fiat primo lenitio uentris cum clysteri, uel lenitiuo per os materiã minorante, deinde minoratio, postea digestio, deinde euacuatio. *Apostema cholericum.*

Deinde pro secunda intentione fiat diuersio, quæ fit ut superius dictum est: & hoc pro causa antecedente. *Diuersio.*

Notio.

Nota quòd superius loco phlebotomiæ uti possumus sanguisugis, uel uentosis, cũ scarificatione in natibus. Hæ nãq; uicem gerunt uenæ sectionis, siue phlebotomiæ uenæ communis, & nigræ (aliàs magnæ.) *Sanguisugæ*

Regimen circa causam coniunctam.

Primo fiat repercußio in principio, &c. ut in alijs apostematibus. *Causa coniuncta.*

In calido itaq; apostemate in principio fiat tale repercußiuum epithema. *Repercußio*

Reci. Aquæ rosarum, endiuiæ, ana unc. vi. rosarum rubearum, spodij, sandalorum albi, & rubei, ana dra. i. puluerizentur, & cũ aquis misce, et fiat epithema ad hepar cũ panno lineo, quæ petia exprimatur fortiter, & in manu teneatur, quousq; tepefiat, & hoc fiat ter, uel quater. *Epithema repercußiuũ.*

Deinde ad idem fiat hæc inunctio.

Recip. Olei rosarum unc. ij. nenupharis unc. i. (aliàs drach. ß.) rosarum rubearum, sandali albi, & rubei, spodij, ana drach. ß. spicæ scrup. ß. quæ apponitur pro confortatione, puluerizentur, & cum exiguo ceræ, fiat unctio secundum artem. *Vnguentum ad idem.*

Emplastrum, siue linimentũ ad idem.

Reci. Mala cydonia nume. iiij. uel. v. quæ decoquantur *Emplastrũ, seu linimẽtum ad idẽ*

 in aqua

in aqua rosacea, & aceto, simul ad perfectam decoctionem, ita quod aqua rosarum sit tripla ad acetū, & quādo est perfecte decocta, accipiatur pulpæ libra una. Cui adde de sandali albi, & rubei, rosarum rubearum, spodij, ana drac.ij. olei rosacei. q.s. ad impinguandum, quod super peciam extendatur, & applicetur.

Apostema phlegmaticum.

In apostemate phlegmatico.

Repercussiuum in principio.

Applicamentum.

Applicamētum repercussiuum.

Reci. Corticum thuris, mastyches, ana drach.i. foliorū cupressi, & nucum eius, absynthij, rosarū, ana.m.s. bulliāt in aqua absynthij, & rosarum, ita, quòd aqua rosarum sit subdupla, ad aquam absynthij, in.s.q. ad consumptionē tertiæ partis, deinde imponantur peciæ, &c.

Aliud ad idem.

Applicamētum.

Recip. Olei rosacei, absynthitis, mastichini, anethini, ana unc.i.s. misce, & infundantur peciæ lineæ.

Linimentum ad idem.

Reci. Olei rosarum rubearum, mastychini, absynthitis, ana unc.s. gallarum, cupressi, mastyches, rosarum rubearum, ana drac.s. pulverizentur, & sine cæra misce cum dictis oleis, & fiat linimentum arte.

Apostema melancholi.

In melancholici apostematis principio conferunt eadē repercussiua, quæ in phlegmatici principio, &c.

Apostema calidum. Epithema.

In augmento apostematis calidi fiat hoc epithema supra, in principio positum: cui adde, camomillæ, meliloti, anethi, ana drach.s. addendo aquis reliquis, aquam camomillæ.

Ad idem inunctio.

Unctio ad idem.

Reci. Olei rosacei unc.ij. olei camomalini unc.i. sandali albi, & rubei, spodij, ana drac.s. pinguedinis anatis, gallinæ,

gallinæ, ana drac. ſ. (aliàs unc. ſ.) pulverizanda pulverizentur, & cum exiguo ceræ fiat unctio.

Ita procedendo quo ad mediũ ſtatus ſemper, plus addamus de reſolutiuis. Vnde poſſumus addere mucilaginis, fœnigræci, ſeminis lini, altheæ, procedendo ad ſtatum. *Reſolutiua.*

In apoſtemate autem pro calido, & eriſypelate, cum talibus ita reſolutiuis non poſſumus procedere. *Apoſtema purum, & eriſypelas.*

Ad idẽ poſſumus facere emplaſtrũ dictũ.

Et ubi ponimus aquam roſaceam cum aceto, addamus aquam camomillæ. Et ubi impinguamus cum oleo roſato ſolo, impinguemus cum oleo roſato, & amygdalino dulci, uel anethino. *Canon.*

Si autem apoſtema fuerit phlegmaticũ, fiat hoc epithema. *Apoſtema phlegmaticum.*

Reci. Camomillæ, abſynthij, meliloti, foliorũ cupreßi, ana m. ſ. maſtyches, corticum thuris, ana drac. ſ. (aliàs. i.) bulliant in. ſ. q. aquæ abſynthij, & camomillæ, ad conſumptionem tertiæ partis, deinde colentur, & in colatura ponantur peciæ, &c. *Epithema.*

Linimentum ad idem.

Recip. Olei camomalini, abſynthitis, ana unc. i. (aliàs ana obmittitur) olei roſarum unc. ſ. mucilaginis, ſeminis lini, fœnigræci, altheæ, ana unc. ij. (aliàs unc. i. ſ.) maſtyches, ſpicæ, ana drac. i. ceræ parum, & fiat, &c. Iſtis põt addi ſuccus eupatorij, & eſt conueniens in reſoluendo, & confortando hepar, cum alijs. Alius textus ſic habet: Obmittitur cæra, et ſuccus eupatorij. Et ſcribitur ſtatim poſt ſpicæ, ana dra. i. ſic. Bulliãt omnia præter farinas, in. ſ. q. aquæ, ad cõſumptionẽ medietatis, deinde piſtentur in mortario, & in (aliàs ex) dicta decoctione, & oleo ſeſamino, camomalino, & roſaceo. q. ſ. ad impinguãdum, fiat linimẽ *Alius textus.*

tum, quod extensum super petia applicetur.

Emplastrum ad idem.

Reci. *Camomillæ, meliloti, anethi, absynthij, ana. m. s. farinæ seminis lini fœnigræci, hordei, ana unc. ij. mastyches, spicæ, ana drach. i. Bulliant omnia præter farinas, in s. q. aquæ, ad consumptionem medietatis, deinde pistentur in mortario, & cũ prædicta decoctione, & oleo sisamino, camomalino, & rosaceo. q. s. ad impinguãdum, fiat emplastrum quod extendatur supra petiam.*

Apostema melancholi. aliàs phlegmaticum. *Apostemate autẽ existente melancholico (aliàs phlegmatico) & in augmẽto, uersus statum, misceantur resolutiua cum repercußiuis, mollificatiuis.*

Fiat igitur tale linimentum.

Linimentũ. Recip. *Olei rosacei, amygdalini dulcis, sisamini, ana unc. i. infundantur petiæ, &c.*

Aliud ad idem.

Reci. *Mucilaginis, seminis lini, fœnigræci, altheæ, ana unc. i. olei rosacei, absynthitis, camomalini, ana drach. iij. misceantur omnia inuicem, & infundantur petiæ, &c.*

Emplastrum Auicennæ in apostemate calido, in statu uersus declinationẽ.

Reci. *Styracis liquidæ, cæræ, ana danich (aliàs dra. x.) mastyches, croci, amomi (aliàs cimini) ana dra. iiij. (aliàs un. iiij.) olei rosati unc. ij. uini odoriferi, cotilas. ij. s. idest xx. unc. omnia bulliant in prædicto uino, & oleo usq; ad cõsumptionẽ uini, deinde extẽdatur quod remanet, &c.*

Cotila est mẽsura yiij. unciarum.

In phlegmatico, existente in statu uersus decrementum, aliàs declinationem.

Apostema phlegmaticum. *Ab omnibus emplastris, inunctionibus, & remedijs abscedatur.*

Styptica. Remoueantur *omnia styptica, sicut dictum est, & procedatur*

edatur cum illis.

In melancholico emplastrum resolutiuum.

Recip. Camomillæ, meliloti, melissæ, ana man. sem. folliculorum senæ, epithymi, ana unc. sem. Contundantur omnia, quæ bulliant in s.q. aquæ melissæ ad perfectam decoctionem, deinde pistentur, & prædictis addantur.

Farinæ fœnigræci, seminis lini, ana unc. i. sem. passularum, unc. sem. Quæ simul pistentur cum dictis, & cum dicta decoctione, & oleo anethino, & amygdalino dulci, & camomalino, & sesamino, q.s. fiat emplastrum.

Canon.

Vbi autem apostema non resoluitur, nec induratur, nec permutatur ad aliud membrum: cura est uenire ad maturationem, quæ nisi (aliàs pro nisi) coacta, ut uita prolongetur, fienda non est, quia, ut dictum est, maturationem cauere debemus. Maturatiua.

Emplastrum pro forma maturatiuum.

Recip. Radicis altheæ, medullæ (aliàs abietis) arietis, ana lib. i. (aliàs sem.) maluarum cum radicibus, camomillæ, meliloti, anethi, ana man. i. farinæ hordei tantundem, uel minus (Alius textus sic habet.) Farinæ hordei, seminis lini, ana unc. sem. Bulliant in s.q. aquæ ad cõsumptionem medietatis, deinde pistentur, & prædictæ farinæ post decoctionem addantur, & cum dicta decoctione, & adipe gallinæ, & porci, q.s. fiat emplastrum: cui, si intendimus eruptionem, post maturationem addamus, fermenti, unc. i. fimi columbini subtiliter puluerizati, drac. i. Emplastrum maturatiuũ. Ruptoriũ apostematis.

Rupto apostemate sanies purgetur, aut ad uias intestinorum, aut urinæ, aut ad uentrem inferiorem circa inguina. Vnde si est in gibbo, mundificetur per uias urinæ; nam in hoc casu debemus uti prouocantibus urinam, ut aqua Mũdificatio saniei. Diuretica.

mellis

mellis cum aqua seminum frigidorum, in calido apostemate: in frigido, cum aqua apij, foeniculi, & petroselini.

Flux usuentris. Si autem sit in concauo, euacuetur per fluxum uentris, & tunc sola aqua mellis est sufficiens.

Stomachi mũdificatio. Et quia per mesaraicas etiam ista sanies potest uenire ad stomachum, stomachus mundificetur, cum hydromelitis unc. iij. & mellis rosacei, unc. i. sem.

Cõsolidatio. Vltimò, fiat consolidatio apostematis.

ADIECTITIAE MEDELAE.

Syrupus cicorithes. AD idem ualet syrupus cicorithes, supra memoratus.

De hac quoque materia uide latius Gilbertum Anglicum, in cap. proprio, qui copiose, & bene scribit de illo affectu, fol. 240. &c.

DE DOLORE HEPATIS, CAP. XXXIX.

Definitio.

Dolor hepatis quid? OLOR hepatis est ipsius hepatis tristis quædam sensatio, à mala complexionè, seu qualitate, siue humore, cum, & sine materia, &c.

SIGNA.

Causæ ex Galeno. ET talis dolor potest prouenire aut ex forti inflammatione, aut ex spiritu flatuoso, aut ex obstructione, & similibus alijs, &c.

APHORISMI.

QVicunque hepar circũdolent, ijs febris superueniens, soluit dolorem, siue ægritudinem. Aphor. 53. lib. 7.

CVRA.

CVRA.

Cura doloris hepatis à uentositate, uel uapore crasso, incluso inter pāniculum tegentem hepar, & substantiam hepatis, sex exigit intētiones: quarum prima est, euacuatio materiæ, ex qua fit uapor, & uentositas, quæ euacuatio perficitur, aut integratur ex minoratiuis, digestiuis, & euacuatiuis. secunda est, diuersio. tertia, apertio uiarum (aliàs uenarum.) quarta, resolutio uaporum, & uentositatis. quinta, correctio accidentium. sexta, diæta. *Sex curandi intentiones.*

Minoratio.

Recip. Pilularum de rhæobarbaro, de eupatorio, āna scrup. i. Reficiantur pilulæ, nume. v. & exhibeantur ante diem per horam. *Minoratiuæ pilulæ.*

Digestio.

Recip. Syrupi de duabus radicibus, de eupatorio, oxymellis simplicis, ana unc. sem. aquarum absynthij, aquæ eupatorij, cicoreæ, ana unc. i. Misce. *Digestiuus potus.*

Eradicatio.

Recip. Pilularum aggregatiuarum, pilularum de rhæo barbaro Mesuei, agarici trochiscati, ana scrup. i. Reficiantur pilulæ vij. & cum melle rosato detur lauatiuum (aliàs laxatiuum) ex brodio cicerum rubeorum, & saccharo ad v. horas. *Pilulæ eradicatiuæ. Lauatiuum.*

Diuersio.

Diuertatur uentositas, & uapor, primò, cum clysteribus trahentibus materiam uentosabilem ab hepate, & sint carminãtia. Item, cum uentosis sine scarificatione, infra (aliàs supra) hepar sub hypochondrio dextro. *Clysteria uētositatum diuersiua. Ventosæ.*

Apertio uiarum.

Recip. Dialaccæ magnæ, Diarhodonis Abbatis, ana q. v. (aliàs drac. i.) dosis castaneæ magnæ quãtitas, ante cibum per *Mistura uiarū apertiua*

bum per ij.uel iij.horas, stomacho ieiuno.

Resolutio.

Ad resoluendum fiat eiusmodi fomentatio.

Fomentũ resolutiuum.

Recip. Absynthij, eupatorij, camedrijs, pulegij, camomillæ, ana man. sem. spicæ, scrup. i. Contundantur, & bulliant in s.q. aquæ cum tertia parte uini albi odori, ad consumptionem tertiæ partis: deinde infundatur spõgia subtilißima, & parua, quæ expressa, hepati superponatur, & cum inceperit infrigidari, reiteretur (aliàs remoueatur) ter, aut quater; deinde fiat talis inunctio.

Inunctio.

Recip. Olei spicati, ruthacei, camomalini, ana unc. i. Fiat unctio.

DIAETA.

Diæta ex Auicenna. Frigida. Calida, & sicca.

DIæta detur secundùm quòd dicit Auicẽ. cap. proprio. unde debet dari modicum uini potentis stomacho ieiuno: curat enim uẽtositatem. Vitet omnem aquam frigidam: (aliàs omnia actu frigida) sit temperati cibi, et potus: & omnia declinent ad calidum, & siccum.

APPOSITITIAE MEDELAE.

Fomentum. Vnctio. Emplastrum aliud ad idẽ.

PRimò, fomentetur locus cum decocto origani camomillæ, & hybisci: & deinde inungatur cum oleo crinino calido, uel cum laureo. Postea applicetur calidè emplastrum factum ex rutha, & oxycrato, uel quod fit ex absynthio, rutha syluestri, & oleo de alcãna, uel cyprino.

Si hæc non contulerint purgetur cũ subsequenti syrupo laxatiuo, qui ualet hepaticis, ictericis, hepatis incensioni, oppilationi, dolori, & apostemati.

Recip. Succorum hepaticæ, endiuiæ, lactucæ, ana lib. i. florum uiolarum, uuarum passularum, ana unc. sem. prunorum damascenorum, num. yij. coletur, & colatum dulcoretur

coretur cum sufficienti zucch aro albo,& fiat syrupus mane,& sero sumendus,pro qualibet uice in quantitate unc. iij.uel iiij.quo syrupo consumpto, sumatur sequens haustus laxatiuus,qui ad idem ualet.

Recip.Electuarij de succo rosarum,unc.sem.rhæobarbari,scrup.i.spicæ,gra.iij.castæ fistularis extractæ,drac. iij.Terantur rhæobarbarum,& spica,& misceantur cum superiore syrupo,unc.iij.& fiat haustus tepidè sumẽdus: residuum uerò syrupi bibat mane, & sero:loco lauatiui recip.succorum hepaticæ,&c. Haustus laxatiuus ad idẽ. Canon.

Confortatiua.

Vtatur diatriasandalis,& conserua uiolarum.

Vltimò,durãte adhuc dolore,secetur uena seylen,uel, si adsit magna repletio, basilicæ, aut iecorariæ dextri lateris. Venæ sectio

DE ICTERITIA, CAP. XL.

Definitio.

CTERVS, siue arquatus morbus est,effusio bilis in cutim:tingitur autem corporis superficies felleo colore,& fit quasi uiridis;cuteq; male affecta uitiligines irrepunt, atque deiectiones albæ defluunt. Icteritia.

Alia Bertrucij definitio.

Icteritia est defœdatio coloris corporis totius,ad citrinum,uel nigrum uergẽs,cum permistione colorum urinæ, uel egestionis,& exeuntium aliorum. Definitio Galeni.

Simphoriani Champerij definitio. Chãperij definitio.

Icteritia est morbus,cum per totum corpus bilis suffunditur.

ditur.

Species icteritiæ.

Icteritia quotuplex.

Citrina,& nigra.

Etymologia.

Icteritia unde?

Dicitur ab aue Ictero, de qua Plin.lib. 30.natur.hist. cap. 3. Auis (inquit) Icterus uocatur, colore, quæ si spectetur, sanari id malum tradunt, & auem mori.

Galbula.

Hæc auis aliàs Galbula dicitur.

Synonima icteritiæ.

Icteritiæ synonima.

Icteritia dicitur à Plinio, Horatio, Varrone, & Sereno, morbus regius; à Celso, aurigo. dicitur item, morbus arquatus; icterus quoq;, & alia nomina sortitur.

CAVSAE.

Causæ icteritiæ extrinsecæ, & intrinsecæ.

Causæ possunt esse, morsus, uel punctura uenenosorum, assumptio ueneni, comestio ciborum calidorum corruptorum, & oppilatorum, labor in sole calido, omnia choleram generãtia, chystis, splen, cholera ipsa, hepar, mala complexio, apostema, oppilatio, uenæ totius corporis, & nimius calor sanguinem adurens, &c.

APHORISMI.

Aphorismi Hippocratici.

1 Qvibus in febribus morbus regius septimo, uel nono, uel undecimo, uel quartodecimo superuenerit, bonum, nisi dextrum ilium obduruerit: si uerò non, non bonum. Aphor. 64. lib. 4.

2 Quibus in febribus morbus regius ante diem septimum accidit, malum. Aphor. 62. lib. 4.

3 Qui regio morbo laborant, non multum uẽtosi sunt. Aphor. 72. lib. 5.

4 Morbo regio laborantibus, si fiat hepar durum, malum. Aphor. 42. lib. 6.

CVRA.

CVRA.

Remotio causæ.

SI causa multiplicans choleram sit primitiua, sicut morsus serpentum, uel assumptio ueneni, &c. tunc cura sit talis.

Primò, si morsus, uel punctura sit, tunc conandum uenenum à morsu, uel punctura extrahere, deinde prohibere ambulationem ueneni ad corpus, postea cōfortare principalia membra, & tandem inuenire bezoar pro ueneno. Bezoartica.

Primò ergo extrahatur cū galbano (aliàs gallina) &c. Et si hoc non sufficit, ponatur uentosa super locum. Ventosæ. Deinde circumcirca uulnus fiat inunctio talis, quæ prohibet sparsionem ueneni ad corpus.

Recip. Olei rosacei, myrthini, ana unc. i. myrtillorum, Vnctio. sumachij, boli armenij, sanguinis draconis, ana drac. sem. Puluerizētur, & cum modico cæræ, q. s. & aliquātulo aceti fiat unctio, cum qua inungantur, &c. Quidam addunt, rosarum rubearum, drac. sem. Deinde confortentur principalia membra, principaliter cor, descendendo (aliàs defendendo) à ueneno (aliàs à pulsibus) cum epithematibus ad frigidum tendentibus, uel calidum, secundùm quòd uenenum est calidum, uel frigidum, semper applicando cordi epithemata contraria qualitati ueneni, & hoc modo cor confortetur: deinde, si poterit inuestigare species ueneni, conetur medicus inuenire medicinam bezoarticā pro illo ueneno: si uerò uenenum fuerit assumptum per os, educatur per uomitum, uel secessum, exhibendo solutiua appropriata, & tunc confortentur membra principalia: & si poßibile est inuenire bezoar, detur.

Cōfortatiua

Epithemata

Canon.

Bezoartica.

Cibi omnes multiplicantes choleram amoueantur, ut amara, acuta, dulcia, & salsa, &c.

Si causa

Si causa multiplicans choleram sit corporea, uel est per communitatem à toto, sicut in febre, & crisibus: nam si sit multiplicatio propter febres acutas, remoueantur.

Digestiua. Euacuatiua. Infrigidãtia

1 Primò, remouendo causas febrium acutarum cum digestiuis, & euacuantibus, cũ pharmacia, uel phlebotomia.

2 Deinde applicentur quæ infrigidant, & remittãt inflammationem febrilem, quæ est causa multoties uertendi sanguinem in choleram, & ita multiplicandi bilem.

Cholera.

Si uerò communitas totius fuerit propter crisim, tunc iuuetur natura, trahendo choleram ad cutem plus, & non impediẽdo opus naturæ, iuxta Aphorismum. Quibuscũq; in febribus icteritia fit 4. aut 7. aut 11. aut 14. &c. ut supra: adiuuamus balneis dulcibus, fricatiõibus, & alijs, &c.

Hippocrates. Cura.

Si uerò fuerit per communitatem hepatis, uel alterius membri calidi, remoueatur discrasia hepatis calida cum interius assumptis, & exterius. Vnde syrupi de endiuia, de succo acetosæ, acetosus simplex, oxyzacchara, de acetositate citri, &c.

Syrupi.

Aquæ sunt: aqua endiuiæ, acetosæ, lupulorum, cicoreæ, seminum communium frigidorum, accipiendo unc. i. sem. de syrupis, & unc. iiij. de aquis.

Aquæ cõuenientes.

Electuarium ad idem.

Electuarium

Recip. Sacchari rosati, diatriasandali, Diarhodonis Abbatis, ana drach. sem. (aliàs unc. sem.) & accipiat ad quantitatem castaneæ.

Frigida.

Epithemata, & emplastra possunt fieri cum infrigidantibus, quæ supra dicta sunt.

Cholerae multiplicatæ euacuatio.

Hæc intentio aliquando debet esse prima, quia cholera multiplicata multiplicat seipsam aliquando, uel non dat inducias: euacuetur ergo sic, quando materia est crassa.

Recip.

Recip. Aloes drach.i.agarici trochiſcati drach.ſ.diagridij gra.v.Pulverizentur omnia ſubtiliter, & cũ ſucco endiuiæ reficiantur pilulæ vij.pro drach. Et de iſtis exhibeantur.iij.uel.v. Pilulæ ſolutiuæ.

Laudatur in hoc caſu aloe ſolum,in forma pilularum, quia aperit oppilationem,& euacuat cholerã craſſam. Aloe.

Ad idem medicina,in forma potabili.

Recip.Decoctionis communis,cui adde,radicũ petroſilij,endiuiæ,ana drac.i.ſeminum cõmunium frigidorum, ſcrup.iij.fiat decoctio in.ſ.q.aquæ endiuiæ,ſecũdum artem.De qua accipiatur.q.ſ.ad diſſoluendum,electuarij de caſia drac.v.electuarij de pſilio drac.i.ſ.uel electuarij de ſucco roſarum,tantundem, rhæobarbari electi drach.i.ſ. ſpicæ gra.v.Infundantur rhæobarbarum cũ ſpica in aqua endiuiæ, cum modico uini albi, odoriferi, deinde fiat expreſſio fortis,& propinetur. Infuſio de rabarbaro pro cholericis, & ictericis.

Remotio diſcraſiæ membrorum generantium cholerã, & nocumentum in membris. Hæc intentio fit cum ijs,quæ dicta ſunt in cura debilitatis hepatis.

Remotio citrinitatis ab omnibus,& toto. Hæc fit primo recipiendo uaporem aceti fortiſsimi circa faciem,& totum corpus,& ponere corpus in balneo dulci. Remotio citrinitatis.

Et ſi adeſt febris,uide capitulo Razis proprio. Rhazes.

Nota duo remedia in icteritia citrina, experta in meipſo.

Potio.

Recip.Praſsij,cuſcutæ,ana.m.i. bulliant in uino albo, ſubtili,claro,& nõ potenti.Sed ego accepi uinum potẽs, menſura lib.i.aquæ enduiæ tantundem, bulliant ad conſumptionem tertiæ partis.Et de iſta decoctione exhibeãtur unc.iij.cum ſaccharo. Phuſca contra icteritiã experta.

Ad nigrã icteritiam, ex oppilatione splenis iulep.

Iulep ad icteritiã nigrã ex oppilatione splenis.

Reci. *Scolopendriæ, capillorum ueneris, cyperi, corticum radicum capparorũ, corticũ tamarisci, seminis agni casti omnium, ana drac. i. uel. m. s. radicum fœniculi, petroselini. ana scrup. ij.* Radices incidantur, & bene mundentur à meditullio, & cum alijs bulliant in aqua scolopendriæ, capillorum ueneris, &c. ana. q. s. ad cõsumptionẽ medietatis: & de colatura accipiatur lib. i. cui adde syrupi de quinq; radicibus, mellis rosati colati, oxymellis simplicis, ana unc. iij. s. quæ omnia iterum bulliant, quousq; ueniant ad formam iulepi. De quo exhibeãtur iij. uel iiij. unc. mane. Aperit enim oppilationes, maxime spenis, ex quibus fit icteritia nigra.

ADDITIONES PROPRIAE.

Galenus.

Vide Galenum in lib. de locis affectis, & in libro de icteritia conscripto, atq; in Myamir.

Huc refer ea, quæ in Cõmẽtarijs super Aphor. scribit.

Phrisomeliga, D. M. excellens.

In longa icteritia Phrisomeliga dedit syrupos aperitiuos ab intra.

Diachylon.

Et ab extra dedit, & iussit semper portari cærotum, quod ipsi emplastrum diachylon cum armeniaco uocant, in regione hepatis.

Galenus præbet diadictamnum, in Catageni.

In primis fiat expulsio materiæ, icteritiam generans.

Pilulæ Rhazianæ.

Rhazes lib. Diuisionum, cap. 38. Recip. Aloes, scammonij, ana drac. iiij. agarici drac. ij. scrup. i. succi eupatorij, scrup. i. Fiant pilulæ cum succo endiuiæ.

Ego autem sic compono.

Compositio propria.

Recip. Aloes drac. i. scammonij quartã partẽ drac. i. agarici partes. ij. drac. i. succi eupatorij scrup. i. cũ succo

endiuiæ

endiuiæ fiant ut supra. Materia expulsa, sumat patiens ter in hebdomada drac.i.theriacæ diapente per se, uel cum aqua appropriata. Decoctum radicis acori, & cicerum rubeorum, potui datum, Auriginosis multo maxime prodest. Theriaca diapenthe. Decoctio ad idem.

Contra icteritiam apozema expertũ.

Recip. Granorũ iuniperi, chelidoniæ uiridis, an.m.i. Radicum petroselini, radicum fœniculi, ana nume.viij. bulliant ad tertias, in olla noua, & unum cyathum mane, & uesperi exhauriat, expertum. Apozema ad idem.

Fiat balneum in aqua decoctionis acori. Balneum.

Lauet corpus, & oculos cum aqua destillationis chelidonij minoris. Lotio.

DE DVRITIE, ET TVMORE SPLENIS. CAP. XLI.

Definitio.

SPLENETICI, quibus splen præter naturam inflammatus, non recipit liberationem inflãmationis, sed in ipsis remanet durities, & uelut in ijs morbis fluxione infestatur. Mutatur autem, & secundum naturam corporis color. Definitio Gale.in lib. definitionũ.

Scyrrhus splenis, idest durities uix sentiẽs, quãdo splenis fit excrescentia, aut is plane durus fit, & tumidus.

Alia Champerij definitio.

Splenis paßio durities est sui, quæ in propatulo est sensui. Champerij definitio.

Bertrucij definitio.

Durities splenis, est oppilatio antiqua, sclyrotizata, cu

ius subtile resolutū est, cum remanentia craßi terrestris.

Sed tensio, siue inflatio, est oppilatio, facta ex materia uentosa.

CAVSAE.

Causæ oppilationis, & duriciei splenis sunt, multiplicatio ciborum melancholicorum, ut sunt caseus, caules, & legumina; timor, aut multus humor melancholicus in hepate, aut splene, cum incurrit oppilationem, duritiem, apostema, aut solutionem continuitatis.

APHORISMI.

1 Autumno uerò, & plurimi æstiui morbi fiunt, & febres quartanæ, & erraticæ, & lienes, & hydropes ex splene uenientes, &c. Aphor. 22. lib. 3.

2 Quicunq; lienosi à difficultate intestinorum capiuntur, ijs superueniente longa intestinorū difficultate, aqua intercus, aut leuitas intestinorum aduenit, & moriuntur. Aphor. 43. lib. 6.

3 Lienosis dysenteria, aut difficultas intestinorū superueniens bonum. Aphor. 48. lib. 6.

CVRA DVRICIEI, ET TVMORIS SPLENIS SINE APOSTEMATE.

Digestio.

Potus digestiuus.

Recip. Syrupi de eupatorio, syrupi de pomis, oxymellis simplicis, ana unc. ß. aquarum scolopendriæ, capillorum ueneris, buglossæ, ana unc. i. misce, & exhibeatur, uel fiat syrupus talis.

Syrupus magistralis pro splenicis.

Reci. Passularum enucleatarum, liquiriciæ rasæ, ana unc. ß. corticum radicum capparorū, corticum tamarisci, ana drac. i. seminis agni casti, endiuiæ, ana scrup. ij. bulliant omnia in. s. q. aquæ, ad consumptionem medietatis: deinde

deinde coletur,& cum melle uel ſaccharo q.ſ.fiat ſyru-pus,de quo accipiat pro una uice,drac.i.ſ.(Arbitror do-ſim eſſe debere ſexquiuntiam.)

Item alius ſyrupus ad idem.

Reci. *Aquæ decoctionis florum tamariſci,ſcolopẽdriæ, capillorum ueneris,ana unc.iiij,miſce fiat ſyrupus.* *Alius ad idẽ*

Euacuatio.

Facta *digeſtione, detur hæc medicina, quæ recipit in-fraſcripta.*

Potus.

Recip. *Florum boraginis,bugloſſæ,capillorum ueneris ana.m.ſ.ſcolopendriæ, adianthi,cyperi, florũ tamariſco ſcru.ij.epithymi,foliculorũ ſenæ,ana drac.ſ.fiat decocti ſecũdum artem.* De *qua accipiatur q.ſ. ad diſſoluendum, diaſenæ,lenitiui,diacatholiconis,ana drac.ij.ſ.diaphœnici drac.i.ſ.* Electuarij *Indi maioris ſcrup.iiij. confectionis* Hamech *drac.i.miſce,fiat potus,qui dulcoretur cũ modi-co ſyrupi de pomis,& exhibeatur mane calidus.* *Potus ſolu-tiuus.*

In forma autem pilularum.

Reci. Pilularum *aggregatiuarũ,* Indarum, *agarici tro chiſcati,ana ſcru.i.pilularum de lapide lazuli gra.yi. mi ſce,& cum ſyrupo de eupatorio fiant pilulæ.* *Pilulæ ad idem.*

Facta purgatione,fiat fomentatio ad ſplenem talis.

Reci. Camomillæ,*aneti, capillorũ ueneris, adianthos, eupatorij,an.m.ſ.corticum radicum capparorũ, tamari-ſci,ana drac.i.ſeminis agni caſti,plantaginis,ana ſcru.ij. fiat decoctio in.ſ.q.aquæ, contuſis omnibus prædictis,ad conſumptionem medietatis.*Deinde *accipiatur ſpongia,et in decoctione prædicta ſit tertia pars aceti,et duæ partes aquæ.*Et *iſta fomentatio fiat ter,aut quater, poſtea exic-* *Fomentatio pro ſplene.* *Exiccatio.*

cetur locus fomentatus, & inungatur sic.

Reci. Olei capparacei, amygdalini dulcis, liliacei, anethini, ana dra. vi. scolopendriæ, polytrici, corticū radicum capparorū, tamarisci, ana dra. ſ. uel. i. seminis agni casti, plantaginis, ana scru. ij. ſ. ammoniaci dra. i. & scru. i. bdellij dra. i. puluerizentur, & gūmi dissoluantur in aceto, & cum prædictis oleis, & modico cæræ fiat inunctio.

Ceratum ad idem.

Ad idem ceratum. Recip. Ammoniaci drach. ij. bdellij, opponacis, ana scru. ij. scolopendriæ, capilli ueneris, polytrici, corticum radicū tamarisci, capparorū, ana drac. ſ. seminis plantaginis, agni casti, ana dra. i. puluerizētur, & cū rhesina pinea, & pice nauali. q. ſ. fiat cærotū in forma quadrāguli.

ANNEXA PHARMACA.

Fomentum. Primo fiat fomentum, ut sequitur.

Sacculus. Recip. Florum camomillæ, ruthæ, absynthij, scolopendriæ, ana. m. ſ. Cum ijs in aqua, & aceto decoctis, fiat fomentatio cum spongia, & cum herbis fiat sacculus super locum.

Phlebotomia. Si sanguis sit in causa, uel repletio: secetur uena splenetica.

Item purgetur cum sequentibus pilulis.

Pilulæ solutiuæ. Recip. Pilularum Indarum, pilularum de quinq; generibus myrobalanorum, pilularum de fumoterræ, ana scru. i. cum syrupo de epithymo reformentur pilulæ.

Vel in forma boli.

Reci. Diasenæ dra. ij. hieræ picræ drach. iij. electuarij Indi rosati, ana drach. i. misce, cū saccharo fiat bolus.

Bolus solutiuus.

Vnctio.

Liniatur locus calide cum oleo absynthite, ruthaceo, & ca=

& camomalino, ana unc. i. ſ. ſimul miſtis.

Idem facit oleũ capparaceũ, myricite, & metopiũ. Alia æquiualens.

Eidem medetur adfectioni epithema, factum ex binis lotionibus ſalis, cum aceto acerrimo decoctum. Epithema.

Item poſt unctionem ualet ſal toſtum, & in ſaccu lo ſuperimpoſitum. Sacellatio.

Tragæa pro ſplene oppilato, & apoſtemato.

Reci. Pulueris ſcolopendriæ, tamariſci, ana dra. i. pulueris cinnamomi craßiuſculi drac. i. pulueris ſenæ ſcru. i. zucchari unc. ij. uel tantum ut ſpecies præualeant, miſce, & fiat puluis tragæalis, utatur more ſolito. Tragæa in apoſtamate ſplenis.

Emplaſtrum ad idem, molliens, reſoluens, & mitigans.

Recip. Florum camomillæ, luteolæ, meliloti, foliorum hybiſci, ana. m. i. farinæ ſeminis lini, fœnigræci, papaueris, ana unc. i. cum. ſ. q. butyri, uel butyroſitatis lactis, & fiat emplaſtrum, quod applicetur loco affecto.

DE COLICA, CAP. XLII. Colica.

Definitio.

OLI morbus, ſiue affectus, eſt diſpoſitio diuturna in uentre, per interualla dolores intolerabiles exercens, cum ſpirandi difficultate, & ſudore, ac frigiditate. Definitio Galeni.

Ana Champerij definitio.

Colica paßio eſt ægritudo maximi cruciatus in uentre, ſub cingulo, in inteſtino, quod dicitur colon. Celſus.

Hic morbus apud Celſum Chordapſos, & Chordios dicitur. Chordapſos

Bertrucij definitio.

Colica dicitur, quando causa doloris, puta stercus, humor, uel uentositas, in intestinis craßis, & proprie colon, continetur, propter quod sentitur dolor circa umbilicum ad quatuor digitos, ubi est stomachus situatus, super quẽ circulariter transit colon.

Gordonij definitio.

Colica est paßio penultimi intestini, quod colon dicitur, cum difficultate exitus stercoris per inferiora, cum dolore magno, & punctura.

Intestina quot?

Intestina quot, & quæ?

Primum duodenum. Secundum ieiunum. Tertium longum, seu gracile, seu ileon, & ibi causatur iliaca paßio. Quartum monoculum. Quintũ est colon, unde colica paßio. Sextum, & ultimum uocatur Longaon.

CAVSAE.

C*Ausas quære in* Gordonia, *cap. proprio.*

CVRA COLICAE PHLEGMATICAE.

P*Ræsuppositis canonibus uniuersalibus, descendo ad singularia, & specialia.*

Septem curandi colicæ intentiones.

Primo ponemus curam colicæ phlegmaticæ, quæ septẽ exigit intentiones. Quarum prima est lenitio uentris. Secunda minoratio materiæ. Tertia digestio eiusdem. Quarta euacuatio eradicatiua. Quinta sedatio doloris. Sexta correctio accidentium. Septima diæte ordinatio.

Lenitio uentris.

Clystere lenitiuũ in colica phlegmatica.

1 *Incipiendo igitur à prima, fiat primo clystere leniens tale.*

Recip. Camomillæ, meliloti, anethi, seminis lini, radicum altheæ, ana. m. i. bulliant omnia in. s. q. aquæ, ad consumptionem tertiæ partis. Et de colatura accipiãtur unc. xy. In

xv. In quibus dissolue sacchari rubei, unc. ij. mellis rosati colati, unc. i. sem. olei communis, unc. iij. uitellum i. oui, salis, drac. ij. Misce, & fiat enema.

Aliud ad idem.

Recip. Brodij carnium pinguium, lib. i. & unc. viij. in quibus bulliant maluæ cum radicibus, camomillæ, anethi, anisorum, fœniculi, ana man. sem. Colentur, & de colatura accipiantur unc. xiiij. in quibus dissolue sacchari rub. unc. i. sem. mellis rosati colati, unc. i. sem. butyri recentis, unc. iij. olei communis, camomalini, ana unc. i. sem. salis, drac. ij. uitellum i. oui. Misce, fiat enema.

Aliud breuius ad idem.

Recip. Olei cõmunis, unc. x. sacchari rubei, unc. i. sem. uitellum i. oui, salis, drac. ij. Misce, fiat enema. Aliud ad idẽ

Minoratio.

Minoretur materia, primò, cum clysteribus; secundò, cum his, quæ per os sumuntur.

Clystere minoratiuum simul & lenitium.

Recip. Camomillæ, anethi, meliloti, pulegij, calamenti, origani, ana man. sem. anisorum, fœniculi, ana unc. sem. carthami contusi, drac. vi. Bulliant omnia in s. q. aquæ, ad consumptionem tertiæ partis: deinde coletur, & de colatura accipiantur, unc. xv. in quibus dissolue sacchari rub. unc. i. hieræ picræ, electuarij de baccis lauri, ana unc. sem. olei camomalini, ruthacei, ana unc. i. sem. salis communis, drac. iij. uitellum i. oui. Misce, fiat enema.

Aliud ad idem.

Recip. Centaureæ minoris, camomillæ, pulegij, calamẽti, ruthæ, ana man. sem. cimini, ameos, ana unc. sem. colocynthidis interioris ligatæ in pecia, drac. i. agarici electi similiter ligati, scrup. iiij. furfurum, p. i. Bulliant omnia in

s. q. aquæ,

ſ.q. aquæ, ad conſumptionem medietatis: de cuius colatura accipiantur unc. xy. in quibus diſſolue ſacchari rubei, unc. i. hieræ picræ Galeni, hieralogodij, ana unc. ſem. diaphœniconis, drac. iij. olei ruthacei, liliacei, ana unc. i. ſem. ſalis communis, drac. ij. uitellum i. oui. Miſce, fiat enema.

Per os minoratur materia his pilulis.

Pilulæ minoratiuæ. Recip. *Pilularum aloephanginarum, drach. i. Fiant y. & exhibeantur.*

Aliud ad idem.

Recip. *Hieræ picræ ſimplicis Galeni, unc. ſem. Exhibeatur eodem modo ante cibum per tres horas.*

Fortius ad idem.

1 Recip. *Diaphœniconis, unc. ſem. Exhibeatur, ut alia.*

Ad idem.

Aliud digeſtiuum.

2 Recip. *Electuarij eleſcoph in confectione, unc. ſem.*

Digeſtio.

3 *Poſt, detur tale digeſtiuum, &c.*

Recip. *Oxymellis ſimplicis, mellis roſati colati, ſyrupi de duabus radicibus, ana unc. ſem. aquæ fœniculi, abſynthij, meliſſæ, ana unc. i. Miſce, & exhibeatur.*

Euacuatio.

4 *Facta digeſtione, fiat eradicatio cum eiſdem, quæ dicta ſunt in minoratione, ſumptis per os, ſed in maiori doſi.*

Exemplum. *Vnum tamen hic ponam, quod communiter laudatur, quod ualet in omnibus ægritudinibus à materia phlegmatica uiſcoſa, ut in neruoſis ſtomachi, & neruorum, iuncturarum, & inteſtinorum affectionibus.*

Euacuatiuũ bonum. Recip. *Terebenthinæ claræ, & lucidæ, non lotæ, unc. ſem. inuoluatur in hoſtia, uel ſcaleta madefacta in uino, & exhibeatur mane in crepuſculo diei in hebdomada bis, uel ter. Mundificat enim & ſtomachum, & inteſtina ab*

humoribus

humoribus craßis, phlegmaticis, & uiscosis. Potes etiam *dare quater, uel ter in hebdomada, secũdùm neceßitatem, in maiori dosi.*

Pilulæ ualentes in iliaca satis periculosa.

Recip. *Pilularum fœtidarum, aggregatiuarum, aloephanginarum, ana scrup. i. Fiant y. & exhibeantur.* — *Pilulæ contra iliacam.*

Caue ab agarico, & pilulis, in quibus ingreditur agaricus, in colica. — *Agaricus uitandus.*

Sedatio doloris.

Sedantium dolorem, quædam uerò sedant, ut quæ remouent causam: quædam mendosè, & non uerè, ut quæ tollunt sensum à membro, sicut narcotica. — *Doloris sedatio.*

Canon.

In principio ergo, ubi necessaria fit sedatio doloris, non incipiamus à narcoticis fortibus; quia cum materia faciẽs dolorem sit phlegmatica frigida, plus infrigidatur, cum reuertitur sensus membri, deficit ideò, & redit dolor. Vnde Auic. 3. tertij, cap. de cura colicæ uẽtosæ, & phlegmaticæ. Incipientes (inquit) sedare dolorem cum narcoticis, componunt rem magni terroris. Vera enim sedatio doloris est, abscisio causæ, & remotio: narcotica autem non abscindunt causam, sed potius prohibẽt remotionem eius, & incrassant materiam. Cùm uelis ergo uerè sedare oportet remouere causam, cum intus, & extra applicatis: extra, cũ anodynis facientibus effumare materiam, et euanescere, ut in fomentationibus, unguentis, embrocis, &c. — *Auicenna.* — *Sedatio doloris quid?* — *Canon.* — *Anodyna.*

Fomentatio.

Recip. *Camomillæ, meliloti, anethi, pulegij, calamenti, seminis apij, anesi, fœniculi, ana man. s. Infundãtur, & bulliant in s. q. aquæ, ad consumptionem tertiæ partis, deinde accipiatur spõgia, &c. deinde exiccato loco inungatur.* — *Fomentum.*

Recip.

Vnguẽtum. Recip. Olei liliacei, ruthacei, ana unc. i. Misce, & fiat unctio.

Ad idem ualet sequens fomentatio.

Fomentum. Recip. Olei communis, unc. i. terebenthinæ, unc. ij. croci, scrup. sem. Misce, & calefactis ad ignem, & cum pecia lanea alba infusa in oleo, & fortiter expressa, ponatur supra uentrem calida.

Ad idem.

Ventosa. Ventosa posita super uentrem, & umbilicũ: sedat enim dolorem utplurimum à uentositate factum.

Ad intra autem clystere appropriatum.

Clystere. Recip. Olei communis, uel camomalini, uini potentis albi, unc. y. butyri recentis, unc. iij. sacchari rubei, unc. i. uitellum i. oui, salis, drac. i. Misce.

Aliqui faciunt suppositorium, hoc modo.

Supposito-ria. Recip. Pulueris hieræ picræ, salis gemmei subtiliter puluerizati, ana drach. sem. mellis sufficienter cocti, q. s. pro duobus suppositorijs. Misce.

Allium. Vinũ potẽs. Per os inter cætera commendatur comestio allij cocti, uel crudi, ita quòd commendatur esus illius cum modico panis, deinde bibatur uinum potens in modica quantitate.

Ad idem.

Confectio. Cornu ceruinum. Recip. Diacimini, diagalangij, ana drac. sem. Detur parum cum modico uini potentis. Laudatur etiam cornu ceruinum ustum cum uino pleno.

Ad idem.

Balnea artificialia. Fiunt cõmuniter balnea artificialia, ut semicupium, ea tamen lege, ut corpus sit purum, mundum, & purgatum. Fiat ergo tale.

Balneum. Recip. Camomillæ, meliloti, anethi, pulegij, calamenti, parietariæ, stipitum alliorum, fœniculi, ana man. ij. aniso-rum,

rum, fœniculi, ana unc. i. Bulliant in media corba aquæ, ad consumptionem tertiæ partis: deinde effundatur aqua in tinam, in qua patiens sedeat, ita quòd aqua non ascendat umbilicum, & pertingat ad hepar. Fiat etiam in hoc casu balneum ex solo oleo communi calido, tepidè factum in tina: quod etiam ualet, ut dicunt aliqui. Tina. Balneum ex oleo cōmuni

Quando autem ea, quæ ordinata sunt pro sedatione doloris, non contulerint, ueniēdum est ad narcotica, & stupefacientia, aliquibus tamen prius obseruatis conditionibus, scilicet. Narcotica.

1 Quòd uirtus non sit debilis ualde, neq; calor naturalis paucus, & debilis, cum paucitate spirituum: à narcoticis enim magis prosterneretur uirtus, & magis extingueretur naturalis calor debilis. Quæ obstāt exhibitioni narcoticorū.

2 Secundò, aduertendum est, quando esset dubium, quòd materia faciens dolorem conuerteretur ad aliud mēbrum magis habens nocere; puta, ad neruos, tunc melius possumus exhibere narcotica, quàm quando materia est quieta, & ratio est hæc; quia quādo materia est mutabilis ad aliud membrum, ubi plus habet nocere, & magis subtilis illa materia, ergo peior est talis permutatio: quando autem quieta est, & crassa, plus debemus cauere narcotica. Narcotica quādo exhibenda. Ratio.

3 Tertiò, obseruetur modus, & doctrina Rhazis in cap. de colica. Bonum est cum illis exhibere illa, quæ resoluunt causam facientem dolorem: unde Rhazes cum exhibitione philonij, quod est narcoticum, exhibet scammonium, si intentio est euacuare choleram, &c. & sic ex alijs: administretur secundùm exhibitionem euacuandi humorem cum narcoticis. Ad propositum ergo ueniendo, sicut dictum est: ubi alia non cōtulerint, & res sit posita in desperatione, secundùm Mesueum exhibeantur sequentia narcotica, Resolutiua. Narcotica. Mesueus.

& primò,

& primò, in forma electuarij.

Electuarium narcoticum. Recip. Philonij romani, in descriptione Mesuei, quod communiter usitatur, scrup. ij. diagalangij tantūdem. Misce: exhibeatur stomacho ieiuno ante diem cum modico uini odori, & antiqui.

Aliud opiatum. Possumus autem hanc dosim augere, usq; ad drac. i. dia phœniconis, drach. i. sem. Misce, & exhibeatur, ut supra: & sic facimus simul curam regularem, & coactam.

Sequitur cholagogum opiatum.

Si intentio est euacuare choleram, cum philonio misceatur tantūdem electuarij succi rosarum in forma pilularū.

In casu, stante materia phlegmatica, potest sic exhiberi.

Pilulæ in cā phlegmatica. Recip. Pilularum de aloe lota, scrup. iiij. opij, croci, ana gran. i. Reficiantur pilulæ, num. v. uel vij.

Ad idem aliæ pilulæ plurimum usitatæ, quæ ualent ad sedandum dolorem, & in fluxu dysenterico.

Aliæ ad idē. Recip. Pilularum de cynoglossa, uel alkeide, ordinatarum à Mesueo in Antidotario, distinctione de pilulis, sub hoc titulo. Pilulæ ad omne genus catarrhi, authoritate Alexandri, &c.

Ordinatio pilularum de cynoglossa soporificarum, prout usus est Leonellus.

Pilulæ de cynoglossa, pro Recip. Pilularum de cynoglossa, scrup. i. & gran. vi. Reficiantur pilulæ, num. iij. & i. exhibeatur de sero quādo ua=

do uadit dormitum: remouet enim simul dolorem, & prouocat somnum: & est expertum. *ut Leonellus utitur.*

Confortatio.

Confortetur stomachus cum his, quæ applicãtur in mala complexione frigida, sicut aromaticum rosatum, diagalanga, diatrion pipereon, &c, *Ab intra.*

Ab extra uerò, ungendo stomachum, & intestina cum oleo de spica, & alijs supra dictis, cap. de doloribus stomachi, etiam cum clysteri facto ex oleo, & uino dicto superius. *Ab extra.*

ADDITAMENTA PROPRIA.

DEcoctum galli annosi colicæ phlegmaticæ ex frigida intemperiæ medetur, & fit hoc modo.

Recip. Gallum antiquum, percutiatur uirga, & ilicò interficiatur, deplumetur, & farciatur carthamo, polypode, aniso, calamento, & cinnamomo: quibus simul elixatis, fiat colatura, de qua potetur, & est res experta. *Decoctum galli.*

Potus ad idem.

Recip. Succi iridis, unc. sem. uel drac. yi. pulueris esulæ, drac. sem. uel scrup. ij. electuarij dulcis Nicolai, drach. iij. Misce cum hydromelite, & detur potui calidè, & phlegma crassum educit: post, detur drac. i. de ista tragæa.

Recip. Radicis helenij, cinnamomi, ana scrup. ij. galangij, anesi, liquiriciæ, ana scrup. i. radicum ireos, zinziberis, ana scrup. sem. macis, caryophyllorum, nucis moschatæ, ana scrup. i. tertiam. Omnibus pulueratis, & admisto saccharo, q. s. fiat tragæa, qua utatur cum clareto, & pane tosto, uel cum uino decoctionis caryophyllatæ, menthæ, & galangij. *Tragæa ad idem.* *Vsus.*

DE CO-

DE COLICA ATRABILIARIA, CAP. XLIII.

Causæ.

Colica atrabiliaris.

AVSA *colicæ atrabiliaris, est ipsa atra bilis, colon pungens, & mordicãs.*

CVRA.

Curãdi intẽtiones tres.

IN *cura colicæ melancholicæ præcipitur lenire uentrem, & deoppilare, tandem minorare materiam cum clysteribus, & alijs, ut quo ad primam intentionem ordinetur tale clystere.*

Clystere solutiuum.

Recip. *Centaurij minoris, camomillæ, pulegij, origani, ana man. sem. uel i. foliculorum senæ, epithymi, polypodij, ana drac. ij. melissæ, buglossæ, ana man. sem. hellebori nigri, drac. ij. Fiat decoctio rerum harum, secundùm artem, puta, ad consumptionem tertiæ partis: deinde coletur, & de colatura accipe, sacchari rubei, unc. i. hieræ picræ, hieralogodij, ana unc. i. electuarij indi maioris (aliàs maioris, & minoris,) diasenæ, ana unc. sem. olei ruthacei, unc. iij. salis communis, drac. ij. Misce, fiat clystere.*

Minoratiuum.

Bolus minoratiuus.

Recip. *Confectionis hamech, electuarij indi, ana drach. ij. Misce, & fiat bolus cum saccharo, & exhibeatur ante diem mane in forma pilularum.*

Pilulæ minoratiuæ.

Recip. *Pilularum aloephanginarum, de lapide lazuli, ana drach. sem. Misce, fiant pilulæ y. & exhibeantur.*

Digestiua. Minoratio.

Ante tamen minorationem in cura colicæ melacholicæ, ordinentur digestiua, post digestionem eradicatiuam minoratio adhibeatur.

Deoppilatio

In cura colicæ similiter in primis fiat lenitio uentris, & deoppilatio intestinorũ, unde materia poßit per anum exire:

exire. Deinde minoretur materia, cum tali clysteri.

Reci. Camomillæ, anethi, meliloti, pulegij, calamenti, ana m.ſ. ſeminis endiuiæ, portulacæ, lactucæ, ana drac.i. fiat decoctio, de qua accipiantur unc.xy. In quibus diſſol ue, ſacchari rubei, olei camomalini unc.iij. ſalis cõmunis, drach.ij. miſce, & fiat enema. Si uis habere fortius, adde electuarij ſucci roſarum drac.iij.

Clyſtere minoratiuum. Canon.

Fortius enema.

Deinde procedatur digerendo, & euacuando, cum appropriatis.

ADIECTITIAE MEDELAE.

PRimò, purgetur humor melancholicus cum his pilulis.

Reci. Pillularum ſine quibus, aggregatiuarũ, de quinq; generibus myrobalanorum, ana ſcru.i. cum ſyrupo de fumoterræ reformentur pilulæ num.vij. uel. viij.

Poſt detur micletæ Nicolai, uel tripheræ magnæ, aut athanaſiæ ſcrup.i. aut alter, per ſe, uel cum aqua baſilici, ſeu meliſſæ.

Opiata.

Syrupus melãcholiæ eductiuus, Curtianus.

Reci. Florum boraginis, bugloſſæ, uiolarũ, ana unc.ſ. radicum boraginis, bugloſſæ, ana unc.ſ. paſſularnm pinguium, ſumiterræ, epithymi, ſenæ, polypodij quercini, ana drac.vi. bulliant ſimul, &c. Pro delicatis in zuccharo, in brodio pulli. q.ſ. Pro alijs autẽ adde hellebori nigri, præparati drac.i. Colati reci. q.ſ. ad diſſoluendum, electuarij lenitiui, diaſenæ, ana drac.iij.ſ. miſce, fiat potus.

Item iniiciatur clyſtere, paratum ex decocto ſenæ, epi thymi, fumiterræ, ſtæchadis, mercurialis, atriplicis, & ca momillæ, oleo uiolato, luteis ouorum, ſale, cum admiſtione hieræ compoſitæ, diaſenæ, & hieralogodij, ſimul concretis, ad formam enematis.

Clyſtere pro melancholicis.

DE COLICA VENTOSA, CAP. XLIIII.

CAVSAE.

AVSA colicæ uentosæ est uẽtositas, & omnia flatus generantia.

CVRA.

Cura. COlica uentosa eiusdem intentionibus curatur, quibus phlegmatica. Sedatio tamen doloris pluribus fit modis. Quorũ primus est, cum lenitiuis, de quibus in phlegmatica. Secũdus cum aperiẽtibus porositates cutis uentris. Vnde fiat sacculus talis, uentositates resoluens. *Aperitiua porositatũ.*

Sacculus carminatiuus.

Reci. Furfurum miliaceorum, anisorum, fœniculi, pulegij, ana.m.s. salis communis drach.ij. Calefiant in uase, sine aqua, deinde ponantur in sacculum, qui calidus sæpe applicetur.

Fomentatio ad idem.

Fomentum ad idem. Reci. Pulegij, calamẽti, origani, mentastri, camomillæ, ana.m.s. cimini, fœniculi, anisi, carui, ameos, ana unc.s. cõtundantur ista, & bulliant in s.q. aquæ, ad consumptionẽ tertiæ partis, deinde accipiatur spongia, &c.

Deinde inungatur unctione ista.

Vnctio ad idem. Recip. Olei ruthacei, liliacei, amygdalini amari, ana unc.ij. cimini, carui, ameos, nigellæ, carthami cõtusi, seminis ruthæ, ana dra.i. bulliant omnia ista, cũ dictis oleis, & in unc.iij. uini potẽtis, ad consumptionẽ uini, deinde exprimatur oleum, & cum pauca cæra fiat unguentum.

Aliud ad idem.

Vnctio alia æquiualens. Reci. Colocynthidis interioris unc.s. olei communis, butyri

tyri recentis, sine sale, unc.v. contundatur pulpa colocynthidis cum oleo, & butyro, bulliat per tertiam horæ, deinde unge uentrem.

Emplastrum ad idem.

Reci. *Emplastri de baccis lauri lib.ſ. remolliatur cum oleo liliaceo, ut supra uentrem ponatur.*

Tertius modus sedandi dolorem est cum extrahētibus uentositatem, sicut cum uentosa lati orificij, applicata loco dolenti, subito sedat dolorem, quasi arte magica fiat, sedat & matricis dolorem. *Doloris sedatio. Ventosa. Nota.*

Quartus modus sedandi dolorem, fit cum clysteribus ducentibus inferius, quale est istud. *Solutiua infra.*

Reci. *Centaurij minoris, pulegij, calamenti, mentastri, origani, camomillæ, ana.m.i. carui, ameos, cimini, seminis ruthæ, nigellæ, ana drac.i.ſ. olei camomalini, communis, ana unc.vi. uini potentis unc.v. bulliant omnia ad cō sumptionē uini. Et colature adde, sacchari rubei unc.i.ſ. misce, & fiat clystere: est expertum.* *Clystere solutiuum bonum.*

Quintus modus est, per ea, quæ inferius & superius educunt uentositates. *Ventositates educentia.*

Electuarium carminatiuum.

Recip. Diagalangij, *diacimini, theriacæ antiquæ, ana drac.ſ. dissoluantur in uino potenti, & exhibeatur.*

Possunt & alia exhiberi electuaria, in dosi dra.i.ſ. sine etiam liquore: ut electuarium de baccis lauri, diagalanga, diaciminum, theriaca, mithridaticum, & his similia. *Aliæ confectiones ad idem.*

Sexto modo euacuatur secundum hunc modum. Patiēs fascietur secūdum, uel circa uentrem stricte, deinde ligatus iaceat super puluinari coriaceo, supra uentrē, & pendeant manus, & pedes ad terram. *Euacuatio. Fasciatio.*

Postremus modus, ut patiens toleret famem, & sitim, *Fames, sitis, exercitium.*

& exercitetur fortiter.

APPOSITITIAE MEDELAE.

Detur potui decoctio hæc carminatiua.

Decoctio carminatiua.

RECIP. Seminis anesi, seminis fœniculi, dauci, carui, ameos, ruthæ, cimini, polypodij, ana drac. i bulliant in aqua secundum artem. De quo bibat haustum calide, mane & sero.

Clystere.

Clystere ad idem.

Vel fiat ex eodem decocto, clystere, additis oleo ruthaceo, camomalino, laureo, & castorino, in quo dissoluatur drac. i. uel. ij. phylonij Rhazis solutiui, & iniiciatur.

Clystere ad idem.

Aliud ad idem.

Recip. Ameos, carui, anethi, ruthæ, ana drach. i. decoquantur in. s. q. olei communis, & uini maluatici, coletur cum expreßione. Cuius decocti reci. q. s. pro uno clysteri. Cui adiunge, pinguedinis anatinæ, & gallinaceæ recentium liquefactæ, ana unc. i. castorij pinguis drac. ij. oleorum camomalini, linini, sesamini, lini, fœnigræci, uel mucilaginis eorum, & maluini, & amygdalini dulcis, ana unc. s. fiat enema.

Clystere carminatiuũ, in colica uentosa.

Reci. Anesi, fœniculi, florum camomillæ, ameos, cimini, carui, seminis anethi, ana partes æquales. Contundantur, & fiat decoctio in cyathis ternis olei cõmunis uidelicet, & tantũdem aquæ fontalis, usq; ad excoctionẽ prædictæ aquæ: & facta expreßione, imponatur prædictum oleum, & est sanè optimum, ac probatißimum.

DE CO-

DE COLICA EX SICCITATE, ET RETENTIONE FECVM, CAP. XLV.

CVRA.

VAE TRES *exigit intentiones. Quarum prima est mollificatio fecum, & applanatio intestinorum. Secũda fecum eductio. Tertia remotio causæ siccitatis fecum.* *Tres curãdi intentiones.*

Mollificatio.

Clystere mollificatiuũ fecum. Reci. lib. i. olei cõmunis, butyri recentis sine sale unc. iij. misce, fiat enema.

Aliud quod exhibetur per os.

Recip. *Brodij caponis, uel gallinæ, uel castrati cocti, unc. xv. sacchari unc. ʃ. misce, & bibat calide.* *Decoctũ ad idem.*

Aliud in forma clysteris, ualde mollientis.

Recip. *Brodij decoctionis carnis pinguis, & capitis, uel intestinorum castrati, uel extorum agnelli crassi, uel hœdi unc. viij. olei communis, uel amygdalini dulcis unc. vi. misce, fiat clystere.* *Clystere mollitiuũ.*

Aliud per os exhibendum.

Recip. *Brodij galli antiqui unc. vi. & bibatur: & si placet, potes aliquid mollificatiui, uel lenitiui cum hoc miscere,* *Decoctũ ad idem. Canon.*

Faciunt etiam ad rem, caricæ pingues comestæ, pruna damascena, siue recentia, siue sicca, uitelli ouorum gallinarum, uuæ passæ, absq; arillis comestæ, ante cibum idem faciunt. *Ad idem cõferentia simplicia.*

Lentio uentris.

Reci. *Passularum nigrarum, sine arillis cochlearia. ij. bene masticentur, & deglutiantur.* *Ventris lenitiuum.*

Deinde immediate bibatur ſequens brodium.

Aliud ad idem. Recip. Brodij pinguis gallinarum, uel caſtrati unc. vi. In quo diſſoluatur zucchari rubei unc. i. & calidum immediate bibatur poſt paſſulas.

Aliud.

Potus. Recip. Olei communis boni unc. vi. uel. vij. & calide bibatur. Quantum autem ad exterius applicata, fiat hoc emplaſtrum.

Emplaſtrũ anodynũ, et lenitiuum. Reci. Foliorum maluæ, blitis, radicum altheæ, an. m. ſ. farinæ ſeminis lini, farinæ ſeminis altheæ, ana unc. i. Herbæ bulliant cum radicibus ad perfectam decoctionẽ, deinde piſtentur, & cum dicta decoctione, & dictis farinis, reducantur ad formam emplaſtri: cui adde, butyri recentis ſine ſale unc. iiij. fiat emplaſtrum, & applicetur circa uentrem.

Aliud.

Vnctio. Reci. Olei amygdalini dulcis, butyri recentis, ana unc. iij. miſce ſimul, liquefacto prius butyro, fiat unctio.

Eductio fecum.

Clyſtere. Reci. Brodij ualde pinguis, in quo bulliant ficus ſiccæ pingues, ſebeſten, ana numero. v. paſſularum enucleatarum unc. ſ. Poſtea de dicto brodio bullito, cum prædictis colato, accipiatur lib. i. & unc. iij. in quo diſſoluatur, caſiæ drach. vi. olei communis unc. iij. ſalis parum, & exhibeatur.

Aliud ad idem.

Potus ad idem. Recip. Paſſularum enucleatarum, liquiriciæ raſæ, ana unc. ſ. ſebeſten nume. viij. iuiubarũ nume. x. caricarũ pinguium nu. iiij. bulliant omnia in. ſ. q. aquæ, ad cõſumptionem medietatis, uel tertiæ partis. Deinde coletur, & de colatura recip. q. ſ. ad diſſoluẽdum, caſiæ optimæ, pinguis, nouiter

nouiter extractæ drach.x.uel loco casiæ, accipiatur mānæ unc.iij,misce fiat potus,qui calidus per os assumatur.

Et si hæc non suffecerint, dentur pilulæ aloephanginæ,uel pilulæ aloes lotæ, uel diaphœnicon, que est medicina securitatis,& casia. *Solutiua bona.*

Et si hæc non suffecerint,addantur in clysterijs superius ordinatis, pro mollificatione, casia, uel hiera picra, uel aliquid mellis crudi, puta unc.iij.uel unc.i.caßiæ,uel drach.vi.hieræ picræ: Per talem enim additionem fortificabuntur. Regula. Fortificatio

Remotio causæ siccitatis fecum.

Si sit à causa primitiua, ut cibus, uel balneum, remoueantur.

Si propter nimiam caliditatem,& siccitatem hepatis, infrigidetur,& humectetur,cum epithematibus,& inunctionibus,dictis supra in cap.de hepatis ægritudinibus, *Siccitas,& calor.*

Si propter oppilationem fellis,pori deoppilentur cum dictis in capite de icteritia. *Oppilatio fellis.*

Si ob debilitatem expulsiue intestinorum, fiant clysteria præmissa: in quibus ponatur multum salis, & uirtus excitetur.

Si uerò ex obtusione sensus intestinorum, detur theriaca per os, uel mithridaticum, uel electuarium de baccis lauri exhibeatur.

ADDITIONES PROPRIAE.

SYrupus in colica ex siccitate, & retentione fecum expertus.

Reci. Aquarum maluæ, camomillæ,parietariæ, aquæ decoctionis prunorum, sebesten, iuiubarum, polypodij, doronici omnium unc.vi. syrupi boraginati, buglossati, unc.ß. in quibus dissolue, electuarij lenitiui, diacasiæ,ana

 drach.

drach.i.ſ.electuarij eleſcoph, de pſilio, de ſebeſten ſolutiui, ana drach.i.& ſcrup.i.miſce,fiat hauſtus, calide nocte ſumendus.

Enema expertum,quod mollit,feces educit,& humectat.

Reci.Decoctionis capitis caſtrati,uel gallinæ pinguis, factæ cum.v. herbis mollificantibus udelicet, maluæ, biſmaluæ,uiolariæ,brancæ urſinæ, meliloti. Item mercurialis,parietariæ,ciclæ,& betæ,an.m.ſ.& trium florum cõmunium frigidorũ,uidelicet,uiolarum,boraginis, & bugloſſæ,ana pug.iij.uel iiij.Cuius decoctionis reci.unc.xij. uel xv.Quibus adde,olei camomalini,anhetini, ana unc. ij.butyri unc.i.unguentorum liquefactorũ, & colatorum, uidelicet,dialtheæ ſubtilis Nicolai,de adipibus,& de mucilaginibus, cæreitate ſeiuncta,ana drach.i.ſalis drach.i. miſce,& fiat enema,ſecundum artem.

DE COLICA, AB APOSTEMATE CALIDO INTESTINORVM, CAP. XLVI.

CVRA.

Clyſtere fecum eductiuum.

RIMO educantur feces cum clyſteribus lenitiuis, ad frigidũ trahentibus, ſicut cum decoctione ſeminum frigidorum, uel hordei,matris uiolarũ, blitis, iuiubarũ,ſebeſten,&c.In qua decoctione rerum dictarũ diſſolue,zucchari rubei unc.i.olei uiolati,unc.iij.ſalis drac.ij.miſce,fiat clyſtere.

Phlebotomia.

Deinde facta lenitione, fiat phlebotomia baſilicæ, ad vi.uel vij.unc.ſanguinis.

Poſtea

Postea ueniendo ad causas coniunctas, fiant clysteria lenientia, habentia frigiditatem cum aliqua stypticitate; sicut, exempli gratia, fiat clystere ex decoctione croci, & uiolarum, & sumat lib. i. huius decoctionis, in qua dissolue olei rosarum, unc. iij. salis communis parum, zucchari rubei, unc. i. Misce. *Clystere lenitiuum.*

Vnctio repercussiua externè applicanda.

Recip. Olei rosarum, uiolarum, ana unc. i. Misce. *Vnctio repercussiua.*

Vnctio alia in augmento apostematis adhibenda.

Recip. Olei rosarum, uiolarum, camomillæ, ana unc. sem. uel i. Misce. *Alia unctio.*

Vnctio in statu bona.

Recip. Olei anethini, amygdalini dulcis, camemalini, ana unc. sem. uel i. *Vnctio alia.*

Et potest etiam fieri emplastrum ex decoctione maluarum, camomillæ, radicum altheæ, farinæ fœnigræci, & seminis lini, & miscendo fiat emplastrum. *Emplastrum*

ANNEXA PHARMACA.

Fiat iniectio cum decoctione origani, hybisci, camomillæ, furfurum, fœnigræci, carthami; additis olei linini, behenini, oesypi humidæ, dialtheæ, olei nucei, olei lentiscini, floris lactis, mellis uiolacei, ana parum. Misce, fiat clystere. *Clystere prædicto affectui conferens.*

Ab intra utatur diabutyro Isahaci, uel communi, mane, & sero. Sanat enim apostemata intestinorum; & dolorem colicum, ex hoc causatum mitigat. *Diabutyrum Isahaci ad idem*

DE CO-

DE COLICA EX APOSTEMATE FRIGIDO INTESTINORVM, CAP. XLVII.

CVRA.

Canon.

I AVTEM ex apostemate frigido intestinorum proueniret, eo modo procedatur, quo in calido; primò, leniendo uentrem; secundo, faciendo phlebotomiam basilicæ. Postea, in principio apostematis apponātur repercußiua, ut sunt, oleum rosatum, mastychinum, &c. quæ sunt in hoc casu conueniētia. In augmento, adhibeatur oleum mastychinum, uel liliaceum, siue amygdalinum dulce.

Lenitio. Phlebotomia

Repercußiua olea.

In statu uerò, resolutiua conueniunt: uinum multæ permistionis aquæ, præparat intestina ad colicam. Auicenna Fen 16. lib. 3.

Olea ad idē resoluentia. Auicenna.

DE HYDROPE, CAP. XLVIII.

Definitio.

Hydrops. Definitio Gordonij.

YDROPS est error uirtutis unitiuæ in toto corpore, sequens mutationem uirtutis digestiuæ in hepate, & ita hydrops est error uirtutis digestiuæ in hepate.

Bertrucij definitio.

Hydrops est morbus materialis, causatus ex re frigida plurima, ingrediente, & inflante membra omnia manifestè, aut loca partium, in quibus regimen ciborum, & humorum fit.

Champe-

Champerius.

Hydropici dicũtur, quos aqua inter cutem male habet.

Alexander.

Hydrops est paßio chronica, ex frigiditate hepatis generata: quia uirtus hepatis cibos non coquit, nec in sanguinis substantiam conuertitur. Alexander Benedictus.

Auicennæ definitio.

Hydrops est ægritudo materialis, cuius causa est materia frigida exuberans, & ingrediens per membra: unde crescunt, & inflantur membra manifestè: omnia autem loca partium interiorum sunt uacua. Auicenna.

Idem.

Hydrops est apostema aquosum uniuersale. Auicenna.

Etymologia.

Hydrops, ab hydor græcè dicitur, quod est aqua.

CAVSAE.

Communis omnium hydropum causa est, humoris nimia abundantia, & frigus nimium hepatis, ac stomachi dyscrasia. Si plura petis, quære causas ex Gordonio, Bertrucio, Aetio, & Galeno, lib. 3. de symp. causis. Causæ ex Gordonio, Bertrucio, Aetio, Galeno.

Species hydropis tres.

Ascytes, Tympanites, & Hyposarca.

DE ASCYTE, CAP. XLIX.

Definitio.

ASCYTES, *uel* ASCLYTES *dicta, est paßio, in qua uenter, cruraq; extumescunt: superiores autem partes extenuantur, & marcescunt.* Definitio Galeni, in lib. definitionũ. Galenus.

Idem

Idem super Aphorismos.

Ascytes ab utris dicitur, propter similitudinem, in quo materia collecta, est humor aquosus, & generatur à frigore.

CAVSAE.

Bertrucius. *ASscytes fit ab aggregatione aquæ plurimæ, & uentositatis paucæ, incipitq; à uitio hepatis, & terminatur ad uitium stomachi.*

Chãperius. *Ascytes fit ex tenui humore, & uentositate.*

Gordonius. *Asclytes fit de causa calida, quantum ad causam antecedentem, licet causa coniuncta semper sit frigida, & causatur ex humiditate subtili, aquosa, multa, cum modica uẽtositate: & est deterior inter omnes.*

SIGNA.

Signa ex Gordonio. *SIgna asclytis sunt ista: pulsus paruus, & frequens, & si uenter agitetur, sonat, sicut uter semiplenus aqua.*

Gilbertus. De eadem materia scribit Gilbertus in cap. proprio.

APHORISMI.

Aphorismi Hippocratici.

1 *AVtumno uerò & plurimi æstiui morbi fiunt, & febres quartanæ, & erraticæ, lienes, aquæ inter cutem, &c. Aphor. 22. lib. 3.*

2 *Aqua intercute laborãtibus, ulcera in corpore facta, difficulter sanantur. Aphor. 8. lib. 6.*

3 *Quicunque suppurati, aut aquam inter cutem patientes, uruntur, aut secantur; si pus, aut aqua uniuersum effluxerit, omnes moriuntur. Aphor. 27. lib. 6.*

4 *Quibus tormina, & circa umbilicum dolores, & lũborum dolor, qui neque à medicamento, neque aliter soluitur, in hydropem siccam firmatur. Aphor. 11. lib. 4.*

5 *Aqua intercute laborantibus, tussis superueniens, malum. Aphor. 35. lib. 6.*

6 Quicunq;

6 Quicunq; lienosi à difficultate intestinorum capiuntur, his, superueniente dysnia, longa hydrops innascitur, aut lienteria, & moriuntur. Aphor. 43. lib. 6.

7 In mania, dysenteria, aut hydrops, uel mentis alienatio, bonum. Aphor. 5. lib. 7.

8 Aqua intercute laborans, si à tussi habeatur, desperatus est. Aphor. 48. lib. 7.

9 Quibus hepar aqua plenum in omentum eruperit, his uenter aqua repletur, & moriũtur. Apho. 56. lib. 7.

10 A' diuturnis sanato hæmorrhoidibus, si una nõ seruatur, periculum est aquam intercutem, uel tabem aduenire. Aphor. 12. lib. 6.

11 Ab aqua intercute habito, si aqua per uenas in uentrem defluxerit, soluitur morbus. Aphor. 14. lib. 6.

De hac materia passim scribit Hippocrates in Aphorismis, & in Prognosticis, & in 4. regiminibus acutorũ: ubi tãtùm duas hydropisis species ponit Gal. ibidem, &c. Hippocrates. Galenus.

CVRA ASCLYTIS.

CVra hydropisis uariari debet, secundùm diuersas eius species: tamen ante specialem curam isti Canones obseruentur.

Quorum primus, iuxta Auicennam, cap. proprio. Exiccatio, & extractio superfluitatum; qui Canon tamen magis conueniens est in asclyte, quàm alijs. Auic. Canon primus.

Secundus Canon sumptus ex Auicenna, cap. proprio, est apertio pororum corporis, & cutis: unde Haly. Abbas 3. practicæ, cap. proprio, inquit. Nihil adeò hydropisi nocet, sicut pororum restrictio. Canon secundus. Haly. Abbas.

Veniendo ergo ad curam, primò, ponatur cura asclytis, quæ perficitur sex intẽtionibus. Prima, ponit debitum regimen in uita; secunda, superfluitates minuit: tertia, digerit ape- Sex curãdi intentiones.

gerit ape-

gerit aperiendo, & cõfortando membra uniuersalia, præcipuè stomachum, & hepar; quarta, eradicat materiam; quinta, corrigit accidentia; sexta, prohibet recidiuam, quæ sæpe contingit in ista passione ex modica causa: & quia asclytes quandoque fit à causa calida, quandoque à frigida, primò, ponatur cura à causa frigida, & interim etiam à calida.

DIAETA.

Regimen uitæ totum uergat ad contrarium causæ.

Aer in asclyte à frigida causa debet esse calidus, & siccus, & sit luminosus, & non uentosus. Habitet in loco alto à terra: puta, in solari, & non propè terram, præcipuè humidam; neque propè fontes, & aquas, imò non in loco ubi potest uideri aqua; quia propter sitim aliquando coguntur bibere: unde Auic. Non uideant aquam, neq; bibãt. *Habitatio.* *Aqua.* *Auicenna.*

Fenestræ cameræ sint ad orientem. Aer sit siccus, si nõ naturaliter, fiat artificialiter, cum igne, uel suffumigijs calefacientibus, exiccantibus, & odoriferis. *Aer.*

Si autem causa sit calida, tunc aer debet disponi aliqualiter ad frigidum; non multum tamen; ita quòd declinet ad siccum. *Aer.*

Cibus, & potus.

Regulæ generales.

Prima, infirmus sit parcus in cibo, & potu. *Crapula uitanda.*

Auic. cap. proprio; Rhazes 9. Almansoris; Haly. Abbas 3. practicæ, dicũt. Arce ipsum à multo cibo, quoniam uirtutem aggrauat, digestionem prohibet, humiditatem auget, & calorem naturalem debilitat, & suffocat.

Et dicit Rhazes in textu. Patiatur famem, & sitim; plus tamen sitim. *Fames.*

Secunda regula sumpta est ab Auic. 3. primi; Quòd nõ comedat, *Ante dige-*

comedat, nisi prius cibus sit digestus, ne ex corruptione cibi supra cibum alium multiplicentur superfluitates. stionem non edendum.

Veruntamen si contingat aliquem uehementer pati famem ante digestionem primi cibi, aliquid masticet, sed non transglutiat. Masticatio. Fames.

Tertia, in eadem mensa non sumantur diuersa cibaria. Diuersitas ciborum.

Quarta, patiens decedat à mensa, adhuc relictis, non satur, &c. Non satisfaciendũ fami.

Incipiendo ergo à pane, secundùm dictum Auicennæ, panis conueniens esset hordeaceus, quia facilis digestionis, tendens ad siccitatem: quem si quis abhorreat, faciat panem ex farina frumentacea, & in pasta ponatur puluis factus ex aniso, & fœniculis; & non sit factus ex farina munda à furfure, imò remaneat aliquid furfuris; & sit unius diei, nec plurium, quàm trium. Panis hordeaceus. Panis frumentaceus Pasta.

Carnes sint, perdices, phasides, turtures, merula, leporinæ, capreolinæ, castratinæ. Bouinæ autem non conueniunt, quamuis sint siccæ, quia difficilis digestionis. Sero, sint assatæ, mane, elixatæ. Carnes quæ bonæ, & malæ quæ?

Fercula multum brodialia non conueniunt, sed facta ex pane cocto in brodio: oua sine agresta conceduntur, brodium cicerum nigrorum; cum quibus decoquantur radices fœniculi, apij, petrosilij, quia humiditates trahuntur ad uias urinæ. Fercula bõa Oua. Brodia. Radices.

Omnia holera uitentur, quia humida sunt utplurimum. Holera.

Fructus tamen conuenientiores sunt, amygdala, nuclei pinei, pistaciæ, auellanæ. Cõceduntur etiam uuæ passæ, oua, præcipuè uitella, secundùm omnem modum administrationis conueniunt. Lac, caseus recens, butyrum non conueniunt: tamen lac chamelorum est laudandum, quod à proprietate ualet. Fructus conueniẽtes, & discõuenientes. Lac chamelorum.

Potus

Potus. Vinum. Potus debet esse uinum album, subtile, potius antiquū, quàm nouum, & modicæ quantitatis.

Canon. Aqua. Potus aquæ omnino uitetur: imò inquit Auic. Non uideat aquam hydropicus, nedum bibat. Si tamen contingeret, quòd infirmus ex consuetudine non posset bibere uinum, bibat aquam artificialem, sicut endiuiæ, fœniculi, absynthij per alembicum destillatam. Aqua artificialis.

Vinum. Si autem esset à causa calida, bibat uinum pauciferum ualde mistum cum aqua endiuiæ.

Somnus, & uigilia. Potius uigiliæ excedentes, quàm somnus excedens cōueniunt; unde somnus nullo modo sit diurnus, sed nocturnus, potius diminutus, quàm superfluus.

Motus, & quies. Exercitium magis conuenit, quàm quies; unde exercitetur ante cibum mane, & sero, quousque aliqualiter fatigetur.

Fricatio. Et si non posset moueri, fiant fricationes circa totum corpus cum panno lineo aliqualiter aspero.

Secessus, & urina. Procuret habere euacuationes naturales quātum possibile sit, ex uentre, urina, &c.

Animi accidentia. Accidentia animi omnia uitet, quæ humectant, ut est timor, tristitia: quæ calorem naturalem sopiendo, sunt causa, quare nō fiat bona digestio, furiositatem, indignationē.

Coitus. Coitus & si exiccet, plus tamen nocet, debilitando calorem naturalem.

Minoratio.

Curatio minoratiua debet fieri cum medicinis benedictis, & leuibus.

Hiera picra. Primò, fit cum hiera picra in frigida causa.

Rhabarbarum. Et in calida, cum rhabarbaro, & similibus.

Fienda est iterata euacuatio, & non in una uice multa.

Canon. Phlebotomia non fiat, nisi in tribus casibus, scilicet, quando

quando hydropisis pendet ab apostemate hepatis, aut à retentione sanguinis menstrui, uel hæmorrhoidarũ. Et *causa est, quia phlebotomia debilitat hepar.* Ex *cuius debilitate causatur hydropisis.* Similiter *quando materia, quæ est causa coniuncta, per phlebotomiam educi non potest.* Phlebotomia quando fienda, & quando nõ.

Vomitus quandoq; confert diuertendo, & euacuãdo. Vomitus.

Similiter clysteria, in quibus ingrediũtur ista, quæ istas materias euacuant. Clysteria.

Euacuantia materiam, facientem asclytem, quæ est aquositas, quædam euacuant à proprietate, quædam per similitudinem. Euacuatio duplex.

Euacuantia à proprietate quædam sunt fortia, quædã media, & quædam debilia. Euacuatio à proprietate triplex.

1 *Fortia sunt, ut mezereon, laureola, succus cucumeris asinini, euforbium, colocynthidis, soldanella, & huiusmodi talia.*

2 *Mediocria, ut serapinum, apium, succus ireos, &c.* Mediocria.

3 *Debilia, ut rhæobarbarum in calida, hiera picra in frigida, cum aqua miscetur agaricus, uel electuarium Indum, uel aliud simile.* Debilia.

Soluentia ergo in asclyte aquam, quædam sunt, quæ à proprietate asclyti, quæ omnino hydropisi, coram, & à proprietate ualentia: ut succus ireos, qui debet propinari non coctus, sed crudus, & isto modo fit. Soluentia à proprietate. Succus ireos.

Accipiatur radix, bene mundetur à cortice exteriori, postea pistetur, & succus ponatur in cyatho, donec faciat residentiam, deinde cum illo succo clarificato (dicit Gordonius*) accipiatur quantum media testa oui capit, & cũ tantidem aquæ mellis, uel zucchari, calidus accipiatur, & non decoquatur, quoniam uirtutem perderet.* Et *debemus de isto succo dare sæpe, bis per hebdomadam ad minus.* Potus. Gordonius. Vsus. Operatio eius.

nus. Euacuat iiij. uel v. sedes illius aquæ copiose. Vnde Gordonius refert. Si hydrops manu humana curari non potest, curatur hac medicina.

Gordonius. Experimentum.

Alia medicina, quæ ualet in omni specie, & maxime in asclyte.

Potus ad idem.

Reci. Radicum palmæ Christi, mundentur, & eodem modo, quo radix ireos pistetur, & extrahatur succus, ut ex radice ireos, deinde de illo succo reci. drac. ij. uel. ij. s. & potest exhiberi solus, uel cũ aqua zucchari. Nam eodem modo euacuat, quo succus ireos, & uirtuosus est sicut ille, & non urit, neq; exasperat, sicut alter. Nicolaus Florentinus utebatur isto, loco alterius.

Vsus. Effectus. Nicolaus Florẽtinus.

Alia à proprietate experta à Gordonio.

Experimentum Gordonij.

Recip. Succi radicum sambuci, uel corticis mediani, & florum eius, & depurentur. Valet ut succus ireos, eodem modo exhibitus.

Secunda intentio. Clystere. Minoratiuũ

Veniẽdo igitur ad specialia in asclyte, cura pro secũda intẽtione, quæ est minoratio, fiat primo tale clystere.

Minoratio.

Reci. Blitis, mercurialis, maluarum, pulegij, calamenti, ana. m. i. carui, ameos, ana drac. ij. carthami unc. s. agarici ligati in pecia drach. i. s. fiat decoctio ex omnibus istis: de qua accipiatur unc. xv. in quibus dissolue hieræ picræ unc. i. electuarij Indi unc. s. succi ireos unc. i. s. salis cõmunis dra. ij. uitellũ. i. oui, olei ruthacei unc. iij. Hoc enim minorat aquositatẽ citrinã, in uentre existentẽ.

Pilulæ ad idem.

Pilulæ solutiuæ.

Reci. Pilularum de hiera simplici, de rhæobarbaro Mesuei, aggregatiuarum ana scrup. i. Reformentur pilulæ nume. v. cum succo ireos.

In hoc casu ualet brodium, quod sic fit.

Reci.

Reci. Radicum ireos, parum contusarum, ponantur in olla, in qua decoquantur carnes pullorum, & maxime galli antiqui, remaneant in olla, quousq; decoquantur perfecte carnes illæ. Deinde de illo brodio exhibeantur unc. iiij. uel v. cum zuccaro aliqualiter. Et minorat aquositatem in uentre. Brodium ad idem.

Ad idem ualet soldanella, hoc modo exhibita ter, uel quater in hebdomada. Accipitur de herba illa sicca drac. ij. et. s. & puluerizatur subtiliter, deinde exhibeatur dra. ij. illius pulueris, cum uino ante cibū per. ij. horas. Soldanella. Potus.

Recitant aliqui quod est herba quædā, ualde efficaciter euacuās, sine molestia, & uocatur Peta findula (aliàs legitur Philipendula) apud Simonem Ianuensem, est species saxifragiæ, & exhibetur eo modo, quo soldanella. Philipendula. Simon Ianuensis.

Pilulæ.

Pilulæ autem de rhæobarbaro, positæ à Rhaze, sunt bonæ pro minoratione materiæ, ponendo in eis de mezereon, & dando scrup. ij. pro uice, uel ij. s. Pilulæ de rhæobarbaro Rhazæ.

Digestio, & confortatio.

Tertia intētio impletur cum aperitiuis, incisiuis, subtiliatiuis, & præparantibus materiam, & uias syrupis, ergo in asclyte à frigida causa fiat talis.

Reci. Syrupi de eupatorio, mellis rosati colati, syrupi acetosi, diarhodonis, ana unc. s. aquæ fœniculi, eupatorij, endiuiæ, ana unc. i. misce, & exhibeatur ut alij. Potus in causa frigida asclytis.

In calida autem fit talis.

Reci. Syrupi acetosi, diarhodonis, de endiuia, mellis, rosati colati, ana unc. s. aquæ cuscutæ, endiuiæ, absynthij, ana unc. i. misce. Potus in causa calida.

Eradicatio.

Intentio quarta in asclytis cura, est materiæ tam eius,

Sex eradicationis intentiones. quæ est sub forma causæ antecedẽtis, quàm cõiunctæ eradicatio. Quæ perficitur primo per solutionẽ uentris. Secundo per prouocantia urinam. Tertio per prouocantia sudorem. Quarto per uenam umbilicalem. Quinto per resolutionem insensibilem. Sexto per cauterizationem, incisionem, & uesicationem.

Euacuatio eradicatiua 1 Primo fiat euacuatio eradicatiua, cum dictis in euacuatione minoratiua, augmẽtando dosim, cõmuniter tamẽ dantur tales medicinæ in forma pilulari, aut potionis.

In forma pilulari conueniunt istæ.

Pilulæ solutiuæ. Recip. Pilularum de hiera simplici, aggregatiuarum, de rhæobarbaro Mesue, ana scrup. i. eleacterij gra. ij. s. fiant pilulæ.

Canon.

Pilulæ fortes, periculosæ. Aliqui alij exhibent etiam, & est fortius, quod nõ debet exhiberi, nisi cum cautela.

Reci. Pilularum de elacterio scrup. s. uel ad plus gra. xv. fiat pilula. i. quæ exhibeatur ante diem per horã. Hoc modo fiant istæ pilulæ.

Pilulæ de elacterio. Canon. Recip. Cucumeres asininos, bene maturatos, & colligãtur in fine æstatis: & cognoscimus esse maturos, quãdo habent colorem bene citrinũ. Deinde extrahatur succus, non tamen exprimendo, sed ipsis perforatis, & incisis, permittatur succus exire, deinde ponatur in uase, & fiat residentia, post hoc accipiamus quod clarum est de huiusmodi succo. Deinde accipiantur iste species ligatæ in pecia subtili, infundatur in dicto succo, & dimittatur quousq; succus incipiat bene inspissari, deinde extrahãtur, & exprimantur ita, quòd uirtus earum remaneat in succo, deinde dimittatur succus exiccari, ex quo sic exiccato cũ uino potenti, reficiatur massa pro pilulis, & exhibeantur ut dictum est, scrup. s. uel gra. xv.

Species

Species infundendæ sunt istæ.

Cinnamomi electi, charyophyllorũ, ligni aloes, calami aromatici, macis, zinziberis, piperis nigri, ana scrup. i. puluerizentur subtiliter, & fiat ut supra.

In forma autem potabili.

Recip. Succi ireos drach. ij. ſ. cum tantundem aquæ mellis, eo modo quo dictum est supra. Vel de succo palmæ Christi tantũdem, ut cũ aqua zucchari, & ille est ita uigorosus, sicut ireos. *Potus ad idem.*

Ad idem.

Reci. Pulueris soldanellæ drac. ij. uel iij. secũdum exigentiam, ponantur cum uino, uel brodio, eodẽ modo, ut supra: euphorbium cum colocyntide non dandum. *Aliud ad idem. Quæ uitanda.*

Secundo fiat urinæ prouocatio.

Reci. Radicis apij, fœniculi, petroselini, sparagi, rubeæ tinctorum ana drac. ſ. lauentur, & bene mũdentur omnia, & non abstergantur cum cultello, deinde extrahãtur medullæ, & incidantur per frusta, ac bulliant in. ſ. q. aquæ, ad consumptionẽ medietatis, deinde colentur, & de colatura reci. unc. iij. in quibus dissolue, trochiscorũ de lacca, subtiliter puluerizatorum drac. i. & calide exhibeatur.

Vel sic.

Recip. Dialaccæ drach. i. dissolue in aquæ eupatorij, mentastri in unc. i. ſ. & exhibeatur, &c. *Aliud ad idem.*

Aliud ad idem.

Reci. Calamenti, mentastri, ana drach. i. (aliàs unc. i.) bulliant in unc. x. uel xv. aquæ fluuialis, ad consumptionem medietatis, deinde de colatura recipiantur unc. ij. uel iij. pro uice. *Potus ad idem. Potus ad idem.*

Ad idem Gerhardi de Solo.

Reci. Florum roris marini unc. i. ſ. bulliant in uino po- *Gerhardi de Solo.*

tenti ſubtili, ad conſumptionem medietatis, coletur. De colatura exibeantur unc. ij. uel iij. pro uice.

Vinum maluaticum. Albertus Bononienſis recitat, quod ſuo tempore aliqui fuerint leuati ab aſclyte, bibendo uinum maluaticum continue, & decoquendo carnes, & alia in eo.

Ad idem fortius.

Ad idẽ fortius. Reci. Litontripon, uel Iuſtini drac. i. ſ. diſſolue in aquæ eupatorij, aſparagorũ, ana unc. i. ſ. detur calidũ in mane.

Cãtharides. Canon. Alij, quod nõ laudo, accipiunt, cantharides, & de ipſis ſubtiliter puluerizatis accipiunt gra. v. uel. vi. Et cõmiſcent cum zucchoro uiolato, & præbent.

Sudorẽ prouocantia. Balneum. Tertio per uiam ſudoris, cum balneis igneis, aereis, et aqueis, ut fumo, ſtupha, in ſulphureis, in quibus bulliant calida prouocantia.

Vinum. Vinum uetus, cum aqua fœniculi, prouocat.

Ventoſa. Quarto apponendo uentoſam, ſcilicet ſupra umbilicum, quæ attrahit aquoſitatem, quæ euacuatur cum adiutorio naturæ.

Quinto per ea, quæ applicãtur circa uentrẽ, ut emplaſtra fortiter reſoluentia, unde fiat hoc emplaſtrum.

Emplaſtrũ reſolutiuũ. Recip. Stercoris uaccini, caprini, ouini, fimi columbini, ana unc. ij. uel. iij. uel. iiij. deinde puluerizentur, & cũ urina infantis reducatur ad formã emplaſtri, quod ſuper uentrem totum applicetur.

Aliud expertum.

Recip. Limaciarum cum conchis. q. v. & ipſas piſta, deinde ſupra uentrem apponatur per modum emplaſtri, & non amoueatur, ſed dimittatur per ſe cadere. Exiccãt enim uehementer humiditatem iſtam.

Sexto per cauteria ueſicantia actualia, & potẽtialia, per ueſicantia, & cauteria, potentialia, quale eſt illud.

Reci.

Reci. Cantharidarũ absciβis,& c.q.v. & ipsas misce cum fermento,& modico aceti,& fiat magdaleon. Accipitur postea de ista pasta, ad quãtitatem unius auellanæ, quæ applicetur loco, ubi est maior inflatio,& stet per x. horas, uel donec fiat uesica, qua rupta, extrahatur aqua, cum cauterio actuali, uel potentiali,& teneatur foramen apertum, ponendo pilam paruam ceream. Post extẽdatur Diachylon super peciam,& superponatur. Cauterium potentiale. Diachylon.

ACCIDENTIVM CORRECTIO.

1 PRimum accidens est sitis, quæ sitis cum aceto forti restinguatur. Sitis. correctio.

2 Alterum accidens est cõmuniter inflatio tibiarum,& aliquãdo manuũ, quod cum lixiuio sequẽti emendetur. Inflatio tibiarum.

Recip. Cineris fortis, ut uitis, & iuniperi, in quo ponatur salis parum. Lixiuium.

Decoctio etiam urticæ, sambuci,& ebuli, si fiat in uino, uel lixiuio, ad hoc multum facit. Decoctio. Lixiuium.

Item folia iam dictorum posita supra tegulam calefactam,& aspersam, uino albo,& superponantur.

Recidiuationis prohibitio.

Primo ordinetur regimen uitæ bonum, uitando scilicet potum multum aquæ,& usum rerum ualde humidarũ,& fluidarum, siti non indulgendo. Ioannes Mattheus de Gradi.

Post minoretur, digeratur,& euacuetur materia, quæ posset esse causa recidiuæ:& sic de alijs. Idem.

ADDITAMENTA PROPRIA.

REgimen doctoris Ioannis Catzani, Physici quondã percelebris in Bolsano.

DIAETA.

ABstineat à pinguibus,& craβis edulijs, & cõcoctu difficilibus, ut caro craſſa, pisces omnes, poma, pira, cau- Diæta incõueniens. Cibus. Potus.

ra,caules,uitet,& gelidam prorsus.

Diæta conueniens. Edat digestibilia,utpote pullos,capones, carnem hædinam,uitulinam,oua recentia, & contusa, pulmentũ auenaceum,hordeatũ, pultem passulatam, holusculum rapaceum,ius amygdalinum,& phaseolorum.

Potus. Vinum. Potus sit post cibum,uinum album,eppianum, uel caldariense. Vitent uina rubra, dulcia : decoquantur radices petroselini in cibo.

Potus ad idem.

Potus ad idem. Coquantur rapa recentia in aqua fluuiali, & addantur semen cucumini,& parum cinnamomi. Et de hoc potu interdiu bibatur.

Fomentum. Post fomententur pedes,cum summitatibus iuniperi,in aqua decoctis,item camomillæ, & scorie accendantur,ac illæ scoriæ cum ista aqua aspergantur,& sic fomẽtetur.

Theriaca. Prius tamen parum theriacæ commesto cum uino, ieiunæ:& hoc fiat semel,uel bis in septimana.

Scarificatio Porrò semel posset fieri scarificatio in pedibus : dosi aqua efflueret non multum,tunc permittatur effluere.

Phlebotomia. Nullo modo fiat phlebotomia.

Rhæobarbarum. Potest insuper ieiuno stomacho uti rhæobarbaro, dosi auellanæ exiguæ : & immediate post hoc bibere uini parum,& hoc semel in hebdomada.

Confectio in morsellis.

Confectio morsellata ad idem. Recip. Pulueris soldanellæ unc.ß. rhæobarbari electi, drac.i.spicæ scrup.ß. zinziberis scrup.i.macis scrup.ß. succi elacterij gra.iij. zucchari unc.iij. fiant morselli.v. cum aqua enduiæ,& detur morsellus.i.pro uice, in decẽ diebus semel in ieiunio: dosis loto.i.& superbibatur parum uini, & per quatuor horas superieiunet : hoc enim

Canon. euacuat aquã. Et si de ista cõfectione nõ posset sumere patiens

tiens, utatur sequenti tragæa, cum brodio, semel in septimana, dosis sexquiaureus: & superieiunet tres horas.

Puluis ad idem.

Recip. Rhæobarbari electi, drac. i. (aliàs unc. i.) pulueris soldanellæ, drac. iij. squinanti, scrup. i. zinziberis, cinnamomi, ana scrup. sem. Fiat puluis, diuidatur in tres partes, & sumatur ieiunè. Puluis ad idē

Post usum confectionis, uel tragææ, altera die sumat quantitatem aurei semis theriacæ cum uino. Theriaca.

Interea, si confectionem, uel tragæam sumpserit, sumat tunc singulo mane de electuario sequēti pondus aureorum ij. & superbibat parum uini albi.

Electuarium.

Recip. Specierum diacurcumæ, unc. ij. uel drac. ij. specierum dialaccæ, unc. i. uel drac. i. specierum diarhodonis, scrup. ij. hepatis adip, id est, lupi, drac. i. cinnamomi, drac. i. sem. conseruæ rosarum, buglossæ, ana unc. i. sem. Fiat electuarium cum syrupo rosato, & de radicibus, & dentur stomacho ieiuno, drac. ij. pro uice. deinde ungatur uenter patientis tepidè, ante cibum, cum ista unctione. Electuarium ad idem.

Vnctio.

Recip. Vnguenti Agrippæ, unc. iij. unguenti Marciaton, Arragonis, unc. i. oleorum nardini, de scorpione, ana unc. sem. Misce, & fiat unguentum, quo ungatur uenter actu tepidè mane & sero. Et si morbus prolongaretur, utatur sequenti syrupo, ieiuno stomacho, lotones iiij. semel in septimana. Vnctio ad idem.

Syrupus largus, seu potus ultimatim propinandus.

Recip. Succi ireos, drac. x. succi raphani, drac. vi. soldanellæ, unc. i. Bulliant in s. q. aquæ: & addito syrupo de Syrupus ad idem.

y.radicibus, lib.i. Fiat syrupus largus, & dentur unc.ij. pro uice, ieiuno stomacho.

Syrupus ad idē, Ioannis Vigonij.

Eandem ferè descriptionem reperies in Antidotario Ioannis Vigonij, fol. 244. Solutiuum (inquit ille) hydropicorum facit ad herniam aquosam, cuius talis est ordinatio.

Recip. Solidaginis, drac.i. succi ireos, drac.x. succi raphani, drac.vi. syrupi de quinque radicibus, lib.i. Bulliant cum s.q. aquæ enduiæ, & fœniculi, & secundùm artem fiat syrupus longus, & dosis eius sit unc.ij. usque ad iij. & potētißimè educit aquam citrinam, & sanat hydropicos.

Tympanites

DE TYMPANITE, CAP. L.

Definitio.

Definitio Galeni.

HYDROPS tympanites est, in quo plus spiritus, & minus humoris inuenitur. Itaque si quis pulset, uelut tympanum sonum emittet, & edet.

Idem de hac materia tractat in Cōmento super Aphor. 11. libri 4. Hippocratis, &c.

Bertrucij definitio.

Tympanites est morbus, qui accidit ex generatione aquæ paucæ, & uentositatis plurimæ in uentre naturali collectæ inter mirach, & syphac; & quandoq; inter syphac, & intestina. Est autem syphac panniculus neruosus, solidus, continens inter se zirbum, stomachum, & hepar.

Syphac quid

Mirach quid

Mirach uerò dicitur pars uentris exterior, composita ex cute, pinguedine, & octo musculis uentris; duobus quidem longitudinalibus, & duobus latitudinalibus, & quatuor transuersalibus, procedens à furcula inferiori usque ad sum-

ad summum uentris : & incipit hæc tympanites à uitio stomachi, & terminatur ad uitium hepatis. *Canon.*

CAVSAE, ET SIGNA.

CAusas, & signa require à Gordonio, Gilberto Anglico, Bertrucio, Auicenna, Galeno, & alijs, qui copiose de his scribunt. *Cura duplex*

CVRA.

TYmpanitem curandi intentiones sunt duæ. Prima, uentositatũ resolutio. Secunda, prohibitio recidiuæ. *Ventositatũ resolutio.*

Prima intentio, uentositatum resolutio.

Fomentum in tympanite, resoluens uentositatem.

Recip. Pulegij, calamenti, origani, baccarum lauri, & foliorum eius, anisorum, fœniculi, carui, ana man. sem. Cõtundantur crasso modo, bulliant in s. q. aquæ, ad consumptionem tertiæ partis: deinde accipiatur spongia, & infundatur, ac fortiter expressa, ponatur super uentrem calida, & hoc fiat ter, uel quater : deinde exiccetur uenter cum panno calido, & aliqualiter fricetur, postea ungatur cum isto oleo. *Fomentũ carminatiuum.*

Recip. Olei resolutiui uentositatum, olei liliacei, spicati, ruthacei, ana unc. sem. seminis fœniculi, carui, ameos, ana drac. i. Contundãtur crasso modo, & bulliant in prædictis oleis, postea inungatur. *Oleum uẽtositatum resolutiuum.*

Emplastrum ad idem.

Recip. Emplastri de baccis lauri, emplastri de meliloto, ana lib. sem. Misce, & extẽdatur super peciam lineam crassam, & uentri calidum applicetur. Aliquando autem remouetur uentositas, apponendo uentosam magnam. *Ventosatio.*

Clystere ad idem.

Recip. Decoctionis superius ordinatæ pro fomentatione, unc.

ne, unc.xy.in quibus dissolue sacchari rubei, unc.i. electuarij de baccis lauri, hieralogodij, hieræ picræ, ana unc. sem. olei ruthacei, liliacei, ana unc.i.sem. salis, drach.ij. Fiat enema.

Electuarium ad idem.

Electuarium ad idem. Recip. Diacimini, diagalangij, ana unc.i. de isto electuario accipiat ad quantitatem castaneæ cum modico uini maluatici, mane.

Prohibitio recidiuationis.

Prohibitio recidiuæ. Prohibetur recidiua, ordinando debitum regimen, minorando materias, & aliquando digerendo, ac euacuando.

Gentilis in Consilijs, & in cap. de ægritudinibus hepatis, cõsil. 7. inquit. In cura hyposarchæ processi euacuãdo, & purgando cum electuario facto in hunc modum, &c.

Electuarium ad tympanitem. Recip. Aristolochiæ longæ, & rotundæ, laccæ, squinanti, marrubij, ana drac. iij. ligni aloes, spicæ, ana drach. iiij. turbith drac. v. zinziberis, drac. i. agarici, drac. viij. senæ, drach. ij. yreos, drach. iij. Conficiantar cum melle bono, & dentur secundùm uirtutem cum aqua calida decoctionis sparti, & saturegiæ, uel gladioli.

Pilulæ ad idem expertæ.

Pilulæ de elacterio cũ gũmis pro tympaniticis. Accipiatur frutex cucumeris asinini tempore canicularum dierum, & exiccetur ad solem, semper proijciendo aquam quæ supernatet, donec exiccetur: deinde reci. eiusdem succi, unc. i. bdelij, drach. i. mastyches, drac. sem. salis gemmei, scrup. ij. Incoporẽtur simul; & cum uolueris dare, forma pilulas ad modum piperis, uel ciceris, seu fabæ, da in sero eunti dormitum i. solam, & uidebis mirabilia. Confortetur hepar cum oleo nardino.

Vide cõsi. 9 Gentilis.

Idem Gentilis, Consilio 9.

Nota de succo τῆς ἀγριοιλοώης, in parato hydropisi tympanites

tympanite; nam confert mirabiliter, dando cyathum i. mane. Expertum est in calore hepatis, & tinctura urinæ.

Potus ad tympaniten expertus.

Recip. Mellis *despumati, unc. i. ireos, drac. ij.* Coquantur *bene, deinde adde pulueris soldanellæ herbæ; quā primus omnium inuenit Serapio, unc. i.* Bibatur *mane: & est mirabile experimentum.* Potus ad idē

Syrupus digestiuus ad idem.

Recip. *Syrupi de endiuia Gentilis, syrupi de cicorea,* Nicolai, *cum rhabarbaro, syrupi bizantini, ana unc. sem. aquarum cichorij, absynthij, lupulorum, ana unc. i.* Misce, *fiat syrupus digestiuus.* Syrupus digestiuus.

ADIECTITIAE MEDELAE.

Cura Doctoris Teophrasti Paracelsi.

Primò dedit illam purgationem.

Recip. Turbith, *unc. i. zinziberis, unc. i. senæ, drac. iij. diagridij, drac. ij. mastyches, anesi, ana drac. sem. electuarij de succo rosarum, electuarij* Indi, *ana drac. i. sem. aloes hepatites, drach. sem.* Misce: *detur drach. i. pro uice: si æstas instet, cum lacte caprino; sin hyems ingruat, in brodio casei.* Cura Teophrasti. Purgatio.

Puluis, seu Tragæa ad idem, pro condimento.

Recip. Anisi, *fœniculi, cuscutæ, squinanti, ana part. i. cinnamomi, partes ij.* Fiat *puluis.* Potest *autem addi spica, & piper.* Tragæa ad idem.

DE HY-

DE HYPOSARCHA, CAP. LI.

Definitio.

Hyposarcha Champerij definitio.

HYPOSARCHA prouenit de phlegmatico sanguine superfluo in toto corpore: cum quo conueniunt Auicenna, Isahacus, Serapio, & Alexander.

Galeni definitio.

Galenus.

Anasarca est morbus, in quo corpus totum intumescit, & humore obuoluitur; morbo affectis pudenda eriguntur, febresq; accidunt.

Synonima.

Anasarca, aliàs dicitur hyposarcha, aliàs leucophlegmantia.

CAUSAE.

Causæ ex Gordonio.

Hyposarcha est de causa frigida, sanguis aquosus, frigidus, phlegmaticus, cum uniuersali tumore totius corporis; & primo, ac principaliter patitur hepar, molle est membrum, tumidum; & ista species est minus mala inter omnes. Causas etiam recenset Auicenna, Bertrucius, Gilbertus Anglicus, *& alij multi.*

SIGNA.

Signa ex Gordonio.

Signa hyposarchæ sunt, tumor uniuersalis totius corporis, pulsus undosus, egestio alba, sanguinea; & si comprimatur caro cũ digito, dimittit post se cauernam, et uenter non est ita tumidus, sicut in alijs speciebus. De hac *materia uide etiam* Gilbertum Anglicum, *cap. proprio.*

CURA.

De hyposarcha nihil prorsus constat apud Leonellum.

APPOSI-

APPOSITITIAE MEDELAE.

Regimen proprium in omni specie hydropis, sed hyposarchæ, & leucophlegmatiæ potissimæ.

Primus detur syrupus hic digestiuus.

Recip. *Succi asphodelorum. Item mediani corticis sambuci, & ebuli, ana trientem, seminum apij, asparagi, radicum rusci, ana drac. ij. Omnia contusa bulliant in uino, cum parum aceti, ad consumptionem medietatis: colatum edulcetur cum saccharo, q. s. & fiat syrupus arte.* **Syrupus digestiuus.**

Ad purgandum detur talis potio.

Recip. *Saxifragiæ, radicis fœniculi, endiuiæ, hermodactylorum, ana drach. ij. Fiat decoctio secundum artem in uino optimo, claro. Colaturæ cum saccharo dulcoratæ, recip. q. s. ad dissoluendum, benedictæ laxatiuæ, diaphœnicini, ana drac. ij. uel i. sem. cassiæ extractæ, unc. sem. Misce, fiat haustus: residuum decocti bibat ægrotus loco lauatiui summo semper mane: uel bibat uinum decoctionis squinanti, cum polypodio, & succo fumariæ, cum saccharo miscendo, & secundum artem decoquendo.* **Potio solutiua.** **Decoctio.**

Prodest ijsdem aqua decocta diuretica, in hunc modum.

Recip. *Radicis ireos, hyssopi, seminum fœniculi, petroselini, anesi, liquiriciæ, passularum, zyzipharum, ana drac. iij. uel plusculum. Decoquantur, cum parum mellis expumati miscendo.* **Decoctio diuretica.**

Item ualent istæ pilulæ permultum in hoc casu.

Recip. *Massæ pilularum almezereon, pilularum de rhæobarbaro Rhazeis, pilularum de hiera simplici, ana scrup. i. Cum electuario Indo reformentur, & detur nocte.* **Pilulæ ad idē**

Item

Item confortetur cum hac confe-
ctione tabulari.

Cõfectio tabularis confortatiua.

Recip. Specierum dialaccæ, specierum diacucumeris, uel diacurcumæ, ana drac. i. specierum Diarhodonis Abbatis, drac. ij. specierum aromatici rosati, diatriasandali, ana drac. sem. sacchari taberzeth, unc. iiij. quo dissoluto in aquis cuscutæ, & cichorij, ana q. s. fiat confectio in tabulis, drac. iij. pro singulis.

Cura alia experta.

Tragæá præparatoria.

His non conferentibus, ego hac subsequenti cura usus, multis profui; dando primum tragæam præparatoriam istam.

Notio.

Puluis.

Recip. Pulueris hermodactylorum, turbith electi, ana drac. i. zinziberis, scrup. ij. diagridij, gran. yi. pulueris florum esulæ, drac. sem. zucchari, unc. i. Ego autem in administratione soleo dimittere zuccharum, & dissoluere ipsum in aqua mellis, & exhibeo eiusmodi puluerem à drac. sem. usq; ad scrup. ij. omni septimana semel, & aliquando semel solum in mense. Tandem exhibui de his catapotijs, uidelicet i. pro uice.

Catapotia ad idem.

Recip. Succi radicis iridis cœlestis, euphorbij, ana scr. i. Reformentur pilulæ .y. nume. detur i. omni triduo. ego tamen appono parum mastyches, spicæ, amygdelæi dulcis pro maiori securitate. Et ualet in hydrope curabili, Deo uolente.

Trifaria Galeni ratio in curandis omnigenis speciebus hydropis.

Regula Galeni, de arte curatiua.

Curatio hydropis ad tres reducitur intentiones.

1 *Prima, ut sanemus durũ tumorem, qui in uiscere est.*

2 *Secũda, ut ea apponamus, quæ humiditatẽ dissoluunt.*

3 *Tertia, medicamenta, quæ urinam mouent, in potu demus.*

DE FLV-

DE FLVXV VENTRIS, CAP. LII.

Definitio.

LVI profluuium est malorum humorum, in corpore contentorum, per intestina excretio. *Fluxus uentris quid?*

CAVSAE, ET SIGNA.

C*Ausas, & signa pete à Gordonio, Bertrucio, & alijs similibus.*

Species fluxus uentris.

Sunt dysenteria, lienteria, diarrhæa, & cœliacus morbus.

APHORISMI.

Aphorismi de fluxu omnium modorum, Hippocratici.

1 IN *profluuijs alui mutatiões excremẽtorum iuuant, nisi ad mala mutatio fiat. Aphor. 14. lib. 2.*

2 *Deiectiones nigræ, qualis est sanguis niger, sponte uenientes, siue cum febre, siue sine febre, peßimæ: & quanto colores magis praui fuerint plures, peius. Cum medicamento uerò, melius. Et quanto colores plures, nõ praui. Aphor. 21. lib. 4.*

3 *Morbis quibuslibet incipientibus, si atra bilis, uel supra, uel infra exierit, læthale. Aphor. 22. lib. 4.*

4 *Quibuscunq; ex morbis acutis, aut diuturnis, uel ex uulneribus, siue quouis alio modo extenuatis, nigra bilis, siue uti sanguis niger desubter exierit, postridie moriuntur. Aphor. 23. lib. 4.*

5 *Difficultas intestinorum (aliàs dysenteria) si ab atra bile inceperit, læthalis est. Aphor. 24. lib. 4.*

6 *A difficultate intestinorum (aliàs dysenteria) habito, si ueluti carunculæ exeant, læthale est. Aphor. 26. lib. 4.*

7 *Quibus biliosæ deiectiones, superueniente surditate, cessant, & quibus surditas superuenientibus biliosis deie-*

ctionibus, cessat. Aphor. 28. lib. 4.

8 Mulieri in utero habenti, tenasmus innatus, abortiri facit. Aphor. 51. lib. 5.

9 Mulieri in utero gerenti, si aluus plurimum profluat, periculum est ne abortiatur. Aphor. 34. lib. 5.

10 In longis lienterijs, si ructus acidus fiat qui prius nō erat, signum bonum. Aphor. 1. lib. 6.

11 In longis difficultatibus intestinorū, inediæ ex fastidio malum, & cum febre peius. Aphor. 2. lib. 6.

12 Trauli, aliàs Balbi, ab alui profluuio, aliàs Dyarrhæa, maxime capiuntur. Aphor. 32. lib. 6.

13 Quicunque lienosi à difficultate intestinorum capiuntur, his superueniente longa disnia, aqua intercus, aut leuitas intestinorum aduenit, & moriuntur. Aphor. 43. lib. 6.

14 Lienosis difficultas intestinorum, aut dysenteria superueniens, bonum. Aphor. 48. lib. 6.

15 À mania dysenteria, uel hydrops, uel mentis alienatio, bonum. Aphor. 5. lib. 7.

16 À cholerico secessu, aliàs à deiectiōe syncera, dysenteria, malum. Aphor. 24. lib. 7.

17 Qui alba pituita detinetur, si fortis uentris fluxus, uel diarrhæa superuenerit à morbo liberatur. Aphoris. 29. lib. 7.

18 Quibus in alui profluuijs excremēta spumosa sunt, his ex capite pituita defluit. Aphor. 30. lib. 7.

19 Vltra hanc ætatem asthma, idest creber anhelitus, morbi laterales, pulmonis inflāmationes, lethargi, phrenitides, ardores, diuturna profluuia, choleræ, difficultates intestinorum, leuitates intestinorum, hæmorrhoides. Aphor. 30. lib. 3.

Canones

Canones de fluxibus.

1 *Primus, nullus creticus fluxus restringẽdus est, qui cõfert, quęcunq; natura bene tolerat. Quod si superfluus fuerit, creticus etiam restringendus est, quia multoties natura inchoat ad bonum, & materia mota, aut propter multitudinem sui, aut acuitatem, effrenitat, & nõ potest regi à natura.* *Canones obseruandi in cura cuiuscũq; fluxus.*

2 *Secundus, nullus fluxus restringẽdus, nisi materia pro maiori parte euacuata, uel minorata, quod uerisimile est, in termino viij. uel x. dierum usq; ad xij. diem.*

3 *Tertius, fluxus diuersorum colorum nunquam strin=gendus est, constante uirtute, quia ex hoc arguitur diuer=sitas, & multitudo humorum à toto.*

4 *Quartus, infirmus non debet toties adire sedem, quo=ties molestatur.*

5 *Nota in primis, antequam exhibeatur clystere, da ad bibendum illi in quo medicina effrenitauerit aquam cali=dam, unc. vi. uel viij. aut tantũdem aquæ hordei, cum sac=charo rubeo.*

Intentio principalis fluxus uentris curæ talis est, uide=licet stypticare, & restringere fluxum, ubi materia, & causa fluxus est pro maiori parte euacuata, unde fiat tale clystere. *Intentio curandi fluxũ uentris.*

Recip. Foliorum rosarum, plantaginis, balaustiorum, sumachij, hypoquistidos, ana. m. ß. seminis plantaginis, drac. i. bulliant omnia in. s. q. aquæ chalybeatæ, ad con=sumptionem tertiæ partis, deinde coletur, & de colatura accipiãtur unc. xv. In quibus dissolue, zucchari rosati an=tiqui unc. ß. zucchari rubei unc. i. olei omphacini unc. iij. succi plantaginis unc. i. uitellum. i. oui, misce, fiat enema, & calidum absq; sale tamen inijciatur. *Clystere re=strictiuum.*

Aliud clystere ad idem.

Aliud ad idem.

Reci. Lactis ouini, si haberi potest, uel uaccini lib. ij. in quo extinguantur lapides igniti fluuiales bis, uel ter, deinde de tali lacte accipiatur lib. i. in qua dissolue, boli armenij, terræ sigillatæ, spodij, ana drac. i. subtiliter pulue- rizentur, & cum uitello oui, fiat enema.

Aliud ad idem.

Recip. Oryzæ mundæ excorticatæ, & torrefactæ partem. i. bulliat in s. q. aquæ chalybeatæ, cum folijs plantaginis, quousq; oryza adeo coquatur, quod tota sit facta per decoctionem, deinde accipiantur de colatura unc xij. uel xv. in quibus dissolue, zucchari rubei unc. i. boli armenij, sanguinis draconis, dragacanthi, gummi Arabici, ana drach. i. olei omphacini unc. iij. uitellum. i. oui, misce, fiat enema.

Potest etiam fieri ad idem suppositorium tale.

Suppositoria ad idẽ.

Reci. Rosarum rubearum, spodij, balaustiarum, corticum granatorum, myrtillorum, ana drac. s. litij. q. s. ad faciendum suppositorium.

Vel possumus etiã hoc modo facere loco suppositorij.

Alia ad idẽ.

Recip. Tentam bombicinam, ad quãtitatem digiti minoris, deinde ipsam madefac in albumine oui, & postea inuolue in dicto puluere, & inijcias in anum, ac si esset suppositorium.

Ad idem electuarium.

Electuarium ad idem.

Recip. Sacchari rosati antiqui, diacydoniten cum zuccharo sine speciebus, ana dra. i. boli armenij, sanguinis draconis, coriandrorum præparatorũ, oßium dactylorũ, ana drac. s. puluerizẽtur omnia subtiliter, & cũ syrupo myrthino fiat electuarium, de quo ieiuno stomacho ante cibũ

per

per horam assumat continuo, ad quātitatem castaneæ magnæ. Ad idem ualet electuarium de pulpis sorborum Mesue, & electuarium de pulpis cydoniorum. Electuaria ad idem.

Iulep ad idem.

Reci. *Iulepi rosati, myrthini, ana unc. iij. pulueris boli armenij, sanguinis draconis, dragacāthi, coriandrorū præparatorum, ana drac. s. misce puluerem cum alijs, & ante cibum per horam exhibeantur duo cochlearia calida.* Iulep ad idē

Puluis expertus ad idem.

Reci. *Panis infusi in. s. q. aceti, decoquātur, deinde extrahatur, & exiccetur super prunas, postea torrefac, & torrefactus puluerizetur subtiliter, & exhibeatur cū uino rubeo, styptico, cochlear unum.* Puluis ad idem expertus.

Aliud ad idem, ualens à proprietate, & est laudatum ab omnibus.

Recip. *Casei ouini ueteris, & exiccati, quātum uis, & ipsum scinde in frusta parua, postea aliqualiter bulliat in aqua, ut sal, et nitrositas remoueatur, & in tali aqua postquam bullierit, pluribus uicibus lauetur, donec fiat totaliter dulcis, & quousq; remoueatur totum sal, deinde exiccetur, & pulverizetur subtiliter: & de tali puluere exhibeatur drac. i. s. cum uino rubeo, styptico.* Puluis alius æquiualens.

Confectio ad idem.

Reci. *Spodij, rosarum rubearum, coriandri præparati, dragacanthi, gummi Arabici, ana drach. i. pulcerizentur subtiliter cum zuccharo taberzeth, & aqua plantaginis, fiat confectio solida in rotulis: quorū quilibet sit drac. iij. & exhibeatur rotulus unus, ante cibum.*

Aliud ad idem, ualens à proprietate.

Reci. *Coagulum leporis, uel hædi, ita, scilicet exhibendo, quod detur drach. i. & dissoluatur in unc. i. succi,* Alind ad idem.

uel aquæ plantaginis.

Aliud.

Aliud ad idem. *Rec. Lactis ouini, in quo sæpius lapides igniti extincti sint, unc. ij. in quibus dissolue, pulueris boli armenij dra. i.*

Pilulæ ad idem.

Puluis, & pilulæ. *Recip. Trochiscorum de terra sigillata, trochiscorum de spodio Mesuei, ana drac. i. puluerizentur subtiliter: & pulueris detur drac. i. cum uino styptico: uel fiant ex puluere pilulæ, cum succo plantaginis, & exhibeatur drac. i. uel. i. s. Ad idem ualet drac. s. uel scrup. ij. pilularum stypticarum Nicolai.*

Opiata. Cautela. *Quando autem horum nulla contulerint, ueniēdum est ad opiata, constante tamen uirtute, & cum cautela.*

Pilulæ opiatæ.

Pilulæ opiatæ. *Reci. Pilularum de cynoglossa scru. i. & gra. iiij. fiant pilulæ iij. & exhibeatur i. quando uadit dormitum.*

Emplastrum ad idem. *Ad idem ualet emplastrum, ordinatum inferius, scilicet de triphera, & micleta.*

Item theriaca noua plurimum laudatur.

Lotio exterius applicata ad idem.

Lotio ad idē *Rec. Foliorum sorbarum, foliorum mespilorum, rosarum rubearum, plantaginis, balaustiarū, corticum granatorum, sumachij, hypoquistidos, ana. q. v. contundantur omnia simul, & in. s q. aceti bulliāt, deinde lauētur pedes, non ascendendo ultra genua. Imo lauando tantūmodo supra clauiculas, & fiat ista lotio ante cibum.*

Fomentum. *Et ex eisdem rebus potest, fieri fomentatio ad uentrē.*

Et facta fomentatione, fiat talis inunctio circa totum uentrem, quæ sequitur.

Vnctio ad idem. *Recip. Olei rosati, omphacini, myrthini, cydonitis, ana unc. ij. dragacanthi, gummi Arabici, spodij, coriandrorum*

præpar.

præparatorum, cornu cerui usti, ana drac. i. puluerizētur subtiliter, & cum modico ceræ fiat unctio.

Alia Mesuei.

Recip. *Olei rosati antiqui, calefacti, & eo inungatur totus uenter.*

Deinde aspergatur puluis sequens.

Recip. *Mastyches, rosarum rubearum, antheræ, gallarum, ana drach. i. galliæ moschatæ drach. s. puluerizentur omnia, & fiat, &c.* *Puluis ad idem.*

Emplastrum ad idem.

Reci. *Balaustiarum, corticum granatorū, myrtillorū, sumachij, cupularū glandium, boli armenij, sanguinis draconis, ana drac. i. s. spodij, rosarū rubearū, sandali rubei, ana scru. ij. puluerizentur omnia subtiliter, deinde.*

Reci. *Succi cydoniorum, plantaginis, ana lib. s. bulliant parum, & addatur puluis, & simul bulliant, quousq; fiat emplastrum, quod super peciam crassam uentri apponatur calidum.*

Aliud.

Reci. *Poma cydoniorū iij. uel iiij. mundentur à cortice superiori, & granis interiorib. & à parte dura. Deinde.* *Aliud ad idem.*

Reci. *Foliorum plantaginis, rosarum rubearum, hypoquistidos, sorbarum, mespilorum, ana. m. s. herbæ contundantur parum, & simul cum cydonijs bulliant in uino nigro, styptico, cum quarta parte aceti, usq; ad perfectam decoctionē, deinde omnia pistentur bene in mortario: quibus adde farinæ lentium excorticatarum unc. iiij. & cum dicta decoctione, & oleo myrthino, & omphacino. q. s. ad impinguandum, fiat, &c.*

Aliud ad idem.

Ad idem ualet emplastrum diaphœnicon Mesuei, in suo *Emplastrum diaphœnicō*

Antidotario: quod maxime ualet in dysenteria: & isto emplastro utuntur medici, & aromatarij in fluxu uẽtris, in materia calida cholerica.

ADDITIONES PROPRIAE.

Potus in fluxu uentris.

Potus restrictiuus.

Recip. *Seminis arnoglossæ, boli armenij, coralliorum rubeorum, ana drach.i. redigantur in puluerem, & detur drach.i. ex eo, cum succo arnoglossæ.*

Alius.

Alius ad idem.

Recip. *Bursæ pastoris, plantaginis, boli armenij, ana q.v. decoquantur in aqua pluuiali, uel piraceo. q.s. de quo bibat patiens, donec cesset fluxus.*

Cataplasma ad idem.

Cataplasmentur intestina cum hoc emplastro.

Recip. *Mellefolij, coronopodis, bursæ pastoralis, arnoglossæ, foliorum quercinorum, menthæ, rosarum, ana.m.i. uel.s. contundantur, & cum albumine ouorum misceantur, & fiat emplastrum.*

DE FLVXV SANGVINIS À TOTO CRETICO, CAP. LIII.

CVRA.

LVXVS *sanguinis à toto creticus, proueniens à materia, uel symptomatibus, qui si proportionetur repletioni, & uirtuti, toleretur; quia confert, & bene fertur, iuxta Aphorismũ. 2. li. 1. In purgationibus uentris, & uomitibus spontinis, &c.*

Aphorismus Hippocra.

Superfluus fluxus.

Superfluus aũt fluxus cõstringatur omni mõ, diuertẽdo cũ phlebotomia diuersiua uenæ cõmunis, uel hepaticæ. Si uerò

Si uerò sanguis acuitate sua etiam peccat propter admistionem cholerae, & non solum sui multitudine; euacuetur primò cholera cum euacuantibus aliquid stypticitatis habentibus, deinde stringatur sanguis. **Fluxus acutus.**

Minoratiuum itaq; fiat tale.

Recip. *Florum boraginis, buglossae, rosarum rubearum, ana man. sem. corticum myrobalanorum citrinorum, drac. ij. Bulliant in s. q. aquae plantaginis, ad consumptionem medietatis: & colaturae accipiatur q. s. ad dissoluendum, rhaeobarbarici optimi electi, scrup. iiij. Misce, fiat potus.* **Potus minoratiuus.**

Aliud magis appropriatum.

Recip. *Succi plantaginis, facta residentia, drac. ij. sem. (aliàs unc. ij. sem.) rhaeobarbarici electi, drac. i. Pulverizetur rhaeobarbarum, misce, & exhibeatur.* **Aliud ad idē**

Inquit enim Mesueus, cap. proprio, quòd rhaeobarbarū cum succo plantaginis habet proprietatem euacuandi choleram, & sistit fluxum sanguinis, à quocunq; loco ueniat: facta itaq; euacuatione cholerae, stringatur sanguis, ipsum incrassando, & prohibendo ne fluat ad intestina, & ne fiat generatio cholerae nouae. **Mesueus. Rhaeobarbarum. Sāguinis restrictio.**

Vnde fiat iste potus.

Recip. *Aquae plantaginis, unc. iij. trochiscorum de terra sigillata pulverizatorum subtiliter, drac. i. syrupi rosati, unc. sem. Misce.* **Potus ad idē**

Alius ad idem.

Recip. *Sanguinis draconis, boli armenij, spodij, coriandrorum praeparatorum, ossium dactylorum, ana scrup. ij. Fiat puluis subtilis; de quo drac. i. dissoluatur in aqua plātaginis cum syrupi myrthini, unc. sem. & exhibeatur. Iste enim potus conuenit omni fluxui sanguinis cholerici, menstruorum, uel à naribus, siue à quocunque loco.* **Potus restrictiuus.**

Si autem

Opiata ad idem.

Si autem horum nullum suffecerit, detur drac.i.trochiscorum de terra sigillata, cum opio, & dissoluatur in succo plantaginis, ut dictum est.

Pilulæ ad idem.

Pilulæ de cynoglossa.

Recip. Pilularum de cynoglossa, cum aqua plantaginis, ut supra dictum est.

Ad extra supra uenam chylis applicetur linimentum hoc.

Linimentum ad idem.

Recip. Vnguenti sandalini, unc.sem. boli armenij, lapidis hæmatitis, sanguinis draconis, ana drac.i. Puluerizentur, & cum oleo myrthino fiat linimentum, miscendo simul, & apponatur (aliàs non apponatur) cæra, & inungatur regio hepatis, & dorsum, supra uenam chylis.

Ad idem epithema.

Ad idē epithema.

Recip. Aquæ plantaginis, rosarum, acetosæ, ana drac. y.(aliàs unc.y.) sandalorum alborum, & rubeorum, ana drac i. spodij, scrup.ij. camphoræ, gra.iij. Puluerizentur, & cum aqua sanguinariæ miscendo fiat epithema: cui adde, aceti unc.i.sem.

Fluxus sanguinis à pituita.

Si autem contingat fluxus sanguinis propter aquositatem mistam sanguini, euacuetur phlegma aquosum, mistum cum hac medicina.

Potus solutiuus phlegmatici fluxus.

Recip. Myrobalanorum, kebularum, unc.sem. (aliàs.i. sem.) florum boraginis, buglossæ, foliorum cupreßi, ana man.sem. Bulliant in s.q.aquæ, ad cōsumptionem medietatis: & colaturæ accipiat q. s. ad dissoluendum, turbith boni, electi, & gummosi, drac.i.sem. Misce, fiat potus dulcoratus cum modico syrupi de mentha: & debet dari in hoc casu turbith absq; zinzibere, & sale gemma; quia sine correctiuo solum euacuat phlegma subtile: cum zinzibere autem, utrunq;, subtile, & crassum: postea uerò con-

Turbith. Canon.

stringatur

stringatur sanguis ille cum succo plantaginis, mentha, & trochischis prædictis. *Cura sanguinis restrictiua.*

ANNEXA PHARMACA.

Iu fluxu uentris curatiuo, & symptomatico, experimenta propria.

Experimēta

Detur *patienti potandum brodium de gelatina ualde glutinosa, inuiscata cum tragacantho, gummi arabico, litio, acacia, & uesica piscis* Antacæi. *Gelatina.*

Item, *post comedat panem induratum, frixum cum sepo castratino, & statim compescetur fluxus.* *Panis frixus*

Puluis restrictiuus.

Si fluxus est impotens multum, immisceatur puluis iste prædictæ gelatinæ.

Recip. *Pulueris sumachij, scrup. i. antheræ, gallarum, nucularum cupreßi, olibani, ana scrup. ij. pulueris ranarum uiridium cinefactarum, drac. i.* Misce. *Dosis eius sit, drach. i. pro uice.*

In forma potabili.

Item, *bibat omphacium, siue myrthidanum, in quo cæra sit liquefacta, & dicto citius sistetur fluor intestinalis.* *Potus ad idē*

Mistura restrictiua.

Recip. *Diacydoniten simplicis, unc. ij. conseruæ rosarum ueteris, unc. i. sem. coralliorum rubeorum, scrup. iiij. trochiscorum de karabe, trochiscorum de terra sigillata, ana scrup. ij. spodij, lapidis hæmatitis, ana scrup. sem. cum miua cydoniorum, fiat mistura.* *Mistura restrictiua.*

Tragæa constrictiua.

Recip. *Specierum diacameron, scrup. iiij. boli armenij, drach. sem. mastyches, rasuræ eboris, coralliorum rubeorum, ana scrup. i. zucchari, unc. iij.* Misce, *fiat tragæa.* *Tragæa cōstrictiua.*

DE FLV=

Fluxus cerebralis, uel catarrhalis.

DE FLVXV CEREBRALI, VEL CATARRHALI, CAP. LIIII.

Intentiones curandi.

NTENTIONES *hunc fluxum curandi sunt, minoratio, digestio, euacuatio, diuersio, confortatio, sistio catarrhi, &c.*

Causa frigida fluxus.

Pilulæ minoratiuæ.

Ad fluxum catarrhalem, à materia frigida prouenientem, minoratiuum medicamen.

Recip. *Pilularum de hiera simplici, agarici trochiscati, corticum myrobalanorum, kebularum, &* Indarum, *ana scrup.i.* Reformentur *pilulæ, nume.y. cum syrupo de stæchade (aliàs cum syrupo de ij. radicibus) & exhibeantur sero, post cœnam per duas horas.*

Aliud ad idem, ubi materia esset multa.

Aliud ad idē

Recip. *Pilularum cochiarum, pilularum de hiera composita* Nicolai, *corticum myrobalanorum, kebularum, ana scrup. i. Fiant pilulæ, num. y. cum syrupo stæchadite.*

Digestiuum in eadem materia.

Digestiuum ad idem.

Recip. *Syrupi stæchaditis, mellis rosati colati, ana unc. sem. (aliàs yi. drac.) corticum thuris, mastyches, foliorum, & nucum cupreßi, ana drac.i.* Contundantur, *& bulliant in lib.i. aquæ chalibeatæ, ad cōsumptionem tertiæ partis: & colaturæ accipiantur unc.iij. in quibus dissolue syrupum immediatè præscriptum: facta digestione, detur euacuatium præscriptum supra, aucta tamen dosi.*

Catarrhus calidus.

Si uerò catarrhus esset calidus, aut compositus ex calido, & frigido, dentur pro minoratiuo hæ pilulæ.

Pilulæ minoratiuæ.

Recip. *Pilularum de hiera simplici, aurearum* Nicolai, *rhæobarbari electi, ana scru.i. corticum myrobalanorum citrinorum,*

citrinorum, scrup. sem. Puluerizentur, & cum syrupo rosarum formentur pilulæ, num. v. uel vij. & dentur.

Ad idem in calido subtili.

Recip. *Pilularum azayreth, aurearum* Nicolai, *boli ar menij, ana scrup. i. Fiant pilulæ, num. v. cum syrupo myrtheo, & dentur.* **Pilulæ ad idē**

Digestiuum ad idem.

Recip. *Syrupi rosarum, unc. i. syrupi myrthini, unc. ß. aquæ plantaginis, unc. ij. aquæ rosarū, unc. i. Misce, & exhibeatur medicina eradicatiua cū minoratiua, aucta dosi.* **Eradicatio.**

Diuersio.

Diuertatur materia catarrhalis cum fricationibus, uen tositatibus, ligaturis, balneis circa extrema, de quibus supra, cū caputpurgijs, masticationibus, gargarizationibus. **Masticatoria.**

Attamen in hoc casu cum masticatorijs, & similiter cū gargarismis non debet fieri diuersio, quia traherent mate riam ad stomachum, & ad intestina, sed cum caputpurgijs diuersionem facere est conuenientius. **Canon. Caputpurgia.**

Confortatio cerebri.

Pro confortatione cerebri, ne generet materiam aptā fluxui, in catarrho calido, fiat sacculus talis.

Recip. *Rosarum rubearum, radicum nenupharis exic catarum, myrthillorum, sumachij, ana man. i. Contundantur, & puluerizentur crasso modo, & calefactis super tegulam calidam, in sacculo lineo, & talis calidus ponatur super commissuram coronalem.* **Cerebri con fortatio, in cā calida. Sacculus cō fortatiuus ce rebri.**

Potest etiam fieri talis puluis, uel suffuf, ad idem.

Puluis capitalis.

Reci. *Rosarum rubearum, myrthillorum, sandali rubei, corallij rubei, sandarachæ, stæchadis arabicæ, ana drach. sem.*

ſem. Fiat puluis ſubtilis, qui etiam applicetur commiſſuræ coronali.

Confortatio cerebri in cã frigida. In catarrho autem frigido, ſeu à cauſa frigida, confortetur cerebrum cum ſequenti ſacculo.

Sacculus cõfortatiuus. Recip. Maioranæ, ſtæchadis arabicæ, foliorum cupreſſi, camomillæ, ana man. ſem. Contundantur craſſo modo, &c. & fiat ut ſupra.

Ad idem electuarium in frigido.

Electuarium ad idẽ, in cã frigida. Recip. Diamoſchi dulcis, diacori, conſeruæ ſaluiæ, ana unc. ſem. Miſce, fiat electuarium: de quo teneat in ore quãdo uadit dormitum, ad quantitatem caſtaneæ.

In cauſa calida exhibeatur hoc per os.

Cura cauſæ calidæ. Patiens teneat in ore ſaccharum roſatum, in cauſa calida, pondere unc. i. uel tantundem diacodij, boli armenij, ana drac. i. Miſce, fiat electuarium cum ſyrupo roſarum, & teneat in ore.

Siſtio catarrhi.

Electuarium reſtrictiuum
1 In catarrho frigido ualet ſpica retenta in ore.
2 Item, grana thuris, uel maſtyches deglutita.

Item fiat electuarium.

Electuarium reſtrictiuum Recip. Conſeruæ roriſmarini, Mithridatici optimi, ana drac. yi. ſpicæ, corticum thuris, ana ſcrup. i. Puluerizetur, & cum ſyrupo ſtæchadite fiat electuarium: de quo ſumat ad quantitatem auellanæ pro uice.

Mundificatio ſtomachi, & inteſtinorum.

Vomitus. Stomachi mundificatio fit cum uomitu leni, & forti, ſecundùm exigentiam materiæ peccantis, & ſecundùm tolerantiam uirtutis patientis, quantitatem materiæ, & diſpoſitionem ſtomachi.

Clyſteria. Inteſtinorum autem fiat mundificatio cum clyſteribus, non tamen fortibus, ne augmentetur fluxus, ſed cũ confortantibus

tantibus intestina, & leniter educētibus, de quibus supra.

Confortatio stomachi, & intestinorum.

Stomachus confortetur cum dictis superius, ita tamen quòd plus stypticitatis habeant, quàm in debilitate stomachi absolute.

Intestina autem confortentur cū unctione facta ex oleo mastychino, rosaceo, & alijs, quæ dicentur in fluxu intestinali. Vide retrò de fluxu intestinali.

ADDITAMENTA PROPRIA.

Recip. *Aquarum plantaginis, acetosæ, tormentillæ, uerbasci, ana quartale sem. Misce, extinguatur in eis chalybs ignitus, & dissoluatur in quolibet haustu drac. i. uel solum scrup. ij. Athanasiæ, seu Micletæ.* Potus restrictiuus.

Decoctio ad idem constrictiua.

Recip. *Malicorij, cicidum, gallæ omphacitidis, acinorum uueorum, sorbarum, sumachij, mespilorum, mororum immaturorum, balaustiorum, psidiæ, myrthillorum, nucularum cyparißi, acaciæ, licij, caudæ equinæ, fructuum cynosbati, ana unc. i. uel drac. i. Bulliant in s. q. aquæ plantaginis, foliorum querceorum, secundùm artem, & dulcoretur cum rob oxyacanthe de agresta, ribes, miua cydonite, aut syrupo de albelach, q. s. & fiat iulep.* Decoctū, uel iulep restrictiuum.

Item ualet ad idem infessus in decocto rerum prædictarum, per modum semicupij. Infessus.

Item, dentur de sero triferæ magnæ, drach. ij. in uino decoctionis, mastyches assati; & mirabiliter stringit eiusmodi fluxum. Trifera.

Aliud expertum.

Recip. *Cotoneum malum, num. i. Teratur, & distempe retur cum aqua dissolutionis camphoræ, addendo albumen oui, & transglutiatur: ualet indubie.* Aliud expertum.

DE LIEN=

DE LIENTERIA, CAP. LV.

Definitio.

Galeni definitio.

IENTERIA *est paßio cum dolore intestinorum, ueluti per quasdam cicatrices, & tubera: fit in partibus exulceratis, quae condensantur, extenuanturq;, & minus dolorem sentiunt. Necesse est enim ante concoctionem, quos assumpseris cibos immistos, & nondum concretos, sed quales uoraueris raptim excretione deijci.*

Alia Gordonij definitio.

Gordonij definitio.

Lienteria *est fluxus uentris, in quo comesta, & bibita egerũtur in eisdem qualitatibus, in quibus intromissa sunt, hoc est, non chylata, propter debilitatem contentiuae stomachi, & intestinorum superiorum, & ulcera eorundem.*

CAVSAE, ET SIGNA.

CAusas, & signa pete à Gordonio, Gilberto Anglico, Bertrucio, & alijs, &c.

CVRA.

CVra lienteriae à phlegmate uiscoso in stomacho. Primò, digeratur cum sequenti syrupo.

Syrupus digestiuus.

Recip. Syrupi acetosi, uel oxymellis compositi, unc. i. mellis rosati colati, unc. sem. aquarum foeniculi, melissae, absynthij, ana unc. i. Misce, & exhibeatur.

Oxymel.

Vel, si fortius abstergere uolumus, loco oxymellitis cõpositi, ponatur oxymel scylliticum, aequa dosi.

Facta digestione, euacuetur materia cum euacuantibus phlegma à stomacho, non trahentibus à remotis, ut.

Euacuatiuae pilulae.

Recip. Pilularum aloephanginarum drach. i. fiant pilulae quinque.

Item ualent pilulæ stomachicæ Mesuei. Aliæ.

Vbi autem materia fluat à membris remotis, & à capite ad stomachũ, dentur medicinæ trahentes à capite, & remotis. Sic exempli gratia procedendum erit.

Recip. Electuarij Elescoph in confectione, unc. sem. & exhibeatur. Electuarium solutiuum.

Deinde fiat diuersio per brachia, cum fricationibus, & ligaturis. Diuersio.

Postea confortetur stomachus, ne recipiat materiam, cum appropriatis intus, & extra. Cõfortatio.

Succurratur accidentibus secundum capita propria. Accidentiũ correctio.

Inquit Cõsiliator Co. 23. aliàs. 22. de lenitate stomachi, siue lubricitate, siue lienteria, authoritate Humayn. Consiliator Humayn.

Caue in ægritudinibus stomachi, ne prætermittas mentham, quoniam ipsa mentha membrum stomachum confortat multũ, & proprie Hortulana confert stomacho, plus cæteris herbis: castorium, cæteris carnibus: Mastyx, cæteris gummis: Galanga, plus aromatibus omnibus. Et enula magis radicibus singulis: & cappares conditi, plus omnibus floribus. Mentha ualet in lienteria. Castorium. Mastyx. Galanga. Enula. Cappares conditi.

Et ex compositis omnibus, est miua aromatica plus cõueniẽs, syrupus de mentha, diaolibanum, diacydonite cum mastyche, & similia. Miua aromatica. Composita ad idem.

Electuarium nostrum aloephanginũ, boni saporis, quod fit tempore æstatis. Aloephanginum electuarium.

Zinziber quoq; conditum, retinet enim fluxũ ex indigestione, & lubricitate stomachi causatum.

ADIECTITIAE MEDELAE.

IN fluxu uentris cibali, seu non chylato, ualet sequens decoctum.

Recip. Seminis basilici drach. i. acaciæ scrup. ij. pul- Potus.

uerizentur,& dentur cũ aqua pluuiali.q.s.uel cum aqua, acetosæ.

Mistura ad idem.

Mistura. Reci. Conditi de berberis,de ribes, de cynobatis, ana unc.s. sacchari rosati antiquißimi,diacydoniten de strutëis parati,ana drach.vi.

Cum succo,uel syrupo de granatis acidis,& succo prunellorum, fiat mistura. Dosis heracleoticæ nucis quantitas pro uice.

Potus ad idem.

Potio. Item puluis coriandri,cum aqua plantaginis potatus, prædictum fluxum lientericum indubitanter cõpescit.

Clysteria. Dolore uerò nimis exacerbescẽte, fiat clysterizatio cũ lauacris coronidalibus,cap.de dysenteria subnexis.

DE DYSENTERIA, CAP. LVI.

Definitio.

Dysenteria. Definitio Galeni.

YSENTERIA est intestinorum exulceratio,cum inflãmatione, & excretione sanguinolentorum,fœculentorumq;,uentrẽ,& intestina dolor exercet,frequens desidendi uoluptas est.

Galenus. De eadem illa materia uide apud Gal.in lib. 2.de medendi methodo. Idem lib.iij.de Symptomatum causis.Item apud eundem lib.vi.cap.ij.de locis affectis,&c.

Champerius.

Dysenteria est tormen, & intestinorum exulceratio.

Gordonij definitio.

Gordonius. Dysenteria est fluxus sanguineus, cum excoriatione, exulcerationeq; intestinorum.

CAVSAE, ET SIGNA.

Causas, & signa pete à Gal. lib. v. cap. ultimo, de locis affectis. Item lege Gordonium, capite proprio.

Fluxum differentiæ.

1 Hepaticus, est cũ sanguine congelato, recenti & pauco, cum excrementis, & nonnunquam sine excremẽtis.

2 Dysentericus, est cum sanguis per stercoris substantiam est permistus.

3 Hemorrhoicus, est cum sanguis ante, & post egestionem emittitur. Sequitur enim, uel præcedit immediate egestionem, & non est permistus stercoribus.

Rhæobarbaro usto multi utuntur, sed male, nam uirtus eius consumitur, & terrestreitas manet. Potius adde styptica, & acatiam, cortices aranciarum, &c.

CVRA.

Quia sæpius materia faciens dysenteriam, est cholerica acuta, ideo primo ponetur cura. *Cura dysenteriæ cholericæ.*

Pro prima igitur intentione, minoretur hoc modo.

Reci. Florum boraginis, buglossæ, rosarum rubearum. ana. m. s. corticum myrobalanorum citrinorum, nõ ustorũ à principio unc. s. seminis plantaginis, endiuiæ, ana dra. i. fiat decoctio in. s. q. aquæ plantaginis, secundum artem. De qua accipiatur. q. s. ad dissoluendum, micletæ drach. ij. rhæobarbari electi drac. i. s. *Prima intẽtio. Potus minoratiuus.*

Sit autem rhæobarbarũ non ustum à principio, & subtiliter puluerizetur, sine correctione, & cum dictis misce, fiat potus dulcoratus, cum unc. s. miuæ cydoniorum.

Et in hoc casu est aduertendum, quod quãdo fluxus est in principio, euacuando materiam, debemus habere intẽtionem semper aliqualiter ad restringendum, non tamen multum. *Canon.*

Semper in dysenteria medicinæ cõstrictiuæ sũt cũ alijs dandæ.

Ideo dentur istæ medicinæ, quæ habent uirtutem soluendi, cum aliquali tamẽ stypticitate, & absq; adustione. Nec materia in tantum constringatur, & incineretur, ut non poßit euacuari.

Lenitiua.

Item quando exhibentur tales medicinæ, oportet eas habere uirtutem stypticam. Vnde casia, manna, & similes lenientes non conueniunt, quantumcunq; leues sint. Quia sic cum ipsis procedẽdo, quãdo uelimus stringere fluxum potius euacuamus. Ne uerificetur prouerbium illud. Consilium bonum post consummationem litis.

Medicina solutiua pro pauperibus.

Potus solutiuus pro pauperibus.

Recip. Decoctionis immediate præscriptæ. q. s. ad dissoluendum, micletæ unc. iij. s. (alias drac. iij. & s.) corticũ myrobalanorum citrinorum, subtiliter peluerizatorum, drach. ij. misce, & fiat potus dulcoratus, cum unc. s. miuæ cydoniorum, uel syruporum, &c.

Digestiuum ad idem.

Reci. Syrupi myrthini, miuæ cydoniorũ, syrupi rosati, aquæ plantaginis, endiuiæ, ana unc. i. s. misce.

Mundificatio.

Pro intentione secunda, quæ mundificat intestina, ab cholera ibidem existente, & ulceratione exæquanda, fiat tale clystere mundificatiuum, & confortatiuum intestinorum.

Enema mundificatiuũ.

Recip. Aquæ hordei aliqualiter torrefacti unc. xv. in quibus dissolue, zucchari rubei unc. i. s. olei rosati unc. iij. uitellum. i. oui, misce, fiat enema.

Canon.

Et si hoc tempore contingeret uehemens dolor in intestinis, propter excoriationem, à cholera illa acuta prouenientẽ, tunc fiat clystere lauatiuũ, & mitigatiuũ doloris, & intestinorum confortatiuum, quod est tale.

Clystere la=

Reci. Aquæ hordei cõditionati ut supra unc. xv. zucchari

chari rubei unc.i.ſ. adipis renũ capræ unc.ij. olei roſati unc.iij.uitellum i.oui,miſce,& fiat clyſtere lauatiuũ. *uatiuum, & mitigatiuũ.*

Stante adhuc dolore,fiat talis inunctio.

Reci.*Olei roſati,myrthini,ana unc.i.miſce,& ex his calide inungatur uenter.* *Vnctio anodyna.*

Deinde facta digeſtione aliquali, fiat eradicatio cum medicinis ſupraſcriptis,ita tamen, quod addatur in doſi, ſtante decoctione (aliàs diſpoſitione) ſuperius dictæ apponamus rhæobarbarum doſi, quàm prius, ut puta damus rhæobarbarum doſi drac.ij.uel ij.ſ. ita quod parũ uſtum & torrefactum detur. Eradicatio.

Et pro pauperib.damus de corticæ myrobalanorũ citrinorũ torrefactorũ drach.ij.ſ.& ſubtiliter pulueri zetur.

Et ſi materia faciens dyſenteriam, eſſet materia ſalſa, phlegmatica,tunc loco myrobalanorum citriorum pone kebulas. Et ſint cortices myrobalanorum kebulorum in principio non uſti.Et dentur in eadem doſi,in qua dabãtur myrobalani citrini,in materia cholerica. *Dyſenteria phlegmatica.*

Et in decoctione ſimiliter,& etiam in ſolutione poſita eradicatiua augeatur doſis. Canon.

Vbi autẽ materia faciens dyſenteriã,eſſet materia melancholica,aduſta,exhibeãtur myrobalani Indi,et ſimilia. *Dyſentria melancholica.*

Ad dyſenteriam,quãdo quis abhorret clyſteria,& alia medicamẽta, & eſt experimentum.

Recip.*Cæpe album,nu.i.pinguedinis renũ capræ unc. iiij.bulliant in.ſ.q.aquæ ad cõſumptionẽ tertiæ partis,& da poſtea omni mane cyathum mediũ huius ſyrupi.* *Ad dyſenteriam experimentum.*

Tertia intentio eſt, diuerſio materiæ, unde materia cholerica exiſtente,diuertatur pluribus modis:aut cũ euacuatione,aut ſine eradicatione. *Diuerſio duplex.*

Vomitiua. Cum euacuatione, ut cum aqua tepida, cum uomitiuo

Canon. leui. Nam fortia uomitiua in fluxibus uitanda sunt.

Cum prouocatione sudoris urinæ. Si ista diuertentia in principio non iuuerint, uel neglecta fuerint, fiant in declinatione.

Aliæ autē diuersiones, quæ sunt sine, et absq; euacuatione, sicut sunt fricationes circa brachia, & spatulas: & non fiant circa inferiora ligaturæ, etiā circa brachia, &

Notio. spatulas: & lotiones ad brachia, & spatulas. Talia enim diuertentia sunt bona.

Quarta intentio, quæ regit membrum mittens.

Quinta confortat, & constringit intestina, & cōplectur cum his quæ dicta supra sunt. Quod etiam ponitur ab Herculano, cap. 3. tract. 1. de cura fluxus uentris in generali, quæ septem intentionibus completur.

Sexta intentio, quæ est ulceris, & excoriationis intestinorum mundificatio, completur sequentibus. Vnde pro cura ulcerum intestinorum, fiat primo clystere lenitiuum tale, materia existente cholerica.

Clystere lenitiuum. Reci. Aquæ hordei unc. xv zucchari rubei unc. i. ſ. uitellum. i. oui, misce, & fiat clystere, quod exhibeatur, lauat enim, & aliqualiter abstergit.

Ad idem aliud clystere, lauatiuum, & abstersiuum ulceris intestinorū.

Aliud bonū Recip. Aquæ hordei bene conditionati unc. xv. zucchari rubei unc. i. ſ. mellis rosati colati unc. ij. uitellum. i. oui, misce, & fiat clystere.

Vbi autem materia faciens excoriationem intestinorū

Phlegma. esset phlegma solum, & salsum, fiat illud clystere lauatiuū quod sequitur.

Reci. Aquæ mellis factæ secūdum artem unc. xv. zucchari

chari rubei unc.ij.misce,& exhibeatur.

Facta abstersione,fiat clystere hoc consolidatiuum, materia existente calida,cholerica. Cōsolidatio Clystere cōsolidatiuū.

Recip. Hordei excorticati, & parum torrefacti.m.i. bulliat in.s.q.aquæ chalybeatæ, ad consumptionē medietatis,deinde accipiantur unc.xv.in quibus dissolue, zucchari rubei unc.i.dragacanthi,gūmi Arabici, boli armenij, sanguinis draconis,ana drac.i.litij scrup.ij. pulverizanda pulverizentur,& misceatur cum prædictis aquis, & fiat clystere,cum uitello oui. Et in hoc clysteri nō debent poni olea,neq; pinguedines, quia hæc omnia prohibent consolidationem fieri. Canon.

Vbi autē materia excoriationē faciens,esset materia phegmatica,salsa,fiat sequens clystere consolidatiuū. Phlegma.

Reci. Oryzæ bene mundatæ,& excorticatæ.m.i.torre fiat,& ex ista fiat aqua (aliàs decoctio) quēadmodum fit aqua hordei,& de ista aqua accipiātur unc.xv.in quibus dissolue,thuris,mastyches,sandaracæ, gallarum cupreßi, ana drac.i.pulverizanda pulverizētur subtiliter, & cum prædicta aqua fiat clystere cum uitello unius oui. Clystere cōsolidatiuū.

Septima intentio, puta quantum ad accidentiā corrigenda,quæ solent aduenire, & inde oriri crudelißimi dolores solent. Septima intentio. Accidentia.

Ideo pro remißione doloris,fiat clystere,quod simul & dolorem mitigat,& stringit,& sit tale. DOLORI

Reci. Aquæ chalibeatæ,succi plātaginis,ana unc.yi.olei rosati,omphacini, myrthini,ana unc.ij.s. uitellum.i.oui, zucchari rubei unc.i.misce,fiat clystere,& exhibeatur. Enema anodynum, & restrictiuū.

Aliquando etiam in hoc casu fit clystere ex solo oleo rosato. Aliud.

Ad idem optime confert Enema,factum ex solis albu- Aliud.

minibus ouorum.

Ad idem aliud clyſtere, confectum ex lacte, hoc modo.

Aliud ad idẽ

Reci. Lactis uaccini, uel ouini lib. i. ſ. in quo extinguatur lapis ignitus ter, uel quater, deinde ex hoc lacte ſolo fiat clyſtere, & reiteretur ſæpe hoc clyſtere.

Ad extra uerò applicetur frequens fomentatio.

Fomentũ ad idem.

Recip. Roſarum rubearum, myrtillorum, ſumachij, anethi, camomillæ, ana. m. i. contundantur omnia prædicta, & bulliant in. ſ. q. aquæ, ad conſumptionem tertiæ partis, deinde accipiatur ſpongia, quæ in prædicta decoctione infundatur, & uentri applicetur, non multum tamen calida, imo plus ad frigidum tendat, quàm ſit calidum, aut tepidum.

Deinde facta fomentatione, fiat tale linimentum.

Linimẽtum ad idem.

Recip. Olei roſati, omphacini, anethini, ana unc. ij. ſ. accipiantur peciæ lineæ, & infundantur in dictis oleis, ſimul miſtis, parum calefaciendo, aut peciæ uentri applicentur, & præſertim in eo loco, ubi dolor infeſtat.

Dolor uehemens.

Vbi autem dolor uehementiſsimus, & alia nihil contulerint, detur hoc electuarium quod ſimul ſedat dolorẽ, & ſtringit fluxum. fit autem ſic.

Electuariũ anodynum.

Reci. Tripheræ magnæ, phylonij, micletæ, ana ſcru. i. ſ. miſce, & exhibeatur hoc electuariũ cum uino ſtyptico.

Ad idem, ubi alia non contulerint fiat ſequens remedium.

Pilulæ anodynæ.

Reci. Pilularum de cynogloſſa ſcrup. i. & gra. iiij. formentur pilulæ nume. iij. & una earum exhibeatur, quãdo patiens uadit dormitum.

Porrò

Porrò ad duos, uel tres dies non cessante dolore, nec fluxu, iterum exhibeatur de dictis pilulis de cynoglossa, i.

Pro complemento primæ intentionis supra positæ.

Vbi autem materia faciens dysenteriam esset materia phlegmatica, salsa, adusta, uel esset melancholica adusta, quantum ad digestionem posset exhiberi tale digestiuum, facta tamen prius minoratione. *Canon. Prima intẽtio.*

Recip. Syrupi rosati, unc. sem. mellis rosati colati, in quo chalybs extinctus sit, unc. i. aquæ plantaginis, absynthij, endiuiæ, ana unc. i. Misce: & hoc digestiuum detur in materia pendente à phlegmate salso. *Minoratio. Digestiuum*

In materia uerò melancholica adusta, fiat tale digestiuum.

Recip. Syrupi de fumoterræ, unc. sem. syrupi rosati, unc. i. aquarum decoctionis gallarum, cupreßi, & nucum eius, rosarum rubearum, myrthillorum, ana unc. iij. Misce, fiat decoctio, de qua accipiantur unc. iij. & misce cum prædictis syrupis, tãdem dentur solutiua prædicta supra. *Digestiuum melãcholiæ.*

In materia melancholica, myrobalani indi; in phlegmatica, myrobalani kebuli; in cholerica uerò, citrini, ut superius dictum est. *Solutiua. Myrobalani indi, kebuli, citrini.*

APPOSITITIAE MEDELAE.

DE dysenteria uide Gal. de locis affect. lib. 6. Item, de accidenti, & morbo, 5. Item Paulus Aegineta, lib. 3. cap. 62. Gal. lib. 5 de simpl. medicinis, de medicinis lenitiuis, & consolidatiuis. Item Hipp. lib. 6. Apho. 1. Idem, lib. 4. Aphor. 26. *Galenus. Aegineta. Hippocrates.*

Cura Phrisomeligæ.

Item, Phrisomeliga statim à principio clystere lenitiuum; dein constrictiuum dedit, syrupus ordinauit, & diætam præ= *Phrisomeliga.*

tam præscripsit.

Dedit enema tale.

Enema. Reci. *Caput castratinũ, coquatur cũ aqua, fiat clystere.*

Aliud eiusdem.

Aliud ad idẽ Recip. *Brodij pulli decocti cum hordeo, lib. ij. olei uiolati, unc. iij. uitella ij. ouorum, zucchari rubei, unc. ij.* Misce, *fiat clystere.*

Eugubij cura.

Eugubius sic parabat enema.

Eugubius. Recip. *Iuris pulli pinguis, unc. xij. mellis rosati, unc. ij. uitellorum ouorum, nume. ij.*

Aliud ad intra.

Aliud ad intra. Recip. *Crustas panis assi, num. iij. uel iiij. frixentur in butyro; melius in sepo castratino circa rhenes: & adde pulueris tormentillæ, & utatur: est mirabile.*

Aliud ad idem.

Aliud ad idẽ Reci. *Stercoris equini, uel suilli recẽtis: cui adde pulueris nucis mosch. & detur cũ rob de berberis: est expertũ.*

EXPERIMENTA PROPRIA.

Puluis.

Puluis. *Puluis priapi ceruini, dosi, drac. i. propinatus, dysentericis multum ualet.*

Agresta.

Agresta. *Item, recipe cyathum i. agrestæ, bulliat modicum; post, clarefiat, & infrigidetur: detur tertia pars, uel dimidium pro una uice.*

Contra uehementissimum dolorem, quo torquentur dysenterici, fiat eiusmodi enema anodynum.

Enema anodynum. Recip. *Olei oliuarum, uel olei druppacei, lib. i. mucilaginis scylliticæ, trientem.* Misce, *fiat enema: reiteretur ali-*

aliquot uicibus.

Item, contra exulcerationem inteſtinorum detur hoc clyſtere conſolidatiuum.

Recip. *Sepi hircini, uel de rhenibus caſtrati liquefacti, unc. ij. olei roſati, unc. i. uel quantũ uolueris. Colliquefiant, addito uiſco communi. Inijciatur ano: quod ſimul exulcerata inteſtina conſolidat, & fluxum pariter ſtringit.* Clyſtere cõſolidatiuum.

Si autem hoc pacto non conſtringatur, nec dolor remittatur, fiat illud enema.

Recip. *Mala punica, num. ij. unà cum lemmatibus ſuis. Terantur ſimul in mortario cupreo, uel æreo; poſtea ſuperinfunde aquæ roſaceæ, cyathum i. Miſce bene, & cola: poſt, addito ſubſequenti puluere, fiat enema.* Enema anodynũ, & reſtrictiuum.

Puluis autem talis eſt.

Recip. *Sarcocollæ nutritæ in lacte muliebri pluribus diebus; & iterum pluribus alijs, ſi poßibile eſt, nutritæ in ſucco rubi, aloes, myrrhæ, ſanguinis draconis, antimonij, terræ ſigillatæ, boli armenij, ana drac. i. Fiat puluis ſubtiliſsimus, qui prædictæ colaturæ inſpergatur, & clyſterizetur: ſi dolor ſit nimius, addatur opij, ſcrup. i. uel pluſculũ.* Canon.

DE TENASMO, CAP. LVII.

Definitio.

ENASMVS *aßidua deſidendi eſt cupiditas, inferioribus partibus accidens affectus, & ipſi recto inteſtino, ut inde multæ fiant deſidendi uoluptates, & pauca recrementa eijciantur.* Definitio Galeni.

Cham-

Champerij definitio.

Tenaſmus eſt expreßio inteſtini recti, com gemitu, & conamine ad egerendum, facta ab expulſiua, ſtimulata à cauſa præternaturali lædēte ipſum, aut extremitatē eius.

Gordonij definitio.

Tenaſmon eſt appetitus, & uoluntas nimia egerendi, cum modico, aut nullo effectu.

CAVSAE, ET SIGNA.

CAuſas, & ſigna pete à Gordonio, in capite proprio.

CVRA.

CVra tenaſmonis ueri exigit quatuor intentiones.

Quatuor curandi intentiones.

1 Prima eſt, ad cauſam antecedētem, antequā tranſeat in coniunctam, & antequam affigatur in inteſtino recto.

2 Secunda intentio eſt, ad cauſam cōiunctam, quæ iam fixa eſt in inteſtino recto.

3 Tertia intentio eſt, ad ſedationem doloris.

4 Quarta intētio eſt, ordinatio debiti regiminis in uita.

Prima intentio.

Minoratio.

Prima intentio eſt, ad cauſam antecedentem, & perficitur minorādo materiam, quæ eſt fluxa ad inteſtinum rectum, digerendo ipſam, & eradicatione euacuando, & etiam ipſam diuertendo ab inteſtino recto; quæ omnes intentiones ſunt completæ ſuperius in cura dyſenteiræ.

Secunda intentio.

Reſolutio.

Secūda intentio, quæ eſt ad cauſam cōiunctam, ſic perficitur, ſcilicet, reſoluēdo materiam illam ab inteſtino recto, & mundificando inteſtinum rectum ab illa materia.

Canon.

Et illa intentio perficitur cum clyſterijs, ſiue ſuppoſitorijs, cum fomentationibus, encatiſmatibus, ſiue ſeßionibus, &

bus,& unctionibus: unde, primò cũ clysterijs sic ordinetur.

Primò, in tenasmone pendẽte à materia cholerica, quæ est inuiscata in intestino recto, fiat clystere, ut sequitur. Clysteria.

Recip. Aquæ hordei, lib. i. uel unc. x. zucchari rubei, unc. i. casiæ, unc. sem. mellis uiolati, unc. i. sem. uitellum i. oui. Misce, fiat clystere: quod est abstersiuum, & mundificatiuum intestini recti à cholera. Clystere in cholera.

Et notandum, quòd clysteria in hoc casu, sint modicæ quantitatis, ita quòd sufficiant x. uel xij. unc. de quo uide Herculanum. Canon.

Licinium ad idem, quod abstergit, & mundificat intestinum rectum à cholera, & fit sic.

Recip. Licij, croci, ana drac. i. sem. cerusæ, unc. iij. Pulverizentur subtiliter, & cum adipe rhenum capræ reformentur suppositoria, uel licinia, quæ imponãtur; nam hoc licinium reprimit choleram, & mundificat intestinum rectum à cholera.

Nota quòd etiam in tenasmone à materia cholerica, non debent poni olea, sed in phlegmatica ponantur. Olea.

Si autem tenasmon fuerit à materia phlegmatica, fiat tale clystere.

Recip. Aquæ mellis, unc. x. mellis rosati colati, unc. i. sem. uitellum i. oui, olei zizamini, unc. ij. Misce, & fiat clystere. Clystere in causa phlegmatica.

Licinium ad idem in materia phlegmatica.

Recip. Thuris, croci, ana drac. ij. ladani, drac. sem. Pulverizentur subtiliter, & cum adipe gallinæ, & pauca cæra reformentur licinia, & suppositoria, quæ mittantur in anum, ut superius dictum est. Suppositoria.

Si autem

Si autem tenaſmon fuerit à materia melancholica aduſta, in inteſtino recto contenta, fiat ſequens clyſtere.

Clyſtere in cauſa melancholica.

Recip. Furfuris (aliàs ſulphuris; ſed falſo, credo) man. i. aquæ mellis, unc. x. In dicta aqua mellis furfur (aliàs ſulphur) ligatum in pecia bulliat parum, deinde coletur illa aqua à furfure (aliàs ſulphure) & in ea diſſoluātur mellis roſati colati, unc. ij. uitellum i. oui. Miſce, & fiat clyſtere.

Licinium (aliàs linimentum ad idem) in materia melancholica.

Licinium ad idem.

Recip. Croci, maſtyches, ana drac. ij. ladani, drac. ſem. (aliàs unc. ſem.) plūbi aduſti puluerizati, drac. ſem. (aliàs i. ſem.) Puluerizanda puluerizentur, & cum pinguedine anatis, & pauca cæra fiat licinium (aliàs linimentum) quod ponatur in anum.

Fomentationes.

Cum fomentationibus uerò procedendo, ordinetur ſequens fomentū in materia cholerica faciēte tenaſmonem.

Fomētum in cā cholerica

Recip. Roſarum rubearum, uiolarum, camomillæ, meliloti, ana man. i. radicum altheæ, maluarum, ana man. ſem. Bulliant omnia in ſ. q. aquæ: deinde accipiatur ſpongia, quæ infundatur in prædicta decoctione; & ea expreſſa, ponatur circa anum, uel pectinem, uel circa peritoneon, & infra locum medium inter teſticulum, & anum, & fiat talis fomētatio ſæpe: reſoluit enim materiam cholericam in inteſtino recto exiſtente.

Si autem materia faciens tenaſmonem fuerit phlegmatica, fiat talis fomentatio.

Recip. Parietariæ, abſynthij, pulegij, calamenti, camomillæ,

millæ, meliloti, fœnugræci, ana man. i. uel sem. Contundantur crasso modo, & bulliant etiam pro fomentatione fienda, ut supra diximus.

Si autem talis materia fuerit melancholica, fiat talis fomentatio.

Recip. *Fumiterræ, lapatij, florum uiolarum, boraginis, buglossæ, camomillæ, anethi, ana man. i. Contundãtur crasso modo, & bulliant pro fomentatione, ut supra.* *Fomẽtum in causa melancholica.*

Cum seßionibus, seu balneationibus procedendo, potest fieri semicupium, seu balneum, seu seßio ex eisdem rebus: diuersificatur tamen secundùm exigentiam diuersitatum materiarum facientium tenasmonem, ita quòd aqua decoctionis illarum ascendat tantùm usq; ad umbilicum. Talis enim seßio, seu balneatio resoluit materiam, & confortat intestinum rectum. *Balnea, seu insessus. Semicupium Seßio.*

Cum sacculis etiam procedendo, primò, potest fieri sacculus ex pecia, uel panno lineo, mundo, non multum porroso, uel tenui, sed mediocri, tendenti tamen ad subtilitatem, & ad tenuitatem; recipiẽdo herbas superius scriptas secundùm materias peccantes, & facientes tenasmonem, & eisdem herbis impleatur sacculus paruus, postea ponatur in aquam calidam simplicem, uel parum feruẽtem; exprimatur, & tandem ano calidè applicetur cum inunctionibus, quæ & in cura tenasmonis possunt fieri. *Sacculus. Vnctiones.*

Vnde in materia calida cholerica, fiat tale unguentum.

Recip. *Olei rosati, nenupharini, ana drac. vi. Lauentur huiusmodi olea in aqua frigida: deinde adde butyri recentis, & loti in aqua frigida, pinguedinis anatis, ana drac. i. ceræ parum. Fiat unguentum, cum quo iungatur anus.* *Vnctio in cã cholerica.*

In ma-

In materia autem phlegmatica unctio ani.

Reci. Olei sesamini, liliacei, ana unc. i. pinguedinis gallinæ, taxi, ana drac. ij. ceræ parum & fiat unctio ani; quæ ualet in materia phlegmatica, frigida, & ēt melancholica.

Canon. Hæ tamen inunctiones fiant præmissis prius fomentationibus, seu balneationibus, seu sessionibus præscriptis.

Tertia intentio.

Tertia intentio est sedatio doloris: unde in doloribus acerbis in tenasmone fiant sequentia remedia cū sacculis.

Sacculus.

Sacculus. Recip. Meliceta, quæ uulgo melgetæ, uel grana paradysea uocantur, pug. ij. uel plus (aliàs partes ij.) & impleatur sacculus paruus cum illis granis; postea ille sacculus impletus bulliat in uino nigro; qui postea exprimatur, & apponatur calidus ano, ita quòd patiens sedeat supra illum sacculum calidum.

Alius æquiualens. Ad idem ualet sacculus refertus furfure, simili modo bullitus in uino, & calidus ano applicatus.

Ad idem ualet hoc experimentum.

Experimētum ad idem Accipiatur asser ligneus bene politus, nec sit asper, & bene liniatur leuigali, id est, torno, & calefiat ad ignem, deinde huiusmodi asser leuigatus, id est, dedolatus, & calefactus inungatur cum adipe rhenum capræ, & iterum calefiat, & super ipsum patiens ano nudo sedeat.

Ad idem ualet sequens balneum: est solenne, & expertum.

Balneum ad idem. Recip. Verbasci, id est, tapsi barbati, p. iiij. uel v. Bulliant in uino, & aqua ad cōsumptionem tertiæ partis: deinde

inde tali decocto impleatur uas, super quo sedeat patiens tenasmonem ano suo.

Item etiam ualet in sedando dolorem in rhagadijs, seu fiscis ani, & hæmorrhoidibus, & etiam in tenesmi dolore intenso, sub forma insessus. Regula.

Quarta intentio.

Quarta intẽtio, est debiti regiminis in uita ordinatio. Quarta intentio.

Regimen itaq; patientis tenasmonem, sicut & cuiuslibet alterius ægritudinis, generaliter semper debet esse contrarium causæ, facientis tenasmonem, & id in alijs quoq; morbis. Diæta.

ADDITIONES PROPRIAE.

Balneetur primum ægrotus sic. Balneum ad idem.

Reci. Radicum cardui, fullonum.m.vi. corticum *granatorum, balaustiorum, corticum mori, uerbasci, ana m.iij. coquantnr in.s.q. aquæ, & fiat balneum, in quo sedeat patiens umbilicotenus.*

Commendãt medici fomentationem, factam cũ decocto sauinæ, arthemisiæ, ozymi gariofilati, nasturtij, & his similibus. Fomentũ ad idem.

Aliud fomentum ad idem.

Reci. Absynthij, parietariæ, maluæ, bismaluæ, mentastri, pulegij, hissopi, origani, florum camomillæ, foliorũ porrorũ, ana.q.v. hæc omnia, uel aliqua, in uino optimo bulliant, & patiens fumũ recipiat, statim dolorẽ sedat. Vaporamẽtum ad idẽ.

Ad idem suffumigium.

Reci. Thuris, picis græcæ, ana.q.v. proijciantur super carbones uiuos, & est mirabile ad hoc.

Aliud ad idem.

Ad idem ualet suffumigatio, facta cũ colophonia, uel sarcocolla, seu therbenthina.

Suppositorium ad idem.

Fiat suppositorium ex radicibus tapsi barbati, & oleo uiolarum inunctum, & prouocabitur sella. Deinde immittatur cum digito in intestino parum de puluere sambuci combusti, subtiliter puluerizati.

Licinium ad idem expertum.

Reci. Olibani drac. i. ameos tantũdem, opij drac. ſ. croci scrup. x. aliàs gra. x. confice cum melle, & fiat pessus grandiformis, & supponatur cum cautela.

Licinium ad idem.

Reci. Thuris, myrrhæ, acatiæ, seminis iusquiami albi, præparati, gũmi Arabici torrefacti, ana unc. iij, mumiæ, croci, boli armenij, ana drac. i. litij unc. ij. opij scru. ij. cum albumine oui, fiat licinium.

Sacculus ad idem.

Impleantur duo sacculi furfuris triticei, in aceto bulliant, & modo sedeat super uno, iam super altero calido si potest pati, statim dolorem sedat.

Sacculus ad idem.

Anethum. *Item ualet sacellatio, cum anetho torrefacto.*

DE FLVXV HEPATICO CHYLOSO, CAP. LVIII.

CVRA.

Abstinentia cibi.
Cibi multæ

VRA fluxus hepatici chylosi, primo exigit, ut minus de chylo generetur. Si uerò non possent abstinere de illa quantitate cibi, propter famẽ, uel appetitũ, debent cibari cibarijs, quæ sunt multæ

quanti=

quantitatis, pauci tamẽ nutrimẽti, ut per multã quãtitatẽ sopiatur appetitus, & propter paucam qualitatẽ parum de chylo progeneretur: ut est regula Auicennæ, quarta primi, cap. 1. cum dicit. Cum desyderium fuerit superabũdans, & in uenis fuerint multi humores abundantes, debent dari cibi multæ quantitatis pauci tamen nutrimẽti, quæ tamen generent, nutrimentum bonum, sicut sunt holera, lactuca, borago, buglossa, &c.

quantitatis, pauci nutrimenti.

Nutrimentum bonum holera.

Si autem cõtingat fluxus chylosus, propter craßitiem chyli, & uiscositatem, dentur cibaria quæ sint facilis digestionis, & subtilis chyli generatiua: ut carnes auium laudabilium, uitella ouorum, cum quibus dari poterunt aperitiua, uel brodia cicerum: decoctio radicum fœniculi, petroselini, apij, &c.

Fluxus hepaticus propter craßitiẽ chyli.

Si uerò idem fluxus prouenit, propter paruitatẽ hepatis, debet dari cibus bonus, subtilis multum, paucarũ superfluitatum, uentrem non lubricans, sæpe, & parũ pro uice una, parum, ut poßit hepar attrahere; frequenter, ut corpus bene nutriatur.

Fluxus propter paruitatẽ hepatis.

Cibus qualis.

Si uerò fluxus chylosus originem traxerit ab apostemate hepatis, tunc in principio, fiat phlebotomia basilicæ dextræ, et euacuetur sanguis, uel materia mista sanguini, quæ facit apostema. Nam regula generalis, & posita ab Auicenna, quarta primi est, quod in omni abcessu intrinseco membrorũ principalium competit phlebotomia.

Fluxus propter apostema hepatis.

Phlebotomia.

Deinde ad curam apostematis, quãtum ad causam coniunctam, applicentur remedia secundum diuersitatẽ temporis apostematis: quia in principio apponãtur repercußiua sola. In augmento repercußiua mista, cum resolutiuis. Et in principio augmenti repercußiua superent resolutiua. In fine uerò augmenti, & in principio status, re-

Cura apostematis.

Principium.

Augmentũ.

Declinatio.

Status.

curratur ad caput de apostemate hepatis.

Si tamen fluxus chylosus contingat ab oppilatione, à materia sanguinea, faciens istam oppilationẽ, & non ab apostemate hepatis, fiat sectio uenæ basilicæ, eo mõ, quo dictum est, in cap. de apostemate hepatis.

Venæ sectio.

Si uerò fiat oppilatio ista, à materia crassa, uiscosa, phlegmatica, tunc procedatur isto modo.

Digestio.

Primitus digeratur materia, leuiter subtiliando, utpote cum tali syrupo.

Syrupus digestiuus.

Recip. Oxymellis simplicis unc. i. ʃ. aquæ absynthij, uel bethonicæ unc. iij. misce, & fiat syrupus, & exhibeatur.

Canon.

Post aliqualem digestionem exhibeatur sequens medicina in forma pilularum.

Pilulæ contra oppilationem.

Reci. Pilularum aloephanginarum, pilularũ de rhæobarbaro Mesuei, agarici, trochiscati, ana scrup. i. reformentur pilulæ numero v. cum syrupo de duabus radicibus, & exhibeantur. Euacuant enim materiam oppilantem hepar. Deinde ulterius procedatur ad digestionẽ hoc modo fortiorem.

Potus digestiuus.

Reci. Oxymellis scyllitici, uel compositi unc. i. mellis rosati colati unc. ʃ. aquarum apij, fœniculi, absynthij, ana unc. i. misce, &c.

Tandem facta digestione, cum istis præscriptis, sed tamen in maiori dosi, dentur tales pilulæ.

Pilulæ solutiuæ.

Reci. Pilularum aggregatiuarum, aloephanginarum, agarici trochiscati, ana scrup. i. b. p. reformentur pilulæ nume. vij. cum syrupo de quinq; radicibus, & exhibeãtur, deinde dentur aperientia, ad modum electuarij, ut.

Electuariũ. Aperitiua.

Reci. Diacalamenti drac. i ʃ. exhibeatur cũ uino albo, subtili, odorifero: & hoc est consilium Auicẽnæ. Similiter & in xiiij. Fen, tertij, theriaca ualet.

Auicenna. Theriaca.

Vlterius

Vlterius talis fiat unctio ad hepar, & stomachum. Vnctio.

Reci. Olei spicati, absynthitis, ana drac. vi. misce, & inungatur locus inter hepar, & stomachum, ut aperiantur uiæ mesaraicarum, fiat talis fomentatio.

Recip. Absynthij, camomillæ, capillorum ueneris, politrici, ana. m. i. parum contundantur, & bulliant in. s. q. aquæ, cum modico uini, ad consumptionem tertiæ partis, deinde accipiatur spongia parua, & infundatur, quæ expressa, calida applicetur regioni, quæ est inter hepar, & stomachum. Fomentum uiarum mesaraicarum aperitiuum.

Quantum ad diætam, dentur ea cibaria, quæ confortant stomachum, & hepar, & diæta sit subtilis, omnino dentur cibaria facilis digestionis, nutrimēti boni, & paucioris superfluitatis. Diæta qualis.

Panis in hoc casu plus recipiat de fermēto, quàm tempore sanitatis: & puluis anisorum ponatur in ista pasta, ex qua fit panis. Panis qualis.

Si aūt oppilatio aliqualiter pendeat à materia crassa, calida, detur sequens syrupus.

Reci. Syrupi de bizanthijs, acetosi simplicis, ana drac. vi. aquæ cichorij, capillorum ueneris, cuscutæ, ana unc. i. misce, & fiat syrupus. Syrupus digestiuus.

Pro euacuatiua uerò exhibeantur sequentes pilulæ.

Reci. Pilularum aggregatiuarū, pilularū de rhæobarbaro, ana drac. s. misce, & formentur pilulæ nume. v. Pilulæ solutiuæ.

Itē passulæ lotæ, ualent in oppilatiōe calida aperiēda. Passulæ.

Similiter materia existente calida, detur sequens electuarium.

Recip. Passularum enucleatarum unc. s. Diarhodonis Abbatis, triasandalorum, ana drac. vi. misceātur passulæ cum prædictis electuarijs, & bene pistentur, quosq; ueniāt ad for- Electuarium in calida oppilatione expertum.

ad formam electuarij.

Quantum ad diætam patientis.

Diæta qualis. *Diæta uergat ad contrarium causæ, seu materiæ, facientis oppilationem, utputa si materia est calida, regimē uergat ad frigidum, & econtrario.*

Si uerò fluxus chylosus proueniat à debilitate attractiua, sequente mala complexione frigida, & humida, cū materia, sicut accidit ut plurimum, tunc pro cura huiusmodi fluxus educatur materia eo modo, sicut dictum est in fluxu oppilatiuo, à materia frigida, & exhibeatur regimen calefaciens hepar.

Solutio. *Fluxus à mala cōplexione frig. sine materia.* *Cura.* *Si autem fluxus chylosus pendeat à mala complexione frigida, & humida sine materia, tunc pro cura eius, remoueatur prædicta dyscrasia circa hepar, cum intentionibus prædictis.* Et *præsertim fiat sequens unctio, circa regionē hepatis, quæ unctio est hepatis confortatiua, & malæ cōplexionis frigidæ, & humidæ remißiua.*

Vnctio. Recip. Olei *spicati uncias iiij. uini albi, odoriferi, potentis uncias tres, bulliant ad consumptionem uini, deinde fiat inunctio.*

Fluxus phlegmaticus, aquosus cū materia. *Confortatio styptica.* *Canon.* *Fluxus hepaticus, phlegmaticus, & aquosus, si causa est conuersio aquæ stomachi ad intestina, & fit à materia, dimittatur ipsa operari, & confortetur digestiua, & expulsiua cum proprijs moderatæ stypticitati participātibus. Si tamē nimis superfluit, prohibeatur eo magis stypticis, & confortetur hepar.*

Causa per essentiā, uel consensum. *Quatuor curandi intentiones.* *Si in causa fuerit aliquod hepatis nocumētum, primo per essentiam, uel per consensum alterius membri, tunc cura primo exigit euacuationem, & diuersionem, deinde hepatis confortationem: tertio accidentium correctionē: ultimo diætam debitam.*

Textus uariatio.

Si fluxus phlegmaticus fiat à materia, ita quod uirtus dimittatur (aliàs diminuatur).

Si autem talis fluxus ultra debitum procedat, tunc restringatur, & confortetur hepar, ac digestiua, ne generet talem aquositatem, restringatur autem eo modo, quo supra dictum est. Restrictio. Cōfortatio.

Si autem fluxus aquosus, phlegmaticus pendeat ab hepate, uel per essentiam, uel per cōmunitatem, tunc itidem exigit quatuor intentiones. Fluxus aquosus phlegmaticus, per essentiam, uel communitatem.

1 *Prima est, euacuatio causæ, facientis huiusmodi fluxū aquosum, & ipsum diuertit.*

2 *Secunda est, confortatio hepatis.*

3 *Tertia est, correctio accidentium.*

4 *Quarta est, debitum regimen in uita.* Quatuor curandi intentiones.

Prima intentio perficitur cum euacuantibus materiam illam aquosam. Vnde euacuatio aquositatis, & confortatiuum hepatis, in forma pilularum fiat hoc modo. Euacuatio.

Recip. *Pilularum de rhæobarbaro Mesuei, aggregatiuarum, agarici trochiscati (aliàs rhæobarbari electi) ana scrup. i. Formentur pilulæ, quæ etiā ualent in hydropisi, fiant numero sex, cum succo ireos, & exhibeantur tres interpolatis diebus, pro una uice. Loco pilularū aggregatiuarum, ubi multum superflueret fluxus, pone pilulas de hiera simplici.* Pilulæ pro hydropicis, solutiuæ. Canon.

Ad idem ualet ista decoctio sequens.

Reci. *Myrobalanorum kebulorum, & citrinorum, ana drach. ij. radicum ireos unc. vi. bulliant in. s. q. aquæ endiuiæ, uel absynthij, cum aqua mellis, ad consumptionem medietatis. Alius textus addit hoc. Coletur, & colaturæ accipiantur unc. ij. in quibus dissolue, succi ireos drac. i. s.*

 & exhi=

& exhibeatur iste potus calidus. Deinde exhibeatur ista aqua, postquam colata fuerit, cum modico iulepo rosaceo commiscendo.

Aliud ad idem, euacuans causam, & confortans hepar.

Aliud ad idē Decoctum. Recip. Myrobalanorum kebulorum, & indorum, ana drach. ij. bulliant in. s. q. aquæ endiuiæ, absynthij, ana partibus æqualibus, ad cōsumptionem medietatis, coletur, & colaturæ accipiantur unc. ij. in quibus dissolue, succi ireos drac. i. s. & exhibeatur iste potus calidus.

Diuersio. Diuretica. Diaphoretica. Diuertatur etiam ista materia ab intestinis, cum prouocantibus urinam, & sudorem.

Cum prouocātibus autem urinam, diuertatur cum sequenti decoctione.

Decoctum. Diureticum expertum. Reci. Seminis apij, fœniculi, radicū petroselini, asparagi, ana drach. i. bulliant in. s. q. aquæ fœniculi, ad consumptionem medietatis, coletur, & de colatura reci. unc. iij. in quibus dissolue, dialaccæ drac. i. s. misce, & fiat potus: prouocat etiam lotium mirabiliter.

Prouocatiuum sudoris bonum.

Hydroticū expertum in forma phuscæ. Reci. Aquæ fœniculi, apij, ana unc. ij. uel iij. uini albi, potentis, & clari, tantundem, misce, & calidum istum potum exhibeas, & patiens ilico lectum calidum ingrediatur, & bene cooperiatur.

Aliud.

Aliud. Item aqua hordei, cum uino exhibita prolicit sudorē.

Aliud.

Diaphoreticum bonū. Item alius modus prouocandi sudorem est, ut patiens bene cooperiatur in lecto pannis, & anhelitum retineat, uel ingrediatur stufam, & ita completur prima intentio, quæ perficitur euacuando, & diuertendo.

Secunda

Secunda intentio: si corruptio digestionis hepatis proueniat à mala complexione hepatis, remoueatur illa mala complexio cum contrarijs, habentibus confortare hepar, sicut si ueniat à mala complexione calida, remoueatur cũ frigidis confortantibus hepar ab intra, & ab extra, cum unctionibus, & uomitorijs, & epithematibus confortantibus hepar, & remouentibus malam complexionem calidam hepatis, ut supra copiose dictum est. Secunda intentio. Rẽotio malæ complexionis. Calida complexio.

Ex confortantibus autem hepar quædam sunt à proprietate confortantia, ut habetur in 13. & 14. Fen. tertij Canonis ab Auicenna, uidelicet de auellanis confortantibus hepar à proprietate. Frigida cõfortatiua ab intra, & extra. Auicenna.

Tertia intentio, quæ est correctio accidentium, requiratur in capitulis proprijs. Auellanæ. Tertia intẽtio.

Quarta intentio, & ultima, est ordinatio debiti regiminis in uita, quod uergere debet in contrarium causæ facientis dolorem. Accidentia. Quarta intentio.

CVRA FLVXVS HEPATICI CHOLERICI. Diæta.

Qvatuor exigit intentiones.

Prima euacuat, & remouet causam fluxus.

Secunda, hepar confortat.

Tertia, accidentia corrigit, eisdem succurrendo.

Quarta, ordinat debitum regimen.

1 Quantum ad primam intentionem, euacuetur cholera cum tali medicina solutiua. Prima intẽtio.

Potio, siue cholagogum. Euacuatio.

Recip. Florum boraginis, buglossæ, rosarum, ana man. sem. corticum myrobalanorum citrinorum, seminis endiuiæ, plantaginis, ana drac. i. Fiat decoctio in aqua plantaginis, de qua accipiatur q. s. ad dissoluendum, Micletæ, drac. iij. rhæobarbari electi, drac. i. uel i. sem. Rhæobarbarum subti- Potus choleræ solutiuæ.

rũ ſubtiliter pulucrizetur, & cũ reliquis ſubtiliter pulueriza tis miſceantur, cũ prædicta decoct. q. ſ. & fiat potus.

Notio.

Canon. *Eſt notandum, quòd rhæobarbarum in fluxibus datur abſq; correctiuo; quia intendimus poſt euacuationem euacuare (aliàs ſtringere;) & ſi poſt euacuationem intentio eſt ſtypticare, tunc rhæobarbarum aliqualiter uſtuletur.*

Rhæobarbarum. *Styptica.* *Regula.* *Myrobalani citrini.* *Potus.*

Sed pro pauperibus loco rhæobarbari accipiatur myrobalanorum citrinorum parumper uſtorum; qui puluerizẽtur, & cum reliquis, ut ſupra, miſceantur, & fiat potus, qui dulcoretur cum modico ſyrupo roſato, puta unc. ſem.

In forma pilularum ad idem, euacuatiuum choleræ.

Pilulæ pro cholericis. *Recip. Rhæobarbari electi, drach. i. Pulucrizetur, & cum ſyrupo cydonite formentur pilulæ, num. iij.*

Cholagogũ pauperũ in forma pilularum. *Pro pauperibus autem, loco rhæobarbari accipiantur pulueres myrobalanorum citrinorum, doſi, drac. i. & formentur cum prædicto ſyrupo pilulæ.*

Secunda intentio. *Confortatio hepatis.* *Secunda intentio, facta euacuatione, eſt confortare hepar, remouendo malam complexionem calidam ab hepate; & hoc fit cum his, quæ applicantur ab intra, & extra.*

Ab intra cum ſequenti potione, ſic.

Potus ad intra bonus. *Recip. Syrupi de endiuia, uel uiolarum, uel ſyrupi roſarum, uel ſyrupi nenupharini, unc. i. ſem. aquæ endiuiæ, plantaginis, ana unc. i. ſem. Miſce: nam hic ſyrupus digeſtiuus eſt choleræ, & etiam alteratiuus, alterans malam complexionem hepatis.*

Ab extra.

Epithema uerò, & ea, quæ applicantur ad extra ad cõfortandum hepar, & remouendum malam complexionem hepatis, quamuis ſunt multa, ſequens tamen epithema præ

cæteris

cæteris commendatur, quod sic fit.

Recip. *Aquarum rosarum, endiuiæ, hepaticæ, ana unc. yi. uel yij. rosarum rubearum, spodij, sandali albi, & rubei ana drac. i. spicæ, scrup. sem. Puluerizentur omnia subtiliter, & cum prædictis aquis, & modico aceti misceatur, & fiat epithema: epithemetur hepar cũ pecijs in ista mistura intinctis calidè.* Epithema ad idem bonum.

Aliud epithema ad idem.

Recip. *Aquæ plantaginis, endiuiæ, ana unc. i. sem.* Misce *pro epithemate.* Aliud ad idẽ

Vnctio ad idem.

Recip. *Vnguenti Sandalini, infrigidantis Galeni, ana unc. sem.* Misce, *& inungatur regio hepatis hoc unguento tepidè, & non calidè ualde.*

Quantum autem ad tertiam intentionem, quæ est correctio accidentium: & quandoq; solent uenire accidentia mala, sicut dolor uehementissimus intestinorum, quæ remouentur cum his, quæ dicta sunt in cap. de dysenteria. Accidit etiam aliquãdo syncopis (aliàs synthesis) & aliquando instantia uigiliarum: & pro horum omnium, atq; similium correctione, & remotione, recurratur ad capitula propria. Tertia intentio. Accidẽtium correctio. Dolor intestinorum. Sincopis. Vigiliæ.

Quarta intẽtio est, debitum regimen in uita, & in sex rebus non naturalibus, quòd totum debet declinare ad contrarium causæ facientis ægritudinem, scilicet, ad frigus, & humidum. Quarta intentio. Diæta.

CVRA FLVXVS HEPATICI MELANCHOLICI. Fluxus hepaticus melancholicus.

Cura fluxus hepatici melancholici feculenti, seu fecalis, exigit quatuor intentiones. Quatuor curandi intentiones.

1 *Quarum prima est, remotio causæ facientis fluxum.*

2 *Secun=*

2 Secunda est, hepatis confortatio.
3 Tertia est, accidentium correctio.
4 Quarta est, debitum regimen in uita.

Intentio prima perficitur hoc modo.

Prima intentio. Primò, remouendum est regimem multiplicatiuum huiusmodi melancholiæ fecalis; & ideò caueat sibi ab aere uehemẽter frigido, uel etiam uehementer calido adurẽte.

Vitanda melãcholiã causantia. Caueat sibi ab omnibus generantibus adustionem, & sanguinem adustum, sicut sunt carnes salitæ, cibaria calida, acuta, amara, & multum dulcia.

Carnes quæ bonæ. Vnde comedat carnes uitulinas iuuenes, caprinas iuuenes, pullinas gallinaceas, ouinas iuuenes; & huiusmodi carnes contrariantur, & aduersantur melancholiæ, seu humori melancholico.

Caueat à uino potenti, & potius bibat aquam zuccharatam, existente materia, uel causa nimis callida hepatis sanguinem adurente.

Si autem in causa fuerint febres adurentes, hepar multum calefacientes, sicut sunt synocha, causon, febris continua, tertiana, febris pestilentialis; prius istius febris causa remoueatur, euacuando illum humorem facientem febrem cum phlebotomia. Phlebotomia.

Synocha. Canon. Si est synocha, basilicæ dextræ; si autem est causon, aut aliæ febres adurentes, pestiferæ, euacuentur humores illi cum appropriatis, de quibus alibi dictum est: attamen in omni euacuatione in tali fluxu ponatur aliquid, quod post euacuationem relinquat uestigia stypticitatis, sicut in cholerica cum rhæobarbaro, uel myrobalanis citrinis: in melancholica, cum myrobalanis Indis. Cholera. Atra bilis.

Postea, & secundò, attendendum est remotioni caliditatis

tatis relictæ ex febre cum omni modo extinctionis.

Primò, cum infrigidatione aeris, infrigidando aerem. Aer frigidus.

Secundò, cum his, quæ in ore retinentur.

Tertiò, cum clysteribus infrigidantibus. Clysteria frigida.

Quartò, cum cibo, & potu frigido.

Quintò, cum epithematibus infrigidantibus circa hepar, & cor factis. Sed ista epithemata infrigidãtia nõ debent applicari, nisi præcedente euacuatione: & ulterius etiam, non debent applicari circa maiorem partem corporis, quia fugat calidum ad intra, & plus calefaciũt per antiparystasin: & omnes isti modi extinctionis caliditatis, ac adustionis habentur ab Auicenna i. quarti, de cura febrium acutarum, in generali. Diæta. Epithemata frigida. Canon. Regula. Auicenna.

Si autem contingat quòd iste fluxus proueniat à nimia caliditate hepatis adurente massam sanguineam, & conuertente aliquam partem illius massæ ad humorem melancholicum fecalem, tunc euacuatur primò sanguis ille melancholicus cum phlebotomia uenæ basilicæ. Fluxus à caliditate, hepar, et sãguinẽ adurente.

Deinde si alius humor superauerit in massa illa, fiat omnino humoris illius euacuatio superantis, secundùm eius exigentiam. Phlebotomia basilicæ.

Deinde attendatur mala complexio hepatis, ipsam remouendo cum exterius applicatis, & interius administratis, de quibus dictum est sæpe superius, in cap. de debilitate hepatis à mala complexione calida. Rẽotio malæ cõplexionis.

Exterius etiam apponendo epithemata infrigidantia, ipsum hepar confortantia cum aliquali stypticitate: similiter etiam inunctiones circa hepar, confortantes, & omnino infrigidantes ipsum hepar. Ab extra. epithemata frigida.

Ab intra autem sumendo, remouetur mala complexio hepatis cum diatriasandalis, electuario diarhodone, zuccharo Ab intra. Cõfortatiua

charo

charo uiolato, cum conserua nenupharina.

Fluxus à mala cõplexione frigida. Euacuatio.

Si autem causa fuerit huiusmodi fluxus melancholiæ fecalis, mala complexio frigida hepatis, generans melancholiam fecalem per congelationem, tunc illa melancholia euacuetur cum medicinis appropriatis, de quibus uide supra.

Remotio.

Deinde remoueatur illa mala complexio frigida hepatis congelans, cum his, quæ sumuntur ab intra. & ab illis, quæ applicantur ab extra.

Ad intra demus hunc syrupum.

Syrupus ad idem.

Recip. Syrupi de eupatorio, de calamento, de absynthio, ana unc. sem. aquæ absynthij, aquæ eupatorij, apij, ana unc. i. Misce, & fiat syrupus.

Ad calefaciendum hepar detur sequens electuarium.

Electuarium calefactiuũ.

Reci. Aromatici rosati, diacalamẽti, diatrionpipereon, ana unc. i. Misce, & fiat electuarium: de quo sumat mane, & sero ad quantitatem castaneæ magnæ ante cibum per duas horas.

Ab extra.

Ab extra. Vnctio.

Ab extra uerò ungatur hepar, seu hepatis regio cum oleo spicato, mastychino, simul mistis tepidè.

Fluxus ab ulcere hepatis

Si autem huiusmodi fluxus melãcholicus fecalis proueniret ab ulcere hepatis, in quo ulcere maneat uirus sordidum aliqualiter, tunc procedatur in cura hoc modo.

Mũdificatio ulceris.

Nam primò mundificetur ulcus cum aqua hordei, uel cum aqua mellis, & in aqua hordei dissoluatur oxymel simplex, uel syrupus acetosus.

Consolidatio.

Deinde facta mundificatione ulceris, consolidetur ulcus cum potione, quæ sic fit.

Recip.

Recip. Aquæ plantaginis, endiuiæ, ana unc. i. sem. boli armenij, unc. i. sem. (aliàs drac. sem. i.) Puluerizetur bolus, & cum prædictis aquis misceatur, & detur in potu calidè. Potus.

Consolidatio.

Item, ad consolidandum detur de tribus sandalis, drac. i. pro uice tantùm, admiscẽdo scrup. i. rhæobarbari (aliàs scrup. ij. boli armenij.) Consolidat enim ulcus, & confortat hepar.

Si autem huiusmodi fluxus melancholicus fecalis proueniat ab eruptione apostematis hepatis, euacuetur eo modo, sicut dictũ est in cap. de cura apostematis hepatis. Fluxus ab eruptione apostematis.

Si uerò huiusmodi fluxus melancholicus fecalis proueniret ab oppilatione hepatis, quia materia propter retentionem induratur (aliàs aduritur) & conuertitur in materiam fecalem melancholicam; tunc cura eius est deoppilare, remouendo causam oppilationis, & etiam hepar confortare, sicut dixi in cura oppilationis hepatis. Fluxus ab oppilatione. Deoppilatio Confortatio.

Si autem talis fluxus melancholicus fecalis proueniat à fortitudine uirtutis expellentis, & sequestrantis illam materiam fecalem ab alijs malis humoribus; tũc talis fluxus dimittatur naturæ forti ad expellendum eam. Fluxus propter robur uirtutis expultricis.

Si autem huiusmodi fluxus fortis, uirtutis expulsiuæ, fortiter prouenıens, multum durauerit, & longo tempore perseueret; tũc retineatur cum his, quæ dicta sunt, ne uirtutem debilitando prosternat ægrum. Cura. Chronicus fluxus. Cura eius.

Secunda autem intentio, tertia, & quarta, requirantur, & uideantur in cap. proprijs.

CVRA FLVXVS OPPILATIONIS VENARVM.

Cvra fluxus oppilationis, facti ex oppilatione uenarum meseraicarum (aliàs intestinorum) uenæ portæ, & uena=

Fluxus oppilationis uenarũ meseraicarum.

& uenarum, quæ sunt inter stomachũ, & hepar; & quinque perficitur intentionibus.

Quinq; curãdi intentiones.

1 Quarum prima est, aperire oppilationes, & eius causas remouere.

2 Secunda est, post euacuationem, & apertionem oppilationum confortare membra, & residuum materiæ euacuare, & attrahere nutrimentum ad membra.

3 Tertia est, ipsum hepar confortare.

4 Quarta est, succurrere accidentibus.

5 Quinta, debitum regimen.

Prima intentio. Aperitiua.

Prima intentio perficitur hoc modo, procedendo cum aperitiuis, secundùm exigentiam materiæ: & quia materia oppilans ut plurimum est phlegma grossum, uel uiscosum, uel etiam cholera crassa; iccircò in primis procedamus cum incisiuis, & abstersiuis temperatè aperientibus; fiat ergo primò sequens syrupus.

Syrupus incisiuus, et aperitiuus. Phlegma. Cholera.

Recip. Syrupi de duabus radicibus, mellis rosati colati, oxymellis simplicis, ana unc. sem. aquæ absynthij, fœniculi, capillorum ueneris, ana unc. i. Misce, & fiat syrupus, & exhibeatur; & hoc, materia existẽte phlegmatica.

Vbi autem materia esset cholerica crassa, oppilans, detur sequens syrupus.

Syrupus deoppilatiuus.

Recip. Syrupi de bizantijs, de endiuia, mellis rosati colati, ana unc. sem. aquæ cuscutæ, endiuiæ, capillorũ ueneris, ana unc. i. Misce, fiat syrupus.

Facta digestione, detur medicina infra scripta; & primò, in forma potabili, materia existente crassa, phlegmatica, oppilante.

Syrupus in causa phlegmatica.

Recip. Florum boraginis, buglossæ, capillorum ueneris, ana man. sem. passularum enucleatarum, liquiriciæ rasæ, ana unc. sem. radicum fœniculi, petroselini, ana drac. i. sem.

i.sem.anisorum.m.s.fiat decoctio secũdum artem,de qua accipiatur.q.s.ad dissoluendum, diacatholiconis drac.v. agarici electi scrup.iij. (Quidam addunt electuarij indi maioris drach.ij.)salis gemmæ, zinziberis, ana gra.iiij. agaricus cum sale gemma, & zinzibere infundantur in oxymelle simplici,per octo horas, deinde fiat fortis expreßio,& cum reliquis dissoluatur,& fiat potus,qui exhibeatur hora,& tempore consuetis.

Et obseruandum est unum, quod in hoc fluxu oppilatiuo debemus cauere à fortibus medicinis, & etiam à magna dosi. Vnde procedendum est cum medecinis benedictis,quantum poßibile participantibus aliquali stypticitate, & à principio cauere debemus in cura huiusmodi fluxus,à cõstringentibus fluxum,quia talia sunt causa maioris fluxus,& etiam talia sunt causa mortis, ut inquit Auicenna 16.tertij,tracta.2.cap.1. Canon. Medicinæ benedictæ. Styptica. Canon. Auicenna.

Vbi autem materia oppilans,sit cholerica crassa,tendens ad aliqualem caliditatem,detur sequens medicina.

Recip. Decoctionis communis, cui adde, cuscutæ, capillorum ueneris,ana.m.s.radicis endiuiæ,fœniculi, ana drac.i.Colaturæ huius recipe.q.s.ad dissoluẽdum,diacatholiconis,electuarij de casia,ana drach.ij.s. rhæobarbari optimi electi drac.ij.spicæ gra.v.electuarij rosati Mesuei drach.i.s.diaprunis solutiui drac.s.rhæobarbarũ cum spica infundatur in aqua endiuiæ:& adde modicũ uini, per octo horas,deinde fiat fortis expreßio, & cum reliquis dissoluatur,& fiat potus,qui exhibeatur. Potus in causa cholerica

In forma pilulari.

Materia existente crassa, & phlegmatica, dentur sequentes pilulæ. Pilulæ in causa phlegmatica.

Recip. Agarici trochiſcati, pilularum aggregatiuarũ, ana drac. ſ. miſce, & formentur pilulæ nume. v. cum oxymelle ſimplici, & exhibeantur.

Materia uerò exiſtente calida, utputa cholera craſſa, oppilante, dentur hæ pilulæ.

Pilulæ in cauſa cholerica.

Reci. Rhæobarbari electi ſcru. ij. ſpicæ gra. ij. pilularũ aggregatiuarum ſcrup. i. b. p. formentur pilulæ nume. vij. cum ſyrupo de bizantijs, & exhibeantur.

Facta euacuatione materiæ, & aperta oppilatione, in fluxu oppilatiuo, ex meſaraicis, ut oppilatio uenarũ meſaraicarum plus appareat, fiat ſequens fomentatio.

Fomentum ad idem bonum.

Recip. Capillorum ueneris, meliloti, anheti. abſynthij, cyperi, ana. m. i. bulliant omnia ſimul in. ſ. q. aquæ, ad cõſumptionem tertiæ partis, deinde accipiatur ſpongia, quæ infundatur in prædicta decoctione, & expreſſa ponatur calida inter hepar, & ſtomachum, ſæpe reiterando.

Secunda intentio.

Cõfortatio.

Secunda intentio eſt, confortare uirtutem attractiuam membri, & præcipue hepatis, ut chylum attrahat ad ſe, et bene ſeruet, & digeſtio eius confortetur. Perficitur autẽ hæc intentio cum his quæ aperiunt, & quæ ſunt cauſæ penetrationis nutrimenti ad membra.

Aperitiua.

Electuarium, quod confortat ſtomachum, & hepar.

Electuariũ confortatiuum.

Reci. Diacalamenti, Diarbodonis Abbatis, ana unc. ſ. miſce, & fiat electuarium, de quo detur pro uice, ad quãtitatem caſtaneæ magnæ, cum modico uini potentis, ante cibum per horam unam, facta media (aliàs materiæ) digeſtione prima, in ſtomacho, ut attrahatur cibus ad hepar, poſt tres, uel quatuor horas, ab aſſumptione cibi, detur

tur iſtud electuarium.

Accipiendo diacalamẽti drac.i.ſ. & detur cũ uino potenti, & ſubtili, & pauco, ut penetret, tandẽ remota oppilatione uenarum, quæ ſunt poſt hepar. Idem electuariũ eſt bonum præſcriptum, in maiori tamen doſi, & debet dari celebrata prima, & ſecunda digeſtione. Electuariũ ad idem.

Et ad iſtam intentionem eadem hora faciendæ fricationes circa membra totius corporis, & ſint ſatis fortes, quia iuuant ad attractionẽ nutrimenti ad membra, & tales fricationes debent eſſe continuæ. Fricatio. Canon.

Hoc facto, ſi fluxus non ceſſat, & moderate procedit, dimittatur naturæ. Regula.

Si autem talis fluxus ſuperfluat, tunc debet moderate conſtringere, cum his quæ participant ſtypticitatem, & confortant membrum: & inter omnia laudatur ſequens electuarium. Fluxus ſuperfluus ſtringẽdus.

Reci. Paſſularũ cum earũ arillis drac ij. (aliàs unc. ij.) fiſticorum, auellanarũ aſſatarum, ana drach. i. hepatis lupi conditionati ſcrup. i. puluerizanda puluerizentur, & piſtanda piſtentur, ſicut paſſulæ, & cum zuccharo taberzeth diſſoluantur in aqua abſynthij, formetur electuarium. De iſto electuario mane, & ſero ante cibum per duas horas aſſumat cochlear medium. Electuariũ ad idem.

Tertia intentio.

Tertia intentio, eſt correctio accidentium, quæ corrigantur cum his, quæ in proprijs capitulis dicuntur. Tertia intẽtio. Accidentia.

Quarta intentio.

Vltima intentio, eſt debitum regimen in uita: primo quo ad aerem: aer patientis tendat ad temperiẽ in actiuis, & paſsiuis, ad ſiccum: cibus, & potus habeãtur, ſicut in fluxu generali dictum eſt. Diæta. Aer. Cibus, potus

ADDITAMENTA PROPRIA.

Electuarium.

Electuariũ restrictiuũ. Reci. Pulueris lapidis hæmatitis, subtilißime pulueri=zati drach.iij. pulueris coralliorum rubeorum drach.i.ſ. pulueris radicum tormentillæ rubeæ drac.i. boli armenij puluerizati ſcrup.ij. cretæ rubeæ ſcrup.i. ſandali rubei drach.ſ.trochiſcorum de karabe drac.ij. Pulueris radicis biſtortæ, uel ſerpentariæ drach.i.diacydoniten ſimplicis unc.ij.miſce,& incorporẽtur cum ſyrupo cydonite,myr=theo,& roſaceo,ana.q.ſ.pro electuario molli.

Aliud ad idem.

Miſtura ad idem. Reci.Rodoſacchari unc.ij.pulueris lapidis hæmatitis, trochiſcorum,de karabe,de terra ſigillata, de ſpodio,ana drach.i.miſce,& inauretur.

Potio.

Potus ad idẽ Ad idem ualet uinum granatinum,cum coriandro,ali=quibus diebus potatum,ſimiliter & myrthidanum.

Fluxus ſplenis oppila=tiuus.

DE FLVXV OPPILATIVO SPLENIS, CAP. LIX.

CVRA.

Quinq; curandi intentiones.

CVRA fluxus oppilationis ſplenis quinq; intentionibus perficitur.

1 Prima,cum deoppilantibus ſplenẽ.

2 Secunda,cum reſoluentibus reſiduũ materiæ,poſt deoppilationem.

3 Tertia,cum confortantibus ſplenem.

4 Quarta,corrigendo accidentia.

5 Quinta,conſtituendo debitum regimen in uita.

Prima intentio. Pro prima intẽtione fiat phlebotomia baſilicæ ſiniſtræ ſi plus

ſi plus querimus diuertere, quàm euacuare. Phleboto-mia.

Sed nota modum Benedicti, *qui non aperit uenam ba-ſilicæ ſiniſtræ, ſed dextræ : & poſt hoc ſaluatellæ ſini-ſtræ manus.* Canon.

Digeratur materia infraſcripto digeſtiuo, quod eſt ſi-mul inciſiuum, abſterſiuum, & aliqualiter aperitiuum. Digeſtiua.

Recip. *Syrupi de epithimo, oxymellis ſimplicis, ana drac. vi. aquæ ſcolopendriæ, capillorum ueneris, pulegij, ana drach. i. ſ. (Alius textus ſic habet.* Recip. *corticum ra dicum capparorum drach. iij. tamariſci, ſcolopendriæ, ca pillorum ueneris, pulegij, ana drach. i. ſ. ſeminis agni ca-ſti, granorũ iuniperi, ſeminis plantaginis, ana drac. i. ſ.) Miſceantur omnia ſimul, contundantur, & bulliant in lib. iij. aquæ ad conſumptionem medietatis, poſtea colentur. Colaturæ adde, maſtyches electi unc. iij. (aliàs. iiij.) aceti, unc. i. ſ. bulliant iterum quouſque ueniant ad formam iu-lepi, uel ſyrupi.* Recipe *de iſto ſyrupo unc. i. ſ. aquarum ſcolopendriæ, capillorum ueneris, fœniculi, ana unc. i. miſce, & exhibe.* Digeſtiuum bonum. Variatio. Textus.

Facta digeſtione, detur infraſcripta medicina, in for-ma potabili. Potus ſolu-tiuus ad idẽ.

Recip. *Florum boraginis, bugloſſæ, meliſſæ, ana m. ſ. paſſularum enucleatarum, liquiriciæ raſæ, ana unc. ſ. cor-ticum radicum capparorũ, ſcolopendriæ, ana drach. ſ. fo-liculorum ſenæ, epithymi, ana drac. i. ſ. fiat decoctio ſecũ-dum artem, deinde de eadem accipe. q. ſ. ad diſſoluendum, diaſenæ lenitiui drach. v. diaphœniconis drac. ij. electuarij Indi maioris drach. i. confectionis hamech ſcrup. ij. miſce, fiat potus, qui exhibeatur.*

Ad idem in forma pilularum. Pilulæ ad idem.

Reci. *Pilularum indarum, de lapide lazuli, aggregati-*

 tiuarũ,

uarũ, ana ſcru.i. diagridij gra.ij. diagridium datur, ut ſit calcar aliarum, formentur pilulæ vij, & exhibeãtur ante diem, per horã: & poſt quinq; horas ſumatur lauatiuũ.

Lauatiuum bonum. Reci. Aquæ mellis, factæ ſecũdum artem unc. vi. zucchari rubei un.ſ. miſce, & exhibeantur calide.

Facta euacuatione, pro ſecunda intentione, ad confortandum, & deoppilandum ſplenem, & reſoluendum reſiduum materiæ oppilationis, fiat talis unctio.

Vnctio ad prædicta bona. Recip. Olei capparacei, amygdalini dulcis, lilini, ſcolopendrij, cyperi, corticum radicum capparorũ, florum tamariſci, ana unc.ſ. pulueriz ẽtur, & aliæ res in aceto diſſoluantur, & cum prædictis oleis, & pauco cæræ, fiat unctio pro ſplene, qui inungatur mane, & ſero, & ſuperponatur tela tenuis, ſeu lana ſuccida.

Ad idem fiat ſequens emplaſtrum.

Emplaſtrum ad idem expertum. Reci. Scolopendriæ, florum tamariſci, capillorum ueneris, cyperi, adianthos, ana m.i. ſeminis agni caſti, plantaginis, ana drach.ij. calami aromatici (aliàs armoniaci, uel aromatici) bdelij, ana drach.i.ſ. uel ij. corticum radicum capparorum, corticum geneſtæ, ana drach.i. (aliàs ſcrup.i.) farinæ fœnugræci, farinæ hordei, ana drach.ſ. omnia hæc præter gũmi, & farinas, bulliant in.ſ.q. aquæ, ad perfectam decoctionem, deinde piſtentur in mortario, & addantur gummi, & in aceto diſſoluti, & farinæ, et cũ prædicta decoctiõe, & oleo amygdalino dulci. q.ſ. ad impinguandum, fiat emplaſtrũ, quod reſoluit, & aperit oppilationem, ac ſplenem cõfortat.

Canon. Pro alia intentione ad materiam, quæ remanſit ex deoppilatione, ſi fluxus perſeuerauerit, tentãte natura euacuationi, & reſolutioni dimittatur.

Regula. Si uerò ſuperfluat, reſtringatur cũ his, quæ dicta ſunt

in cura

in cura fluxus generalis.

ADIECTITIAE MEDELAE.

Potus deoppilatiuus, & restrictiuus.

Potio partim deoppilatiua, & partim restrictiua. Reci. Aquarum utriusq; saluiæ, acetosæ, hederæ terrestris, uerbasci, ana unc. i. ſ. syrupi myrthei, mastychini, rosacei, scolopendriteis, ana unc. ſ. misce, dissoluendo in eis, diacapparis drach. i. diacori magistralis scru. i. fiat potus ieiune sumendus.

Si restrictiuo sit opus, fiat tale unguētū.

Vnctio restrictiua.

Recip. Vnguenti infrigidantis Galeni unc. i. rasuræ, eboris, mastyches, boli armenij, ana drach. i. ſ. gummi Arabici, tragacanthi, seminis agni casti, ana scrupu. i. Oleorum mastychini, cydoniteis, rosacei, ana parum, misce, fiat unctio.

Emplastrum ad idem.

Item amurca, seu uinacea, cum aceto distemperata, super regionem splenis emplastretur, statim sedat.

Ad intra.

Puluis, uel electuarium ad idem.

Recip. Sanguinis draconis, thuris, mastiches, mummiæ, terræ sigillatæ, ana drach. i. boli armenij drac. iiij. lapidis hæmatitis, karabe, ana drach. i. fiat puluis: uel cum conserua rosarum, aut nenupharis, & syrupo acetositatis citri, fiat mistura. Dosis sit drach. i. pro uice, in ieiunio.

Notio.

Hæc si non contulerint, recurratur ad curam fluxus, facti ob exhibitionem uiolenti, & noxij cathartici.

Leonelli Fauentini de mendis morbis primæ partis finis.

LEONELLI FAVENTINI DE MEDENDIS MORBIS PARS SECVNDA.

DE FLVXV POST PVRGATIONEM VIOLENTAM, ACCESSORIVM PROPRIVM, CAP. LX.

OLET nonnunquam accidere fluxus post nimiam, & uiolentam medicinam catharticam; quod, ut plurimùm, usu uenit his, qui ab atrocibus pseudoempiricis, & pharmaceutrijs potionati sunt: de quibus hic unicum referam exẽplum. Erat Halæ Oeni quidam circumforaneus, uenenarius potius, quàm medicamentarius, idiotes insulsißimus, Hæmomantis proceritus, circumferens paßim crystallum leoniformem ocellatum, sculptilem, quo ille prodigiosa πρόγνωσι transactos hominum languores, casusq; perpessos per magicas (ut arbitror) præstygias noscitare uidebatur. Emittebat ille inquam tres psecades cruoris ex interstitio auricularis, & annularis digitorum, quas concauitati lapidis, quæ ad iubam excisa est, irrorabat: tandemq; loca sola petens, Dæmonis sui potentia, præmisso exorcismo, ariolabatur: cuius exitiali fallacia, heu quot immatura morte prærepti sunt, & adhuc, ubiubi ille degit extrema pati coguntur. Is inquã cucurbitas agrestes, multas incorrectas, simul in aheno decoquebat, de quo decocto cyathum i. nonunciarum accipiẽs, imposito croci exiguo, & puluisculi Sebræ Lathyridis, & ueratri candidi, crudorum omnium, drac.

Fluxus uiolẽtus post purgationem.

Exemplum.

Hala Oeni oppidum.

Circũlatores

Cryſtallus leoniformis

Deceptio circumlatoria.

Deceptio circulatoria.

drac.i.pro infusione rhæobarbarici falsò propinabat; singulum haustum aureo Rhenensi: nonnunquam etiam (uidens uulgi incautißimi insipientiam, & cæcitatem) solato uenditabat: unde plurimis dysenteria, & minimè paucis mors subsequuta est; quorum complurium periculosa cura mihi à nebulone poscinummio illo clanculum subdelegata postea fuit. Hos ego tandem (Superis aspirantibus) licet ægerrimè, tamen incolumes denuo reddidi; qui sospitati deierarunt suo periculo, se nũquam posthac eiusmodi impostoribus, & citeniatris fidem adhibituros, quanto minus uitam suam concredituros. Pereant igitur, & dignum aliquando supplicium hauriant, qui non curandis, sed trucidandis ægrotantibus, quæstus gratia, capitalem admittere fraudem non uerecundantur, nec minus directa habeant idiotæ, præter etiam hoc, lucriones, myropolæ, denique, & argentangina correpti quicunque medici. Contra; nulla non celebratione dignentur, qui obseruato Hippocratico iureiurando, pretium ultra iustum non intendunt, adeoq; puram, castam, & sanctam suam uitam, & artem præstant, & conseruant, & suo semper iudicio ad languentium utilitatem utuntur, nec suæ rei potißimùm seruiunt. Verùm huic malo his subsidijs auxiliabimur.

CVRA.

Cura.

SEdabimus primò dolorem enemate ex oleis, & alijs rebus anodynis parato, non tamen aluiducis.

Clystere intercipiens talem fluxum.

Clystere restrictiuum.

Recip. Brodij elixationis utriusq; Iaceæ, rosæ caninæ, tapsi barbati, lib.i. cui admisce Athanasiæ, uel Micletæ, unc.sem. Misce.

Aliud

Aliud ualentius in restringendo.

Recip. Succi plantaginis, rosarum, ana trientem, aquæ decoctionis rosarum, mespili, sorbi, corni, radicis tormentillæ factæ cum aqua pluuiali, lib. sem. addendo de opiatis prædictis semiunciam, & fiat enema. *Aliud ad idẽ ualentius.*

Possunt addi uitelli ouorum, nume. ij. uel iij. sanguinis draconis, sepi hircini, tragacanti, gummi arab. ad placitũ. *Canon.*

Si dolor esset intensus nimium, detur clysma consolidatiuum, & mitigatiuum, tale. *Dolor intensus.*

Recip. Olei rosati, lib. sem. sepi castratini, quart. i. mucilaginis psylij tantundem. Colliquefiant, & distemperentur simul, & adiectis uitellis ouorum, fiat enema. *Sedatio doloris. Cõsolidatiuũ & mitigatiuum enema.*

Aliud restringens cum securitate.

Recip. Decoctionis hordei factæ cũ aqua ferrariorum, lib. ij. uel i. sem. rhodini, omphacini, olei myrthei, ana unc. f. miuæ cydoniteis, unc ij. sem. uitellũ oui i. sacchari rubri unc. i. Misce: & est expertũ per me sæpius. Valet etiam in fluxu hæmorrhoidali, & matricali, si rectè administretur. *Aliud restrictiuũ bonũ, expertum.*

Deinde adhibebimus & cataplasmata mitigantia ex herbis stypticantibus; sed interim etiam, quibus insit uis sedatiua, ueluti nymphea, hyoscyamo, solano, plantagine, tragorigano, acedula, rosis, serpillo, uerbasco, folijs cydonij, quercus, lentisci, oenãthes, agrifolij, &c. in aceto, uel oxygala, seu garo simul elixatis. Sedato dolore, confortetur patiens cum sequenti condito. *Emplastrum mitigatiuum stypticũ, anodynum.*

Recip. Conseruæ rosarum antiquæ, Micletæ, ana unc. i. sandali rubei, unc. f. pulueris seminum psylij aßi, plantaginis, acetosæ, boli armenij, lapidis hæmatitis, ana drac. f. coralli rubri, karabe, ana scrup. i. pulueris siliquarũ dulciũ, seu ceratiorum, drac. iij. cũ miua cydonite, & syrupo rosato, *Conditũ cõfortatiuum.*

rosato, ana q.s. fiat conditum.

Mistura restrictiua confortatiua.

Mistura restrictiua, & cõfortatiua. Recip. *Lapidis hæmatiteis, scru.i. karabe, coralliorum rubeorum, psylij assati, oßis de corde cerui, ana scrup.i. electuarij Athanasiæ, drach.i. Distemperentur cum succo plantaginis.*

Aluo impotentius per catharticum citata, detur hæc mistura, quæ strin git, & confortat.

Aliud elect. ad idem, & quẽcũq; fluxũ uentris. Recip. *Margaritarum electarum, drac.i. thuris, drac. sem. mastyches, drach.i. sem. nucis moschatæ, macis, ana drach. sem. coralli rubei, boli armenij, lapidis hæmatitis, ana drac.ij. Fiat puluis subtilis: infundatur prius in unc.i. syrupi menthacei modicum calefacti: stet ternis horis; post adde sacchari rosacei uetustißimi, unc.iij. diacydoniteis sine speciebus, aromatici rosati, diagalangij, ana unc.i. cum syrupo menthaceo, q.s. fiat mistura.*

Durante uerò adhuc fluxu, sistatur sic.

Potus. Recip. *Argillam furnaceam pluries adustam, q.v. decoquatur in aqua chalybeata bene, & detur potui: reprimit enim fluxum breui.*

Puluis expertus in profluio eodem.

Puluis expertus in cõstringẽdo, & confortãdo quẽcunq; fluxũ. Recip. *Boli armenij, terræ sigillatæ, nucis cõbustæ, omnium ana drach.iij. seminum acetosæ, lactucæ, hyoscyami, portulacæ, enduiæ, plantaginis, acinorum de malis punicis, & uuis, omnium ana drac.i. opij, camphoræ, croci, singulorum gran.x. Torrefiant omnia, & fiat puluis subtilißimus; quo uti conuenit in dolore dysenterico, intestinali, & etiam uentrali, in cibis, uel cum liquore aliquo styptico, uel cum aliarum potionum prædictarum in superioribus cap. Valet idem puluis in histerico, & hæmor-*

rhoidali

rhoidali fluxibus, per modum inspergij adhibitus in pessulis. Valet etiam cæliacis, uel aluinis, & tenasmonicis.

Emplastrum restrictiuum.

Reci. Thuris, mastyches, ana unc. i. boli armeniaci, unc. sem. tragacanthi, unc. ij. succi menthæ, unc. iiij, uel q. s. Misce, &c. Emplastrum restrictiuum

DE VERMIBVS VENTRIS, CAP. LXI.

LICET in pluribus corporis humani partibus potest generari materia uermium, & causa efficiens existat in pluribus partibus, tamen de his tãtùm agetur, quæ in intestinis generantur. Vermes uentris.

Sic causa generalis uermium est in unoquoque, putrefactio humiditatum. Ita causa uniuersalis uermium in hominibus est ex putredine de toto. Causæ uermium.

Prius ergo determinandum de speciebus earum; secũdò, de causis: tertiò, de signis, tam demonstratiuis, quàm prognosticis.

Species uermium tres distinguuntur.

1 Vna, in intestinis quidem, quæ dicuntur rotundi, & subtiles, generati in intestino recto, & aßimilantur tarmis, hoc est, uermibus, qui nascuntur in caseo putrefacto. Tria uermiũ genera. Rotundi.

2 Altera, qui sunt lati, curti, non longi, & uocantur cucurbitini, ut si cucurbitæ nascuntur in intestinis medijs. Lati.

3 Tertia, qui sunt longi, & etiam subtiles, & rotundi, qui uocantur lumbrici, qui generantur in intestinis superioribus. Longi.

Distinguuntur ex parte materiæ, quæ dicitur esse phelmatica. Phlegma.

Post,

Canon. Post, sciendum, quòd ex alio humore non possunt generari, quàm ex phlegmate.

Canones. Est autem phlegma hoc in intestinis: est enim illa materia modica, quæ non potest ibi retineri, cum sit propè exitum ani, & illi ut plurimum cum fecibus euacuantur.

Cucurbitini. Cucurbitini uerò generantur in intestino colo, & cellulis eius, & multoties etiam sunt lati, crassi, & paruæ longitudinis.

Doctrina. Contingit enim ut inter unam cellam, & alteram contineatur phlegma uiscosum, quod contineat ramum unam cum alio; & uidetur quòd sit uermis ualde magnus, & longus, & non est.

Lumbrici. Ita lumbrici sunt subtiles, & longi aliquando ad quantitatem palmæ, uel cubiti; etiam generantur ex phlegmate putrefacto subtiliore.

CAVSAE.

Causæ.

Causa efficiens est duplex.

Cā efficiens est duplex. VNa, præparans, estq; putredinalis. Secunda, inducens formam, & est uirtus rectiua totius, mediante calore naturali; & in tali nota, talem formam illius animalis inducit.

Cā remota, materialis. Causa remota materialis est, repletio ex multo cibo malo, ebrietas, & quæcunque habent cibaria diminutè cōquærere, & disponere ad generationem phlegmatis.

Lumbrici. Et lumbrici sunt quandoq; in rostris ita acuti, ut quòd uenientes ad stomachum inducunt dolorem; & expelluntur quandoque per os, & nares, & aliquando perforantur intestina, ut dicunt quidam.

Causæ sunt uermes aliorū morborū. Aliquando propter malitiam harum generantur nocumenta cordi, & cerebri: unde syncopem, & epilepsiam, aliquando subitam mortem inducunt.

SIGNA VERMIVM.

EOrum, quæ apparent tempore somni, apparent etiam tempore uigiliarum: quia aliquando mordicati mouentur in lectis, & expergiscuntur, clamāt, & uidentur territi ex aliqua causa ipsos molestante, & apparet in somno saliua in ore, quia humiditas illa aggregatur in somno.

2 Secundò, in uigilia habent siccitatem oris, & labiorum, quia calor naturalis exteriora petens, exiccat illas humiditates, dentes strident aliquando in nocte; & garriunt propter hos fumos eleuatos à materia uermium, quæ est maligna, & corrupta: tempore uigiliæ adduntur ista: & quandoque masticant, ac si aliquid haberent in ore, propter uapores malos, eleuatos ad cor, & cerebrū: quandoque patiuntur pruritum in naribus: quandoque alleuantur, ac si esset phreneticus: quandoque incurrunt cordis tremorem, & epilepsiam; quæ omnia procedunt ab una causa, scilicet, malis uaporibus eleuatis: quandoque apparet in uentre inordinatio quædam, & in stomacho: & hoc præcipuè, quando patientes sunt ieiuni, & quando uermes non inueniunt cibum in intestinis, & stomacho, mouentur quandoque pungendo. Signa uermium.

Aliqui Authores referunt, quòd quandoque perforant intestina, & exeunt: quod mirabile: & ideò præcipiunt Authores, quòd nunquam sine cibo debet esse patiens. Canon.

CVRA.

QVatuor sunt curandi intentiones. Quatuor curādi uermes intentiones.

1 Prima est, probibere generationem uermium materiæ.

2 Secunda est, euacuare talem materiam, iam genitam. Prima intentio.

3 Tertia est, interficere uermes. Diæta.

4 Quarta est, interfectos è corpore educere.

1 Primò,

1 *Primò, considerandum est regimen sex rerum, declinans ad frigidum, & humidum; nam propter tale multiplicatur materia phlegmatica, quæ est causa, & materia uermium.*

Crassæ carnes uitãdæ. *Non comedat ergo crassas carnes, & uiscosas, ueluti porcinas, uitulinas, agninas, propter humiditatem multã.*

Carnes licitæ. *Comedere potest de castrato, seu pullis communiter, quæ habent abstersionem in se, non autem uiscositatem.*

Vinum. *Vinum sit subtile, antiquum, in modica quantitate.*

Quæ uitãda *Vitet dulcia, & unctuosa omnia.*

Secunda intentio.

Secunda intentio. *Secunda intentio perficitur digerendo materiam cum digerentibus phlegma, & contrariantibus uermibus.*

Digestiua. Vnde fiat iste syrupus.

Syrupus digestiuus. Reci. *Syrupi acetositatis citri, syrupi de endiuia, unc. i. syrupi de absynthio, ana unc. i. aquarum absynthij, graminis, portulacæ, singulorũ ana unc. i. Misce, fiat syrupus.*

Alius syrupus ad idem, magistralis.

Syrupus ad idem. Recip. *Herbæ agrimoniæ, radicum graminis, ana man. i. filiginis. drac. i. coriandri præparati, corticum capparorum, & radicum eorundem, ana drac. sem. seminis portulacæ, centonici, singulorum parum. Omnia contundantur, & bulliant in s. q. aquæ ad consumptionem medietatis: colaturæ adde mellis, q. s. & reducatur ad formam syrupi: cui adde aceti, unc. iij. de isto syrupo recip. unc. i. sem. cum aquis suprascriptis, unc. iij. & detur.*

Digesta materia, fiat euacuatio cum sequentibus pilulis.

Euacuatio. Pilulæ solutiuæ. Reci. *Aloes subcitrini, drac. i. myrrhæ, drac. sem. croci gran. xij. rhæobarbari electi, scrup. i. agarici trochiscati, drach. sem. turbith electi, scrup. ij. zinziberis, salis gemmæ, ana*

mæ, ana gra.iiij. omnia puluerizentur, & cum syrupo absynthite, fiat massa pilularum, de quarum drach.i.& fiant inde pilulæ nume.vij. Hæ nãq; interficiunt uermes, & euacuant materiam.

Vel detur medicina in forma potabili.

Reci.*Florum boraginis, buglossæ, uiolarũ m.s. corticũ capparorum, & radicum eorũ, corticum fraxineorũ, capilli ueneris, ana drach.i. radicum graminis, siliginis, ana scrup.ij. bulliant in.s.q. aquæ absynthij, ad consumptionem medietatis. Colaturæ recipe.q.s. ad dissoluendum, diacatholiconis unc.s. si patiens est iuuenis. Si uerò puer infra xiiij. annos, dentur solum drach.ij. pro lenitiuo, elescoph drac.i. rhæobarbarici electi scrup.i. spicæ gran.i. Si tamen iuuenis esset, dentur electuarij elescoph drach.ij. rhæobarbarici scrup.ij. spicæ gra.ij.* — *Potus ad idem solutiuus.* — *Canon.*

Tertia intentio. — *Tertia intẽtio.*

Pro tertia intentione medicinarum, interficientiũ uermes, quædam exhibentur intus siue per os, quarum nonnulla recensuimus. Quædam exterius, ut emplastra, linimenta, clysteria. — *Vermes interficientia.* — *Ab extra.*

Educuntur etiam uermes quandoq; per balneationem, sed raro: ubi uermes essent in intestino recto, quales sunt parui. — *Balneum.*

Eorum igitur quæ per os exhibentur, quædam sunt simplices, quædam compositæ.

Simplices laudatæ sunt istæ, præcipuæ calidæ. Semen apij, quod multum ab Auicenna laudatur, in prima tertij, pulueratum, & datum cum syrupo acido simplici unc.ij. & aquæ graminis tantundem. — *Simplices medicinæ.* — *Semen apij.*

Item semen herbæ, quæ dicitur macedonicum, similiter exhibitum. — *Macedonicum.*

Dyptamus. Dyptamus albus puluerizatus subtiliter, & cum aqua decoctionis eius, uel aquæ raphani unc.ij. potui datus, non solum uermes, sed & fœtum mortuum à matrice expellit, ego exhibeo cum aqua sauinæ.

Canon.

Puluis. Puluis seminis gith datus, ut semen apij, idem facit.

Zedoaria. Item zedoaria tenuiter trita, & eodem modo data operatur.

Calida. Quædam minus calida ad idem ualent sicuti coriandrum præparatum, & instar pulueris exhibitum.

Coriādrum.

Portulaca. Item semen portulacæ, cornu cerui ustum, & præpatum, dosis esto utriuslibet drach.i. per se, uel cum aquis appropriatis: utputa aqua agrimoniæ, ualerianæ, fœniculi, absynthij, ruthæ, uiolarū, arthimisiæ. Ex cōpositis sunt, theriaca, mithridaticū, de quibus potest dari drach.i. uel i.ʃ. stomacho ieiuno, cum uino meraco.

Cornu ceruinum.

Aquæ competentes.

Peculiariter autem ualet subsequens electuarium magistrale.

Electuariū ad idem. Reci. Tormētillæ, dyptami albi, seminis apij, zedoariæ, ana drach.i. cornu cerui usti, rasuræ eboris, seminis plantaginis, ana scru.i. puluerentur omnia tenuiter, & cum melle cocto fiat electuariū arte. dosis drac.i. ieiune.

Canon.

Si uis dare interficientia uermes, dandum cū melle, uel saccharo uel lacte, & cum nutrimēto fiat sic uenenum.

Quarta intentio.

Vermes educentia. Educētia uermes per inferiora, uidelicet per clysteria.

Clystere p uerminantibus. Recip. Sebesten numero xv. bulliant in.ʃ.q. aquæ, donec bene intumuerint, deinde manibus fricetur, ut succus exeat. De hac decoctione recipe libram.i. in qua dissolue, zucchari rubri unc.i. butyri recentis, sine sale, mellis crudi, ana

di, ana unc. ſ. uitellũ oui, ſalis parũ, & ſine oleo, fiat, &c.

Aliud ad idem.

Recip. *Lactis uaccini, uel aſinini, unc. x. zucchari pa=rum, fiat, &c.*

Quantum ad exteriora fiat emplaſtrũ.

Recip. *Succi abſynthij, ruthæ, praßij, mercurialis, ana unc. iiij. farinæ lupinorum lib. ſ. ſeminis apij, naſturtij, macedonici, ana drac. ij. pulueriʒanda pulueriʒentur, & ſimul permiſta reducantur ad formam emplaſtri, uel linimenti.* *Ab extra. Emplaſtrum ad idem.*

Aliud ad idem.

Reci. *Foliorum abſynthij, abrotani, ſaluiæ, ana. m. i. ſ. bulliant in. ſ. q. aceti, & aquæ infundatur ſpongia, uel pe cia quæ ponatur circa ſtomachum, & uentrem.*

Vnctio ad idem.

Reci. *Olei abſynthitis, ruthacei, amygdalini amari, ana unc. i. ſucci abſynthij, ruthæ unc. ſ. tormentillæ, dyptami albi, ʒedoariæ, ana drach. i. cornu cerui uſti ſcrup. ij. ſemi nis plantaginis, coriandri præparati, ana drach. ſ. raſuræ eboris ſcrup. i. pulueriʒanda pulueriʒentur, & cum mo=dico ceræ fiat unctio, partes ſuperiores ſtomachi, & re=gio cordis ungantur.*

Item ualet theriaca, & mithridatum, circum circa na=res, & tempora applicata, pellunt uermes ad inferiora, nec ſinunt eos aſcendere ad ſuperiora. *Theriaca mithridati=cum.*

APPOSITITIAE MEDELAE.

Syrupus diacapparis, ualens contra uermes uentris.

R*Ecip. Corticum capparorum lib. ſ. decoquantur in ſucco rdicis ebuli. q. ſ. & addito ſaccharo, fiat ſy=rupus arte, doſis unc. i. plus' ue, per ſe, uel cum aqua agri=* *Syrupus de capparis ad idem.*

moniæ, uel rapiſtri.

Puluis contra lumbricos, & peſtem expertus.

Puluis ad idem, & contra peſtem.

Recip. Centonici in aceto fortißimo per diem naturalem infuſi, boli armenij præparati, ana unc. i. radicis dyptami unc. ſ. raſuræ cornu cerui combuſti, ſeminis portulacæ, endiuiæ, caulium, ana drach. ij. ſeminis citri, corticũ citri, radicis tormentillæ, tunicæ, terræ ſigillatæ, margaritarnm ſplendidarum, coriandri præparati, ana dra. ij. ſ. fragmentorum ſmaragdi, ſaphyri, hiacynthi, granatorũ, rubini, ana drach. i. coralliorum rubeorum, drac. i. ſ. ſetæ combuſtæ, ſeminis plantaginis, ana drach. ij. oßis de corde cerui, raſuræ eboris, ana drach. ſ. unicornij ſcrup. i. fiat puluis. Huius pulueris uſus eſt cum conſerua roſarum, & modico uini, & aqua ſcabioſæ acetoſæ, uel portulacæ. Sed pueris lactantibus, exhibetur cum modico lactis. Et ex hoc puluere poteſt fieri opiatum cum ſyrupo citreo, uel cum ſaccharo roſato.

Pro pueris. *Opiatum.*

Inter alia ἀποτροπαία, præſentiſſimum eſt illud, in forma pulueris, qui eſt expertus aduerſus omne genus uermium.

Puluis expertus contra omnium uermium genus.

Reci. Lupinorum, menthæ, abſynthij, centaurij, cornu cerui uſti, myrrhæ, hermodactilorum, colocyntidis, aloes, ana unc. ſem. ſeminis centonici, ad pondus omnium. doſis drac. ſ. Pueris uerò minus pro reſpectu ætatis

Pueri. *Ad idem.* *Cautio.*

Item olei de lignis colurnis deſtillati, pueris guttæ. ij. ſenioribus ternæ, ſeu quaternæ datæ ſummo mane, cum mica panis, uermes enecat, & per ſeceſſum deijcit. Eſt medicamen forte, ob id cautim agendum, hoc puellis & inualidis exhibendo.

DE VER-

DE VERMIBVS ANI, CAP. LXII.

VPLEX est intentio in curatione uermium ani. Vermes ani

Vna uergit ad causam coniunctam, & ad ipsos uermes.

Alia ad causam antecedētem, & ad ipsum phlegma, ex quo generantur uermes.

Prima intentio.

Quantum ad primam intentionem, debemus applicare remedia, quæ uermes interficiunt, & mundificant anum à phlegmate crasso, & uiscoso. Prima intentio. Vermes interficientia.

Primo ergo fiat talis ablutio ani.

Recip. Aceti unc. iiij. oxymellis simplicis unc. ij. misceantur, & calefiant, ac infundantur peciæ lineæ, in tali liquore, & abluatur anus, deinde sedeat patiens in infrascripta decoctione. Recipe absynthij, prassij, foliorū persici, stæchadis Arabici, ana. m. ij. amygdalarum amararū parū pistarū unc. s. (aliàs unc. iij. s.) bulliāt omnia in s. q. aquæ, ad consumptionem tertiæ partis, deinde patiēs sedeat cum ano in ista aqua, deinde exiccetur anus, & cum sequenti inunctione inungatur. Ablutio ani Insessus ad idem.

Reci. Olei amygdalini amari (aliàs dulcis) olei absynthitis, olei de nucleis persicorum, ana unc. i. aloes nō loti, drach. i. s. colocinthidis interioris, agarici, ana drach. s. pulucrizanda puluerizentur, & cum prædictis oleis bulliant unica ebullitione, & cum modica cæra fiat unguentum, & inungatur anus usq; ad interiora. Est enim ista unctio abstersiua phlegmatis, & interfectiua uermium. Vnctio ad idem.

Quantum ad secundam intentionē, quæ uergit ad causam antecedentē, digeratur primo illa materia phlegma- Secunda intentio.

 tica, Digestiua.

tica, uiscosa, cum infrascripto syrupo.

Secunda intentio.

Syrupus digestiuus. Reci. Syrupi de duabus radicibus unc. i. oxymellis scyllitici unc. s. (aliàs oxymellis scyllitici, & simplicis, ana unc. s.) aquarum absynthij, fœniculi, capillorum ueneris, ana unc. i. misce, fiat syrupus, & detur calidus in mane.

Facta digestione, detur sequens medicina, in forma pilularum.

Euacuatio. Pilulæ solutiuæ. Recip. Pilularum aggregatiuarum, pilularum de hiera Nicolai, turbith boni electi, ac mundi à cortice sua, ana scrup. i. salis gemmæ, zinziberis, ana grana. ij. Quidam addunt piperis parum, puluerizanda puluerizentur, & cum oxymellæ simplici fiant pilulæ numero septem. Et exhibeantur ante diem per horam: illinc à quinq; horis detur lauatiuũ, ex brodio cicerum, cum zucchoro rubeo, & abstineat patiens ab omnibus multiplicãtibus phlegma crassum, & uiscosum. Vnde illud regimẽ in uermibus ani competit quod competit in regimine aliorum uermium, puta intestinorum.

Lauatiuum. Canon. Regimen.

ADDITIONES PROPRIAE.

Ad intra.

Ad intra. Bolus laxatiuus. PEr os detur talis bolus. Reci. Diaphœnici, electuarij Indi maioris, ana drac. ij. hieræ compositæ drac. iiij. diacolocynthidis, agarici trochiscati, ana drach. s. misce, cum saccharo fiat bolus,

Aliud ad idem.

Ad idem. Sinapi confectum, & semen porri confectum, in ieiunio sumptum, probibet uermes ani generari.

Ab extra.

Ab extra. Clysma. Inijciatur per anum clysma, paratum ex succo, uel aqua porri, uel scordij, & succo, uel uino decoctionis mediani,

diani, corticis radicum sambuci, atramenti scriptorij, & oleo caryino.

Potest in prædicto clysteri sumi, oleum sinapinum, chrysomelinum, fel uaccinum, sepum Hircinum, oleum capparinum. Additio.

Aliud ad idem.

Recip. *Aquarum ruthæ, absynthij, centaurij, gentianæ, abrotani, quartale. s. olei linini unc. iij. fellis caprini, uel hircini numero. i. mellis anacardini parum, in quibus dissolue, hieræ picræ unc. s. salis gemmei scrup. i. uel dra. s. misce, fiat enema.* Aliud ad idem.

Vnguentum ad idem, in quo intingatur licinium filatum, & ano imponatur per noctem integram.

Recip. *Pomum citrium nume i. excauetur usq; ad corticem, post impone succi absynthiteis, pulueris aloetici, fellis taurini, ana. q. s. ad infarciendum dictum pomum, bulliant parum ad ignem. In hoc pomo adde etiam cæræ exiguum, & fiat unguentum arte. De quo etiam si modicum in prædicto clysteri colliquefiat, erit medicina expertißima ad tineolas podicales.* Vnctio ad idem.

Ad idem ualent pessaria, cap. de ducentis mensibus cō memorata. Pessaria.

DE HAEMORRHIODIBVS, ET EARVM RETENTIONE, CAP. LXIII.

Hæmorrhoides, & earū retentio.

Definitio.

HAEMORRHOIDALIS *fluxus est fluxus sanguinis per uenas, quæ sunt in ano.* Definitio.

CAVSAE, ET SIGNA.

C*Ausas, & signa pete à Gordonio, in cap.* Causæ, & signa.

in cap. proprio.

CVRA.

Triplex curandi intentio.

Cura hæmorrhoidarũ perficitur triplici intentione.

1 Prima est, prouocare sanguinem hæmorrhoidalem, & aperire hæmorrhoidas, per phlebotomiam saphenæ.

2 Secunda intentio est, sanguinem superflue emanantem restringere.

Auicenna. Medicinæ triplices.

3 Tertia intentio est, sedare dolorem, cum uehemens fuerit, iuxta illas intẽtiões dixit Auicẽna. Quòd medicinæ, quæ fiũt in hæmorrhoidibus quædã sunt prouocãtes, quædam restringentes, quædam sunt dolorem sedantes.

Prima intẽtio.

Prima intentio.

Apertio. Phlebotomia. Sanguisugæ

Prima intentio in curatione hæmorrhoidarum, in aperiendo eas, perficitur cum phlebotomia uenarum, quæ sunt sub poplite, & cum applicatione sanguisugarum circa loca hæmorrhoidarum. Si autem phlebotomia non cõtulerit, nec sanguisugæ, euacuetur humor melancholicus, qui est admistus sanguini, cum digerentibus, & postea euacuantibus.

Euacuatio atræ bilis.

Mollificatio

Sed antequam aperiantur, & prouocentur hæmorrhoides, oportet prius eas mollificare, & postea aperire.

Balneũ mollificatiuũ.

Mollificantur autem cum sequenti balneo.

Recip. Maluarum cum radicibus, radicum altheæ, camomillæ, meliloti, anethi, seminis lini, foliorum caulium, ana.m.i. (aliàs lib.i.) tapsi barbati.m.ſ. bulliãt in.ſ.q. aquæ, ad consumptionem tertiæ partis, deinde patiens sedeat in tali decoctione, uel recipe spongiam uel filtrũ, infusum in tali decoctione, & sic applicetur hæmorrhoidibus.

Vnctio ad idem.

Deinde fiat sequens inunctio.

Reci. Adipis anatis, anseris, gallinæ, ana unc.i. butyri

recentis

recentis sine sale unc.ſ.olei amygdalini dulcis unc.i.liquefiant omnia iſta,& cũ pauca cæra citrina fiat unctio, qua ungantur hæmorrhoidæ.

Ad idem unguentum expertum,ad remolliendum,ac etiam reſoluẽdum hæmorrhoidas,& ad ſedandum dolorem.

Recip.*malorum matianorum, à quibus extrahatur totum,quod intus eſt,ſcilicet,pulpa,& reliqua; puta,ſemina,& cortices interiores abijciantur : deinde bulliant in ſ.q.ſapæ,id eſt,uini cocti,quouſq; perfectè coquantur:deinde ponantur in mortario,& piſtentur; & eis adde croci,gran.viij.medullæ panis bene tritæ,unc.ij. uitellum i. oui, olei amygdalini dulcis, olei uiolati, ana q. ſ.uel ana unc.i.* Miſce,*& reducantur ad formam emplaſtri, commiſcendo bene, & apponatur ſupra hæmorrhoides : & hoc maximè ualet in hæmorrhoidibus mortalibus.*

Ad uerrucales autem hæmorrhoides fiat hoc emplaſtrum.

Recip. *Vitellum oui i.conquaſſetur bene in oleo roſarum,in æſtate,in hyeme uerò,conquaſſetur cum oleo amygdalino dulci:& adde parum croci, & liniatur locus.* Hoc *enim expertum eſt; & remollit hæmorrhoidas duras, & remittit dolores.*

Linimentum anodynum in dolore hæmorrhoidali, expertum.

Aliud emplaſtrum ad idem, remollitiuum hæmorrhoidarum.

Recip.Olei *amygdalini dulcis,& amari, olei de chryſomelis,olei de nucleis perſicorum,ana unc.i.pinguedinis gallinæ,uulpis,ana unc ſem· olybani,galbani, drach.ſem. (aliàs ana drac.ſem.)mucilaginis maluauiſci,mucilaginis ſeminis lini,ana unc ſem* Liqueſiant *pinguedines,& cum oleis,*

Emplaſtrum mollitiuũ ad idem.

oleis, & modico cæræ fiat unguentum ad modum emplastri super hæmorrhoidas duras, & remittit dolorem.

Postquam autem hæmorrhoides fuerint mollificatæ, aperiantur. Possunt autem aperiri multis modis.

Apertio hæmorrhoidarũ. Primò enim aperiuntur cum phlebotomo, perforando ipsas, & etiam fiat foramen latum, ut sanguis melancholicus, & crassus exeat: uel applicentur sanguisugæ, & stẽt super hæmorrhoidas, quousq; bene impleantur, & quousq; cadant per se: deinde postquam fuerint remotæ, dimittatur sanguis ille malus exire, & per se fluere, secundùm debitam qualitatem.

Fricationes. Cura. Possunt etiam alio modo aperiri, sicut per fricationes, cum panno lineo aspero, sic faciundo; infundendo pannum illum lineum in succo porri, uel cepe; in quo succo ponantur drac. ij. aloes puluerizati: deinde cum illo pãno sic madefacto fricentur hæmorrhoides, & sic fricatæ aperiãtur.

Ad idem etiam est medicamen rumpens hæmorrhoidas.

Ruptoria. Accipe folia ficuum, tempore quo habentur, & fricentur primò illa folia supra linguam, quousque exeat lac; & postquam fuerint sic præparata, tunc cum eis fricentur hæmorrhoidæ, scilicet loca hæmorrhoidarum. rumpuntur enim faciliter; & tantùm de prima intentione.

Cura ad idẽ. Nota; ultimum, & expertũ remedium ad hæmorrhoidas est, ipsas cum aqua calida extrahere, & postea sanguisugas apponere.

Secunda intentio.

Restrictio. Secunda intentio principalis est, ad restringendum sanguinem hæmorrhoidalem superfluè fluẽtem, quoniam multoties fluit sanguis hæmorrhoidalis in quantitate superflua, adeò quòd aliquando debilitatur infirmus, & sæpe perducit

perducit ad hydropisim, ideò oportet hunc superfluum fluxuxum restringere.

Restringatur autem diuertendo hunc sanguinem ab illis uijs ad alias: unde phlebotometur basilica, uel saluatella manus dextræ, quæ habent sanguinem diuertere ab illis locis. Diuersio.

Similiter dicit Gal. 1. Terapeut. Si apponantur uentosæ, aut una, uel plures; & hoc autem, sine scarificatione, siue cum scarificatione, supra uentrem, uel supra sumen, ut si ponantur uentosæ cum scarificatione circa lumbos, aut rhenes. Hæ enim uentosæ diuertunt, & stringunt sanguinem hæmorrhoidalem. Galenus.

Alio modo restringitur fluxus sanguinis hæmorrhoidalis, cum his, quæ applicantur ab extra, & cum his, quæ sumuntur ab intra. Diuersio, & restrictio.

Ab intra.

Per ea, quæ sumuntur ab intra, sic accipiendo, unc. i. (aliàs drac. i. trochiscorum de karabe) & dissolue in aqua plantaginis, q. s. & uino rubeo styptico, & exhibe. Potus ad idē

Ad idem ualet.

Si accipiatur drac. i. sem. tripheræ minoris, descriptione Auicēnæ 5. Canone, & dissolue in uino rubeo styptico. Ad idē alius

Ad idem aliud, quod est optimum inter alia remedia.

Accipiatur puluis scoriæ ferri præparatæ secūdùm artem, drac. s. & dissoluatur in uino styptico, & exhibeatur. Ad idem.

Modus autem præparationis scoriæ est iste.

Accipiantur squamæ ferri, quæ cadunt dum cuditur; pulverizētur: deinde ponantur in aceto forti, & stent per iiij. horas: deinde exiccetur puluis iste in aere, et denuo pi Præparatio scoriæ.

stetur

stetur, & infundatur iterum in aceto forti, & parum stet in eo: deinde remoueatur, & iterum exiccetur; & hoc fiat ter, uel quater: & de isto puluere exhibeatur, ut dictum est. Et de isto puluere fiat etiam emplastrum, quod dicitur emplastrum de scoria ferri.

Emplastrum de scoria.

Ad idem aliud remedium.

Recip. *Vinum rubeum stypticum, in quo infundatur radix hypericonis, uel folia eius per diem unum; & de isto uino accipiatur ante cibum mane, & sero, unc. ij.*

Ad idem remedium, quod ego expertus sum in mensibus, & hæmorrhoidibus constringendis.

Restrictiuum mẽsiũ, & hæmorrhoidarũ

Recip. *Coralliorum rubeorum, coriandrorum præparatorum, ossium dactylorum, ana drac. i. Fiat puluis subtilis: & de isto puluere detur drac. sem. cum uino styptico calido in mane ante cibum per quatuor horas.*

Canon.

Ea, quæ ualent in retentione sanguinis hæmorrhoidalis ab extra sunt, pulueres nonnulli, & balnea, &c.

Balneum ad idem ualens, fit hoc modo.

Balneum ad idem.

Recip. *Corticum granatorum, balaustiorum, sumachij, stychados, hypoquistidos, rosarum rubearum, florum plantaginis, ana man. i. Bulliant omnia in aqua ferrata: & est illa aqua, in qua fabri extinguunt ferra ignita; sedeatq; patiens in huiusmodi aqua, secundùm anum solum.*

Emplastrum ad idem.

Nota.

Recip. *Tapsi barbati, man. i. uel ij. Bulliant in s. q. uini styptici ad perfectam decoctionem: deinde pistentur in mortario: cui adde pulueris gallarum, thuris, ana drac. i. & cũ oleo rosato impinguetur, & fiat emplastrũ.*

Aliud remedium ad idem, & expertum est.

Aliud restrictiuum.

Recip. *Pulueris bufonis cõbusti; & est rana terrestris, in furno*

in furno exiccata, & de illo puluere ponatur super hæmorrhoidas: stringit enim à proprietate: nec timetur eius uenenum, quia per adustionem resoluitur.

Ad idem ualet, si accipiantur sanguisugæ, postquam cadant plenæ sanguinis hæmorrhoidalis; exiccentur, puluerizentur, & apponantur uenis hæmorrhoidalibus.

Ad idem puluis alius, retinens sanguinem, undecunque fluat.

Recip. *Aloes, thuris, boli armenij, sanguinis draconis, pilorum leporis minutim incisorum, ana drach. i.* Omnia *puluerizentur subtiliter, & misceantur cum tela aranea, sumpta ex parietibus molendini, & applicetur : stringit enim sanguinem potenter.* *Puluis restrictiuus sanguinis, undecunque fluat.*

Alius puluis ad idem.

Recip. *Pineæ combustæ, filtri combusti, gypsi, gummi arabici, pilorum leporis minutißimè incisorum, ana partes æquales.* Puluerizentur *subtiliter, & misceantur cum albumine oui, & applicentur.*

Tertia intentio.

Quantũ *ad dolorem, fiat eius sedatio, & sic perficitur. Antequam applicentur sedantia dolorem, & præcipuè cũ dolor aduenit propter magnam inflammationem, uel post incisionem, uel ex apostemate calido, uel frigido ibidem genito; tunc procedere debet remotio, & diuersio causæ eiusdem doloris; & hoc fit, cum phlebotomia basilicæ, uel cũ euacuatione materiæ melancholicæ, uel cholericæ, prius tamen ipsam digerendo, & postea euacuando; deinde uenire ad sedantia doloris. Vnde sedatiuum post incisionem fit tale.* *Tertia intẽtio. Sedatio doloris. Diuersio. Phlebotomia Euacuatio.*

Recip. *Radicum altheæ, man. i.* Coquantur *in oleo oliuarum dulci decoctione perfecta, & per modum emplastri* *Emplastrum anodynum.*

apponatur

apponatur loco doloroſo, tamen prius debet eſſe piſtata: ſedat enim dolorem.

Aliud ad idẽ — *Ad idem ualet, ſi accipiatur porri, ſcilicet pars alba, & decoquatur ſub cineribus, & piſtetur cum butyro recẽti, ita quòd reducãtur ad formam emplaſtri, uel linimenti.*

Experimentum ad hæmorrhoidas, quando exeunt, probatiſſimum: eſtq́ſedatiuum doloris in omnibus.

Experimentũ anodynũ. — *Recip. Olei ſeminis lini, unc. ſem. ſtercoris gallinæ pulu erizati, drac. ij. Bulliant ſimul in una lucerna, uel in aliquo alio uaſe, ungatur locus doloroſus, & apponatur.*

Dolor uehemẽs cũ apoſtemate frig. — *Vbi autem eſſet dolor uehemens cum apoſtemate, ſicut plurimum fit, & præcipuè in apoſtemate frigido, ſedatiuum doloris à principio fiat tale.*

Emplaſtrum ad idem. — *Recip. Meliloti, lentium excorticatarum, ana q. v. Pulueriʒẽtur ſubtiliter, & cum uitello oui, & oleo roſato reducantur ad formam emplaſtri, & apponatur.*

Aliud ad idem.

Aliud ad idẽ — *Ad idem ualet, accipiendo ij. uitella ouorum, & diſſoluantur in oleo roſato: cui adde croci, gran. yi. & reducantur ad formam emplaſtri, ac ſuperponatur.*

Aliud ad idem.

Aliud ad idẽ — *Ad idem ualet cepe i. album, ſcilicet, quod comeditur, & decoquatur ſub cineribus: deinde piſtetur, & cum butyro recenti ſine ſale liquefacto, & cum uitello i. oui, & modico croco fiat emplaſtrum.*

Ad idem, in proceſſu, quando iam apoſtema incipit diſſolui, fiat ſequens emplaſtrum.

Aliud in diſ= — *Recip. Camomillæ, meliloti, anethi, ana man. i. Pulue=*

riʒentur

rizentur subtiliter, & cum mucilagine seminis lini, & al=theæ, reducantur ad formam emplastri, & apponatur. — solutiõe apostematis.

Vbi autem esset dolor uehemens, sicut ut plurimũ contingit, ex apostemate calido, fiat tale emplastrum. — Aliud in dolore uehemẽti, ex apostemate calido.

Accipias pomum unum magnum, & inuoluatur stuppa madefacta in aqua, & sub cineribus perfectè decoquatur; deinde accipiatur pulpa illius pomi, & eidem addatur uitellum i. oui, butyri recentis sine sale, unc. ſ. croci, gra. vi. Misce per modum emplastri, ponatur super locum.

Aliud ad idem.

Recip. Herbæ solatri, man. ij. pistentur inter duos lapides, & reducantur ad formam emplastri, & applicetur: tollit enim mirabiliter dolorem. — Aliud ad idẽ

Ad idem ualet, & expertũ est ab Alberto.

Recip. Anguillam i. euisceretur, & abscindãtur extrema, deinde residuũ anguillæ incisum pistetur, & ponatur in olla uitreata ad ignem, & cũ pinguedine, ac liquore, qui remanet in fundo uasis, inungãtur loca hæmorrhoidarum. — Aliud Alberti ad idem.

Ad idem ualet, & expertum est.

Accipiendo procelliones, & sunt uermes, qui solẽt esse sub lapidibus, uel figuli uasis, & aliàs onysci, & tyli dicũtur, uermiculi pluribus pedibus, colore fusco, qui tacti, arcuant se, ac in globum contrahunt, quãtum uolueris, & facies eos bullire in pinguedine gallinæ, & butyro recenti sine sale, quousque dissoluantur, & perfectè decoquantur; deinde pistentur, & apponantur per modum emplastri. — Processiões Emplastrum ad idem.

Quando autem ista non contulerint, fiat sequens linimentum.

Reci. Vitella ouorum, num. ij. Dissoluantur in oleo uiolarum, & rosarum, q. ſ. & adde opij puluerizati, scrup. ſ. croci, gran. viij. Fiat linimentum. — Linimentum ad idem.

Ad

Ad idem, quando alia non contulerint.

Balneum ad idē anodynū

Recip. Florum nenupharis, uiolarum, corticum papaueris albi, hyoscyami, seminis anethi, rosarum rubearum, ana man. sem. Bulliant omnia in s. q. aquæ, & in tali decoctione sedeat patiens; nam tale balneum sedat dolorem, aliquo modo stupefaciendo.

Ad idem ualet, & utilis est sequens unctio.

Vnctio ad idem.

Recip. Olei de semine lini, unc. iij. (aliàs iiij.) stercoris catti exiccati, unc. sem. (aliàs stercoris catti exiccati, & storacis cocti exiccati, ana unc. sem.) Pulverizetur stercus felinum subtiliter, & cum dicto oleo bulliat simul, & tandem fiat unctio, uel linimentum.

ANNEXA PHARMACA.

Experimēta Diuæ Hyldegardis. Holusculum restrictiuum Potus. Vnctio.

Diua Hyldegardis in libello de causis, & curis morborum, ab ea inscripto; cuius authographū bibliotheca mea capit; asserit certum esse experimētum in restringendo hæmorrhoidali fluore, si quis holusculum ex gamandrea herba paratum comederit, uel succum frondium rubi, & sanguinariæ, mero temperatum, biberit; post, fiat inunctio cum uernice pictoria, statim sistit.

Vnguentum expertissimum ad dolorem hæmorrhoidarum, & sycoses, seu ficus.

Doloribus.

Vnguētū in dolore hæmorrhoidali & ficubus, expertum.

Recip. Vitellum oui i. olei rosarum, unc. i. pulueris zucchari optimi, & subtilis, aut zucchari candi, unc. s. croci, scrup. ij. uitellum, & oleum rosarum diu agitētur, & misceantur simul; deinde addantur alia, & superpone ficui, & hæmorrhoidibus super panno extensum.

D. Beyseri cura.

Cura Beyseri medici.

Linimētum,

Linimentum ad idem, sanans, & mitigans.

Recip. Sulphuris, gummi cedri, cāphoræ, succi florum uiolarum

uiolarum purpurearū, uel hyacinthi, uel succi solatri mortalis, hyosciami nigri, ana unc. s. uel drach. ij. albuminis ouorū q. s. ad incorporādum adde parū pulueris myrrhæ, lycij, gallarū, ana scrup. i. fiant licinia, uel prosthet axylina, uel bombicina; uel de serico crudo, bene carpto. — uel Licinium sanatiuū, & mitigatiuū, ad idem.

Puluis eiusdem expertus ad idem.

Reci. Gallarum (melius opinor) gallæ omphacitidis, q. v. terantur in puluerem. — Puluis eiusdem, ad idē.

Post recip. Oxyrhodini, idest aceti rosati, & temperentur simul, superponatur loco dolenti, ubi Sycoses apparent, & quotienscunq; inaruerit, denuo ex dicto liquore acido rursum irrigetur, & subhumido pāniculo exceptū reponatur super locum ut supra. Quod si apertæ fuerint hæmorrhoydes, aridum apponatur medicamen, per modū hygremplastri: sin apertæ, Xerion emplastrum cōueniet. — Liquametū ad idem. — Canon.

Huc spectant pharmaca retinendis mensibus accōmoda, & quæ alios interaneorum fluxus intercipiunt, proprijs capitibus inquirenda. — Notio.

Laudant aliqui sectionem uenarum talarium, eo quod fluxum optime diuertat. — Venæ sectio

Si alio nullo medicamine cōpesci pōt hic fluxus, adustis capitulis fit cicatrix, quæ sanguinē fundi prohibet.

DE RHAGADIIS ANI, CAP. LXIIII.

Definitio.

HAGADIAE sunt apertiones uenarum, quæ sunt in ano, dolorosæ sine tumore. — Gordonij definitio.

CAVSAE, ET SIGNA.

Causas, & signa pete à Gordonio.

 CVRA.

CVRA.

Cura duplex. Prima intẽtio.

CVræ rhagadiarum ani duplex est intentio.
1 Vna est, quæ circa complexionem calidam, & siccam uersatur, & duritiem secum.
2 Alia est, de materia salsa & adusta.

Quantum ad primam intentionem est, mollificare feces, & remouere malam complexionem. Et hoc perficitur cum his, quæ exhibentur per os: uel cum his, quæ applicantur ab extra.

Quantum ad primũ, fiat tale clystere.

Cura ab extra. Clystere mollificatiuũ fecum, & remotiuũ malæ cõplexionis.

Reci. Maluarum cum radicibus, radicũ altheæ, foliorum caulium, uiolarum, lactucæ, ana.m.i. bulliant omnia in.s.q. aquæ, ad consumptionẽ medietatis. Et de colatura accipiatur lib.i.s. in qua dissolue, sacchari rubri unc.i.s. casiæ unc.i. olei uiolati unc.iij. misce, & fiat clystere.

Aliud clystere ad eandem intentionẽ.

Reci. Olei uiolati unc.v. buthyiri recẽtis sine sale unc.iiij. mucilaginis, tragacanthi, psilij, ana unc.i.s. sacchari rubei unc.i. misce, & fiat clystere.

Deinde patiẽs sedeat in sequẽti decoctiõe.

Insessio ad idem.

Reci. Maluarum cum radicibus, foliorum uiolarũ, nenupharis, radicum altheæ, seminis caulium, ana unc.i. uel.s. bulliant in.s.q. aquæ, & postquam tepefit aqua istius decoctionis, patiens in ea sedeat.

Quantum ad secũdum, uidelicet per os, detur hæc sequens potio.

Cura per os Syrupus leniter solutiuus materiæ salsæ, et adustæ.

Reci. Prunorum nume.xx. iuiubarum nume.x. radicũ altheæ drach.ij. passularum unc.s. bulliant omnia in.s.q. aquæ, priusquam pruna, & iuiubæ imbiberint dictã aquã, deinde manibus exprimatur succus. De ista decoctione accipiatur.q.s. ad dissoluendum, casiæ optimæ pinguis, no

uiter

uiter extractæ drac.x.(aliàs unc.x.)misce,& fiat potus, dulcoretur cum unc.i.syrupi uiolati.

Tertia intentio est ut prima fuit,applicare ab extra, quod remedium determinatum est per decoctionem supra scriptam,in qua patiens debet sedere. *Ab extra.*

Quantum ad secundam intentionem, scilicet ad materiã salsam,adustã.

Secunda intentio est,remouere ardorem & dolorem, & consolidare locum. *Secunda intẽtio curãdi, est materiã salsam, adustam remouere.*

Primo ergo digerat̃ materia hoc modo.

Reci. *Syrupi de fumoterræ,uiolati,de lupulis,ana unc. sem. aquæ lupulorũ, fumiterræ,capilli ueneris,ana unc.i. misce,& fiat syrupus.* *Digestiua. Syrupus digestiuus.*

Facta digestione exhibeat̃ sequens medicina solutiua,in forma pilularum.

Recip. *Pilularum fœtidarum scrup.ij.pilularũ de fumoterræ scrup.i. reformentur pilulæ nume.vij. & exhibeantur per horam ante diem.* *Pilulæ laxatiuæ.*

Si patiens abhorret pilulas,det̃ ei sequens medicina solutiua,in forma potabili.

Recip. *Myrobalanorum Indorum , rhæobarbari, ana unc.ſ. polypodij,epithimi,foliculorum senæ,florum boraginis,buglossæ,uiolarum,ana m ſ.bulliãt in.ſ.q.aquæ,ad consumptionem medietatis, & de colatura accipe.q.ſ.ad dissoluẽdũ,diasenæ Rhazis drac.vi.confectionis hamech, electuarij indi maioris , electuarij de succo rosarum, ana drach.i.misce fiat potus,dulcoretur cũ syrupo uiolato.* *Cholagogũ et sanguinis mũdificatiuũ in potus forma.*

Facta euacuatione intentio est ad ulcus, & rhagadias. Primo mitificando,& hoc fit cũ sequenti ablutione. *Mitificatio ulcerum, & rhagadiarũ.*

Reci. *Aquæ hordei unc.iiij.mellis rosati colati unc.ij. misce,& abluatur anus.* *Ablutio ad idem.*

Deinde fiat unguentũ contra dolorem,& ardorem,& est de cerusa,quod sic fit.

Vnguentum cerusarũ ad dolorem, & ardorem.

Reci.Olei rosati unc.iiij.cæræ albæ unc.ʃ.misce simul in capsula apud ignem quod cæra dissoluatur, deinde deponatur ab igne,& cum tepesit abradatur cerusa,in tanta quãtitate,quod aliqualiter fiat inspissatio,deinde bene misce ad inuicem, postea addantur duo albumina ouorũ, cõquassata cum modico aquæ rosarum. Vltimo addantur camphoræ gra.viij.puluerizatæ ita subtiliter,sicut possibile est,& omnia bene misce,& fiat inunctio.

Aliquando cum febre, & apostemate solent fieri Rhagadiæ ani, tunc competit phlebotomia uenæ basilicæ in manu uel brachio.

ADDITAMENTA PROPRIA.

RHagadiæ curantur isto unguento, si in eodem linamentum tinctũ superligetur,uel solum locus unctus cærato contegatur.

Vnctio experta in rhadigijs.

Reci. Vitellũ oui.i.pinguedinis gallinaceæ liquefactæ modicum,croci item exiguum,olei rosacei.q.ʃ.fiat unguẽtum arte,absq; igne,& fiat inunctio cum penna.

Aliud ualentius.

Aliud ad idẽ ualentius.

Recip.Rhodelæi,olei saligni,papauerini,camomalini, adipis gallinacei,cerusæ, plumbi usti,thutiæ ablutæ, omnium,ana drac.i.cum cæra candicata.q.ʃ. fiat unguentũ, cum quo liniatur fissa ani.

Aliud ad idem.

Recip. Medullæ sturni, uituli, & quæ est in maxilla porci,axungiæ gallinæ, anatis,butyri sine sale, olei sisamini, amygdalini dulcis,myrthini,papauerini, ana drac. ij.aloes,lythargirij,cathimiæ lotæ, tragacãthi,ana dra.i. cæræ nouæ.q.ʃ.fiat unguentum.Potest addi farina uolatilis

tilis molendini.

Cura apoſtematis ani.

Sedatiuū in dolore apoſtematis expertū.

Reci. V*itellū oui decocti nume.i.uel plures, & piſtē-tur cū tragacantho, rhodino, & ſyrupo roſaceo, ana quod ſatis eſt, ad incorporandum, & fiat emplaſtrum.* *Emplaſtrum Anodynum, ad idem.*

Aliud ad idem.

Reci. *Summitatum papaueris albi, hyoſcyami, portu-lacæ, uitellum oui, micæ panis, olei roſacei. q. ſ. fiat em-plaſtrum arte.*

Aliud ad idem.

Recip. *Farinæ ſeminis lini, fœnugræci, pulueris gum-mi Arabici, foliorum caulium, ana. q. v. olei camomalini q. ſ. fiat ut ſupra.*

Cataplaſma factū ex gallis, in uino ſtyptico decoctis, apoſtemata, & condylomata reprimit. *Cataplaſma ad idem.*

Aloes item diſſoluta cum uino, & emplaſtrata, ad idē ualet. Item ſuccus arnogloſſæ inunctus. Item fomentatio, facta cum uino decoctionis foliorum oleādri, & oleæ, tam ſylueſtris quàm alterius, & etiam platani, uel ſmilacis, aut ulmi, uel cupreßi. *Aliud ad idē* *Fomentū ad idem.*

Poſt fiat inunctio cum lythargyro, in rhodino diſſolu-to, & incorporato. *Vnctio ad idem.*

Item fiat linimentum tale.

Recip. *Floris lactis aſinini, uel caprini unc. iij. bulliat cum ſucco plantaginis, ad debitam uſq; ſpißitudinem: quo liniatur locus, facta prius uaporatione, herbarum poſita-rum, in fomentatione præcedenti.*

Puluis, ſeu unguentū, ad omnia uitia ani, omnemq; cancrum.

Recip. *Armoniaci, galbani, maſtyches, olibani, ſarco-* *Puluis, ſeu*

Vnctio ad omnia ani uitia, omnem quæ cācrū. collæ, myrrhæ, mumiæ, aloes hepatitis, bdelij, lythargyrij, ana dra.i. floris æris, aristolochiæ rotundæ, cōsolidæ maioris, sanguinis draconis, gentianæ, gallarū, ana dra.i. misce fiat puluis, uel cū melle rosaceo.q.s. fiat unctio.

DE PRVRITV ANI, CAP. LXV.

Ani pruritus.

CVRA.

Cura uaria. Causa si uermes. Digestiua. Euacuatiua

VRA *pruritus ani uariatur secūdum diuersitatem causæ.*

Cum enim prouenit à uermibus, tunc competit cura iam dicta in præcedentibus: quia oportet primo remouere causam antecedentem, quæ facit uermes: quæ causa antecedens remouebitur, primo ipsam digerendo, deinde euacuando cum his, quæ immediate scripta sunt de uermibus ani.

Alia intētio est in crura pruritus ad materiam salsam, & adustā, quæ in anum defluit. Et ista intētio est duplex. Vna est ad causam antecedentem, quæ est materia salsa, & phlegma salsum, antequam facit pruritum. Alia est ad causam coniunctam.

Causa antecedens. 1 *Quantum ad causam antecedentem, digeratur primo materia, cum sequenti syrupo.*

Digestio. Syrupus digestiuus. Reci. *Syrupi de fumoterræ, mellis rosati colati syrupi acetosi simplicis, ana unc.ß. aquæ fumiterræ, capilli ueneris, lupulorum, ana unc.i. misce fiat syrupus, exhibeatur quousq; apparet digestio materiæ.*

Solutio. Et deinde euacuetur cum sequenti solutiuo, in forma pilularū.

Pilulæ solutiuæ, ad idē. Reci. Pilularum *aggregatiuarum, pilularum de fumoterræ,*

terræ, ana drach. ſem. diagridij gra. iij. uel ij. reformentur pilulæ numero vij. cum ſyrupo uiolarum, exhibeantur ante diem per horam unam.

Illinc ad quinq; horas aſſumat lauatiuũ ex aqua hordei, cum zucchar o rubeo. Lauatiuum ad idem.

In forma potabili.

Reci. *Decoctionis communis. q. ſ. cui adde foliculorum ſenæ, epithymi, polypodij, ana drach. i. Cuius decoctionis reci. q. ſ. ad diſſoluendum, diaſenæ lenitiui Rhazeis drac. y. diaphœniconis drach. i. ſem. electuarij ſucci roſarum, drach. i. confectionis hamech ſcrup. i. uel ij. miſce fiat potus, detur ut ſupra.* Potus laxatiuus ad idẽ.

Alia intentio.

Alia intentio circa materiam ſalſam ualet, quando eſt ſub forma cauſæ coniunctæ, quando ſcilicet in ano, & muſculis ani collecta eſt, tũc cura eſt talis. Primo oportet *reſoluere, & tandem confortare, ne poſtea recipiat.* Alia intẽtio

Primo *fiat balneum ſequens, in quo patiens ſedeat, uel fiat fomentatio cum eo.* Reſolutio. Cõfortatio.

Reci. *Fumiterræ, lapacij, foliorũ uiolarum, maluarum, roſarum rubearũ, ana. m. i. ſ. bulliant omnia in. ſ. q. aquæ, ad conſumptionẽ tertiæ partis, deinde ſedeat patiẽs in dicta decoctione, uel fomentetur cũ ſpongia, uel panno.* Balneũ, uel fomentũ ad idem.

Poſt exiccetur locus, & inungatur cũ infraſcripta unctione.

Recip. *Olei camomalini, anethini, roſacei, ana unc. ſ. meliloti, fumiterræ, myrtillorũ, ſumachij, ana drac. i. puluerizanda puluerizentur ſubtiliter, & cum modica cæra fiat unguentum cum quo anus inungatur.* Vnctio ad idem.

ADIECTITIAE MEDELAE.

L*Otio facta, cum aqua elixationis foliorum, & ſtypi* Lotio ad pruritum.

tum saluiæ, pruritum sedat.

Alia similis. Idem facit lotio facta ex succo ebulorum.

Vnctio ad idem. Pruriginum insuper tollit, inunctio olei schænuanthini, uel costini.

Ad idem. Huic quoq; malo medetur, succus been intinctus.

Si prurigo sit cũ exulceratione fiat hoc linimentum.

Linimẽtum ad pruritum cum ulceratione. Reci. Tragacanthi, sulphuris citrini, lythargyrij, ana drach. i. terantur, & cum aceto fiat linimentum, quo liniatur locus pruriginosus. Et si addatur opij aliquantulũ, dolorem quoq; tollit.

Ad idem ualet illinitio talis.

Illinitio ad idem. Recip. Cerusæ partes sex, sulphuris citrini partes. ij. opij partem. i. quæ trita, in aceto temperentur.

Canon.

Canon. Huc pertinet cura pruritus genitalium, proprio capite memorata.

DE EXITV, SIVE EGRESSIONE ANI, CAP. LXVI.

Exitus, uel egreßio ani signa. EXITVS ani ab apostemate eius, & inflammatione in extremitatibus eius, ex his quæ depẽdent, cognoscitur. Cuius signum est, quod non potest intromitti: ut si sit apostema calidum, à materia sanguinea, uel cholerica, uel utriusq;, fiat phlebotomia basilicæ, manus, uel brachij, ad diuertendum materiã antecedentem.

Phlemotomia.

Cura aposte matis. Curetur apostema ut sæpè dictum, secũdum diuersitatem temporum, diuersas applicando medicinas, & si conuenit,

uenit, aperiatur apostema, mundificetur, & deinde consolidetur.

Textus uariatio.

Exitus ani, siue intestini recti fit propter multas causas. **Textus uariatio.**

1 *Vna est, propter apostema, & inflammationem anus descendit, quæ est extremitas intestini recti.* *Causæ exitus ani tres*

2 *Secunda causa potest esse percußio circa dorsum, propter quam anus, siue intestinũ rectum aliqualiter mollificatur, propter descensum humorum ad locum; & sic fit exitus ani.*

3 *Tertia causa potest esse paralysis inducta in musculis ani, ab humiditate descendente, unde anus exit.*

SIGNA.

Signum autem est, quãdo prouenit ab apostemate, quia non potest intromitti: signum autem; quando prouenit à percußione, uel casu; quia præceßit uel casus, uel percußio circa dorsum. *Signa tria apostematis*

Signum autem est quando prouenit à paralysi; quia tunc ab ano continuò fluit humiditas aquosa.

CVRA.

Cura quando prouenit ab apostemate. Si enim apostema dicitur esse calidum, cholericum, uel sanguineum, uel ex cholera, uel sanguine permistum; tunc fiat primò phlebotomia de basilica in manu, uel brachio, ad diuertendam materiam facturam apostema. *Cura, si est ab apostemate.*

Deinde curatur apostema eo modo, quo sæpius abundantius supra dictum est. *Canon.*

Cura exitus ani prouenientis ab humiditate, descendente ad extremitatem intestini est, mundificare corpus à phlegmate aquoso cum pilulis fœtidis, exhibẽdo scrup. ij. sem. ante diem per horam: deinde uenire ad mollificationem *Cura, si ab humiditate. Solutio pituitæ. Pilulæ.*

Ani mollificatio. tionem ani. Vbi uerò dicatur extremitas ani incrassata multū per humiditatem; ergo primo fiat sequens balneum.

Balneū mollificatiuum. Recip. Camomillæ, pulegij, calamenti, origani, anisorum, fœniculi, ana man. sem. Bulliant in aqua, & uino simul mistis, ad consumptionem tertiæ partis, deinde sedeat patiens in tali balneo.

Fomentum. Fiat fomentatio secundùm modum supradictum; deinde

Exiccatio. de exiccetur extremitas in intestino recto: post fiat unctio sequens.

Vnctio ad idem. Recip. Olei mastychini, ruthacei, liliacei, ana unc. sem. balaustiorum, rosarum rubearum, plantaginis, ana unc. s. (aliàs drac. sem.) Misce pro unguento. Deinde aspergatur præsenti puluere, qui constringit ne exeat.

Puluis ad idē restrictiuus. Recip. Myrtillorum, sumachij, balaustiorum, rosarum rubearum, plantaginis, cupularum glandium, ana drac. i. (aliàs man. i.) boli armenij, scrup. i. Fiat puluis subtilis, cū quo anus aspergatur: facta tamen prius sequenti fomentatione, seu balneo, & ita confortetur ut non amplius exeat extrema pars intestini recti.

Fomentum ad idem.

Recip. Myrtillorum, sumachij, balaustiorum, rosarum rubearum, plantaginis, ana man. i. Bulliant in s. q. aquæ cysternæ; nam tali aquæ inest aliquid stypticitatis, & fiat fomentatio, uel balneum; post, cum iamiam prædicto puluere aspergatur anus.

APPOSITITIAE MEDELAE.

Cura exitus ani à me multoties experta.

Cura exitus ani experta. Lotio. Vnctio. Puluis.

MVndificetur intestinum prominens cum aqua plantaginis mucronatæ, seu millefolij: deinde inungatur cū acacia, uel licio, aut uisco liquefacto, & superfusa aloe puluerata, recondatur. Hoc modo complures curaui.

Potest

Potest etiam praecedere lauacrum cũ aqua decoctionis tragorigani, cruris galli, myricae, rosarũ, & consimilium. Balneum.

Puluis ad idem.

Recip. Mastyches, thuris, nucis cupreßi, antimonij, corticum granatorum, balaustiorum, glandium, ana drac. ij. Misce, fiat puluis. Puluis ad exitum ani.

Vnguentum ad idem.

Recip. Aloes, thuris, bdelij, ana drac. ſ. thuris masculi, seu olibani, drac. i. pulueris cõtra ficus praedicti in cap. de haemorrhoidibus, cuius initium. Recip. Gallarũ, &c. in additionib. drac. i. cerusae, drac. ij. pinguedinis anatis, ardeae, olei rosati, q. ſ. fiat unguentum, addito parum cerae.

Aliud ad idem.

Reci. Oleorum camomalini, anethini, uiolati, ana unc. sem. pinguedinis anatis, drac. iij. uitellorũ ouorum, num. i. sem. thutiae praeparatae, drac. i. Cerusae, lythargirij abluti, ana drac. sem. croci, gran. y. cerae, q. ſ. fiat unguentum.

DE VRINAE DIFFICVLTATE, CAP. LXVII.

Definitio.

TRANGVRIA, seu urinae difficultas maximum cruciatum inducit; & est, cum urina guttatim fluit: Latinè, substillum; Graece uerò, dyssuria dicitur. Vrinae difficultas. Chãperij definitio.

Alia Gordonij.

Stranguria, est guttatim urinae emißio.

Alia eiusdem.

Dyssuria est, uel interpretatur inuoluntaria urinae retentio,

tentio, scilicet, cum aliquis appetit mingere, & non potest; aut quando non potest, nec appetit.

Definitio Galeni.

Stranguria, est urinæ stillicidium.

Alia eiusdem.

Ischuria, est urinæ retentio, periculum afferens.

Octo modi retentionis urinæ.

Puta; inflammatione, duritie, sanguinis collectione, resolutione, lapidis procidentia, neruorum compaßione, ulceratione, & lithiasi.

CAVSAE, ET SIGNA.

Causas, & signa pete à Galeno, Gordonio, & alijs consimilibus, &c.

Aphorismi Hippocratici.

1 *Morbi in pluuiarũ multitudine magna ex parte fiũt febres longæ, alui profluuia, putredines, morbi comitiales, & attoniti, quos apoplexias Græci uocant, & anginæ. In siccitatibus autem, tabitudines, lippitudines, articulorum dolores, stillicidia urinæ, dysuriæ, & intestinorum difficultates. Aphor. 16. lib. 3.*

2 *Autumno uerò & plurimi æstiui morbi fiunt, & febres quartanæ, & erraticæ, lienes, aquæ inter cutem, tabes, stillicidia urinæ, dysuriæ, difficultates intestinorum, leuitates intestinorum, coxẽdicum dolores, anginæ, anhelationes, seu asthmata, ilei, morbi comitiales, furores, atræ biles. Aphor. 22. lib. 3.*

3 *Senibus, spirandi difficultates, distillationes cũ tußi, urinæ stillicidia, dysuriæ, seu urinæ difficultates, articulorum dolores, rhenum paßiones, uertigines, apoplexiæ, mali habitus, pruritus totius corporis, uigiliæ, melancholiæ, alui, oculorũ, & narium humiditates, uisus obtusus, glaucedines,*

cedines, auditus graues. Aphor. 31. lib. 3.

4 Recto intestino, aut utero inflammationem patiente, urinæ stillicidium accidit, & rhenibus purulentis, urinæ aduenit stillicidium; hepati autem inflammationem patienti singultus aduenit. Aphor. 58. lib. 5.

5 Vrinæ stillicidium, & mingēdi difficultatem, seu dyssuriam, uini potio, & uenæ sectio soluit: incidere autem interiores in talo, est bonum. Aphor. 49. lib. 7.

CVRA.

Cura difficultatis urinæ quando prouenit à materia phlegmatica oppilante uias urinæ, per quas urina transit à rhenibus ad uesicam, à uesica per uirgam extra eijcitur, perficitur quatuor intentionibus. Quatuor intentiones curandi. Strāguriam à cā pituitæ

1 Prima est, remouere causam oppilantem, & prohibentem emißionem urinæ.

2 Secunda, intentio est, urinam prouocare.

3 Tertia, accidentium correctio.

4 Quarta, diæta.

Prima intentio.

Prima intentio sic perficitur; digerendo materiam, & ipsam euacuando causam. Prima intētio.

Et in hoc casu est notādum, quòd non debemus in principio dare digestiua, quæ sunt multum prouocantia, quia traheretur materia ad locū oppilatum, & ad uias urinæ. Digestiua. Canon.

Fiat ideò digestiuum tale.

Recip. Mellis rosati colati, syrupi de byzantijs, oxymellis simplicis, ana unc. sem. aquæ melissæ, fœniculi, absynthij, ana unc. i. Misce, & exhibeatur. Potus digestiuus.

Facta digestione, euacuetur materia cum sequenti medicina.

Recip. Decoctionis cōmunis, q. s. cui adde seminis fœniculi, Solutiua.

Potus solutiuus. niculi, anisi, ana man. sem. Fiat decoctio secundùm artem, de qua accipiatur q. s. ad dissoluendum sequentia solutiua.

Variatio textus.

Textus uariatio. Haustus solutiuus. Recip. Florum boraginis, buglossæ, capillorum ueneris ana man. sem. passularum enucleatarum, liquiriciæ rasæ, unc. sem. sebesten, nu. yiij. seminis fœniculi, anesi, ana man. sem. Fiat decoctio secundùm artem; de qua accipiatur, q. s. ad dissoluendum, diacatholiconis, drach. y. diaphœniconis, drac. ij. electuarij indi maioris, drach. i. sem. Misce; & exhibeatur ista medicina, quæ materiam euacuat phlegmaticam, & diuertit à uijs urinæ ad intestina.

Ad idem in forma pilularum.

Pilulæ ad idē solutiuæ. Recip. Pilularum aggregatiuarum, scrup. ij. sem. pilularum Indarum, scrup. sem. uel. i. diagridij, gran. ij. Formētur pilulæ, num. yij. cum syrupo de bizantijs, uel cū melle rosato. Facta euacuatione, erit completa intētio prima.

Secunda intentio.

Secunda intentio. Diuretica. Secunda intentio prouocat urinam cum his, quæ sumuntur ad intra, & ab extra.

Ab extra.

Ab extra, fiat fomentatio talis.

Fomentū diureticum. Recip. Parietariæ, foliorum maluarum, radicum maluauisci, absynthij, petroselini, foliorum anethi, apij, artheticæ, ana man. sem. Contundantur omnia crasso modo, & bulliant in s. q. aquæ fluuialis, ad consumptionem tertiæ partis: deinde accipiatur spōgia, quæ infundatur in prædicta decoctione, & expressa, calida ponatur supra uētrem, supra sumen, uel pectinem.

Et hoc quinquies facto, fiat inunctio cum sequenti unguento.

Vnct. ad idē Recip. Olei de scorpionibus, liliorum alborum, anethini, ana

ni, ana unc. sem. parietariæ siccæ, seminis dauci, apij, cimini, scrup. i. Puluerizentur, & cum modica cæra fiat unctio, cum qua ungantur loca prædicta calidè.

Alia ad idem mollificatiua, & aliqualiter prouocatiua.

Recip. Olei de scorpionibus, amygdalini dulcis, liliacei albi, ana unc. sem pinguedinis gallinæ, medullæ cruris uituli, oesypi humidi, ana unc. sem. Liquefiat adeps, & cum pauco cæræ fiat unctio, eodem modo quo supra. Vnct. ad idē diuretica, & mollificatiua

Emplastrum ad idem, laudatum, & expertum.

Recip. Radicum pastinacæ syluestris, man. i. parietariæ, senecionum, maluarum cum radicibus, foliorum apij, petrosilij, anethi, origani, calamenti, ana man. sem. farinæ seminis lini, fœnigræci, ana unc. i. Radices incidantur, & cum alijs bulliant ad perfectam decoctionem, deinde pistētur in mortario; & eis adde prædictas farinas, & cum prædicta decoctione, & oleo scorpionum, q. s. ad impinguandum, fiat emplastrum, quod femori applicetur. Emplastrum expertū ad idem.

Aliud emplastrum ad idem, & est Nicolai.

Recip. Parietariæ teneræ quantitatem copiosam, remoueantur folia, & summitates teneræ stipitū accipiantur, & ponantur in olla noua, ita quòd sit plena bene usq; ad summum: deinde stipites illi fortiter comprimantur, et orificium ollæ claudatur bene, ita quòd exeat fumus aliquis, & ponatur ad ignem, & decoquatur sine aqua; & cum sic steterit ad ignem, ad tempus quo possunt decoqui pisces; & accipiatur, & in modum emplastri super sumen ponantur. Aliud Nicolainū ad idē.

Aliud ad idem.

Aliud ad idẽ

Recip. Rhete, id est, zyrbum unũ uituli totũ, calefiat in patella, & applicetur circa rhenes; prouocat enim urinã.

Aliud emplastrum, & est expertum sæpe à magistro Leonello.

Aliud ad idẽ expertum.

Recip. Radices dauci, id est, pastinacæ syluestris, decoquantur sub cineribus, & postquam fuerint bene, & perfectè decoctæ, amoto meditullio, pistentur, & absq; oleo, (aliàs alio) & ponantur super fumen, & rhenes ad modum emplastri.

Ad intra.

Ad intra, ad prouocandum urinam, detur ista potio.

Recip. Corticum ouorum mundatorum à pellicula interiori, à quibus ouis exierit pullus. Deinde pulueri zetur subtiliter, & accipiatur de isto puluere drach. I. & exhibeatur cum aqua saxifragiæ.

Ad idem fiat sequens potio.

Potus ad idẽ

Recip. Milij solis, drac. i. sem. Contundatur, & bulliat in aqua parietariæ, fœniculi, apij; deinde coletur: & colaturæ accipiantur unc. iij. (aliàs ij.) in quibus dissolue lithontriponis Iustini, ana drac. i. (aliàs ana obmittitur) Misce, fiat potus, qui exhibeatur.

Corradini cura.

Corradinus Potus diureticus.

Reci. Puleris origani, seminis urticæ cum pulueribus cordialibus misce: cum aqua petroselini detur.

Aliud ad idem.

Vnct. ad idẽ

Reci. Olei destillati ex ouis formicinis, & herbæ urticæ, distillentur simul, & ungatur locus rhenũ, & uesicæ.

ADDITIONES PROPRIAE.

Tragæa urinalis, ualens in dyssuria, & calculo.

RECip. Seminis apij, milij solis, petroselini, fœniculi, anesi, altheæ, saxifragiæ singulorum, drach. i. pulueris lapidum iudaici, spongiati, ana drach. s. cantaridum arte præparatum scrup. i. sanguinis hircini, item rite præparati, spice, ana tantundem, radicum altheæ, carpobalsami, ana drach. ij. s. (aliàs scrup. totidem) sacchari triunc. misce, fiat tragæa, dosis à drac. s. ad scrup. ij. uel (si necessitas instet & urgeat) drach. i. integra, cum uino lympido, & meraciore, propinandus autem est hic puluis in balneo, licet & quandocunq;. Tragæa. Diuretica, in dissuria, & calculo experta.

Balneum ad idem.

Balneum sit ex decocto camomillæ, senationum, asari, hyperici, arthimesiæ, agrimoniæ, origani, maluæ utriusq;, uel ex herbis diureticis, quas enumerat Galenus in libro de affectibus rhenum. Balneum ad idem.

Deinde fiat inunctio cum isto linimento diuretico.

Reci. Olei scorpioniteis unc. s. amygdalini amari dra. ij. sepi arietini, circa rhenes drac. v. pulueris seminum alkakengi scrup. s. rubeæ tinctorum, spicæ, mastyches, ana scrup. s. misce, fiat linimẽtum arte, quo liniantur rhenes, & superficies suminis. Linimẽtum urinale.

DE SVPERFLVO VRINAE FLVXV, CAP. LXVIII.

Definitio.

Superfluus urinæ fluxus.

Gordonij definitio.

IABETICA *paßio, est immoderata urinæ effusio.*

CAVSAE, ET SIGNA.

C*Ausas, & signa, pete à Gordonio, &c.*

CVRA.

Cura, si est à cōplexione calida.

C*Ontra impedimentum retinendi urinam, & fluxum superfluum urinæ, quod impedimentum prouenit à mala complexione calida membri, propter quam rhenes attrahunt aquositatem ab hepate. Hepar autem sentiens exiccationē, propter humiditatem attractam à uenis, desyderat humectationem attrahere ad se, à uenis stomachi, unde cum illo fluxu urinæ causatur uehemens sitis.* *Sitis.*

Quatuor curandi intentiones.

Cura ergo perficitur quatuor intentionibus præcipue.

1 *Prima alterat malam cōplexionem calidam rhenum.*

2 *Secunda euacuat, ac diuertit humiditatem illam à uijs urinæ.*

3 *Tertia corrigit accidentia,*

4 *Quarta ordinat debitum regimen.*

Prima intentio.

Frigida & styptica.

Prima intentio perficitur cū infrigidātibus circa rhenes participantibus aliquali stypticitate, quæ ab intra, & ab extra applicari debent.

Ab extra.

Ab extra fiat sequens unctio.

Linimětum urinæ restrictiuum.

Reci. Olei rosacei, myrthini, ana drach. vi. rosarū rubearum, myrtillorum, sumachij, coralliorum præparato-

rum

rum (aliàs coriandri præparati) rasuræ eboris, ana scru. i. pulverizetur, & cum modico ceræ fiat unctio, quæ diabeticis competit.

Aliud ad idem.

Recip. Spodij, sandalorum rubeorum, ana drach. i. s. antheræ, idest, seminis rosarum rubearum, portulacæ, ana drac. sem. camphoræ scrup. i. succi plantaginis, semperuiui, ana unc. i. (aliàs. s.) lactis muliebris lactantis puellam unc. i. s. omnia hæc bene ad inuicem quassentur, postea infundantur peciæ lineæ, quæ calide parũ, supra rhenes ponantur. Hoc enim remouet malam complexionem calidam rhenum, & stringit urinam.

Applicamẽtum rhenes refrigerans diabetem sistens, & dolorem rhenalem mitigans.

Ad idem ualet hoc emplastrum.

Recip. Rosarum rubearum, foliorũ plantaginis, corticum granatorum, balaustiorũ, sumachij, hypocystidos, ana m. s. farinæ hordeaceæ unc. ij. herbæ bulliant ad perfectã decoctionẽ, deinde pistentur in mortario, & adde farinã hordei, & in prædicta decoctione, & oleo myrthino. q. s. ad impinguandum, fiat emplastrum, quod rhenibus applicetur. Præfata olea, & emplastra possunt applicari hepati, ad remittẽdam malam cõplexionẽ calidam eius.

Canon.

Ad intra.

Ad intra fiat syrupus sequens.

Recip. Florum nenupharis, radicum eiusdem, ana. m. i. bulliant in. s. q. aquæ, ad consumptionẽ medietatis, deinde colentur, & colaturæ accipe lib. i. cũ saccharo taberzeth, & fiat syrupus. Recip. de isto iam dicto syrupo unc. i. s. aquæ plantaginis unc. iij. misce, & exhibeatur.

Syrupus restrictiuus, et doloris mitigatiuus.

Aliud ad idem.

Reci. Trochiscorum de spodio drach. i. pulverizetur, & dissoluatur in miua cydoniorum, & exhibeatur sto-

macho ieiuno.

Ad idem ualet ſequens electuarium.

Reci. Diacydoniten cum ſaccharo ſine ſpeciebus, ſacchari roſati antiqui, ana unc.i. ſeminis portulacæ, roſarum, coriandrorum aliquantulum aſſatorum, ana ſcrup.i. miſce, & cum ſyrupo myrthino formetur electuarium. De quo aſſumat in mane ad quãtitatem caſtaneæ magnæ, per duas horas ante cibum.

Ad idem puluis expertus, & à proprietate ualens.

Recip. Carnium Ericij in furno exiccatarum, deinde pulverizatarũ. De iſto puluere accipiat drach.i.ſ. et cum uino rubeo.q.ſ.exhibeatur.

Puluis ad idem.

Reci. Cupularũ glandium, cornu cerui uſti, quæ pulverizentur ſubtiliter. Et de iſto puluere accipiatur drach.i. & in uino ſtyptico (ut ſupra) diſſoluatur, & exhibeatur.

Aliud ad idẽ, quod à proprietate ualet.

Rec. Criſtæ galli, exiccetur in furno, & pulverizetur. De quo detur drach.i.cum uino ſtyptico.

Secunda intentio.

Euacuatiua Digeſtiua. Diaphoretica.

Secunda intentio completur euacuatione humorum, & digerendo cum appropriatis.

Diuerſiones fiant cum ſudoris prouocatione, cum uomitu. Nam in hoc caſu diuerſiones maxime laudantur.

Tertia intentio.

Accidẽtium correctio.

Tertia intentio eſt, correctio accidentium, quæ corrigãtur, ut ſæpe dictum eſt.

Quarta intentio.

Diæta.

Quarta intentio eſt, debitum regimen, quod uergat in contrarium cauſæ, efficientis dolorem.

ANNEXA PHARMACA.

Restrictiuæ pilulæ.

RECIP. Coriandri sicci, rosarum rubearũ, ana drac. v. spodij drac. x. seminis lactucæ, portulacæ, ana drac. x. boli armenij drach. v. camphoræ drach. ſ. gummi Arabici drach. ij. conficiantur cum aqua granatorum, in forma pilularum, & dentur.

Item fiat unctio, cum oleo behenino, circa rhenes.

DE LAPIDE RHENALI, ET VESICALI, CAP. LXIX.

Lapis rhenũ & uesicæ.

Definitio.

NEPHRITIS, est phlegmone rhenum, cum dolore uehementi, interim cũ urinæ difficultate, & recremẽtis fibrosis, uel arenosis cũ sanguine modico. *Galeni definitio.*

Alia eiusdem.

Lithiasis, est calculi in uesica generatio, propter quem urinæ excretio prohibetur.

Aliter.

Lithiasis, est affectus, qui uesicæ distentiones adfert. Distenditur ipsi coles, & præputium frequẽter attingũt. Oboriuntur autem eis difficultates mingendi, quum lapis productus recrementi uias obturat. *Lithiasis quid?*

In rhenibus calculi fiunt, ubi in illis crassorum humorum copia, simul cũ febrili calore coaceruata sit. Champerius de eadem materia. *Calculis rhenum. Champerius.*

CAVSAE.

CAusæ lapidis sunt: materia uiscosa, simili phlegmati, uel sanguini, saniosa, crassa. Itẽ angustia meatuũ: *Causæ calculi.*

Edulia uitāda in calculo. porrò & caliditas egressa ab æqualitate. Materia uerò crassa, uiscosa ex cibis generatur, ut ficus, caseus, carnes ueterum animalium, aues fluuiales, caro uaccina, caprina, in omni ætate, pisces crassi, ueteres frixuræ, & assuræ, panis azimus, repletio superflua, motus inordinatus post

Potus. repletionē, pira, cotonea, potus aquarum turbidarū, pisa, fabæ, & similia. Item iuuat ad procreationē lapidis, uirtutis expulsiuæ debilitas in rhenibus, & fortitudo retētiuæ, retinēdo superfluitates cū aquositate. Expulsiua enim à forti caliditate debilitatur: unde retentiua confortatur. Istæ eædem causæ conueniunt in uesica.

Causæ calculi.

Expultrix à forti calore debilitatur:

Canon.

Canon. Sciēdum quòd in rhenibus frequētior generatur lapis apud pingues. Apud extenuatos uerò frequentius in uesica, & hoc est propter largitatem uiarum.

Regulæ.

In senibus frequentius in rhenibus. In pueris uerò frequentius in uesica.

Differentia lapidis rhenalis, & uesicalis.

Differentia lapidis rhenalis, & uesicalis.

Lapis rhenum est leuior, minor, & ad rubedinem, uel citrinitatem declinans.

In uesica uerò maior, molestior, & ad albedinem, uel citrinitatem declinans: ergo hic diureticis opus.

APHORISMI.

1 Quicunq; nephretici sunt, non sanantur post quadraginta annos, intelligēdo per nephresim, paßionem rhenum omnē indifferenter.

2 Quibuscūq; in urinis, arenosa subsistant sedimina, his uesica, aut rhenes lithiasim patitur. Apor. 79. lib. 4.

3 Nephretici, & circa uesicam dolores, laboriosæ sanātur in senibus. Et per nephritidem hic intellige ulcerationem,

tionem, & in fine commentarij Galenus, sicut alibi dixit Hippocrates: senes his paßionibus cōmoriuntur. Aphoris. 6. lib. 6.

4 Quibuscūq; in urinis ampullæ, seu bullæ supernatant nephreticam, & longam ægritudinē fore significāt. Aphorismo. 34. lib. 7.

5 Quibus subsidens pingue, ac simul totū conglobatū, his renum uitium acutū significatur. 35. lib. eodem.

6 Quibus autem morbo rhenali laborantibus, prædicta accidunt signa, doloresq; circa spinæ musculos fiunt, siquidem circa loca exteriora fiant, abscessus quoq; exterius futuros expecta. Si uerò dolores magis circa loca interiora fiant, etiam abscessus expecta futuros interius. Aphor. 36. lib. eodem.

7 Quibus inter rhenes, & uentrem pituita concluditur, & dolorem prestans non habet exitum in neutrum, his secundum uesicam conuerso phlegmate fit morbi solutio, Aphor. 55. lib. 7.

8 Quum uerò iam magis adoluerint, tonsillæ, & uertebræ, quæ in occipitio ad interiora luxationes, cerebri anhelitus, quos Græci Asthmata uocant, calculi lumbrici rotundi. Aphor. 26. lib. 3.

9 Quibus in urina crassa existente, carunculæ paruæ, aut ueluti capilli una exeunt, his à rhenibus excernūtur. Apho. 76. lib. 4.

CVRA.

Regimen pro curatione lapidis rhenum, & uesicæ est duplex. *Cura lapidis duplex.*

1 Quoddam est probibitiuum generationis materiæ.

2 Aliud est regimen curatiuum lapidis iam geniti.

Primum regimen habet duas intentiones, quarum una *Duæ curādi*

intentiones primi regiminis.

materiam lapidis geniti prohibet; altera, est doloris mitigatiua, & euacuatiua.

Prima intentio primi regiminis.

Res non naturalis. *Aer.* *Potus.*

Quantum ad primam intentionem primi regiminis, est regimen sex rerum nõ naturaliũ, directè cõtrarium materiæ lapidis. Incipiẽdo ergo ab aere: aer crassus, turbidus pluuiosus uitãdus est, nã tales humores habet incrassare.

Vinum. *Aqua.* *Vinum.*

Quãtum ad cibum, & potum. Pro potu, caueat à uino nigro, crasso, turbido, dulci, & albo. si dulce albũ sit,

Vitet aquas stagnales, & aquas ualde frigidas.

Potus ergo eius sit uinum album, subtile, non multum potens, sed quod assimilatur aquæ in uirtute sua, substantia, & colore, quia uias urinæ habet mundificare. De quo uino dicit Galenus. 2. Therapeuticæ. Noscas enim uinum dandum in febribus quidem, uirtute, & colore aquosum. & super omnia urinam prouocans.

Galenus. *Vinum.*

Panis bonus.

Panis non sit omnino a furfure mundatus, bene fermẽtatus, & aliqualiter salitus.

Panis malis.

Ab azymo pane caueat.

Aues. *Carnes*

Carnes sint paucarum superfluitatũ, boni chymi, & facilis digestionis. Vnde cõueniunt & carnes pullinæ, leporinæ, perdicum, phasidũ, item auium edibiliũ in pratis, & arboribus degentiũ, uitet aues aquaticas, caueat à carnibus nutrimenti crassi, ut à bouinis, caprinis antiquis.

Prauæ.

Caueat à lacte, & caseo recenti, quia phlegma multiplicant.

Oua conueniunt, præcipue quãtum ad uitella eorũ.

Caueat ab omnibus rebus frigidis, & humidis, & præcipuæ ab herbis, & similiter à fructibus.

Motus & quies.

Quantum ad motum, & quietem. Caueat à superflua quiete, quia infrigidando corpus, ad phlegmatis generationem

tionem disponit, sit exercitium temperatum.

Quantum ad somnum, & uigiliam, somnus nõ sit plus yij. horarum, & dormiat capite eleuato. Somnus. Vigilia.

Habeat euacuationes tam per urinam, quàm per secessum, & per alias uias. Vrina. Secessus.

Canon.

Et si non habuerit naturaliter, habeat artificialiter. Canon.

Caueat ab accidentibus animæ, & à coitu maximè. Accidentia animæ.

Circa cibum, & potum, patiens teneat has sequentes regulas.

Primo modo; non comedat cibum, nisi habeat appetitum, & desiderium ad ipsum: neq; in eadem mensa comedat diuersa cibaria: nec repleat se multum cibo, & potu, sed decedat à mensa cum reliquijs famis. Regulæ in cibo, & potu seruandæ.

Secunda intentio primi regiminis.

Secunda intentio, quantum ad primum regimen, quod est prohibitiuum generationis causæ lapidis, est euacuare materiam, quæ iã parata est generare lapidem: quæ intẽtio perficitur digerendo illã materiam, & ẽt euacuãdo. Digestiua. Euacuatiua.

Et quia materia illa est materia phlegmatica, ideò primo detur sequens syrupus.

Recip. Syrupi de ij. radicibus, mellis rosati colati, syrupi acetosi simplicis, ana unc. sem. aquæ fœniculi, absynthij, capillorum ueneris, ana unc. i. Misce: & exhibeatur iste potus quousq; appareat digestio: more consueto detur. Syrup. digestiuus, in materia phlegmatica.

Facta digestione, exhibeatur sequens medicina euacuatiua, in forma potabili.

Recip. Decoctionis communis; cui adde radicis petroselini, fœniculi, ana drac. i. anisorũ, seminis apij, ana scru. iiij. deco- Potio laxatiua in calculo

iiij. decoctionis illius accipe, q. s. ad dissoluendum, electuarij de cassia, diacatholiconis, ana drac. ij. sem. diaphœniconis, drac. ij. elescoph, drac. i. Misce; fiat potus, qui dulcoretur cũ modico mellis rosati colati, & exhibeatur, ut supra.

Aliud ad idem, in forma pilulari.

Recip. Pilularum de hiera Nicolai, drac. i. (aliàs drac. i. sem.) Fiant pilulæ, num. y. & exhibeantur more solito. Non enim placet cassia, ut dicit Herculanus.

Secundum regimen.

Quantum ad secũdum regimen, quod est curatiuum lapidis tam actu geniti, duas habet intentiones generales.

Duæ curãdi intentiones.

1 Quarum una est, remouere lapidem fixum in loco, in quo est; & ad uias ipsum dirigere, per quas debet educi; & illas uias præparare, mollificare, & aperire.

2 Secunda intentio est, educere lapidem illum, frangẽdo, & comminuendo ipsum.

Secundi regiminis prima intentio.

Prima intentio completur ijs, quæ applicantur ab extra, & ab intra; quæ omnia debent mollificare uias, per quas lapis debet transire, & reduci.

Mollificãtia ab extra.

Vnde ab extra fiat sequens emplastrum, expertum ad dolorem rhenalem, à lapide causatum, & ad mollificãdum uias egregium, quod est tale.

Emplastrum anodynũ, & mollificatiuũ.

Recip. Ficus pingues, uel caricas, nume. x. uel plures, scindantur per medium, & ponantur in s. q. aquæ dulcis, & ad cõsumptionem tertiæ partis: deinde accipiantur duæ medullæ panis, & ponantur in aliquo uase terreo. & aqua decoctionis fundatur super dictas medullas panis, quousq; prædicta aqua imbibatur: deinde ponãtur in mortario; & eis adde

eis adde butyri recētis ſine ſale, unc. i. ſem. uitella ouorum ij. croci, gran. vi. Miſceantur omnia ſimul piſtādo, quouſq; reducantur ad formam emplaſtri; quod calidum ponatur ſuper rhenes, in quibus eſt lapis: dilatat enim uias, ut lapis facilius deſcendat.

Ab intra fiat hoc clyſtere.

Recip. Olei communis, unc. v. uini albi potentis, unc. vi. butyri recentis ſine ſale, unc. iiij. pinguedinis anatis, unc. ij. uitellum i. oui. ſalis parum; minus quàm in alijs clyſteribus. Miſce, fiat clyſtere. Clyſt. ad idē

Secundi regiminis ſecunda intentio.

Secunda intentio, ſcilicet, educere lapidem: unde frangendo, & comminuendo, ſicut ſequitur, compleatur.

Pro quo animaduertendum eſt; quia frangentia, & educentia lapidem, quædam ſunt ſimplicia, & quædam compoſita. Lapidē educētia duplicia.

1 Simplicium, quædam educunt lapidem, & frangunt eum, à proprietate occulta; & quædam, à qualitate manifeſta; & quædam, utroque modo. Simplicia triplicia.

Educentia lapidem à proprietate occulta, ſunt; lapis iudaicus, cinis ſcorpionum, ouorum, à quibus exierūt pulli, ſanguis hircinus, puluis leporis uſti, puluis cuiuſdam auis combuſtæ, quæ dicitur Cauda tremula, ſanguis etiam cerui præparati, & multa alia, quæ à proprietate ducūt, frangendo lapidem. A' proprietate educentia.

Incipiendo itaque, primò, lapis iudaicus ab omnibus laudatur in educendo lapide rhenum; qui hoc modo præparatur, & exhibetur. Lapis iudaicus

Recip. Lapidis iudaici remolliti ſuper cote, ſcru. i. diſſoluatur in aqua decoctionis milij ſolis, q. ſ. & ſtomacho ieiuno exhibeatur; educit enim ſine dolore: & ad retentionem Præparatio lapidis iudaici.

tionem urinæ non minus confert.

Cinis ſcorpionum. — Cinis ſcorpionum etiam confert, & ſic præparatur.

Præparatio eius. — *Accipiantur ſcorpiones uiui (aliàs mortui) nume. x. & ponantur in olla noua uitrea, & claudatur orificium ollæ cum luto ſapientiæ, & ponatur in fimo; ſtet ibi quouſque ſcorpiones illi ſint exiccati, & non combuſti: deinde pulueriʒentur ſubtiliter: et de iſto puluere recipe gra. iij. uel iiij. & diſſoluantur in unc. ij. uini albi odoriferi, uel tantũdem aquæ mellis, apij, raphani, uel cicerum rubeorũ.*

Oleum ſcorpionum. — *Si autem accipiatur oleum de ſcorpionibus, & inungatur locus, in quo eſt lapis, educit lapidem.*

Syringatio. Canon. — *Similiter, ſi cum ſyringa inijciatur in locum lapidis; puta, ſi eſt in ueſica; cum autem attingit oleum iſtud, lapidem frangit.*

Oleũ liliaceum. — *Similiter, hoc idem facit oleum liliaceum.*

Modus autem conficiendi oleum de ſcorpionibus, eſt talis.

Præparatio olei ſcorpionum. — *Accipe lib. i. olei amygdalini amari, in quo ponantur xij. ſcorpiones uiui in uno uaſe uitreo, deinde claudatur orificium iſtius uaſis, & ponatur uas in ſolem per uiginti dies continuos.*

Ad idem.

Sãguinis hircini præparatio. — *Recip. Sanguinis hircini præparati, ſcrup. i. uel drac. ſem. & diſſolue in unc. iij. uini albi potentis, & in aqua decoctionis ſaxifragiæ; exhibeatur calidè,*

Modum autem præparandi ſanguinem hirci, ponunt Authores talem.

Alius eius præparandi modus. — *Accipiunt hircum iiij. annorum, & nutriunt ipſum per aliquot dies cum herbis appropriatis, & aperitiuis, ſicut ſaxi=*

saxifragia, fœniculo, petroselino, folijs lauri, &c. deinde in mense Augusto iuguletur ipse hircus, & secundum, ac ultimum sanguinem abijciunt; medium autem colligunt in olla noua uitreata, bene prius lota; deinde claudunt orificium illius ollæ, & dimittunt sic illum sanguinem coagulare, & exiccari parum, deinde sic exiccatũ diuidunt per frusta, & ipsum ligant in pecia linea subtili, & suspendunt ipsum in aerem siccum, uentosum, quousq; exiccatur in loco, in quo superius defendatur à rore circũcirca, aut sit discoopertus, & stet hoc modo per aliquot dies, deinde accipiatur huiusmodi sanguis, qui puluerizetur, & exhibeatur, ut supra: & huic pulueri, ut remoueatur odor, Serapio aliquid admiscet cinnamomi, & spicæ. Serapio.

Ad idem ualet lapis spongiæ. Canon.

Et est ille, qui inuenitur in spongia, qui præparatur eo modo, sicut lapis iudaicus. Dosis eius est, drac. 1. cum aqua mellis, uel uino albo, uel alio diuretico. Lapidis spõgiæ præparatio.

Ad idem etiam ualet cinis corticum ouorum, à quibus exierint pulli, qui sic fit.

Pistentur cortices ouorũ, quousque bene puluerizentur subtiliter; deinde accipiatur scrup. 1. & exhibeatur cum uino albo, uel cum aqua saxifragiæ. Præparatio cineris corticum ouorum

Ad idem ualet auis, quæ Cauda tremula dicitur; quæ est mirabilis uirtutis ad frangendum lapidem.

Et est, quæ habet pennas circa dorsum colori auri, seu aureas, & in cauda puncta alba. Et quidam uolunt, quòd sit Parix: sed credo, quòd sit illa, quæ uulgo dicitur Cauda tremula: & præparatur sic. Cauda tremula ad idẽ ualet.

Accipiatur

Præparatio Caudæ tremulæ. Accipiatur hæc uolucris cum pennis suis: & aliqui uolunt eam esse deplumandam ab eius plumis; & ponatur in ollula, sitq; eius orificium obturatum; & ponatur in furno quousque exiccetur: & de isto puluere dentur drac. i. (uel ij. aliàs) cum aqua saxifragiæ, uel cum uino albo potenti.

Puluis leporis combusti. Etiam puluis leporis combusti, prædicto modo datus, ualet ad idem.

Lapis rhenalis, ad lapidem rhenalem ualet. Item, aliqui affirmant, quòd lapis genitus in rhenibus pulverizatus, & exhibitus in aqua saxifragiæ, sit medicina laudabilis, & à proprietate educat lapidem rhenalẽ.

Experimẽtum. Ego, certa experientia ductus, exhibeo cum aqua florũ caryophyllorum syluestrium in alpibus, & iugis montium crescentium, uel cum aqua polygonij.

Itidẽ de lapide uesicali. Simili modo dicũt de lapide genito in uesica, quòd educat lapidem uesicæ, à proprietate.

Vermes terrestres. Aliqui etiam referunt, quòd uermes terrestres exiccati puluerizati, & exhibiti, conferunt lapidi, ad educendum eum.

Vitrum cõbustum. Item, uitrum combustum, ad quantitatem scrup. ſ. cum aqua saxifragiæ exhibitum, ẽt frãgit lapidem, & educit.

Alia simplicia. Idem operatur saxifragia, milium solis, & similia, ad hoc natura, & proprietate ualentia.

Apium montanum. Item, apium montanum, quocunque modo sumptum, frangit lapidem.

Cõposita ad idem. Circa composita huic ægritudini cõuenientia, nota hãc medicinam, quæ frangit lapidem, & extrahit eum à uesica, & rhenibus: & ex uarijs, inter quas ista commendatur, quæ sic fit.

Experimẽtum lapidis eductiuum. Recip. Seminis batheræ, quæ est species melonis, milij solis, saxifragiæ, radicum scolopendriæ, ana drac. i. Bulliant in ſ. q. aquæ apij, uel portulacæ, uel aquæ seminum communium

communium frigidorum, ad consumptionem medietatis: deinde coletur, & colaturæ recip. q. s. ad dissoluendum lithontripon Iustini, ana drac. i. Misce: fiat potus, qui dulcoretur cum modico syrupo uiolato, & exhibeatur calidus ante diem per horam: nam à proprietate habet educere lapidem à uesica, & rhenibus.

Clystere ad idem.

Recip. *Parietariæ, senacionum, petrosilij, apij, trifolij, saxifragiæ, camomillæ, scolopendriæ, ana man. i. Bulliant omnia prædicta in* s. q. *aquæ fluuialis, ad consumptionem medietatis: coletur, & colaturæ recip. lib. i. in qua dissolue zucchari rubei, unc. i. s. aquæ uiolarũ, unc. i. s. electuarij lythontropon, drac. iij. hieræ simplicis, drac. i. s. (aliàs unc. sem.) mellis rosati colati, drac. i. s. (aliàs unc. i. s.) olei de scorpionibus, olei liliacei, ana unc. i. salis cõmunis, drac. ij. uitellũ i. oui. Misce, & fiat clystere, quod administretur. Et hæc ambo sunt experta per magistrum Leonellum.* Ad idem clystere.

Experimẽta Leonelliana

Alius modus extrahendi lapidem.

Qui dicitur esse per incisionem; ad quem nos non intromittamus, quia ut plurimum mortalis. Incisio lapidis.

Bibat intra oleum amygdalinum cum semine altheæ cõtuso, & cinnamomo. Potus ad idẽ

Fiat circa rhenum regionem linimentum, deorsum trahendo cum unguentis, & oleis. Ad idem unctio.

Balneum mirum in modum confert cum parietaria. Balneum.

Fiant fomentationes in uirga, ut lapis eò melius exire poßit. Fomentum.

ADDITAMENTA PROPRIA.

N*Vtriatur ægrotus diureticis, & utatur demum his remedijs.* Diuretica. Diæta.

Purgetur cum his pilulis tansleteranis, quæ sunt optimæ, &

mæ,& efficacissimæ in ciendo lotio, & eiectando calculo.

Pilulæ tãsletaranæ solutiuæ,& diureticæ optimæ.

Recip. *Erucæ syluestris, milij solis, anesi, fœniculi, ameos, carui, ana scrup. i. seminum cõmunium mundatorum, scrup. ij. caßiæ ligneæ, galãgij, castorij, ana scrup. i. spicæ, pondus denarij i. cinnamomi, cubebarum, capparorũ, ana scrup. i. seminis harmel, seu ruthæ syluestris, scrup. s. cyperi, scrup. i. dauci, carpobalsami, tartari albi, cicadarũ præparatarum, cineris nitri, succi liquiriciæ, seminis iusquiami, ana tantundem, agarici electi, drach. i. sem. diagridij, drac. i. specierum benedictæ laxatiuæ, drac. iij. specierum hieræ ad pondus omnium.* Fiat *massa cum syrupo de radicibus, uel oxymelite diuretico.*

Dosis pilularum.

Dosis, drach. i. uel, si usus exposcit, plusculum.

Potus ad idẽ

Deinde detur haustulus uini decoctionis acori, cyperi, radicum apij, iringorum, & raphani.

Potest etiam non incommodè
fieri balneum
sic.

Balneum ad idem.

Recip. *Parietariæ, camomillæ, petroselini, foliorũ lauri, fœniculi, ruthæ utriusq;, hyperici, origani, cepularum, arthemisiæ, ana man. i. & fiat balneum.*

Post, ungantur rhenes, & loca pudenda cum isto linimento calidè.

Linimẽtum ad idem.

Recip. *Olei scorpionum, cicadarum, & scarabeorum, ana parum, olei de nucleis persicorum, amygdalini amari, nardini, ana parum. Misce.*

Postremò, si prædictis parum effectum sit, utatur sequẽtibus trochischis, qui partim dolorem nephreticum, & calcularum mitigant; partim etiam lapillos per meatus urinales expellunt.

Recip.

Recip. Granorum alkekengi drac.iij, seminis citrulli, cucumeris, cucurbitæ, ana drac.iij.ſ. boli armenij, gummi, thuris, sanguinis draconis, papaueris albi, amygdalarum amararum, succi liquiriciæ, tragacanthi, amyli, granorũ pini, ana drach.vi. seminis apij, karabe, terræ sigillatæ, hyoscyami, opij, corticum mandragoræ, ana drac.ij. fiant trochisci, quorũ quilibet sit drach.i. Et detur ex hijs unus mane, cum iulepo zizypharum, aut aqua mellis, aut lacte caprino, sicut necessitas postulat possunt isti trochisci inuolui in puluere cinnamomi. *Trochisci ad dolorem nephreticũ, & calculare m, sunt lapidis eductiui.*

DE ARDORE VRINAE, CAP. LXX.

Ardor urinæ.

Definitio.

ARDOR urinæ, est lotij acuitas, exacerbescens urinales meatus præsertim rhenes, & ipsam uirgam. *Definitio.*

CAVSAE.

Causæ ardoris urinæ secũdum Auicennam fen. 19. lib. 3. trac. 2. cap. 3. sunt tres. *Causæ. Auicenna.*

1 Prima, est humor ~~occultus (aliàs~~ acutus) admistus urinæ, qui est cholera citrina, uel phlegma salsum, uel alius humor adustus, qui si admiscetur urinæ, inducit ardorem, & punctionem. *Causa. Humores.*

Quando enim prouenit à cholera citrina, apparet urina citrina. *Flaua bilis.*

Et quando prouenit à phlegmate salso, urina uidetur alba, cum aliquali craßitie. *Phlegma.*

Quando autẽ prouenit ab humore adusto, tunc apparent in urina adustiones (aliàs digestiones) & pulueres. *Atra bilis.*

2 Secunda causa est ulcus in uesica existens, uel in collo *Vlcus.*

 uesicæ,

uesicæ, uel in uirga.

Consumptio humiditatis uiscosæ in carnibus glandulosis.

3 Tertia causa est, cõsumptio humiditatis uiscosæ existẽtis in carnibus glandulosis colli uesicæ, quia humiditas ibi existens (aliàs, quæ inibi existens) habet remittere acuitatem urinæ. Et similiter etiã adherent partibus illis neruosis, prohibet ne urina pertingat membra neruosa.

Curãdi duæ intentiones.

CVRA.

Cura itaq; ardoris urinæ, iuxta has causas, duas exigit intentiones generales:

1 Quarum prima remouet materiam, causantem ipsum ardorem, & malam qualitatem humorum, & membrorũ hepatis, & rhenum.

2 Secunda intentio remouet ipsum ardorem, & malam qualitatem.

Prima intentio.

Hoc ē p[o] remotione ma[e]:

Pro prima intentione, quantum ad primam causam, minoretur materia illa, quæ facit ardorem isto modo.

idoneũ lenitiuũ:

Reci. Sebesten nume. viij. iuiubarum nume. x. prunorũ nume. vi. florum uiolarum, nenupharis, ana. m. sem. hordei mũdi, et excorticati. m. s. bulliãt omnia in s. q. aquæ, ad cõsumptionẽ medietatis, deinde coletur, & de colatura recipe. q. s. ad dissoluẽdum, cassiæ optimæ pinguis, nouiter extractæ drac. x. misce, & dulcoretur cum unc. s. syrupi uiolati, & exhibeatur iste potus calidus.

Causa primitiua ardoris urinæ exemplum.

Monasteriũ Bononiẽsæ.

Esus Bufonum.

Aduerte quòd ardor urinæ potest contingere à causa primitiua, ut à uento (aliàs ueneno). Sicut ego uidi bis in actu practico, cum meis præceptoribus, scilicet cum Magistro Ludouico de Leonibus, & à Magistro Leonello, & hoc in monasterio sancti Saluatoris Bononiæ. Fratres enim comederãt ranas, in fine mensis Iulij, quæ se miscuerant cum bufonibus. Vnde magnus factus est eis ardor urinæ.

urinæ. Magister Ludouicus dedit eis unc.i.casiæ dissolutæ in aqua maluæ.q.s.&c. Magister uerò Leonellus dedit casiam dissolutam in aqua seminum communium frigidorum, & aqua ruthæ.q.s.&c.

Potus cōtra esum bufonum.

Ad idem potus.

Postea ordinauit istam potionem ad urinam prouocandam, & ad rhenes mundificandos, & biberunt per tres dies, & potio talis est.

Potio diuretica ad idē.

Recip. Aquæ maluæ unc.x. iulepi uiolati uncias.iij. Misce, &c.

Aduerte quòd pauci euadunt ab illa ægritudine, cùm impreßionem fecerit, ut præceptor refert.

Canon.

Vltimum, & satis efficax remedium est, bibere aquam balnei thermarum. Et si hoc non proderit, nil auxilij reliquum erit. Nota quòd in cura ardoris urinæ non conuenit medicina scammoneata fortis, quia commouet humores, & ducit eos ad uias urinæ. Nec etiam cōueniunt fortia diuretica, quæ habent cum urina educere multas superfluitates. Sed si aliqua diuretica debent conuenire, illa sint leuia, & ducant uirtutes medicinæ ad uias urinæ.

Aqua thermarum.

Regula.

Vitāda quæ in ardore urinæ.

Scāmoniatæ.

Auicenna inquit, quod exhuberantia urinæ, est cura huiusmodi egritudinis. Intelligitur illud dictum Auicennæ, quòd exhuberantia urinæ, quæ fit ex cibis, & potibus, generantibus aquositatem, confert huic ægritudini, sicut est comestio lactucæ, portulacæ, semperuiui, cucumeris, cucurbitæ, &c.

Diuretica fortia uitāda.

Auicennæ cura.

Canon.

Ad idem digestiuum.

Recip. Syrupi papauerini, uiolati, ana drac.vi. aquarum nenupharis, uiolarum, buglossæ, ana unc.i. misce, fiat potus.

Facta digestione materiæ, euacuetur materia cum suprascripto minoratiuo, seu lenitiuo. Addendo ei tantum= modo,

Solutiuū ad idem.

modo, electuarij rosati Mesuei drach.ij. & fiat euacuatio humoris salsi, uel adusti, & acuti.

Diuertatur illa materia à uijs ductuũ urinæ, sæpe exhibendo casiam, eo modo, ut dictum est. Et fiat sic diuersio materiæ à uijs urinæ ad uias intestinorum. Et pro diuertenda materia, prouocantia sudorem sunt conuenientia, sint tamen leuia.

Secunda intentio.

Remißio ardoris urinæ duplex.

Secunda intentio generalis est, estq́; ad ipsum ardorem urinæ remittendum, quæ perficitur cum his, quæ applicantur ab extra, & cũ his, quæ sumuntur ad intra, & hæc quæ per superius sumũtur, ut per os, uel inferius, ut per clysteria conuenientia.

Per os assumenda, quæ simul remouent ardorem urinæ, & etiam malam cõplexionẽ hepatis, quæ est causa faciens ardorẽ urinæ, unde fiat tale remissiuum.

Potus ardoris urinæ remißiuus.

Reci. *~~Syrupi (aliàs~~ seminis) papaueris, lactucæ, endiuiæ, scariolæ, ana drach.ſ. (aliàs unc.ſ.&c.) sebesten nume. vij. uel viij. bulliant omnia in.ſ.q. aquæ, ad consumptionem medietatis, deinde colentur, & de colatura accipiantur unc.iiij. in quibus dissolue, syrupi nenupharini, unc.i.ſ.& exhibeatur.*

Ad idem.

Iulep ad idẽ

Recip. *Succi cucurbitæ, si haberi potest unc.ij. (aliàs drac.ij.) succi portulacæ unc.ij.ſ. misce simul, & ponatur in uase uitreo, quousq; fiat residẽtia, & depuratio, deinde illi succi accipiantur, & cum zuccharo taberzeth.q.ſ. reducantur ad formam iulepi, & exhibeantur.*

Valent etiã si eisdem succis addatur mucilaginis psillij unc.

lij unc.i.misce,& exhibeatur ut supra.

Per inferius fiat hoc clystere.

Reci. Foliorũ maluæ, uiolarum, nenupharis, radicũ altheæ, ana.m.i. bulliant in.s.q. aquæ, ad consumptionẽ medietatis, coletur, de colatura recipe lib.i. in qua dissolue, casiæ unc.i. olei uiolati unc.ij. mucilaginis psilij unc.i. salis communis drach.ij. misce fiat clystere. Per inferius sumenda. Clystere ad dicta.

Ad idem ualet clystere, factũ ex solo lacte mulieris, uel uaccæ.

Item ualet ad idem liquor sequens, cum syringa immissus per uirgam, in ipsam uesicam, & sic fit. Syringizatio ad idẽ.

Reci. Albumina iij. uel iiij. ouorum conquassatorum ad inuicem fortiter, & amoueatur spuma, deinde accipe illã aquam, & ei adde lactis muliebris, pro medietate. Tandẽ hunc liquorem inijce per syringam in uirgam.

Ad idem, ab extra applicadum circa pectinem, fiat tale medicamen.

Recip. Aquæ nenupharis unc.iij. aquæ uiolarum, semperuiui, ana unc.i. succi solatri, semperuiui, ana unc.i. lactis mulieris unc.i.s. olei uiolarũ unc.ij. misceantur ad inuicem, & infundantur peciæ lineæ in illo liquore calefacto, quæ expressæ ponãtur super pectinẽ sumen, & perineon, idest super locũ inter anũ, & bursam testiculorũ.

Ad idem, alteratiuum membrorum rhenum, uesicæ, & hepatis, ad intra sumendum.

Reci. Diapapaueris, triasandalorũ, zucchari uiolati, ana unc.s. misce, & fiat electuariũ. Et de isto sumat mane & sero, ad quãtitatem castaneæ magnæ, ante cibum. Electuariũ ad idem.

Ab extra fiat epithema circa hepar, cuius descriptionẽ uide supra in cura malæ cõplexionis calidæ hepatis. Epithema ad idem.

Iecoris calidi Vnctio

Vnctio. Vnguentum sandalinum. Infrigidans Galeni.

Et fiat unctio circa regionem hepatis cum unguēto sandalino, & infrigidante Galeni, miscendo simul ambo, eodem modo quo dictum est, & ungantur tali unguēto rhenes, siue etiam solo infrigidante Galeni, per se, absq; unguento sandalino: uel utrunq; simul miscendo, & fiat inunctio rhenum.

Si ex ulcere sit ardor.

Cura ardoris urinæ, proueniētis ex ulcere.

Cura ardoris urinæ ab ulcere duplex. Duæ intentiones.

Cura est, curare ulcus, existens in uesica, uel in collo eius, uel in calamo uirgæ, à quacunq; causa prouenerit ulcus.

Duplex est intentio habenda. Vna ad mundificandum ulcus. Altera ad consolidandum.

Prima intentio.

Prima intētio. Mūdificatio Canon. Praecepta.

Quantum ad primam intentionem complendam scias, quod ulceris mundificatio fit, inijciendo per uirgam, uel uesicam mundificatiuum, & sit non multæ absterſionis, ne plus excorietur uesica.

Fiat ergo primo tale absterſiuum, & mundificatiuū ulcerum uesicæ.

Syringizatio mūdificatiua, & absterſiua.

Recip. Aquæ hordei, factæ secundum artem unc. viij. zucchari fini thaberzeth unc. I. liquefiat zuccharum cum illa aqua hordei, deinde cum syringa inijciatur per uirgam, in ipsam uesicam tepide.

Ad idem alium mundificatiuum, & absterſiuum ulceris.

Aliud ad idē

Recip. Aquæ lactis unc. vi. zucchari fini albi unc. vi. (aliàs unc. i. ſ.) liquefiat zuccharum cum aqua lactis ad ignem, & tepidum totum inijciatur per uirgā cum syringa, & aqua hordei prædicta etiam debet esse calida.

Secunda

tepida sint ... iniectiones

Secunda intentio.

Ad ſecũdam intentionẽ complendam fiat ſequens medicamen, quod conſolidat, & mundificat ulcus.

Concluſio.

Accipiendo lactis uaccini. q. ſ. & inijciatur de iſto lacte tepido, ad locum ulceris per uirgam. Nam mitigat, & mundificat, ratione caſeitatis, & cõſolidat ratione butyroſitatis (aliàs ſeroſitatis.)

Iniectio conſolidatiua, & mitigatiua.

Ad idem conſolidatiuũ fortius.

Recip. Albumina ouorum nume. iiij. conquaſſentur ut ſupra dictum eſt, cui adde boli armenij, ſanguinis draconis, ana ſcrup. ij. mucilaginis pſillij, lactis mulieris, ana unc. ij. pulverizanda puluerizentur, miſce, & inijciatur per ſyringam.

Syringizatio fortior cõſolidatiua ad idem.

Ad idẽ ſumat per os, ſequẽs electuariũ.

Recip. Lohoch de papauere, diatragacanthi frigidi, ana unc. ſ. boli armenij drach. i. bolus armenus ſubtiliter puluerizetur, & cum alijs miſce, & fiat electuarium cum modico ſyrupo uiolato.

Ad idem linimentum, applicandum exterius circa pectinẽ, & eſt cõſolidatiuum ulceris.

Recip. Roſarum rubearũ, corticum granatorũ, balauſtiorũ, ſumachij, ana drach. i. ſ. thuris drac. i. boli armenij, ſanguinis draconis, ana drac. ſ. puluerizẽtur omnia ſubtiliter, & cũ albumine oui reducantur ad formã linimenti, quo liniatur peritoneon, & etiam ſupra pectinem.

Linimẽtum ad idem conſolidatiuũ.

ADIECTITIAE MEDELAE.

Recip. Lactis ſeminum frigidorum, facti cum aqua ſolatri. q. ſ. unc. vi. mucilaginum communium unc. iij. olei nenupharis. q. ſ. in quibus diſſolue, croci, opij, camphoræ, ſucci iuſquiami, ana gra. iij. uel parum, miſce,

Syringizatio ad idẽ.
Alia ad idẽ.

immittatur per ſyringam, eſt expertum in dolore colis, & ardore urinæ.

Vel teratur ſemen iuſquiami, & papaueris albi, cum aqua roſacea. q. ſ. & addatur albumen oui, & iniiciatur ſyringizando. Poteſt addi lactis muliebris, ſi lubitum fuerit, & opij diſſoluti parum.

DE MICTV SANGVINIS, ET SANIEI, CAP. LXXI.

APHORISMI.

Mictus ſanguinis, & ſaniei. Aphoriſmi Hippocratici.

1 Si ſanguinem, aut pus minxerint, rhenum, aut ueſicæ ulcerationem ſignificat. Aphor. 75. lib. 4.

2 Quibus in urina pingui, ſeu craſſa, furfura minguntur, his ueſica ſcabie laborat. Aphor. 67. lib. 4.

3 Quicunq; ſanguinem ſponte mingunt, his à rhenibus uenulam ruptam ſignificatur. Aphor. 78. lib. 4.

4 Si ſanguinẽ mingant, aut grumos, uel ſtillicidiũ urinæ habeant, & dolor in imum incidat uentrem, pectinem, & ſemen, circa ueſicam labor eſt. Apho. 80. lib. 4.

5 Si ſanguinem, aut pus minxerint, aut ſquamulas, & odor adſit grauis, ueſicæ exulceratiõẽ ſignificat. Aphoriſ. 81. lib. 4.

6 Quibus in urinali uia, uel uirga, puſtulæ, uel tubercula naſcuntur, ſaniæ facta, & erupta, ſolutio fit morbi. Apho. 82. lib. 4.

7 Mictio noctu plurima facta, paruã ſignificat deiectionem. Apho. 83. lib. 4.

8 Si quis ſanguinem minxerit, & grumos, & ſtillicidio urinæ laboret, & dolor inciderit in fœmur, & imum uentrem, pectinemq;, quæ circa ueſicã male ſe habere ſignificatur.

catur. Aphor. 39. lib. 7.

9 *Si urina mingitur purulenta, candidum, ac leue obtinens sedimentum, solutio accidit ægrotantis. Aphor. prædictionum 72. lib. 2.*

Mictio sanguinis multiplex.

Sanguis quando mingitur, est multiplex. *Mictio sāguinis quadruplex.*

1 *Quidam est sanguis purus, & solus.* 2 *Quidam est sanguis mistus cum sanie.* 3 *Quidā est sanguis aquosus.* 4 *Quidam est sanguis sicut lotura carnis.*

CAVSAE.

Causa mictus sanguinis puri, & solius, dicitur esse duplex. *Cā mictus sāguinis puri duplex.*

1 *Vna est, ab immunditia (aliàs ab abundātia) sanguinis in toto: quapropter (aliàs quia) materia generata expellit sanguinem illū per uias urinæ, uel ex ruptura uenæ emulgētis, uel ex ruptura uenæ in rhenibus, uel in uesica.* *Abundantia sanguinis.* *Ruptio uenarum.*

Cuius rupturæ causa potest esse, percußio, aut casus supra rhenes, uel supra uesicam; aut uena rūpitur aliquādo propter multitudinem sanguinis uenam extendentis, & rumpentis; aut sanguinis acuitas: quandoq; sanguis sua aquositate corrodit uenam, & rumpit; unde sanguis emanat per uiam urinæ. *Percußio.* *Casus.* *Abundantia sanguinis.*

Causa mictus sanguinis, ab aquositate.

Causa uerò mictus sanguinis cum aquositate urinali, potest esse duplex. *Aquositas sāguinis.*

1 *Prima est, debilitas uirtutis sequestratiuæ rhenum, et hepatis, quæ uirtus non bene separat sanguinem ab aquositate urinali.* *Cā mictus sāguinis ab aquositate, duplex.*

2 *Alia causa potest esse, dilatatio colatorij unde sanguis descendit ab hepate ad rhenes, unà cum aquositate urinali ueniens ad rhenes, & ad colatorium, in quo colatur urina, à*

na, à sanguine nutrituro rhenes, fit colatorij dilatatio, & simul sanguis cum aquositate urinali transit ad uesicam, & ad poros eius, & simul emittitur.

Causa mictus sanguinis sicut lotura carnis.

Causa autem mictus sanguinis sicut lotura carnis, est, debilitas uirtutis digestiuæ hepatis, cùm non potest bene conuertere chylum in sanguinem, tunc conuertit eum in sanguinem aquosum, qui est sicut lotura carnis, qui sanguis est diminute coctus.

Cura mictus sanguinis puri solius, à multitudine sanguinis.

Euacuatio. Diuersio. Phlebotomia basilicæ, uel hepaticæ.

Cura ergo mictus sanguinis puri, & solius prouenientis à multitudine, & superabundantia, seu superfluitate sanguinis aggrauantis naturam, fit cũ diuersione, & euacuatione; & ista perficitur cum phlebotomia basilicæ, uel uenæ communis: & in hoc casu, istarum duarum uenarum illa uena phlebotometur, quæ magis apparet: & hauriantur unc. yi. uel yiij. sanguinis, secundùm exigentiam necessitatis.

Secunda intentio.

Cõfortatio.

Secunda intentio perficitnr cum cõfortantibus rhenes, & cum alterãtibus ipsos; & hoc fit cum unctione sequẽti.

Vnctio confortatiua.

Reci. *Olei myrthini, rosati, ana drac. yi. balaustiorum, corticum granatorum, sumachij, boli armenij, ana scrup. i. uel ij.* Pulueri*zanda pulueri*zentur, & cum pauca cæra fiat unguentum, quo ungantur rhenes.*

Quæ uitãda Multiplicãtia sanguinẽ

Notãdum, quòd ille, qui patitur fluxum sanguinis per uirgam, debet cauere ab omnibus multiplicantibus sanguinem sicut à uino, carnibus, ouis, & similibus.

Cura

Cura mictus sanguinis puri, à ruptura uenæ.

Cura autē mictus sanguinis puri, quando prouenit à ruptura uenæ, facta à casu, uel percußione, est, ut primò fiat phlebotomia diuersiua à uena hepatis basilica, & non fiat ita copiosa phlebotomia, sicut in præcedente casu. **Phlebotomia diuersiua.**

Cura mictus sanguinis puri, à multitudine sanguinis.

Sed si prouenit mictus sanguinis à multitudine ipsius sanguinis, quod uena rumpitur, fiat sequens linimētum super locum dolentem, & etiam percußionis, uel supra rhenes in dorso, uel supra uesicam, uel sumen.

Recip. *Olei omphacini, myrthini, ana unc. i. boli armenij, sanguinis draconis, tragacanthi, gummi arabici, ana drac. sem.* Pulueri*zentur omnia subtiliter, & cum prædictis oleis hos pulueres commiscendo, fiat linimentum, seu cæratum: eo linimento liniatur locus percussus.* **Linimentum ad iā dictum effectum.**

Ad idem.

Recip. *Albuminis ij. uel iij. ouorum, cōquassentur bene inuicem illa albumina, & eis addantur sequētes pulueres, scilicet, tragacanthi, gūmi arab. sarcocollæ, cerusæ lotæ, thuris, ana scru. i. Misceantur cum prædictis albuminibus: quibus adde plantaginis, unc. iij uel iiij. olei rosati, unc. i. aceti, unc. i. Cōquassentur omnia adinuicem, & cū pecijs lineis infusis in tali liquore, locus percussus epithemetur.* **Epithema ad idem.**

Cura mictus sanguinis, ab acuitate sanguinis.

Cura uerò mictus sanguinis prouenientis ab acuitate sanguinis corrodentis uenam, est, ut primò fiat phlebotomia diuersiua, ex uena hepatis; deinde mundetur sanguis ab humore exacuente sanguinem, sicut cholera cū ijs, quæ habent **Phlebotomia Euacuantia.**

habent choleram euacuare, & à proprietate restringere sanguinem, sicut est sequens potio.

Potus restrictiuus. Recip. Rhæobarbari electi optimi, drac. i. s. Puluerizetur subtiliter, absq; tamen correctiuo; & decoquatur (aliàs dissoluatur) cũ aqua, uel succo plantaginis, q. s. Est restringere fluxum sanguinis, à quacunque causa uenerit.

Pro pauperibus autem, loco rhæobarbari ponãtur cortices myrobalanorum citrinorum pulueri zatorum subtiliter, in quantitate drach. ij.

Remittatur feruor, & acuitas ipsius sanguinis cum sequenti potione.

Potus feruoris, & acuitatis sanguinis remißiua. Recip. Syrupi uiolati, myrthini, ana unc. yi. (uel aliàs yi. drac.) aquarũ plantaginis, portulacæ, endiuiæ, ana unc. i. Misce: & exhibeatur iste potus quater, uel quinquies.

Electuarium incrassatiuum sanguinis, & acuitatis eius remissiuum, sic fit.

Electuarium ad idem. Recip. Zucchari rosati antiqui, diacydoniton sine speciebus, ana unc. i. Misce: & cum syrupo rosato formetur electuarium; de quo exhibeatur ante cibum per horam, ad quantitatem castaneæ magnæ.

CVRA MICTVS SANGVINIS, EX DILATATIONE COLATORII.

Confortatio. CVra autem mictus sanguinis prouenietis ex dilatatione colatorij, est; diuertere sanguinem cum phlebotomia, modo prædicto; & fiat phlebotomia diminuta; deinde confortare rhenes cum linimentis supra scriptis.

Experimentum. Et unum singulare, quod ualet in dilatatione rhenum, est; lac ouinum cum bolo armenio, exhibendo per os in cõuenienti, & debita dosi.

Circa curam saniei, uide Auicẽ. cap. de ardore urinæ, & ulcerum: & Varignanam, cap. proprio.

APPOSI=

APPOSITITIAE MEDELAE.

LAc infusionis rhaponticæ crebrò potũ, mictioni cruentæ, & saniosæ medetur. Potus ad prædicta bonus.

Vinum quoq; decoctionis herbæ gratiæ dei, sæpius bibitum, ad idem ualet. Alius ad idẽ.

Item bibat hæmopturicus per triduum singulo mane, succum sanguinariæ cum uino optimo calido.

Vtatur etiam isto electuario.

Recip. Sacchari rosati antiqui, unc. i. pulpæ tamarindorum, unc. i. sem. pulueris xyloceratorum, unc. ſ. electuarij de gemmis, diamargariti, specierum temperatarũ, ana drac. i. miuæ cydoniteis, syrupi rosati, ana q. ſ. Fiat mistura. Dosis, à drach. i. usque ad i. sem. uel ij. Electuarium ad idem.

DE HERNIA, CAP. LXXII. Hernia.

Triplex ruptura.

EMINENTIA *umbilici est tumor quidam circa umbilicum, proueniẽs ex ruptura syphach in illa parte, per quã rupturam egreditur uentositas, aquositas, sanies, zyrbus, intestinum, aut carnositas quidem, uel quæ existentia, intumescit umbilicus.* Eminẽtia umbilici.

2 *Inguinis ruptura fit ex ruptura syphach circa partes inguinis, propter quam rupturã similiter dicta etiam aliqua exeunt, & inducunt dolorem.* Inguinis ruptura.

3 *Hernia uerò, est duricies pellis, quæ fit post intestinorum descensum; & habet tres species; enterocelam, epiplocelam, & hygrocelam. Enterocela dicitur, quum intestina dilabuntur in scrotum: epiplocela, quum omentum: hygrocela, quum in alterum è testibus humor confluit.* Hernia quid? Tres herniæ

Rami-

Ramicis species.

Parocela est, quum ex abscessu aliquo circa scrotum materia subduruit.

Sarcocela, quum in ipso scroto caro concreuit.

Cirsocela, quum uenæ intumuerunt, tunicis testium integris, uel in illo scroto.

Vel quum bubonocela dicitur in inguine.

Bronchocela, quæ fit in ceruice, est quasi tumor magnus, & rotundus inter cutem, & asperam arteriam, qua modo caro hebes, modo humor aliquis intercluditur: interdum etiam minutis oßibus pili immisti. De hac materia uide latius Gal. in lib. definitionum.

Definitio herniæ.

Hernia quid *Hernia propriè dicitur, quãdo tumor bursæ testiculorum, uel osſei ex rebus descendẽtibus in bursam, ex re ibi genita inflante bursam apparet; & sunt septem eius species, scilicet, uentosa, aquosa, saniosa, uaricosa, carnosa, zyrbalis, & intestinalis.*

Septem herniæ species.

Hernia uentosa. 1 *Ventosa est, quæ fit à uentositate descendente per didimum in bursam testiculorum.*

Aquosa. 2 *Aquosa, quæ fit ab aquositate descendente didimũ ad bursam osſeã: inspiciẽti enim cũ lumine apparet aquositas.*

Saniosa. 3 *Saniosa, quæ fit à sanie descendente ex apostemate quodam saniato in uentre.*

Varicosa. 4 *Varicosa, seu uerruculis, uel cesa est, quæ fit ex tumore uenarum existentium circa testiculos, uel osſeum inflatur, & incraßatur.*

Carnosa. 5 *Carnosa, quæ fit à carne genita ad intra didimum, siue sit inuesicata, siue non.*

Zyrbalis. 6 *Zyrbalis est, quando propter dilatationem didimi descendit zyrbus secundùm aliquam partem ad bursam.*

7 Intesti=

7 Intestinalis est, quando ex dilatatione didimi descendit intestinum ad bursam, & illud utplurimum est monoculus, quia minus est allegatus cum mesenterio. Intestinalis.

CVRA HERNIAE AQVOSAE.

Cura herniæ aquosæ, quæ prouenit ab aquositate descendente per didimum ad osseum, duplici perficitur intentione; quarum una est, ad causam antecedentem, quæ est materia phlegmatica aquosa, inuēta in hepate per uiā indigestionis, & fluxionis, à capite ad spinā dorsi, & per nucham. Secunda intentio est, ad causam coniunctam, scilicet, ad resoluendam aquositatem illam, quæ est in bursa, uel ad extrahendum eam cum perforatione. Cognoscitur autem sic aquosa hernia, quia inspiciendo cum lumine apparet aquositas manifesta. Duæ curādi intentiones.

Prima intentio.

Prima ergo intentio perficitur, minorando materiam, digerendo ipsam, & euacuando eradicatione.

Pilulæ materiæ minoratiuę.

Recip. Pilularum aggregatiuarum Mesuei, pilularum de rhæobarbaro Mesuei, ana scrup. i. elacterij, gran. i. sem. Formentur pilulæ, num. y. cum syrupo de endiuia, præcipuè cùm uenit à uirtute digestiua hepatis.

Si uerò ueniat à capite, exhibeantur infrascriptæ pilulæ.

Recip. Pilularum cochiarum, aurearum Nicolai, ana scrup. i. b. p. Formentur pilulæ, quæ exhibeantur quando uadit dormitum. Pilulæ capitales solutiuæ

Facta minoratione, fiat tale digestiuum, quando prouenit aquositas à debilitate uirtutis digestiuæ hepatis. Digestio.

Recip. Syrupi de endiuia, syrupi de eupatorio, mellis rosati colati, ana unc. sem. aquarum absynthij, eupatorij, Potus, si aquositas pro-

endiuiæ,

uenit à debilitate uirtutis digestiuæ — endiuiæ, ana unc. i. Misce: fiat haustus unus.

Si uerò proueniat à capite, detur tale digestiuum.

Digestiuum capitale. — Recip. Syrupi stæchaditis sine speciebus, mellis rosati colati, oxymellis simplicis, ana unc. ſ. aquarũ bethonicæ, absynthij, endiuiæ, ana unc. i. Misce, & fiat syrupus: exhibeatur iste syrupus eo modo ut alij, secũdùm cõsuetudinẽ.

Euacuatio. — Facta digestione materiæ, pro medicina eradicatione euacuatiua, si prouenit ab hepate, exhibeantur pilulæ superius ordinatæ, pro minoratiuo cum rhæobarbaro, in maiori tamen dosi, quàm prius, & ordinentur sic.

Pilulæ euacuatiuæ. — Recip. Pilularum aggregatiuarum, scrup. ij. pilularum de rhæobarbaro Mesuei, scrup. i. electuarij, gran. ij. Formẽtur pilulæ, num. vij. cum syrupo stæchadite, & dentur ante diem per horam.

Lauatiuum. — Hinc ad v. horas detur lauatiuum more consueto.

Si autem proueniat à capite (aliàs calididitate) dentur hæ pilulæ.

Pilulæ ad idẽ — Recip. Pilularum cochiarum, scrup. ij. pilularum de hiera Nicolai, scrup. i. elacterij, gran. i. Formentur pilulæ, nu. vij. cum syrupo stæchadite: quibus adde elacterij, gran. ij.

Canon. — Sciendum tamen, quòd in hoc casu non cõueniunt solutiua in forma potabili: potest tamen dari lauatiuum.

Lauatiuum.

Diæta. — Regimen in uita, declinet ad calidum, & siccum, quantum ad sex res non naturales: quod regimen dictum est in cap. de hydropisi.

Secunda intentio.

Secũda intẽ. — Secũda intentio, quæ est ad causam cõiunctam, perficitur, illam aquam educendo cum perforatione, uel resoluẽdo sensibiliter, uel insensibiliter: ulterius, prohibendo ne aquositas illa amplius fluat ad bursam testiculorum.

Perforatio sẽsibilis, uel insensibilis.

Prius

Prius itaq; insensibiliter resoluitur cũ fomẽtatiõibus, unctionibus, & cũ applicatis emplastris.

Resolutio insolubilis.

Vnde fomentatio ad bursam pro resolutione aquæ, fiat talis.

Fomentũ resolutiuum.

Reci. Origani, calamenti, pulegij, abrotani, camomillæ, anethi, anisorum, ana. m. i. carui, ameos, seminis agni casti, cimini, ana unc. ſ. cõtundantur crasso modo, & bulliãt in. ſ. q. aquæ cisternæ, ad consumptionem tertiæ partis, uel medietatis, deinde accipe spõgiam unam, quæ madefiat in prædicta aqua, postea expressa, bursæ apponatur, deinde cum illa spongia incipit tepefieri, reiteretur, et iterum de nouo infundatur in eadem decoctione calida, & apponatur, & hoc fiat quater, uel quinquies.

Deinde locus fomentatus, & exiccatus, inungaĩ cũ sequẽti unctione.

Exiccatio.

Vnctio resolutiua.

Recip. Olei castorini (aliàs costini) ruthacei, liliacei, euorbitis, ana unc. vi. infundantur peciæ lineæ in istis mistis, & expressæ ponantur supra bursam, ad resoluẽdum illam aquam.

Item ad idem fiat emplastrum resolutiuum sic.

Emplastrum resolutiuũ.

Recip. Menthastri, balsamitæ, idest, menthæ aquaticæ, origani, calamenti, chamedreos, camepitheos, camomillæ, ana. m. i. farinæ fœnugræci, farinæ fabaceæ, farinæ seminis lini, ana unc. i. anesorum, cimini, ana unc. ſ. subtiliter puluerizentur herbæ, & bulliant in. ſ. q. aquæ, ad perfectam decoctionem, deinde pistentur in mortario, et addãtur farinæ & pulueres, & cum decoctione prædicta, & cum oleo ruthaceo (aliàs rosaceo) q. ſ. ad impinguãdum, fiat emplastrum, quod insensibiliter resoluit aquam, existentem

stentem in bursa testiculorum.

Euacuatio sensibilis. Vbi autem aquam prædicta administratio non resoluerit, tunc euacuetur illa aqua sensibiliter, perforando bursam isto modo.

Perforatio. Canon. Doctrina. In ea parte bursæ, quæ magis tendit ad inferiora, fiat perforatio cum lanceola, cauendo ne Chyrurgicus perforet neruum, uel uenam, neq; tangat testiculum, & tunc facto foramine, dimittat aquã exire. Si autem esset debilis, tunc nõ una uice dimittatur exire, sed reiteretur pluribus uicibus. Et si cõtingeret quod clauderetur foramen se solo (aliàs sua sponte) tunc de nouo incidatur, sed in alio loco, non priore, uel primo.

Obseruatio,

Aqua in bursa. Aqua in folliculo. Animaduertendum etiam, quòd illa aqua aliquãdo est in bursa, aliquãdo in folliculo testiculi, quãdo est in bursa, fiat incisio eo modo, quo dictum est. Si autem ea est in folliculo, cooperiente testiculum, tunc si illa aqua debet extrahi per incisionem, fiat hoc modo.

Incisio. Canon. Testiculus teneatur superius supra ossa femorum, & prohibeatur ne testiculus ingrediatur ad intra Syphach & etiam ne descendat iterum ad bursam. Vnde Chyrurgicus, postquam testiculus est super ossa femorum, ponat unã manum superius, ut testiculus non ingrediatur syphach, & aliam ponat inferius, prope os femoris, ut testiculus non descendat, deinde perforet folliculum testiculi, & exibit aqua.

2. CVRA HERNIAE VENTOSAE.

Cura herniæ uẽtosæ. Duæ intentiones. Cura herniæ uentosæ duas habet intentiones. Vnam ad causam antecedentem. Aliam ad causam coniunctam, quæ est uentositas, existẽs in bursa testiculorum, uel in folliculo testiculi.

Prima

Prima intentio.

Prima intentio perficitur cum eiſdem, cum quibus cõpletur in hernia aquoſa, ſcilicet in euacuando materiam ex qua fit uentoſitas, & eſt materia phlegmatica, eo modo, quo dictum eſt in cura herniæ aquoſæ. **Euacuatio.**

Secunda intentio.

Secunda intentio, quæ eſt ad cauſam coniunctam, ſic perficitur. Primo fomentando burſam cum his, quæ habent reſoluere uentoſitatem. **Reſolutiua uentoſitatũ.**

Fiat ergo primo ſequens fomentum. **Fomentatio uentoſitatũ.**

Recip. *Origani, calamenti, ſauinæ, ſaluiæ, bethonicæ, ruthæ, camomillæ, ana. m. i. ſeminis aneſi, fœniculi, cimini, carui, ameos, ana unc. ſ. (alias ana drach. i.) contundãtur craſſo mõ, bulliãt in puſca, hoc in uini, et aquæ æqualibus partibus, ad conſumptionẽ tertiæ partis, & cũ ſpongia infuſa in prædicta decoctiõe ut ſupra, fiat fomẽtatio.*

Deinde poſt fomentationẽ, loco prius exiccato, fiat ſequens unctio.

Reci. Olei *coſtini, euphorbitis, ſambucini, ana drac. vi. miſce, & inungatur locus cum iſtis oleis calidis.* **Exiccatio. Vnctio ad idem.**

Emplaſtrum ad idem.

Conueniens eſt illud emplaſtrum, quod ordinatum eſt ſuperius in cura herniæ aquoſæ.

Notio.

Nota *quòd hæc hernia non curatur cum inciſione manuali, ſicut curatur hernia aquoſa, alijs conferentibus remedijs. Licet aliqui teneant, quòd etiam hernia uentoſa poßit incidendo curari, ſicut* Guilbelmus *de* Placentia *adſerit.* **Canon. Guilbelmus de Placẽtia.**

C. 3. CVRA HERNIAE ZIRBOSAE.

Cura herniæ zirboſæ, & inteſtinalis perficitur. Primo cum **Herniæ zyrboſæ cura.**

Duæ intentiones. — mo cum medicinis pharmaceuticis. Secundo cum operatione manuali.

Euacuatio. — 1 Primum membrum perficitur, cum euacuatione principaliter.

Zyrbi introductio. — 2 Secũdo, introductione zirbi, & intestini in uentrem.

Clausio foraminum. — 3 Tertio, cum claudentibus foramẽ, per quod exit zirbus, & intestinum.

1 Quantum ad primum, fiat euacuatio phlegmatum, uel etiam fecum, existentium in intestinis, antequã introducantur intestina, uel zirbus.

Per os. Ad infra. — Talis autem euacuatio potest fieri, & per superiora assumendo per os. Et per inferiora, intromittendo per clysterium, & in hoc casu conuenientia sunt.

Cura. — Vnde primo cum clysteri lenitiuo, in quod ponatur aliquid eductiuum phlegmatum, existentium in intestinis, euacuatio fiat talis.

Clystere lenitiuum. — Recip. Decoctionis communis lib.i.(aliàs lib.i.s.aliàs q.s.) in qua bullierint radicũ altheæ.m.i.in qua dissolue, sacchari rubei dra.i.s.(aliàs unc.i.s.)mellis rosati colati unc.i. casiæ unc.i. hieræ picræ drach.vi.olei camomalini (aliàs communis) unc.iij. salis communis drach.ij. misce, & fiat clystere euacuatiuum.

Canon. — Lenitiuum clystere tantũmodo tunc conuenit, quando intestina sunt plena fecibus, & fit hoc mõ.

Clystere lenitiuum. — Recip. Maluæ, blitis, foliorum maluarum, radicum, altheæ, ana.m.i.bulliant in.s.q.aquæ, ad consumptionem medietatis, coletur, & de colatura accipiatur lib.i.s.in quibus dissolue, sacchari rubei drach.ij. casiæ unc.i.olei communis unc.iij. salis communis drac.ij.misce, fiat clystere lenitiuum.

Quantum ad ſecundum, eſt notandum, quòd difficile eſt intromittere inteſtina in uentrem, propterea, quod inteſtinum quod exit, eſt repletum aliquando fecibus, & quandoq; uentoſitate. Itaq; propter illam nimiam repletionem, non poteſt intromitti. Intromiſsio inteſtini. Canon.

Ideo ſi eſſent feces prohibentes immiſſionem, debent mollificari cum lenientibus hoc modo. Mollificatio Lenitio.

Recip. Olei communis lib.i. deinde infundantur peciæ in hoc oleo, calefacto prius, quæ poſtea illi inteſtino, quod exit, ſiue egreſſum eſt, applicentur, & toties applicētur, donec feces mollificentur. Deinde infirmo reſupinato, & cruribus ad ſuperiora eleuatis, Chyrurgicus paulatim intromittat illud inteſtinum, & non una uice tantū ſimul, ſed per interuallum (alias parum.) Applicamē tum. Intromiſsio inteſtini.

Si autem uentoſitas eſt prohibens intromiſsionē, retinens inteſtinum ad extra, ita quod non poteſt, uentoſitate in inteſtino exiſtēte, ipſum inteſtinum intromitti, tunc fomentetur ipſum inteſtinum ſequenti pyria. Ventoſitas prohibitiua intromiſsionis inteſtini

Reci. Camomillæ, meliloti, anethi, parietariæ, ana. m.i. ſeminis lini, fœnugræci, ana unc.ſ. bulliāt in. ſ.q. aquæ, ad conſumptionem tertiæ partis, deinde infundatur ſpongia, & applicetur eo modo ut ſupra. Fomentatio ad idem.

Poſt fomentationem ungatur locus exterius, cum oleo camomalino, & lilino, miſceantur, & calide inungatur, quouſq; uentoſitas pro parte ſit reſoluta. Vnctio ad idem.

Tandem introducatur inteſtinū ad foramen, per quod exit inteſtinum. Intromiſsio inteſtini.

Et ſimiliter debemus conſolidare, ſi poſsibile eſt, & hoc fit fomentationibus, unctionibus, emplaſtris, & cæratis cōſolidantibus, & ſtringentibus. Cōſolidatio.

Vnde quantum ad primum, fiat fomentatio consolidatiua, quæ sequitur.

Fomentatio cõsolidatiua

Reci. Rosarum rubearum, myrtillorum, sumachij, hypocystidis, gallarum, nucum cupreßi, & foliorum eius, ana m.s. (aliàs m.i.) radicum consolidæ maioris, & minoris, herbæ hypericonis, arthetica, ana m.s. cõtundãtur crasso modo, & bulliant in aqua plantaginis, & uino nigro styptico, æqualibus partibus, cum quarta parte aceti, ad cõsumptionem medietatis, deinde accipiatur spõgia, & infundatur in prædicta decoctione, & applicetur loco calide, & fiat ter, uel quater, uel quinquies, bene exiccetur locus fomentatus, & unctione ista ungatur.

Vnctio ad idem.

Reci. Olei hypericonis, olei abietini, olei omphacini, olei myrthini, ana unc.s. corticum thuris, mastyches, corticum granatorum, mummiæ, boli armenij, sanguinis draconis, sarcocollæ, ana scrup.i. puluerizanda puluerizẽtur, & cum prædictis oleis, & modica cæra fiat unctio, qua inungatur locus, uel madefiant peciæ in tali unguento, & applicentur loco.

Quo ad secundum, fiat tale emplastrum, ad consolidandum (aliàs resoluendum.)

Emplastrũ ad idem.

Reci. Thuris masculi, sarcocollæ, aloes succitrini, mũmiæ, aristolochiæ rotundæ, & longæ, consolidæ maioris, nucum cupreßi, psidiæ, uermium terrestrium, ana drac.ij. (aliàs ana unc.i.) lythargirij, oppoponacis, bdelij, ammoniaci, galbani, mastyches, terebinthinæ, ana unc.i. sanguinis humani unc.i. glutinis piscis, uisci quercini, ana drac. vi. (aliàs ana drach.ij.) pellis arietinæ unc.s. depilatæ in aceto, & in aqua pluuiali, decocta usq; ad liquæfactionẽ, dissoluantur gummi in aceto, puluerizanda puluerizentur, &

tur, & in glutinibus liquæfactis, fiat emplastrũ, quod apponatur loco rupturæ, & procedatur cum isto emplastro, quatuor, uel quinq; continuando dies.

Deinde fiat infrascriptum cæratum, quod etiã ex eisdem rebus potest confici, quæ prædictæ sunt, & emplastro iam dicto, cõmiscendo cũ eis picem naualem, & rhesinam pini. q. s. & fiat cæratum, extensum supra corium, in forma, & quantitate, ut est ruptura.

Cæratum ad idem.

Fiat etiam tale cæratum hoc modo.

Reci. Lythargirij, gummi Arabici, tragacanthei, oppoponacis, bdelij, galbani, ana unc. s. thuris, sarcocollæ, aloes succotrini, mũmiæ, sumachij, berberis (alàs uernicis) aristolochiæ longæ, & rotundæ ana drac. ij. consolidæ maioris, nucum cupreßi, psidiæ, gallarum, ana drac. ij. sanguinis humani unc. s. uisci quercini, glutinis pisciũ, ana dra. ij. pellis arietinæ unc. s. coctæ in aqua pluuiali, & subtiliter pistetur, puluerizanda pulurizentur, & liquefaciẽda liquefiant in aceto, cum gũmi, & pice nauali, & rhesina pini. q. s. fiat cæratum.

Aliud ad idẽ

Regimen uerò uitæ declinet ad contrarium causæ, scilicet calidum, & siccum.

Regimen uitæ.

Cura herniæ intestinalis, fiat cum bona perforatione acus, & fili ligatura. M. Christoph. Bononiensis.

Cura herniæ intestinalis M. Crhistoph. Bononiẽsis.

ADDITIONES PROPRIAE.

EGo puerum undeuigenarium, hernia laborantem curaui, sola fomentatione, emplastratione, & balneatione radicum hyrundinariæ, seu uincetoxici. Idem remedium ualet & cõtra procidentiam hysteræ omphali, & etiam ani.

Experimẽtum propri

um in herniæ procidētia hysteræ omphali, & ani.

Nonnullos herniosos sanaui hoc propotismate.

Recip. Viriæ, seu pyrolæ, saniculi, polypodis, uel eius loco, perfoliatæ, ana m. i. consolidæ sarracenicæ, fruticē. Ponantur in olla uitreata, munda, & noua, bulliāt incisa, & pistata, in mensura. i. uini meraci, & optimi, ad excoctionē trium latorū digitorū, dende coletur. Si placet, dulcoretur cū iulepo rosaceo, uel rob de ribes parū, de quo bibat patiens mane, & sero haustum bonum.

Cataplasmetur locus ruptionis, cum sequenti emplastro.

Reci. Limaturæ karabæ, & magnetis, ana un. i. emplastri contra rupturā magistralis, unc. i. ſ. olei uitellini unc. ij. fiat emplastrum tenax secundum artem, ponatur super pelle arietina, ex more, & applicetur loco.

Ligatura. Adhibeatur ligatura, cum strictorio ad hoc parato, caueat à motu indecenti, obseruet diætam.

Motus uitādus.

Balneum pro crepatis expertum.

Diæta. Recip. Arthemisiæ, consolidæ sarracenicæ, & maioris, saniculi, alchymillæ, agrimoniæ, sanamūdi, siue benedictæ herbæ, & radicis hedere arboreæ, maluæ radicis, & herbæ scolopendriæ, ana q. v.

Potus ad idem.

Potus ad idem. Reci. Arthemisiæ, maluæ, scolopendriæ, consolidæ maioris, sarraceniæ, ana. q. v.

Oleum sanatiuum, bonum pro saucijs, & crepatis.

Oleum sanatiuū expertum pro saucijs & crepatis.

Reci. Florum rorismarini, boraginis, buglossæ, camomillæ, uiolarum, rosarum, ana. m. i. stechadis, foliorum lauri, maioranæ, saluiæ, ana. m. ſ. minutißime ista incidātur, & cū uino optimo stare permittātur per duos dies,

postea

postea per alembicum destilletur; in qua destillatione ponatur terebenthinæ, lib. sem. thuris optimi, mastyches, bdellij, anacardi, ana, drac. ij. Terantur, & ponantur in prædicta destillatione per ij. dies; postea destilletur: his adde secunda die nucis moschatæ, caryophyllorum, cubebarum, macis, zinziberis, cardamomi, ana scrup. ij. ligni aloes, drac. sem. ambræ, moschi, drach. sem. Puluerizentur, & in prædictis ad ij. dies ponantur; & prius iterum destillentur: in fine uerò, ignis fiat maior, & exibit oleum; quo utere.

Vnguentum ad idem, expertum.

Recip. *Pinguedinis talpæ, mustelæ, ursi, castrati, ana q. v. succi herbæ rorismarini, bethonicæ, ana q. v. Fiat unguentum, & imponatur, moderatè ungẽdo; & uidebis experientiam. Caueas tamen ne ungas tempore ualde frigido, quia est unguentum subtilißimum.* *Vnguentum ad idem, expertum.* Canon.

DE GONORRHAEA, CAP. LXXIII.

Definitio.

ONORRHAEA *est emißio seminis, seu spermatis inuoluntaria.* *Gonorrhæa quid.*

Definitio Galeni.

Gonorrhæa est seminis excretio inuoluntaria, morbum seminis afferens cum corporis colliquatione, & calore malo. Accidit uasis spermaticis imbecillis, ut cum tremore quodam, ipsis remißis, semen non seruetur. Gale. lib. definitionum: idem, lib. 3. de sympt. causis: idem, de locis affect. lib. 6. cap. 6. *Alia Gal. definitio.* *Idem Gale. alibi.*

Etymologia.

Dicitur enim gonorrhæa à γονῆς *græcè, quod est semen,* *Gonorrhæa*

unde dicatur. men, ῥεῖν, quod fluere.

Gonorrhæa quid. Et est gonorrhæa fluxus spermatis inuoluntarius.

Canon. Et quia ordinata curatio fit per remotionem causæ, ideò etiam in præsenti cap. notabuntur causæ, & signa.

Causæ itaq; istius paßionis possunt esse quatuor.

CAVSAE.

Causæ gonorrheæ iiij.

1 Materia earum quædam se tenet ex parte uasorum spermaticorum:

2 Quædam, ex parte spermatis:

3 Quædam, ex parte rhænum:

4 Quædam, ex parte principiorum.

Ex parte spermatis fit gonorrhæa.

Ex parte spermatis gonorrhæa.

1 Aut ex multitudine spermatis, sicut cõtingit in corporibus sanguineis repletis multo sanguine, uirtute forti.

2 Aut ex parte fluxibilitatis, aut aquositatis spermatis, sicut in phlegmaticis, & mollibus.

3 Aut ex parte acuitatis spermatis, ut in cholericis; nam in phlegmaticis cùm exuperat phlegma aquosum in eis, multiplicat sperma, quod similiter aquosum est; unde continuo effluit, etiam absque uirgæ erectione.

Cholerici. In cholericis autem, quia eorum sperma est acutum, & mordicatiuum, stimulando uirtutem expulsiuam uasorum spermaticorum, faciunt eorum sperma exire.

Ex parte uasorum spermaticorum, contingit etiam gonorrhæa.

Ex parte uasorũ spermaticorum gonorrhæa.

1 Aut propter debilitatem uirtutis retentiuæ eorum, & fortitudinem expulsiuæ.

2 Aut propter mollificationem ipsorum; unde relaxantur uasa retinentia sperma, & exit ipsum sperma.

3 Aut propter spasmum uasorum, sicut cõtingit in epilepsia, in qua cõtrahuntur nerui, & musculi totius ex spasmo, &

mo, & ita illi musculi, qui sunt circa uasa spermatica contrahuntur, & expellitur sperma; & ita per illam rationem expelluntur & urina, & feces, sicut hoc experimẽtum in epilepticis.

Ex parte rhenum etiam gonorrhæa contingit, utpote.

Propter nimiam caliditatem rhenum attrahentium cõtinuo materiam spermatis ad uasa spermatica, & ipsa uasa dilatantur. Ex parte rhenũ gonorrhæa.

Ex parte principiorum etiam contingit gonorrhæa.

1 Sicut ex parte desiderij, & concupiscentiæ coitus, et uenereorum actuum (aliàs accidentium;) unde ex nimia concupiscentia, & desiderio, & imaginatione coitus, & actus uenerei mouetur sperma, & emittitur. Ex parte principiorũ gonorrhæa.

2 Et quandoq; ex nimio, & frequenti tactu, & cõuersatione mulierum, & præcipuè pudendorum mẽbrorum.

Quidã aũt has oẽs quator causas prædictas gonorrheæ paßionis ad tres tantũmõ causas deducunt principales. Tres gonorrheæ principales causæ

1 Videlicet, ad multitudinem spermatis.

2 Ad debilitatem uirtutis uasorum spermaticorum.

3 Et ad acuitatem, & fluxibilitatem spermatis.

SIGNA.

Signa autem distinctiua prædictarum causarum, scilicet, gonorrheæ paßionis sunt hæc; nam si gonorrhæa ex parte spermatis uenit, tunc signa sunt ista. Signa gonorrheæ ex parte spermatis

1 Nam si prouenit propter multitudinem spermatis, tunc uirtus patiẽtis non debilitatur, neq; extenuatur eius corpus, imò uidetur manere in colore suo.

2 Si autem ex aquositate spermatis contingit, signum est, quia sperma exit aquosum ualde, & sine aliqua decoctione, &

ctione,& absque delectatione aliqua.

3 Si autem contingit ex acuitate spermatis, signum est, quia exit quãdo illud tunc mordicat,& exit cum aliqua delectatione.

Signa gonorrhææ ex parte uasorum spermaticorum.

1 Signa autem gonorrhææ contingentis ex parte uasorum spermaticorum, tunc exit absque delectatione, & erectione uirgæ.

2 Similiter etiam si contingat ex mollificatione uasorum spermaticorum.

3 Si autem prouenit ex spasmo uasorum, tunc signum est, quia apparent motus contrarij (aliàs contracti) circa partem uenarum, in qua sunt uasa spermatica; puta, circa sumen, & pectinem; & uidetur quòd aliquid trahatur superius.

Signa gonorrheææ ex caliditate rhenum.

Signa autem gonorrhϾ prouenientis ex caliditate rhenum, sunt hæc; quia tũc apparet,& sentitur manifesta caliditas circa regionem rhenum,& sperma exiens habet aliquid acuitatis,& mordicationis in exitu suo.

Signa gonorrhææ ex parte principiorum.

Signum autem quòd gonorrhæa prouenit ex principijs; puta, ex appetitu, uel concupiscentia, est hoc; quia præceßit inordinatus appetitus ad coitum, & inordinata concupiscentia rerum uenerearum,& multa conuersatio, amplexus,& tactus mulierum multum impudicus, sermones, colloquia, cogitationes sæpius factæ de coitu.

CVRA.

Cura gonorrhææ ex multitudine spermatis.

CVra gonorrhææ, quæ fit à multitudine,& repletione nimia, ex multitudine, seu abundantia spermatis, est hæc; quia multitudo spermatis uniuersaliter causatur à multitudine sanguinis, ideò cura eius est, ut fiat phlebotomia; primò, de basilica (aliàs cephalica) uel uena communi,& extrahantur unc.yi.uel yij. secundùm exigentiam

gentiam uirtutis, & impletionis: postea fiat ex saphena il lius ad ij. uel iij. dies: utatur subtili diæta: & abstineat ab omnibus multiplicantibus sanguinem.

Gonorrhææ autem factæ ex acuitate sanguinis cura est, mundificare sanguinem, facta prius phlebotomia subti li cum euacuatione respiciente materiam cholericam, & debet esse talis.

Cura gonorrhææ ex acuitate sanguinis.

Recip. *Myrobalanorum, drac. ij. prunorum, num. v. sebesten, nu. viij. iuiubarum, nu. x. uiolarum, man. s.* Incidēda *incidantur, post bulliant in lib. i. aquæ, ad cōsumptionem tertiæ partis, uel ij. partium, deinde colentur; & colaturæ recip. q. s. ad dissoluēdum, caßiæ pinguis nouiter extractæ, rhæobarbari pro nobilibus, drac. i. schænuanthos, gra. iij.* Pro *pauperibus autem, loco rhæobarbari ponatur drac. i. sem. corticum myrobalanorum citrinorum subtiliter pulverizatorum, & exhibeatur iste potus calidè.*

Cortices myrobalanorū citrinorum.

Ad idem etiam possunt dari pilulæ euacuatiuæ, choleram educentes, & exiccantes, & alia alterantia sperma.

Cholagogum in forma pil.

Quando gonorrhæa uenit à multitudine, & acuitate spermatis approximantis patienti, fiat talis cura.

Cura gonorrhææ à multitudine, & acuitate spermatis.

Vnde fiant sequentes trochisci.

Recip. *Trochiscorum de rosis, drac. ij. seminis lactucæ, cucumeris, ana drac. sem. portulacæ, drac. sem. camphoræ, gran. ij. rosarum rubearum, drac. sem.* Pulverizanda *pulverizentur, & cum mucilagine seminis cydoniorum formentur trochisci, quorum quilibet sit drach. i. & unus ex istis trochiscis accipiatur in crepusculo diei, dissolutus in aqua menthæ, uel anethi.*

Trochisci ad idem.

Electua-

Electuarium exiccatiuum spermatis.

Reci. *Seminis ruthæ, urticæ, agni casti, mēthæ, ana drac. ij. mēthastri, caryophyllorum, thuris, ligni aloes, ana drac. sem. lapidis hæmatitis, gallarū, balaustiorum, seminis iusquiami albi, ana scrup. i.* Pulueri*zentur omnia subtiliter, deinde cum melle despumato, q. s. fiat electuarium, de quo sumat. mane quantitatem medij cochlearis magni, per tres horas ante prandium.* Et *istud electuarium ualet pro pollutione nocturna.*

Syrupus ad idem.

Syrupus ad idem.

Recip. *Succi menthæ, fœniculi, ana lib. s. depurētur isti succi, deinde addantur aquæ decoctionis myrthi, unc. iiij. & cum melle cocto, & despumato, q. s. simul (aliàs faciliter) bulliant, quousq; ueniāt ad formam syrupi: de quo accipiatur unc. i. s. & dissoluatur in unc. iij. aquæ decoctionis myrthi, florū nenupharis, cupularum glandium; & iste sic exhibeatur in crepusculo diei calidè: remouet enim aquositatem spermatis (aliàs phlegmatis,) & aliqualiter sperma exiccat.*

Ad idem fiat sequens unctio circa rhenes, & pectinem.

Vnctio ad idem.

Recip. *Olei rosati, myrthini, nenupharini, ana unc. i. (aliàs unc. sem.) seminis lactucæ, cucumeris, portulacæ, ana drac. sem. rosarum rubearum, myrtillorū, rasuræ eboris, ana scrup. i.* Pulueri*zanda puluerizentur, & cum modico cæræ fiat unctio rhenum, & pectinis.*

Si uerò gonorrhæa proueniat ab aquositate, & fluxibilitate spermatis, tunc euacuetur aquositas cum ista medicina.

Cura gonor-

Recip. *Turbith boni, electi, nō correcti, scrup. iiij. dia-catholiconis,*

catholiconis, unc. sem. Pulverizetur turbith subtiliter, & cum aqua mellis, q. s. dissoluatur, & fiat potus, qui exhibeatur more consueto. — rheæ ab aquositate spermatis.

Nota quòd turbith non correctum euacuat phlegma aquosum, & subtile. — Potus ad idē. Turbith.

Ad idem.

Vnctio, præmissa euacuatione, ubi aquositas, uel fluxus spermatis dicatur esse causa gonorrhææ, & non acuitas. — Euacuatio.

Recip. Olei mastychini, ruthacei, liliacei, ana unc. i. seminis agni casti, urticæ, ruthæ, ana scrup. i. Pulverizanda pulverizentur, & cum modica cæra fiat unctio circa rhenes; & ultra hæc, dentur quoque ea, quæ à proprietate ualent in gonorrhæa. — Vnctio ad idem.

Quæ autem à proprietate ualent, sunt ista, scilicet, farina gallarum, semen agni casti, cornu cerui ustum, farina glandium, semen lactucæ. — A' proprietate ualētia ad gonorrhæam regula.

Ex his ergo possunt confici electuaria, unctiones, & pulueres.

Vnde electuarium.

Recip. Cornu cerui usti, farinæ glandium, gallarum, lapidis hæmatitis, seminis agni casti, lactucæ, ana drach. i. Pulverizentur omnia subtiliter, & cū zuccharo, uel melle, q. s. fiat electuarium. — Electuarium ad idem.

Similiter & unctiones fiant eodem modo. — Doctrina.

Vbi autem ex ipsa gonorrhæa corpus patientis exiccaretur, & demacraretur, tunc patiēti detur electuarium restauratiuum, & cibaria exhibeantur facilis digestionis, & boni nutrimenti. — Demacratio ex gonorrh. Cura.

Gonorrhææ autem factæ ex spasmo, cura est similis curæ epilepsiæ; unde fiat unctio musculorum circa rhenes, & pectinem ex oleo costino (aliàs castorino.) — Cura gonorr. ex spasmo. Vnctio.

ANNEXA PHARMACA.

Vnguentum ad gonorrhæam, ubi esset caliditas, & acuitas.

Inūctio ad gonorrhæã calidã, & acutã

Recip. Olei rosati, unc. sem. sandali utriusq;, terræ sigillatæ, cupularum glandium, gallarum, omphacitidis, acatiæ, myrthi, lapidis hæmatitis, coriandri sicci, ana drac. i. camphoræ, drac. ij. Et si uis fortius habere, bulliat cum prædicto oleo rosato, addito oleo myrthino, & oleo de canabe syluestri, ana unc. sem. additis etiam succis iusquiami, solatri, lactucæ, & parum aceti, ad succorum consumptionem; exinde addatur cæra alba; fiat unguentum, quo ungantur lumbi, & genitalia.

Epithema ad idem.

Post unctionem ad dimidiam horam, superponatur pecia intincta in succo aranciorum conquassatorum cum albumine ouorum.

Canon.

Item, non laxetur uenter, neque dentur aperitiua, neque urinæ prouocatiua.

Confectio restauratiua contra extenuationem corporis, & ad confortationem membrorum principalium, & gonorrhæam.

Confectio restauratiua, et confortatiua ad idem.

Recip. Been albi, & rubei, doronici, cedoariæ, macis, cinnamomi, caryophyllorum, croci, cardamomi, ana drac. sem. xyloaloes, seminis ozymi caryophyllati, margaritarum ambarum, fragmentorum hyacynti, saphyri, smaragdi, ana scrup. i. coralliorum amborum, tragacanthi, gummi arabici, ana drac. i. serici crudi, mellis rosati, corticum citri, karabæ, limaturæ eboris, ana scrup. i. trochiscorum diarhodonis, drac. i. pinearum, fisticorum passularum, ana unc. sem. zucchari liquefacti in aqua mellis, & rosarum, q. s. fiat confectio, uel electuarium aromatizatum cũ aliquantulo moschi. Dosis, drac. iij. cum uino diluto, mane, &

sero

ſero, ante cibum per duas horas.

Item bibat patiens aquam deſtillationis aceti acerrimi, cum acore citriorum malorum miſtam. Potus ad idem.

Item bibat alumen oui recens nati, cum exiguo opiati alicuius reſtringientis.

De hac materia lege Bauerium, & Chermiſonē, in ſuis Prophylacibus, ſeu Conſultis Medicis, quorum proceſſus mihi probabilis, & expertus eſſe conſtat. Aliud ad idem. Bauerius. Chermiſon.

DE POLLVTIONE NOCTVRNA SPERMATICA, VEL DIVRNA, CAP. LXXIIII.

Definitio.

POLLVTIO eſt euacuatio materiæ tertiæ digeſtionis.

Pollutio ſpermatica in ſomno, & uigilijs accidit. Et ideo eſt quēadmodum dicit Ariſtoteles ſexto problematum. Corpus quod debet uti coitu, debet eſſe calidum interius, quia ſperma eſt tale. Ariſtoteles in problematibus.

Corpus autem in ſomno magis calidum, & humidum noctu interius. Propter iſtā cām in die rarò accidit pollutio, quia interius in uigilia minus calidū, & humidū eſt. Pollutio in die rarò accidit.

Ex forti imaginatione, & cōcupiſcētia reperi, & uidi quendam ruſticum iuuenem, qui ex ſola inſpectione mulieris, incurrebat pollutionem in die. Pollutio ex concupiſcētia. Exemplū.

Pueris uerò non accidit pollutio, nec in die, nec in nocte. Et cauſa eſt, quia materia nutrimentalis eorum non ſuperfluit pro generatione ſpermatis. Nam nutrimentum ipſis eſt neceſſarium pro augmento corporū eorum. Pueris non accidit pollutio. Ratio.

CAVSAE.

Causæ quadruplices.

CAusæ etsi sint uariæ, reducuntur tamen ad quatuor, uel tres causas.

1 Prima ad causas multiplicantes sperma, sicut sunt cibus, & potus.

2 Et secundario ad causas mouentes sperma.

3 Et causas exacuentes ipsum sperma.

4 Et ad nimiam imaginationẽ circa res coitus. Vnde species coitus, & cõcupiscentiæ receptæ, & imaginatiua, & speculatiua et cogitatiua, mouent uirtutẽ naturalem expulsiuam, ad expellendam materiam spermaticam.

Causæ ergo in summa sunt tres.

Causæ triplices.

1 Nam quædam sunt primitiuæ, sicut nimia repletio ex cibo & potu. Et receptio medicinarum mulliplicantium sperma, & incitantium ad uenerem, & frequẽs imaginatio, ac cogitatio fortis circa uenerea, & de coitu.

2 Quædam sunt causæ antecedentes, sicut sunt materiæ spermaticæ, exuberantes in toto corpore.

3 Quædam sunt causæ coniunctæ, sicut eædem materiæ spermaticæ, existentes in uasis spermaticis.

SIGNA.

1 CIrca præsentem passionem occurrit unum signum prognosticum, quòd pollutio in principio ægritudinis naturalis eueniens, significat multitudinẽ materiæ, facientis morbum, & ita longitudinem ægritudinis.

2 In processu uerò ægritudinis pollutio aueniẽs, significat breuitatẽ ægritudinis, quia significat materiã eẽ digestã, & uirtutẽ expulsiuã esse potentem, ad expellendũ.

CVRA.

Cura pollutionis spermaticæ.

CVra pollutionis spermaticæ diurnæ, & nocturnæ, consistit in curatione, & diuersione materiæ. De quibus

quibus dictum est in cap. præcedenti de gonorrhæa. Diuersio.

Et etiam consistit in prohibitione prouocantium, & attrahētium materiam ad inferiora, quæ habent trahere materiam spermaticam, ad membrum uirile, & incitare ad uenerem & pollutionem. Euacuatio. Quæ uitāda sint.

Ideo uomitus in hoc casu conuenientior est, solutione uentris. De his superius dictum est, de gonorrhæa. Vomitus.

Præsuppositis ergo illis, pollutio curatur cū frigidis, calorem debilitantibus, & uenerem sopientibus. De quibus infra dicemus. Vnde dicitur ab autoribus, quod dormire supra folia salicum, & tenere solatrum supra se, prohibet pollutionem. Frigida. Folia salicis Solatrum.

Rhazes uerò undecimo Continentis dicit, quòd sternere herbam agni casti, & rutham recentem, & dormire super, hæc remouet pollutionem. Rhazes. Agnus castus.

Auerrhoes 6. Colliget, dicit de ista. Quòd Salernitani cum ibant ad conuiuia, secum portabāt herbam agni casti, & sedebant super eam, & remouebatur, ac sopiebatur in eis Venus, & desiderium coitus. Auerrhoes de agno casto.

Auicenna, in fen. 20. lib. 3. tract. 2. dicit, quòd portare laminam plumbi strictam supe rhenes, remouet pollutionem. Sed debet perforari illa lamina multis foraminibus, ne uapores retineantur intra, quia tunc maiorem caliditatem introducerent, prohibendo resolutionem uaporum. Auicenna. Lamina plūbea ad idem confert.

Dicit insuper, si quis portauerit herbam acetosæ, uel semen eius super se, & istud semen sit collectum à uirgine masculo puero, quod talis non poterit emittere sperma, nec in somno, nec in uigilia, qui tale semen portauerit. Hæc Gilbertus Anglicus. Herba uel semen acetosæ æquiualet.

Quidam referunt accidisse, quod sequitur. Fuisse quēdam Exemplum

curæ pollutionis spermaticæ.

dam nobilem, qui per quatuor menses passus sit cõtinue pollutionem, & per quandam mulierem curatum esse, cũ sequenti remedio.

Quando dormitum ibat, ligabat filum, uel cordulam ad collum, quæ cordula descẽdebat usq; ad collum uirgæ, & cum ea uirgam ligabat, non multum stringendo. Et quando in somno inflabatur, & erigebatur membrũ, propter ligaturã illius cordulæ incurrebat dolorẽ uirgæ, & sic excitabatur, & ita curatus est.

ADDITAMENTA PROPRIA.

Balneum ad idem.

Fiat semicupium ex aceto decoctionis uerbasci, agni casti, foliorũ rubi, myrthi, lactucæ, portulacæ, barbæ hircinæ, &c. Deinde superligetur rhenibus lamina plumbea. Vncto prius loco, cum infrigidante Galenico.

Potus ad idem.

Hanc paßionem cohibet potus uini rubelli austeri, cui sit impositus cinis raninus. Dosi drach. i. uel. ſ.

Vel detur idem puluis, cum unc. i. Syrupi radicum papaueris, cum aqua nenupharis lymphati.

Ad idẽ experimentum.

Potest in ijsdem potionibus dictis dari puluis lapidis hæmatitis, & congelatur fluxus hic seminalis.

Doctrina.

Ad hoc eadem ferè ualent, quæ in priori capite proposita sunt.

DE SATYRIASI, ET PRIAPISMO VIRGAE, CAP. LXXV.

Definitio.

Satyriasis, & Priapismus.

SATYRIASIS est continua uirgæ erectio, cum desyderio, & appetitu ad coitum.

Galeni definitio.

Satyriasis est affectus cum intensione pudendorum, quum ipsorum particulæ

culæ quoq; tenduntur. Quibusdam etiam seminis eiectio cum uoluptate fit. Accidit autem & neruorum tensio, seminisq; eiaculatio.

De Satyriasi uide apud eundem, in Methodo medendi libro secundo. *Galenus.*

Definitio Priapismi, ex Galeno, de locis affect. lib. vi. cap. vi.

Priapismus est quũ coles in longitudine, & latitudine totus augetur, nullo stimulante ad libidinẽ, aut desyderio, aut acquisito calore, ut quibusdam accidere consueuit. *Priapismus quid.*

Alia eiusdem, ibidem.

Priapismus est permanens colis, aut auctio, aut tumor.

Causas priapismi uide ibidem.

Priapismus unde excitetur, uide apud eundẽ de morbis curandis, lib. 14. &c.

Gordonij definitio.

Priapismus, est immoderata, & continua uirgæ erectio sine appetitu, & desyderio.

Leonellus.

Ambæ istæ ægritudines sunt paßiones uirgæ uirilis, & sunt ægritudines in cõpositione scilicet, figura, & in situ, in quo membrum disponitur præternaturaliter. *Priapismus*

Est ergo ægritudo Priapismus, frequens, & continua erectio uirgæ, sine cõcupiscentia, & desiderio ad coitũ.

Differentia inter Satyriasim, & Priapismum.

1 *Differunt autẽ in hoc Satyriasis, & Priapismus, quia in Priapismo ultra erectionem uirgæ, non est desiderium ad coitum. In Satyriasi uerò ultra erectionem uirgæ, est desyderium coitus.* *Differentia inter Priapismum & Satyriasim duplex.*

2 *Secundo differunt, quia in Satyriasi emittitur sperma*

post coitum, & uirga post uomitū detumescit, & remittitur in sua intētione. In Priapismo aūt post coitum remanet uirga, & tensa, & erecta. Vnde prouerbium dicitur.

Prouerbiū ioculare.

Qui coit cum monacha, uel moniali, quando talis moritur, remanet uirga eius tensa. Vnde dicitur in carmine apud uulgares.

Carmen iocosum.

Qui monacha potitur, uirga tendente moritur.

Cur post mortem uirga remaneat tensa.

Sed aliam causam præter illam aßignat, quare scilicet post mortem remanet uirga tensa. Et est, quia in Priapismo, & Satyriasi, uētositate, & spiritu replentur arteriæ uirgæ. Vnde intumescit, & erigitur uirga, adueniente uerò morte, resoluitur spiritus, remanentibus uentositatibus in uirga, & in arterijs uirgæ. Vnde adueniēte morte, condensantur, & congelantur uensitositates, relictæ in uirga. Et hac de causa remanet tensa, & erecta post mortem eorum, ista causa rationabilis est.

Causæ quadruplices.

CAVSAE.

Possunt tamen esse quadruplices causæ.

1 Prima, est multiplicatio uentositatis, una cum spiritibus, quo replentur orificia arteriarū, membri uirilis, unde extenditur membrum ultra mensuram.

2 Secunda causa est, uel pōt esse caliditas nimia, in mēbro existens, uel in concauitatibus uirgæ, uel in uenis, & arterijs uirgæ, quæ humiditatem resoluit in uentositate, & ita intumescit membrum.

3 Tertia causa pōt esse multitudo spermatis, ueniens ad uirgā: unde cū in meatibus angustis uirgæ retinetur sperma, & nō eijcitur, tunc remanet uirga tensa, & dura.

Signum desyderij coitus.

4 Vltima causa potest esse desyderium grande, & concupiscentia fortis, & magna imaginatio ad coitum, facit erigere uirgam. Cuius signum est, quia cum quis imagi-

natur

natur uelle coire, eius uirga erigitur. Et signa erectionis uirgæ in generali sunt manifesta. In speciali autē, si sit à uentositate, est multiplicatio, uel abundantia uentositatis in toto corpore. Vnde in melancholicis plus aduenit hæc paßio, quia in talibus ut plurimum multiplicantur uentositates, ex eorum uictu, & in eis uentositas multa generatur, & augetur. Vnde tales plus appetunt uenerea, & minus, seu parum possunt.

Signū à uentositate melācholici ad hoc procliues.

Signum autem erectionis uirgæ, quod fit à multitudine spermatis, quia illud corpus est ualde multiplicatiuum spermatis, quia est calidum & humidum naturaliter illud corpus. Et hac de causa in sanguineis plus multiplicatur sperma, & sunt tales potentiores in coitu.

Signum erectionis uirgæ, à multitudine spermatis.

Signum autem erectionis uirgæ ex desyderio, & concupiscentia, & forti imaginatione uenerearum rerum est, quia talia præcesserunt.

Sanguinei procliues ad hoc.

CVRA.

Cura Priapismi, & Satyriasis, prouenientis à uentositate est, primo ut uitentur illa, quæ uentositatem habent generare, & augmentare, & utatur illis, quæ uentositatem dissoluere, & carminare habent, & hoc quo ad ea, quæ ad intra sumuntur.

Ab extra uerò applicentur ea, quæ dissoluunt, & carminant uentositates.

Vnde fomentetur uirga cū sequenti fomentatione.

Reci. Pulegij, calamēti, origani, ana. m. s. carui, ameos, anesi, fœniculi, cimini, ana drach. ij. bulliant in. s. q. aquæ, ad consumptionem medietatis, deinde cum spongia infusa in ea fomentetur uirga.

Fomentum uentositatū carminatiuum.

Cura erectionis uirgæ, prouenientis à nimia caliditate mem-

Cura erectionis uir-

gæ à nimia caliditate genitaliũ mẽbrorum. membrorum genitalium est, ut primo uitentur ea, quæ caliditatem generant, & augent. Ideo utatur frigidis, & caliditatem extinguentibus. Confert tenere uirgam in aquã frigidam, uel inungere radicẽ uirgæ, cũ oleis frigidis, ut cũ oleo rosato, nenupharino, cũ modico aceti.

Cura. Item ad idem ualet, tenere membrum extra aerem discopertum circa coxas.

Lamina plũbea. Item ad eandem intentionem ualet apponere laminam plumbeã perforatam circa pectinem, ut supra dictũ est.

Phlebotomia, uomitus, conferunt. Cura erectionis uirgæ, prouenientis à multitudine spermatis, perficitur primo cũ euacuatiõe, facta per phlebotomiã, & per uomitũ, nõ aũt per euacuationẽ, per fluxũ uẽtris, ne trahãtur materiæ ad inferiora (aliàs interiora.)

Phlebotomia. Fiat ergo phlebotomia secundum modum, quẽ diximus superius, in cap. de gonorrhæa, & pollutione spermatica.

Vomitus. Vomitus autẽ prouocetur post phlebotomiam, cum aliquo uomitiuo non multum agitante materiam.

Vnde fiat istud uomitiuum leue, & faciens uomitiuum sine molestia, quo ego semper utor.

Vomitiuum leue. Reci. Radicum asari unc. i. bulliant in unc. x. uel. q. s. ad consumptionem medietatis, deinde coletur, & colaturæ adde oxymellis simplicis unc. ij. & fiat uomitiuũ, deinde

Ad idem. antequã istud uomitiuũ exhibeatur, primo gallinã unam decoque in uase satis magno, quousq; decoquatur ad medietatẽ, & postquã gallina illa decocta fuerit, tunc exhibeatur primo potio uomitiua tepida. Post eius assumptionem stet patiẽs per quartã partẽ horæ, & nõ plus, & postea accipiat scutellam unã illius brodij, & trãsglutiat.

Vomitus prouocetur. Postquam sumpserit brodium istud, post exiguum spatium ponat digitum in ore, uel pennam in oleo communi intinctam, & prouocet sibi ipsi uomitum. Et hoc toties

faciat,

faciat, donec perfectè mundificetur stomachus patientis. Stomachi mũdificatio.

Insuper, patiens erectionem uirgæ ex multitudine spermatis, uitet illa, quæ augent, & multiplicant sperma. Sperma multiplicãtia uitanda.

Cura erectionis uirgæ, prouenientis ex nimio desiderio, & concupiscentia coitus, est; ut talis uitet, & fugiat desiderium, & imaginationem rerum ueneréarum.

ADDITIONES PROPRIAE.

SVnt satyriasis, & priapismus quodam modo discrepantes seminalium uasorum affectiones; quorum hoc nostri ueretri palpitationem, & inflationem. Aliud eiusdem penis sine tentigine, & renuente Minerua obturgescentis, iugiter in longitudinem, & gyrum, latitudinem'ue explicationem interpretatur. Definitio.

Prioris uitij cura existit primùm in sectione uenæ sub præputio, uel duarum uenularum inferiorum iuxta præputium. In mulieribus autem: quod tamen rarius accidit: saphenarum. Attenuanda diæta, abstinendum mero, & rebus sementificis, adeoq; diureticis omnibus. Phlebotomia iuxta præputium. Saphena. Diæta.

Applicanda lumbis, ipsis etiam pudendis, si adsit inflatio; cataplasmata ex solatro, portulaca, lactuca, hyoscyamo, nymphea, aut cicuta contesta. Cataplasma ad idem.

Epithemetur coles cum camomilla. Epithema.

Potetur syrupus nympheites, & ruthaceus. Potus.

Deponendæ superfluitates catharticis, & uomitorijs consentaneis. Euacuatio.

Fiant fricationes, & diuersiones ad remota. Frictio.

Venus uitanda, nisi cum propter coitus abstinentiam spermatis redundantiam subesse coniecturauerimus. Coitus uitãdus.

Hac paßione satyriasi laborans uirosa quædam uestalis, adhibito Mutoniati cuiusdam monachi, peßi uice, phallo, seu rutabulo, perfecte curata est. Id, quod præceptor Exẽplũ huius curæ in quadã moniali.

meus

meus Tosetus Patauinus medicus (ut fuit humuntio facetus) se consultore factum fuisse, palàm testatus est.

Experimentũ Doctoris Toseti Patauini medici.

DE DIMINVTIONE COITVS, CAP. LXXVI.

Definitio.

Coitus diminutio. Definitio.

IMINVTVS *coitus est naturalibus rebus gerendis ineptitudo: hoc affectu detenti, nulla libidine, nulloq; desiderio stimulãtur in uenerem, & animo deiecto, mœstoq; sunt : ob id his satyriaca antidotus egregiè succurrit.*

Alia definitio.

Alia definitio.

Est instrumentalium generandi partium ignauitas, & rebus gerendis ineptitudo.

Alia.

Alia definitio.

Diminutio coitus est, ipsius spermatis penuria, spermatica uasa exinaniens.

CAVSAE.

Causæ diminutionis, & impotentiæ coitus quamuis uariæ existant, assignantur tamen tres principales magis.

Causæ diminutionis coitus tres.

1 Nam earum quædam se tenent ex parte uirtutis:

2 Quædam, ex parte instrumentorum:

3 Quædam, ex parte materiæ.

Ex parte uirtutis.

Ex parte uirtutis, & hoc contingit ex uarijs causis.

1 *Nam uel uirtus concupiscibilis est diminuta, uel debilitata; & hoc, quia uirtus imaginatiua, & cogitatiua sunt distractæ ad alia negotia, sicut contingit in religiosis cogitantibus,*

gitantibus, & imaginantibus diuina: similiter & aßidue studentibus, & etiam in hominibus negotiatoribus; tales omnes distrahuntur à cogitationibus uenereorum.

2 Quandoq; uerò contingit propterea, quia homo existens in actu coitus, acquirit, & incidit in aliquam imaginationem turpem, & ad aliquem actum abhominabilem, unde remanet impreßio in mente illius, & quotiescunque uenit ad exercendum actum coitus, recordatur illius rei abhominabilis, & spurcæ, & tunc cessat à coitu; unde contingit aliquando quòd aliquis paratus ad coitum, cùm incipit uelle coire, deijcitur, & ille appetitus à uirga erecta cadit, nec amplius erecta stat.

3 Quandoque & contingit ex debilitate uirtutis uitalis, sicut accidit in illis, in quibus calor naturalis est ualde debilis, sicut in extenuatis.

4 Quandoq; ex parte uirtutis naturalis debilitate; utputa, quando in membris non fit bona digestio.

5 Quandoq; ex parte uirtutis animalis sensitiuæ, quia ad actum coitus omnia ista conferuntur.

Ex parte instrumentorum.

Ex parte instrumentorum causa coitus diminutionis est, & sic contingit. Secunda causa.

1 Aut ex parte uirgæ, & etiam membrorum genitalium; aut ex parte membrorum principalium deseruientium eis, tam præparatoriæ, quàm delatoriæ; aut ex membris medijs inter genitalia, & principalia membra.

2 Ex parte uirgæ contingit propter paucitatem inflationis uirgæ, sicut contingit quando in mirach non est materia uentosabilis, neque etiam in intestinis, unde non cõmunicatur uirgæ.

3 Quandoque etiam contingit ex parte corporis totius; puta,

tius, puta, quando in toto corpore paucæ sunt humiditates uentosabiles.

4 Item, etiam ex parte uirgæ est diminutio coitus propter malitiam complexionis existentis in uirga, quæcunq; sit illa mala complexio, maximè uerò propter malam complexionem frigidam, & siccam melancholicam.

5 Quandoq; etiam cõtingit propter nimiam longitudinem uirgæ: unde ratione illius superfluæ longitudinis uirgæ, quæ aggrauat uirgam, uirga non erigitur, nec potest sursum eleuari: & si erigitur, statim iterũ cadit, similiter ẽt & aliorum mẽbrorum genitaliũ ratione, et testiculorũ.

6 Cõtingit etiam propter malam complexionem ipsorum, cuiuscunque generis sit illa mala complexio, maximè uerò frigida, & sicca.

7 Aut propter nimiam paruitatem eorum, cùm parum spermatis contineant.

8 Aut propter nimiam eorum magnitudinem; unde tũc uirtus spermatis in ipsa cõtẽta dissoluitur, et dispergitur: uirtus autem unita fortior est seipsa dispersa.

9 Aut propter solutionem cõtinuitatis, factam in ipsis, uel ab extrinseco, uel ab ulceribus intrò.

10 Ex parte uasorum spermaticorum utplurimum contingit, sicut propter oppilationem factam in eis, ab aliqua causa oppilante; unde non descendit sperma ab eis ad testiculos, quia sunt obstructæ.

11 Ex parte etiam mẽbrorum principalium, & sic contingit aut propter defectum materiæ ipsius; & hoc contingit à corde, scilicet, quando non transfunduntur spiritus à corde per arterias ad testiculos.

12 Aut propter defectum materiæ spermatis; & hoc contingit ex parte hepatis; nam materia spermatis est materia hu=

teria humoralis,quia humores in hepate generantur.

13 Aut ex parte spiritus multi,& ipsius spermatis,& hoc contingit ex parte cerebri; nam maior pars spermatis,secundùm communiter opinantes,deciditur à cerebro.

14 Propter nocumentum autem factum in aliquo istorũ mẽbrorum principalium,cõtingit etiam diminutio in coitu:unde dicunt Authores,quòd cùm deficit imaginatio ad coitum,etiam sperma contingit deficere; hoc ex cerebro.

15 Cùm uerò deficit desiderium, & erectio uirgæ; & hoc contingit à corde.

16 Cùm autem deficit concupiscentia,et appetitus coitus est hoc,& contingit ex defectu hepatis.

17 Ex parte membrorum mediorum etiam potest esse diminutio coitus; unde ex nimia debilitate istorum inter membra principalia,& genitalia.

18 Sicut ex parte rhenum, & stomachi contingit diminutio coitus,unde nimia debilitas istorum mẽbrorum mediorum potest esse causa diminutionis coitus.

Mala enim complexio rhenum, & stomachi utplurimum frigida est in causa diminutionis coitus. Canon.

Ex parte materiæ.

1 Ex parte etiam materiæ spermaticæ contingit diminutio coitus;& hoc,aut propter paucitatem materiæ.. Tertia causa.

2 Aut propter quietem,& immobilitatem.

3 Aut propter priuationem mordicationis materiæ.

1 Ex parte paucitatis materiæ; utputa,quando pauca quãtitas spermatis generatur,sicut in extenuatis, & macris;& similiter in senibus põt cõtingere propter paucitatẽ cibi,ex quo debet generari sperma tanquã ex materia. Paucitas materiæ.

2 Vel propter aliquid aliud,ut in macilentis, & senibus propriè ægritudines uaricum.

Quies. 1 Ex parte quietis; utputa, cùm sperma tardè ad membra mouetur genitalia.

2 Vel quia existit crassum, & ferè congelatum; unde nō mouetur sperma ad mēbra genitalia, nisi tardè, et lētè.

3 Vel quia meatus, uel uiæ sunt aliqualiter strictæ, & oppilatæ, per quas sperma à membris debet decidi, usque ad membra genitalia.

Priuatio mordicationis materiæ. 1 Ex parte priuationis mordicationis materiæ, ut quādo sperma non mordicat; & ideò, quia non incitat uirtutem expulsiuam ad expellendum.

Tres in sūma causæ diminutionis coitus. In forma (aliàs summa) autem aßignantur tres causæ diminutionis coitus; nam quædam sunt primitiuæ; quædam antecedentes; quædam coniunctæ.

Primitiua causa. 1 Primitiuæ causæ sunt, indebitum regimen in uita, scilicet, sex rerum non naturalium, tendens ad frigidum, & siccum, aut frigidum, & humidum exceßiuè.

2 Antecedēs causa dicitur esse mala complexio existēs in membris principalibus, & uicinis eis, & intermedijs.

3 Cōiuncta, est eadem mala dispositio existēs in mēbris genitalibus, præmißis uarijs causis ipsius diminutionis coitus.

CVRA.

Cura diminutionis coitus. Conuenientia quæ? Duplex cura. QVantum ad curam paßionis, qua mediante aliquis ad coeundum ineptus redditur. Ideò sciendum est, quòd multiplicantia, & augmentantia sperma, & incitantia ad coitum sunt duplicia: nam quædam sunt cibaria; quædam medicinalia.

Cibaria.

Cibaria. Carnes. Cibaria sunt, caro ouina, arietina pinguis, caro passerum, columbarum, perdicum, phasiadum, cothurnicum, testiculi uulpis, coagulum leporis.

Frumentum Ex granis, est; triticum perfectè coctum cum carnibus hœdinis

hædinis pinguibus, & cōfectum cum lacte, & melle; & similiter oryza cocta cum carnibus pingibus, & confecta; cicera alba fracta, fabæ similiter factæ, coctæ eodem modo, scilicet, cum carnibus pinguibus. Oryza. Cicera. Fabæ.

Ex herbis, ad eandem intentionem, sunt conuenientes napi, rapæ, pastinacæ, semen cepe, & cepa ipsa, granum sisami, mentha, eruca, pulegium, radices raphani, & huiusmodi fructus, ut sequitur; amygdalæ dulces, auellanæ, fistici, iuiubæ, sebesten. Herbæ conuenientes. Fructus.

Similiter omnia cibaria, quæcunque sunt calidæ, & humidæ complexionis, ex quibus generantur uentositates; nam talia multum generant spermatis, quia sunt multum calidæ, & humidæ complexionis. Cibaria calida, & hūida

Et quia uentosa faciunt erectionem uirgæ, ideò talia cōferunt plurimum coitus diminutioni uirgæ. Vētosis utēdum.

MEDICINALIA.

Medcinalia sunt, sicut radices, pulueres, electuaria. Vnde fiat sequens electuarium satis efficax. Medicinalia

Recip. Testiculorum uulpis, cerebellorum passerū, columbarum, ana unc. i. Elixentur primò; deinde postquam elixa sunt, assentur in patella cum oleo amygdalino dulci; & postquam assata sunt, aspergantur sequenti puluere. Electuarium ad coitū prouocādum bonum.

Recip. Cinnamomi electi, caryophyllorum, piperis nigri, zinziberis, ana unc. sem. Fiat puluis subtilis, et aspergantur supra scripta: & possunt pistari omnia simul, & reduci ad formam electuarij. Puluis ad idē

Aliud electuarium.

Recip. Zinziberis conditi, iringi conditi, diasatyrionis descriptione Mesuei, diagalangæ, ana unc. sem. Pistentur zinziber, & iringi conditi, cum alijs electuarijs misceantur bene, & formetur electuarium. Electuarium aliud ad idē.

De præ-

Dosis electuarij. De prædicto electuario assumat unum cochlear mane in aurora, & aliud cochlear sumat ante cœnā per ij. horas.

Vinum albū dulce. Post sumptionem bibat medium cyathum uini albi dulcis.

Aliud electuarium.

Aliud elect. ad idem. Recip. Seminis napi, cepe, seseleos, erucæ, ana unc. ʃ. farinæ cicerum alborum, farinæ sisami, ana drac. vi. Pulverizanda pulverizētur, & cum melle despumato, & zuccharo fino, q. s. fiat electuarium.

Puluis ad idem, efficax ualde.

Recip. Seminum superius scriptorum, extremitatū stinci, ana drac. i. cinnamomi electi, galangij, caryophyllorū, cardamomi, croci, ana scrup. ij. granorum sisami, cubebarum, ana scrup. i. auellanarum assatarum, amygdalarum dulcium, fisticorum excorticatorum, ana drac. i. sem. Pulverizentur omnia subtiliter, & de isto puluere cum uino bono, drac. i. assumat. Ex istis pulueribus etiam potest confici magdalæon cum oleo amygdalarum dulcium: deinde accipe drac. i. illius magdalæonis, pulueriza, & cum melle, & sacharo, sicut dictum est.

Magdalæon ad idem.

Canon. Aliquando etiam de puluere superius scripto pōt patiens uti, & comedere in ferculis suis, et distemperare de eodem puluere cū uitello oui sorbili, & uino dulci, & facere parum: hæc enim omnia multiplicāt sperma, & ualet ad erectionem uirgæ, & fœcunditatem ex consequenti.

Vnctio ad eandem intentionem.

Vnct. ad idē. Recip. Olei de piperibus, de croco, de costo, ana unc. i. storacis calamitæ, costi, caryophyllorū, piperis albi, & nigri, cinnamomi, ana drac. ʃ. Pulverizanda pulverizentur, & cū modica cæra fiat unctio, cum qua spina dorsi uersus rhenes, pecten, & uirgam, & etiā peritoneon inungatur.

Canon. Et quia utplurimum diminutio coitus fit ꝑ ropter malam com=

lam complexionem frigidam: ideo prescripta remedia maxime ualent.

Electuarium magistri Leonelli, pro erectione uirgæ, præmissis uniuersalibus euacuātibus. *Euacuationes fiant.*

Recip. Radicum satyrionis, pinearum præparatarum, fisticorum, auellanarum assatarum, ana unc. ſ. seminis baucię, naporum, ceparum, ana drach. i. zinziberis, cardamomi, cubebarum, ana drach. ſ. been albi, & rubei scrup. ij. pistanda pistentur subtiliter, & cum penidijs, & melle despumato. q. ſ. fiat electuarium. *Electuarium Leonelli pro erectiōe uirgæ.*

Vnctio eiusdem, pro eadē intentione.

Recip. Olei spicati drach. ij. piperis longi, cubebarū, costi dulcis, nucis moschatæ, ana drach. i. puluerizanda puluerizentur, & cum modica cæra fiat unguentum, cum quo ungatur sumen, & uirga. *Vnctio eiusdē ad idem.*

ANNEXA PHARMACA.

Vtatur cibis sementificis, deinde utatur electuario sequenti.

Recip. Cantharidarum drach. ſ. stinci marini, boleti ceruini, uirgæ tauri ana drac. i. boracis scrup. ij. piperis nigri, longi, zinziberis cardamomi, ana scru. i. cubebarū, drac ſ. pinearum, pistaciarum, radicis satyrionis, palmæ Christi, ana drac. i. linguæ auis, seminis erucæ, ana drac. ſ. sacchari unc. v. fiat confectio, uel electuarium.

Item mane & sero cōcubiturus, sumat haustulum subscripti apozematis satyriaci.

Recip. Boleti ceruini, loton. i. castorij, macropiperis, ana loton. ſ. zinziberis albi drach. i. pyrethri, tantūdem. Incisa omnia, & comminuta parum, ponantur in uase uitreato nouo, & mundo, & superfusa optimi uini semimēsura, bulliat secundum artem, uase bene delutato, de co= *Apozema Satyriacū ad idem.*

lato bibat mane, & sero parum.

Vnctio Verpæ.

Vnctio ad idem.

Fiat linimentum ex melle, macropiperæ, saccharo, & lini eo membrum. Est egregium illectamentũ matricis.

Aliud ualentius.

Aliud ualentius ad idẽ.

Reci. Axungiæ cothurnicinæ loton. i. hellebori tenuißime triti drac. ſ. incorporẽtur, & unge mẽbrũ genitale.

Electuarium ad idem efficax.

Electuariũ ad idem expertum.

Recip. Castorij, boleti ceruini, macropiperis, zinziberis, galangij, nucis myrysticæ, sangninis draconis, boracis, scingorum, ana unc. ſ. erucæ drach. ij. temperẽtur cũ melle, & fiat electuarium arte.

Aliud ad idem æquiualens.

Recip. Pyrethri, testiculorum uulpis, charyophyllorum, cinnamomi, piperis longi, tormentillæ, castorij, zinziberis, ana lotonem. i. polypodij tantundem, sacchari lotones. viij. mellis mensuram. ſ. farinæ triticeæ. q. ſ. fiat ut supra. Dosis sit aurei dimidium. Et est satyriaca Antidotus, ut præsentanea, ita ualentißima.

DE DOLORIBVS IVNCTVRARVM, CAP. LXXVII.

Species dolorum iuncturarũ nouem sunt.

PECIES iuncturarum affectionum sunt, Arthritis, Chiragra, Gonagra, Podagra, Tenontagra, Paralysis, Scelotyrbe, Perosis, & Ischiadicus morbus.

Definitio.

Arthetica quid?

1 Arthetica est, cum currit materia ad iuncturas digitorum, pedum, & manuum, & est ibi tumor aliquãdo, ab articulis, & artubus nomen sumens. Gordonius hæc.

Alia

Alia Galeni.

1 Articularis morbus est, inflammatio articulis accidēs magnum dolorem neruis patientibus adfert.

2 Chiragra est cum materia comprehensa est in ligamētis, et lacertis manuū, & ibi sentitur dolor. Ex Gordonio.

3 Gonagra est, genuum dolor intensus.

4 Podagra est, quādo materia cōprehensa est in ligamētis, & lacertis pedū, & ibi sentitur dolor. Ex Gordonio.

Podagra (secundū Galenum) est affectus pedibus eueniens, laborem afferens neruis patientibus, quibusdam cū adustione, quibusdam cum frigore.

5 Tenontagra est maiorum neruorum dolor.

6 Paralysis est affectus, motum uoluntarium offendēs, in partibus, uel parte quadam cōtingens. Fit autē neruis, uel musculis patientibus.

7 Scelotyrbe est species paralysis, ut recte ambulare nō possis. Interim in rectum, interim in obliquum, in dextrā inclines, uel in sinistram. Aliquando crus attrahas, ueluti magno passu incedentes.

8 Perosis est naturalis actionis offensa, siue impedimētum, uel cuiusdam particulæ ablatio.

9 Coxarū dolor (uel Ischias) diuturnus, dissolutus, difficilis, adusq; poplites, & suras consequitur. Galenus. Ischias.

Ischiadicus morbus, est cum materia currit ad ligamētum ancharum in loco uertebrarum. Gordonius. Alia Gordonij definitio

APHORISMI.

1 Duobus doloribus simul eundem locum infestantibus uehementior alterum obscurat. Apho. 46. lib. 2. Aphorismi Hippocratici.

2 Non febricitantibus, si tormina (aliàs strophus) acciderint, genuum grauitas, & lumborū dolor, purgari inferius oportere significatur. Apho. 20. lib. 4.

3 Laßitudinem habẽtibus in febribus circa articulos,& circa maxillas potißime abſceſſus fiunt. Apho. 31. lib. 4.

4 Sed ſi ante morbum aliqua parte laborauerit, hic morbus firmatur. Apho. 33. lib. 4.

5 Quibus febres longæ, his tubercula, uel dolores in articulis fiunt. Aphor. 44. lib. 4.

6 Tumores articulorũ, atq; dolores abſq; ulcere,& podagricos quoq;, atq; cõuulſa, horum plurima frigida aqua large effuſa leuat, extenuat, ſoluitq; dolorẽ. Nam modicus torpor dolorem ſoluit. Aphor. 25. lib. 5.

7 In inſaniẽtibus, ſi uarices, uel hæmorrhoides ſuperuenerint, inſaniæ fit ſolutio. Apho. 21. lib. 6.

8 Quæcũq; rupta ex dorſo ad cubitum deſcendunt, uenæ ſectio ſoluit. Apho. 22. lib. 6.

9 Eunuchi neque podagra laborant, neque calui fiunt. Aphor. 28. lib. 6.

10 Mulier podagra non laborat, niſi menſtrua defecerint. Apho. 29. lib. 6.

11 Puer podagra non laborat, ante uſum uenereorum. Aphor. 30. lib. 6.

12 Quicunq; calui ſunt, his magnæ uarices non fiunt. Quibus uerò caluis uarices magnæ ſuperueniũt, hi rurſus capillati fiunt. Apho. 34. lib. 6.

13 Qui gibbi ex aſthmate, aut tußi fiunt, ante pubertatem moriuntur. Apho. 46. lib. 6.

14 Quicũq; morbi podagrici fiũt, hi ſedata in quadraginta diebus inflammatione finiunt. Apho. 49. lib. 6.

15 Dolores podagrici uere,& autumno magna ex parte mouentur. Apho. 55. lib. 6.

16 Quibuſcunq; à coxendicũ dolore diuturno moleſtatis excidit coxa,& rurſus incidit, his mucores ſuperueniunt.

niunt. Aph. 59. lib. 6.

17 *Quibuscunq; à coxendicum dolore molestatis diuturno excidit coxa, his crus tabescit, & claudicant, si non urantur. Apho. 60. lib. 6.*

CVRA.

Circa curam doloris iuncturarum aduertendum est. Primò debemus ab initio curare, antequam dolores uehementes fuerint, ut dicit Auicē. in fen. 22. lib. 3. In principio doloris iuncturarū cura pōt esse facilis, cū aūt quiescūt, difficillimæ curationis existunt, imo ut plurimū ad uitā perseuerarunt. Et quia dolores iuncturarū pendent quādoq; à materia mista, & hoc est ut plurimū: ideo primo ponēdo curā doloris iuncturarū, pendentis à materia calida. In cuius cura plures intentiones sunt habēdæ. Cura dolorum iuncturarum. Auicenna. Ab initio curandum, ne radices agat morbus. Cura in causa calida.

1 *Prima intentio est, in euacuādo materiā minoratione.*
2 *Secunda intentio, in digerendo.*
3 *Tertia intentio, in eradicatione.*
4 *Quarta intētio, erit in applicādo remedia localia.*
5 *Cui cōiungitur quinta intētio, ad mitigandū dolorem.*
6 *Sexta intentio, in confortando membrum mandans, ne amplius mandet, & membrū recipiens, ne de facili recipiat, & pariter erit intentio circa causam coniunctam.*
7 *Vltima intentio est, ordinare debitum regimē, quæ ordine doctrinæ præcedit omnes alias intentiones.*

Septem curandi intentiones.

Prima intentio.

Quātū ad primā intētionē, cōsiderare debemus, an materia peccās sit solū sanguis, uel materia mista sanguini. Quæ sit materia peccās

Sanguine tamen dominante, uel æquato cū alio humore, in quo casu incipiendum est à phlebotomia. Phlebotomia.

Vbi autē alia sit materia, mista sanguini, & dominātē tali materia sanguini mista, nullo modo fiat phlebotomia. Euacuatio leuis.

Vide secunda ve uena eiusde lateris. Aetio auth lib. xij. cap. 23.

Imò debemus incipere ab euacuatione leui materiæ peccantis. Nam Auicenna in capite allegato dicit. Phlebotomia facit currere humores ad loco dolorosa.

Regulæ eiusdem quando humores nõ sunt misti sanguini.

Quando tales humores non miscentur sanguini, istæ regulæ sumuntur eo modo ab Auincenna, circa phlebotomiam, & euacuationem, quarta primi. Et ab eodem prima tertij, tractatu secundo, à principio.

Causa si sanguis fiat phlebotomia.

Vbi autem materia sit sanguinea, faciens dolorẽ iunctuarum, eo modo, quo dictum est, facienda est phlebotomia. In qua consideranda sunt ista.

1 Primo, de qua uena debeat fieri.

2 Secundo, quantitas sanguinis euacuandi.

Fiẽda phlebotomia diuersiua, & minaratiua.

Pro primo, faciẽda est phlebotomia minoratiua, & diuersiua, à latere contrario loco doloris, ut si dolor sit in sinistro pede, fiat phlebotomia ex basilica dextri brachij. Et si dolor est in pede dextro, fiat phlebotomia ex basilica brachij sinistri.

Quantitas sanguinis euacuandi.

Quantitas sanguinis euacuãdi, mensurari debet secundum quantitatem repletionis, & uirtutis.

Emißio sanguinis qualis.

Si sit magna repletio, & corpus repletum, auferatur quantitas sex uel septem unciarum. lib. i. z. ...

Pauca emissio.

Et si sit corpus minoris repletionis, minor quantitas extrahatur. Et huiusmodi phlebotomia fit, existẽtibus regulis pro phlebotomia fienda.

Choleræ minoratio.

Facta phlebotomia minoratiua, quia ut plurimum ex phlebotomia fit ebullitio choleræ, intentio erit minorare cholerã, quia post phlebotomiã materia peccãs est cholera, fiat ergo infrascripta medicina lenitiua, et minoratiua.

Lenitiuum choleræ, & minoratiuũ

Recip. Cassiæ nouiter extractæ drach. x. dissoluatur in decoctione florum, & fructuum. q. s. & exhibeatur hoc lenitiuum, in crepusculo calide. nobis no exhibet Casia nisi ...

Regula.

Regula.

Nota quòd in euacuatione cuiuſcunq; humoris, debemus incipere à re leni, & ſic gradatim procedere ad fortiora, & hoc in omni euacuatione, tam materiæ frigidæ, quàm calidæ. Et hoc colligitur ab Auicenna, loco allegato. Et hoc uidebitur in cura de doloribus iuncturarũ, pendentibus à materia frigida. *Modus euacuandi, per ſolutiua.* *Auicenna.*

Secunda intentio.

Quantum ad ſecundam intentionẽ, facta minoratione digeratur materia illa cholerica cũ digeſtiuis appropriatis, habentibus iſtã proprietatẽ, quod habeant aliquid ſtypticitatis, ne ſua lenitate faciat humores currere. Et iſta regula attẽditur etiam in ſolutiuis, quod habeãt aliquid ſtypticitatis, pro cõfortatione, & prohibitiõe curſus, quæ ſumitur ab Auicẽ. lib. 3. cap. de lapſibus hepatis. *Secunda intentio.* *Digeſtiua choleræ* *Sypticitas.* *Auicenna.*

Digeſtiuum autem conueniens in artetica calida eſt hoc.

Rec. Syrupi roſati, ſyrupi granatorũ, ana dra. vi. aquæ plantaginis, roſarũ, ana unc. i. uel ij. miſce, & fiat potus, & exhibeatur iſte potus, quouſq; fiat digeſtio in urina. *Digeſtiuũ in arthetica calida.*

Tertia intentio.

Quantum ad tertiam intẽtionẽ, digeſtione facta, detur medicina eradicatiua in forma pilularũ, hoc modo. *Tertia intẽtio.*

Recip. Pilularum de hermodactylis minorum Meſuei, ſcrup. ij. ſ. (Quia euacuant materiam calidam à iuncturis) rhæobarbari electi ſcrup. i. ſpicæ gra. i. ſ. puluerizãda puluerizentur, & cum ſyrupo de granatis reformentur pilulæ numero. vij. & dentur ſicut ſæpe dictum eſt. Et poſt iſtud fiat lauatiuum, ut moris eſt, ex aqua hordei, & zuccharo. *Eradicatio.* *Pilulæ eradicatiuæ.* *Lauatiuũ.*

Si autem patiens mallet medicinam in forma potabili, detur *Potus eradicatiuus.*

detur medicina sequens eradicatiua.

Potus eradicatiuus.

Reci. Florum boraginis, buglossæ, uiolarum, ana.m.ſ. passularum enucleatarum, liquiriciæ rasæ, ana unc.ſ. corticum myrobalanorũ citrinorum drach.i.ſ. hermodactylorum drach.i. bulliant iſta omnia in.ſ.q. aquæ fontanæ, uel cysternæ, ad consumptionẽ medietatis, deinde coletur, & colaturæ accipiatur.q.ſ. ad dissoluendum, electuarij de caſia drac.vi. electuarij ſucci roſarum drac.ij. rhæobarbari electi ſcrup.iiij. miſce, & fiat potus.

Pro pauperibus, accipe cortices myrob. citrinorum.

Vbi autem eſſet pauper, loco rhæobarbari ponantur cortices myrobalanorum citrinorum drac.i.ſ. & iſte potus exhibeatur, eo modo, quo dictum eſt.

Quarta, & quinta intentio.

Localia anodyna.

Quarta, & quinta intentio eſt, circa remedia localia, & cum hoc mitigantia dolorem.

Cura.

In principio doloris iuncturarum, à materia calida, & cholerica apponantur repercuſſiua, & infrigidantia.

Epithema ad idem.

Reci. Olei roſacei, omphacini, ana drach.i.ſ. uel unc. i.ſ. infundantur peciæ lineæ, & ponantur ſupra locum doloroſum.

Aliud ad idem.

Aliquando peciæ infuſæ in aqua roſarum, uel ſolatri, idem operantur.

Emplaſtrum ſequens ad idem prohibens materiæ curſum,

Emplaſtrum anodynũ in arthritide.

Recip. Caſiæ nouiter extractæ unc.ij. pulueris hermodactylorum unc.ſ. (aliàs drach.ſ.) uitellum unius oui, miſce, & cum oleo roſato reducatur ad formam linimenti, & emplaſtri.

Aliud emplaſtrũ ad idẽ, & eſt emplaſtrũ, quo communiter utunť medici.

Recip. Medullam panis infuſam in lacte (aliàs aceto) ita quòd imbibatur lacte illo multum, deinde accipiatur, & po-

& ponatur in mortario: cui adde caßiæ nouiter extractæ unc. i. uitellum unius oui, olei ruthacei, omphacini, q. s. Fiat emplastrum.

Notio.

Et nota, quòd à principio curæ semper debemus procedere cum mitigantibus dolorem. Mitigatiua doloris.

Aliud emplastrum ad idem, mitigatiuum uehementissimi doloris.

Recip. Raparum rasarum, q. v. ad placitum, rosarum rub. foliorum caulium minutim incisorum, ana, &c. & bulliant simul in s. q. aquæ; deinde accipiãtur: & eis adde uitellum i. oui, & cum oleo rosato confice emplastrum. Aliud ad dẽ anodynũ optimum.

Ad idem balneum factum ex decoctione raparum, quando alia non contulerint.

Accipiatur aqua frigida, et ponatur membrũ, et pes in illa aqua; uel superfundatur loco dolenti, multum ẽt ualet.

Fomentatio ad idem.

Recip. Succi, uel aquæ raparum, aquæ fontis, propter penetrationem. Fiat epithema super locum dolentem. Fomentũ ad idem.

Si autem illa non contulerint.

Cum emplastro ex caßia ponatur drac. i. opij subtiliter puluerizati cum scrup. i. croci: & ita fiunt ea, quæ in principio doloris iuncturarum, materia calida, conueniunt. Anodynũ ad idem.

Et quãtum ad repercußionem, & sedationem doloris, in augmento oportet procedere cum his, quæ molliter resoluunt, & repercutiunt, sicut sunt sequentia. Resolutiua, & repercußiua mollia.

Epithema.

Recip. Olei camomalini, rosati, ana unc. i. Infundantur lineæ peciæ, & apponatur supra locum dolorosum. Epithema ad idem.

Ad

Ad i[d]em ualet infrascriptum emplastrum.

Emplastrum ad idem. *Recip. Camomillæ, meliloti, rosarum rub. foliorum uiolarum, ana man. 1. farinæ hordei, farinæ seminis lini, ana unc. 1. sem. Puluerizāda puluerizentur, & cū oleo rosato, & camomalino, q. s. ad impinguandum, fiat emplastrum.*

Resolutiua à fine augmēti usq; ad medium status. *A' fine augmenti usq; ad medium status, resolutiua apponantur circa locum dolorosum cū pauca repercußione; unde fiat primò sequens fomentatio.*

Fomentū ad idem. *Recip. Absynthij, camomillæ, meliloti, anethi, rosarum rub. herbæ arteticæ, herbæ paralyticæ, ana man. sem. Bulliant in lib. s. q. aquæ, ad cōsumptionem tertiæ partis: deinde accipiatur filtrum, uel spongia, & infundantur in prædicta decoctione; quæ expressa, apponatur loco doloroso ter, uel quater; & fiat fomentatio loci.*

Deinde inungatur locus cum infra-frascripta unctione.

Inunctio ad idem. *Recip. Olei camomalini, lilini, rosati, ana unc. sem. Misce, & cum hac unctione ungatur locus dolens.*

Alia ad idē. *Ad eandem intentionem ualet oleum camomalinum solum, in quo bullierint uermes terrestres; resoluit enim, & confortat.*

Resoluentia, et cōfortātia. *In declinatione autem, resoluentia, & confortantia conueniunt.*

Fiat ergo infrascripum remedium.

Medicamen ad idem bonum. *Recip. Faldellas stuppeas, quæ infundātur in urina pueri; deinde aliqualiter exprimantur, & inuoluantur in cineribus calidis benè; moueantur, & postea conquassentur in dicto cinere; post, ligentur sic dictæ faldellæ stuppeæ super locum dolorosum: resoluit nanque, & consolidat locum dolorosum.*

Ad idem

Ad idem ualet infrascriptum emplastrum.

Recip. Camomillæ, rosarum rub. stæchadis arab. maioranæ, radicum hermodactylorum, ana man. sem. Bulliant in s.q. uini rubei styptici (aliàs nõ styptici) quousq; perfectè decoquantur: deinde pistentur in mortario, & cum oleo camomalino, & mastychino, q.s. ad impinguandum, fiat emplastrum, quod loco dolenti apponatur.

Ad idem ualet hoc balneum.

Recip. Pulegij, calamẽti, rosarum rubearum, ana man. i. Bulliant in s. q. aquæ ferratæ, ad consumptionem tertiæ partis: uel bulliat in uino rubeo styptico, & balneetur locus dolens, embrocando, uel lauando.

Vel accipiatur spongia ad quantitatem loci dolentis, & infundatur in prædicta decoctione, fortiter exprimatur, & supra locum dolentem applicetur, ita quòd per noctem permaneat: exiccat enim, resoluit, & confortat. Epithema ad idem.

Electuario sequenti debet patiens uti pro confortatione membrorum nutritiuorum, ne fiat generatio materiæ facientis dolorem.

Recip. Saluiæ minutissimæ, incisæ, & non pistatæ, seu contusæ, lib. i. (aliàs lib. sem.) mellis, q. s. ad hoc, ut perfectè prædicta saluia decoquatur: deinde, facta sufficiẽti decoctione, addantur infrascriptæ species. Electuarium ad idẽ, & est cõfortatiuũ mẽbrorum.

Reci. Specierum aromatici rosati, descriptione Gabrielis, specierum diatriasandali sine camphora, ana unc. sem. Misceantur cũ prædicta decoctione saluiæ, & parum bulliãt quousque perueniant ad formam electuarij. Species.

De isto electuario sumat patiens in mane, ante cibum per tres horas, ad quantitatem castaneæ magnæ: & sero quando uadit dormitum, accipiat quantitatem auellanæ. Vsus electuarij.

Quinta intentio, quæ erat intentio de medicinis mitigantibus Anodyna.

gantibus dolorem; quæ medicinæ satis fuse comprehensæ sunt sub intentione quarta.

Myrobalani kebuli. Itidem ualent myrobalani kebuli conditi.

Sexta itentio.

Sexta intentio, quæ ordine doctrinæ debet præcedere omnes alias, est de regimine uitæ; quod regimen debet esse tale.

Regimē uitæ

Aer qualis. Caueat patiens ab aere multum calido, uel frigido, uel pluuioso, niuoso, & uentoso à principio.

Diæta qualis. Sit diæta ualde tenuis à cibo, & potu; dimittat carnes, & oua, usque ad vij. dies: deinde potest comedere de pullis paruis, & auibus degentibus in arboribus; & oua sorbilia potest aliquando sumere.

Potus qualis Vino omnino abstineat, & bibat aquam mellis factam cum saluia. In declinatione tamen facta purgatione, uti potest uino rubeo habente aliquid stypticitatis: secundùm tamen Auic. non debet bibere uinum, quousque super infirmo currant quatuor tempora.

In fine declinationis, primò conuenit exercitium, sed usque ad illud tempus, scilicet, ante declinationem ægritudinis exercitium dimittatur.

Somnus. Dormiat patiens per vij. horas in nocte; & nullo modo in die dormiat, nisi fortè in nocte non posset dormire.

Accidentia animi. Omnia accidentia animi uitare debet, & hoc quantum ad dolorem iuncturarum à causa calida pendente sufficiat.

CVRA DOLORIS IVNCTVRARVM À CAVSA FRIGIDA.

Cura doloris iūcturarū à cā frigida ē quantuplex. Cura doloris iuncturarum à causa frigida completur quinq; modis, minoratione materiæ, digestione, euacuatione, eradicatione, sedatione doloris, & resolutione materiæ,

materiæ, actu facientis dolorem.

Prima intentio.

Pro prima intentione notandum, quòd rarò à principio competit euacuatio, quæcūque sit illa, siue eradicatione, siue minoratione: nam minoratiua si sit debilis, nihil diuertit; quia fluente materia ad locum doloris, fieret agitatio; ideò tutius est hanc dimittere euacuationem: à principio etiam à fortiori euacuatione dimittatur. Prima intentio.

Secunda intentio.

Secunda intentio est, digestio materiæ, & completur in digerendo materiam, quæ est frigida, utplurimū phlegmatica: non oportet procedere cum digestiuis multum aperitiuis, quia facerent materiam fluere ad locum; ideo fiat tale digestiuum.

Recip. Mellis rosati colati unc. i. syrupi stæchaditis, unc. sem. aquæ absynthij, bethonicæ, ana unc. i. sem. Istud digestiuum exhibeatur, ut supra, usque ad quinque, uel septem dies. Digestiuum a

Dentur medicamenta solutiua, & in istis seruētur regulæ sequentes. Solutiua usurpanda.

Tres obseruationes in euacuatiuis habendæ.

1 Prima est, quòd cū medicinis solutiuis misceantur styptica, quæ prohibeant dilatationem uiarum ad iuncturas.

2 Secunda est, quòd à leuioribus, & non à fortioribus incipere debemus.

3 Tertia est, quia rarißimum est quòd cum materia frigida ex se non penetraret à natura; ideò oportet aliquid admiscere, quod respiciat choleram.

Tertia intentio.

Recip. Pilularum cochiarum, pilularum hermodactylorum maiorū, ana drac. sem. rhæobarbari, scrup. sem. (aliàs drach. sem.) uel loco rhæobarbari, & melius, in hoc casu accipiat Eradicatio. Pilulæ eradicatiuæ.

accipiat cortices myrobalanorum indorum, scrup. sem. Et reformẽtur pilulæ, nu. vij. cum syrupo stæchadite, et exhibeatur talis medicina.

Canon. Notandum, quòd in hoc casu magis conueniunt pilulæ, quàm potiones, quia maiorem moram trahunt in stomacho, & possunt plus à longinquis trahere. Tamen si patiens non posset sumere pilulas, fiat sequens lenitiuum in forma potabili.

Potus lenitiuus, & solutiuus. Reci. Florum boraginis, buglossæ, ana man. sem. stæchadis arabici, iuæ, herbæ paralyticæ, ana drac. i. passularum enucleatarum, liquiriciæ rasæ, ana drac. sem. Fiat decoctio secundùm artem.

Recip. Prædictæ decoctionis, q. s. ad dissoluendum, diacatholiconis, drac. y. electuarij elescoph, drach. i. sem. electuarij indi maioris, scrup. iij. electuarij succi rosarum, scrup. i. Misce, fiat potus, & exhibeatur, ut supra.

Et euacuationes sunt reiterandæ in hoc casu, & hac ægritudine, ueniendo postea ad digestiua, & solutiua fortiora. Et hæc dicta pro secunda, & tertia intentione.

Quarta, & quinta intentio.

Quarta, & quinta intentio. Quantum ad alias intentiones, quæ sunt, mitigare dolorem, & resoluere materiam, fiat emplastrum sequens mitigatiuum doloris.

Anodyna, et resolutiua. Emplastrum mitigatiuum doloris. Recip. Medullæ panis infusi in decoctione camomillæ, absynthij, maioranæ, iuæ, quousque imbibatur humiditate; deinde accipiatnr illa medulla, & ponatur in mortario: cui adde medullæ casiæ nouiter extractæ, unc. i. uitellum i. oui, olei camomalini, unc. i. croci, scrup. sem. Fiat emplastrum, & loco dolenti applicetur.

Epithema ad idem. Ad idem ualet oleum amygdalinum dulce cum oleo sesamino, & camomalino, & cum modico olei rosati, & infundere

fundere pecias, & applicare loco dolenti.

Ad idem ualet infrascripta unctio.

Recip. *Pinguedinis taxi, uulpis, cati syluestris, si habe= ri potest, ana unc. i. olei camomalini, uulpini, ana unc. sem. (aliàs ana unc. i.) Liquefiant pinguedines, & cum prædi ctis oleis, & modica cæra fiat unguentum.* — *Vnctio ad idem.*

Balneum resolutiuum, & confortatiuum doloris iuncturarum.

Recip. *Iuæ, primulæ ueris, pulegij, calamenti, artheticæ, absynthij, ana man. i. rosarum rubearum, hypocystidis, ana man. sem. Bulliant hæc omnia in uino rubeo, & cum pauca quantitate aquæ, ad consumptionem medietatis; deinde balneetur membrum dolens; & postquam balneatum est, exiccetur, et inungatur cum infrascripta unctione.* — *Balneũ reso lutiuũ, & cõ fortatiuũ ad idem.* — Exiccatio.

Recip. *Olei uulpini, lateritij, ana unc. sem. olei masty= chini, unc. sem. Inungantur iuncturæ cum istis prædictis oleis omnibus simul mistis.* — *Vnctio ad idem.*

Postquam autem materia non est in aliquo fluxu, et re= manent iuncturæ laxæ, uel lassæ, accipiantur faldelle stup peæ, infundantur in urina pueri, & aliqualiter expres= sæ, & inuolutæ in cineribus calidis applicentur locis do= lorosis; nam confortant iuncturas, & exiccant residu= um materiæ. — *Epithema in materia non fluxa, uel nõ laxis iũctu= ris.*

Quantum ad regimen uitæ, in doloribus iuncturarum à materia frigida: à principio debet esse tenue; & non bi bat uinum, sed aquam mellis per totum regimen; declinet ad calidum, & siccum. — Canon. Regimen ui tæ. Potus.

Oleum de lumbricis ualet post uniuersalem euacua= tionem. — *Oleum lum= bricorum.*

Item accipe sapam, in qua decoquantur furfures, tan= tum ut — *Emplastrum ad idem.*

tum ut totam farinam emplastri accipiat : adde uitellum oui, salis parum, cicerum quantum uidetur bonum. Fiat emplastrum.

Cõsilium Nicolai Florentini. *Nicolaus laudat emplastrum, siue oleum de ranis; mirabiliter ualet à proprietate ad iuncturas, & est resolutiuum in casu conuenente, quo sæpe usus est* Leonellus.

Vsus est etiam unguento de meliloto.

Recip. Herbæ *arthetica, paralyticæ, iuæ, pulegij, calamenti, sampsuci, camomillæ, meliloti, ana man. i. opoponacis, bdelij, amoniaci, serapini, ana drach i. farinæ fœnu græci, unc. i.* Herbæ *bulliant in s. q. aquæ ad perfectam decoctionem: deinde contundantur, & cum oleo laurino, lilino, & terebentina, q. s. ad mitigandum (aliàs ad impinguandum:) deinde addantur gummi dissoluta in uino, & farinæ, & fiat emplastrum: & hæc omnia sunt resolutiua, & membrorum confortatiua.*

APHORISMVS.

Aphorismus *Paruos habentes oculos non facilè podagra corripiuntur, sed magnos, & prominentes.* Gal. *in 6.* Aphor. *particula,* Commen. *37. & alibi.*

ADDITAMENTA PROPRIA.

Epithema ad dolores iũctu rarum. ARnoldus *laudat epithemationem factam cum filato canabino, seu stuppeo, in lixiuia decocto, & calidè applicato: & ego expertus sum, & reperi uerum.*

Emplastrum artheticæ doloris mitigatiuum.

Emplastrum in arthetica mitigatiuũ. Recip. *Opij, croci, ana unc. i.* Pulueri*zentur, & cum tribus uitellis ouorum, & oleo rosato, uel uiolato conficiatur, & loco dolenti emplastretur : quod statim dolorem mitigat.*

In ar-

In arthetica omnigena unctio.

Reci. Seminis psilij unc.iiij.aquæ.q.s.coquatur ad uiscositatem, quam per pannum exprime, colato adde ceræ unc.iij.olei communis unc.vi.deinde feruefiat ad liquefactionem ceræ, semper mouendo cum spatula, & in pila diutius contere, donec bene condensetur. Cum isto liquamento unge articulos, & neruos dolentes. Vnctio, seu liquamētum in morbo articulari.

Oportet autem ut debita euacuatio per pharmaca, cucurbitulas, uel phlebotomiam, & diætationem moderatam præcedat. Canon, seu animaduersio.

Ego aliquando utor balneo, ex summitatibus ulmi parato, si frigida sit intemperies in uino pleno, sin calida, aceto rosaceo decoctis. Lauacrum pro neruicis & articularijs.

Porrò de iuncturarum uitijs omnigenis lege Rhazen in libro de ægritudinibus neruorum, & iuncturarum. Inibi enim pulcherrime, & saluberrime tractat de omnibus artuum uitijs, & noxis. Rhazes.

Ego in omni Articulari morbo utor oleo balsamino tali.

Recip. Terebinthinæ lib.i.opoponacis, galbani, serapini, ana unc.s.granorū iuniperi.m.ij.thymiamatis lib.i. Mittatur in botiam magnam uitreatam, non lutatam, in cineribus ad fornacem, unguentum fiat lentißimo igne ad decem horas, nec est opus infra hoc claudere uas luteo sapientiæ. Sed post hoc claudantur ipsa uasa bene, & sigillentur, & fiat ignis paulatim fortior, gradatim ascēdendo, ita quod in botia nullus percipiatur sonus, iuxta declarationem. Deinde ascendatur ad fortiorē ignem, donec totum oleum ascendat. Et est ad podagram frigidam, & ad omnia uitia iuncturarum frigida expertum. Oleum balsaminū pro neruis, et in podagra.

Balneum ad idem.

Sed primo præcedat hoc balneum, non neglectis universalibus.

Reci. Granorum iuniperi, radicum ebuli, florum camomillæ, ana.q.v. conquassentur per diem.i. ponãtur in uino, & calide fiat embrocatio.

Et si purgatione opus est, purgetur ægrotus arthriticus cum Tragæa ut infra.

Tragæa pro arthriticis, solutiua.

Recip. Cinnamomi, cardamomi, ana scrup.i. rosarum, mastyches, ana scru.s. zinziberis drach.s. thurbithi drac. iij.s. hermodactylorum drach.i. diagrydij scrup.i. sacchari thaberzeth.q.s. fiat Tragæa, quæ suauiter euacuat, à iuncturis. Dosis delicatis, & inualidioribus drach.s. robustioribus drach.i.

Aliud Catharticum quo ego sum usus, cũ olim laborarem ex pedibus.

Pilulæ arthreticæ propriæ, expertæ.

Reci. Specierum hieræ drach.s. specierum benedictæ laxatiuæ drach.i. hermodactylorum, turbith, ana tantũdem, electuarij de succo rosadrũ drac.iij. uel.iiij. zinziberis scrup.i. myrobalanorũ citrinorum drach.ij. fiat massa pilularis.

Leonelli Fauentini de Medendis morbis Partis secundæ Finis.

LEONELLI FAVENTINI DE MATRICALIBVS AFFECTIBVS, COMPENDIOLVM SALVBERRIMVM.

Lege duos Hipp. comment. de morbis mulieribus

Definitio Matricis.

ATRIX est membrum à natura deputatum ad cōceptionem, situatum inter uesicam, & intestina: ex parte dorso alligatum, & femori ut apparet, & ossi sacro, seu lato, quod Alkati uocant, ex duabus tunicis compositum. Quarum intrinseca est uenosa, & exterior neruosa. Collum habens exterius protensum, cuius orificium uersus os matricis habet panniculos tenues commistos ex uenulis paruis, quodāmodo cooperiēs eius foramē, & propter hoc in deuirginatis scinditur eugiū, caro eminula inter cunni symphlegadas, quo panniculo rupto fit notabilis cruentatio indidem promanans. Hanc uirginalem pelliculam, quæ primo coitu abrumpitur, authores modo hymen, modo peritonion, & ἔυγιον, sed plerunq; florem uirginitatis uocitant. Descriptio uteri mulieris. Duæ uteri tunicæ. Collum uteri. Eugium quid?

Item de situ, colligantia, qualitate complexione, iuuamentis, deniq; de morbis qui locellos muliebres infestant, Mundini Anatomen legito. Significatur eadē matrix multis Polyonimis utpote, Loci muliebres, uulua, mater, matrica, folliculis, uter, conceptaculum, spermotheca, bulga, ὑστέρα, μήτρα, δέλφυν. Et hoc in fœmininis solum, in reliquis autem animalibus uulua, uel uolua dicitur. Mundinus. Diuersæ matricis nomēclaturæ.

DE SVPPRESSA MVLIEBRI PVRGATIONE, CAP. I.

In mora, seu præternaturali retentione mensium, fiat talis processus.

Phlebotomia.

Auicennas.

RIMITVS *si mulier sit sanguinea, & repletio sit in toto fiat phlebotomia de basilica dextra, ex qua hauriantur unciæ quatuor uel quinque sanguinis. Adserit enim Auicenas, quod in hoc casu uenæ sectio sit prouocationis hæmorrhagiæ locellorum irritamẽtum, sine alia euacuatione, quia natura exonerata à pondere, & sanguinolenta mole, adeoq; multitudine eius sanguinis, sic fit potens ad expellendum superfluum sanguinẽ à matrice. Et ita per menstrua illinc per biduũ fiat phlebotomia saphenæ, unde detrahatur quadrans, uel ad summam trientalis mensura sanguinis.*

Notio.

Huic opin. [illegible] [illegible] in lib. de [illegible] [illegible] uenæ:

Communiter tamen, ubi non est tanta repletio sanguinis, incipiendum est à phlebotomia saphenæ.

CAVSA.

R*Etinentur autẽ menses propter multitudinẽ phlegmatis crassi, misti cum sanguine, quod oppilat uenas ad matricem tendentes.*

CVRA.

S*Copus ferè curationis est, subtiliare, digerere, & demũ euacuare. Cõpetit igitur primo sequẽs digestiuũ.*

Digestiuum in suppressione mensium.

Reci. Syrupi de Matricaria, de duabus radicibus, oxymelitis simplicis, ana unc. ʃ aquarũ endiuiæ, fœniculi, capilli ueneris, ana unc. i. misce fiat syrupus, siue potus, qui exhibeatur mane calidus, ante diem per horam, super quẽ dormiat ad lubitum.

Post

Post ad.v.vi.uel vij.dies ab assumptione syruporũ digestiuorum, recipiat hanc medicinam, solutiuam uentris, ut sequitur.

Recip. *Florum uiolarum, boraginis, buglossæ, ana.m.s. arthemisiæ, capilli ueneris, melissæ, ana unc.s. radicũ apij, fœniculi, ana unc.i.(aliàs drach.i.) passularum enucleatarum, liquiriciæ rasæ, ana unc.s. anesorũ.m.s. fiat decoctio secundum artem, ad consumptionem medietatis.* Colati re*cipe.q.s.ad dissolutionem diacatholici unc.s. diaphænici, drach.ij. electuarij* Indi *maioris scrup.iij. misce fiat potus, & dulcoretur cum melle rosato colato.* Detur *calidus ante diem per horam, tamen cum incipit operari nõ amplius dormiat, post quatuor horas ab assumptione illius pharmaci, hauriat hoc lauatiuum.*

Potio solutiua, & subtiliatiua.

Recip. Brod*ij cicerum rubeorum unc.vi. sacchari rubei unc.i.s. misce.*

Lauatiuum

Instante proxima nocte dent̃ hæ pilulæ.

Pilulæ.

Reci. *Pilularum fœtidarũ, aggregatiuarũ, ana drac.s. (aliàs scrup.i.) agarici electi, uel trochiscati scrup.i.gra. iiij. pulueretur agaricus, & misceatur cum dictis, & reformentur pilulæ nume.vij. cum syrupo arthemisiæ.*

Deinde fiat prouocatio menstruorum hoc modo, ut sequitur.

Prouocatiua menstruorum.

Recip. Radicum *apij, fœniculi, petroselini, rusci, asparagi, ana drac.i. radicum rubeæ tinctorũ drach.s. cicerum rubeorũ, uel nigrorũ gra.xv. bulliant in.s.q. aquæ fluuialis, ad consumptionẽ tertiæ partis.* Et *illi decoctioni adde mellis lib.s. aceti unc.iij. & bulliat iterũ & despumetur, quousq; deueniat ad excoctionem dimidij, deinde coletur, de colatura dentur unc.v. ante diem per horam, sit autem*

Syrupus prouocatiuus menstruorum.

potus hic calidus cum propinatur.

Aliud efficacius prouocãs menstrua.

Aliud prouocatiuum ualentius. Recip. Trochiscorum de myrrha drach.i. pulueretur subtiliter & dissoluatur in.s.q. aquæ arthemisiæ, calefiat, & exhibeatur ante diem per horam.

Fomentatio ad idem circa pectinem.

Fomẽtatio. Reci. Pulegij, calamenti, origani, sauinæ (aliàs satureiæ) arthemisiæ, ana.m.i. rubeæ tinctorum.m.s. radicum apij, petroselini, ana drach.i. bulliant omnia in.s.q. aquæ fluuialis, usq; ad consumptionẽ medietatis. Deinde accipe spongiam unam, & infundatur in prædicta decoctiõe, quæ expressa inter duas pecias lineas subtiles, ponatur super sumen, quod prouocat menses aperiendo uias.

Cucurbitulatio. Notio de Phlebotomia. Eliciuntur item menstrua, apponendo uentosas magnas sub poplite, sine scarificatione, & in suris pedum; nam potenter euacuat, & si phlebotomia posset fieri uenæ sub poplite, efficacior esset, quàm saphenæ, propter proximitatem loci.

Balnea. Possunt etiam fieri balnea, uel semicupium, tam fomẽtando, quàm lauando, prout fieri solet in aquiminarijs. Fiat igitur lauacrum ex istis rebus, in quo sedeat mulier, & prouocabuntur menstrua.

Balneũ ad cienda muliebria probatissimũ.

Lauacrum ducẽdis mẽsibus aptũ. Reci. Iuæ, calamenti, origani, pulegij, arthemisiæ, melisse, serpilli, absynthij, prasij, parietariæ, mercurialis, ana.m.i.s. radicum uel fustium fœniculi.m.i. radicũ apij, petroselini, asparagi, rubeæ tinctorum, ana.m.s. bulliant omnia in uase magno, in aqua fluuiali.q.s. ita quod aqua ferè sit ad dimidũ excocta, alias legitur, bulliant ad cõsumptionem tertiæ partis, & ponantur in semicupio, in quo desideat mulier, usq; ad umbilicum, perduret autem

in hoc

in hoc balneo per horæ dimidium, deinde recipiat se cubitum,& exiccetur,post inungatur cum oleo calaminthite, seu crinino calido. Vnctio.

Suffumigium ad idem.

Reci. Iuæ,*matricariæ,melissæ,ana drac.i. casiæ ligneæ. cinnamomi electi,rubeæ tinctorum,ana scru.ij.galliæ moschatæ drach.i.*Fiat *ex omnibus illis puluis subtilis,cum quo suffimigetur matrix hoc modo,super carbones ignitos ponatur parū illius pulueris, & recipiatur fumus ad matricem, per embotum, hoc pacto : ut pars lata ponatur super carbones, stricta ad matricem.* Idq; *fiat mane, & sero stomacho ieiuno.* Puluis pro suffitione.

Pilulæ ad idem.

Recip. *Myrrhæ electæ, cinnamomi optimi , casiæ ligneæ,ana drach.ß.radicum dyptami scrup.i.pulucrentur subtiliter,& cum syrupo de arthemisia reformentur pilulæ sex pro drach.i.de quibus accipiat nume.v.de mane ante diem per horam.* Pilulæ.

Confert etiam exhibere drachmam i. uel scrupulos binos, theriaces antiquæ,dissoluendo ipsam in sextante uini meracioris. Theriaca.

Item ad idem confert exhibere drach.i.uel.i.ß. radicis dyptami albi,tenuiter puluerati,dissoluēdo in aquæ(alias uini)elixationis dyptami unc.iij.uel iiij.Quod etiā summopere ualet,ad difficultatem partus. Ad menses ciendos. Ad partum accelerādū.

Ad idem ualet sumere stercoris accipitris, cinnamomi electi, subtiliter puluerati,ana drach.ß.dissoluendo in uino pleno,ut supra. Ad idem.

Nascale,seu pessus ad idem.

Recip. *Succi mercurialis unc.iiij. in quo infundatur subsequens pessarium,& imponatur matrici,& alligetur* Pessarium.

filum coxę, ut extrahi poßit. Et, cum steterit in matrice per binas horas, extrahatur; postea clysterizetur matrix cum balneo suprascripto.

Clysterizatio.

Pessarium de quo supra.

Pessarium. Recip. Gentianæ scrup. ij. colocynthidis, nigellæ, ana drac. i. ſ. carnium ficuũ. q. ſ. ad incorporãdum, & fiat cũ succo linozostis, aut cucumeris asinini pessulus.

Aliud pessarium. Vel formetur pessariũ ex coto filatum, quod in prædicto succo mercurialis imbibitũ genitalibus imponatur.

Aliud ad idem.

Aliud nascale. Recip. Gallæ moschatæ, quãtitatem castaneæ, qua inferciatur pecia tenuis, ad formamq; nascalis reducatur, & locellis subdatur, coxæ, ut prius, ad alligatum.

Gallia mosch:

ADDITAMENTA PROPRIA.

Regimẽ Eugubij, pro uxore mea quõdam ordinatũ, dũ mẽstrua purgatione ad semianni spaciũ careret.

Primitus recipiat hoc lenitiuum.

Lenitiuum. Recip. Electuarij lenitiui unc. i. diaphœnici drac. ij. ſ. dissoluantur cum aquæ boraginis, & lupulorum, ana. q. ſ. fiat potio, quam capiat in aurora, & dormiat per horã, postea surgat, & ambulet.

Die uerò sequenti, incipiat sumere hos syrupos præparatorios.

Syrupus digestiuus. Rec. Syrupi de arthemisia, oxymellitis scyllitici, syrupi stæchaditeis rhodomelitis colati, ana unc. ſ. aquarũ bethonicæ, arthemisiæ, capilli ueneris, ana unc. i. misce, capiat in aurora, & dormiat super ipsum quantum potest.

Phlebotomia. Et postquã acceperit. v. ex istis syrupis, tandẽ sexta die detrahat. iiij. uel v. unc. sanguinis ex basilica brachij dextri. Deinde iterũ prosequatur syrupos præordinatos, die sequenti, ita, ut accipiat. v. alios, ut sint in totum nume. x. uel

uel xi. & deinde completis syrupis, ea die, qua compleuit faciat sibi phlebotomare saphenam dextri pedis, uel sinistri, secundùm quòd magis apparebit uena tumentior in uno pede, quàm in alio; & si uena in nullo pede appareret, ponātur super ipsam duæ, uel tres sanguisugæ, & extrahantur iterum iiij. uel v. unciæ sanguinis: demum quiescat per diem, & postea accipiat hoc pharmacum.

Sectio saphenæ.

Sanguisugæ.

Recip. *Electuarij lenitiui, drac. vi. benedictæ simplicis, diaphœnici, ana drac. ij sem. Dissoluantur cum decoctione florum, et fructunm cordialium, addito modico epithymi: & fiat potio; quam capiat per horam ante diem, & dormiat per spatium unius horæ, & tardet per v. horas ad minus.*

Pharmacum solutiuum.

Quibus expeditis, utatur istiusmodi electuario confortatiuo.

Recip. *Diambræ completæ, unc. i. sem. diamargariti, unc. i. diagalangij, unc. ij. cōseruæ boraginatæ, & buglossatæ, ana drac. x. b. p. & cum melle rosato colato, q. s. fiat mistura; de qua sumat ad quātitatem castaneæ per iiij. horas ante prandium; & post ipsam bibat semiunciam uini albi odoriferi. Quòd si sentiat aliquando aggregari superfluitates in stomacho, uel matrice, capiat de his pilulis.*

Electuarium cōfortatiuū.

Pilulæ matricales.

Recip. *Specierum de benedicta, specierum hieræ simplicis, ana drac. ij agarici præparati, pilularum aurearum ana dra. i. Reformētur pilulæ cū succo caulium; de quibus capiat drac. i. pro uice, bis in mēse, circa mediam noctem.*

Pilulæ contra superfluitates matricis.

Pro matrice uerò, faciat ista nascalia.

Recip. *Radicum Mercurialis optimè pistatarum, q. v. postea reducātur ad formā digiti craßi, & superasperga tur de puluere sauinæ; uel si ea non adsit, de speciebus benedictæ*

Nascalia pro matrice mūdificāda.

nedictæ simplicis, & inuoluantur in zyrbo castratino, uel hœdino, uel alterius animalis, & ligatæ cum filo lõgo supponantur intra uuluam.

Diæta. *Item, pro regulatione diætæ, abstineat ab omnibus cibis oppilatiuis, sicut à pastilibus, caseo, et pellibus animalium, ac ipsorum uentribus, & alijs id genus.*

Brodiũ pro uocatiuum. *Vtatur sæpius brodio cicerũ rub. decocto cum radicibus petroselini, fœniculi, et folijs saluiæ; dissoluendo parũ in eo; si lubet; antidoti hæmagogi: & sumatur calide.*

Ex proprijs adiectamẽtis, hęc sunt usitatiora.

Tragæa ad ciendos menses.

Tragæa ad ciendos mẽses. *Recip. Specierum diamargariti, drac. s. trochiscorũ de myrrha, scrup. i. sauinæ, scrup. ij. pulegij, baccarum lauri, caßiæ ligneæ, utriusq; aristolochiæ, ana scrup. i. cinnamomi electi, drac. ij. sacchari, unc. ij. sem. Misce, fiat tragæa.*

Digestiuum.

Syrupus digestiuus. *Reci. Syrupi de arthemisia, unc. i. s. de eupatorio, unc. s. aquarũ urticæ, saluiæ, matricariæ, ana unc. i. Misce, fiat haustus, qui sumatur in aurora calidus circa prothesmiã.*

Deinde fiat purgatio cum his catapotijs.

Pilulæ matricales. *Recip. Massæ pilularum fœtidarum maiorum, drac. s. castorij, scrup. sem. gran. v. xyloaloes, gran. iij. trochiscorum balhandaal, gra. v. Misce; cum aqua matricariæ fiant pilulæ vij, & dentur de nocte.*

Puluis pro fumigio ad idem.

Suffitus ad idem. *Recip. Veratri candidi, drac. sem opoponacis, scrup. ij. rubeæ tinctorum, centaurij, foliorum ruthæ, ana drac. sem. radicum arthemisiæ, scrup. ij. uel iij. Misce; fiat puluis, cũ quo fiat suffumigium pro orificio uuluæ.*

Pessaria ad idem.

Pessaria. *Recip. Ciclaminis, scammonij, colocynthidis, ana drac. i. sagapeni,*

i. sagapeni, drac. ij. Fiat pessarium arte.

Aliud.

Recip. Chalbanes, armoniaci, assæ fœtidæ, baccarum sauinæ, ana drac. i. Cum s. q. ceræ fiat pessarium.

Aliud.

Recip. Abrotoni, galbani, myrrhæ candidæ, scammonij, cucurbitæ syluestris, ana drac. i. serapini, drac. ij. Fiat pessarium cum cæra, ad hoc sufficienti, & intingatur in oleo petrolei, & supponatur cum cautela.

Aliud.

Recip. Tanaceti, abrotoni, uerbenæ, daphnidium, castorij, astoriciæ, singulorum scrup. ij. Fiat, ut supra.

Bibat decoctum peucedani, lygustici, peoniæ, mane, & sero calide. Decoctio.

Alia cura ad idem experta.

Primò, dentur aliqua digestiua sic. Syrupus.

Recip. Syrupi de quinque radicibus, de calamento, de peonia, ana unc. i. sem. aquarum hyssopi Peruincæ, liliorum conuallis, ana unc. i. Misce; detur in aurora calide.

Post fiat euacuatio cum his pilulis.

Recip. Pilularum de hiera picra, pilularum de serapino, & opoponaco, ana scrup. i. diagridij, gran. ij. uel iij. Formentur pilulæ vij. uel ix. & dentur de nocte. Pilulæ.

Vltimò propinetur hæc potio.

Recip. Boracis, caßiæ ligneæ, ana drac. i. aquæ capilli ueneris, q. s. Detur in neomenijs, uel circa statum menstruorum terminum, calide. Potio.

DE NI-

LEONELLI FAVENTINI

DE NIMIA EXPVRGATIONE MVLIEBRI, CAP. II.

RAETERNATVRALEM *fluxum menstruorum rubeorum hoc pacto curabimus.*

ALiquando accidit fluxus huiuscemodi superfluus propter nimiam debilitatem, & caliditatem sanguinis, quæ fit à cholera mista sanguini: unde cholera sanguinem exacuit, & subtiliat, orificia uenarũ aperit propter mordicationem, quam tum facit. Iccircò, remouendo causam eius, oportet bilem ipsam euacuare, & incrassare sanguinem; primò, dãdo uidelicet digestiua, quæ sint choleræ, & sanguinis condensatiua; unde exhibe hoc digestiuum.

Digestiuum

Recip. *Syrupi de endiuia, syrupi de myrtho, ana drac. ij. aquarum plantaginis, portulacæ, endiuiæ, ana unc. i. Misce; & exhibeatur iste potus per horam ante diem.*

Tandem post quinq; uel sex dies, accipiat infrascriptam medicinam, choleræ euacuatiuam, & sanguinis mundificatiuam.

Solutiuũ choleræ, & mũdificatiuũ sãguinis.

Recip. florum boraginis, buglossæ, rosarũ rub. ana M. i. *corticum myrobalanorum citr. unc. ß. seminis plantaginis, drac. i.* Bulliãt *in s. q. aquæ endiuiæ, ad cõsumptionem medietatis; deinde coletur: colaturæ accipiatur q. s. ad dissoluendum, electuarij de caßia, drac. ij. electuarij de succo rosarum, drac. i. electuarij de dactylis, scru. iiij. rhæbarbari electi, drac. i. spicæ, gran. iij.* Rhæobarbarum *cum spica subtiliter pulueretur, & cum prædictis dissoluatur, & fiat potus; qui dulcoretur cum semiuncia syrupi uiolacei, &*

propinetur

propinetur calidus ante diem per horam, super quem dormiat horarium.

Dehinc ad quinque horas, ab assumptione pharmaci prædicti, capiat lauatiuum sequens.

Recip. *Aquæ hordeaceæ, cotylas, num. ij. sacchari, unc. i. uel i. sem.* Lauatiuum.

Facta purgatione, ueniamus ad stringentia fluxũ, quorum quædam extra applicãtur, quædam intra. Fiant itaq; fomenta, balnea, illinitiones, & emplastra, inchoando primitus à fomentatione hac, circa sumen, & pectinem.

Fomentatio restrictiua.

Recip. *Rosarum rub. sumachij, foliorum plãtaginis, balaustiorũ, malicorij, hypocystidis, quercularũ, fol. cyparissi, & nucularũ eius, ana M. s. Cõtundantur crasso modo, et bulliãt in s. q. aquæ, et aceti, ita quòd acetũ sit subduplum ad aquam, et bulliant ad consumptionem iij. partis: deinde infundatur spongia in prædicta decoctione, quæ fortiter expressa, ponatur super sumen, & dorsum, & sic ter, uel quater fomentetur; post hæc, detergatur locus, & inungatur cum infrascripta unctione.*

Vnctio reprimens hæmorrhagian.

Recip. *Olei rosacei, myrthei, ana unc. i. boli armeni, sanguinis draconis, acaciæ, ana drac. i. gummi arabici, tragacanthi, ana drac. sem rosarum rubearum, scrup. i. Puluerabilia tenuiter pulgerentur, & cum modica cæra fiat unguentum, quo ungatur sumen, & pecten.*

Simplicia fluoris menstrui cohibitiua.

Neotton, siue putamen, aut cortilago ouorũ, quæ pullos gallinaceos excludũt, si pulueretur, & potui detur, nimio muliebriũ promanationi medetur. Puluis itẽ cornu ceruini, radicis, Puluis testarũ ouorũ unde pullus exit.

Simplicia fluxũ sistentia. ni, radicis, uel seminis nympheæ, incineratio ranarum uiridium, radix uerbasci, et hipolapathi: hæc sunt, quæ stringunt menstrua.

Balneum, in quo sedeat.

Balneum restrictiuum. Recip. Rerum superius scriptarum pro fomentatione, omnium ana man. iij. quæ bulliant in s. q. aquæ ferratæ, ad consumptionem tertiæ partis; deinde sedeat in prædicta aqua tepida usque ad umbilicum. Hoc balneum potentissimum est ad restringendum.

Ad idem linimentum à balneo.

Linimentum à balneo. Reci. Aquarum rosarum, unc. y. albuminis oui cõquassati (aliàs aluminis Iamem, uel Iameni) olei rosacei, ana unc. i. sem. anteræ, unc. i. (aliàs aceti) boli armeni, sanguinis draconis, terræ sigillatæ, ana drac. i. Puluerentur ista subtiliter, & misceãtur cum prædictis: deinde accipiat pecias lineas, & infundantur in prædicto liquore, & ponantur partim super rhenes, partim super sumen.

Ad intra restringendum, sumat hoc electuarium.

Electuarium restrictiuum. Recip. Conseruæ rosarum antiquæ, diacydoniten cum saccharo sine speciebus, diatriasandali, ana drac. vi. coralliorum rubeorum, coriandri præparati, cornu cerui deusti, ana serup. ij. (aliàs gran. ij.) seminis plantaginis, portulacæ, ana drac. sem. Puluerẽtur cum prædictis, & syrupo rosato, q. s. Reformetur electuarium; de quo sumat mane, & sero, ante cibum per ij. horas, ad quantitatem castaneæ.

Dosis electuarij præscripti.

Puluis expertus ad idem.

Puluis ad idẽ expertus. Recip. Caryotarum, coralliorum rubeorum, coriandri præparati, ana drac. i. Fiat puluis ex omnibus, de quo recipe in uino styptico, mane in crepusculo diei, scrup. i. aut alterum.

Ad

Ad idem in forma pilularum.

Reci. Trochiſcorũ de terra ſigillata, boli armeni præparati, ana drac. ij. Puluerentur ſubtiliter, & cum ſyrupo roſato reformentur pilulæ, num. x. de quibus ſumantur v. numero, ante diem per horam Hinc ad iiij. uel v. dies reiteretur ſumptio earundem pilularum, deuorando iterum quinas, ut ſupra. *Pilulæ ad reſtringendum*

Ad idem aliud.

Recip. Pilularum de bdelio, ſcrup. ij. Fiant pilulæ iiij. uel v. numero, & exhibeantur. *Aliæ pilulæ ad idem.*

Et ſi ſupraſcripta non conferunt, utatur opiatis ſubſequentibus.

Recip. Pilularum de cynogloſſa, ſcrup. i. & gran. iiij. Fiant pilulæ ternæ; de quibus ſumat alternatis uicibus unã. *Pilulæ opiatiuæ.*

Ad idem confert exhibere drac. i. ſem. philonij perſici. *Philoniũ Perſicum.*

Cuius deſcriptionem Meſueus in ſuo, de appropriatis, cap. de fluxu ſanguinis ab ore.

Quantum autem ad diætam, dimittat uinum potens, omnia acuta, omnia aromatica: & decoquãtur cibaria ſua in aqua chalybeata. *Diæta.*

Carnes ei conuenientes ſunt, trunculi, uel pedes uitulorum, caſtratorum, pullorum; & eiuſmodi debẽt elixari.

Coquantur autem cum aqua chalybeata.

Aues degentes in arboribus ſunt conuenientes.

Fercula competunt, ex oryza, milio, farre, & frumento. Item, legumina cocta.

Vitet exercitium forte; potius quieſcat, iram, furorem, mœſtitiam: deniq; quicquid animum ſolicitare poteſt, ableget, ac dimittat. Hæc, pro retẽtione; & econtrario etiã, fluxu nimio menſtruorum rubeorum dicta ſufficiant.

ADIECTIONES PROPRIAE.

Exuberantiam mensium sistit hic potus.

Potus. Recip. *Aquarum bursæ pastoralis, arnoglossæ, sanguinariæ, ana unc.i sem In quibus dissolue rob de berberis, drac.iij. athanasiæ* Nicolainæ, *diaolibani eiusdem, ana scrup.sem.* Misce, *& detur potui frigidè.*

Aliud.

Aliud restrictiuum. Recip. *Radicum serpentariæ rubræ, seminis plantaginis, ana drac.i.sem.* Pulucrizentur, *& cum malo cotoneo assato sumatur drac.i.ex eo.*

Aliud.

Aliud. V*snea mortualis, crescens super caluaria defuncti, puluerata, & cū puluere cretæ rubræ, hæmatitis, & nucleorum tamaryndorum data, confestim sistit fluorem fœmineum.* Potes *ob meliorem saporem addere puluerem ceratiorum, uel xyloceratorum.*

Ad idem clystere stypticatiuum, ualens menstruis retinendis.

Enema. Recip. V*ini nigri styptici, lib.i.uel ij. & fac cū eo bullire caseum siccum; & administra: mirabiliter enim stringit tam fluxum intestinalem, quàm menstruum.*

Mistura restrictiua.

Mistura restrictiua. Recip. Diacydoniteis *simplicis, unc.ij. conseruæ rosaceæ ueteris, unc.i.s.coralliorū, scrup.iiij. trochiscorum de karabe, de terra sigillata, ana scrup.ij. spodij, lapidis hæmatiteis, ana scrup.s.* Fiat *mistura cum miua cydonite, uel rob de ribes.* Do*sis, à drac.ij. usq; ad semiunciam.*

Tragæa ad idem experta.

Tragæa ad idem. Recip. *Specierum diacameron, scrup.iiij. boli armeni, drac.s. mastyches, rasuræ eboris, coralliorum rub. ana scr.i. sacchari penidiati, triuncium. Misce, fiat tragæa.*

DE CVR=

DE CVRSV, SIVE FLVXV HVMIDITATVM ALBARVM, *seu de cursu matricis, secundùm Auic.*

CAP. III.

HVIVSMODI *fluxus potest euenire à tribus causis principaliter, aut à toto, siue ab hepate, & à capite, & matrice. À toto prouenit, quando hepar debilitatur in sanguificando, ita, quòd non potest bonum sanguinem generare. Sed generat sanguinem aquosum, qui transmittitur per femur ad matricem, ita, quòd ex hoc fluxu quandoque sequitur totius alleuiatio. Si fuerit à capite, quandoq; multiplicatur humiditas in cerebro, per uiam indigestionis, uel ex uaporibus eleuatis ad caput, seu cerebrũ, & ibi cõuertitur in aquã, quæ humiditas descendit per nucham, usq; ad matricẽ, & ita euacuatur ista humiditas per fluxũ à matrice. Cuius signũ est, grauitas capitis præcedẽs, & significat repletionẽ capitis, & sentitur manifestus descensus humiditatis euidẽter à parte posteriori colli. Si sit à matrice. Tertio põt prouenire huiusmodi fluxus à matrice, per uiam indigestionis, quãdo matrix propriũ suũ nutrimentũ non bene digerit, nam illud mutatur in humiditates multas, quas natura expellit ad extra. Cuius signũ est, quia matrix semper humida inuenitur, neq; nocumentum sentit in toto corpore, siue in aliquo alio mẽbro, excepta matrice. Huiusmndi dispositio est uerẽda, quia ut plurimũ prohibet impregnationẽ, & cõceptũ. Primo, quia humiditas matricis corrũpit semẽ, siue sperma uirile, & quia facit ipsũ lubrificare ad extra, et nõ retinet. Tertio, quia nõ potest cõstringi super sperma, et ipsum cõplecti, unde*

Triplex fluxus alborũ menstruorũ causa.

1 À toto.

À capite. 2

À matrice. 3

Tria impedimenta cõceptionis.

Aphorismus. Aphorismus. Quæcūq; duras, et frigidas matrices habēt.

Si a toto

Cura à toto corpore, uel ab hepate.

Fit hæc cura. Primo deponendo, seu minorando materiam noxiam. Secundo, digerendo, & eradicando illam, Tertio, hepar confortando semper, ut posit bonum sanguinem generare.

Minoretur ergo primo materia sic.

Minoratiuū in forma pilularum. Rec. Pilularū aggregatiuarū scru. ij. agarici trochiscati scru. i. misce, fiāt pilulæ nu. v. dētur ante diē per horā.

Digestiuum ad idem.

Syrupus digestiuus. Rec. Syrupi de eupatorio, mellis rosati colati, ana dra. vi. syrupi de endiuia dra. ij. aquarū absyntij, capilli ueneris, cichorij, an. un. i. utatur his syrupis, ut alijs digestiuis.

Deinde recipiat hāc medicinā solutiuā.

Potio solutiua. Reci. Florū boraginis, buglossæ, melissæ, ana m. s. passularū enucleatarū, liquiriciæ rasæ, ana unc. s. sebesten nu. viij. iuiubarū x. absynthij m. s. spicæ scrup. i. fiat decoctio in s. q. aquæ, ad excoctionē dimidij. Colati recipe q. s. ad dissoluēdum, diacatholici drac. v. diaphœnici drac. i. s. electuarij Indi maioris drac. ij. misce, fiat potus, qui dulcoretur cū modico melle rosato colato, detur ut supra.

Et postq v. horas accipiat tale lauatiuū.

Lauatiuum. Recip. Brodij pullini, castratini, uel uitulini unc. vi. sacchari rubei unc. se. Dabis hoc calidè potādum ægrotanti mulieri.

Alia medicina in forma pilularum.

Pilulæ. Reci. Pilularum Indarū drac. s. aggregatiuarū scru. ij. reformentur pilulæ nume. v. uel vij.

Si a capite:

Si prouenerit à capite, minoretꝰ materia sic.

Aliæ pilulæ minoratiuæ. Reci. Pilularum fœtidarum, cochiarum, ana scrup. i. cum hiera reformētur pilulæ nume. v. dentur in sero post

cœnam,

cœnam, per duas horas.

Deinde detur eiusmodi digestiuũ, aliquot uicibus in aurora.

Reci. Syrupi de stæchaditeis, mellis rosati colati, oxymelitis simplicis, ana unc. ſ. aquarum bethonicæ, melissæ, buglossæ, ana unc. i. misce. Digestiuũ.

Eradicatiuum materiæ.

Reci. Pilularũ fœtidarũ, cochiarũ, agarici trochiscati, ana drac. i. fiant pilulæ nu. v. cũ syrupo de stæchade. Pilulæ eradicatiuæ.

Vnctio.

Vngatur nucha cum oleo costino, sero quando it dormitum. Vnctio.

Item ponatur puluis sequens super coronalem comissuram calidus, amoueatur mane à capite cum pectine.

Et puluis est talis.

Reci. Corticum thuris, mastyches, sandarachæ, stæchadis Arabici, cubebarum, rosarum rubearum, ana drach. ſ. fiat puluis subtilis, adhibeatur ut supra. Puluis capitalis.

Si à matrice, minoretur materia sic. SI AB VTERO

Re. Pilularũ fœtidarũ. P. de benedicta. ana drach. ſ.

In alio Codice sic legebatur.

Rec. Pilularũ fœtidarũ drac. ſ. P. de benedicta scru. i. fiant pilulæ nume. v. & dentur mane. Pilulæ minoratiuæ.

Deinde detur tale digestiuum.

Recip. Syrupi de arthemisia, mellis rosati colati, oxymelitis simplicis, ana unc. ſ. aquarum arthemisiæ, melissæ, adianti, ana unc. i. misce, detur tempore consueto. Digestiuum pro matrice.

Deinde euacuetur materia sic.

Reci. Pilularum fœtidarum, aggregatiuarum. P. de benedicta, ana scru. i. diagridij gra. i. ſ. reformentur pilulæ nume. vij. & dentur ut supra. Euacuatio per pillulas.

Factis istis intentionibus, fortißima, ac præcipua sit cura ad matricem mundificandum, & confortandum, quod fit hoc modo.

Confortatiuũ, & mũdificatiuũ matricis.

Pessarium matricale. *Reci. Mercurialis recentis, & parũ pistatæ, ut succus ueniat ad superficiẽ herbæ, deinde cũ filo (ut supra) reducatur ad formã digiti auricularis, & fiat pessarium, quod imponatur matrici, ita, ut portio fili remaneat extra.*

Aliud.

Reci. Coti, quãtum sufficit ad faciẽdum suppositoriũ. Ligetur cum filo, ut supra: & inuoluatur in melle, & imponatur more solito.

Potest etiam fieri clystere lauatiuũ, taliter, uel tale.

Clystere lauatiuum. *Reci. Hydromelitis unc. vi. mellis rosati colati unc. ij. misce, & clisterizetur eo matrix.*

Vnctio circa sumen, & pectinem.

Vnctio. *Reci. Olei lilini, spicati, costini, ana unc. i. peciæ lineæ in tali unguine infundãtur, expressæq; tãdẽ applicẽtur.*

Puluis pro pessario ad idem.

Puluis pro pessario. *Reci. Ligni aloes, galangij, cinnamomi electi, galliæ moschatæ ana drac. i. puluerizẽtur subtiliter, & cũ aqua rosacea moschata aspergatur iste puluis. Deinde ligetur in pecia linea tenui, & ponatur in matricem. Stet in ea per horã unam, aut alterã, imò trihorariũ, ut tibi uidebitur.*

ADIECTITIAE MEDELAE.

Ad idem.

Contra fluxum menstruorũ alborũ puluis expertum.

Puluis albos menses cohercens. *Recip. Boli armenij præparati unc. sem. polytrichi, drac. s. nucis moschatæ drac. ij. caryophyllorum scrup. ij. misce,*

misce, fiat puluis. Dosis à drach.ſ. ad scrupu.ij.uel.iij. cum aqua sanguinariæ, uel detur sine aqua illa.

Vnguentum repressiuū utriusq; fluxus muliebris.

Recip. Olei myrthei, cydoniteis, menthacei, ana unc.ſ. pulueris trochiscorū de karabe, de spodio, de scoria ferri, ana scrup.i. ceræ candicatæ.q.ſ. misce, fiat unguentū, quo ungatur, & pessarizetur locus. Vnguētum repreßiuum utriusq; fluxus.

Arcanum meum.

Propinetur aqua destillationis antheræ, de rosis albis. Post imponatur nascale contextum ex erugine ferri, & sedeat mulier in decocto scoriæ ferreæ. Nascale.

PRAEFOCATIO MATRICIS, CAP. IIII.

TOTVM regimen huius ægritudinis cōpletur quadriformiter, uidelicet definitione, causis, signis, & cura. Regimen.

Definitio prædicti morbi.

Est autem ea ipsa matricis præfocatio nihil aliud, quam ascensus quidam eiusdem matricis uersus diaphragma, propter fumos & uapores corruptos, eleuatos à materiebus corruptis existentibus in matrice. Quia uapores uenientes ad cor, & pulmonem, ipsos astringunt, & adeo coangustant anhelitū, quod aliquando strangulantur mulieres. Ideo præfocatio matricis ab accidente. Vapores autem in matrice, inflāt corpus matricis, & propter talem inflationem attingit diaphragma, unde coarctatur officina spirandi. Isti humores ascēdunt ad pulmonem, & cor, & coangustādo meatus istos, & uias illas efflationis inducitur præfocatio. Aliquando ascendunt ad Definitio. Causa præfocationis. præfocatio un dea- Vapores ad cor. Ad pulmonem. Strangulatus uteri ratio.

 cerebrū,

Ad cerebrũ. cerebrũ, & pariunt scotomiam, & uertiginẽ, & sæpenumero etiam epilepsiam. Aliquando petunt stomachum, &
Ad uentriculum. ingerunt nauseam, & inclinationem ad uomẽdum, tamen non fit uomitus, & fit ut plurimum eructuatio, propter
Ad gulam. quam uapores illi exhalant. Aliquãdo ad gulam, & uidetur quòd mulier strangulatu sit interitura, & quandoq;
Guttur. inflatur guttur, & propter hoc dicunt uulgo mulieres, quod ascẽdat matrix ad guttur, quod tamẽ (Galeno teste) fieri nequit. Aliquando impetit uentriculum, seu stoma-
et fit singultus
Ad uentriculum. chum lacessit. Aliquãdo ad alia loca fertur. Quod autem collum pertingere nequeat, Anatomicis liquido constat, quicquid uetulæ huius rei prorsus ignaræ blaterent, quin potius uapores in causa sunt, eleuati scilicet à matrice, eiusmodi dolorem excitantes.

Vapores ab utero sunt causa:

Causæ præfocatiõis matricis. Quantum autem ad causas, uideamus an causæ præfocationis matricis aliquãdo proueniant ex retentione sanguinis menstrui, in matrice putrescentis, à quo eleuantur
Ex retẽtione mensiũ. uapores corrupti, ad loca iam dicta. Aliquando prouenit ab alijs humoribus existentibus in matrice corruptis, à
1 quibus similiter eleuantur uapores. Aliquãdo à spermate
Ab humoribus noxijs. corrupto, retento in matrice, à quo similiter erumpũt uapores, ad prædicta iam loca.

2 Signa autem, quod fit à retentione menstruorũ sunt,
Signa retentorum mensium. quando solebat menstruari, & nunc non menstruat, ratio, quia est sanguineæ complexionis sentit pondus etiã circa pectinem, & hora, qua solebat mensibus laborare, sentit torsiones, & dolores circa partes materierum (aliàs matricis.)

Signa à retẽtione spermatis. Signa aũt, quando fit à retentione spermatis, si quãdo mulier est iuuenis, & apta coitui, uel assueta concubitus, sicut in uiduis, & fortiter abstinentibus, item in monialibus,

bus, in istis enim mouetur sperma propriũ ad matricẽ, & quãdo nõ licet exire, retinetur in matrice, et corrũpitur. Ideo inter cæteras præfocationes ista est deterior.

Præfocatio ex spermatis retẽtiõe cæteris deterior.

Causa est, à qua potest prouenire, & est ab humoribus existẽtibus in matrice corruptis, cuius signa sunt, quia mulier bene menstruatur si utatur coitu, quod signum ostendit, non prouenire præfocationem à retẽtione menstruorum, uel spermatis.

Hæc paßio uidetur magnam habere compartitionem, seu cõuenientia cum epilepsia. Attamen strangulatus uteri ab epileptico morbo nõnihil discrepat, sunt enim signa amborũ affectuum diuersa, & sic distinctiua. Primo, quia in epilepsia fit spuma in ore, hic uerò non. Item secundo, quia epilepticus nõ audit, nec sentit, nec intelligit, præfocata autẽ omnia hæc facit, ac patitur, nisi quod nõ loquitur. Item ab apoplexia differt per eadẽ signa, à læthargo quoq; distat, cum hac enim est febris, cũ præfocatione nõ. Aliquãdo tamen præfocata uidetur mortua: quantum ad colorem laridum, liuescit enim uultus earum mulierũ, & quia non mouentur. Quando autem medicus dubitat de morte, an ægrotãs uere sit præfocata, uel enecta, aut mortua, recipiat cotum carminatũ, ponendo ipsum circa os, et nares. Si mouetur cotũ, quando camera, in qua cubat, bene clausa est, tunc certo portendit uitam. Item recipiat speculum tersißime expolitũ, & mundum, ponatur circa os, si inficitur, signum est uitæ.

Præfocatio, et epilepsia, morbi sociales.

Discrimẽ inter præfocationẽ & epilepsiam.

Differentia inter strãgulatum matricis, & apoplexiã, & lethargum.

Signũ præfocationis, uel mortis.

Quantum autẽ ad curam attinet, si prouenit ex retẽtione menstruorum, tunc prouoca menses omni modo, & ingenio. Vnde si adest repletio magna in toto, fiat phlebotomia, ut Auicẽnas 22. tertij. adserit, per eam enim natura alleuiatur, propterea facile expellit superfluum ad

Cura suffocationis matricis si sit ex defectu mensium.

Phlebotomia.

inferiora, scilicet ad matricem. Et ita fit prouocatio.

Post hoc per biduum fiat phlebotomia saphenæ dextri lateris, ex qua quincunx sanguinis detrahatur, deinde fiat omnia, quæ potis sunt prouocare menses, tam per interiora, quam exteriora, de quibus dictum est, in capite de retentione menstruorum.

Frictio ualida.

Ad intra dentur medicinæ superius commemoratæ, in prouocãdo scilicet menstrua. Fiant etiam fricationes fortes circa tibias, trahendo materias ad inferiora. Ponẽdæ uentosæ in coxa, & sub poplite in parte domestica.

Cucurbitulatio.

Cura si sit à retentione spermatis.

Extra omnia applicentur, quæ dicta sunt in capite de retentione menstruorũ. Si autẽ prouenit à retẽtione spermatis, corrupti in matrice, tunc dimittatur phlebotomia, & queratur exitus spermatis illius à matrice.

Infricatio mollitiua.

obstetricis officium:

Cõducatur ergo obsterix, quæ digitũ suum in oleo lilino, in quo dissoluta sit una gutta de moscho, infundat, & ponat digitũ suũ in matricem, eãdem bene stimulãdo, quoniam ex hoc mouebitur matrix, & expellet sperma retẽtum. Quòd si habuerit maritum, ipsam uehementer subagitet, ut illud sperma emittatur. Hoc enim affert magnum iuuamentum patienti.

Cura, si cã sint hũores corrupti.

Si uerò hũores corrupti exislẽtes in matrice, in causa sunt. Cura est eos euacuare, & primitus minorãdo, deinde digerẽdo, post eradicãdo, postremo cõfortãdo matricẽ.

Cura corruptorum humorũ in matrice quatrifaria.

Minoratiuum autem est hoc.

Pilulæ mundificatiuæ

Reci. Masse, pilularũ de hiera Nicolai drac. ſ. p. fœtidarum scrup. I. fiant pilulæ nume. V. dentur ante diem per horam unam, mundificant enim matricem mirabiliter.

Digestiuum ad idem.

Reci. Sirupi de arthemisia, mellis rosati colati, oxymelitis simplicis, ana unc. ſ. aquarum matricariæ, melissæ, buglossæ.

buglossæ, ana unc. i. Misce, fiat potus præparatorius materiæ; qui exhibeatur in diluculo matutinali.

matricis, expertæ, & mirabiles.

Deinde detur medicina eradicatiua talis.

Recip. Arthemisiæ, matricariæ, iuæ, boraginis, buglossæ, ana man. s. passularum enucleatarum, liquiriciæ rasæ, ana unc. sem. sebesten, nu. viij. iuiubarum x. Fiat decoctio in s. q. aquæ, ad consumptionem medietatis: colaturæ recipe q. s. ad dissoluendum; diacatholici, drac. y. electuarij indi maioris, scrup. ij. diaphœnici, scrup. iij. Misce, fiat potus; detur, ut supra. Postea recipiat lauatiuum ex brodio pullino, & sacchario rubeo paratum.

Digestiuum ad idem.

Lauatiuum.

Confert insuper exhibere hoc electuarium, quod est summum confortatiuum matricis, præsertim si prædicta uniuersalia præcesserint.

Recip. Diamargariti, drac. i. s. (aliàs ponitur unc. i. s.) aromatici rosati, drac. i. uel unc. i. diamoschi dulcis, drac. sem. uel unc. sem. Misce; reformando fiat electuarium; de quo recipiat ad quantitatem castaneæ ante prandium per quatuor horas, ieiuno stomacho.

Elect. cōfortatiuū matricis, et fœtus in utero.

Fiat etiam hoc suffumigiū ad matricem.

Recip. Ligni aloes, styracis siccæ, picis hygræ, calami aromatitis, maceros, ana drac. s. Puluerentur subtiliter, et addito exiguo aquæ rosaceæ, in qua dissolutum sit gran. i. moschi, et fiat pasta, ex qua fiant pilulæ ad magnitudinem lupinorum; et una ex illis ponatur super carbones ignitos, & recipiat fumum per infundibulum ad matricem, ut supra, cap. de retentione menstruorum.

Suffumigiū ad matricē.

Item fiat pessarium ad idem tale.

Recip. Specierum iãiam pro suffumigio suprascriptarum; quæ dissoluantur in aqua arthemisiæ; deinde fiat tenta crassa,

Tenta pro matrice.

ta crassa, ad quantitatem, seu formam digiti maioris, et imponatur in dicto liquore; sit tamen tenta ligata cum filo, & sic imponatur matrici per duos horas.

Vnctio ad loca suminis.

Vnctio ad idem.

Recip. Olei liliacei, chirini, ana unc. i. moschi boni, electi, gra. ij. ambræ tantūdem, ligni aloes, scrup. i. Puluerāda puluerentur, & cum dictis oleis, & exiguo ceræ fiat unguentum arte, quo inungantur loca pectinis, & suminis: & continuè fiant ante cibum fricationes, & ponātur uentosæ sine scarificatione in ijsdem locis.

ADDITAMENTA PROPRIA.

Pomum pro matrice.

Pomum matricale, et cōtra epilepsiam.

Recip. Castorij, drac. iij. assæ fœtidæ, drac. ij. chalbanes tantūdem, ceræ, q. s. pro incorporatione, & fiat pomum; quod ualet tam in strāgulatu uuluæ, quàm epilepsia, naribus admotum: inferius aūt, diapasma aliquod adhibeatur.

Puluis in præfocatione mr̃icis expertus.

Puluis, seu potus ad idē

Recip. Radicum dyptami, seminis bauciæ, ana drac. i. cinnamomi electi, caßiæ ligneæ, melissæ, ana scrup. ij. croci orientalis, scrup. s. castorij pinguis, & recentis, scrup. i. Misce, fiat puluis. Dosis eius sit, à drac. dimidiata usq; ad integram, cū aqua urticæ, maluæ, camomillæ, myotidis, uel chelidonij, q. s. & detur potui, ieiuno stomacho, uel quādo sentit matricem eleuari.

Aliud experimentum D. Pauli Ricij Oenipontani, quondam Protomedici, in suffocatione matricis, epilepsia, & uerminatione, in forma unctionis.

Vnctio contra præfoca

Recip. Allium, nume. i. incidatur per medium, & supra prunas ponatur, & addatur aloes hæpatitis parum, & ita succus

succus colligatur; quo deinde hystericæ mulieris umbilicus inungatur: pulsus item, tempora, & nares; & statim præfocata expergiscitur: expertum. tionē matricis, epilepsiã, & cõtra uermes.

Pessarium ad idem,

Recip. Caryophyllorum, xyloaloes, styracis calamitæ, ana drach. i. folij parum, moschi, ambræ, ana scrup. i. Fiat puluis, & cum oleo spicæ odorifero fiat pessulus cum syndone, uel panno raro. Pessarium ad præfocationē matricis.

DE APOSTEMATE MATRICIS, CAP. V.

Definitio.

EST TVMOR præter naturam in substantia matricis existens; causatus à materia, uel humore præternaturali, in illa existente. Distinguitur hoc apostema ex parte situs materiæ in matrice, quandoq; ex parte ipsius materiæ. Primò, quia aut est in fundo matricis, aut in lateribus, aut in collo eius. Secũdò, quia tale apostema uel prouenit ex parte humorum, sanguinis, phlegmatis, choleræ, uel aquositate; sed hoc raro fit. Definitio. Origo.

Signa apostematis absolute in matrice, sunt ista.

Dolor circa pectinem grauatiuus, durities in tangẽdo, difficultas egestionis, & urinæ; quia matrix est in medio inter intestinum rectum, & ipsam uesicam. Signa.

Signum, quando apostema est in concauo matricis.

Vel est in parte uersus intestinum rectum, tunc cõstringitur intestinum, ut non poßint feces excerni. Si autem est uersus collum uesicæ, comprimitur collum uesicæ, et ideo urina Signa apostematis ubi latitet in matrice.

urina non poteſt exire. Si in concauo; ſentitur grauitas, et durities circa umbilicum. Si in collo inferius; circa latus dextrum, & ſiniſtrum ſentitur grauamen.

Signa humorum.

Signa humorum redundantium.

Apoſtema ſi fuerit à ſanguine, rubedo apparet in urina, et craßities: ulterius, ſi mulier eſt ſanguineæ cõplexionis, rubor emicat in oculis, & facie, &c. adſunt etiam alia ſigna, quæ oſtendunt dominatum ſanguinis.

Si à cholera.

Signa apparent choleræ, ut caliditas matricis.

Si à phlegmate.

Signa eiuſdem apparent; & quia ſæpe fluunt humiditates albæ, ſimiliter ex proprijs ſignis patet.

Si à melancholia.

Itidem indicia melãcholicæ redundãtiæ ſeſe prodeunt.

Scyrrus matricis.

Quãdoq; in matrice eſt apoſtema durum, ex melancholia. & dicitur ſcyrrus, nõ purum (aliàs ſephiros dictum) per admiſtionem choleræ; tũc apparet dolor ingens in locellis. Quandoq; eſt ex aduſtione choleræ: & tunc eſt cancer.

Signa cancri.

Signa cãcri in matrice.

Carcinomatis in matrice generati ſignũ eſt, dolor mordicatiuus; ut circa matricem, & caliditas intenſa; in tactu loci affecti ſentitur calloſitas indurata quaſi circũquaq;, uenæ duræ ad tactũ, & nigræ, quæ ſunt ſicut uenæ pedis: & huiuſmodi apoſtema eſt pernitioſum inter alia, quia ſi cancer in exterioribus eſt, difficilis curæ iudicatur, quanto magis in interioribus.

Cãcer matricis difficilis.

Cura apoſtematis ſanguinei.

Cura apoſtematis ſãgui

Primò, fiat phlebotomia de baſilica dextri lateris, quæ facienda eſt ad emißionem v. uel vi. unc. ſanguinis.

Item

Item in principio ponant̃ repercussiua talia.

Reci. Olei rosacei, myrthei, ana unc. i. rosarũ rub. myrtillorum, sumachij, hypocystidis, boli armeni, ana drach. i. Puluerabilia redigantur in puluerem tenuem, & cũ prædictis oleis misceantur, & circa matricem fiat unctio, infusis pecijs, & applicentur ubi oportet.

nei in matrice. *Phlebotomia.* *Vnct. repercußiua.*

Fomentatio ad idem.

Recip. Rosarum rub. balaustiorum, sumachij, hypoquistidis, camomillæ, ana M. i. Contundantur crasso modo pro fomentatione, & bulliant in s. q. aquæ, ad consumptionem tertiæ partis: deinde recip. spongiam, infunde in dicta decoctione quæ expressa, ponatur super pectinem; & cum cœperit tepefieri, remoueatur inde.

Fomentatio ad idem.

Post, in augmento apostematis, ponantur repercussiua cum resolutiuis, uincentibus tamẽ repercussiuis: in principio igitur augmenti præcipuè fiat talis fomentatio.

Recip. Camomillæ, meliloti, rosarum rub. balaustiorũ, sumachij, ana M. i. Conquassentur craßiusculè, & bulliant in s. q. aquæ, secundùm artem fiat fomẽtum: quo facto bis, uel ter, ungatur locus cum sequenti unguento.

Alia fomentatio.

Recip. Olei rosati, camomalini, ana unc. i. Infundantur peciæ lineæ in dicto liquamine; quæ expressæ, ponantur super pectinem, & femur.

Vnguentum

Quum autem fuerit apostema in statu, tũc apponantur resolutiua temperata; utputa.

Recip. Camomillæ, anethi, meliloti, seminis lini, fœni græci, matricariæ, melissæ, ana man. i. Contundantur, & bulliant

Fomentũ resolutiuum.

bulliant in ſ.q.aquæ,& fiat fomentatio.

Deinde fiat hoc unguentum reſolutiuum.

Vnguentum ad idem. Reci. *Olei liliacei,camomalini,ana unc.ſ.matricariæ, arthemiſiæ,pulegij,calamenti, ana drac.ſem. Pulueranda pulucrentur,& cum modico ceræ fiat unguentum.*

Si apoſtema eſt cholericum.

Phlebotomia. *Tunc urina apparet rubea cũ aliqua craßitie,quia cholera fluit cum ſanguine ad matricem;fiat ab initio phlebotomia,ſaltem diuerſiua ex baſilica dextra:ab hinc per ij. dies detur hoc minoratiuum.*

Potio minoratiua. Recip. *Electuarij de ſucco roſarum,elect.indi maioris, ana drac.i.caßiæ nouiter extractæ,unc.i.Diſſoluantur in aqua arthemiſiæ,& capilli ueneris, ana q.ſ.ad diſſoluendũ prædictas medicinas;fiat potus,qui cõdulcoretur cũ ſemũcia mellis roſ.colati,uel(quod melius)cũ ſyru.uiolaceo.*

Digeſtiuum.

Reci. *Syrupi uiolati,mellis roſ.colati,ſyr.acetoſi ſimplicis,ana unc.ſ. uel loco rhodomelitis ponatur tantũdem ſyr.de endiuia,aquarũ ſeminũ cõium frig.meliſſæ,bugloſſæ,ana unc.i. Miſce;detur calidè ad v.uel vi.dies,donec apparet digeſtio in urina: deinde recipiat hãc medicinã.*

Syrupus,ſeu potus. Recip. *Florum boraginis,bugloſſæ,anethi,ana M.ſ.paſſularum enucleatarum,liquiriciæ raſæ,ana unc.ſ.prunorũ nu.v.ſebeſten viij.ſeminum cõmunium frig.dra.ij.Cõtunde,& bulliant in ſ.q.aquæ,ad cõſumptionem medietatis: colaturæ recip.q.ſ.ad diſſolutionem diacatholici, elect.de caßia,ana drac.ij.elect.de dactylis,drac.i.ſ.elect.de ſucco roſarum,drac.i.electuarij de pſylio,drac.ſ. Miſce;fiat potus;dulcoretur cum ſyrupo uiolarum,& exhibeatur.*

Aliud in forma pilularum.

Pilulæ. Recip. *Pilularum aggregatiuarũ,ſcrup.ij. p.fœtidarũ*

ſcrup.

ſcrup.ſ.rhæobarbarici electi,ſcrup.i.ſpicæ,gran.ij.(aliàs ſcru.ſem.) Puluerizetur rhæobarbarum cũ ſpica ſubtiliter,& reformentur pilulæ,num.vij.cum ſyrupo uiolaceo; dentur ut aliæ prius dictæ.

Euacuatione præmiſſa detur hoc electuarium confortatiuum matricis,& mẽbrorum deſeruientium ei.

Recip.*Diamargariti,unc.i.ſem.ſacchari uiolacei,diatriaſandali,ana unc.ſem.* Miſce; *reformetur electuarium cũ ſyrupo uiolaceo;de quo accipiat mane,& ſero ad quantitatem caſtaneæ,quamdiu durauerit.*

Si apoſtema eſt phlegmaticum.

Primò, *minoretur materia phlegmatica in matrice exiſtens,ſic.*

Recip.*Pilularum fœtidarum,ſcrup.ij.*Fiat *pilulæ, nu.v.cũ ſyrupo de arthemiſia;dẽtur ante diẽ per horas binas.* Minoratiuũ *in pilulis.*

Digeſtiuum ad idem.

Recip.*Syrupi de matricaria,ſyr.de ij.radicibus,oxymelitis ſimplicis,ana unc.ſ.aquarũ arthemiſiæ,fœniculi, bugloſſæ,ana unc.i.* Miſce,*detur in crepuſculo diei.* *Digeſtiuum.*

Facta digeſtione humorum,fiat radicatiuum tale.

Recip.Florum *boraginis,bugloſſæ,meliſſæ,ana* M.*ſ.radicum fœniculi,petroſelini,ana drac.i.paſſularũ enucleatarum,liquiriciæ raſæ,ana unc.ſ.matricariæ,drac.i.* Fiat *decoctio in ſ.q.aquæ,ad cõſumptionem medietatis:colati recip q.ſa.d diſſoluendum, diacatholici, drac.v. electuarij indi maioris,drac.ij.agarici electi,ſcrup.iiij.ſalis gemmei,zinziberis,ana gra.iiij.electuarij eleſcoph,drac.ſem. agaricus,& ſal gẽmæ cum zinzibere;infundantur in oxymelite per v.uel vij.horas; poſt,fiat fortis expreßio,& fiat* Eradicatiuũ

fiat potus: cui adde mellis rosati colati, unc. sem.

In forma pilularum.

Pilulæ ad idem. *Recip. Pilularum fœtidarũ, drac. sem. p. aggregatiuarum, agarici trochiscati, ana scrup. i. Misce, fiant pilulæ.*

ADDITAMENTA PROPRIA.

Vnguentum contra cancrum.

Mortificatio cancri. *Mortificato cãcro succo chelidonij, uel succo fol. oliuæ, aut cum diacadmia: applicetur hoc ungentum.*

Vnguentum aduersus cãcrum. *Recip. Cerusæ, unc. s. camphoræ, drac. ij. plumbi usti, drac. i. Abluantur ista cum aqua rosacea iiij. uicibus: post, adde boli armeni, drach. s. succi semperuiui, olei rosati, & ceræ dealbatæ, q. s. fiat unguentum arte.*

Item eluatur matrix hoc enemate, tam mitigatiuo doloris, quàm sanatiuo.

Enema anodynũ, & cõsolidatiuum. *Recip. Herbarũ saniculæ, saluiæ, consolidæ saracenicæ: item, maioris, mediæ, & minimæ, bletæ syluestris, uetonicæ, agrimoniæ, gratiæ dei, sana mundi, millefolij, ana M. s. Pistentur parum, & bulliant in s. q. aquæ lanceolatæ: colaturæ recip. q. s. pro uno clysteri: cui adde uitellũ oui, num. i. floris lactis, olei mastychini, irini, cyprini, rosacei, ana unc. i. unguenti populnei, dialtheæ, dissolutorum, ana drac. i. Misce, fiat enema matricale secundùm artem, & administretur per oetranchyton instrumentum.*

Postea per supposititiam massulã filatam immittatur hoc unguentum mirè desiccans, & sine mordacitate persanans apostema cancrosum.

Vng. desiccatiuũ, & sanatiuũ cancri, *Recip. Anthimonij, æris usti, lithargyrij, cadmiæ, argenti uiui, marchasytæ, seu chrysocollæ, cerusæ lotæ, balaustij, aluminis, sarcocollæ, corticũ thuris, põpholygis, ana, drac. i. Confi=*

i. Cōficiantur cū elæomagmate, hoc est, fece olei antiqui, q. s. & addita cæra alba fiat unguentū arte. Oportet aūt ut mūdificatū sit prius corpus bene, et enectus ipse cācer. & aliorū ul cerū, et apo stematum.

Aliud unguentū, quo utor in omnibus sedis, & mūcis ulceribus apostemosis calidis, sed re- cētibus potissimè corruptis, & saniosis, cācrenositate tamen prius amolita.

Recip. Rhodini, cæræ candicatæ, ana drach. vi. succi fructus uuæ lupinæ drach. iiij. cerusæ drac. i. plumbi usti, & loti, pompholygis, olibani, ana drach. i. liquefiat cæra, & oleū, & deponātur ab igne, & alia subtiliter puluerata, & cribellata simul omnia in mortario diutius commisceantur, & desuper succus dictus infundatur, & sine intermißione per sex horas, cum fuerit agitatum, permitte coagulari, & supernatantem liquorem proijce, & resultabit quædam materia emplastrica, qua utere in prædictis casibus, est enim mirabilis. Aliud unguentū ad idem.

DE PRAECIPITATIONE, SEV DESCENSV MATRICIS, CAP. VI.

Definitio.

ESCENSVS matricis est exitus eius, seu prolapsio de loco suo naturali ad inferiora. Vnde (quum uidelicet illa procidua uidetur, ac prominens) tantopere feminas urget, ut aliquādo usq; ad coxā dilabatur. Cuius causa est hūiditas relaxās ligamenta matricis, unde corpus eius mouetur ad inferiora. Quādoq; est cā uētositas, matricē impellēs ad inferiora. Definitio. Causa præcipitationis matricis.

Si hoc est ab humore phlegmatico, quod multoties cō-

tingit, debemus purgare phlegma à matrice, & toto corpore, unde detur primo hoc digestiuum una, uel, si res postulat, altera atq; altera uice.

Recip. Syrupi de stæchade, de matricaria, oxymelitis simplicis, ana unc. ſ. aquarũ arthemisiæ, melissæ, ana unc. i. misce, detur ut supra.

Celebrata digestione, detur hoc medicamentum solutiuum sub forma potionis.

Potio solutiua.

Reci. Florum boraginis, buglossæ, matricariæ, melissæ, ana. m. i. passularũ enucleatarũ, liquiriciæ rasæ, ana unc. ſ. stæchadis Arab. m. ſ. anesorũ drac. ij. fiat decoctio secũdum artem. Colati reci. q. ſ. ad dissoluendum, diacatholici drac. v. electuarij Indi maioris drach. ij. diaphœnici, elect. Elescoph, ana drac. ſ. misce fiat potus, dulcoretur cũ modico mellis rosati colati, & propinetur ex more.

Pilulæ ad idem.

Pilulæ ad idem.

Recip. Pilularum fœtidarum, cochiarum, ana drach. ſ. fiant pilulæ nume. vij. dentur ut supra.

Fomentatio ad idem.

Fomentatio ad idem.

Reci. Pulegij, calamenti, origani, matricariæ, melissæ, ana. m. i. foliorum cupreßi, & nucularũ eius, sumachij, malicorij, ana. m. ſ. contundantur craßiuscule, & bulliant in ſ. q. aquæ, & in cocto illo bis, ter'ue infundatur spongia, quæ expressa ponatur supra matricẽ. Sic cõtinuãdo ternis, seu quaternis (ut dictum est) uicibis, deinde exiccetur matrix, & ungatur isto oleo calido.

Vnctio ad intropellendum matricem.

Recip. Olei rosacei, myrthei, ana unc. ſ. misce, quo ungatur matrix, & post reducatur ad locũ naturalem.

Si matrix præcipitatur ad inferiora, ita, quod uuluam exeat ante uentrem, fiat fomentatio talis.

Fomentum

Reci. Origani, calamenti, menthastri, matricariæ, pulgij, ana

giʃ,ana.m.i. bulliant in.ʃ.q.aquæ,& uini, ʃeu in puʃca. ad matricẽ exuntem.
Deinde molliatur cum hac decoctione,& fomẽtetur,poſt exiccetur in panno calido,& ungatur cum iſto oleo.

Reci. Olei liliacei,myrthei,ana unc.ʃ. miſce, ungatur matrix,poſtea aſpergatur de ſequenti puluere. Vnctio.

Reci. Thuris,maſtychis,boli armeni,myrtillorum,ſumachij,gallæ omphacitidis,ſeu querculарũ, capulorũ roſarũ,acaciæ,ana drac.ʃ.fiat puluis ſubtilis,quo aſpergatur matrix. Deinde obſtetrix ungat manũ ſuã,& ſuauiter impellat matricẽ intrò (aliàs ad ſuperiora.) Mulier tamẽ prius ſituetur reſupina,ita, quod teneat crura eleuata,ut obſtetrix poßit reducere matricẽ ad locum ſuũ. Poſtea ponat uentoſam magnã ſupra ſumen,& teneat ibi per unam horæ quadrã, qua remota,cæratũ illud apponatur. Pilis tamen pubetenus prius deraſis,ac tonſis. Puluis pro reducenda matrice.

Recip. Boli armeni,ſanguinis draconis, hypocyſtidis, ſumachij,ana drach.ʃ. roſarũ rubearũ, glandiũ, coralliorum rubeorũ,myrthillorũ,ana ſcru.ʃ. (aliàs drac.ʃ.) puluerizẽtur,& cũ pice,& reſina pinea.q.ʃ. fiat cæratũ in forma quadrata,applicetur cũ corio,uel aluta ſuper ſumẽ. Cæratũ pro reductione matricis excuntis.

Si non habuerit beneficium uentris, fiat clyſtere purgatorium in hunc modum.

Recip. Camomillæ,meliloti,aneſi,anethi, fœniculi,pulegij,ana m i.(aliàs.m.ʃ.) Bulliãt omnia in.ʃ.q.aquæ,modica bullitione. Colaturæ recip.unc.xv. in quibus diſſolue ſacchari rubei unc.ʃ.(aliàs unc.iij.) hieræ,benedictæ,ana drach.i.(aliàs drach vi.)olei lilini unc.iiij. ſalis cõmunis drach.i.ʃ.miſce,fiat enema. Enema.

Vbi eſſet maior neceſſaria euacuatio, dentur pilulæ infraſcriptæ.

Reci. Pilularum fœtidarum,aggregatiuarũ,ana ſcru. Pilulæ.

ij.ſ.fiant pilulæ nu.y.& exhibeantur,ut ſupra.

Notio. Si matrix ſiniſtrorſum deuergat, ideſt declinauerit ad læuam,tunc affigatur ad dextrã cucurbita, ratione diuer ſionis. Et ſi ad dextram reclinata,ſeu præcipitata fuerit, præcipiatur fieri contrarium, ut matrix reducatur ad ſuam ſedem,& locum ſuum naturalem ſeſe recipiat.

Cætera mors intempeſtiua incomparabilis uiri uideli cet Leonelli denegauit,et intercepit,ſed ne quid de= foret,ſupplementũ totius materiæ haurire lice bit ex adiũcto Codicillo muliebriũ affectuũ.

ADDITAMENTA PROPRIA.

EAdem ferè cura indiget matrix dislocata,qua pro= cidens anus,in hac difficaltate plurimũ ualebit ob= ſtetricum opera,& induſtria. Equidem à nonnullis,obſte= tricandi munus primum auſpicantibus hac de re conſul= tus,hoc dedi conſilium,& res proſpere ceßit.

Conſiliolum in prociden tia uteri. Vnctio. Inſeſſus. Primo,ut reſupinãti mulieri, prius omni feculentia tã excrementorũ,quàm lotij depoſita,leui manu maſtychino oleo delibuta uterum reponant, ſi uerò is propter indu= ratam extuberantiam intropelli nequeat,ſeßione facta in decocto myrthi,fomentent,aut balneent,dein ſubſequenti ſuffumigatione locum foueant,& tum demũ procidentem hyſteram, priſtinæ ſedi reſtituant, ac ſtrictius ſubligent, ac faſciant. Eſt autem ſuffitio talis.

Retinaculũ ſuffumigiũ expertũ ad procidentiã uteri matri calis. Rec. Aſpalti drac.ij. boliti,ſeu ſtercoris bubuli,melius uaccini drac.i. quæ trita miſceantur pro ſuffumigio.

Et ſi applicetur illud emplaſtrum poſtquam matrix in locum ſuũ fuerit rurſus collocata,tenacius hæret,ac fir= mius perſtat,nec ſinit eam deſcendere.

Emplaſtrũ poſt repoſi= Reci. Olibani,maſtyches, opoponacis, galbani, ſera= pini, terebenthinæ, ſtyracis liquidæ, picis aridæ, ana drach.i.

drach.i.uel unc.i.cæræ parum, fiat emplastrũ arte, apponatur ante, & retro, & fascijs suspensis circũnectatur, & reuinciatur. *tionem matricis.*

Nicolaus *adserit, ouum gallinæ fœtidum, seu putidũ, suppositum cum reticulo tenui, uel carpta lana subito matricem procidentem reducere.* Tamen *caueat mulier olfactum istius graueolentiæ, quin potius interim odoret res odoras, ac delectabiles.*

Nicolaus. Male olẽtia subtus adhibita uterum præcipitatũ reducunt.

Potus in dislocatioue matricis expertus post uniuersaliora.

Reci. *Seminis pastinacæ domesticæ drach.i.contunde, & da cum uino bono.*

Potus in dislocatiõe matricis.

Alius potus ad idem.

Rec. *Foliorũ myrthi, pulueris cornu ceruini, ana dra.i. detur in potu, & confestim retrahetur matrix.*

Alius potus ad idem.

Eandem *denique retinet puluis iste, post impositionem inspersus, si cum subligaculo, seu pulmacibus locus complicetur, ac colligetur.*

Rec. *Gummi lentiscini, thuris, nucularum cupreßinarum, anthimonij, malicorij, balaustij, balani* Iouialis, *ana drach.ij.misce, fiat puluis, & utere ut dictum est.*

Puluis pro matrice egressa expertus, et in exitu ani.

EIVSDEM LEONELLI FAVENTINI, DE FEBRIBVS FRAGMENTVM, CVM PROPRIIS

Appendiculis, interiectim appositis.

Causa febris.

De ortu febris lege Galenũ, de ratione curandi per sanguinis missionem.

Febris quid?

Febris sanatur quadriformiter.

RIGO, siue materia febris in genere, est ex habundantia quatuor humorum. nam ex redundãtia sanguinis, generatur febris continua. Ex *superfluitate bilis gignitur* τριθεος, *siue tertiana Ex dominatu nimio phlegmatis, ephemerina, siue quotidiana prouenit.* Febrem *uerò generaliter sic definiũt medici, quod sit calor innaturalis, supergrediẽs naturã, suoq; lædens effectu.* Ea *(inquiunt) sanatur itidem quadriformiter, hoc est quatuor modis, uidelicet sudore, uomitu, uenæ sectione, & pharmacis, aliqui addunt somno.*

Galenus adserit febres sanguineas, alijs esse simpliciores, de differentijs febrium, lib. 2. cap. 8.

ASSIGNATIO APHORISMORVM Hippocraticorũ, de febribus loquẽtiũ, scitu perquàm necessariorum.

1 PAroxysmos, & consistentias morbi indicabunt & anni tempora, & circuitum febriũ successiua incrementa. Aphor. 12. lib. 1.

2 Qui crescunt, plurimum habent innatũ calorem, &c. in fine. Et propter hoc & senibus nõ similiter febres fiũt acutæ, frigidum enim habent corpus. Apho. 14. lib. 1.

3 Acutæ ægritudines in semimẽse, hoc est 14. diebus iudicãtur, quod & de febribus intellige. Apho. 23. lib. 2.

4 Aestiuæ quartanæ & multum sunt breues, autumnales uerò

les uerò longæ, maxime uerò quæ ad hyemem coniunguntur. Aphor. 25. lib. 2.

5 Febrem in spasmo melius est fieri, quàm spasmum in febre. Aphor. 26. lib. 2.

6 Febricitantibus non fortiter, neq; omnino in superficie permanere, et nihil minuere corpus, aut tabescere magis, eò quòd secundum rationem fit; malum est, hoc enim longitudinem ægritudinis significat, hoc autem imbecillitatem. Aphor. 28. lib. 2.

7 Circa principia, et fines, omnia imbecilliora, circa status omnia fortiora, qui de febribus intelligendus est, &c. Aphor. 30. lib. 2.

8 In morbis minus periclitantur ægrotãtes, quibuscũq; propriæ naturæ, & ætatis habitudinis, & horũ ægritudo inest, magis quàm quibus non propria secundum aliquid horum inest. Apho. 34. lib. 2.

9 Cum æstas sit ueri similis, sudores multos in febribus expectare oportet. Apho. 6. lib. 3.

10 In siccis temporibus, febres acutæ fiunt, & siquidẽ annus talis existens amplius fuerit, qualem constitutionẽ fecerit in pluribus: & tales ægritudines expectare oportet. Apho. 8. lib. 3.

11 In Autumno acutißimæ fiũt ægritudines: & maxime mortiferæ, ut in pluribus. Ver uerò suauißimum, & minime mortiferum, quos duos etiam de febribus intellige. Aphor. 9. lib. 3.

12 De temporibus siquidẽ, hyems sicca, & borealis fuerit. Ver uerò pluuiosum, & austrinum, necesse est æstate febres acutas, & ophtalmias, dysenterias fieri, maxime mulieribus, & humidis natura. Apho. 11. lib. 3.

13 Aestate uerò quædam horum, & febres continuæ:

& causon, & tertianæ plurimæ, & uomitus, & dyarrheæ, & oculorũ, & aurium dolores, oris ulcerationes, & pudendorum putredines, & desudationes subsequuntur. Aphor. 21. lib. 3.

14 Quibuscũq; in febribus sexto die rigores fiunt, difficile iudicium sequitur. Apho. 29. lib 4.

15 Laboriosis, seu laßitudinem habentibus in febribus in articulos, & circa maxillas potißimũ abscessus fiunt. Aphor. 31. lib. 4.

16 Febres quæcũq; nõ intermittẽtes, tertia die fortiores fiunt, magis periculosæ. Quocũq; aũt modo intermiserint, periculum abesse significatur. Apho. 43. lib. 4.

17 Quibus febres longæ, his tubercula, uel labores in articulis fiunt. Apho. 44. lib. 4.

18 Si rigor incidat febre non deficiente, ægro iam debili, lethale est. Apho. 46. lib. 4.

19 In febribus non intermittentibus, si partes exteriores frigidæ, interiores uruntur, & sitim habeat, lethale est. Apho. 48. lib. 4.

20 Quibus tubercula, uel in articulis labores ex longis febribus fiũt, hij pluribus utũtur cibis. Apho. 45. lib. 4.

21 In febre nõ intermittente, si labrum, uel oculus, uel nasus, uel supercilium peruertatur, uel nõ uideat, uel non audiat iam debili existente corpore, quicquid horũ euenerit, mors proxima est. Aphor 49. lib. 4.

22 Vbi in febre non intermittente difficultas spirandi, & delyrium acciderit, lethale. Apho. 50. lib. 4.

23 In febribus, abscessus qui ad primas iudicationes nõ soluũt, longitudinẽ morbi significãt. Apho. 51. lib. 4.

24 Quicunque in febribus, uel in alijs morbis sponte illacrymant nihil absurdum: qui uerò non sponte absurdius;

dius. Aphor. 52. lib. 4.
25 Quibus circa dêtes in febribus quidam lentores nascuntur, his fortes fiunt febres. Aphor. 53. lib. 4.
26 Ex inguinum tumoribus febres omnes malæ, præter diarias. Aphor. 55. lib. 4.
27 Febricitanti sudor superueniens, febre non deficiente, malum; prorogatur enim morbus, & multam significat humiditatem. Aphor. 56. lib. 4.
28 A febre ardente, habito rigore superueniente, solutio. Aphor. 58. lib. 4.
29 Tertiana exquisita, septenis circuitibus: quod tempus longißimum est; iudicatur. Aphor. 59. lib. 4.
30 Quibus in febribus aures obsurduerunt, sanguis ex naribus fluens, aut aluus turbata, soluit morbum. Aphor. 60. lib. 4.
31 Quibus in febribus quotidie rigores fiunt, quotidie febres soluuntur. Aphor. 63. lib. 4.
32 Quibus in febribus morbus regius ante diem septimum accidit, malum. Aphor. 62. lib. 4.
33 Quibus in febribus morbus regius septimo, uel ix. uel xi. uel xiiij. superuenerit, bonum; nisi dextrum ilium obduruerit: si uerò non, non bonum. Aphor. 64. lib. 4.
34 In febribus circa uentriculũ, et fortis æstus, & cordis morsus, uel dolor, malum. Aphor. 65. lib. 4.
35 In febribus ex somnijs timores, uel conuulsiones, malum. Aphor. 67. lib. 4.
36 In febribus spiritus offendens, malum, conuulsionem enim significat. Aphor. 68. lib. 4.
37 In acutis febribus conuulsiones, & circa uiscera dolores fortes, malum. Aphor. 66. lib. 4.
38 Quibus in febribus ardentibus tremores fiunt, dely-
rio sol-

rio soluuntur. Aphor. 26. lib. 6.

39 In acutis paßionibus, quæ cum febre sunt luctuosa suspiria, malum. Aphor. 54. lib. 6.

40 Sudores febricitanti si inceperint, boni: et tertio die, 5. vij. ix. xi. xiiij. xvij. xx. xxvij. & xxxiiij. hi enim sudores indicãt morbos: qui uerò nõ ita fiunt, laborẽ significãt, & morbi longitudinem, ac recidiuam. Aphor. 36. lib. 4.

41 Victus tenuis, atq; exquisitus, in morbis quidem longis semper: in acutis uerò, in quibus non conuenit, difficilis: et rursus, qui ad extremum deuenit tenuitatis, grauis est; nam & repletiones, quæ ad extremum deueniunt, graues sunt. Aphor. 4. lib. 1.

42 In tenui uictu ægri delinquunt; quo fit, ut magis lædantur: quicunq; enim error cõmittitur magnus, maior in hoc fit, quàm in paulò pleniori uictu; propterea etiam sanis periculosus existit, ualde tenuis constitutus, et exquisitus uictus, quoniam errores grauius ferunt. ob hoc igitur tenuis uictus, atque admodum exquisitus eo, qui sit paulò plenior; magis, ut in pluribus, periculosus. Aph. 5. lib. 1.

43 Extremis morbis, extrema exquisitè remedia optima sunt. Aphor. 6. lib. 1.

44 Vbi morbus peracutus est, statim extremos habet labores, & extremè tenuißimo uictu utendum est: ubi uerò non, sed pleniorem uictum contingit adhibere, tantum cibi indulgendum est, quanto morbus extremis est mollior. Aphor. 7. lib. 1.

45 Quando morbus in suo uigore constiterit, tunc uictu tenuißimo utendum est. Aphor. 8. lib. 1.

46 Coniectari autem oportet, an æger cum uictu sufficiat perdurare, donec morbus consistat; & nunquid prius ille deficiat, nec poßit cũ uictu perdurare, uel morbus antea defi=

tea defi=

tea deficiat, atque hebetescat. Aphor. 9. lib. 1.

47 Quibus igitur statim morbus consistit, his statim tenuis uictus adhibendus est: qui uerò posterius debet consistere, his & in ipso consistendi tempore, & parum ante illud, cibus subtrahendus; prius uerò uberius agendum, ut æger sufficiat. Aphor. 10. lib. 1.

48 In accessionibus abstinere oportet; nam cibum dare nociuum est: & quibus per circuitum fiunt accessiones, in ipsa accessione abstinere oportet. Aphor. 11. lib. 1.

49 Senes facillimè ieiunium ferũt; secũdo loco, qui ætatem constitutam habent; minus, adolescentes; omnium minimè, pueri; præsertim, qui inter ipsos sunt uiuidiores. Aphor. 13. lib. 1.

50 Qui crescunt, plurimum habent calidi innati; plurimo igitur ægent alimento, alioquin corpus absumitur: senibus uerò parum calidi innati inest, paucis propterea fomitibus ægent, quia à multis extinguuntur. hanc etiam ob causam febres senibus non similiter acutæ fiunt; frigidum enim eorum corpus. Aphor. 14. lib. 1.

51 Ventres hyeme, & uere natura calidissimi sunt, & somni lõgissimi, quare per ea tẽpora alimenta copiosiora sunt exhibẽda; etenim tũc calor innatus plurimus est, unde & pluribus ægent alimentis; indicio sunt, ætates, & athletæ. Aphor. 15. lib. 1.

52 Victus humidus febricitantibus omnibus confert, maximè uerò pueris, & alijs, qui tali uictu uti consueuerunt. Aphor. 16. lib. 1.

53 Et quibus semel, aut bis, & quibus plura'ne, an pauciora particulatim oporteat afferre, considerandum: condonãdum autem aliquid tempori, ætati, & consuetudini. Aphor. 17. lib. 1.

54 Aesta-

54 Aestate,& autumno cibos difficilimè ferunt, hyeme facillimè; secundum locum uer habet. Aphor. 18. lib. 1.

55 His, qui per circuitus accessionem habent, nihil dare oportet, neque cogere, sed subtrahere adiectioni ante iudicationes. Aphor. 19. lib. 1.

DE CVRA FEBRIS SANGVINEAE, CAP. I.

Digestiuum.

Digestiuum in febre sanguinea.

ECIP. Syrupi de endiuia, unc. i. sem. buglossati, unc. sem. aquarum lupulorũ, endiuiæ, buglossæ, ana unc. i. Misce, detur in aurora.

Aliud digestiuum.

Aliud.

Recip. Syrupi Acetosi, unc. i. sem. de endiuia, unc. sem. aquæ destillationis humuli, endiuiæ, acetosæ, ana un. i. Misce; utatur, ut supra.

Aliud præpararorium noxij humoris.

Aliud.

Recip. Syrupi, uel potionis acidæ simplicis, unc. i. sem. de endiuia, unc. sem. aquarum taraxaconis, cichorij, uiolarum, ana unc. i. Misce.

Aliud.

Aliud.

Recip. Syrupi uiolati, unc. i. sem de endiuia, unc. sem. aquarum boraginis, nenupharis, acetosæ, ana unc. i. Misce; utatur modo prædicto.

Aliud.

Aliud.

Recip. Syrupi rosati, unc. sem. nenupharini, uel de cichorio, oxyzaccharæ, ana drach. vi. aquarum acedulæ, rosarum, uiolarum, ana unc. i. Misce; sumatur, ut dictum est.

Dige-

Digestiuum ubi est oppilatio ex tenaci pituita.

Recip. *Syrupi absynthiteis, bizantini, oxymelitis compositi, uel syrupi acidi compositi, ana unc. sem. aquarum hyssopi, bethonicæ rubeæ, eupatorij, ana unc. i.* Misce; *capiat in diluculo matutinali.* *Digestiuum, et deoppilatiuũ phlegmatis crassi.*

Ante syrupos, & medicinam in hac febre, fiat phlebotomia dextri lateris ex basilica ad quincũcem sanguinis, de sero, aut xxij. hora, unc. iij. uel iiij. melius est enim reiterare, quàm exquisitè euacuare. *Phlebotomia Galen. aliter ix. terapeu.*

Deinde da medicinam sanguinis mundificatiuam, ut.

Recip. *Cassiæ nouiter extractæ, unc. sem. electuarij lenitiui, diaprunis solutiui, ana drac. iij. electuarij de dactylis, drac. i.* Dissoluantur *in decoctione florum, & fructuum, & fiat potus.* *Potio sanguinis mundificatiua.*

Dilutum pro nobilibus, & delicatis.

Recip. *Rhæobarbari electi, drac. i. spicæ, gran. iij.* Fiat *infusio secundùm artem, in aquis uidelicet boraginis, uiolarum, acetosæ, uel maluæ, ana q. s. deinde fiat fortis expressio: cui adde diacatholici, drach. yi. electuarij de succo rosarum, diaphœnici, ana drac. i. sem. dissolue in decoctione florum, & fructuum.* Fiat *potio sanguinis purificatiua, & laxatiua prauorum humorum.* *Infusio de rhæobarbarico.*

Syrupus in febre quotidiana de phlegmate naturali.

Recip. *Radicum petroselini, fœniculi, apij, carui, anesi, leuistici, sileris montani, ozymi, ameos, maioranæ, ana unc. i. polypodij, drac. ij. agarici, turbith, esulæ, unc. iij. chamedreos, brusci, asparagi, cinnamomi, cassiæ ligneæ, ana unc. sem. herbarum cichorij, scolopendrij, polytrichi, absynthij,* *Syrupus Lexipyretos in cã phlegmatica.*

synthij, calamenti, origani, hyperici, ana man. sem. sacchari, uel mellis, q. s. Fiat syrupus arte.

DE TERTIANA PVRA, CAP. II.

Enema pro febricitantibus.

NTE omnia fiat lenitio uentris cum clysteri, si aliàs caruerit beneficio uentris, & hoc omni die.

Clystere.

Recip. Mercurialis, matris uiolarum, hordei, ana man. i. Fiat decoctio; de qua recip. lib. i. sem. uitelli i. oui, salis, drac. ij. uel iij. sacchari rubri, mellis uiolacei, ana unc. i. sem. olei uiolati, unc. iij. caßiæ medullosæ drac. vi. Misce, fiat enema.

Digestiuum præmisso clysteri.

Digestiuum in tertiana.

Recip. Syrupi acetosi simplicis, unc. i. sem. de endiuia, unc. sem. aquarum buglossæ, endiuiæ, ana unc. ij. Misce, detur hora consueta.

Medicina pro lautioris fortunæ homine, post syruporum acceptionem.

Infusio de rhæobarbaro.

Recip. Rhæibarbarici electi, drac. i. spicæ, gra. iij. Fiat infusio secundùm artem in aquis cordialibus, q. s. per vi. horas, uel diutius; deinde fiat fortis expreßio: cui adde electuarij lenitiui, drac. vi. uel mannæ tantundem. Misce, fiat potio cum decoctione florum, & fructuum.

Si patiens non sit ualde diues, detur ei talis medicina.

Alia potio laxatiua.

Recip. Electuarij de succo rosarum, unc. sem. caßiæ noviter extractæ, unc. i. Dissoluatur in decocto florum, & fructuum.

Aliud.

Potio cum

In aqua decoctionis iiij. seminum frigidorum: puta, citrulli,

trulli, melonum, cucumeris, cucurbitæ resoluatur medulla cassiæ fistularis, & tamarindorum, ana unc. i. uel sem. & in colatura admisceantur rhæibarbarici electi puluerati, drac. binæ, spicæ, scru. dimidiatus, & sumatur in mane. *rhæobarbaro in substãtia, in calida causa.*

Aliud lenificatiuum ad choleram educendam, & feruorem febrilem reprimendum.

Detur *tamarindorũ, unc. i. uel sem. cũ succo marathri, endiuiæ, uel apij, uel sero caprino, administrando ieiune.* *Alius potus leniens.*

Si corpus est durum, & rusticum, propinetur hæc potio.

Recip. *Diaprunis solutiui, electuarij de succo rosarum, ana drac. ij. diacatholici, unc. i. Dissoluãtur cum decoctione florum, & fructuum; detur hora competenti.* *Alia potio.*

Quoniam cũ febre cholerica cõplicatur dolor capitis plerũq;, ideò faciendum erit tale defensiuum. *Dolor capitis.*

Recip. *Olei rosati, unc. ij. aceti rosacei, unc. sem.* Misce, *fiat oxyrhodynum.* *Oxyrhodynum.*

Vel sic.

Reci. *Albumen i. oui, aquæ rosaceæ, rhodyni, aceti rosati, unc. i. uel sem.* Misce, *fiat oxyrhodynum.* *Aliud oxyrhodynum.*

Epithema meum expertum, & est uice oxyrhodini.

Recip. *Aquarum cucurbitæ, rosaceæ, ana unc. iij. uiolaceæ, nenupharinæ, ana unc. ij.* Misce *cum albumine ouali, rhodyno, & aceti momento ad penetrandum; & infusa pecia in tali liquamine, applicetur fronti.* *Epithema in cephalæa febrili. Oxyrhodynum.*

Aliud oxyrhodinum

Recip. *Succi plantaginis, unc. i. sandali rubei, drach. i. olei rosati, unc. ij. aceti rosacei, unc. i.* Misce, *& applica.*

Dolore

Cucurbitulatio. Dolore isto perseuerãte possunt apponi uentosæ in spatulis: si uentosæ facerent ægritudinem fiat scarificatio in cute: si caro non sit nigra, non fiat scarificatio.

Solet etiam huic ægritudini rhenum dolor accidere, cui sic medendum erit.

Rhenũ dolor. Reci. Vnguenti rosati, unc. i. infrigidãtis Galeni, unc. sem. Misce: fiat unctio pro rhenibus.

Vel sic.

Vnctiones pro rhenibus. Recip. Miracopi populnei, unc. i. & fiat unctio.

Aliter.

Reci. Succi plantaginis, unc. i. albuminis i. oui, olei nenupharini, unc. i. Misce; fiat unctio pro rhenibus.

Si ista non contulerint, uel non suffecerint ad nephritiden, fiat sequens fomentum.

Fomẽtũ pro rhenibus. Recip. Aquarum acetosæ, endiuiæ, solatri, ana lib. i. & cum scarlato fiat fomentatio, & postea cum superioribus unguentis ungantur loca rhenum.

Calida quibus, et quando propinãda febrientibus. Siti existente nimia, si omnia consentiunt, & si febricitans est iuuenis, & fortis, & habet stomachum non imbecillem, & fortitudinem uiscerum, & ante non sit passus apostema stomachi, & sit assuetus bibere aquam, & nõ sit spleneticus, & tempus sit calidum, tunc detur ei aqua fontana quantum bibere poßit; sin cætera non consentiunt, fiat huiusmodi potus.

Iulep in febre tertiana. Recip. Aquæ endiuiæ, acetosæ, buglossæ, nenupharis, ana lib. sem. sacchari finißimi, unc. iiij. syrupi de acetositate citri, unc. i. sem. Misce, fiat iulep longum secundùm artem; quo completo, sæpius de ipso bibat.

Masticatoria Item subinde teneat in ore de partibus cucumeris, uel de partibus

de partibus Damascenorum prunorum, malorum granatorum, uel portionem pomorum bene aspersorũ in aqua: uel potest fieri sub alia forma iulep talis. *sitim sedantia.*

Recip. Aquarum enduiæ lib. i. acetosæ, hepaticæ, buglossæ, ana unc. iiij. uini granatorum unc. iij. fiat iulep secundum artem. *Iulep ad sitim extinguendam.*

Electuarium Adipson bonũ ad idem.

Reci. Tamarindorũ unc. i. ſ. sacchari albißimi unc. ſ. iulep uiolacei unc. i. misce, fiat electuarium arte, de quo sæpe teneat modicum in ore ad lambendum. *Electuariũ Adipson.*

Instantiæ uigiliarum si patientem molestent, sic curẽtur. Primo fiat unctio circa tempora, & alias partes capitis cum unguento populneo. *Vnctio.*

Vel sic.

Recip. Seminis papaueris albi unc. i. ſ. unguenti populnei unc. i. olei nenupharini unc. ſ. misce, fiat unctio frontis, & temporum. *Anodinum.*

Aliter.

Reci. Lactucarum, foliorum salicum, corticum papaueris albi, florum nenupharis, camomillæ, uiolarum, ana m. i. fiat decoctio, & in ista fiant lotiones. *Lotio.*

CVRA TERTIANAE PVRAE, CAP. III.

NTENTIO circa diætam, & res non naturales. Prima est administratio debiti regiminis, quod debet esse frigidum, & humidum, cibus craßior in principio, subtilis in statu. In principio detur panatella per duos dies saltem constante robore, nec debemus in principio admiscere semina commu- *Prima intẽtio. Ratio uictus.*

 nia,

nia, uinum non ex toto prohibeatur, sed diluatur multa aqua cocta sine hordeo, per biduum debet fieri panatella cum brodio pulli, & seminibus cõmunibus stante uirtute, sed si uirtus fuerit debilis, dentur oua sorbilia. Si autem esset intentio infrigidandi, & humectandi, procedatur subtiliando in statu diætam.

Motus est uitandus, licet in die quietis poßit aliqualiter exerceri, somnus nocturnus competit, uitetur omnino diurnus, accidentia animi quàm maxime uitanda.

Secunda intentio.

Altera intentio consistit in lenitione uentris, quæ fieri potest hoc pacto.

Recip. Casiæ nouiter extractæ, bonæ, pingis unc. i. sacchari q. s. fiat dactylus.

Dactylus lenitiuus.

Deinde reci. Aquæ endiuiæ unc. ij. sumat dactylum in mane, post cuius assumptionẽ, bibat aquam endiuiæ.

Vel sic.

Potio.

Reci. Casiæ unc. i. uel drach. vi. aquarum cichorij, uel endiuiæ q. s. ad dissoluendam casiam, fiat potio, & ualet loco dactyli.

Vel sic.

Alia potio.

Reci. Mãnæ drac. vi. syrupi uiolati unc. ij. fiat potio.

Enema pro tertianarijs, & alijs febricitantibus.

Enema pro febricitantibus.

Reci. Mercurialis, bletæ, matris uiolarum, maluæ, ana m. i. foliorum senæ, polypodij, ana unc. i. decoquantur in aquæ lib. i. s. ad cõsumptionẽ ferè tertiæ partis, coletur, colato admisceatur, casiæ fistularis extractæ unc. i. benedictæ laxatiuæ unc. s. olei uiolati, anethini, singulorũ unc. i. salis gemmei drach. s. misce, & fiat enema.

Aliud clystere ad idem.

Aliud clystere ad idem.

Recip. Foliorum uiolarum, maluæ, hordei. m. ij. siclæ, mercuria=

mercurialis,ana.m.ſ. Si uis facere fortius,adde foliorum ſalicum,nenupharis,ana pugillos.iiij. bulliant, & de iſta decoctione recip.lib.i. diſſoluendo in ea caſiæ unc.ſ. uel drach.vi.ſacchari rubei unc.ſ. olei communis unc.ij. uel iij.ſalis cochlear.i.fiat enema.

Regula.

Non cibetur infirmus niſi euacuetur uenter à fecibus, & fiat cibatio per nouem horas ante paroxyſmum. Et ſi timetur oppilatio,apponatur in cibo radix fœniculi.

Tertia intentio perficitur,primũ digerendo ſic.

Reci. Syrupi acetoſi ſimplicis unc.i.ſ.de endiuia unc. ſ.oxyzaccharæ drac.ij.Si materia fuerit acuta,diluantur cum aquis cichorij, acetoſi, lupulorum, ana unc.i.miſce, detur quinis uicibus,aut pluries. Tertia intẽtio. Digeſtiuũ.

Prouocatio urinę.

Reci.Syrupi acidi ſimplicis unc.i.lactis ſeminũ cõmunium unc.ſ.aquarum endiuiæ,humuli, ana unc.i.ſ. detur tempore apyrexiæ,uel poſt paroxyſmũ per.iiij.horas. Diuretica potio.

Euacuatio ſit talis. Quarta intentio.

Reci. Electuarij pſilitici, roſati laxatiui, ana drac.ij. Eliquentur cum.ſ.q.aquæ cichorij,& fiat potio. Euacuatiuũ

Alia potio ad idem.

Recip. Caſiæ pinguis unc.ſ.rhæibarbarici electi drac. i.ſ.ſpicæ,ſquinanti,ana gra.ij.aquarum cichorij,lupulorum,ana.q.ſ.miſce,& fiat potio. Alia potio.

Vel ſic.

Recip. Rhæibarbarici electi drac.i.ſ.ſpicæ, ſquinãti, ana gra.ij.formentur pilulæ nu.vij.pro drachma,cũ electuario de ſucco roſarum,& dentur in mane. Pilulæ ad idem

Aliæ pilulæ nobiles ad idem de rhæo-barbarico, ad omnes febres, auriginem, & cachexian.

Aliæ pilulæ contra febres, ictericiam, & cachexian.

Reci. *Turbithi electi unc.i. agarici, aloes, rhæibarbarici omniũ electorũ, corticum myrobalanorũ citrinorũ kebulorum bene gũmosorũ, ana unc.ſ. foliorũ menthæ, absynthij, eupatorij, ana drach.ij. zinziberis, laccæ, seminis anesi, maſtyches, piperis, aſari, ſpicæ nardi, uuarũ paſſularũ mundatarũ ab arillis, liquiriciæ mundæ, ana drac.i. conficiantur cũ oxymelite ſcyllitico. q.ſ. & fiant pilulæ, Dosis à drach.i. uſq; ad binas. Poſſunt acui (ſi neceſſe fuerit) cum eſulæ præparatæ, & diagridij, ſingulorũ drach. ij. uel iij. Valent eadem catapocia, & in chronicis febribus, ad inchoantem primum hydropem uergentibus.*

Prouocatio ſudoris.

Quinta intentio.

Si ſit intentio, utatur balneo, ſed non eſt in uſu, uel rariſſime ſaltem.

Vel ſic prouocetur ſudor.

Recip. *Aquæ hordei unc.iiij. uini ſubtilis albi unc.ſ. detur in fine paroxyſmi.*

Item uomitus prouocatio, in his, qui ad reijciendũ procliues ſunt, fiat cum impoſitione digiti in os.

Vel ſic.

Vomitoriũ.

Reci. *Syrupi acetoſi ſimplicis unc.i. aquæ hordeaceæ, unc.v. fiat commiſtio.*

Ego utor Auicenniano uomitorio in his, & alijs plethoræ caſibus.

Aliud in omnibus pletore caſibus.

Reci. *Aloes, ueratri nigri, ſcãmonij, omniũ ana ſcru.i. euphorbij, nitri amborũ ana ſcru.ſ. cõficiãtur cum ſucco caulis, doſis ſcru.i. uel ad ſummũ bini cũ aqua tepida, uel põt ſumi per ſe, cũ tantundẽ hieræ picræ ad modum boli*

mane

mane summo,uel (ut quidā innuunt) post repletionē.

Remotio accidentium.

Pro corde fiat tale epithema.

Recip. *Aquarū rosarum,uiolarū,ana unc.vi.buglossæ, acetosæ, ana unc.iij.specierum cordialum temperatarum drach.ij.uel.iij. uini maluatici unc.ij. aquæ uitalis cōpositæ fragrantis parum,misce fiat epithema.* *Epithema cordiale.*

Epithema pro hepate.

Reci. *Aquarum enduiæ,cichorij, solatri,ana unc.iiij. uiolarū unc.ij.absynthij unc.i.aceti albi unc.i.spodij scru. i.s. specierū diatriasandali drac.i.s.* (*Alius* Codex *uidebatur legere trium sandalorum*) *camphoræ gra.ij.uel.iij. misce pro epithemate,quod ponatur super hepar.* *Epithema pro hepate refrigerando.*

Ad fortius infrigidandum,si expedit, fiat unctio dorsi talis.

Reci. *Infrigidātis* Galeni *unc.iij.sandali rubei drac.i.* Corallij *rubri drac.s. camphoræ grā.vi. fiat unctio super dorsum usq; ad caudam.*

Electuarium ad remouēdum caliditatē.

Reci. *Sacchari rosati unc.i.uiolati,buglossati,diatriasandali unc.i.s.misce, fiat electuarium cum syrupo rosarum,remouet omnem caliditatem.* *Electuariū frigorificū.*

Ad remouendum sitim, & asperitatem linguæ,& gutturis.

Teneatur *saccharū candi in ore, uel mucilago psillij, facto cum aqua rosacea,& succo granatorum.* *Ad ipsa.*

Experimentum ad idem.

Rec. *Aquæ fontanæ puræ unc.iij.succi punicei unc.ij. sacchari dr.i.detur mane in aurora,uel fiat iulep ex aqua acedulæ,& rob de ribes,adiecto momēto aceti rosati.* *Alia remedia sitim restinguentia.* *Iulep.*

Si dolor,& æstus caput grauat.

Rec.Vnguẽti populnei drac.v.telæ araneaceæ dra.ij. & per horã ante paroxysmũ applicetur temporibus.

DE TERTIANA NON PVRA, CAP. IIII.

Clystere.

NTE *omnia præmittatur tale clysterium.*

Reci. *Camomillæ,maluarum, bletæ, mercurialis,& aliarũ herbarũ cacatilium,ana m.i. fiat decoctio pro more, post adde,olei uiolati unc.iij.facchari rubei,mellis rosati colati unc.i.ſ. uitellum unius oui, salis cõmunis drach.ij. casiæ extractæ drach.vi.misce pro enemate.*

Facto clysmate detur digestiuũ tale.

Digestiuum in tertiana non pura.

Recip.*Syrupi acidi simplicis.S.de endiuia,ana unc.ſ. aquarũ endiuiæ,buglossæ,boraginis,ana unc.i.misce.*

Vel sic coquatur materia.

Aliud.

Recip. *Syrupi uiolati unc.i.mellis rosati colati unc.ſ. aquarum endiuiæ, buglossæ ,acetosæ, ana unc.i.misce,ut supra.*

Aliud digestiuum.

Reci.Syrupi uiolarum unc.i mellis rosati colati unc.ſ. aquarum endiuiæ,buglossæ, lupulorum,ana unc.i. misce, detur hora consueta.

Digesta materia,si patiens est diues,det talis medicina solutiua.

Medicina solutiua pro diuitibus cũ rhæobarbaro.

Recip. *Rhæibarbarici electi drach.i.spicæ gra.iij.fiat infusio secũdum artem per octo horas, deinde fiat fortis expressio,cui adde, diaphœnici, electuarij de succo rosarum,ana drac.i.ſ.electuarij lenitiui drac.vi. dissolue cum decoctione florum,& fructuum,quod satis est.*

Pro

Pro mediocris fortunæ hominibus.

Rec. Diaphœnici, electuarij de succo rosarũ, ana drac. ij, diacatholici drac. vi, dissolue cũ decocto priore.

Pro corpore rustico.

Recip. Electuarij Indi maioris, diaprunis solutiui, ana drac. ij. s. dissolue cũ decoctione florũ, & fructuũ. q. s.

Si adfuerint accidentia, ueluti dolor capitis, uigiliæ, sitis, inflammatio, sedentur, ut supra dictum est. Symptomata febris.

Quando febris non soluitur præmißis syrupis, & primis medicinis, necesse est ut continuemus cum alijs syrupis, & alia medicina ulteriore. Detur ergo talis syrupus, si prima medicina nihil operetur.

Digestio.

Reci. Syrupi acetosi simplicis unc. i. syrupi Bizantini, unc. s. aquarũ endiuiæ, capilli ueneris, buglossæ, ana unc. i. misce pro digestiuo, post exhibeatur hæc medicina. Digestiuũ.

Reci. Rhæibarbarici electi scru. iiij. spicæ gra. iiij. fiat infusio secũdum artẽ, in uino, & aqua endiuiæ q. s. deinde fiat expreßio, cui adde diacatholici drac. vi. uel mãnæ bonæ tantũdem, electuarij de dactylis drac. iij. elect. de succo rosarũ drach. i. mellis rosati colati unc. s. dissoluãtur cum decoctione florum, & fructuum, & fiat potio. Infusio rhæi barbarici.

Aliud solutiuum in forma potus.

Reci. Electuarij Indi maioris, elect. de succo rosarum. ana drach. ij uel iij. casiæ nouiter extractæ drac. vi. elect. lenitiui drac. ij. dissolue in dicoctione cõmuni q. s. Alia potio solutiua.

Vel fiat sic.

Reci. Diaprunis solutiui drach. ij. electuarij de dactylis drach. iij. diasenæ, elect. lenitiui, ana drac. ij. dissolue in decoctione florum, & fructuum. Aliud solutiuum.

Vlcus, quod in hac ęgritudine stomachus plerũq; patitur, sic curetur.

Vnctio.

Vnctio contra ulcus uẽtriculi. *Recip. Olei mastychini unc. i. ſ. fiat unctio loci dolentis siue stomachi.*

Vel sic.

Aliud unguentum. Recip. *Olei absynthiteis, mastychini, ana unc. i. coralliorum rubeorũ, chariophylorum, mastyches, ana drac. ſ. cæræ momentum, fiat unguentum.*

Aliud unguentum ad idem.

Vnguentum stomachicũ. Recip. *Olei cydoniteis, mastychini, ana unc. i. pulueris coralliorum rub. mastyches, ana drach. ſ. cæræ exiguũ fiat unguentum.*

Si febris ultra semestre spacium durarit, quid agendum? *Si huiusmodi febris duraret ad sex menses, oportet hãc materiã ulterius, & totaliter euacuare, ut sequitur.*

Digestio.

Digestiuum. Recip. *Syrupi de duobus radicibus, cũ saccharo unc. i. syrupi de endiuia unc. ſ. aquarum adianthi, endiuiæ, buglossæ, ana unc. i. misce.*

Solutiua ad idem.

Pilulæ. Recip. *Pilularum aggregatiuarum drach. i. fiant pilulæ v. uel vij.*

Vel sic.

Pilulæ. Recip. *Pilularũ de rhæobarbaro drach. i. fiant pilulæ v. uel vij. cum syrupo, uel destillatione absynthite.*

Vel sic.

Pilulæ. Re. *Pilularũ aggrega. P. de rhœobarbaro, ana drac. ſ. fiant pilulæ v. cum aqua capilli ueneris, dentur mane.*

Stomachus debilis, qui ferè sequitur hanc febrem, sic confortetur.

Cõfortatiuum stomachi. Reci. *Specierum diamoschi dulcis, specierũ diacori, in alio exemplari, aromatici rosati, specierũ diatriasandali,*

ana

ana scrup.i.ſacchari clarificati in aqua meliſſæ,unc.iiij. Fiat conſerua in forma rotulæ.

Vel ſic.

Recip. *Aromatici roſati, unc.iiij. de quo recip.quantitatem auellanæ.* Aliud.

Vel ſic.

Reci. *Diagalāgij,unc.iiij de quo recip.mane,ut ſupra.* Aliud.

Vel ſic.

Reci. *Theriacæ antiquiſſimæ,dra.yij. Diſſolue in modico uini odori,uel aromatici;quam potionem capiat poſt mediam noctem.* Aliud in forma potus.

CVRA TERTIANAE NON PVRAE, CAP. V.

ONSIDERETVR *elōgatio,& propinquitas à pura:aer ſit minus frigidus,quàm in pura : diæta ſit craſſior in princīpio,& uerſus ſtatū ſubtilior: detur plus pulli,& de contuſo,quàm in pura:uinum magis cōpetit,quàm in pura:in declinatione totaliter non tolletur,& maximè in aſſuetis : exercitium ſit moderatum:repletio,& animæ accidentia uitētur; debilitant enim uirtutem:lenitiua debēt eſſe fortiora, quàm in pura.* Regimen. 1 Aſſuetis, uinum nō interdicendum. Lenitio uentris. 2

Et primò fiat tale clyſterium.

Reci. *Foliorum maluæ,blitæ minoris,parietariæ,mercurialis,ana man.ij.chartami,man.ſem. Decoquātur uſq; ad conſumptionem y. partis, & ſumātur paropſides duæ decoctionis iſtius,deinde recip.caſiæ pinguis,un.ſem. hieræ picræ,drac.yi.ſacchari rubei,unc.ſem. olei uiolarum, unc.ij.ſalis,cochlear i. Fiat enema arte;quod lenit,& abſtergit,* Enema.

stergit,ut est intentio.

Digestio.

Digestio. *Digerendo,incohandum est à digestiuis minoribus, deinde gradatim ad ualidiora ascendēdum:exempli gratia.*

3

Potio digestiua. *Reci. Mellis rosati colati,unc.i.syrupi de endiuia,unc. sem.aquarum capilli ueneris,buglossæ,cichorij,ana unc.i. Misce,fiat potio.*

Deinde post principium sic procedatur.

Aliud digestiuum post principium. *Recip.Syrupi acetosi compositi,syrupi de y.radicibus, unc.i.syrupi de endiuia,mellis rosati colati,ana unc.sem. aquarum foliorum tamarisci,aut scolopendrij, buglossæ, ana unc.i.Misce,fiat potio.*

Deinde in fine detur talis potus.

Potus in fine. *Recip.Syrupi de eupatorio,unc.i.sem.absynthiteis,de endiuia,ana unc.sem.aquarum cuscutæ,apij,lupulorū,ana unc.i.Misce,fiat potus.*

Diureticum.

Diureticum. *Fiat prouocatio urinæ cum decocto tamarisci,et asari.*

4

Diuersio. Diuersio fiat cum fricationibus, & lotionibus circa extremitates sedis ex decoctionibus istis.

5

Lotio diuersiua. *Recip.Foliorum,siue florum camomillæ,uiolarum,hordei, foliorum lauri, ana man.i.Bulliant in s. q. aquæ,ad consumptionem iiij.partis,fiant lotiones.*

Deinde potes ascendere ad fortiora,& calidiora

Euacuatio. *Euacuatio perficitur phlebotomia de basilica, si urina fuerit tincta crassa.*

6

Eradicatio. *Eradicatio fit habita digestione cum turbitho, agarico,scammonio,ut uult Auic.*

Vel

Vel sic in forma potionis.

Reci. Electuarij indi, uel psilitici, diaphoenici, electuarij de succo rosarum, ana drac. ij. aquarum foeniculi, cichorij, ana q. s. Misce, fiat potio. Potus eradicatiuus.

In forma pilularum.

Recip. Massæ pilularum aggregatiuarum, drac. sem. aurearum, scrup. ij. Formentur pilulæ v. uel vij, cum electuario de succo rosarum, uel de psilio. Pilulæ.

Vel sic.

Recip. Diaturbithi cum rhæobarbaro, unc. sem. & detur mane. Aliud in forma solida.

Remotio caliditatis remanentis perficitur cum morsello electuarij de gemmis frigidi, uel aromatici rosati, diatragacanthi frigidi; & cum inunctione stomachi, rhenum, & hepatis cum unguento sandalino, uel infrigidante Galeni, & epithematibus frigorificis. Remotio caloris.

Confortatio, & apertio fit per trochischos de eupatorio, & diarhodone, trochiscis de absynthio, per se, uel facta confectione. Aperitiua.

Confectio ad idem.

Recip. Trochiscorum de eupatorio, q. v. Fiant pilulæ vij. pro drac. cū aqua foeniculi, uel endiuiæ, uel absynthij. Correctio accidentium fiat, ut supra. Pilulæ ad idem.

Notio.

Et melius est uti in talibus febribus subtiliantibus, & aperitiuis, ut de radicibus foeniculi, petroselini, quibus utātur & in ferculis, et aquis eorum, uel diluant cū his uinū. Deoppilatiua.

Alia notio.

Sciendum etiam, quòd in quacūq; febre putrida est oppilatio utplurimum; ideò post septimum, loco trochiscorū exhibeas decoctionem tamarisci, cuscutæ, scolopendrij, eupatorij, Oppilatio cōiter in omni febre putrida.

Apozema aperitiuũ. *patorij, & his similium. Illa enim decoctio est mirabiliter apertiua, quoniam illa simplicia sunt huiusmodi, ideò cõueniunt post septimum diem.*

CVRA TERTIANAE CONTINVAE, CAP. VI.

1 Diæta. RIMA *intẽtio est administratio regiminis debiti. Primò, aer debet esse frigidior, quàm interpolatæ; diæta subtilior; quia status est propinquior, ut panatella cum iiij. seminibus, lactuca, portulaca, endiuia, cucurbita, & similibus: cibetur per vi. horas ante exacerbationem: neq; cibetur uentre existẽte indurato, uel sicco. Vinum non conceditur, sicut in interpolata; tamen propter consuetudinem concedi potest acroma, uel pusca, siue dilutum multum. In decremento conceditur, quia prouocat sudorem: motus non conuenit: somnus longus uitetur.*

Intententio leniendi uentrem talis est.

Potio leniens aluum.

2 Potio lenitiua. Recip. *Casiæ, unc. sem. diaprunis simplicis, dra. iij. electuarij de sebesten, drac. ij. syrupi uiolati, unc. i. aquæ hordei, uel cichorei, uel endiuiæ, q. s.* Fiat potio.

Vel sic.

pilulæ. Recip. *Pilularum de aloe lota, drac. sem. rhæibarbarici electi, scrup. i. spicæ, schænuanti, ana gra. i.* Formentur pi*lulæ cum electuario de psylio, & dentur de nocte.*

Potio ~~Medicina~~ danda post pilulas.

Potio. Recip. *Syrupi uiolacei, unc. i. aquæ endiuiæ, uel uiolarum, unc. i. sem.* Fiat potio *propinãda post assumptionem pilularum prædictarum.*

Dige-

Digestio.

Digestiua debent esse frigidiora, sic.

Recip. Syrupi nenupharini, papauerini, acidi simplicis, ana unc. sem. aquarum endiuiæ, uel solatri, uel buglossæ ana unc. i. uel omnium simul, unc. iij. Misce. 3 *Digestiuum.*

Vel sic ordinetur.

Reci. Syrupi uiolati, acetosi simplicis, nenupharini, ana unc. sem. aquarum endiuiæ, acetosæ, humuli, ana unc. i. Misce pro digestiuo: sumatur circa auroram. *Aliud digestiuum.*

Eradicatio fiat uel per phlebotomiam, uel pharmacum consentaneum, ut infra.

Venæ sectio fiat de basilica dextri brachij usq; ad extractionem iiij. unc. sanguinis. *Eradicatio.* 4

Pharmacum uerò sit tale.

Recip. Rhæobarbarici electi, drac. i. sem. spicæ, squinanti, ana gran. iij. Infunde rhæobarbarum in ij. unc. aquæ endiuiæ; postea coletur cum pecia, & fiat potus. *Potio de rhæobarbaro.*

Vel sic in forma pilularum.

Recip. Rhabarbari, drac. i. spicæ, squinanti, ana gra. ij. Formentur pilulæ cum electuario psylitico. *Pilulæ.*

Vel sic.

Recip. Diaturbithi cum rhæobarbarico, unc. sem. Detur incipiente nocte. *Confectio.*

Epithema circa cor, hepar, spinam, sicuti in cura tertianæ; licet hic debent esse frigidiora. *Epithemata*

Prouocatio urinæ, & sudoris fiat hoc pacto.

Reci. Aquæ hordei, unc. iiij. lactis, sacchari, unc. i. sem. Detur mane potus ille tepidus. *Diaphoreticũ, & hydroticum.*

Vel sic.

Recip. Syrupi acetosi compositi, unc. i. lactis seminum cõmunium *Aliud ad idẽ*

cõmunium tantundem, aquæ hordeaceæ, unc. ij. ſacchari, unc. ſem. Miſce; fiat potio, ut ſupra.

Reſolutio uaporũ fiat per lotiones circa tibias, et brachia.

Lotio.

Lotio reſolues uapores. Recip. Violarum, nenupharis, foliorum ſalicum, uitis albæ, ana man. i. florum camomillæ, man. ſem. Bulliant ad conſumptionem y. partis, & fiant lotiones.

Correctio accidentium perficitur cum tragæa ſandalina, & confectione de margaritis, & his ſimilibus confectuŕis cordialibus refrigeratiuis.

FEBRIS QVARTANA, CAP. VII.

Exquiſitis ſignis, & cauſis, deť digeſtiuũ tale.

Digeſtiuum.
ECIP. Syrupi acetoſi ſimplicis, unc. i. mellis roſati colati, unc. ſem. aquarum bugloſſæ, boraginis, uiolarum, ana unc. i. Miſce; fiat ſyrupus.

Vel ſic.

Aliud digeſtiuum. Recip. Syrupi de bugloſſa, unc. i. ſem. aquarũ bugloſſæ, capilli ueneris, uiolarum, ana unc. i. Miſce; fiat ſyrupus.

Vel ſic.

Aliud in forma potus. Recip. Syrupi uiolati, unc. i. ſeminis acetoſi ſimplicis, unc. ſ aquarũ ſcolopendrij, bugloſſæ, uiolarum, ana unc. i. Miſce. Poſtea detur aliqua ſubſequentium medicinarum.

Solutiuum potabile.

Solutiuum. Recip. Confectionis hamech, drac. i. diaprunis ſolutiui, drac. i. ſem. electuarij indi, uel ſucci roſarum, drac. ij. Diſſolue in apozemate florum, & fructuum.

Vel ſic.

Aliud ſolutiuũ de rhæobarbaro. Recip. Rheobarbari electi, drac. i. ſpicæ, gran. iiij. Fiat infuſio ſecũdùm artem: deinde fiat fortis expreſſio: cui adde diaſenæ, drac. i. cõfectionis hamech, electuarij de dactylis, ele-

lis,elescoph,ana drac.i.sem.syrupi uiolati,unc.s. Dissoluantur in decoctione florum,& fructuum.

Confortantia cõuenientia in quartana,uel interpolata,uel continua sunt hæc.

Recip.Specierum diamoschi dulcis,scrup.ij.specierum aromatici rosati,scrup.i. sacchari clarificati in aqua buglossæ,unc.iij.Fiat confectio in rotulis. Cõfectio confortatiua in rotulis.

Vel sic.

Recip. Specierum electuarij de gẽmis,drac.i.Fiat cõfectio in morsellis cũ saccharo clarificato in aqua melissæ. Morselli.

Vel sic.

Recip.Mithridatij antiqui,drac.i.uini maluatici,unc.ij.Misce;recipiat per y.uel yi.noctes.

Vel sic.

Recip.Theriacæ electæ,drac.i.aquarum buglossæ,melissæ,ana unc.i.Misce.

CVRA FEBRIS QVARTANAE, CAP. VIII.

IDENDVM primitus, utrum pendeat à melancholia naturali facta præter naturam,uel per adustionem sanguinis,uel choleræ,uel phlegmatis.

1 Prima intentio uersatur circa administrationem debiti regiminis:aer debet tẽdere ad caliditatem,& humiditatem:diæta talis seruetur,ieiunet in die paroxysmi,prohibeatur cibus non stante necessitate; cibus medicinalis ei cõuenit:cibaria debent habere iiij.cõditiones;quarum prima est,ut cibus non sit crudus; secunda,nõ stypticus;tertia,non inducat cruditatem; quarta,ut sit calidus,et humidus,ut oua sorbilia,brodium cicerum rubeorum,

Diæta. rum,panatella,panis in brodio,carnes uitulinæ : diæta sit tenuis usq; ad quartum paroxysmum.

Dentur in principio panatella,et brodium,panis iurulentus,mica in iure cicerum rubeorum,carnes uitulorum, caponum,phasidum,perdicum,uinum subtile,album,aromaticum,sine aqua,non austerum,nec acerbum:motus,& exercitium,& accidentia non conueniunt.

Lenitio uentris per enema.

Enema. Recip.Brodij pulli,lib.i.uitelli ouorum,unc.i. olei cõmunis,unc.i.uel sem.sacchari rubei,unc.sem. Misce; fiat enema sine sale;nisi adsit ingens alui durities,uel alioqui res posceret uigorationem.

Aliud enema fortius.

Aliud fortius. Recip.Violarum,blitis,mercurialis,ana man.i.hordei man.sem. Bulliant ad consumptionem v.partis:recip.decoctionis illius unc.xiij.uel plusculum, in quibus dissolue casiæ extractæ, uel diacasiæ pro enematibus,un.sem.sacchari rubei,tantundem,butyri non saliti,drac.vi.uitellũ oui, num.i.salis cochlear.i.medullæ casiæ in cãna, unc.ij,Fiat clystere,& exhibeatur.

Sub forma boli. (bolus.

Bolus. Reci.Casiæ nouiter extractæ,dra.vi.sacchari,q.s.fiat

Prouocatio uomitus,& hoc per horam ante cibum.

Vomitoriũ. Recip.Syrupi acetosi compositi,oxymellitis scyllitici, ana unc.i.aquæ hordei,unc.ij.uel aquæ hordei,& fœniculi,ana unc.i.sem.Fiat potus;qui exhibeatur tepidus.

Vrinæ prouocatio fieri poteſt cum supra dictis aperitiuis,& diureticis;uel cum subscriptis apozematibus,ut.

Diureticum Recip.radicum fœniculi,petroselini,tamarisci,foliorũ scolopendrij,

solopendrij, ana m.i. decoquantur in aqua, uel elixētur in brodio carnium, & detur de eo potui.

Vel sic.

Recip. Aquarum fœniculi, apij, scolopendrij, ana unc. i. uel. i. s. sacchari albi unc. i. misce. *Aliud ad idē*

Sudoris prouocatio.

Balneum aquæ dulcis cōuenit, sed non ubiq; in usu est. Vtimur ergo fricationibus in dorso, & humeris, sed si uelimus exhibere balneū decoquantur in aqua folia apij, fœniculi, petroselini, rusci, asparagi, &c.

Lauacrum in aquiminario factum hic non cōuenit. *Diaphoreticum.*

Minoratio materiæ fieri potest multifariam.

Vomitus in materia phlegmatica magis conuenit, quàm in alijs: licet & in alijs materijs competat. *Vomitus.*

Phlebotomia cōuenit, cū materia est cōiūcta sanguini, aliter nō, quia multū debilitaret uirtutē, ea (si necesse sit) fieri potest de uena nigra, uel cōmuni, aut media, usq; ad uncias. v. uel vi. secundum tenorem uirtutis. *Phlebotomia.*

Quantū ad cathartica pertinet, in cholerica, seu melancholia per adustionem cholerae detur iste bolus.

Recip. Diasene drach. iij. electuarij de psilio drac. ij. s. sacchari q. s. fiat bolus. *Bolus.*

Vel sic in pilulis.

Rec. Pilularum de fumoterræ, p. Indarum, ana scru. i. diagridij gra. iij. uel v. formentur pilulæ cum electuario Hamech. *Pilulæ.*

In melancholia per adustionem phlegmatis potio.

Reci. Electuarij Indi drac. iij. s. agarici infusi secūdum artē scru. ij. electuarij hamech drac. i. diacatholici dra. iij. *Potio.*

aquarum ſcolopendrij,fœniculi,ana q.ſ.fiat potio.

Vel ſic in forma pilularum.

Pilulæ. *Reci.Pilularum de agarico drach.ſ.ſalis gēmei gra.i. maſſæ pilularum Indarum ſcrup.i. forementur pilulæ nume.v.uel vij.cum electuario Indo maiori.*

In materia melãcholica per aduſtionem atræ bilis,pilulæ.

Aliæ pilulæ. *Rec.Pilularũ de lapide lazuli ſcru.ij.ſ.uel drac.i.formentur pilulæ nume.v.uel vij.cũ electuario Indo.*

Vel fiat talis potio.

Potio ad idē *Re.Cõfectionis hamech unc.ſ. pulueris myrobalanorũ Indorũ ſcru.ij.electuarij Indi drac.i.ſ. aquarũ fœniculi, ſcolopendrij,ana q.ſ. fiat potio,media nocte capienda.*

Digeſtio.

In melancholia per aduſtionem choleræ,detur tale digeſtiuum.

Digeſtiuum. *Reci.Syrupi uiolati, ſyrupi de fumoterræ,ana drach. vi.aquarum uiolarum, ſcolopendrij,bugloſſæ,ana unc.i. miſce,fiat potio.*

Per aduſtionem ſanguinis.

Aliud. *Rec.Syrupi uiolati,S.de pomis,ana unc.ſ.aquarũ cichorij,uiolarũ,bugloſſæ,ana unc.i.miſce,fiat ut ſupra.*

Per aduſtionem phlegmatis.

Aliud. *Reci.Mellis roſati colati, ſyrupi acidi compoſiti,ſyrupi de duabus radicibus,ana drach.vi.aquarum fœniculi, bugloſſæ,ſcolopendrij,ana unc.i.*

In materia facta per aduſtionē phlegmatis, uel melãcholię naturalis,decoctio ſolēnis.

Decoctio. *Reci.Ciccrum rubeorũ paropſiden.i.mundentur bene, & cauentur,& ponantur in.iiij.uel v.phialas aquæ fontanæ,uel fluuialis,deinde reci.radicũ fœniculi,petroſelini,apij,*

ni, apij, cichorij, ana m.ij. scolopẽdrij m.i. tamarisci m.s. lauentur bene omnes istæ radices, & herbæ sine abrasione, deinde incidantur, in frusta, & omnia ponãtur in dicta aqua de sero, & dimittãtur stare usq; prope diem, deinde bulliant omnia simul, usq; ad decoctionẽ cicerũ rubeorũ, sine additione aquæ, scilicet usq; ad apertionẽ cicerum. Deinde reci. de ista decoctione mane unũ cyathũ per multos dies, nec debet assumi de ista decoctiõe postquã acetosizatur, sed debemus facere iterũ eãdẽ decoctionẽ, & est mirabilis. Sed si melãcholia esset admista sanguini, addatur hordei, et uiolarum, q.s. foliculorum senæ unc.i. uel.s. Et hoc ad lubitum practicantis.

Eradicatio materiæ in melancholia per adustionẽ sanguinis, fiat phlebotomia de basilica sinistri brachij, usq; ad unc.v. Et modus in curãdo quartanã, post euacuationem (ut expertus sum pluries) est scilicet facere phlebotomiã hora reuolutionis de basilica leui brachij : & rõ est, quia cum humor sit crassus melancholia, motui, et euacuationi impetus, hora reuolutionis fit agitatio, & commotio in massa sanguinea, & in omnibus humoribus, unde humor iste tunc tẽporis est aptior euacuationi. Ideo aperta uena subito exibit, siue fuerit ex melancholia naturali, in qua nos facimus phlebotomiã de uena magna, siue fuerit per adustionem sanguinis, siue phlegmatis, tunc cõuenit uenæ sectio. Si autem isti humores essent separati à sanguine, nullo modo congruit emißio sanguinis.

Eradicatio.

Euacuatio per phlebotomiam.

Euacuatio per pharmaca.

Euacuatio per pharmaca.

Rec. Diasenæ drac.iij.s. electuarij de psilio drac.iij. aquarum cichorij, fumiterræ, ana q.s. & fiat potio.

Potio.

Aliter in forma pilularum.

Recip. Pilularum de fumoterræ, de rhæobarbaro, ana

Pilulæ.

scru.i.pulpæ myrobalanorũ citrinorũ scru.i. uel.ſ.& cũ electuario de ſucco roſarum fiant pilulæ nume.vij.

In melancholia per aduſtionẽ phlegmatis.

Potio. Reci.*Electuarij Indi drac.ij.confectionis hamech.dra. i.ſ.agarici infuſi ſcrup.ij.cum aquis ſcolopendrij,& fœniculi,ana q.ſ.fiat potio.*

Ad idem pilulæ.

Pilulæ. Reci.*Pilularum Indarum,de agarico,ana ſcru.i.myrobalanorum,kebularum drach.ſ.turbithi gra.ij.zinziberis gra.i.ſ. formentur pilulæ cum electuario Indo,& de his accipiat quinq; pro uice.*

Confortatio membrorum poſt euacuationẽ fieri poteſt per epithemata,& cærata ſupradicta, item cum medicinis cor,& hepar roborantibus.

Vnctio ad ſplenem.

Vnctio pro ſplene. Reci.*Olei capparacei unc.i.ſ.lilini,camomillini,irini, ana unc.ſ.pinguedinis gallinaceæ drac.ij.pulueris trochiſcorũ,de capparibus,ſcolpendrij,tamariſci,ana ſcrup.ij. meliloti,camomillæ,ana drach.ſ.croci ſcrup.ſ. ceræ parum, fiat unguentum molle. Hæc enim eſt unctio reſolutiua,& mollitiua.*

Theriaca exhibita poſt euacuationẽ,mirabiliter cõfortat.

Extinctio caliditatis febrilis. *Extinctio caliditatis,quæ remanet in febribus,fiat ut ſuperius commemoratum eſt.*

Vtimur balneo aquæ dulcis tepido,ad irrorandũ,& refrigerãdũ.Item lotionibus ad brachia,& pedes.Item utimur iulepo,cum aqua hordei. Vtimur etiam ſorbitione, in qua poſita ſint ſemina communia frigida.

Ego utor eiuſmodi potu refrigerãte.

Potus cõtra æſtũ febris. Rec.*Oxyſacchari,rob de ribes,ana unc.iij.ſyrupi de acetoſa unc.ij.aquarũ endiuiæ, acetoſæ, ana quartal.i.ſ.*

ſucci

succi granatorum unc.i.ß.misce. Remotio accidentium.

Remotio accidentium.

Remouetur rigor per exhibitionẽ thæriacæ, ut infra. Remotio rigoris.

Reci.Theriacæ drachmam unam, uini albi unc.ij.misce, dentur per horam ante acceßionem.

Aliud, quo cõiter utuntur practicãtes.

Reci.Theriacæ drach.i.Gentianæ scrup.ij.& cũ uino albo aromatico exhibeatur calide. Alius potus ad idem.

Exhibitio sileris montani drachmæ unius, ante rigorem confert.

Idem facit præbitio calami aromatiteis, dosi drach.i. ante paroxysmum, & cooperiatur pannis calidis.

Aliud probatũ in compescẽda horripilatione, in forma potabili.

Re.Pulueris anesi dra.i.calami aromathiteis scru.ß.& cũ unc.iij.uini aromatici tepidi ante rigorẽ exhibeatur. Potus ad idẽ

Vnctio à principio potest fieri usq; ad decrementum.

Rec.Olei anethini unc.i.irini, crocini, laurei, ana dra. vi.pulueris ruthæ, mẽthastri, ana dra.ß.misce pro unctiõe. Vnctio.

Possunt deniq; fieri fricationes remouentes rigorem. Frictio remouet rigorẽ.

FEBRIS PHLEGMATICA, CAP. IX.

In hac febre cõpetunt hæc digestiua.

Digestiuum primum.

ECIPE *Syrupi acetosi simplicis, unc.i. mellis rosati colati tantundem, aquarum buglossæ, endiuiæ, boraginis, ana unc.i.misce pro digestiuo.* Digestiua in febre phlegmatica. Digestiuũ. 1

Alius syrupus digestiuus.

Digestiuum. 2. Reci. Oxymelitis simplicis unc.i.ſ. aquarū buglossæ, menthæ, boraginis, ana unc.i.

Sub alia forma.

Digestiuum. 3. Reci. Syrupi acetosi simplicis unc.i.ſ. aquarū scabiosæ, buglossæ, melissæ, ana unc.i. misce.

Digesta materia, detur medicina eductiua phlegmatis.

Phlegmagogum. 1. Rec. Electuarij de dactylis drac. iij. diacatholici unc.i. mellis rosati colati unc.ſ. dissolue cum apozemate florū, & fructuum facta in aqua absynthij q.ſ.

Alia potio solutiua phlegmatis.

Phlegmagogum. 2. Recip. Electuarij Indi maioris unc.ſ. diasenæ drach.i. Dissoluantur in decoctione florum, & fructuum facta in aqua capilli ueneris.

Aliud ad idem.

Phlegmagogum. 3. Re. Electuarij de dactylis drac.iij. elescoph drac.ij. casiæ nouiter extractæ drac.vi. dissoluantur ut supra.

In hac ægritudine solet aliquando contingere maxima angustia stomachi, cum sit lacuna phlegmatis, cui succurrendum est cum sequenti confectione.

Cōfectio aduersus angustiam stomachi. Recip. Specierum aromatici rosati, specierum diagalangij, ana unc.ſ. sacchari clarificati in aqua melissæ unc. iiij. fiat confectio in rotulis.

Notio. Hæc febris non est cōtenta unica purgatione, ideo medicus sit intentus ad plures purgationes. Detur ergo denuo talis syrupus digestiuus.

Syrupus digestiuus phlegmatis. 1 Reci. Syrupi Bizantini, seminis acetosi simplicis, ana unc.ſ. uel drac. vi. aquarum capilli ueneris, buguloſſæ, lupulorum, ana unc.i. misce.

Sub alia forma.

2 Reci. Syrupi de ij. radicibus unc.i. Syru. uiolati unc.ſ. aquarū

aquarũ abſynthij,endiuiæ,bugloſſæ,ana unc.i.miſce.

Alius ſyrupus.

Reci. *Syrupi acidi compoſiti unc.i.ſ.aquarum abſyn= thij,bugloſſæ,ana unc.i.miſce.* 3

Poſt prædictos ſyrupos præparatorios danda eſt hæc medicina ſolutiua.

Rec. *Electuarij* Indi *maioris drac.ij.E.de ſucco roſa= rum,de dactylis,ana drach.i.uel i.ſ. diacatholici drac.vi. diſſolue in decocto florum,& fructuum.* Solutiuum phlegmatis. 1

Aliter.

Rec. *Agarici drac.i.zinziberis,ſalis gẽmei,ana ſcru. ſ.fiat infuſio in ſ.q.mellis roſacei ſecũdũ artẽ,deinde fiat fortis expreßio, cui adde,electuarij de dactylis drach.i.ſ. diaprunis ſolutiui drac.i.uel ij diſſoluantur ut ſupra.* 2

Sub alia forma.

Recip. *Electuarij pſilitici drach.i.uel ij.*E. *Indi maio= ris drac.iij.diaſenæ drac.vi.diſſoluantur ut ſupra.* 3

Nocte ſequẽti propinet̃ illud propotiſma.

Reci. *Theriacæ antiquæ drac.i.uini boni unc.i.ſ. diſ= ſolue theriacã cũ uino, & fiat potus, quẽ recipiat ſexta hora noctis,et ieiunet vij horis.*Deinde *quũ iſta febris ſit diuturna,& difficulter extirpabilis nõ curabitur binis di geſtiõibus,nec medicinis leuibus,quare aliquot diebus in= terquieſcẽdũ,poſtea tales ſyrupi digeſtiui ſunt renouãdi.* Propotiſma.

Reci. *Syrupi de.iij.radicibus.Syrupi acetoſi,ana unc. ſ. ſyrupi de endiuia tantundem, aquarum abſynthij, bu- gloſſæ, ana unc.i.miſce,ſumat in aurora,cõtinuando per triduum, uel ultra.* Digeſtiuum phlegmatis.

Vel dentur iſtæ aquæ.

Reci. *Aquarũ capilli ueneris,fœniculi,ſcolopendrij,ci chorij,ana unc.i.ſacchari fini unc.i.miſce fiat potus.* Potio de aquis deſtillatis.

Vel sic.

Syrupus digestiuus phlegmatis. Rec. Syrupi absynthiteis unc.i. S.acetosi unc.ſ.aquarũ lupulorũ,absynthij,cichorij,ana unc.i.miſce.

Exhibitis his ſyrupis, demum dentur huiuſmodi cathartica.

Catharticũ. 1 Reci.Electuarij Indi maioris drac.ij.eleſcoph,diaphoenici,ana drach.i.uel i.ſ.diacatholici drach.vi.diſſolue cũ decocto florum,& fructuum.

Vel sic.

Catharticũ. 2 Reci.Pilularum de rhæobarbaro, P.aloephanginarũ, ana drach.ſ.diagridij gra.i.uel iij.ſi res poſtulat,fiant pilulæ nume.v.uel vij.cum aqua adianthi.

Vel sic.

Catharticũ. 3 Reci. Pilularũ aggrega.drac.i.fiant pilulæ,ut ſupra.

Datis catapotijs pro rectificatione ſtomachi, tandem exhibeatur confectio talis, & ualet ad confortandum cerebrum.

Rotulæ pro confortatiõe cerebri. Reci.Pulueris pliris narcotici, ſpecierum aromatici roſati, ſpecierum Diarodon Abbatis, ana ſcru.i, ſacchari clarificati cum aqua capilli ueneris q.ſ.fiat confectio in rotellis diadrachmæis.

Febre diutius durante,ulterius etiam in euacuationibus perſiſtendum erit, materiam eradicatu difficilem digerendo,& ſubtiliando,ſic.

Syrupus digeſtiuus in febre phlegmatica. Rec. Syrupi de v.radicibus unc.i. S.de endiuia unc.ſ. aquarũ fœniculi,bugloſſæ,acetoſæ,ana unc.i.miſce.

Aliud.

Alia potio digeſtiua. Recip.Radicum fœniculi,capilli ueneris, ana m.i.fiat decoctio,cuius dentur ſæpius unciæ vi.

Solutiua poſſunt eſſe talia.

Potio ſolutiua. Recip. Electuarij Indi maioris drach.ij. confectionis hamech,

hamech, electuarij de succo rosarum, ana drac. i. diacatholici, dra. vi. Dissoluãtur cũ decoctione florũ, & fructuum.

Vel sic.

Recip. *Pilularum de rhæobarbaro, drach. i. diagridij, à gran. i. usque ad iij. Fiant pilulæ cum aqua capilli ueneris.* Pilulæ.

Vel sic.

Reci. *Pilularum aggregatiuarum, indarum, ana drac. sem. Fiant pilulæ, num. v. uel vij. cum aqua absynthij.* Aliæ pilulæ

CVRA CAVSONIDIS, CAP. X.

RDINETVR *primò debiti regiminis administratio: aer debet esse frigidus; & cibus similiter, ac potus: concedatur gelida: motus est uitandus, & somnus prouocandus lauacris, & lotionibus, ut sequitur.* Prima intentio.

Recip. *Foliorum uiolarum, nenupharis, ana man. i. corticum papaueris albi, m. s. florũ camomillæ, quartam partem man. Bulliãt in s. q. aquæ, ad consumptionem iiij. partis; fiant lotiones circa brachia, & testiculos.* Lotio somnifera.

Fiat lenitio uẽtris cum enemate, ut sequit̃.

Recip. *Foliorum uiolarum, maluæ, nenupharis, solatri, hordei, ana M. i. Bulliant in s. q. aquæ, ad consumptionem iij. uel iiij. partis: cuius decoctionis recip. parapsides ij. & adde casiæ pinguis, drac. vi. sacchari rub. uel albi, unc. s. olei uiolacei, unc. ij. salis, drac. ij. Misce; fiat enema.* Enema.

Minoratiua non conueniunt, quando cholera non miscetur cum sanguine; sed si opus sit ea propinare, dent̃ talia.

Recip. *Casiæ bonæ pinguis, unc. s. rhæobarbarici, drac. i. squinanti, spicæ, ana gran. ij. sacchari, q. s. Fiat dactylus; uel cum* Minoratiua

1

uel cum aqua uiolarum,& cichorij,ana q.ſ.fiat potio.

Alterum minoratiuum.

2 Recip. *Mannæ bonæ,unc.i.rhæibarbarici electi,ſcrup. ij.uel drac.i.ſpicæ,ſquinanti,ana gra.ij.uel iij.* Pulverata *diſſoluantur in aqua uiolarum,q.ſ.& fiat potio.*

Digeſtio.

Digeſtiuum 1 Recip. *Syrupi nenupharini,unc.i.oxyſaccharæ,unc.ſ. ſyrupi de endiuia tantūdem,aquarum uiolarum, nenupharis,cichorij,ana unc.i.Miſce;fiat potio.*

Vel ſic.

2 Reci. *Syrupi de acetoſitate citri, S.de ribes roſati,ana unc.ſem.aquarum uiolarum,ſolatri, nenupharis,ana unc. i.Fiat potio.*

Euacuatio eradicatiua perficitur cum his medicinis minoratiuis,in maiori tamen doſi,& ſub his formulis.

Infuſio rhæobarbari. Recip. *Rhæobarbarici electi,drac.i.ſ.mannæ optimæ, unc.i.uel caſiæ pinguis,unc.ſ. Ponantur manna,& rhæobarbarum in infuſione aquæ endiuiæ,unc.iij. Coletur, & detur infuſio.*

Alia formula eradicatiui.

Potio eradicatiua. Recip. *Elect. de pſilio, drac.iij.elect.de ſucco roſarum, drac.i.uel ij.aquarum roſarū,cichorij,ana q.ſ.Fiat potio.*

Vomitus prouocatio fiat cū hoc potu.

Vomitoriū. Recip. *Syrupi acetoſi ſimplicis,drach.ij. aquæ hordei, unc.iij.Detur tepidum.*

Ad eliciendum ſudorem, & urinam ciendam,detur hæc potio.

Potio *diaphoretica,et diuretica.* Recip. *Aquæ hordeaceæ,unc.iij. lactis ſeminum cōmunium maiorum frigidorū,unc.i.ſacchari,drac.iij.uel unc. ſem.Miſce,fiat potio.*

Con-

Confortatio cordis.

Applicetur cordi epithema, quod est mirabiliter expertum.

Recip. Aquæ rosarum, uiolarum, ana unc. yi. buglossæ, unc. iiij. nenupharis, unc. ij. specierum cordialiũ temperatarum, unc. sem. uel drac. iij. camphoræ, gran. ij. uel iij. coralliorum rubeorum, scrup. ij. uini maluatici, unc. i. Misce; fiat epithema circa cor. *Epithẽa cordiale expertum.*

Epithema circa hepar.

Recip. Aquarum solatri, semperuiui, endiuiæ, ana unc. yi. uiolarum, unc. iiij. specierum cærati sandalini, drac. iij. spodij, scrup. i. camphoræ, gran. yi. aceti albi, parum. Misce; fiat epithema. *Epithẽa pro hepate inflãmato.*

Vnguentum frigorificum.

Recip. Oleorũ rosacei, uiolacei, nenupharini, ana unc. i. butyri loti, drac. yi. sandali rubei, drach. iiij. coralliorum rub. drac. sem. camphoræ, scru. sem. aceti, iiij. partem unc. i. cæræ rubræ, parum. Fiat unguentum arte. *Vnctio frigorifica.*

Remotio accidentium.

Remouetur sitis cũ his, quæ præcedentibus cap. memorata sunt: item, cũ iulepo uiolaceo, aut cũ uino granatorũ. *Remotio sitis.*

Si timeremus phrenesim, fiant diuersiones in ligaturis dolorosis, & cũ uentosis. *Phrenesis.*

Confortatiuum bonum.

Reci. Sacchari rosati, unc. i. boraginati, buglossati, ana unc. ſ. tragææ cũ unionibus, unc. sem. pulueris gẽmarum, dra. i. margaritarum, drac. ſ. coralliorũ rub. scru. i. specierum cordialium tẽperatarum, drac. ſ. Misce, & cũ syrupo de acetositate citri, uel rosarũ fiat dactylus. Vtatur ad roborandum: dosi, unc. sem. uel drac. ij. Est enim mirabile. *Cõfortatiuũ optimum.*

Sub

Sub alia forma.

Mistura cordialis optima.

Recip. Diambræ, diamoschi dulcis, electuarij de gemis frigidis, ana drac. sem. manus christi perlatæ, drac. ij. diamargariti, scrup. ij. conseruæ rosarum, corticum citri conditi, ana drac. iij. uel unc. sem. cum rob punicorum malorum fiat mistura. Dosis sit, ut supra: ualet in syncopi, cephalæa, & omnimoda debilitate.

CVRA FEBRIS SANGVINEAE, VEL SYNOCHAE SINE PVTREDINE, CAP. XI.

Prima intentio. 1

Diæta.

FIAT PRIMVM debiti regiminis administratio: aer sit frigidus; motus uitandus; somnus sit moderatus; uictus ad tenuitatem aliquatenus tendens.

Item fiat lenitio uentris per enema.

Enema.

Recip. Aquæ hordei, lib. ii. olei uiolati, unc. ij. uel iij. casiæ, drach. vi. sacchari albi, unc. sem. salis, cochlearium. i. Misce, fiat enema.

Aliud clysterium.

Aliud clystere.

Reci. Fol. uiolarum, nenupharis, maluæ, hordei, ana M. i. blitæ maioris, M. s. casiæ medullosæ, un. i. sacchari taberzeth, unc. s. olei uiolac. unc. iij. salis, cochlear. i. fiat enema.

Euacuatio fit cum phlebotomia de uena basilica usque ad syncopim, sed securior est secundatio; & si essent multæ causæ prohibentes, apponantur sanguisugæ.

Minoratio materiæ.

Minoratiua potio, et sanguinis mũdificatiua.

Recip. Casiæ, unc. sem. rhæobarbari, scrup. ij. uel iij. spicæ, squinanti, ana gran. ii. uel iii. aquarum enduiæ, lupuli, ana q. s. Misce; fiat potio: & est medicina hæmagoga, mundifi-

ga mundificans ſanguinem.

Alteratio, ſeu infrigidatio ſanguinis fit cum uenæ ſe=ctione, uel cum potatione aquæ hordei, aut cum gelida. Vtuntur aliqui lutro, hoc eſt, frigida lauatione; quod ple=riq; improbant; nam pſycholutres utplurimum incurrunt ſpaſmum: ſubſunt etiam alia diſcrimina, et incõmoda, quæ ſparſim Gal. commemorat. Satius eſt igitur cum medicinis refrigeratorijs æſtuãtem, ac bullientem ſanguinem tepe=facere, ueluti cum infraſcriptis ſyrupis, ac zulapijs.

De hoc uide cap. Guainerij, de cura hecticæ.

Recip. Syrupi de endiuia, unc. i. ſyrup. uiolati, nenupharini, ana unc. ſ. aquarũ cichorij, humuli, ana un. i. uel plus.

Syrupus refrigerans.

Si uelles fortius infrigidare.

Recip. Aquarum ſolatri, ſemperuiui, lactucæ, oxalidis, ana unc. i. ſem. Miſce pro ſyrupo.

Iulepum refrigeratorium bonum.

Recip. Succi punicei, unc. ii. aquarum lupulorum, unc. iii. Fiat iulep.

Alius ſyrupus refrigerans.

Recip. Acoris; ſed melius ſyrupi de acetoſitate citri; ſyrupi de endiuia, ſyrupi uiolati, ana unc. ſem. aquarum en=diuiæ, ſolatri, uiolarum, ana unc. i. Miſce: de quo ſæpe ſorbeat cochlear unum, aut alterum.

Euacuatio aliorum humorum.

Recip. Elect. de pſylio, ſcrup. iii. rhæobarbari optimi, drac. i. ſquinanti, ſpicæ, ana gra. ii. aquæ cichorij, q. ſ. Fiat potio; detur ternis, ſeu quaternis horis, ante lucis ortum.

Potio euacuatiua de rhæobarbaro.

Vel detur diaturbith cum rhæobarbaro, drac. i. robuſto potes dare ſemiunc. aut ſi placet, dẽtur iſtiuſmodi pilulæ.

Aliud.

Recip. Pilularum de rhæobarbaro, ſcrup. ii. pilularum aurearum, ſcrup. i. Fiãt pilulæ vii. cũ electuario pſylitico.

Pilulæ.

Et poſt aſſumptionem pilularum propinentur unc. binæ

Lauatiuum.

aquæ

aquæ endiuiæ loco lauatiui.

Item fiat epithema pro corde.

Epithema cordiale. *Recip. Aquarum uiolarum, unc. yii. aquæ rosaceæ, unc. iii. acetosæ, buglossæ, ana unc. ii. specierum cordialium tẽperatarum, drac. iii. specierum gẽmarum, drac. i. uini maluatici, unc. i. Misce; & bulliat; & pecia de syndone in hoc decocto madefacta, ponatur sæpe super cor.*

Epithemetur etiam ad iecur, sic.

Epithẽa pro hepate. *Recip aquarum endiuiæ, unc. yii. solatri, cichorij, uiolarũ, ana unc. iiii. (aliàs x.) specierũ diatriasandali (aliàs pulueris trium sandalorum,) dra. iĩ. sem. aceti albi, drac. i. sem. spodij, scrup. i. Misce; fiat epithema ad hepar.*

Vnguentũ pro rhenibus efferuescentibus.

Vnguentum refrigerans pro rhenibus *Recip. Infrigidantis Galeni, unc. iii. sandali rubei, dra. sem. camphoræ, gran. yi. Misce: fiat unguentum, cum quo ungatur dorsum per spinam ad os caudæ.*

Vrinæ prouocatio.

Diuretica potio. *Reci. Aquæ hordei, in qua decoctæ sint radices petroselini, unc. ii. lactis seminum cõmunium, unc. i. s. fiat potio.*

Sudoris prouocatio perficitur cum fricationibus, & intentionibus supra dictis.

Remotio accidentium fiat, ut supra.

HECTICA FEBRIS, CAP. XII.

Leniatur uenter cũ eiusmodi clysteri.

Enema lenitiuum.

ECIP. *Caput castratinum: bulliat in aqua cum istis herbis, uidelicet. Recipe maluæ, blitis, matris uiolarum, ana M. ij. Fiat decoctio pro uicibus pluribus: pro una uice, recip. lib. i. cui adde uitellum oui*

lum oui i.facchari rubei,unc.i.fem.olei camomalini,unc. iii.falis parum.Fiat clyftere.

Aliud enema ad idem.

Recip.*Mercurialis,matris uiolarum, ana man.ii. prunorum,num.yii.tamarindorum,unc.fem.Fiat decoctio:cui adde,uitellorũ ouorum,nu.ii.facchari rofati recentis,unc. i.olei uiolarum,unc.iiii.Fiat clyftere.* Aliud enema

Digeftiua fiant talia.

Recip.*Syrupi uiolati, unc.i. fem. aquarum uiolarum, endiuiæ,acetofæ,ana unc.i.Mifce.* Digeftiuum 1

Vel fic.

Reci.*Iulep uiolarum,unc.i.fem.aquæ hordei,unc.iiij. uel triuncium.Mifce.* 2

Aliter.

Recip.*Syrupi bugloffati,unc.fem.fyrupi uiolati, unc. i. aquarũ endiuiæ,feminum cõmunium,acetofæ,ana unc.i.* 3

Ad idem alius fyrupus.

Recip.*Syrupi de teftudinibus nemoralibus, à Guainerio defcripti,cap.de cura hecticæ,unc.i. fem. aquæ limaciarum,unc.x.Mifce,fiat fyrupus.* Syrupus pro hecticis.

Et quoniam intentio eft infrigidare omni modo, ideò quum iam per fyrupos, & clyfteria proceffum fit, nunc progrediamur etiam per unctiones; quarum aliquas defcriptiones dabimus.

Recip.*Olei uiolati,amygdalini amari,ana unc.ij.butyri uaccini,medullæ bubalinæ,ana unc.i.fem. Mifce; fiat linimentum.* Vnctio pro hecticis. 1

Aliud.

Recip.*Medullæ cruris uituli,& cerui,ana unc.i.f.pinguedinis gallinaceæ,butyri bubalini,ana unc.i. olei amygdalini dulcis,unc.y.uel x.Mifce;fiat linimentum.* Linimentum 2

Aliud.

Aliud.

Aliud linimentum. 3 *Recip. Succi cucurbitæ, olei amygdalini dulcis, rosacei, omphacini, ana unc. ij. Misce; fiat linimentum per totum corpus.*

Aliud præstantius omnibus aliis.

Vnguentum optimum. 4 *Recip. Olei uiolati, cucurbitini, saligni, ana unc. i. butyri non saliti, pinguedinis recentis porci masculi, mucilaginis tragacanthi, ana unc. ß. medullæ cruris uituli, drac. yi. cæræ albæ parum; & fiat unguentum arte: quod cum aqua frigida pluries lauetur: & ultimò, unc. i. lactis mulieris puellam lactantis cum eo in mortario admisceatur.*

Balnea prosunt ex decoctione oxyacanthæ, maluarum, matris uiolarum, & seminibus frigidis.

Item, balneum ex decoctione mutonis prodest, & est multi iuuamenti; sed est nauseabile.

Confectiones restauratiuæ.

Cõfectiones restauratiuæ. Guain. cap. de cura hecticæ. *Primùm est, de testudinibus nemoralibus, descriptione Guainerij, cap. de cura hecticæ. Item, confectio de pulpa caponum, seu phasidum, ibidem descripta. Deniq;, confectio ex quatuor conseruis, & manus christi, & pulueribus cordialibus, ab eodem Guainerio cõpositum. Item, electuarium cancrorum fluuialium adustorum eiusdem.*

Valet in hoc casu aqua carnis, secũdùm doctrinam Serapionis. Item, destillatio caponis. Item, brodium Guainerianum. Item, aqua hordei pro hecticis Serapionica. Denique, aqua sublimationis ranarum uiridium, uel anguillarum, uel piscium saxatilium, aut limaciarum, uel cancrorum, aut ouorum recentium: quæ omnia sigillatim ab ipso Guainerio descripta sunt loco præallegato: sed meo iudicio omnibus præualet iulep resumptiuum eiusdem Guainerij.

CVRA

CVRA FEBRIS PHLEGMATICAE INTERPOLATAE, CAP. XIII.

RIMA intentio uersatur circa administrationẽ sex rerum non naturalium. Aer debet tendere ad caliditatem, quia digestioni conuenit. Cibaria sint exiccatiua, ut brodium cicerum rubeorum, panatella cum melle, cum decoctione radicum fœniculi, petroselini, & aliorum similium. Item cappares cõditi. Item acetum cum melle, cum seminibus fœniculi, & petroselino, cum seminibus menthæ. Aqua prohibeatur, uinũ albũ, subtile, aromaticum cõcedatur, tromata, & carnes facile digestibiles cõducunt in principio, sicuti pullorum, uitulorum, hædorum, catulorum ferinorum, uolucrum, & altilium. Si esset ex cholera mista, detur ptisana, panatella, cum.iiij. seminibus. Somnus conuenit ab initio usq; ad septimũ diem, tunc offeratur panatella, & prohibeãtur carnes, & similia. Post septimum uerò dentur carnes, & protrimenta, oua item recentia. Motus non conuenit, quo ad digestionem, nisi usq; ad septem dies (aliàs legitur, nisi post.) Intentio 1.

Altera intentio consistit in lenitione uentris, quæ his remedijs fieri potest. Intentio 2.

Recip. Foliorum blitis, mercurialis, maluæ, fœniculi, ana m.i. bulliant in ſ.q. aquæ ad consumptionem quintæ partis. Deinde sumantur duæ parapsides illius decocti, & adde sequentia. Enema lenitiuum.

Rec. Cassiæ medullosæ recẽtis dra.vi. hieræ picræ dra. ij. usq; ad unc.ſ sacchari rubei unc.ſ. olei cõis puri unc.ij. uel iij. salis cochilium.i. misce, fiat enema.

Potio ad idem.

Potio lenitiua. Recip. Casiæ pinguis drac.iij.uel unc.ſ. aquæ fœniculi q.ſ.miſce, fiat potio.

Alia potio de manna, et penidijs. Item in hac lenitione conuenit manna, & penidij, ſub hac forma potabili.

Recip. Aquæ decoctionis iuiubarũ, & prunorum unc. vi.uel vij.in quibus diſſolue, electuarij de ſeben ſolutiui,

Minoratio. 2. dra.iij.mannæ penidiarum, ana unc.ſ.miſce fiat potus.

Tertia intentio eſt minoratio materiæ, quæ pluriſariã fieri poteſt, ut ſequitur.

Pilulæ. Recip. Pilularum de hiera, cum agarico ſcrup.ij.formentur pilutæ nume y.cum electuario de dactylis.

Aliter in forma potionis.

Potio ad idẽ Reci. Diaphœnici communis, agarici infuſi in oxymelite, ana ſcrup.ij.zinziberis gra.i.miſce, cum aqua fœniculi q.ſ.fiat potio.

Alia potio ad idem.

Alia potio. Recip. Agarici infuſi in oxymelite dra.i.mellis roſati colati drac.iij.uel unc.ſ.zinzibe.gra.ij.miſce, ut ſupra.

Pilulæ. Congruunt hic pilulæ aloephanginæ, & de hiera ſimplici. Sed meliores ſunt pilulæ de agarico, doſi drach.i. præbitæ.

Prouocatio uomitus. 4. Quarta intentio perficitur cum pharmacis reiectionẽ cientibus, maxime poſt ſeptimum diem. Huius facultatis eſt decoctio raphani, cum oxymelite ſimplici uel compo-

Vomitoriũ. ſito. Vel decoctum ſeminis raphani, cum eodem liquamẽ-

1. to dilutum, ſub hac forma

2. 3 Reci. Oxymelitis ſimplicis, uel compoſiti unc.i.ſ.

3. uel ij.aquarũ fœniculi, uel decoctionis raphani, uel aquæ ex ſemine raphani unc.iij.miſce, & exhibeatur.

4. 4 Item oxymel cũ aqua marathri ſolum, uel aqua hor-

dei,

dei, ut ſupra.

5 *Quinta intentio eſt digeſtio uſq; ad ſeptimū diem, ut.* 5.

Reci. Mellis roſati colati unc. i. ſ. aquæ fœniculi unc. iij. miſce pro digeſtiuo. Digeſtio. 5.

Pro pauperibus poſt ſeptimū diem ualet iſte ſyrupus. Syrupus digeſtiuus, in materia phlegmatica

Reci. Oxymelitis ſimplicis, uel compoſiti, rhodomelitis colati, ana drac yi. aquarum fœniculi, bugloſſæ, apij, ana unc. i. miſce fiat ſyrupus.

Detur etiam brodium cicerum rubeorum, cum radicibus fœniculi decoctis.

In phlegmate ſalſo cū cholera.

Recip. Syrupi acetoſi, S. de ij. radicibus, S. uiolati rhodomelitis colati, ana unc. ſ. aquarum cichorij, fœniculi, bugloſſæ, ana unc. i. miſce. Potio digeſtiua phlegmatis ſalſi cū cholera.

Verſus ſtatum ualentiora digeſtiua conueniunt, utpote.

Rec. Syrupi Bizantini acetoſi, S. de. y. radicibus, mællis roſati colati, ana unc. ſ. aquarum fœniculi, bugloſſæ, apij, ana unc. i. miſce, & propinetur hora conſueta. Aliud digeſtiuū fortius ad idem.

Aliud proprium.

Reci. Syrupi calaminthiteis, abſynthiteis, S. de eupatorio hyſſopo, praſsio, ſingulorum drach. ij. uel iij. aquarū bethonicæ rubeæ, ſaluiæ, tamaricis, origani, ana unc. i. miſce, detur per quatriduum in aurora, uel pluribus uicibus, ſi res poſtulauerit. Alius ſyrupus digeſtiuus.

Aduerſum infractus hepatis cōducunt ſubſignata deoppilatiua, uidelicet aqua cuſcutæ, ruſci, aſparagi, rubeæ tinctorum, & his ſimilia. Deoppillatiua.

Si materia eſſet multum uiſcoſa, tunc cōuenit oxymel ſimplex, uel compoſitum, pro abſterſione, inciſione, & mundificatione materiæ.

Eradicatio. 6. Sexta intentio fit per eradicationẽ morbificæ superfluitatis, hoc modo.

Rec. Cõfectionis de thurbitho sine rhæobarbaro unc. ſ. Detur mane summo, uel detur diaturbith cũ rhæobarbaro tantundem, si materia ubertim excederet.

Aliud fortius.

Bolus purgatorius fortis. *Re. diaprunis solutiui drac. y. electuarij de succo rosarum drac. ij. confectionis hamech drac. i. ſ. misce cum saccharo fiat bolus, quem sumat media nocte.*

In pilulis.

Pilulæ. *Reci. Massæ pilularum aggregatiuarum scru. ij. agarici infusi scrup. i. formentur pilulæ septem, cum diaphœnico, uel electuario Indo, & dentur mane.*

Aliæ pilulæ ad idem.

Re. Pilularum de agarico Mesu. scrup. ij. formẽtur pilulæ nu. y. cum electuario Indo, uel de dactylis.

Item.

Potio. *Recip. Aquarum fœniculi, petroselini, ana unc. i. ſ. buglossæ unc. i. sacchari albi drach. ij. misce.*

Pro pauperibus detur brodium cicerum rubeorum.

Diuersio. 7. *Diuersio fit cũ fricationibus ab humeris trahendo per totũ dorsum, cũ tela aspera, et à genibus infra deducẽdo.*

Item fiat hæc lotio in manibus, & pedibus.

Lotio extremitatum. *Re. Fœniculi, maioranæ, foliorũ lauri, camomillæ, anethi, saluiæ, ana m. i. bulliant cum ſ. q. aquæ fluuialis.*

Prouocatio. 8. *Octaua intẽtio spectat ad prouocationẽ sudoris, & lotij, quæ fiat cũ prædictis diaphoreticis, & diureticis.*

Cõfortatio. 9. *Nona intentio uersatur in confortatione stomachi ab extra, & intra, ab extra, ut.*

Rec. Oleorum, de spica unc. i. de absynthio, de mentha, ana unc. ſ. & si adesset caliditas, olei rosacei unc. ſ. pulueris cha=

ris chariophylorũ dra.i.maſtyches ſcru.ij.galangij drac. ſ.cornu ceruini,roſarũ rubearũ,ana ſcru.ij.ſ.cæræ parũ, fiat unguentum pro ſtomacho molle. Item recipe ſyrupi abſynthiteis unc.i. ſummo mane pluribus diebus,& eſt optimũ pepticum.Idem facit ſyrupus menthaceus. *Syrupus abſynthites ſtomachũ mirè cõfortat, itẽ & menthaceus.*

Aliud confortatiuum ſtomachi.

Dẽtur trochiſci de abſynthio mane,cũ aqua abſynthij. Item aromatici roſati,uel chariophylati, drachmæ binæ,ante prandium,uel ante cœnam per horam. *Trochiſci de abſynthio.*

Decima intentio,eſt alteratio,quæ fit cum infrigidãte Galenico,ſi rhenes eo perungantur, & conuenit potare ſyrupum roſaceum,cum aqua cichorij.Item tragea ſandalina,ualde conducibilis eſt. *Alteratio. 10. Potio. Tragæa.*

Vndecima intentio reſpicit urinæ retentionẽ,& impedimentum,cui ſic ſuccurritur. *11.*

Re. Aquæ hordei,in qua decoctæ ſint radices fœniculi apij,& petroſelini,cuius detur cyathus.i.cũ melle,mane. *Diureticũ.*

Aliud diureticum.

Propinetur uinum elixationis,ſeminũ apij, marathri, petroſelini,ammei,hipperici,linariæ,aſſari,ana q.v.doſis ſit ſemiſcyphus,uel potius ſeſquiſcyphus. *Alia potio diuretica.*

Remotio accidẽtiũ,ut ſi adeſſent inſueta inſomnia,& inquietudo,adhibeantur anodyna,& ſomnifera leuia,per interius pauxillulũ requiei Nicolai,uel athanaſiæ magnæ uel tripheræ,uel ſazaneæ Meſuanæ,uel antidoti philonici deſcriptione Galeni,quod ex his conſtruitur. *Vigiliæ. 12.*

Recip. Croci denarios nume.v. pyrethri, euphorbij, ſpicæ nardi,ana denar.i.melanopiperis, hyoſcyami, ana unc.ij.ſ. Opij,denar.nu.x. ſuſcipiũtur,& cõficiuntur cũ mellis attici, uel alias optimi tanta copia, quãta ſufficit. In cõpoſitione huius antidoti correſpõdet Actuarius omnino *Antidoti philonis deſcriptio ſecũdũ Galenum.*

nino ferè Galeno, licet alij multifariã hanc prodant.

Per exterius autem, quod longe tutius est, prouocatur somnus unguentis, illinitionibus, lotionibus, denique topicis quibuscũq; præsidijs, quorum syluulam quasi reperias in capite phrenesis, & carptim alibi.

Si somnus esset nimius, educere materiam è capite, & remouere somnum conuenit.

CVRA FEBRIS PHLEGMATICAE CONTINVAE, CAP. XIIII.

IN HAC febre eædem intentiones, quæ in præcedenti seruandæ sunt. Sed differunt, quoniã hic desideratur diæta subtilior, et parcior. In febre phlegmatica conuenit semper paulatim digerere, & tractim euacuare, ad hoc confert syrupus acidus simplex, oxymel simplex, S. item acetosus zuccharinus, cum aquis capilli ueneris, marathri, uel scariolæ. Fiat mistio pro digestiuis.

Digestiua.

Solutiua congrua patent ex præscriptis capitibus.

CVRA EPIALAE, ET LIPARAE, CAP. XV.

EPIALOS ex pituita frigida, uel uitrea, putrefactaq; generatur. In cuius cura eædem intentiones, quæ in phlegmatica interpolata requiruntur. In cõtinua calidiora, & subtiliora cõueniũt, quam in phlegmatica interpolata, & in cõtinua ualet syrupus zuccharinus si esset admista cholera, melius autem syrupus acetosus, si esset materia phlegmatica sola, enemata

mata sunt conuenientia, cum hiera picra, electuarium de succo rosarum, uel de psilio, uel diacatholicon, si materia esset mista.

Offerantur cibaria minus calida, si est poßibile, cũ seminibus. In materia phlegmatica uerò detur panatella mellita, & decoctio radicũ apij, fœniculi, & petroselini. Si est admista cholera, uinum non cõuenit. Expedit uti pilulis aloeticis. Item potione facta ex hieræ picræ semiuncia, & s.q. aquæ capilli ueneris, aut fœniculi. Pilulæ. Potio.

Roboretur uentriculus, cum medicinis ad hoc consentaneis, per os cum stomaticho confortatiuo utrolibet, uel cum corticibus citri condititijs, uel miua cydonite, uel cum ista tragæa.

Reci. Specierum aromatici rosati, stomachici, confortatiui, diagalangij, ana drach. i. sacchari penidiati unc. i. uel. s. misce fiat tragæa. Tragæa stomachica.

Regula generalis in quacunq; febre.

In omni febre siue cholerica, siue phlegmatica, siue quomodocunq; semper oportet apertiua quæpiam exhibere, ex quo materia semper ad uenas fluit, et oppillat. Ideo in principio quidem minoribus utendum aperitiuis, in fine fortioribus: et nota, quod syrupus de eupatorio, siue aqua eiusdem multum prouocat, & aperit. Notio. Apertiua.

CVRA FEBRIS SYNCOPALIS HVMOROSAE, CAP. XVI.

SERVETVR debitũ regimen: aer sit magis tendens ad calidum, quàm frigidum, sed sit temperatus: cibaria sint facilis digestionis, ut ptisana hordeacea, cum saccharo: oua sorbilia, recens Intentio. 1. Victus rõ.

nata : uinum conuenit, deinde pullus contusus, patientem sæpe, & parũ pro uice debet cibare : uomitus ualde iuuat ad confortationem uirtutis.

Inanitio confert. Repletio uitanda.

2. Accidentia animi summa ui propulsentur. Lenitio uentris procuretur cum enæmate lenitiuo, facto ex brodio pulli, uitello oui, & sale, uel cum decocto blitæ, mercurialis, maluæ, additis prædictis.

Enema lenitiuum.

3. Minoratio materiæ fiat cum pilularum de aloe lota, drach. ſ. uel plusculum.

Pilulæ.

Vel cum isto bolo.

Bolus. Reci. Electuarij de psilio unc. ſ. casiæ, diaphœnici, amborum drach. iij. adiecto saccharo fiat bolus, qui detur habita ratione circunstantiarum.

4. Digestio primũ perficienda leuioribus, ut cum syrupo acetoso mellino, & zuccharino, oxymelite simplici.

Digestiua.

Deinde fortioribus ueluti cũ oxymelite cõposito, syrupo Bizantino, cũ aquis fœniculi, apij, petroselini, &c.

Euacuatiua. Euacuatio potest esse cum pilulis de aloe lota, in maiore dosi quam supra dictum est de minoratione materiæ.

5. Item pilulæ de agarico. Item pilulæ de hiera cũ agarico.

Pilulæ.

Item fiant fricationes in toto corpore, deinde accede ad curas superius dictas.

Frictio.

Cõfortatio. Confortatio uirtutis fieri potest cum cibis uirtuosis, et

6. alacriter reficiẽtibus, pineatis, amygdalatis, et his rebus, quas in capite syncopis commemorauimus.

Motio. In febre cholerica, ante tertiam accessionem, uidelicet quum materia sit incrassata, aliqui neq; phlebotomandi, nec purgandi facultatem dant. At Gale. in lib. 2. de uenæ sectione, sic dicit. In febribus phlebotomandũ in omni diei hora, omni noctis, sed in declinatione particulariũ paroxysmorum

Gale. lib. de uenæ sectione.

xyſmorum, præcipuè in febre ſyncopali ex cholera (Gal. archimedici illius præmiſſu) largiuſculè, & refectoriè magis cibentur ægrotantes, & maximè poſt iiij. diem, iã humoribus, è quibus febres generantur, in coctionem uenientibus. In illa febre continua uenæ pedis incidendæ ſunt.

Idẽ de ingenio ſanit. 12 Cap. 6.

Phlebotomia

Tametſi Græci, & Arabes balneum ſuadeant in febrium decremento: tamen in hoc noſtro climate minimè conſultũ eſt, propter repletionem; nã balneũ aridam naturã debilitat; balneũ aquæ calidæ auget; ſed tepidæ, uel minus calidæ deprimit ad interiora calorẽ, et ſic augetur febris.

Notio de balneo.

Vrina ſpumoſa in febre, portẽdit morbi longitudinem.

In febribus aliquando paſtum ſuppeditamus, etiam in nocte, per paroxyſmum. Febris phlegmatica anticipando paroxyſmos mutatur in tertianam.

Regulæ generales in febribus ſcitu dignæ.

Flores perſicorum purgant choleram, in decoctione, infuſione, pulueribus, uel conſeruis.

Vrina ſpumea quid præ diuinet.

Omne apoſtema ſequitur febris, maximè quod eſt in interioribus.

Flores perſicorũ purgãt choleram.

Caliditas innaturalis in quotidiana, & quartana, nõ ex humoribus, qui frigidi ſunt, ſed ex putrefactione prouenit.

Apoſtema ſine febre, eſt ſicut corpus ſine umbra. Intellige de ſanguineo, uel cholerico.

Optima cognitio principij cognoſcitur ex febre. Ex inuaſione paroxyſmi aliqua diei parte conijcere licet & perbiodicationem, & febris naturam.

Continuæ non horrent, quia non ſpargitur materia extra uenas ſuper membra ſenſibilia.

Cum febris ſit formaliter calor, & effectiuè ſiccitas, debetur ei reſiſti infrigidando, & humectando.

Vrinæ nunquam negligendæ in febribus. Gal. 1. cap. 3. 7. de criſib. Ante læſionem cordis non fit febris.

Stante

Stante repletione in uentre, non demus syrupos.

Item, stāte repletione humorū malorū, nō exhibeamus syrupū ualde apertiuū, timendo de trāsitu eius ad hepar.

In similibus casibus cauendum ab assumptione theriacæ, uel electuarij calidi apertiui.

Vrina carens hypostasi, malā digestionem prædiuinat.

Vrina tingitur nimio decubitu, inedia, cholera, cōmistione humorū, excalfactione, defatigatione, esu rerū tingētiū.

Sicut in intermittentibus numeramus deinceps omnes accessiones in prædictionem futuræ indicationis, sic in cōtinuis dies. 3. Prognost. & 2. Aphor. lib.. 2. 45. Galenus.

EIVSDEM LEONELLI FAVENTINI AVCTARIOLVM de cura febris pestilentialis, aliarumq; acutarum in generali.

Definitio.

Definitio.

ESTILENTIA, medicè loquēdo, nihil aliud est, quàm febris putredinalis; cuius putridus, seu corruptus aer singulari, et specifica proprietate mortalibus obest, et aduersatur. Gal. hāc sic definit. Pestis, inquit, est morbus in omnes, uel quāplurimos sæuiēs ab aeris corruptione initium habens. (Gal. lib. defini. medic.) Idem paulò inferius eodem lib. sic scribit. Pestilēs febris, quæ cū uehementi calore sitim intolerabilem affert, excretiones alui cum strepitu exeuntes, fœtidas, atque male olentes reddit; urina multa, grauè olens, saltus exilis, & uix perceptibilis. (Idem Gal.) Hac febre plerūq; affici testatur idem Gal. putredini obnoxia corpori. Datur autem origo pestilentibus febribus; (Idē lib. 2. de diffe. febriū.)

eodem

eodem Gal. teste; sicubi ex aeris intẽperie, & elementorũ insalubritate, humores corporum ex uictus etiãnum prauitate putredini sunt obnoxij: hæc à Græculis quibusdam λοίμος *dicitur; quæ cùm sit aliarum quarumcũq; febrium exitiosißima, & atrocißima, solicitiorem ob id, & accuratiorem, celerioremq; curam deposcit; in qua curanda quadriformis intentio requiritur.* Ibidem.

Intẽtio pesti lentẽ febrẽ curãdi quadriformis.

Prima, *consistit in mundificatione corporis, secunda, in obseruatione diætæ debita; tertia uerò, in cõfortatione mẽbrorum principalium, & asseruatione potẽtialium uirtutum, & operationũ; quarta, in datione, uel administratione antidotorũ, & functione chirurgica: nẽpe circa phlebotomiam, maturationem, extractionem, & sanationem carbunculorũ.* Præcustodia *igitur uitãdæ luis epidemicæ, secundùm Gal. põt esse talis: nimirũ obsistere putrefactioni, & statim ab initio quæcũq; sunt humida corpora omni uia exiccare; quæ uerò sicciora, in antiquũ statum conseruare: at in quibus cruoris, et noxiorũ humorum superfluitas redundat, hæc phlebotomia, & purgationibus sanare; deniq; obstructiones foraminũ aperire.* In *cõibus febribus longiore processu utimur; utpotè, minorando, præparando, seu digerendo, euacuãdo, & eradicando: sed quia hæc febris, negatis indutijs obluctatur, & rarò ad pacis conditiones descẽdit, ad curationis scopum quãtocyus properãdũ est.* Gale. lib. de diffe. febriũ

Mũdificatio

Intentio prima.

Imminente pestilentioso aere, dum adhuc corpus illibatum est, propinari potest syrupus subscriptus.

Recip. *Syrupi de acetosa, dra. yiij. syrupi punicei, unc. sem. aquarum acedulæ, lactucellæ, scariolæ, ana unc. i.* Mi*sce, capiat in aurora.* Syrupus digestiuus.

Aliud

Aliud ad idem.

Aliud digestiuum.

Recip. Oxysaccharæ, syru. de acetosa, oxymelitis simplicis, ana unc. ſ. aquarũ endiuiæ, scabiosæ, cardui benedicti, ana unc. i. Vel, recip. aquarum acetosæ, boraginis, buglossæ, uiolarum omnium, unc. iij. Misce; utatur, ut supra.

D. H. Eugubius.

Deinde fiat progressus, quo D. Hieronymus Eugubius, præceptor meus, olim usus est, cum ingens pestilitas Romæ uiguit, anno uidelicet à natiuitate Dñi MDXXII. & sunt tria prophylactica.

Primum prophylacticum.

Pilulæ præseruatiuæ.

Reci. Aloes electæ, unc i. myrrhæ, croci, ana dra. ij. agarici præparati, rhæibarbarici electi tantũdem, camphoræ, drac. i. scru. ij. sandal. citrini, & rubei, rosarum rub. corallij rubri, ana drac. i. dyptami, gẽtianæ, zedoariæ, tormẽtillæ, ana scru. iiij. Reformẽtur pilulæ cũ syru. acetositis citri, q. s. de quibus debet sumi una pro uice omni die de sero quando uadit dormitum: & sit ad pondus i. scrup. pro qualibet: & pueris sufficit præbitio semiscrupuli.

Secundum prophylacticum.

Electuarium præseruatiuum.

Recip. Theriacæ electæ, mithridatici optimi, ana unc. i. sacchari rosati, boraginati, buglossati, corticum citri cõditi, ana unc. i. ſ. elect. de gẽmis, drac. x. Diarhodonis Abbatis, diatriasandali, ana unc. i. Misce cũ syrupo de corticibus citri, q. s. et de dicto elect. capiatur omni die, uel omni tertio die tempore suspicionis pestis, & capiant ipsum per iiij. horas ante prandium, ad quantitatem castaneæ; et post ipsum bibant parum uini aromatici.

Si uerò (quod Deus prohibeat) aliquis esset iã oppressus à peste, quãto citius fieri poterit, sumat drac. ij. de infrascripto

frascripto puluere in dimidiato cyatho boni uini albi.

Tertium prophylacticum.

Recip. Tormentillæ, dyptami, zedoariæ, gentianæ, ana drac. i. radicis carlinæ, radicum uerbasci exiccatæ ad umbram, tantũ ut poßit pistari, & puluerari, ana drac. i. Fiat ergo ex his omnibus puluis tenuißimus, &, ut dictũ est, quanto citius fieri põt; qui infectus est, capiat de isto puluere drac. ij. in uino bono albo, postea cooperiat se in lecto multis pãnis, et tegumentis, ut sudet, et uidebis mirabilia. — *Puluis cõtra pestẽ expertus.*

Simili cura usus fertur D. Ioannes Lotzerus Buduritanus medicus insignis, ingrassante superioribus annis Hydronoso, & fœliciter succeßit. — *D. Io. Lotzerus.*

Puluis diaphoreticus, quo ego sum usus in eodem morbo, & est expertus.

Recip. Boli *armenij, unc. ij. cinnamomi, unc. i. radicum tormẽtillæ, dyptami, sandali rub. ana drac. ij. s. ramẽti eburnei, drac. i. s. zedoariæ, drac. ij. spodij, seminis antheræ, ana scru. ij. corticũ citri, margaritarũ, ana dra. i. smaragdi, rubini, ana scru. i. karabæ, unicornij, ana drac. i. ambræ, gra. iij. uel iiij. auri, & argenti minutißime limatorũ, scrup. i. moschi, gran. iij. sacchari, ad pondus omnium. Fiat puluis secundùm artem.* Dosis, *drac. i. uel exagium i. si calor adsit, cum aqua oxalidis; sin frigus, ex uino meraciore.* — *Alius puluis diaphoreticus, & cõfortatiuus optimus in peste, & omnibus epydemijs.*

Alius puluis ad idem, & contra oẽ uenenum.

Reci. Radicum pãpinellæ, tormentillæ, cinnamomi, ana unc. i. ligni aloes, mẽthæ, græcæ, ana unc. ij. granorum iuniperi, seminis nardi, ana tantũdem. Fac *puluerem; uel cũ theriaca fina, & mithridatico electo, & syrupo de ribes, q. s. fiat mistura.* Dosis, *drac. i. uel plusculum.*

Pro secũda intẽtione hæc ueniũt obseruãda.

Aer rectificetur, non odoramẽtis solum, ueluti trochiscis, — *Intentio 2.*

ſcis, candelis, & pomis ambratis, ſed etiam confectionibus odoriferis per os ſumendis; quæ ſimul fœtorem uenenoſi aeris repellant, & cor, aliasq; principes partes uegetent, ac roborent.

Ad hoc egregiè ualẽt ſubſignata alexipharmaca.

Confectio, & electuarium tempore peſtis contra aeris infectionem, optimum.

Intentio 3. Reci. *Specierum* Diarhodon Abbatis, *drac.ij ſpecierũ elect. liberãtis, dra.ij. ſpecierũ elect. de gẽmis, diamargariti, diatriaſandali, ana drac. ſ. pulueris dyptami albi, ſandali citrini, & rubei, coralliorum rub. corticũ citri, ana ſcr. i. moſchi, ambræ, ana gra. iiij. Fiat puluis; ex quo medietas fiat cõfectio in morſellis, addẽdo ſacchari albiß. lib. ſ. diſſoluto ſaccharo in aqua roſata, q. ſ. ex altero dimidio fiat elect. arte, ſubaddẽdo cõſeruæ roſarũ, ſacchari boraginati, & bugloſſati, corticũ citri conditorũ, ana unc. i. ſacchari cãdidiß. in aqua roſacea electa diſſoluti, lib. ſ.* Et *fiat elect.* Doſis, *à drac. i. uſq; ad binas, uel ternas mane, & ſero.*

Alia antidotus miræ utilitatis aduerſus omnem uirulentiam,

Intentio 4. De *quo ſumẽdum matutinis horis pondus dra. i. uel paulò plus, per ſe, uel cum uino, aceto, & aqua roſ. diluto, uel cũ aqua acetoſitatis limonis nõ ſaliti.* Laudatur *enim ab* Auic. *mirũ in modum in 4. de cura feb. acut. in generali.* Aut *detur cũ ſyrupo de ribes infraſcripto; et abſtineat ſe à cibo per iiij horas, & hoc in uia præſeruatiua: ſed poſt infectionem, ſtatim recipiat ægrotus huius elect. drac. i. et theriacæ optimæ tantũdem.* Miſceatur: *quo ſumpto, bibat mox hauſtum aquæ ſcabioſæ, uel acedulæ cũ modico aceti permiſtæ; uel elect. cum theriaca incorporatum in aquis prædictis eliquatum, bibat; & ad ſudãdum ſe componat.*

Anti-

Antidoti descriptio talis est.

Recip. Boli armeni cum aqua rosacea abluti, dra. ij. terræ sigillatæ, coralliorum rub. ana drac. i. corticum citri, zedoariæ, croci, ana drac. sem. sacchari rosati, de rosis rub. unc. yi. syrupi acetositatis citri, unc. x. Omnibus subtilissimè pulueratis fiat electuarium arte.

Syrupus de ribes sic fit.

Reci. Succi ribes, lib. i. succi boraginis, quart. lib. seminum plātaginis, cydonioriū, ana drac. ij. Bulliant cū parum aceti, ad cōsumptionem iij. partis: et colaturæ addatur saccbari taberzeth. q. s. pro dulcoratione, & fiat syrup. arte.

Exercitia, secundùm Gal. in cura febris pestil. sint moderata, uictus temperatus, somnus nocturnus mediocris, in affectibus animi competens moderatio. His præsidijs ubi pestilens lues ingruit, dum corpus cōtagio caret, nitendū est; sed qui iam pestilentia conflictantur, grauioribus, et ualentioribus adminiculis uti debent. Mundificandū corpus à noxijs humoribus, si robur suppetit; deinde uena feriēda, secundùm competentiam; nec ad sincopim, sed iterando. Siquidem Gal. repetitam uenæ sectionem laudat, lib. de ratione per sanguinis missionem: ubi etiam febri acutissimæ cum incendio, & corporis plenitate uenam sectam mederi tradit: hoc facto, bolus unus, aut alter antidoti in os inserere oportet; cuius efficacia ueneni noxa reddatur eneruis, & cordi prorsus innoxia. De amolitione accidētium, quæ in hac ægrotatione solēt euenire dirissima, & perniciosissima, plura reperies in Antidotario meo Epydemion inscripto.

Galenus. Diæta. Intentio curatiua. Galenus.

FINIS.

De topicis diversimode variandis
penes Temporis pt̃ nam tẽpora. 178

